

Iets te vieren

De VVD bestaat precies 45 jaar. Decennia lang is de partij het boegbeeld van de liberale politiek in Nederland. De verdiensten van het liberalisme in ons land zijn groot; al zeker twee eeuwen hebben liberalen grote invloed in de volksvertegenwoordigingen en op het openbaar bestuur. Dat bleek goed tijdens het symposium van de Teldersstichting op vrijdag 22 januari, waar het boek "Van Thorbecke tot Telders" werd gepresenteerd. Vooraanstaande liberale staatslieden - uit de tweede helft van de vorige eeuw en de eerste helft van deze - worden daarin uitvoerig geportretteerd. Maar ook de afgelopen 45 jaar heeft klinkende resultaten opgeleverd. Alle reden om zaterdag 23 januari in Groningen iets te vieren. Op zo'n jubileumdag mag je elkaar feliciteren met het feit dat de VVD een sterke, stabiele factor is. Misschien zelfs het moment voor een cadeau. En voor de grootste oppositie-partij is er natuurlijk maar één echt geschenk: regeringsverantwoordelijkheid. Wie weet blijkt volgende week of de coalitie een verrassing voor ons in petto heeft. Misschien wordt dan duidelijk waarom PvdA en CDA hun moeizame samenwerking tot het uiterste hebben gerekend. Men heeft gewacht met het uitspelen van het grootste conflict tot het 45-jarig jubileum van de VVD. Het WAO-debat leidt ongetwijfeld tot luidkeels gekrakeel bij de regeringspartijen. De meningsverschillen worden extra duidelijk.

De VVD voert constructieve oppositie. Twee jaar geleden lanceerden we een goed voorstel voor de WAO en de anderen komen daar nu steeds dichterbij in de buurt. De bestaande gevallen moet in ieder geval rechtszekerheid worden geboden. Verder is de VVD bereid mee te praten over elke systematiek die elementen van een basisstelsel bevat, met mogelijkheden bij te verzekeren naar eigen keuze. Dat kan een nieuwe mijlpaal in de liberale politiek worden.

Alle kans dat de eerste week na 45 jaar succesvolle liberale politiek aanvangt met een succesvolle start. 1993 wordt met recht een gedenkwaardig jaar voor de enige liberale partij van Nederland.

Frits Bolkestein

De WAO-maatregelen: een repeterende breuk

Meer dan 1¹/₂ jaar lang hangt de noodzaak om maatregelen te nemen in het WAO-stelsel als een molensteen om de nek van de coalitie. Het is de oorzaak van onduidelijkheid bij de mensen om wie het gaat en bron van onenigheid in de coalitie. Toen het kabinet de inhoud van zijn plannen in 1991 bekend maakte ontstond een storm van protest. Van Buitenpost tot in het Binnenhof reageerde men verontwaardigd. De PvdA kreeg slappe knieën en begon langzaam terug te krabbelen. Op 1 mei 1992 verklaarde vice-fractievoorzitter Leijnse op een spreekbeurt dat de bestaande gevallen moesten worden ontzien. Dat was vanzelfsprekend aanleiding voor een Kamerdebat, waarin VVD-woordvoerder Robin Linschoten de PvdA-fractie het vuur aan de schenen legde. Steunt de PvdA de voorstellen van hun eigen bewindslieden nog wel? In de Tweede Kamer kwam geen duidelijk antwoord naar voren.

Baaierd van onrust

De PvdA raakte steeds verder in een crisis. Door het verschil van opvattingen binnen de partij spraken de media over gebrek aan leiderschap. PvdA-Fractievoorzitter Wöltgens typeerde zichzelf desondanks als een "bastion van rust in een baaierd van onrust".

Direct nadat het kabinet de definitieve wetsvoorstellen september vorig jaar indiende, vroeg de VVD om een debat op hoofdlijnen. CDA en PvdA hielden dat tegen, om tijd te creëren voor het oplossen van hun onderlinge problemen. Verschillende keren dreigde CDA-fractievoorzitter Brinkman via de media dat het hem ernst was. Het kabinet moest geen rokende puinhopen achterlaten, zei hij. Premier Lubbers (CDA) maakte het weer op een andere manier bont door te verklaren dat het de

Kamer was die nu eindelijk eens op moest schieten. Er werd volgens de minister-president al te lang gepraat over de hoofden van de mensen heen. Dat zei hij tijdens de Algemene beschouwingen, - vergetend dat het zijn eigen kabinet was dat meer dan een jaar wachtte met het indienen van de wetsvoorstellen. Om het nog erger te maken werd ook de beantwoording van de schriftelijke voorbereidingsronde door de regering vertraagd en over het kerst-reces heen getild.

Een oplossing

In november deed Frits Bolkestein de beide coalitiepartijen een aanbod: de VVD is bereid mee te denken over elke systematiek die de bestaande WAO-ers kan ontzien en die voor nieuwe WAO-ers elementen van een basisstelsel bevat. Daar werd toen niet serieus op gereageerd.

Het wachten was dus op de daden van de coalitie. Verschillende compromissen gingen over tafel, zonder resultaat. Afgelopen maandagavond deed de premier zijn eindbod, wat door de CDA-fractie morrend werd aanvaard. Wat vervolgens gebeurde wordt door CDA en PvdA verschillend uitgelegd. Brinkman en Wöltgens gaven ieder afzonderlijk een persbriefing (wat op zich al opmerkelijk is.) Volgens de lezing van de PvdA besprak vice-premier Kok het voorstel met de PvdA-fractie en werd het door hen allen afgewezen. Die lezing wordt betwist door het CDA. Waarom zou Kok over een voorstel praten dat hij zelf niet steunt? zeggen zij. Er is dus blijkbaar verschil van opvatting tussen PvdA-bewindslieden en PvdA-Kamerleden.

(vervolg op pagina 2)

Studie-financiering

In de Tweede Kamer stond deze week de behandeling van twee wetsvoorstellen die een verandering moeten aanbrengen in de in 1986 ingevoerde studiefinanciering op de agenda. Sindsdien kan iedereen van 18 tot 27 jaar aanspraak maken op studiefinanciering. Het eerste wetsvoorstel beoogt leerlingen in het bijzonder onderwijs, speciaal onderwijs en het voortgezet onderwijs een basisbeurs te geven die vergelijkbaar is met de kinderbijslag. Nu krijgt bijvoorbeeld een VWO-leerling zodra hij 18 is een volledige basisbeurs. Het tweede wetsvoorstel strekt ertoe de basisbeurs van studenten in het middelbaar beroepsonderwijs met 60 gulden te verlagen.

Volgens de minister van Onderwijs, Ritzén (PvdA), dienen de maatregelen om verschillen tussen 17 en 18 jarigen in dezelfde klas te verkleinen. De 17-jarige krijgt een laag zakgeld van zijn ouders, de 18-jarige klasgenoot een hoge basisbeurs van de overheid.

Inkomenspolitiek?

VVD-woordvoerder Benk Korthals wees de minister van Onderwijs erop dat dat een schijnmotivatie is. "In feite krijgt iedereen die 18 jaar is en studeert in het voortgezet onderwijs, nog steeds de basisbeurs, de lening en de aanvullende beurs," aldus de woordvoerder. Het normbudget is namelijk niet verandert; dus wanneer de basisbeurs omlaag gaat dan worden de andere voorzieningen groter. Het wetsvoorstel werkt als gevolg daarvan nivellerend en de VVD vindt dat op die manier geen inkomenspolitiek mag worden bedreven. De minister antwoordde dat de effecten op de inkomensverdeling hem helder voor ogen staan, maar het was niet zijn doel inkomensbeleid te voeren. Volgens de minister is er zelfs sprake van een denivellerend effect, omdat de basisbeurs gemiddeld terecht komt bij inkomensgroepen die financieel beter af zijn. De woordvoerder bestreed deze opvatting omdat mensen met middeninkomens geen aanspraak op een aanvullende beurs kunnen maken.

Onafhankelijkheid

"De VVD betreurt het dat het voorstel niet gebruikt is om ervoor te zorgen dat 17-jarigen in het Hoger Onderwijs studiefinanciering krijgen," voegde de woordvoerder aan zijn betoog toe. De basisbeurs voor studenten aan het Hoger en Wetenschappelijk Onderwijs moet volgens de VVD zo hoog mogelijk zijn om hen zo veel mogelijk inkomens-onaf-

hankelijk te maken. Dat laatste was altijd een overeenkomst in de opvattingen met de PvdA. Volgens deze partij verdienen de wetsvoorstellen mede daarom geen schoonheidsprijs, maar kan het wel op steun rekenen. Het CDA gunt de minister het voordeel van de twijfel.

Inlichtingen: Benk Korthals, 070-3182902

Prioriteitennota

Bij het debat over de begroting van het ministerie van Defensie vorig jaar voegde woordvoerder Sari van Heemskerck een stemverklaring toe: de beoordeling van de begroting was louter technisch, de VVD schortte het inhoudelijk oordeel op tot na het verschijnen van de prioriteitennota. In de laatste week van het Kerstreces verscheen het langverwachte stuk van de minister van Defensie, Ter Beek (PvdA). De VVD is van mening dat de prioriteitennota een aantal ingrijpende beslissingen over de omvang en het karakter van de Nederlandse krijgsmacht bevat. Van dergelijke voorstellen mag men verwachten dat ze zijn gebaseerd op degelijke analyses van de internationale veiligheidssituatie. De geboden analyse vindt de VVD in veel opzichten realistisch. Maar er zijn kanttekeningen te maken. Wat is de kans op een groot conflict? en dan nog, wat is een groot conflict? Moeilijke vragen die eerst beantwoord moeten zijn.

Financiën

Voor de VVD is het momenteel de vraag of de vertaling van de veiligheidssituatie (zoals die in de nota staat) naar het concrete beleid geslaagd is. In de gedane voorstellen blijft namelijk te weinig mobilisabel bestand over. De vijfde brigade voor de landmacht - die na kritiek van de oppositie en de NAVO toch in de plannen is opgenomen - is financieel en personeel nog niet ingevuld. Daarvoor moeten dus nog de middelen worden gevonden. Daarnaast vindt de VVD dat het materieel en de infrastructuur voor een zesde brigade moet worden aangehouden. Omdat de VVD zich zorgen maakt over de financiële onderbouwing, is het voorstel de financiële paragraaf te laten onderzoeken door een onafhankelijke instantie. Het krappe jasje voor Defensie doet een zeer sterke wil tot bezuinigen vermoeden.

Opkomstplicht?

De VVD heeft zich de laatste maanden vaker voorstander betoogt van het

afschaffen van de opkomstplicht voor dienstplichtig militairen (al zijn daar steeds voorwaarden aan verbonden gebleven). Vanzelfsprekend legt het afschaffen van de opkomstplicht een zware hypotheek op de plannen. De VVD is daarom niet voornemens aan een onomkeerbaar proces te beginnen. Met de voorgestelde onomkeerbaarheid gaat de VVD dus niet akkoord. Daarom wordt een afschaffing van de opkomstplicht in twee fasen bepleit. In de eerste fase nemen de luchtmacht en de marine afscheid van dienstplichtigen en zoeken zij vrijwilligers op de arbeidsmarkt. Tegelijkertijd doen de onderdelen bij de landmacht die in aanmerking komen voor het inzetten van vredesoperaties (zoals de luchtmobiele brigade) hetzelfde. Wanneer dat na twee à drie jaar is voltooid wordt de balans opgemaakt. Hoe is de situatie op de arbeidsmarkt? Hoe ontwikkelt zich de internationale situatie? Daarna wordt besloten of er wordt doorgegaan op de ingeslagen weg.

Sari van Heemskerck Pillis-Duvekot, 070-3182888

(vervolg van pagina 1)

Trouw of ontrouw?

Het CDA vond dat het genoeg pogingen had gedaan om met de coalitie-partner tot overeenstemming te komen. Fractievoorzitter Brinkman benaderde zijn VVD-collega Bolkestein met het voorstel samen te onderhandelen en deed de opmerkelijke belofte niet gelijktijdig met de PvdA aan tafel te zitten. "We schaken niet aan twee tafels tegelijk," aldus de CDA-fractie. Woensdag deed vice-premier Kok een nieuwe voorstel, wat meteen door het CDA werd afgewezen. Met het eindbod van premier Lubbers hadden ze al een laatste concessie gedaan, was de verklaring. Volgende week staan de WAO-debatten op het programma. Dan zal blijken of de breuk tussen de regeringspartijen duidelijk zichtbaar wordt of nogmaals achter het behang wordt geplakt.

Inlichtingen: Robin Linschoten, 070-3182895

Een nieuw gezicht

De eerste vergaderweek van de Tweede Kamer in 1993 was voor Nellie Verbugt tevens de eerste week als Kamerlid. Afgelopen dinsdag werd zij beëdigd en daarmee volgde ze Herman Lauxstermann op. Lauxstermann heeft ruim 11 jaar deel uit gemaakt van de VVD-Tweede Kamerfractie. Nellie Verbugt behaalde een doctoraal Planologie aan de Katholieke Universiteit Nijmegen en was daarna verscheidene jaren werkzaam als onderzoeker en contactfunctionaris bij verschillende grensregio's. Daarna werd ze staffunctionaris bij het kabinet van de Gemeente Venlo en tot onlangs was ze plaatsvervangende hoofd van de afdeling Economische Zaken van dezelfde gemeente. Met de komst van Nellie Verbugt is het aantal vrouwen in de VVD-Tweede Kamerfractie gekomen op zeven.

Irak

De laatste dagen van het presidentschap van George Bush stonden in het teken van répresailles ten opzichte van Irak. Verschillende bombardementen met vliegtuigen en kruisraketten moesten Saddam Hoessein doen inzien dat het ernst is met de gestelde VN-resoluties. In Nederland vroeg Groen Links een debat aan over de houding die Nederland inneemt ten opzichte van de Amerikaanse akties.

Schendingen

Namens de VVD verklaarde Frans Weisglas dat de VVD het na de Golfoorlog betreurde, dat Saddam Hoessein het in Irak nog steeds voor het zeggen had. "Al kort na de oorlog viel hij terug in het oude patroon van uitdagen en zich niet aantrekken van internationale regels." Die houding werd de afgelopen weken alleen maar erger; luchtactiviteiten in de no-fly zones en vervolgens werd ook luchtafweergeschut geplaatst. Irak maakte weer territoriale aanspraken op Koeweit en overschreed nota bene enkele malen de grens met het kleine buurland.

"Het optreden met militair geweld van de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk was dan ook onvermijdelijk om verdere escalatie en instabiliteit te voorkomen," zei de woordvoerder tijdens het debat. "Dit optreden verdient politieke steun van de bondgenoten." Met uitzondering van Groen Links waren alle fracties het hier op hoofdpunten over eens. Ook de minister van Buitenlandse Zaken,

Kooijmans (CDA), was deze mening toegeedaan.

Inlichtingen: Frans Weisglas, 070-3182903

VN-resoluties

Op de kritische reacties vanuit de Arabische landen ten opzichte van het handhaven van VN-resoluties in het algemeen ging Weisglas ook in: ten aanzien van Bosnië zijn de opmerkingen over het met twee maten meten terecht. In het geval van Israël moet gezocht worden naar politieke oplossingen. De VVD staat zeer kritisch tegenover het uitwijzen van de 400 Palestijnen van de Hamas-beweging. Rechtspraak binnen Israël was beter geweest, maar politiek isolement van het land is niet het antwoord op de uitwijzing. Toen de beslissing van de Nederlandse regering om niet naar Israël te gaan bekend werd, heeft de VVD daar dan ook verbaasd op gereageerd. Het zou niet goed zijn indien het kat en muisspel met Saddam Hoessein voort duurt. Er moet worden gezocht naar een lange termijn oplossing. Dat is sinds afgelopen woensdag de opgave voor de Amerikaanse president Clinton. Inlichtingen: Frans Weisglas, 070-3182903

De BVD

Op dinsdagavond stond op het programma van de plenaire vergadering een debat over het verslag van de Vaste Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten en het jaarverslag van de Binnenlandse Veiligheidsdienst. De woordvoerder voor de VVD op dit terrein is Hans Dijkstal. Hij bracht naar voren dat het openbaar jaarverslag van de BVD goede gelegenheid geeft om het beleid van de minister van Binnenlandse Zaken, Dales (PvdA), te beoordelen. Een punt van zorg blijft dat de BVD zich op terreinen beweegt die primair bij politie en justitie horen (zoals chantage, corruptie, wapenhandel en internationale drugscriminaliteit). De VVD vindt de mededeling van de minister, dat bemoeienis op deze terreinen pas plaats vindt wanneer de democratische rechtsorde of de staatsveiligheid in het geding zijn, niet geheel toereikend. Soms is het namelijk niet duidelijk welke belangen op het spel staan. Daarom

moeten er goede afspraken zijn tussen de BVD en de CRI.

De woordvoerder herhaalde het VVD-voorstel om een kleine, onafhankelijke commissie van toezicht in te stellen. Deze kan toezien op de taakuitvoering van de BVD, het gebruik van bevoegdheden en de wijze van samenwerken met andere diensten. Op die manier kan het gat worden gevuld dat ligt tussen het ministerieel toezicht op de BVD enerzijds en de controle van het parlement over de minister anderzijds. Aan de werkwijze en invulling van de huidige Kamercommissie hoeft dan niets verandert te worden.

Inlichtingen: Hans Dijkstal, 070-3182884

Politiek bedrijft men op basis van actuele informatie.

Goede communicatie is essentieel voor de actieve leden van een politieke partij. Daarom kent de VVD-Tweede Kamerfractie een nieuwsbrief, de VVD-Expresse. Hierin staan actuele nieuwsfeiten, opinie en commentaar direct afkomstig uit de VVD-Tweede Kamerfractie. De VVD-Expresse verschijnt iedere zaterdag, met uitzondering van de recesperiodes. Een abonnement gaat in op de eerste zaterdag nadat uw opgave binnen is. Een jaargang loopt parallel met het parlementair jaar, dus van augustus tot juli het jaar erop. Wanneer uw zich nu opgeeft betaalt u slechts 50 gulden. U kunt een abonnement aanvragen door de bijgevoegde bon ingevuld te sturen aan:

VVD-Expresse
Tweede Kamer der Staten-
Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Ja, ik geef me op voor een abonnement op de wekelijks verschijnende VVD-Expresse.

Naam .....

Adres .....

Postcode/

Woonplaats: .....

Handtekening: .....

Industriebeleid

Steeds vaker komt in het nieuws dat grote Nederlandse bedrijven problemen hebben. De voorspellingen van het CPB worden de laatste tijd steeds in negatieve zin bijgesteld. Het gaat dan ook niet goed met de Nederlandse economie. Dit leidt er toe, dat meer en meer gepleit wordt voor het voeren van een actief industriebeleid door de overheid. Primair moet het overheidsbeleid toegespitst worden op het leggen van een vruchtbare bodem waarop de economie kan groeien. Het beleid moet voorwaarden scheppend zijn. Dat betekent niet alleen inspanning door de overheid, maar nog vaker onthouding. Deregulering wordt weliswaar met de mond beleden, maar nog steeds nemen de administratieve lasten voor het bedrijfsleven sterk toe. Deze ontwikkeling heeft erin geresulteerd dat de overheid het bedrijfsleven in een nadelige concurrentiepositie heeft geplaatst ten opzichte van het buitenlandse bedrijfsleven.

Internationale aansluiting

Een goed voorbeeld hiervan is het Nederlandse milieubeleid. Door eenzijdige Nederlandse maatregelen heeft ons bedrijfsleven veel hogere kosten dan de directe concurrentie net over de grens. De transportsector bijvoorbeeld wordt door maatregelen van deze regering en accijnzen geconfronteerd met substantieel hogere lasten dan de buitenlandse concurrentie. De regering zou er verstandiger aan doen meer aansluiting te zoeken bij het Europese milieubeleid. Daar is zowel het milieu als het bedrijfsleven bij gebaat. Voorwaarden scheppend beleid betekent ook het creëren van de basis voorzieningen voor het economische leven: een gezonde financiële situatie, onderwijs, infrastructuur etc. Het voorwaarden scheppend beleid komt onder dit kabinet niet van de grond.

Overheidsfinanciën

Het financieringstekort loopt weliswaar terug, maar de collectieve lastendruk stijgt weer. Er zit nog steeds een veel te groot verschil tussen de bruto loonkosten en het netto loon. In de jaren tachtig liep de Arbeidsinkomensquote steeds verder terug. De laatste jaren loopt deze echter weer fors omhoog. Na een jarenlange daling stijgt de werkloosheid weer. Kortom de staatskas is nog steeds niet

op orde. In een interview heeft Frits Bolkestein gesteld dat in de komende tijd het saneren van de overheidsuitgaven de grootste prioriteit van de VVD is. Hij pleit voor een snelle, grote operatie om schoon schip te maken. Hierdoor zal ook de geloofwaardigheid van de politiek stijgen. Hij heeft recht van spreken, want CPB-berekeningen lieten in de afgelopen jaren keer op keer zien dat de VVD-correctiescenario's beter waren dan de regeringsbegrotingen.

Infrastructuur

Het kabinet presenteerde enige tijd geleden vol verwachting het aardgasbatenfonds. Hiermee zouden infrastructurele voorzieningen getroffen worden. Al spoedig bleek echter dat dit fonds geheel is verdampt, omdat met een veel te hoge koers van de dollar was gerekend. Vaststaat dat in de komende tijd niettemin zeer veel geld nodig is voor de versterking van de infrastructuur: de Betuwelijn, de Rotterdamse haven, Schiphol, de Hoge Snelheidslijn vragen om miljarden investeringen. De overheid zal spoedig knopen door moeten hakken, maar heeft geen geld. De financiering door middel van een kapitaalmarkt dienst biedt daarvoor een goed alternatief met meer zekerheid en duidelijkheid.

Onderwijs

Het onderwijs in technische vakken legt het af tegen de sociale wetenschappen. Nederland wordt meer en meer een gamma-land. Voor het bedrijfsleven scheidt dit grote problemen. Vakbekwame technici zijn moeilijk te krijgen. Niet alleen de grote industrie wordt hiermee geconfronteerd, vooral het midden- en kleinbedrijf ondervindt hiervan de negatieve gevolgen. Hier ligt niet alleen een taak voor de overheid, maar ook voor het bedrijfsleven zelf. Beiden zullen veel meer aandacht en geld moeten investeren in het technische onderwijs. Het bedrijfsleven verwacht op dit punt teveel van de overheid, terwijl zij zelf ook kan bijdragen tot de oplossing van deze problematiek. Dit laat echter onverlet dat ook de overheid door middel van het onderwijs een taak heeft om scholieren bewust te maken van de noodzaak en de voordelen van het volgen van technische opleidingen.

Clusterbenadering

Naast deze algemene voorwaarden kan en moet de overheid ook specifieke faciliteiten bieden aan het bedrijfsleven. Het belangrijkste hiervan is het technologie

beleid. De Adviesraad voor Wetenschap en Technologiebeleid heeft gewezen op de noodzaak van de versterking van belangrijke clusters binnen de economie. De overheid dient zich primair te richten op bepaalde kernindustrieën waaromheen een groot aantal toeleveranciers actief zijn. Door het samenspel binnen dergelijke clusters zullen nieuwe impulsen aan de economie gegeven worden. Het technologiebeleid is hiervoor de aangewezen weg.

De vraag is echter of dit in alle gevallen voldoende is. Vaak blijkt dat deze subsidies niet voldoende zijn om grote nieuwe strategische ontwikkelingen te financieren.

Zak met geld

Al zeer snel komt dan de gedachte van een industriefonds om de hoek. Hierbij wordt gedacht aan een overheid die als een Sinterklaas een grote zak met geld over het bedrijfsleven uitstort. De VVD-fractie ziet niets in een dergelijke benadering. Het is te makkelijk om te veronderstellen dat financiële steun als 'ding an sich' de oplossing is. Zo'n beleid gaat ervan uit, dat de economie maakbaar is en het druist in tegen het principe van vrije concurrentie. Wel moet gewaakt worden tegen negatieve concurrentievervalsingen met het buitenland. Bedrijven met conjuncturele problemen moeten door de overheid geholpen kunnen worden. Hierbij moet wel duidelijk zijn dat deze bedrijven in de kern gezond zijn.

Financieringsfaciliteit

De Nederlandse banken participeren - in tegenstelling tot b.v. de Duitse banken - niet of nauwelijks in het bedrijfsleven en ook de Particuliere Participatiemaatschappijen durven onvoldoende risicovolle projecten te financieren. Daarom zou de oplossing gezocht kunnen worden in het versterken van marktconforme aanvullende financieringsfaciliteiten. Hiermee zou de vermogenspositie van bedrijven vergroot kunnen worden. De uitvoering van deze faciliteiten moet niet door de overheid geschieden. Een dergelijke benadering sluit ook aan bij de ontwikkelingen in andere EG-landen. Kortom, de VVD kiest voor structurele, duurzame maatregelen. Dat is beter industriebeleid dan de zachte, incidentele maatregelen van dit kabinet. Inlichtingen: Len Rempt-Halmmans de Jongh, 070-3182889

**ER GAAN STEEDS MEER STEMMEN
OP VOOR HET LIBERALISME**

Kabinet met kleerscheuren

De VVD en de PvdA hebben het kabinet er toe gebracht de bestaande gevallen te ontzien. Daardoor ontstond een patstelling tussen CDA en PvdA. Een gesprek tussen CDA en VVD was dan ook volstrekt oirbaar, ook in staatsrechtelijke zin, te meer daar alles in openbaarheid gebeurde.

Was het verheffend wat afgelopen tijd gebeurde? Daar kan nauwelijks instemmend op geantwoord worden. Een eindvoorstel van de premier bleek achteraf geen eindvoorstel te zijn. De vrije kwestie voor het parlement bleek een paar dagen later toch geen vrije kwestie te zijn. Een schaakmatch bleek onverwacht in partij dammen te zijn over gegaan. Een wel heel originele manier om een patstelling op te lossen. En een alibi om een principe-akkoord te verscheuren. Hebben we nu een WAO-stelsel dat een jaar of tien, twintig mee kan? Nee, dat is iedereen duidelijk. Het kabinet, het CDA, D66 en de VVD zijn niet tevreden met dit resultaat. Alleen de PvdA lijkt tevreden. De dankbetuigingen van de minister-president aan ieders adres klinken dan ook onwaarachtig. Ook fractie-voorzitter Brinkman zegt dat we over een paar jaar de WAO-wetgeving weer moeten repareren. Ik ben bang dat hij gelijk heeft. Dat is een ernstige zaak, Nederland heeft immers meer dan 900.000 WAO-ers.

Wat voorspelt deze affaire voor de toekomst? Niets goeds, ook dat is duidelijk. Een zeer aanzienlijke bezuinigingsoperatie staat voor de deur. Dit kabinet is daar niet tegen opgewassen. Deze regering is uitgeregeerd. De oppositie-partijen weten het. Het CDA weet het. De PvdA weet het. En de mensen in het land weten het ook.

Frits Bolkestein

WAO debat

"Een ding is duidelijk: als het gaat om de wet zelf, heeft het geen zin meer een debat met het kabinet te voeren. Wij hebben na een tweede nota van wijziging een wetsvoorstel gekregen dat van een 'onaanvaardbaar' is voorzien. Het is slikken of stikken en argumenten spelen geen rol meer." Zo vatte VVD-woordvoerder Robin Linschoten aan het begin van zijn betoog de situatie samen. De eerste dag van het debat werd er dan ook nauwelijks inhoudelijk over het wetsvoorstel gesproken, alles concentreerde zich tot de vraag: hoe is het wetsvoorstel tot stand gekomen? Verwijten vlogen over en weer. Cruciaal hierbij was de rol van de CDA-top. Premier Lubbers (CDA) schoof de zwarte piet naar de PvdA.

Die partij had volgens hem geen inbreng in de onderhandelingen. Maar ook de relatie tussen de fractie-voorzitter van het CDA, Brinkman, en zijn premier stond ter discussie. "Als politici op zo'n manier met elkaar omgaan, moet men niet raar opkijken als de mensen in het land er de buik van vol hebben. Dan heb ik er ook de buik vol van," aldus de VVD-woordvoerder.

Linschoten en de premier kwamen op verschillende momenten met elkaar in aanvaring. Fractie-voorzitter Brinkman had uitgelegd dat hij niet wist dat de premier de kabinetskwestie zou gaan stellen. "Waarom heeft hij die voorwaarde niet aan de heer Brinkman vertelt? Als je iemand de vrijheid geeft om te gaan onderhandelen, kun je niet in gaan grijpen als er iets uitkomt wat je zelf niet bevalt. Dan heeft de minister-president de heer Brinkman gewoon een kunstje geflikt."

Excuses

De premier verklaarde de situatie door te zeggen, dat hij een taxatie-fout had gemaakt en bood daarvoor tot drie maal toe zijn excuses aan. Hij had niet verwacht dat de PvdA met een

crisis zou dreigen. De VVD-woordvoerder zei dat niet te geloven. Een dergelijke fout zou door een beginner gemaakt kunnen worden, niet door een politicus met 20 jaar ervaring. Het maken van zo'n grote fout, op zo'n belangrijk moment in een dergelijk cruciaal dossier vraagt op zich zelf al om aftreden, concludeerde de woordvoerder.

Daarnaast ging de woordvoerder in op de woorden van de minister van Sociale Zaken, De Vries (CDA). Deze had gezegd aan zijn laatste voorstel de portefeuillekwestie te verbinden, omdat het anders een zootje zou worden in de Kamer. "Realiseert de minister zich wel welke chaos hij aan ons allemaal heeft laten zien rondom zijn eigen besluitvorming?" vroeg de woordvoerder zich af. Linschoten vond de opmerking van de minister daarom een belediging en vroeg om excuus.

Toen de verschillende betrokken partijen uitleg gaven over de wijze waarop het uiteindelijke wetsvoorstel op een zaterdagavond tot stand was gekomen, betichtten de coalitie-partners elkaar van geschiedvervalsing. In de woorden van de premier had de fractie-voorzitter van de PvdA, Wöltgens, de portefeuille-kwestie nodig om het voorstel goed te laten keuren door zijn fractie. Hij bestreed dat en zei het voorstel als eerste goedgekeurd te hebben. Nee, het CDA had de portefeuillekwestie volgens hem nodig om het CDA-VVD akkoord te kunnen verbreken. Van het begin af aan was de sfeer tussen de coalitie-partners slecht. Het CDA verweet de PvdA eerst afgewacht te hebben en nu mooi weer te spelen met de uitkomst voor de bestaande WAO-gevallen. De PvdA realiseerde zich meer en meer hoe zeer het CDA op een breuk had af willen koersen.

Inlichtingen: Robin Linschoten, 070-3182895

De achtergrond geschiedenis

Al in februari 1991 deed de VVD bij de Tussenbalans een voorstel om het enorme aantal WAO-ers terug te brengen. De VVD was de enige grote partij die pleitte voor het ontzien van de mensen die terecht in de WAO zitten. Voor de toekomst stelde de VVD een basisstelsel voor: de overheid garandeert iedereen een redelijke basisvoorziening, daar bovenop heeft iedereen de keuze vrijheid zich bij te verzekeren op een wijze die bij hem of haar past. Pas in juli 1991 kwam er een besluit van het CDA/PvdA-kabinet over de WAO, dat voor grote onrust en onenigheid zorgde. Na 15 maanden discussie binnen de PvdA deelde de vice-fractievoorzitter in de Tweede Kamer, Frans Leijne, op een spreektuur mee, dat hij een belangrijk onderdeel van de regeringsplannen toch afkeurde. Ook de PvdA wilde vanaf toen de huidige WAO-ers sparen. VVD-woordvoerder Robin Linschoten vroeg hem in de Tweede Kamer zijn woorden te herhalen. Dat deed Leijne niet. Het kabinet veranderde nog steeds niet van gedachten en diende de omstreden wetsvoorstellen toch in, plannen waar geen meerderheid in de Tweede Kamer meer voor bestond.

Aanbod

In november 1992 deed Frits Bolkestein zowel CDA als PvdA een aanbod, om uit de patstelling te komen. De VVD was bereid te overleggen over een nieuw WAO-stelsel, mits de huidige WAO-ers werden ontzien en in de toekomst een soort basisstelsel werd opgezet. Vorige week herinnerde de fractie-voorzitter

van het CDA, Elco Brinkman, zich het aanbod en belde Bolkestein op. Tot twee maal toe beloofde hij alleen met de VVD te onderhandelen.

Premier Lubbers (CDA) steunde het initiatief van de CDA-fractievoorzitter lange tijd en gaf te kennen dat het nu een vrije kwestie voor de Kamer was.

Twijfel

Na enkele dagen onderhandelen bereikten CDA en VVD zaterdagmiddag 23 januari een principe-akkoord. Frits Bolkestein zei dezelfde avond in zijn speech bij het 45-jarig jubileum het akkoord te ondersteunen. Hij riep zijn collega Brinkman op hetzelfde te doen. Een paar uur later belde Brinkman naar Groningen, waar de VVD haar lustrum vierde. Onder druk van het kabinet (de minister van Sociale Zaken, De Vries (CDA), de premier en de vice-premier daarbovenop zwaaiden plotseling met hun portefeuilles) zag hij plotseling af van een akkoord met de VVD. Op een persconferentie sprak Bolkestein openlijk zijn twijfel uit over de waarde van toekomstige onderhandelingen met het CDA.

Het was dus gewoon slikken of stikken voor PvdA en CDA. Brinkman verklaarde later op een spreektuur, dat hij altijd in de veronderstelling had verkeerd met goedkeuring van het kabinet de onderhandelingen in te zijn gegaan. "Tijdens het spel zijn de spelregels veranderd," verklaarde hij het optreden van de minister-president.

Moties

Woordvoerder Robin Linschoten diende twee moties tijdens het WAO-debat in. Het eerste heeft bescherming tot doel van mensen die nu nog werken, maar bij wie een progressieve ziekte is geconstateerd. Die diagnose maakt het voor hen onmogelijk zich nog bij te verzekeren in het nieuwe stelsel. De overheid moet nagaan of het mogelijk hen te beschermen, anders vallen ze tussen wal en schip, vond de woordvoerder. Het is immers zeker dat ze ooit arbeidsongeschikt worden. De staatssecretaris van Sociale Zaken, Ter Veld (PvdA), reageerde daar afwijzend op.

Malus

De tweede motie had betrekking op de veelbesproken bonus/malus-regeling voor bedrijven. Die firma's die arbeidsongeschikten in dienst nemen krijgen een bonus. Bedrijven waar veel arbeidsongeschikten vandaan komen, krijgen een boete (malus). De woordvoerder stelde dat veel malusboetes onredelijk zijn en nooit in de oorspronkelijke bedoeling van de regeling hebben gelegen. Bijvoorbeeld wanneer iemand arbeidsongeschikt raakt door iets wat totaal niet met zijn of haar werk te maken heeft. Toch moeten de eerste malus-boetes al per 1 maart aanstaande zijn betaald. Daarom stelde de woordvoerder dat met het in rekening brengen van de malus wordt gewacht tot de evaluatie van het bonus/malus-stelsel. Die evaluatie moet dan zo snel als mogelijk worden gemaakt. Ook hier reageerde de staatssecretaris afhoudend op. Zij vond dat niet van goede boekhouding getuigen, de bonus-regelingen zouden ook opgeschort moeten worden. De woordvoerder ontkennde dat, want het hij doelde hier op aperte onredelijkheden en uitstel met betaling tot de evaluatie. Geen kwijtschelding van de malus. Het CDA stemde daar tegen, omdat de staatssecretaris die partij er van had overtuigd dat opschorten van betaling onuitvoerbaar is.

Inlichtingen:

Robin Linschoten, 070-3182895

Het WAO-wetsvoorstel

Het deze week in de Tweede Kamer behandelde WAO-wetsvoorstel is volgens de VVD beter dan het oorspronkelijke, maar slechter dan het CDA-VVD akkoord. De bestaande gevallen worden namelijk ontzien en de leeftijdsgrens van 50-jaar is vervallen. Alle nieuwe gevallen worden gelijk behandeld.

Het nieuwe systeem bestaat uit twee elementen:

- 1) Een gewenningsuitkering. Voor mensen boven de 33 jaar komt er een loongerelateerde gewennings-uitkering van 70% van het laatst genoten inkomen. De duur van de uitkering is afhankelijk van de leeftijd en maximaal 6 jaar. Personen die op hun 58e jaar ziek worden houden tot en met de pensioendatum een uitkering die 70% van het laatste loon bedraagt.
- 2) Een vervolguitkering. De hoogte van de vervolguitkering bestaat uit een bedrag van 70% van het minimumloon plus een toeslag. Die toeslag wordt in 50 jaar opgebouwd (vanaf het 15e jaar). Het opbouwpercentage is 1,4% per jaar.

Tot en met het jaar 2000 wordt met dit voorstel cumulatief een gat geslagen van 1,8 miljard ten opzichte van het TBA-wetsvoorstel. De taakstellingen (zowel financieel als qua volume) worden hiermee dus niet gehaald. Het totale voorstel krijgt daarom een onvoldoende van de VVD.

Congres "Individueel bekeken"

Op 19 en 20 februari wordt het jaarlijkse congres van de 'Vrouwen in de VVD' gehouden. Het thema is "Individueel bekeken" en gesproken wordt over individualisering op economisch en financieel gebied. Ook Frits Bolkestein behoort tot de sprekers.

Het congres vindt plaats in Luntenen in het congrescentrum De Blijde Werelt.

Voor informatie kunt u terecht bij:
secretariaat Vrouwen in de VVD
Postbus 30836,
2500 GV Den Haag
Telefoon 070-3613040

Groene labels

Onlangs tekenden de ministers van Milieubeheer, Alders (PvdA), en Landbouw, Bukman (CDA), een convenant. Dat betekent dat nieuwe bouwplannen van veestallen - met een minimum aan ammoniak-uitstoot - een speciaal certificaat krijgen. Men beoogt hiermee investeringen volgens de meest geavanceerde technieken te stimuleren. De VVD kan zich in dat streven vinden. Voor de boer die zo'n stal laat bouwen betekent het een uitgave van enkele duizenden guldens meer. Daarvoor krijgt de landbouwer de belofte tot 2010 geen nieuwe technische aanpassingen te hoeven maken. Het convenant is getekend tussen Overheden en het landbouw-bedrijfsleven.

De VVD zet echter een belangrijk vraagteken bij deze overeenkomst. Een extra financiële inspanning moet namelijk de garantie meebrengen voor het productie-volume van de landbouwer. Mag een agrarisch ondernemer nu tot 2010 zijn totale productie handhaven? Aangezien dat niet is geregeld, is het groene label nu te vergelijken met een lege dop. Een extra investering moet beloond worden met een extra garantie, is de mening van de VVD. Daarom wil woordvoerder Piet Blauw het convenant op de agenda van de Tweede Kamer zetten.

Inlichtingen: Piet Blauw, 070-3182881

Kritiek op Defensie-beleid

De VVD heeft verschillende malen kritiek geuit op het Defensie-beleid van minister ter Beek (PvdA). Bij de behandeling van de begroting van het ministerie van Defensie bijvoorbeeld uitte VVD-woordvoerder Sari van Heemskerck haar bezorgdheid over de sterker wordende internationale kritiek op het Nederlands Defensie-beleid. De minister wees deze opmerkingen verontwaardigd van de hand.

Een week later bleek dat de plannen voor de Prioriteitennota inderdaad tot kritiek binnen de NAVO heeft geleid. Als gevolg van deze kritiek paste de minister zijn oorspronkelijke voorstellen aan en stelde hij voor toch een vijfde (mobilisabele) brigade bij de Koninklijke Landmacht aan te houden. De VVD stelde na kennisneming van de Prioriteitennota, dat de plannen meer door bezuinigingsdrift zijn geïnspireerd dan door de noodzakelijke reorganisatie (zie ook VVD-Expresse nr. 81).

Onderbouwing

Op 22 januari jongstleden bleek nogmaals dat de NAVO-top zorgen heeft over de bezuinigingen op Defensie in Nederland. De Secretaris-Generaal sprak zich daarover openlijk uit op een persconferentie. Middels schriftelijke vragen wil de VVD van de minister een reactie op die uitspraken krijgen. Daarnaast wil de VVD weten of er inderdaad geen verdere financiële onderbouwing voor de vijfde brigade is voorgesteld aan de NAVO. Tenslotte wil de VVD weten of de minister reageert op de kritiek, dat het ministerie van Defensie zich bij de reorganisatie meer richt op mogelijke vredesoperaties en te weinig op de hoofdtaken van het Defensie-apparaat.

Inlichtingen: Sari van Heemskerck
Pillis-Duvekot, 070-3182888

Hinderwet- vergunning

De laatste tijd tekent Milieudefensie tegen iedere aanvraag van veehouders voor een hinderwet-vergunning protest aan. Zelfs wanneer nieuw- of verbouw van stallen minder last voor het milieu oplevert. De VVD-woordvoerder vergelijkt dit met het hanteren van de botte bijl. Vooral in de Achterhoek, Salland en Twenthe ondervinden veehouders daar last van. Maar ook in Oost-Brabant zorgt het voor problemen. De VVD erkent het milieu-probleem binnen de intensieve, niet grond gebonden veehouderij. Maar het gaat ook bij milieubescherming te ver het beroepsrecht ongenueanceerd te hanteren. Nu wordt zelfs tegen milieu-ontlastende investeringen een blokkade opgeworpen. De Raad van State heeft echter enkele beroepen van Milieu-defensie op de Hinderwet gehonoreerd. Dat gebeurde op basis van 'achtergrond depositie'. Dat betekent dat dan in het betreffende gebied genoeg ammoniak emmissie was.

Daarom wil de VVD dat zo snel mogelijk een voorziening wordt getroffen om milieu-vriendelijke investeringen in de veehouderij een kans te geven. Daarin moet natuurlijk het beroepsrecht worden gehandhaafd. Maar het is goed voor het milieu, goed voor het bedrijf en goed voor de concurrentie-positie van de sector, wanneer de Overheid met een maatregel komt. Het kabinet deelt de zorg van de VVD-fractie. In februari wordt daarom een noodvoorziening voorgesteld. De gedachten van de VVD gaan uit naar een Algemene Maatregel van Bestuur. Hierin moeten basiscriteria staan voor de bedoelde investeringen. Indien dan na enige tijd een controle volgt en blijkt dat de investering voldoet, dan kan men vrijstelling inzake de Hinderwet krijgen.

Inlichtingen: Piet Blauw, 070-3182881

NOS

De VVD betreurt het ten eerste dat de NOS wil besluiten zichzelf op te splitsen in twee bedrijven. Mocht de minister van WVC, D'Ancona, dat besluit overhoopt overnemen, dan zal de VVD deze kwestie onmiddellijk aan de orde stellen in de Tweede Kamer.

Het besluit tot splitsing van de basistaken en de aanvullende taken van de NOS betekent een onaanvaardbare verzwakking van de unieke positie die de NOS dient in te nemen in zowel het huidige als het toekomstige omroepbestel. Als nationale omroep heeft de NOS de taak de zo belangrijke publieke functies te vervullen. Het is daarom dat deze omroep volgens de VVD eerder versterkt zou moeten worden en volstrekt onafhankelijk en zelfstandig moet werken. Het nu voorliggende besluit is daarmee volledig in strijd.

Inlichtingen: Dick Dees, 070-3182917.

Toespraak van Frits Bolkestein

t.g.v. 45-jarig bestaan VVD

Wij zijn hier bijeen om te vieren dat onze partij 45 jaar geleden werd opgericht. Vijf en veertig jaar geleden was ons land herstellende van de tweede wereldoorlog. De wederopbouw werd gedreven door het diepe besef dat de vooroorlogse weerloosheid van ons land niet mocht terugkeren. Dat besef gaf ons land de wilskracht om er bovenop te komen. Dankzij die ambitie werd de Nederlandse economie een van de grootste succesverhalen van Europa. Maar waar is die ambitie nu? Ik mis in de Nederlandse politiek een gevoel van urgentie: een besef dat er dringende zaken zijn die geen uitstel gedogen. Terwijl Philips, Fokker, DAF en de Hoogovens moeten knokken om te overleven, overleeft dit kabinet nog slechts om te knokken. Premier Lubbers deed in een interview een opmerkelijke uitspraak. Hij zei: 'mede dankzij mijn inzet is een tijdlang een sfeer ontstaan van: Nederland is af.' Ik kan de Minister President verzekeren dat wij dat gevoel nooit hebben gehad. Onze lastendruk is te hoog, onze staatschuld is te groot, wij consumeren te veel en wij presteren te weinig. Nergens in West Europa wordt door zo weinig mensen gewerkt als in Nederland. Nederland is niet af. Het karwei is nog maar net begonnen. We zouden de positieve eigenschappen van ons land beter moeten benutten. Het werkelijke probleem is dat de mensen te weinig worden geprikkeld om zich volledig in te zetten. Te veel overheidsvoorzieningen gaan uit van het beginsel: "verplicht betalen, onbeperkt halen". Dat effect vinden we ook in de gezondheidszorg. Premier Lubbers zei twee jaar geleden: 'Nederland is ziek'. Vervolgens schafte hij het eigen risico voor medicijngebruik af. Dus gaat het zieke Nederland van dokter Lubbers zich nu te buiten aan medicijnen. Zelden heeft een arts zo'n slecht recept voorgeschreven. Nu klaagt het kabinet over de 'calculerende burger'. Maar het mag toch geen verbazing wekken dat die burger zijn voordeel probeert te doen? De Nederlandse werknemer draagt de helft van zijn inkomen af aan de gemeenschap. Hij werkt tot juli voor de staat en pas daarna voor zichzelf. Als de collectieve koek toch al is betaald, waarom zou hij dan niet een hapje extra nemen? Wij liberalen willen een maatschappij die ambitie uitstraalt. Een samenleving die aanzet tot persoonlijke inspanning. Wij willen een samenleving waarin iedereen zich inzet voor zichzelf én voor de gemeenschap. Een inspanningssamen-

leving. Iedereen moet het buitengewone uit zichzelf proberen te halen. Een gemeenschap wordt sterker naarmate zijn burgers zelfstandiger zijn. De gemeenschap wint erbij als burgers verantwoordelijkheid nemen voor een eigen woning. De burger die vermogen steekt in eigen huis, investeert ook in zijn omgeving. De gemeenschap vaart wel bij burgers die zelfstandig zorg dragen voor een goede pensioenvoorziening. De burger die zelf nadenkt over de toekomst, helpt ons allen de kosten van de vergrijzing te dragen. De gemeenschap heeft profijt van burgers die bereid zijn zelf risico te nemen in hun ziektekostenverzekering. Hun eigen bijdragen drukken de kosten van het systeem als geheel. De gemeenschap wordt sterk van burgers die zich inspannen voor goed onderwijs voor zichzelf en voor hun kinderen. Dat is een investering in henzelf en in de maatschappij. Elke zelfstandige burger is een hoeksteen van onze samenleving. Het beginsel 'verplicht betalen, onbeperkt halen' tast de zelfstandigheid van de burger aan. Bovendien leidt het tot hoge belastingen en premies. Die lastendruk treft alle Nederlanders zwaar. Maar er zijn twee groepen die extra zwaar getroffen worden: de middeninkomens en de zelfstandigen. Het midden- en kleinbedrijf betaalt veel meer belasting dan de grote bedrijven met hun fiscale experts. De middeninkomens zijn de motor van de Nederlandse economie. Juist zij zijn het zwaarst getroffen door het Plan Simons. Ook op andere fronten hebben zij het zwaar te verduren. De middeninkomens dragen alle lasten van de verzorgingsstaat, maar mogen van de lusten nauwelijks proeven. De VVD is tegen nivellering. De afstand tussen minimum en modaal moet eerder groter dan kleiner. En laten we blij zijn met al die tweeverdieners. Als de deelname aan de arbeidsmarkt niet een stuk groter wordt dan nu, zullen we in de volgende eeuw de huidige AOW nooit kunnen betalen. Wie afgeeft op tweeverdieners, zoals het CDA doet, staat met zijn rug naar de toekomst. Vijf jaar geleden zei Hans Wiegel in Breda dat het aandeel van de collectieve sector in de nationale economie terug moet van 60% naar 50%. Nu zegt de oud-president van de Nederlandsche Bank en oud CDA-minister Jelle Zijlstra dat ook. Toen Hans Wiegel het zei, werd er gesmaald. Nu Zijlstra het zegt, wordt er instemmend geknikt. Ik wil het CDA een aanbod doen. Als het CDA het voorstel van Hans Wiegel helpt uitvoeren,

dan mag het wat ons betreft doen alsof het een idee uit eigen kring is.

Vijf jaar geleden zei Hans Wiegel ook: 'beter twee criminelen in één cel dan één crimineel op straat'. Ook toen weer groot misbaar. Nu vindt zelfs de PvdA dat ook. Ik doe de PvdA natuurlijk hetzelfde aanbod als het CDA. Het geeft niet wie onze ideeën steelt. Beter twee ideeën uitgevoerd, dan één ongebruikt op straat. Ik wil een blik op de toekomst werpen. Wat zijn de taken van een volgend kabinet? Ik beperk mij hier tot zes punten.

1. Ten eerste moet de sanering van de overheidsfinanciën worden voltooid. Natuurlijk gaat de politiek over meer dan alleen geld. Maar eerst moeten de rekeningen kloppen.
2. Tenminste even belangrijk is de tweede opdracht: de sanering van de financiën van de burger. Nederlanders zijn zo ongeveer de zwaarst belaste mensen ter wereld.
3. De VVD kiest voor actieve integratie van minderheden in onze maatschappij. Wil dat ooit lukken, dan moeten wij de immigratie naar ons land afremmen. De huidige instroom gaat onze mogelijkheden te boven.
4. Hilversum moet op zijn kop. Nu in elke zuil van de omroep tempel commercie wordt bedreven, is er geen reden meer vast te houden aan een verouderd en onwaarachtig bestel.
5. De rol van het maatschappelijk middenveld moet dringend worden gemoderniseerd. De sociale partners praten over steeds meer zaken namens steeds minder mensen. Private belangen moeten worden gescheiden van publieke taken. Tussen advisering, uitvoering en belangenbehartiging moeten schotten worden geplaatst. De VVD wil geen bestuur door betuttelaars, maar een democratie van en voor mondige burgers.
6. De bestrijding van de criminaliteit moet worden geïntensiveerd. Daarom heeft Hans Dijkstal in de Tweede Kamer voorgesteld het aantal politiemensen met 10.000 uit te breiden. De regeringspartijen komen niet verder dan 500 man. Dat zijn er dus 9.500 te weinig.

Dit zijn zes punten, maar we hebben er meer. De VVD is een ambitieuze partij. Gisteren heb ik op het symposium van de Teldersstichting gesproken over de liberale staatsman Cort van der Linden. Hij was vroeg in de twintigste eeuw de laatste liberale premier. Ik voorspel dat de VVD vroeg in de 21e eeuw weer een Minister President zal leveren. Die ambitie moeten wij hebben, die ambitie moeten wij waarmaken.

Langs de lijn

De discussie over vorm en inhoud is een oude, maar heeft desondanks niets aan actualiteit ingeboet. Moet de verteller van een boodschap zich concentreren op de vorm of op de inhoud van zijn verhaal? Natuurlijk is presentatie belangrijk. Stijl en toonzetting hebben een grote invloed: c'est le ton qui fait la musique.

Zo wordt ook iedere kiezer het eerst geconfronteerd met de buitenkant van de volksvertegenwoordiging. Eerst hoor je hoe het verhaal klinkt. Eerst zie je hoe de verteller oogt. Pas na een rondleiding kom je in het hart van de democratie, en onderscheid je de verschillende stellingnames. Er zijn estheten die oog en oor zo belangrijk vinden, dat de aandacht voor inhoud en verstand erdoor verslapt. En daar draait het uiteindelijk allemaal om. Stijl en presentatie moeten een afgeleide zijn van de inhoudelijke stellingname. Het gaat er niet om hoe je staat, maar waar je staat. Eén van de vele opvallende aspecten vorige week was dat partijen met verschillende opvattingen als CDA, PvdA, VVD en Groen Links eensgezind bekritiseerden dat D66 aan de zijlijn bleef staan. Die partij had geen suggesties en wilde alleen wachten met maatregelen. Ook verschillende media laakten de invulling van de WAO-discussie bij de 'democraten'. Pas na de verkiezingen met de billen bloot, was de eensluidende interpretatie. Van Mierlo nam in het debat zijn vertrouwde positie als commentator in. Hij wees de winnaars en verliezers aan. In het theater van de politiek vergreep één van de spelers zich aan een terzijde. De acteur werd recensent, maar kreeg zelf slechte kritieken. De hoofdrol viel aan een ander toe.

Wie spreekt daar over winnaars en verliezers?

Frits Bolkestein

Vermogensbelasting

Dit jaar kent Nederland 100 jaar een belasting op vermogen. Daarmee is ons land één van de weinige waar dat nog gebeurt, met als gevolg dat per jaar duizenden vermogensbezitters vooral naar België, maar ook naar Frankrijk en Spanje vertrekken. Met alle gevolgen van dien. Afgelopen week dienden de VVD-Tweede Kamerleden Rudolf de Korte en Jos van Rey een initiatief wetsvoorstel in met als doel de vermogensbelasting stapsgewijs in 5 jaar tijd af te schaffen. Volgens een onderzoek kost het heffen van belasting op vermogen meer dan dat het oplevert.

Overwegingen

De VVD geeft een aantal overwegingen voor de voorgestelde afschaffing:

- 1 - De rechtvaardigingsgronden van het (overjarige) belasting-instrument zijn komen te vervallen. Door een combinatie van inflatie en hoge tarieven bij de inkomstenbelasting is het moeilijk nog een hoog rendement uit vermogen te krijgen.
- 2 - Nederland neemt een uitzonderingspositie in, waaraan mobiele vermogensbezitters zich steeds nadrukkelijker willen onttrekken.
- 3 - De vermogensbelasting leidt naast kapitaalvlucht van vermogensbezitters tot een ware uittocht van vele Nederlandse ondernemers.
- 4 - De groeiende kapitaalvlucht verzwakt de economische structuur, de werkgelegenheid en de welvaart in Nederland.
- 5 - De vermogensbelasting verzwakt de internationale concurrentiepositie van ons land.
- 6 - Volgens een rapport van de Katholieke Universiteit Brabant mogen de inveniëntefecten van de volledige afschaffing van de vermogensbelasting hoger ingeschat worden dan het gehele opbrengstverlies (1½ miljard in 1993).

- 7 - Zolang de vermogensbelasting blijft bestaan is de emigratie van in het buitenland gevestigde vermogensbezitters zeer onaantrekkelijk, als gevolg van de jaarlijkse 'boete' bij terugkeer.

Reacties

Bij de Algemene Beschouwingen van 1992 diende de VVD al een motie in die vroeg om afschaffing van de vermogensbelasting. Die werd toen niet door het CDA gesteund. Toch pleit die partij op spreekbeurten in het land wel voor afschaffing. Ook de staatssecretaris van Financiën, Van Amelsvoort (CDA), zegt dat het op termijn moet verdwijnen. Wat die termijn is, blijft onvermeld. CDA en PvdA reageerden deze week terughoudend op het initiatief van de VVD. Zij willen alleen de bedrijfsgebonden vermogensbelasting vrijstellen. Daar is echter geen fiscale rechtvaardiging voor. Bovendien zal het veel geknoei opleveren. De emigratie van particuliere vermogens gaat wel gewoon door. CDA en PvdA hadden bezwaar tegen de dekking die de VVD voor de korte termijn op het oog heeft; intensiveren van de fraudebestrijding en afslanking van de rijkssubsidies. De VVD wil dat omdat de soliditeit van het voorstel is gediend met een zelfstandige financiële dekking. De critici gaan voorbij het feit dat het heffen van vermogensbelasting ons land meer kost dan oplevert. Op dit moment zijn al ruim 85.000 Nederlandse vermogensbezitters geëmigreerd. Volgens het eerder genoemde rapport van de Katholieke Universiteit Brabant zijn er nog 55.000 potentiële fiscaal emigranten, met een totaal vermogen van 47½ miljard. Volgens het rapport zal 70% van de potentiële vermogens-emigranten afzien van vertrek indien de vermogensbelasting wordt afgeschaft. Inlichtingen: Rudolf de Korte, 070-3182890 en Jos van Rey, 070-3182899.

Gemeentelijke basis-administratie

Het invoeren van een administratie van persoonsgegevens voor de verschillende overheden is het grootste overheids-automatiseringsproject tot nu toe. Zo'n 1000 (semi)overheidsinstellingen zijn erbij betrokken en het betreft een investering van honderden miljoenen gulden. De looptijd van het project bedraagt 10 jaar. Het GBA-stelsel behelst een volledig geautomatiseerde gemeentelijke bevolkingsadministratie en bestaat uit drie onderdelen:

- 1 - automatisering van het bevolkingsregister,
  - 2 - opzetten van een inter-gemeentelijk data-communicatie netwerk,
  - 3 - opzetten van een inter-bestuurlijk data-communicatie netwerk.
- Doelstelling is het mogelijk maken van snelle uitwisseling van persoonsgegevens. Achter de doelstellingen heeft de VVD zich altijd geschaard. Bij de uitvoering plaatst de VVD kanttekeningen.

Achtergrond

Het project is in 1985 van start gegaan. Toen werden de aanloopkosten op 110 miljoen gulden geraamd. Inmiddels is dat opgelopen tot 200 miljoen en de regering sluit verdere bijstelling niet uit. In 1988 kwam het project voor de eerste keer in moeilijkheden en werd een contra-expertise uitgevoerd. Conclusie was dat het niet één project betrof, maar een verzameling deelprojecten en dat een behoorlijk inzicht in organisatorische, technische, juridische en financiële middelen ontbrak. Tevens constateerde men vermenging van ambtelijke en commerciële verantwoordelijkheden. Het project moest gewijzigd worden om invoering van het systeem mogelijk te maken.

In 1990 werd een tweede contra-expertise uitgevoerd, op verzoek van de VVD. Daaruit bleek dat de risico's nog altijd even groot waren, en dat het project haalbaar zou zijn indien het op een paar punten aangepast zou worden.

Wetgeving

VVD-woordvoerder Jan Kees Wiebenga gebruikte het debat deze week om er nogmaals op te wijzen dat voor dergelijke grote projecten eigenlijk de volgende opzet zou moeten gelden: fase 1 - nota over de opzet van het project, fase 2 - voorbereiding invoering en wetgeving, fase 3 - vaststelling wetgeving, fase 4 - invoering, fase 5 - evaluatie.

Nu is het helaas anders gegaan. De minis-

ter van Binnenlandse Zaken, Dales (PvdA), startte in 1991 de invoering terwijl de memorie van antwoord op de bijbehorende wet nog niet eens binnen was bij de Kamer. Dat is riskant vanwege mogelijke amendementen, aldus de woordvoerder. Daarom heeft de VVD destijds al geen groen licht gegeven. Als de GBA-wet er niet is, moet de minister zelf beslissen. "Laten we even aannemen dat het parlement zegt: weg met die GBA-wet. Dan liggen er 300 miljoen in de gracht. Dat is dan de Kamer toch niet aan te rekenen? De regering heeft immers kennelijk gemeend dat geld te moeten uitgeven zonder het consent van de wetgever." De huidige PvdA-woordvoerder gaat (in tegenstelling tot wat een vroegere woordvoerder nastreefde) al wel akkoord. Het CDA geeft de VVD in "formeel-theoretische zin" gelijk, maar meent tegelijk dat de Tweede Kamer na een mondeling overleg met de minister een commitment afgeeft. De VVD-woordvoerder bestreedt dat.

Invoering

De woordvoerder wees er verder op, dat bij de invoering van het project nieuwe problemen ontstonden. De instabiliteit van de automatiseringsbranche was daar één van de oorzaken van. De magere kwaliteit van de gemeentelijke gegevensbestanden een andere. En mede omdat de regering enige malen tussen-conversies wilde, werd meer geld dan begroot uitgegeven. In 1994 zou het GBA-stelsel operationeel moeten zijn. Momenteel zijn er echter nog maar 25 van de 650 gemeenten, en 4 van de 300 afnemers aangesloten. "Het kan dus nooit meer op tijd ingang vinden," concludeerde de woordvoerder.

Kerken

Punt van een discussie tussen VVD en CDA was de mogelijkheid voor de kerkgenootschappen om gebruik van de gegevens te maken. Het kabinet stelde voor kerkgenootschappen als bijzondere derde te omschrijven. Dan kunnen de kerken stelselmatig van mutaties worden voorzien, met behulp van een signaal. De VVD heeft een principiële bezwaar tegen de koppeling van de kerken aan het GBA-stelsel: de VVD is voor de scheiding van kerk en staat. Daarnaast hebben enkele kerkgenootschappen al aangekondigd niet mee te doen, zodat slechts een aantal kleinere kerken overblijven. Dan komt ook de persoonlijke levenssfeer in het geding, stelde de woordvoerder. Inl.: Jan Kees Wiebenga, 070-3182904

Euthanasie

De Kamer debatteerde deze week ook over twee wetsvoorstellen ten aanzien van euthanasie: één van de regering en één initiatief wetsvoorstel afkomstig van D66. Het is deze maand precies 20 jaar geleden dat een belangrijke aanzet werd gegeven voor de euthanasie-discussie. Toen deed de rechtbank te Leeuwarden een eerste aanzet tot het formuleren van voorwaarden voor straffeloze euthanasie. Alhoewel sindsdien inhoudelijk belangrijke consensus is ontstaan, is de politieke besluitvorming nooit afgerond. Over een aantal uitgangspunten bestaat overeenstemming tussen CDA, PvdA, VVD, D66 en Groen Links (bijvoorbeeld wettelijke verankering zorgvuldigheidsvereisten en bevoegdheid van ouders over minderjarigen). Wordvoerder Dick Dees zei het te betreuen dat het huidige kabinet niet heeft voortgeborduurd op het stramien van overeenstemming en consensus zoals die de afgelopen jaren is gegroeid.

Verschillen

Waarom gaf de VVD de voorkeur aan het voorstel van D66? De woordvoerder gaf 6 belangrijke verschillen aan tussen de twee voorstellen. De nadelen van het kabinetvoorstel: 1 - Het kabinet kiest niet voor een volwaardige wettelijke regeling. 2 - In het kabinetvoorstel blijft strafbaarstelling het uitgangspunt. 3 - Er bestaat geen scheiding tussen levensbeëindiging op uitdrukkelijk verzoek en opzettelijke levensbeëindiging zonder zo'n verzoek. 4 - Er worden geen zorgvuldigheidsvereisten in de wet opgenomen. 5 - Niet de patiënt maar de arts lijkt centraal te staan. 6 - Het kabinet was niet ontvankelijk voor constructieve suggesties. Dat gold wel voor D66, aangezien in het uiteindelijk voorstel 13 van de 15 VVD-amendementen zijn opgenomen.

Wettelijke regeling

"Om inhoudelijke redenen gaat de VVD-fractie niet akkoord met het wetsvoorstel van het kabinet. Er wordt niet gekozen voor een volwaardige wettelijke regeling, waarin het uitdrukkelijk en ernstig verlangen naar een zachte dood door de patiënt die in een uitzichtloze situatie verkeert, centraal staat." Met deze woorden onderstreepte de woordvoerder de motivering van de VVD om voor het initiatief wetsvoorstel van D66 te stemmen. "Zeker nu vele wijzigingsvoorstellen van de VVD zijn overgenomen," aldus de woordvoerder, "zullen wij onze steun aan dit wetsvoorstel geven." De grootste fracties in de Kamer, CDA en PvdA, verleenden echter hun steun aan het regeringsvoorstel. Inlichtingen: Dick Dees, 070-3182917

Bijstand en minima-beleid

Deze week vond op verzoek van Groen Links een mondeling overleg plaats over het Bijstand- en Minima-beleid. Notities die enkele maanden oud zijn en bovendien voor een deel achterhaald waren door het wetsvoorstel Herinrichting Algemene Bijstandswet, vormden de aanleiding. VVD-woordvoerder Henk van Hoof gebruikte de gelegenheid om te onderstrepen dat de ABW is bedoeld als tijdelijke opvang en niet moet worden gezien als een soort basisinkomen. "In de nieuwe ABW is terecht veel aandacht voor de inschakeling in het arbeidsproces, met alle daarbij behorende plichten," bracht de woordvoerder naar voren. Een van de bekende problemen is dat de afstand tussen inkomen bij werken en niet-werken op het sociaal minimum niveau te klein is. Het kabinet zegt zelf in zijn Sociale Nota dat die afstand groter moet worden en noemt daarvoor ook mogelijkheden, een koppeling op afstand bijvoorbeeld. Dat zijn volgens de VVD bruikbare ideeën, maar er wordt niet genoeg mee gedaan. In dezelfde Sociale Nota staat ook dat het reserveringsloon (dat is het loon dat men tenminste wil gaan verdienen alvorens te gaan werken) belachelijk hoog is. Dan gaat het vooral om jongeren. De woordvoerder suggereerde dat voor die groep de koppeling op afstand een goed instrument is. Tenslotte heeft het kabinet jonge afgestudeerden ook al onder het bestaande sociale minimum laten zakken.

Volgend punt van discussie was het gemeentelijk medebewind in het beleid. De woordvoerder waarschuwde ervoor dat het gemeentelijke minima-beleid het landelijk inkomensbeleid niet mag doorkruisen. Van dit punt kwam de woordvoerder op de financiële verhouding tussen overheid en gemeente. Momenteel bedraagt de verhouding van de kosten 90 : 10 (overheid : gemeente). "De VVD heeft niets tegen een verdeling van 80 : 20, in combinatie met een meer planmatige werkwijze, verplichte beleidsplannen en verslagen, en een andere meer beleidsmatige vorm van controle," zei de woordvoerder.

Inlichtingen:

Henk van Hoof, 070-3182885

Fokker & DAF

Nu Fokker en DAF in financiële problemen verkeren, wordt een dringend beroep op het Rijk gedaan om te hulp te

schieten. Dat kan op verschillende manieren gebeuren. Voor de VVD geldt hierbij dat het de regering is die maatregelen voorstelt, regeert dus, en de Kamer dat controleert. Naar aanleiding echter van het publieke optreden van de minister van Economische Zaken, Andriessen (CDA), heeft de VVD deze week gemeend vragen te moeten stellen. Twee maal heeft de minister een mondeling overleg met de Vaste Kamercommissie voor Economische Zaken gehad, dat volgens de minister in verband met de besproken informatie als vertrouwelijk moest worden beschouwd. Maar steeds reisde de minister daarna spoorlags naar een kennelijk reeds aangekondigde persconferentie waar vrijwel dezelfde informatie aan journalisten werd vrijgegeven.

VVD-woordvoerder, Len Rempt, wil weten waarom de minister dat doet. Daarnaast wil ze weten of dit de doeltelling van het vertrouwelijk mondeling overleg niet uitholt. De VVD vraagt zich af wat in de toekomst het nut kan zijn van een mondeling overleg dat op verzoek van deze minister vertrouwelijk is. Het is nu als gevolg daarvan zo dat Kamerleden zich in toenemende mate vrij voelen om hun zegje te doen. En dat kan makkelijk de belangen van de betrokken bedrijven schaden. Inlichtingen: Len Rempt-Halmmans de Jongh, 070-3182889

Afval

In december 1992 heeft het Afval Overleg Orgaan een advies over groente, fruit en tuinafval uitgebracht aan de minister van Milieubeheer, Alders (PvdA). De Tweede Kamer heeft deze week het advies van het AOO inzake de verwerking van GFT-afval zonder commentaar van minister Alders ontvangen. Het uitblijven van een reactie van minister Alders baart de VVD zorgen.

Want wat is er aan de hand? Minister Alders heeft vorig jaar, na een motie van CDA en PvdA, bepaald dat het GFT-afval uiterlijk op 1 januari 1994 bij alle huishoudens in Nederland apart moet worden ingezameld om daarna verwerkt te worden in speciale composteer-installaties. De VVD heeft toen al haar twijfels uitgesproken over de haalbaarheid van die datum.

Het AOO-advies geeft nu inderdaad aan dat de verwerkings-capaciteit die nodig is om apart ingezameld GFT-afval te kunnen composteren bij lange na niet gerealiseerd zal zijn op 1 januari 1994. Alleen al de vergunningen-procedures zouden 34 (zonder m.e.r.-procedure) of

46 maanden (met m.e.r.-procedure) duren. Medio '93 zal het al gaan om een tekort aan composterings-capaciteit voor zo'n 307 kiloton.

Vergunningen

Maar wat doet het AOO? Het adviseert de nieuwe composteer-inrichtingen snel te gaan bouwen, zonder de vereiste vergunningen en zonder daarbij de normale vergunningen-procedures te volgen. Inspraak, bezwaren en beroepen worden dan gewoon overgeslagen. De VVD is fel tegenstander van zo'n bewuste overtreding van de wet (door de overheid nota bene!) en het gedogen daarvan. Omdat de Algemene Maatregel van Bestuur die de datum van ingang op 1 januari 1994 regelt nog moet verschijnen, pleit de VVD voor het faseren van de verplichte gescheiden inzameling in plaats van het overtreden van de wet. Waar het kan moet de datum van 1 januari 1994 gehandhaafd worden, maar waar dat bij gebrek aan verwerkingscapaciteit onmogelijk is, moet dat later gebeuren.

De VVD roept minister Alders dan ook op de ingangsdatum van de Algemene Maatregel van Bestuur in deze zin aan te passen.

Inlichtingen:

Jan te Veldhuis tel: 070-3192901

WAO-keuringen

Deze week verscheen in verschillende media het bericht dat per maand duizenden mensen volledig arbeidsongeschikt worden verklaard, zonder dat de Gemeenschappelijke Medische Dienst daarover advies heeft uitgebracht. VVD-woordvoerder Robin Linschoten wil met behulp van schriftelijke vragen van de staatssecretaris van Sociale Zaken, ter Veld (PvdA), weten of die krantenberichten op waarheid berusten.

Vervolgens wil de VVD weten wat dan de exacte omvang en de bijbehorende oorzaak van het probleem is. Tenslotte komt dan de vraag wat de staatssecretaris van plan is te doen om aan de situatie een eind te maken.

Inlichtingen:

Robin Linschoten, 070-3182895

ADVERTENTIE

Op pagina 4 staat een VVD-advertentie n.a.v. de WAO-discussie.

De verschillende afdelingen kunnen die naar eigen inzicht plaatsen in de media.

Er is geen land in de wereld waar zoveel mensen een griepje hebben of langdurig ziek zijn als in Nederland. Hoe komt dat nou?

Is de Nederlandse lucht zo ongezond? Hebben onze aardappelen te weinig vitaminen?

Of zijn onze artsen en verpleegsters, zoals in een bekende tv-serie, meer met elkaar bezig dan met ons?

De VVD denkt van niet. De VVD denkt, en denkt dat al heel lang, dat er iets mis is met ons WAO-stelsel. Dat was vroeger een taboe. Daar is nu iedereen het mee eens.

Wat ons betreft kan de operatie dan ook beginnen. Wat vindt de VVD?

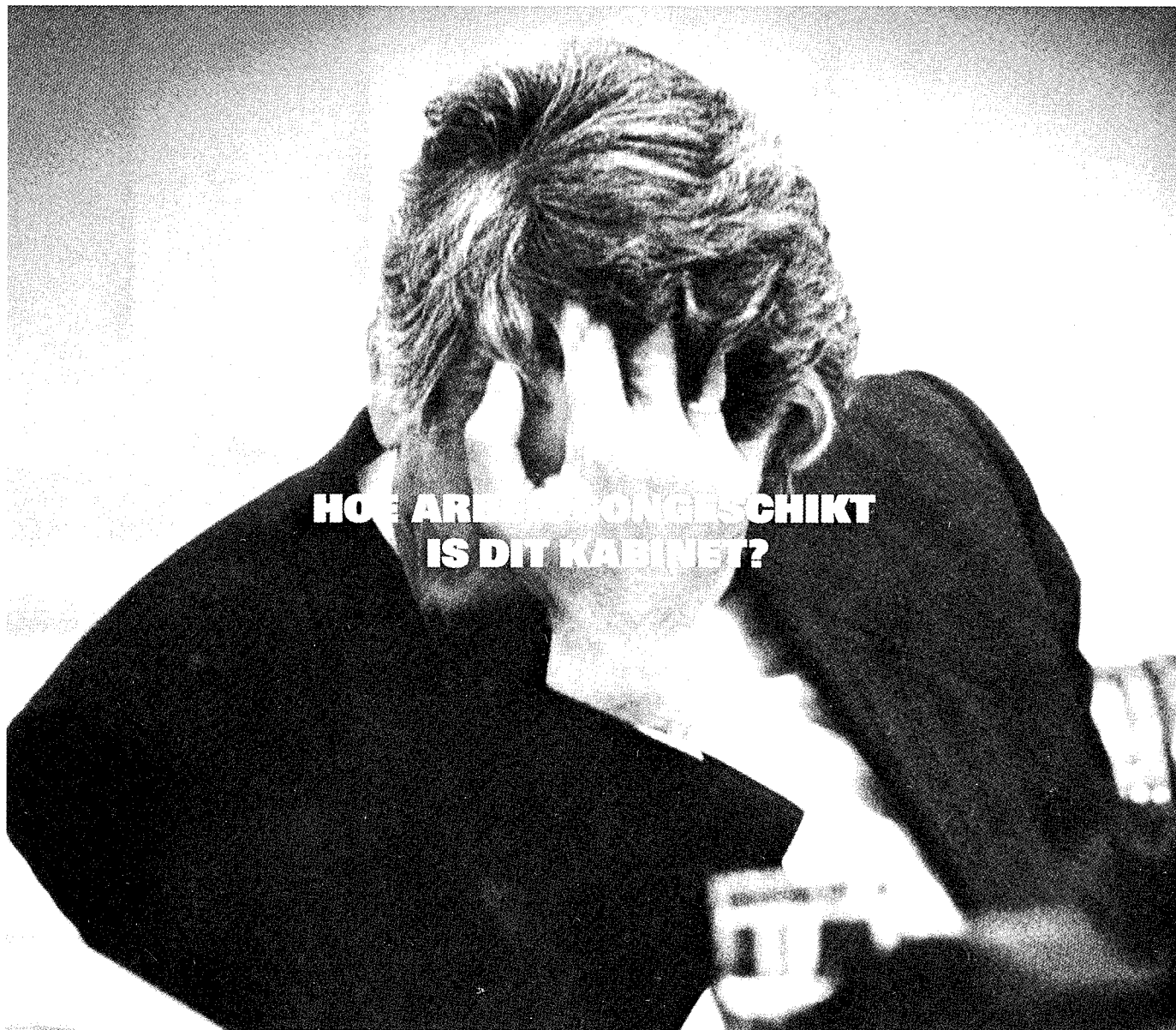
Maar het CDA, we weten het inmiddels, scheurde het akkoord doormidden.

Teleurgesteld? Natuurlijk, dat geven we eerlijk toe. We hadden het graag anders gezien.

Want waar gaat het om? Om dit arbeidsongeschikte kabinet trillend van de koorts aan het werk te houden? Of om een goede, betaalbare wet te maken die de arbeidsongeschikte zekerheid geeft?

Het nu gesloten akkoord van Bergschenhoek, het compromis van CDA en PvdA, is verre van ideaal.

Om maar een voorbeeld te geven, er zal een enorm financieel tekort door ontstaan. De problemen worden dus weer vooruitgeschoven.

HOE ARBEIDSONGESCHIKT IS DIT KABINET?

Heel eenvoudig. Iedere arbeidsongeschikte heeft recht op een redelijke basisuitkering.

Wie dat niet genoeg vindt kan zich bijverzekeren. Op een manier die hem of haar het best past.

En de mensen die nu al in de WAO zitten?

Voor hen verandert er niets. Immers, zij hebben nooit de kans gehad die extra verzekering af te sluiten.

Eerlijk is eerlijk.

Wel vinden we dat een aantal bestaande arbeidsongeschikten opnieuw gekeurd moet worden. Ook dat is eerlijk.

Afgelopen weekend bereikte de VVD een principeakkoord met het CDA. Daarin vonden wij, maar ook het CDA, veel terug van onze ideeën.

Tijdens deze kabinetsperiode is er een nieuw woord ontstaan in de politiek: stroperigheid. Alles gaat even moeizaam, langzaam en met vertraging.

Stroperige plannen. Stroperige ideeën. Stroperige compromissen.

Het plan Simons is er een tragisch voorbeeld van. De VVD houdt niet van stroop. Niet van kleverig en langzaam.

De VVD houdt van snel, energiek en vindingrijk. We zijn dan ook sterker, optimistischer en liberaler dan ooit.

En klaar voor de verkiezingen.

VVD. DE ENIGE LIBERALE PARTIJ VAN NEDERLAND.

Ruimte voor de burger

De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie streeft ernaar zo veel mogelijk verantwoordelijkheden bij de burgers te leggen. Liberalen willen een inspanningsmaatschappij waarin mensen worden aangemoedigd het beste uit zichzelf te halen.

Daarom moet de burger op verschillende terreinen zo veel mogelijk ruimte worden geboden. De sociale zekerheid bijvoorbeeld dient een evenwichtige balans te bevatten van eigen verantwoordelijkheden en collectieve zekerheden. Een basisstelsel biedt een door de overheid verzekerde waarborg, die naar eigen keuze kan worden aangevuld tot een persoonlijk pakket. Ook in de gezondheidszorg moet dat principe terug te vinden zijn. Maar logge, massieve plannen als die van Simons, gaan uit van anonieme collectiviteiten, waarin voor de individuele mens geen bewegingsvrijheid meer overblijft. Daar is niemand bij gebaat. Ruimte voor de burger betekent dus: meer keuzevrijheid voor de individuele mens.

Maar om verantwoordelijkheden te kunnen nemen en de gecreëerde ruimte te gebruiken, heeft de burger financiële armlslag nodig. Nu werkt de burger ieder jaar tot en met de maand juli voor de staat, en pas daarna voor zichzelf. De tien miljard lastenverzwaringen die dit kabinet heeft doorgevoerd moeten mede daarom worden teruggedraaid. Ruimte voor de burger betekent dus ook: lastenverlichting.

Naast het individuele en financiële aspect, dient de burger ook op straat ruimte worden gegeven. De overheid moet de oprukkende criminaliteit krachtig bestrijden. De VVD wil daarom meer agenten en denkt aan 10.000 man extra. Dan pas zit Nederland aan een met België en Duitsland vergelijkbaar niveau! Ruimte voor de burger betekent dus net zo goed: veiligheid op straat. Momenteel verslechtert de verhouding werkenden/niet-werkenden weer verder. De VVD wil dat er structurele maatregelen worden genomen om de economie op gang te helpen en de werkloosheidsstijging een halt toe te roepen. Ruimte voor de burger betekent dus eveneens: een goed economisch herstelbeleid.

Frits Bolkestein

Zo vrij als krantenpapier

Donderdag presenteerde Dick Dees, samen met oud-VVD Tweede Kamerlid Loek Hermans, een initiatief wetsvoorstel dat het vrijmaken van de kabel tot doel heeft. Dit was ook onderdeel van het VVD-10 punten plan voor de media dat in december 1990 werd opgesteld (zie daarvoor VVD-Expresse nr. 63). De achterliggende gedachte van het wetsvoorstel is dat met de kabel-infrastructuur het schaarste-argument bij de informatie-overdracht is komen te vervallen. Technisch heeft de kabel een bijna onbeperkte capaciteit, dus de vrijheid van informatie-overdracht die voor de drukpers geldt moet principieel gezien ook voor de kabel gelden. Dat werd door Dees en Hermans thematisch verwoordt als: "de kabel zo vrij als krantenpapier". De overheidsbemoediging er mee moet tot een minimum worden beperkt. Bij de totstandkoming van het uiteindelijke initiatief wetsvoorstel hebben ook Europese richtlijnen, neergelegd in Groenboeken en Richtlijnen, een rol gespeeld.

Toelating

De voorgestelde wetswijzigingen (1 - voor de Mediawet en 2 - de Wet op de Telecommunicatievoorzieningen) hebben betrekking op de verspreiding van omroepprogramma's en nieuwe communicatiediensten via het kabeltelevisienet. Nu is de verspreiding van deze programma's en diensten gebonden aan toestemming van de betrokken minister. In de Mediawet is een toelatingsregeling opgenomen voor de verspreiding van commerciële omroep via de kabel. In de Wet op de Telecommunicatievoorzieningen staat een machtigingsregeling voor communicatiediensten die niet via

de PTT-infrastructuur worden verspreid. In het initiatief wetsvoorstel wordt ten principale voor een andere benadering gekozen; alles mag, tenzij de wet nadere aanwijzingen geeft of beperkingen stelt.

Technologie

De sector van de informatietechnologie is voor ons land van grote economische betekenis. Juist door de hoge graad van bekabeling heeft ons land een voorsprong en kan dus nieuwe technologische bevindingen snel beproeven en benutten. Concreet gesteld komt het er op neer dat een aanbieder van een omroepprogramma of een nieuwe communicatiedienst voortaan niet eerst toestemming nodig heeft van de minister van WV (Mediawet, omroepprogramma's) of de minister van Verkeer en Waterstaat (Wet op de Telecommunicatiediensten). Men kan rechtstreeks zaken doen met de exploitant van een betreffende kabeltelevisienet. Dat betekent dat volgens het voorgestelde stelsel bijvoorbeeld de volgende activiteiten geheel kunnen worden uitgevoerd: a) alle vormen van particuliere en commerciële omroep (TV & Radio), b) abonnee-TV, teletekst, kabelkrant, pay-per-view, c) telewinkelen, telebankieren, teleconferentie, en datacasting, d) beveiligings- en alarmsystemen en e) meter-aflezing op afstand.

Pluriformiteit

Wanneer de kabel zo vrij is als papier kan dat voor de consument een grotere pluriformiteit van informatie betekenen: het vergroot de

Vervolg op pagina 3

Gelijke behandeling

Het discussiepunt van de Algemene Wet Gelijke Behandeling betrof de 'enkele feit constructie' (zie ook pag. 4). Hoe moet die omschrijving geïnterpreteerd worden? Mag discriminatie volgens de norm niet, maar in sommige praktijkgevallen wel? VVD-woordvoerder Len Rempt wees in haar inbreng op de dubbelzinnigheid in het wetsvoorstel. Uit de antwoorden van de bewindslieden bleek dat men het in het kabinet ook niet eenduidig uitlegt - vooral waar het seksuele geaardheid betreft. De minister van Binnenlandse Zaken, Dales (PvdA), zei dat "de eisen die de genoemde instelling mogen stellen, geleet op het doel van de instelling, nodig moeten zijn voor de vervulling van de functie dan wel voor de verwezenlijking van de grondslag." Maar dat kan volgens haar pas in concrete omstandigheden blijken. Mag een school een homoseksuele leraar ontslaan? "Ik wil hier geen misverstand over laten bestaan: dat mag dus niet," aldus de minister.

Moraal

De woordvoerder wees de minister erop dat desondanks het begrip 'seksuele moraal' wel in het regeerakkoord en de Memorie van Toelichting staat. "Geen bevoegd gezag mag zeggen: jouw seksuele moraal is de mijne niet. Het kabinet moet klip en klaar afstand nemen van de woorden in de memorie van toelichting." Dales bracht daar tegenin dat 'moraal' geen feitelijke gestalte heeft en dus geen grond kan zijn. De minister van Justitie, Hirsch Ballin (CDA), nam een andere positie in. "Een school op een bijzondere grondslag mag een bepaalde moraal in elk opzicht als maatstaf nemen, ook in het kader van de houding ten opzichte van andere mensen, waartoe de seksuele moraal kan behoren."

De woordvoerder vroeg de minister of men dan toch bevoegd is tegen een homoseksuele leraar te zeggen: "Gij zult hier geen leraar zijn? De grens voor mijn fractie is dat mensen mogen leven, inderdaad, naar de seksuele gerichtheid. De persoonlijke levenssfeer is de grens. Dat gaat niemand wat aan." De minister van Justitie bleef bij zijn opvatting dat bijzonder scholen daar wel eisen aan mogen stellen. (Zie voor de stemmingen de VVD-Expressie van de komende week).

Inlichtingen: Len Rempt-
Halmans de Jongh, 070-3182889

Colofon

De VVD-Expressie is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expressie wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een abonnement kost f 75,- per jaar en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Fraudebeleid

Afgelopen maandag stond een Uitgebreide Commissievergadering over het Fraudebeleid op de agenda. Daarbij aanwezig waren de minister van Justitie, Hirsch Ballin (CDA), de staatssecretaris van Financiën, Van Amelsvoort (CDA), en de staatssecretaris van Sociale Zaken, Ter Veld (PvdA). Namens de VVD voerde Henk van Hoof het woord. De VVD vindt aandacht voor fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsmiddelen van groot belang. De woordvoerder wees op een rapport waaruit blijkt dat alleen al in de Sociale Zekerheid meer dan vijf miljard wordt gefraudeerd. Grootschalige fraude heeft gevolgen voor het draagvlak van het overheidsbeleid. Ten eerste komt de financierbaarheid van belangrijke onderdelen van de Sociale Zekerheid onder druk te staan. En ten tweede kan het draagvlak wegvallen bij de mensen die belastingen en premies betalen. Men gelooft niet meer dat de overheid de regels uitvoert en handhaaft zoals ze bedoeld zijn. Het gevoel van maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt dan af.

Eisen

De woordvoerder merkte daarnaast op dat het jammer is dat het kabinet zich beperkt tot sociale en fiscale fraude. Er zijn andere vormen zoals fraude met de individuele huursubsidies, studiefinanciering en het ziekenfonds. Er is onderzoek gedaan naar de gevoeligheid voor misbruik van de regels. Daaruit blijkt dat er spanning kan bestaan tussen enerzijds de eisen die men stelt (objectiviteit, ondubbelzinnigheid, uitvoerbaarheid) en anderzijds afstemming op individuele omstandigheden. De woordvoerder wees er op dat dit hooguit een verklaring kan zijn, maar nimmer als een excuus kan worden geaccepteerd.

Fraudebestrijding moet een punt van permanente aandacht en signalering zijn. Pas wanneer het in het uitvoeringsveld gesignaleerd en gerapporteerd

wordt (ook op naast het werkgebied liggende terreinen) kan het aangepakt worden. De overheid moet volgens de VVD meer mensen inzetten voor de controle. Cruciaal in dat geheel is de gegevensuitwisseling bij overheidsinstanties. Het koppelen van bestanden en het samenvoegen van het Sofi- en A-nummer is daarom een noodzaak. De minister van Justitie zei daarop het wetsvoorstel aangepast te hebben, wat perspectief biedt op de integratie van die twee registratie nummers. De staatssecretaris van Sociale Zaken antwoordde dat door het gebruik van het Sofi-nummer sinds september de samenloop van witte inkomsten en uitkeringen zo uit de computer komen rollen. Tevens is haar gebleken dat nu meer informatie dan alleen sociale en fiscale wordt verschaft. Volgens haar vergroot ook de controle op fraude bij de bedrijfsverenigingen zich geleidelijk aan. De staatssecretaris meldde vervolgens dat sociaal onderzoek binnenkort ook toegang krijgen tot het kentekenregister dat onder het ministerie van Verkeer en Waterstaat valt. Tenslotte wist ze te vertellen dat er naar wordt gestreefd vanaf 1 augustus gegevens uit te wisselen met het centraal register van de studiefinancieringen.

Inlichtingen:

Henk van Hoof, 070-3182885.

Vertalingen

Frits Bolkestein zoekt vrijwilligers voor het vertalen van (soms lange) artikelen van en naar het Frans, Duits en Engels. Belangstellenden kunnen informatie verkrijgen bij mevrouw Van Donselaar, tel. 070-3182852.

Zwaar weer

De minister van Financiën laat zich er graag op voorstaan dat hij een solide boekhouder is. Toch moesten de drie begrotingen die hij opstelde allen tussentijds worden aangepast. De laatste eigenlijk al twee maal. We zitten helaas in zwaar weer, was het excuus. Toen de VVD in het najaar van '92 waarschuwde dat de regering compensatie voor 1993 zocht in incidentele maatregelen, wuifde het kabinet dat bezwaar weg. Afgelopen week bleek dat Koks laatste begroting nu voor de derde keer moet worden aangepast. Het is voorjaar '93 en men verwacht al weer voor miljarden aan tegenvallers. In een interview in een landelijk dagblad suggereerde de vice-premier dat de afspraken over het financieringstekort maar moeten komen te vervallen. De VVD heeft vanwege deze uitlatingen om een verklarende brief van de regering gevraagd. Hierin moet staan wat het standpunt van het hele kabinet is in deze en of de doelstellingen uit het regeerakkoord nog gelden. Nu is het net of een de stuurman bij zwaar weer zijn kompas overboord gooit, was de formulering van Rudolf de Korte.

Inlichtingen:
Rudolf de Korte, 070-3182890.

Vervolg van pagina 1

individuele keuzevrijheid, het verschaft informatie op maat en het is een waardevolle manier van dienstverlening. Europese en technologische ontwikkelingen leiden tot de conclusie dat monopolies in de telecommunicatie-infrastructuur op nationaal niveau niet te handhaven zijn. Alleen het PTT-monopolie voor de spraaktelefoon lijkt vooralsnog gehandhaafd te kunnen worden. Het verenigd Europa brengt een keuze voor liberalisatie en tegen monopolies met zich mee. Ook daar past het initiatief wetsvoorstel om de kabel vrij te maken uitstekend in.

Inlichtingen: Dick Dees, 070-3182917.

Vrouwen-conferentie

Afgelopen weekeinde ging onder leiding van Annemarie Jorritsma een '4-vrouws' parlementaire delegatie bestaande uit vrouwelijke leden van CDA, PvdA, Groen Links en VVD naar Zagreb. Zondag werd daar namelijk een vrouwenconferentie gehouden over de oorlog in het voormalig Joegoslavië. Annemarie Jorritsma sprak daar namens de Nederlandse parlementariërs. "Een gevoel van schaamte bekruipt ons," zei ze, "omdat tot nu toe de internationale gemeenschap niet in actie is gekomen tegen de vele misdaden tegen vrouwen, kinderen en mannen in dat wat eens Joegoslavië heette." Iedere poging om de druk op de internationale gemeenschap te verhogen, wordt door het Nederlands Parlement gesteund.

Maatregelen

Jorritsma liet de gelegenheid niet voorbijgaan om tijdens haar toespraak de strijdende partijen op te roepen de schendingen van de mensenrechten en de verkrachtingen van vrouwen en kinderen te stoppen en dit als oorlogsmisdaden te beschouwen. Maar tegelijkertijd werd ook gesteld, dat de democratische regeringen en collega-parlementariërs niet alleen maar moeten praten en rapporten lezen, maar dat ze in internationaal verband maatregelen moet nemen: om de gewelddadigheden te beëindigen; om 'safe heavens' te creëren; om de vluchtelingen op te vangen in de regio; om de mogelijkheid te onderzoeken de vluchtelingen-status te geven aan vrouwen die tijdens de oorlog seksueel misbruikt zijn; om proportioneel bij te dragen vooral vrouwen en kinderen tijdelijk als vluchteling op te nemen; en om te besluiten hulp te geven aan in de oorlog verkrachte vrouwen.

Inlichtingen:
Annemarie Jorritsma, 070-3182891

Liberale Internationale

In haar vergadering van 8 februari 1993 heeft het hoofdbestuur van de VVD van gedachten gewisseld over de situatie in Oostenrijk met betrekking tot de FPÖ. Het hoofdbestuur heeft verheugd gereageerd op het besluit van een aantal prominente liberalen om uit de partij van Haider te treden en een nieuwe liberale partij op te richten. In een telegram aan de oprichters van het Liberale Forum heeft de VVD al haar steun toegezegd bij de oprichting van de nieuwe liberale partij in Oostenrijk. Het hoofdbestuur is voorts van mening dat de FPÖ zo spoedig mogelijk uit de Liberale Internationale dient te worden gezet.

Inlichtingen:
Jan Dirk Blaauw, 070-3182887.

Vervoerregio's

Tijdens een mondeling overleg met de minister van Verkeer en Waterstaat, Maij (CDA), en de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, De Graaf-Nauta (CDA), kwam de bestuurlijk kant van de ontwikkeling van vervoerregio's aan de orde. Het is de bedoeling dat uiteindelijk meer bevoegdheden aan die regio's worden overgedragen; inclusief de bijbehorende middelen. Met die middelen moeten bijvoorbeeld het openbaar vervoer en de infrastructuur in de regio bekostigd worden. De Kamer, inclusief de VVD, is van mening dat dit alleen kan wanneer een regio over een rechtstreeks gekozen bestuur beschikt (of in ieder geval binnen afzienbare tijd). Het OOR-gebied (Rotterdam en omgeving) is daar een voorbeeld van. Maar sommige regio's vallen samen met provincies, bracht woordvoerder Annemarie Jorritsma naar voren. De mening van de VVD is dat in dat geval de provincies het niveau moet zijn waaraan bevoegdheden en middelen worden overgedragen. Want een lokaal bestuur dat wordt verlengd, heeft geen rechtstreekse democratische controle. De VVD is er niet van overtuigd dat de minister van Verkeer en Waterstaat zich aan deze lijn houdt (in tegenstelling tot de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken). Het is daarom belangrijk dat gemeentes en provinciebesturen hier alert op zijn.

Inlichtingen:
Annemarie Jorritsma, 070-3182891

Agenda

- 13 februari Frits Bolkestein in Tros "Kamerbreed" 11.00u-12.00u
- 15 februari Werkbezoek VVD-Tweede Kamerfractie Breda en Tilburg
- 19/20 februari Congres Vrouwen in de VVD "Individueel bekeken"
De Blijde Werelt Lunteren
gastspreekster o.a. Frits Bolkestein

Algemene Wet Gelijke Behandeling

Discriminatie. Het woord alleen al roept walging op. En het wordt nogal eens gekoppeld aan 'rassendiscriminatie'. Racisme. Het is nog steeds dagelijks kost; en niet eens zo ver uit de buurt. Niet voor niets demonstreren honderduizenden mensen ertegen. Zelfs ministers en fractievoorzitters gaan daarvoor de straat op. De verontwaardiging is groot. En terecht.

Met ras is godsdienst van oudsher aanleiding geweest voor keiharde discriminatie. Vrijheid van godsdienst, en wat daar bijkomt, is niet voor niets een van onze oudste en dus klassieke grondrechten. Maar daaraan kunnen volgens de VVD geen extra voorkeursrechten worden ontleend.

Inmiddels kwam ook de sexe-discriminatie, oftewel discriminatie van vrouwen in het vizier. Mede dankzij EG-richtlijnen moest Nederland in de zeventiger/tachtiger jaren op het terrein van arbeid, loon en onderwijs wettelijke maatregelen treffen om dat te bestrijden. Het opontheelt van de vrijheid van Onderwijs werd daardoor, onder scherp protest van de betrokkenen, ingeperkt.

Tegelijkertijd is dat, avant la lettre, een gedeeltelijke horizontale uitwerking van artikel 1 van de Grondwet, dat sinds 1983, kortgezegd maar heel gebiedend en absoluut stelt "Gij zult niet discrimineren."

Het onderhavige wetsvoorstel is de horizontale uitwerking van dit grondwetsartikel. De VVD-fractie stelt zich kritisch op ten aanzien van het voorliggende wetsvoorstel Algemene Wet Gelijke Behandeling: De wetgever lijkt zich meer te bekommeren om het bankgeheim, het beroepsgeheim en het briefgeheim, dan om het bedgeheim.

Grondige aanpak

CDA en PvdA zouden de Algemene Wet Gelijke Behandeling wel eens grondig aanpakken. De schrik slaat de VVD om het hart als in artikel 5a staat dat verenigingen of stichtingen op grondslag van een godsdienst of levensovertuiging weliswaar eisen mogen stellen voor de vervulling van een functie maar niet mogen discrimineren op grond van het "enkele feit" van politieke gezindheid, homo- of heterosexuele gerichtheid etc. Datzelfde geldt voor het bijzonder onderwijs. 'De enkele feit constructie' kan vrijwel alleen van toepassing zijn op homo-sexuele gerichtheid en gezien de Memorie van Toelichting mag de sexuele moraal van zowel hetero- als homoseksuele werknemers, leerlingen en studenten op een goudschaaltje worden worden. Alle mooie woorden op bladzijde 74 van het regeer-accorde ten

aanzien van de persoonlijke levenssfeer ten spijt.

De CDA-resolutie ("Je mag het wel zijn, maar niet doen") lijkt vorm te hebben gekregen in de 'enkele feit constructie'. En de rechter mag het, aan de hand van van een marginale toetsing van de grondslag van een instelling, verder uitzoeken.

Rechtsongelijkheid

Het wetsvoorstel scheidt rechtsongelijkheid tussen werkgevers binnen of buiten het bijzonder onderwijs, binnen of buiten instellingen op godsdienstige/levensbeschouwelijke grondslag, hetzelfde geldt voor werknemers, leerlingen/studenten met dezelfde kenmerken binnen of buiten instellingen op godsdienstige grondslag.

Een werkgever mag nagaan of een vrouwelijke sollicitant hetero of lesbisch is. Als een ongehuwde vrouw pas later ontdekt dat zij lesbisch is en gaat samenwonen, kan zij, alweer bij een bijzondere school en gezien de grondslag, ontslagen worden. Ook al is zij een goede leerkracht en voelt zij zich in haar werkkring thuis. Als dát niet als krenkend en kwetsend wordt ervaren, wat dan nog wel?

Ook leerlingen en studenten kunnen op deze wijze behandeld worden.

Leerlingen verkeren in een kwetsbare fase van hun persoonlijke ontwikkeling. "Daarom geldt," aldus de Onderwijsraad, "voor hen in versterkte mate het vereiste dat zij in ieder geval niet wegens hun sexuele gerichtheid en daarbij behorende uitingen kunnen worden uitgesloten." Moeten studenten van hetzelfde geslacht die met elkaar in een huis wonen in de toekomst trouwens ook gaan bewijzen dat ze hetero zijn en zich, gezien de grondslag van de instelling, 'sexueel fatsoenlijk' gedragen?

Levenssfeer

Het wetsvoorstel gaat op weinig consistente wijze om met het grondrecht van de persoonlijke levenssfeer. Het Kabinet blijkt de grenzen van dat grondrecht moeilijk te kunnen aangeven.

Desondanks gaat het wetsvoorstel opvallend verschillend om met de persoonlijke levenssfeer in de eigen woning. Enerzijds mag een bevoegd gezag als het ware 'in de geest' de woning binnentreden, om de zich aldaar afspelende sexuele moraal in het oog te houden. Anderzijds is het wetsvoorstel buitengewoon voorzichtig met de persoonlijke levenssfeer in diezelfde woning, wanneer het gaat om dezelfde man/man, vrouw/vrouw die een kamer in de eigen woning verhuren, daarmee

openlijk adverteren, deelnemen aan het maatschappelijk c.q. economisch verkeer, inkomen verwerven en in zekere zin bedrijfsmatig bezig zijn, maar desondanks feitelijk op elke grond mogen discrimineren. En dat terwijl juist huisvesting een teer punt is, met name voor 'ras'.

In de eigen proeve uit 1985 hield de VVD al rekening met de door het Kabinet genoemde voorbeeld van de oude dame die alleen een vrouw op kamers wil hebben. De VVD beperkte de mogelijkheid tot onderscheid tot de grond 'geslacht' in geval van openbaar aanbod van woonruimte in het eigen huis. Ook inzake een arbeidscontract in de privé-sfeer wil de VVD niet verder gaan dan de ook door het Kabinet slechts geschetste voorkeur voor iemand van een bepaald geslacht bij verpleging/verzorging in de eigen woonsfeer.

Omstandigheden

Terugkomend ras als grond voor discriminatie. Braaf zegt het Kabinet dat het zich hierbij, waarschijnlijk in verband met de vrijheid van onderwijs geen "bijkomende omstandigheden" kan voorstellen. Hieruit blijkt hoezeer 'het enkele feit' op de sexuele moraal van de blanke christelijke man/vrouw is toegeschreven. Juist de soms cultureel getinte bijkomende omstandigheden kunnen in de maatschappij veroorzaken en dus discriminatie veroorzaken. Nauwelijks komt in de Memorie van Toelichting ter sprake dat vooral op deze grond nog het een en ander te bestrijden valt. Werkgevers- en werknemersorganisaties maken roerende afspraken om iets te doen aan de arbeidsparticipatie van allochtonen. Dat is mooi. Maar er gebeurt vrijwel niets. Zelfs een registratie van het aantal allochtonen in een bedrijf en het planmatig moeten aanpakken van dit probleem stuit op weerstanden.

(Samenvatting eerste termijn)

Inlichtingen: Len Rempt-Halmmans
de Jongh, 070-3182889

Goud hè

Wim Kok gaat in zijn marathon voor goud, weten we sinds dit weekeinde. Een ambitieus voorne- men. Elco Brinkman wees de vice-premier erop dat kort daarvoor Johan Koss ook voor goud ging, maar dat niet haalde omdat Falco Zandstra op schema bleef rijden. Blijkbaar heeft de CDA- fractie-voorzitter niet naar de wereldkampioenschappen schaatsen gekeken. Zandstra eindigde namelijk als eerste omdat hij sneller van start ging. Elke aanval van zijn concurrent pareerde hij vol karakter met een tegenaanval. Zo had hij elke ronde een meevaller en eindigde hij bovenaan in het algemeen klassement. Toen het goed ging, gaf de Fries wat extra, zodat hij aan het eind van de rit ruimte had toen het moeilijk ging.

Moet de terugdringing van het financieringstekort nu wel of niet volgens het afgesproken tijdpad verlopen? De PvdA-leider vindt sinds kort van niet en motiveert dat met een ondeugdelijke economische theorie: de staatsschuld laten voor wat die is, omdat dit goed zou zijn voor economie en werkgelegenheid. Het CDA beaamt dat (nog) niet, en zegt dat de afspraken over de tekortreductie nog steeds staan. Voor hoe lang nog?

De werkloosheid dreigt dit jaar dramatisch op te lopen. Ook de belastingen en premies lopen op. Alle seinen staan "opeens" op rood. Dat mag toch geen verrassing zijn. De Macro Economische Verkenningen gaven vorig jaar al aan, dat de minister van Financiën bij de opstelling van zijn begroting veel te optimistisch was. De VVD heeft hem daarvoor meermalen gewaarschuwd. De VVD vroeg de regering daarom verschillende keren ruimte te scheppen voor lastenverlichting. Dat is de beste garantie voor de koopkracht van de burgers, het is gunstig voor de arbeidskosten in het bedrijfsleven en dus eveneens goed voor de werkgelegenheid. Lastenverlichting is de hoeksteen van het economisch herstelbeleid. Maar het kabinet negeerde het verzoek van de VVD. Had het kabinet drie jaar geleden, toen het nog goed ging, maar een snelle start maakt! Nu is men bezuinigingsmoe: buiten adem kan men zich niet meer aan het voorgenomen schema houden. Elke ronde gaat gepaard met tegenvallers. De rondetijden lopen op en een goede positie in het algemeen klassement wordt moeilijk haalbaar. De boodschap van de VVD is, dat alleen goud kan worden behaald na een snelle start in een marathonrit die zonder slappe knieën wordt uitgereden.

Frits Bolkestein

Illegalenbeleid

Donderdag stond een mondeling overleg met de staatssecretaris van Justitie, Kosto (PvdA), over het illegalenbeleid op de agenda. Woordvoerder Jan Kees Wiebenga zette de achtergrond van deze discussie op een rij. Ten eerste het rapport enkele maanden geleden van de Haagse Sociale Dienst. Meer dan 20.000 illegale inwoners blijkt de Hofstad te bevolken. Dat zorgt voor etnische concentraties en segregatie in de oude stads- wijken. Ook overbewoning en verpaupering zijn volgens het rapport een direct gevolg daarvan. Illegaliteit werkt uitbuiting (zwart werk, onverzekerd zijn) en criminalisering in de hand. Eind oktober 1992 zorgden opmerkingen van de voorzitter van de PvdA, Rottenberg, voor grote opschudding.

De notitie van de staatssecretaris is in het algemeen goed, aldus de woordvoerder. Het beleid is helder, nu de uitvoering nog. Het kabinet staat een ontmoedigingsbeleid voor, dat drie terreinen beslaat. Ten eerste het sluiten van de collectieve verzekeringen voor illegalen, ten tweede het tegengaan van illegale arbeid en ten derde de verbetering van vreemdelingen- toezicht. De VVD steunt deze aanpak.

De woordvoerder plaatste een paar opmerkingen over het gebruik van collectieve voor- zieningen. Ten eerste over de registratie in de Gemeentelijke Basis Administratie. Dankzij een motie uit 1986 van VVD en CDA is het mogelijk bij de inschrijving naar verblijfstitels te vragen. Destijds konden illegalen nog een Sofi-nummer krijgen, dat kan nu niet meer. Maar de bestan- den moeten nog wel worden geschoond. Ook moet gelet worden op de verhuur van wonin-

gen in de collectieve sector. De VVD maakt twee uitzonderingen bij de weigering van gebruik van collectieve voorzieningen: ingeval van acute medische nood en bij onderwij- s. De woordvoerder herhaalde een eerder door Frits Bolkestein gedaan voorstel: de meldplicht voor ambtenaren die in de uitoefening van hun functie illegaliteit op het spoor komen. Dat is een preventief middel: illegaal verblijvende mensen zullen niet proberen collectieve voor- zieningen te benutten. Werkgevers die illegalen te werk stellen moeten bij wet strafbaar worden gesteld, en de pakkans moet worden verhoogd. Het vreemdelingentoezicht in het algemeen is een taak van de politie. Maar die heeft het al moeilijk genoeg, gezien het personeelstekort en het cellentekort.

De woordvoerder besteedde ook aandacht aan uitspraken van politie-commissaris Nordholt van Amsterdam. Die zegt alleen criminile illega- len op te sporen, de rest niet. Dat is fout beleid, volgens de VVD. Het heeft een aanzuigende werking en maakt het probleem weer groter. De woordvoerder citeerde in dat verband een passage uit de notitie van de staatssecretaris: "Tegen illegaal verblijvende vreemdelingen dienen actief verwijderingsmaatregelen te worden getroffen. Indien die worden nagelaten, verliest het beleid aan geloofwaardigheid en wordt het risico van aanzuigende werking reëel."

Inlichtingen:

Jan Kees Wiebenga, 070-3182904.

Financierings-tekort

Vorige week vertelde vice-premier Kok (PvdA) in een interview met een landelijk dagblad, dat het terugdringen van het financieringstekort voor hem geen ijzeren randvoorwaarde meer is. Dat wekte alomteverstaandheid. Een paar dagen later kondigde hij aan weer beschikbaar te zijn als lijsttrekker voor zijn partij en in die positie "voor goud te gaan". Toeval, of niet?

Interpellatie

De VVD wilde een interpellatie-debat met de minister van Financiën. Frits Bolkestein vroeg hem naar de economische onderbouwing van zijn beleidswijziging. Kok had namelijk in zijn interview gezegd, dat bestrijding van de oplopende werkloosheid hem tot het loslaten van de tekortreductie noopte. "Ik ben niet overtuigd door het economisch verhaal van de heer Kok. Het gaat hier niet om de economie; het gaat hier om de politiek," zo vatte de VVD-fractievoorzitter het samen. De vice-premier sprak dat tegen en beweerde dat hij al een aantal jaren flink had bezuinigd. Bolkestein reageerde als volgt: "Toen het kabinet aantrad vertoonde de Nederlandse economie de hoogste groei sinds 1976. Toen hebben we de heer Kok ook nooit horen roepen dat de tekortreductie moest worden verhoogd. Integendeel, in de eerste Miljoenennota werden de uitgaven structureel met 20 tot 30 miljard verhoogd." Bovendien is de collectieve lastendruk met bijna 2% van het nationaal inkomen verhoogd. Nooit heeft de minister van Financiën die extra lastendruk gebruikt om het tekort extra te verlagen. Bolkestein bleef bij zijn standpunt dat de overwegingen om het tijdspad voor het financieringstekort los te laten van electorale aard zijn. De VVD diende daarom een motie in waarin werd gevraagd vast te houden aan de 3½% norm (wat betreft 1994) voor het financieringstekort. CDA en PvdA steunden deze, door henzelf geformuleerde, doelstelling niet.

Arbeidsvoorzieningen

Woensdag had de Kamer een mondeling overleg met de Minister van Sociale Zaken, De Vries (CDA). Tijdens dit mondeling overleg werd o.a. over het

werkgelegenheidsbeleid en de Arbeidsvoorzieningen (de vroegere arbeidsbureaus) gesproken. Door een conflict tussen enerzijds de minister van Sociale Zaken, De Vries (CDA), en anderzijds werkgevers en werknemers is er nog steeds geen begroting voor 1993 voor de Arbeidsvoorzieningen. Het tripartite bestuur verschilt van mening over de vraag wat er moet gebeuren met gelden en reserveringen die overblijven aan het eind van het jaar. De VVD heeft daar vorig jaar al vragen over gesteld, maar men is er nog steeds niet uit. De minister heeft de toezegging gedaan de Kamer binnen 14 dagen te informeren.

Werkgelegenheid

VVD-woordvoerder Henk van Hoof wees erop dat gezien de omstandigheden op de arbeidsmarkt plannen en doelstellingen aangescherpt moeten worden. Vooral aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Uit een notitie van de minister blijkt dat 50% van de vacatures op het laagste niveau moeilijk of nauwelijks te vervullen is. Maar, bracht de woordvoerder daar tegenin, tegelijkertijd staan er tegen iedere vacature 30 werkzoekenden. Dat spoort niet, aldus de woordvoerder. Men wil dus blijbaar niet en dan moet daar wat aan gebeuren. De woordvoerder stelde dat men bijvoorbeeld een onorthodoxe maatregel in de CAO's kan doorvoeren: het niet meer algemeen bindend verklaren van de laagste lonen bijvoorbeeld. Maar tegelijkertijd moeten er aan de andere kant meer prikkels worden ingebouwd. De Arbeidsvoorzieningen en de Sociale Dienst moeten meer samenwerken, om een vinger aan de pols te kunnen houden wanneer mensen werk weigeren. Inlichtingen: Henk van Hoof, 070-3182885.

Gelijke behandeling

Vorige week behandelde de Tweede Kamer de Algemene Wet Gelijke Behandeling, zie daarvoor de VVD-Expresse nr. 87. Deze week werd gestemd. Namens de VVD gaf Len Rempt de volgende stemverklaring:

"De VVD-fractie heeft tijdens de schriftelijke en mondelinge behandeling van de Algemene Wet Gelijke Behandeling getoond grote bezwaren te hebben tegen de interpretatie van het Kabinet van de zogenaamde 'enkele feit constructie'. Met name de mogelijkheid dat het bevoegd gezag van bijzondere scholen zich op basis van de grondslag

would kunnen bemoeien met de seksuele moraal en de daarbij behorende gedragingen van leerkrachten en leerlingen, mede tot uiting komend in woon- en leefsituaties, stuit op onoverkomelijke bezwaren bij de VVD. De kans dat zulks, via de wet, tot ontslag cq verwijdering van de onderwijsinstelling zou kunnen leiden, vervult de VVD met weerzin. Tijdens de mondelinge behandeling heeft het Kabinet, met name bij monde van de minister van Binnenlandse Zaken, zowel in eerste als in tweede termijn, de opvatting van het wetsvoorstel echter aanzienlijk verruimd. Daaruit is voor de VVD naar voren gekomen dat het recht van het bevoegd gezag van bijzondere scholen om leerkrachten, leerlingen/studenten te beoordelen op hun afwijkende moraal en bijbehorende gedragingen (gezien de grondslag van de instelling) met name in de persoonlijke levenssfeer, is ingeperkt in de wijze die de VVD voor ogen staat. De minister van Binnenlandse Zaken heeft met nadruk vermeld dat het laatst gesproken woord geldt. In de tweede termijn hebben de bewindslieden van respectievelijk Justitie, Onderwijs en Wetenschappen, WVC en Sociale Zaken geen afstand genomen van de door de minister van Binnenlandse Zaken weergegeven nadere interpretatie van de wet. Daarom zal de VVD voor de wet stemmen." Inlichtingen: Len Rempt-Halmmans de Jongh, 070-3182889

Onderwijs

Tijdens een Uitgebreide Commissie Vergadering met zowel de minister als de staatssecretaris van Onderwijs, Ritzen en Wallage (beide PvdA), kwam de moeilijke positie van het HAVO in het onderwijs ter sprake. Het HAVO en het HBO dienen goed op elkaar aan te sluiten. VVD-woordvoerder Nel Ginjaar wees daarom op de mogelijkheid het HAVO uit te breiden tot zes jaar. Ook andere partijen wezen daarop. In dat geval zou er een breed vierde leerjaar moeten zijn, net als bij het VWO, zodat een uitbreiding van het programma plaats kan vinden. Een punt dat volgens de woordvoerder niet onderschat mag worden is het 'socialisatie-proces' in die laatste schooljaren. De staatssecretaris vindt een uitbreiding naar zes jaar te kostbaar (ca. 100 miljoen). De woordvoerder vroeg zich af of dat klopt en wat een rendementsverbetering bij kan dragen. Inlichtingen: Nel Ginjaar-Maas, 070-3182883.

Dollar bananen

Vorige week besloot de Europese Landbouw Raad, na een voorstel van de Europese Commissie, de invoer van bananen uit de midden- en Zuid-Amerikaanse landen in te perken, ten gunste van de import uit een aantal Afrikaanse landen (voormalige koloniën van Frankrijk o.a.). Deze beslissing heeft tot gevolg dat de prijs van bananen flink toe zal nemen. De VVD heeft hierover mondelinge vragen gesteld aan de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Bukman (CDA). De kwestie van de dollar-bananen is namelijk vanwege een viertal redenen exemplarisch voor de kritiek van de VVD op het huidige Europa-beleid.

Ten eerste is het besluit genomen door de Europese Landbouw Raad zonder dat enige parlement, Europees of nationaal, daar een stem in had. Van behoorlijke parlementaire controle op de beslissing was geen sprake. De VVD heeft al eerder bezwaar geuit op het democratisch gehalte van het Europees bestuur.

Ten tweede gaat de beslissing in tegen de wens de internationale markt verder te liberaliseren. Ook dit is een principiële bezwaar tegen het bananen-besluit. Terwijl er bij GATT-onderhandelingen vrij-handel tot doel wordt gesteld, wordt hier een protectionistische maatregel ingevoerd. "Met de ene hand vecht men voor liberalisering, met de ander voor protectionisme," zo vertolkte woordvoerder Piet Blauw het bezwaar.

Ten derde blijkt tegelijkertijd dat Frankrijk dergelijke beslissingen door kan drukken, terwijl de kleinere Europese landen daar niks tegen in kunnen brengen. De woordvoerder verweet de minister een zig-zag beleid te voeren. In december '92 toonde hij zich nog een fervent voorstander van de bananenmaatregel. In februari '93 blijkt hij er toch tegen te zijn. Dat doet de onderhandelingspositie van Nederland in de toekomst geen goed. Bovendien vraagt de VVD zich af, hoe de minister dit wil uitleggen aan de Nederlandse boeren die graan verbouwen; zij moeten zich immers wel aanpassen aan de internationale vrijhandel.

Het vierde punt betreft de positie van Duitsland. Bij de toetreding tot de EG, in 1957, hebben de Duitsers een 'bananenprotocol' opgesteld. Hierin is geregeld dat onze Oosterburen (als grootste Europese bananenimporteurs) vrij zijn bij hun invoer. Duitsland wil nu de beslissing bij het Europees Hof van Justitie in Luxemburg aanvechten. Wordvoerder Piet Blauw vroeg de minister of hij de Duitsers daarin wilde steunen. Die antwoordde daarop negatief. Vervolgens vroeg de woordvoerder of de minister de zaak dan ter beoordeling voor wilde leggen bij de secretaris-generaal van de GATT. Ook daartoe was de minister niet bereid.

Inlichtingen: Piet Blauw, 070-3182881, en Frans Weisglas, 070-3182903

Adviesorganen

Afgelopen week verscheen het advies van de Commissie De Jong, waarin werd gepleit de huidige rol van de talloze adviesorganen in Nederland in te perken. In de toekomst één adviesraad per ministerie, de Raad van State blijft en er moet een aparte discussie worden gevoerd over de SER is kort samengevat de conclusie van de Commissie. De VVD-fractie heeft met grote instemming kennisgenomen van de stelling, dat het afgelopen moet zijn met de "radenmonarchie" in Nederland. Een drastische sanering in 'adviesland' leidt tot een minder logge Overheid. Maar een defintieve afweging over de afzonderlijke adviesraden moet de VVD nog maken.

Zuivere scheiding

De VVD steunt het voorstel van de Commissie De Jong om - wanneer er in de toekomst om advies wordt gevraagd - daaraan een duidelijke termijn te verbinden. De VVD pleit al geruime tijd voor scheiding tussen belangenbehartiging en advisering. Uitvoering van de voorstellen zal in ieder geval leiden tot zuiverder verhoudingen in deze. Voor afschaffing van de wettelijke adviesverplichtingen lijkt nu kamerbrede steun te bestaan, dat is een goed teken. Met betrekking tot de SER had de VVD deze gedachte al vastgelegd in een initiatief wetsvoorstel. Dat wetsvoorstel is op dit moment bij de Kamer in behandeling. De Tweede Kamer laat met het rapport zien zelf tot politieke vernieuwing in staat te zijn. Deze aanzetten moeten niet vrijblijvend zijn: wie a zegt, moet ook b zeggen.

Inlichtingen: Jan Kees Wiebenga, 070-3182904.

Het algemeen secretariaat van de VVD zoekt een

Juridisch Medewerker

voor de periode tot 1 februari 1994.

De hoofdtaak zal bestaan uit het geven van inlichtingen en adviezen aan VVD-afdelingen omtrent de kandidaatstellingsprocedure voor de gemeenteraad. Hij/zij zal, onder verantwoordelijkheid van de adjunct-secretaris Organisatie en Administratie, worden ingeschakeld bij de beantwoording van vragen omtrent statuten en reglementen en bij het oplossen van problemen in afdelingen en centrales. Voorts zal flexibel moeten worden bijgesprongen bij andere werkzaamheden.

Van kandidaten wordt gevraagd:

- bij voorkeur een juridische opleiding;
- affiniteit met de doelstellingen van de VVD;
- bekendheid met de partij, bij voorkeur ervaring met activiteiten op afdelingsniveau;
- een service-gerichte instelling;
- de bereidheid om ook buiten de normale kantooruren werkzaamheden te verrichten.

Salaris vanaf f 3.000,- bruto per maand.

Inlichtingen kunnen telefonisch worden ingewonnen bij mr D.W. Zwart (070-3613064) of mevr. mr M.Th.M. Tangel (070-3613002). Schriftelijke sollicitaties kunnen tot uiterlijk 6 maart worden gericht aan de adjunct-algemeen secretaris, mevr. mr M.Th.M. Tangel, Postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost fl. 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Fragmenten uit toespraak Frits Bolkestein

Op de laatste dag van het vorige jaar stond er op de opiniepagina van de Volkskrant een omvangrijk en interessant artikel. Onder de titel "De staat van de staat" werd ingegaan op: het individualiseringsproces. Deze "stiekeme revolutie", zou ertoe hebben geleid dat de collectieve stelsels van normen en waarden, de grote ideologieën, zijn versplinterd en dat de burger zich steeds minder de wet laat voorschrijven door hogere machten.

De overheid, zo vervolgde de auteur zijn betoog, kan niet ongestraft aan deze ontwikkeling voorbijgaan. Dit heeft verschillende gevolgen: de staat moet meer ruimte scheppen voor de markt als ordeningsbeginsel, hij moet de burger zelf meer risico's laten dragen (basisstelsel) en hij moet regelgeving die niet is gericht op het individu maar op relaties van het individu met anderen, geleidelijk uitbannen. Hij schreef: "De regelgeving van de overheid dient globaler te worden. Regelgeving die de diversificatie in de samenleving probeert te volgen, leidt tot bureaucratie, oneigenlijk gebruik, fraude en onbedoelde neveneffecten".

Het aardige van het artikel is dat het in kort bestek een overzicht biedt van zowat alle ideeën die de VVD de laatste decennia over de verhouding tussen de overheid en de burger heeft verkondigd. Jarenlang hebben liberalen gewezen op de negatieve gevolgen van de bemoeizuchtige verzorgingsstaat. Zij achten het van groot belang de geloofwaardigheid van de politiek te herstellen door de aanspraken ervan tot meer bescheiden proporties terug te brengen. Dit betekent, afslanking van de overheid en ruimte voor de burger.

Als de overheid zich minder bezighoudt met door bevoogding van de burger, kan meer aandacht worden besteed aan de klassieke overheidstaken (criminaliteitsbestrijding) en collectieve goederen, zoals het milieu en de infrastructuur.

Aardig aan het artikel is dat het is geschreven door een vooraanstaand sociaal-democraat, Marcel van Dam. De VARA-voorzitter werd kort na het verschijnen van zijn politieke geloofsbelijdenis zelfs uitgenodigd toe te treden tot de verkiezingsprogramma-commissie van de PvdA. Dit omdat hij een oorspronkelijk en onafhankelijk denker zou zijn. Om in de Partij van de Arbeid een originele en verstandige indruk te maken, kun je tegenwoordig het best de ideeën uit oude programma's van de VVD uitdragen, zo lijkt het wel.

De individualisering waarvoor Marcel van Dam nu ineens zo warm loopt, is een typisch liberaal punt. Liberalen, zo

schreef de socioloog Van Doorn vorige maand, zijn individualisten in die zin dat zij geloven in de capaciteiten van de individuele mens, die zij zien als een volwassen, redelijke en actieve burger. Individualisering, is in liberale ogen dan ook een verheugend verschijnsel. Maar niet iedereen is overtuigd van de zegeningen van de individualisering. Uit de verontwaardigde reactie op het betoog van Van Dam blijkt dat velen, uit zowel het sociaal-democratische als het christen-democratische kamp, een grotere onafhankelijkheid van individuen associëren met maatschappelijke desintegratie, egoïsme, consumentisme en meer van dat soort onaangename verschijnselen.

Laat ik een poging ondernemen duidelijk te maken waarom deze associaties misplaatst zijn. Allereerst is er de vrees voor atomisering. Een grotere onafhankelijkheid van individuen zou, zo wordt wel beweerd, leiden tot het uiteenvallen van speciale verbanden en een kille maatschappij, waarin de burgers als vreemden langs elkaar heen leven. Die angst lijkt mij ongegrond. Bijna iedereen ervaart dat het aangaan van relaties en het deel uitmaken van maatschappelijke organisaties, bevorderlijk werken voor zijn welbevinden. Uit welbegrepen eigenbelang zullen individuen elkaar in allerlei verbanden dan ook blijven opzoeken.

Maar waar het liberalen om gaat, is dat individuen een zo groot mogelijke keuzevrijheid moeten hebben wat betreft de sociale bindingen die zij willen aangaan. Voor vele burgers is het gezin het brandpunt van sociale binding en emotionele betrokkenheid. Vaak zijn het degenen die buiten gezinsverband leven, die extra kwetsbaar zijn. Beoordeling van gezinnen kan dus betekenen dat kwetsbare alleenstaanden worden benadeeld. Het is daarom beter dat de overheid zich zo min mogelijk bemoeit met de samenlevingsvormen waarvoor mensen kiezen.

Wat betreft het verband dat regelmatig wordt gelegd tussen individualisering en egoïsme moet ten eerste worden opgemerkt dat liberalen minder dan socialisten en christen-democraten een tegenstrijdigheid zien tussen eigenbelang enerzijds en een goede samenleving anderzijds. Zij wijzen erop, dat mensen die hun eigen belangen nastreven, vaak heel waardevolle dingen voor de samenleving doen.

Voorts opereert het individu dat zelfstandig zijn geluk zoekt, niet in een moreel vacuüm. Zijn handelen is ingebed in zedelijke tradities en sociale verbanden die via spontane maatschappelijke processen tot stand komen. Belangrijk

hierbij zijn de opvoeding en de overdracht van waarden en normen, die het individu doen beseffen dat zijn vrijheid onlosmakelijk is verbonden met zijn verantwoordelijkheid.

Waar de mogelijkheid bestaat die verantwoordelijkheid op het collectief af te schuiven, volgt erosie van de gemeenschapszin. De apathie en vervreemding die kenmerkend waren voor bevolkingen die onder communistische regimes moesten leven, vormen een deprimerende illustratie van dit verschijnsel. Waarachtige solidariteit kan niet van bovenaf worden opgelegd: zij moet voortkomen uit de individuele mens zelf. Individualisering betekent in de kern niets anders dan verzelfstandiging. En het zijn juist zelfstandige mensen die in staat zijn stabiele relaties en maatschappelijke verantwoordelijkheden aan te gaan.

En dan het vermeende materialisme van het moderne individu. Het losser worden van sociale verbanden zou, zo gaat een redenering, tot gevolg hebben dat burgers alle belangstelling zouden verliezen voor wat de "hogere dingen" in het leven zou zijn en hun tijd en geld alleen nog maar zouden besteden aan laagwaardige consumptiegoederen. Het huidige koopgedrag lijkt toch in de eerste plaats samen te hangen met de gestegen welvaart. Mensen hebben nu meer te besteden en men kan het hen moeilijk kwalijk nemen dat zij graag mooie spullen in huis halen. Waarom hebzucht zou moeten voortvloeien uit een grotere individuele onafhankelijkheid, is mij niet duidelijk.

Al met al lijken de schaduwzijden van individualisering eerder in het hoofd van critici dan in de maatschappelijke werkelijkheid te bestaan. De waarschuwingen tegen deze maatschappelijke ontwikkeling worden vooral ingegeven door paternalisme, dwz. door het geloof dat het individu te kortzichtig is om zijn bestaan naar eigen inzicht inhoud te geven.

In een reactie op het betoog van Marcel van Dam schreven twee verontruste CDA-wetenschappers dat de VARA-voorzitter met zijn enthousiasme over het "huiveringwekkende veranderingsproces" van de individualisering capituleert voor de stuurloze samenleving. Voor christen-democraten zal een maatschappij waarin mondige burgers zich niet meer de les laten lezen door hogere instanties, maar zich binnen de grenzen van de wet zo zelfstandig mogelijk naar eigen voorkeuren en inzichten ontwikkelen, wellicht een schrikbeeld zijn. Voor liberalen, is het

Het licht zien

Van sommige zaken mag je inderdaad zeggen dat ze slechts langzaam tot 'Den Haag' doordringen. Het heeft bijvoorbeeld jaren geduurd voordat de twee grootste politieke partijen, CDA en PvdA, doorkregen hoe ernstig het met de misdaad in Nederland is gesteld. Sinds de jaren '70 heeft de VVD als enige grote partij consequent voor een krachtige bestrijding van de criminaliteit gepleit. De VVD wil ruimte voor de burger, ook op straat. Nu het water aan de lippen staat wordt men wakker. CDA en PvdA slaan stoere taal uit en presenteren dappere plannen. Dat is wel eens anders geweest.

In 1988 pleitte de VVD-fractie voor het onder bepaalde voorwaarden plaatsen van twee gevangenen in één cel. CDA en PvdA waren daar toen tegen. Nu volgens de media 3000 misdadigers vrij zijn gekomen als gevolg van gebrek aan celcapaciteit is die coulante houding over. Bij de behandeling van de begroting van Justitie enkele maanden geleden zagen de coalitie-partijen opeens het licht: ze dienden een motie in voor twee gevangenen op één cel.

In 1991 stelde de VVD de invoering van een beperkte identificatie-plicht voor. Tweeëneenhalf jaar lang stonden de regeringspartijen aarzelend en treuzelend tegenover dit plan. Nu ligt er een wetsvoorstel van de regering, zodat binnenkort in het openbaar vervoer, bij geldtransacties, de sociale zekerheid en bij voetbalsupporters eindelijk naar de persoonlijke gegevens kan worden gevraagd.

Vorig jaar december lanceerde de VVD het voorstel 10.000 extra agenten in te zetten. In 1993 zou met 1420 man begonnen kunnen worden. De coalitiepartijen steunden alleen de plannen voor de lange termijn, zodat geen concreet begin kon worden gemaakt. Wel kwam men een paar weken later gauw met een motie om dan maar 500 man extra in te zetten. Dat is te weinig en te laat. Een laatste voorbeeld van dit halfhartig optreden. Bij de Algemene Beschouwingen van oktober '92 diende de VVD, samen met D66, een motie in om de criminaliteitsbestrijding te intensiveren met 100 miljoen. CDA en PvdA stemden daar tegen! Deze week kwamen de bewindslieden van Justitie doodleuk met het plan een bedrag van, u raadt het goed, 100 miljoen extra uit te trekken. Blijkbaar mogen constructieve voorstellen van de VVD niet direct door CDA en PvdA worden gesteund. Dat houden we ons maar voor ogen bij het volgend initiatief.

Frits Bolkestein

Ontsnappingen

Vanwege een aantal ontsnappingen uit de gevangenissen waarbij geweld was gebruikt, heeft de VVD een mondeling overleg aangevraagd met de staatssecretaris van Justitie, Kosto (PvdA). Ontsnappingen nemen weliswaar in aantal af de laatste jaren, maar de aard van de ontsnappingen is steeds gewelddadiger. Even voor het mondeling overleg gaf de staatssecretaris een persbericht uit, waarin stond dat Justitie van het kabinet 100 miljoen wil o.a. om het aantal cellen met 1000 extra uit te breiden. Dat plan is verder niet uitgewerkt maar heeft wel veel publiciteit gekregen.

Achter de feiten

De staatssecretaris stelde tijdens het mondeling overleg voor in de Extra Beveiligde Inrichtingen (die pas sinds '90 bestaan) een strenger regime te handhaven: 1 x per etmaal luchten, telefoongesprekken aanvragen, bezoek onder stringente voorwaarden etc.. De VVD is het daar mee eens. Woordvoerder Benk Korthals wees de bewindsman erop dat de huidige situatie met zwaardere criminelen, drugsverslaafden etc. niet van de ene op de ander dag is ontstaan. We wisten al dat de agressiviteit is toegenomen, ook bij ontsnappingen. De maatregelen zijn op zich goed, maar komen te laat; we lopen weer eens achter de feiten aan.

Vervolgen

Bovendien had de staatssecretaris geen ingevuld pakket maatregelen voor de gewone strafin-

richtingen. Een soort zelf-diagnose laten maken en dan per gevangenis met een voorstel komen, is het idee. Dat vindt de VVD onbegrijpelijk. Wanneer er nu al in bepaalde gevangenissen problemen zijn dan is dit een late reactie. Te meer daar de ontsnappingen niet zozeer in Extra Beveiligde Inrichtingen plaatsvonden, maar in die gewone. De staatssecretaris kondigde aan bij ontsnappingen waarbij een strafbaar feit is gepleegd (gijzeling, geweld) nu ook daadwerkelijk te gaan vervolgen. De woordvoerder vroeg zich hardop af, waarom dat nu nog niet gebeurt.

Dan was er nog het probleem van de automatische vervroegde in vrijheid stelling. De VVD pleit al jaren voor voorwaardelijke in vrijheid stelling: een gunst in plaats van een recht dus. Ook alternatieve sancties wil de VVD pas indien het automatisme is afgeschaft.

Inlichtingen: Benk Korthals, 070-3182902

PTT aandelen

Naar aanleiding van tegenstrijdige uitspraken van de minister van Financiën, Kok (PvdA), en de minister van Verkeer en Waterstaat, Maij-Weggen (CDA), over de aanwending van de opbrengst van de aandelen PTT vroeg de VVD een interpellatie-debat aan. De minister van Financiën wil het geld geheel of gedeeltelijk gebruiken voor het terugdringen van het financieringstekort. De minister van Verkeer en Waterstaat liet via een persbericht weten met het volledige bedrag de infrastructuur te willen verbeteren. De volgende twee vragen waren aanleiding tot de interpellatie: 1 - wat is het standpunt van het kabinet, er bestaat toch eenheid van kabinetsbeleid? en 2 - wat waren de inhoudelijke argumenten?

Appel en ei

Woordvoerder Rudolf de Korte zei over het laatste punt tegen minister Kok: "De laatste tijd hebt u ontzettend hard geroepen over de werkgelegenheid en het oplossen van de werkloosheid, maar dat doet u hiermee niet. Het enige wat u hiermee doet is het uitstellen van noodzakelijke ombuigingen in de sociale en consumptieve sfeer." De VVD steunt dus de inzet van de minister van Verkeer en Waterstaat. De VVD is voor verkoop van staatsdeelnemingen. "Maar de VVD zou het een nationale schande vinden wanneer de Koninklijke PTT Nederland voor een appel en een ei overhaast naar de beurs wordt gebracht, alleen om het kabinet uit de financiële nood te helpen," aldus de woordvoerder. In dat geval regeert het kabinet over zijn graf heen, want ingrepen na '94 blijven onontkoombaar. "De lijken in de kast van Kok stapelen zich op." De VVD wil geen incidentele dekking voor structurele problemen.

Wig in coalitie

De meningen van regeringspartijen CDA en PvdA liepen uiteen. Het CDA zei pas definitief te oordelen wanneer alle financiële voorstellen van het kabinet bekend zijn, maar men steunde minister Maij en wenste haar een rechte rug en sterke knieën. De PvdA steunde Kok en sprak weer eens van "kaalslag" in de jaren '80: een verwijt ook aan het adres van het CDA. De grootste regeringspartij herinnerde Kok er vervolgens nog maar eens aan, dat hij nog 750 miljoen aan incidentele bezuinigingen voor '93 bekend moet maken en dat hij in november '92 had beloofd dit voor eind februari(!) te doen. De VVD diende een motie in waarin gevraagd wordt de opbrengst van staatsdeelnemingen in duurzame investeringen om te zetten, infrastructuur-projecten. Dat is goed

voor economie en werkgelegenheid. Inlichtingen: Rudolf de Korte, 070-3182890

Belasting op grondwater

De Minister van Financiën moest nog een tweede keer naar de Kamer komen op verzoek van de VVD. De behandeling van het wetsvoorstel voor milieuverbruiksbelastingen op grondwater en afvalstoffen is tot vreugde van de VVD opgeschort. Woordvoerder Rudolf de Korte noemde het "ongefundeerde, krakkemikkige en willekeurige belastingmaatregelen". Het milieu wordt er geen cent beter van. De VVD heeft bij de Financiële Beschouwingen al eerder groot bezwaar geuit tegen deze lastenverzwaringen. De minister van Financiën wilde in het debat eerst niet inhoudelijk ingaan op de redenen die de VVD heeft om het wetsvoorstel definitief van de agenda af te halen. Maar even later gaf minister Kok wel inhoudelijke antwoorden (over het betwiste regulerend effect van die belasting) op opmerkingen van D66 en Groen Links. Toen de VVD-woordvoerder daarop interrumpeerde, hamerde de voorzitter af. "Wie zwijgt, stemt toe," was daarom de conclusie van de woordvoerder op het uitblijven van inhoudelijk antwoord op de VVD-argumenten. Inlichtingen: Rudolf de Korte, 070-3182890.

Management DAF

Tijdens het mondeling overleg van 23 februari over DAF heeft de VVD de kwestie over de verantwoordelijkheid van het management hoog opgespeeld. In de brief van de minister van Economische Zaken, Andriessen (CDA), ontbrak namelijk een analyse van de financiële ondergang en de verantwoordelijkheid daarvoor van de DAF-bestuurders. Ook een met cijfers onderbouwde marktanalyse ontbrak. Wanneer bepaalde bestuurders verantwoordelijk zijn voor de ondergang van het bedrijf, kan een wederopbouw dan nog aan hen over worden gelaten? vraagt de VVD zich af. De VVD zet ook een vraagteken bij het optreden van de banken. Hebben die zich ooit bemoeid met de oorzaken

van de verliezen en geprobeerd de vingers aan de pols te houden? De VVD denkt daarbij onder meer aan DAF-Finance, een van de grootste molensstenen om de nek van het oude DAF.

Chaos

Minister Andriessen gaf toe dat het management zeer veel fouten heeft gemaakt. Hij sprak zelfs van een chaos. Daarom heeft de minister, naar eigen zeggen, via een interview in december '92 gezegd dat hij de DAF zou redden. Anders zou het bedrijf onmiddellijk onderuit zijn gegaan. De VVD vindt nog altijd dat de minister te hoge verwachtingen heeft gewekt, zonder dat hij kennis had van een onderzoek naar de levensvatbaarheid van de DAF. De VVD vindt ook dat van de minister, oud-ondernemer, verwacht mag worden, dat hij zich bezig houdt met de management-kwaliteiten van de leden van de Raad van Bestuur die voor benoeming in de directie in aanmerking willen komen. Dat is van fundamenteel belang voor de herrijzenis van de DAF. Maar ook de (oud)werknemers, die letterlijk slachtoffer werden, hebben daar recht op.

Kennis en kunde

In de Raad van Commissarissen krijgt de Staat waarschijnlijk twee zetels. De VVD vindt dat de Staat niet moet kiezen voor twee hoge ambtenaren van de departementen waarmee de DAF zakelijk mee te maken zal krijgen. Het gevaar van tegengestelde belangen is dan niet denkbeeldig. De VVD spreekt een voorkeur uit voor (oud)ondernemers die hun kennis en kunde ter beschikking kunnen stellen aan een bedrijf dat zulks hard nodig heeft. Inlichtingen Len Rempt-Halmmans de Jongh, 070-3182889.

Defensieplannen

Tijdens een afsluitende toespraak aan het eind van het werkbezoek van een bijna voltallige VVD-Tweede Kamerfractie aan een aantal Defensielokaties op de Veluwe, ging Frits Bolkestein in op de internationale veiligheidssituatie. Die is bepalend voor de inrichting van de krijgsmacht op lange termijn. De VVD constateert 3 zaken: 1) De afgelopen jaren is al veel bezuinigd op Defensie. 2) Momenteel zijn al zeer veel reorganisaties gaande bij de krijgsmacht. En 3) de internationale situatie blijft voor een deel instabiel. Vanwege deze zaken samen wil de VVD dat er voorlopig niet méér wordt bezuinigd op Defensie, aldus de fractie-voorzitter. Bij het werkbezoek werden kazernes en oefenterreinen bezocht, zowel gesproken met generaals als met soldaten, gekeken naar oefeningen van de nieuwe luchtmobiele brigade en geluisterd naar vertegenwoordigers van belangengroepen die waarschuwen voor de vele (sociale en economische) gevolgen voor een snelle inkrimping van de krijgsmacht. Naast de gevolgen die de Prioriteitennota van de minister van Defensie, Ter Beek (PvdA) heeft, kampt de krijgsmacht namelijk ook met andere reorganisaties die gevolg zijn van stevige bezuinigingen op Defensie.

Verantwoordelijkheid

Als gevolg van de Prioriteitennota zal voor een aantal militairen, maar ook burgerpersoneel, ontslag moeten worden aangevraagd. De VVD wil een beter sociaal plan van de minister. Militairen hebben namelijk een hechtere band met de werkgever dan welke andere werknemer in ons land dan ook: ze staan onder krijgstuicht en mogen geen collectieve aktie voeren. Verzet tegen maatregelen, of commentaar op beleid is er niet bij. Men heeft daarnaast vaak gekozen voor een langdurig werkverband. Dat alles geeft de minister een grote verantwoordelijkheid. Volgens de VVD dienen militairen die bij de

krijgsmacht overbodig worden, het eerst aan bod te komen wanneer de overheid nieuwe groepen mensen aan gaat trekken (bijvoorbeeld bij de politie).

Meer cellen, meer natuur

Op de Veluwe staan een aantal kazernes die vanwege de door de minister geplande inkrimping van de Landmacht niet meer nodig zijn. Voor de overtollige kazernes wil de VVD zo snel mogelijk een goede bestemming vinden. Onderzocht moet worden in hoeverre op korte termijn kazernes geschikt gemaakt kunnen worden voor extra celcapaciteit en/of de tijdelijke opvang van asielzoekers. Nadere gegevens over de oefenterreinen ontbreken nog. De VVD gaat er echter van uit dat zo spoedig mogelijk een begin dient te worden gemaakt met het terug geven van oefenterreinen aan de natuur. Wanneer de Koninklijke Landmacht aanzienlijk wordt gereduceerd, gaat het niet aan om de hoeveelheid oefenterrein niet ook substantieel te verminderen. De VVD heeft gepleit voor het instandhouden van het materieel en de infrastructuur voor een zesde brigade voor de landmacht. De VVD is daarom van oordeel dat oefenterreinen voor de zesde brigade grotendeels natuurterrein kunnen worden, maar wel onder beheer blijven van Defensie. Inlichtingen: Sari van Heemskerck, 070-3182888

Rijn-zout verdrag

Lozingen in de Rijn door de Franse Kalimijnen vormen een probleem voor het milieu. Deze lozingen veroorzaken namelijk een hoog chloride-gehalte in de Rijn en het IJsselmeer. Daarom is in het Rijnchloride Verdrag besloten dat de

chloride in Frankrijk wordt opgeslagen en dat Nederland daarvoor betaalt omdat het daarvan ook profiteert. Deze opslag geeft inmiddels problemen in Frankrijk. Daarom is nu een aanvullend protocol opgesteld bij het verdrag. De eerste indruk van de VVD op dit aanvullend protocol is niet positief. Volgens het aanvullend protocol hanteert de regering het argument dat "permanente opslag bij de bevolking in Frankrijk in de Elzas op onoverkomelijke weerstanden stuit uit angst voor bepaalde milieugevolgen en daarom voor Frankrijk politiek onaanvaardbaar is". De VVD is niet onder de indruk van dat argument, omdat het motief dan is; afwentelen van problemen op anderen. De VVD wil een permanente opslag van het zout uit de Franse mijnen. Een probleem dat in Frankrijk ontstaat moet volgens de VVD ook in Frankrijk opgelost worden.

Bovendien blijkt uit het aanvullend protocol dat Nederland ook nog eens gaat betalen om het zout in de Rijn te dumpen: 60% van de Nederlandse bijdrage wordt gebruikt voor de storting van het zout in de Rijn, blijkt uit de Memorie van Toelichting. Nederland betaalt dan eerst om het afval van de kalimijnen in Frankrijk op te slaan en later ook weer om het in de Rijn te lozen! Dat is: de vervuilde betaalt en moet ook betalen om vervuuld te worden, 49 miljoen in totaal. De VVD is van mening dat de Kalimijnen in Frankrijk de grootste lozers zijn en dat daar het probleem opgelost dient te worden.

Inlichtingen: Jan te Veldhuis, 070-3182901.

Agenda

15 maart	Werkbezoek KC Overijssel spreektbeurt Frits Bolkestein in Delden
26 maart	Conferentie Thorbecke Vereniging ism Teldersstichting (en ander politiek-wetenschappelijke bureaus) Thema "Partijen uit de tijd?" informatie: 070-3424888 (wetenschappelijk instituut CDA)

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost fl 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Media en Politiek

Samenvatting artikel Frits Bolkestein in Trouw van 4 maart

De Tweede Kamer is zelden het toneel van een echt debat. Sprekers zijn meestal beperkt in hun tijd en concentreren zich dus op het eigen verhaal. De meesten spreken van papier wat het geven van commentaar op anderen niet bevordert. Er zijn betrekkelijk veel partijen die allemaal vinden dat ze van het nulpunt moeten beginnen. Ook dat komt de levendigheid niet ten goede. Ons stelsel van evenredige vertegenwoordiging werkt fraktie-discipline in de hand. Slechts een enkeling als Kaland verlevendigt het debat door tussen vele natte vuurpijlen een enkel raak schot te lossen. Zijn motivatie is het apeltje dat hij met Lubbers te schillen heeft. Omdat hij de politiek binnenkort verlaat, voelt hij zich onafhankelijk. Coalitiepartijen willen ieder hun eigen positie versterken zonder de coalitie zelf echt in gevaar te brengen. Dat leidt tot Tesselse toespraken en interviews in het Eindhovens Dagblad, tot spiegelgevechten en schijnbewegingen, maar niet tot een debat in de Tweede Kamer op het scherp van de snede. Is een zaak eenmaal aangeland in de vergaderzaal, dan is zij meestal dichtgetimmerd. Andere partijen komen er niet meer aan te pas. Zo niet, dan is de coalitie ook inderdaad in de problemen. Het kabinet wil zijn doel bereiken en is dus niet geïnteresseerd in het debat als zodanig. Lubbers wilde in oktober 1990 niet zeggen wat hij vond van de positie van het verenigde Duitsland, dat toen net was ontstaan, in de Europese Gemeenschap. Blijkbaar diende het zijn doel niet daarmee voor de draad te komen. Maar hij zei wel, een paar jaar later, wat hij vond van Brinkmans gedachten over de burgerdienstplicht. Dat was toen dus wel in zijn belang. **Ook buiten de Kamer zijn echte debatten tussen politici schaars.** Televisietijd is uiterst beperkt. Voor de radio geldt in mindere mate hetzelfde. Voor de meest onderwerpen heeft men althans enige tijd nodig. Betreft het debat ingewikkelde zaken dan is veel voorbereiding vereist. De meeste politici hebben wel wat anders te doen. Waarom deelnemen aan een debat zonder de kans daar beter van te worden? Politici denken functioneel. Onze nationale aard nodigt al evenmin uit tot het openbare debat. Wij leven in een consensusmaatschappij waar confrontaties worden gemedend, tenzij die confrontatie een ethisch karakter kan krijgen. Een samenleving van plooiën en schikken, van accommodaties en compromissen heeft veel vóór, maar zij

stimuleert niet tot hartstochtelijk debatteren. Ook gaat het bij ons vaak niet zozeer over feiten en argumenten alswel over bedoelingen. Dan worden de nieren geproefd. Dan worden de woorden op een goudschaaltje gewogen: "laten verdwijnen" in het geval van Kosto, "kaalslag" in dat van Ritzen. Het theologische getuigen van vroeger is het politieke getuigen van nu geworden. **Zijn er dan helemaal geen openbare debatten in Nederland?** Zeker wel, maar die vinden vooral in de geschreven pers plaats. De plaatsing van kruisraketten heeft een paar jaar lang vele pennen in beweging gehouden. Ruim honderd artikelen zijn geschreven over mijn stelling in het minderhedenvraagstuk van september 1991. En dat debat is nog lang niet ten einde. Welke aspecten hebben deze twee debatten gemeen? Ten eerste een gepassioneerde minderheid (IKV, minderhedenlobby), die niet terugschrikt voor een (ethische) confrontatie. Ten tweede de betrokkenheid van zeer velen. Ten derde de eenvoud van de essentie van de zaak. **Geen rel, geen debat.** Drie keer heb ik mij in het openbaar tegen polygame gezinshereniging gekeerd. De eerste keer stond een verslag van mijn toespraak in Het Parool. De tweede keer stond mijn volledige tekst in NRC-Handelsblad. Beide keren bleef een reactie uit. De derde keer heeft het ANP zeven regels uit de tekst van tien pagina's gelicht, de kop aangedikt en met negatief commentaar van de JOVD de wereld ingestuurd. Het is waar dat de media geen nieuws creëren. Zij vergroten slechts wat zij aantreffen. Maar in dit geval was het evenwicht wel erg ver te zoeken. **Bij een taboe ook geen debat.** Twintig jaar geleden vroeg Hans Wiegel aandacht voor zowel steunfraude als de criminaliteit. Maar een geur van heiligheid omgaf toen ontvangers van steun, delinquenten en andere underdogs. Het ging wéér om de bedoelingen en niet om de feiten. Natuurlijk zag de Amsterdamse GSD wat er aan de hand was. Maar van de linkse Amsterdamse gemeenteraad mocht hij het niet zien. In zijn oratie aan de Erasmus Universiteit vond Jan Blokker "zelfcensuur" een te groot woord voor dit verschijnsel. Maar "zelfregulering, zelfcorrectie en zelfbeperking zijn binnen de groep (van journalisten) aan de orde van de dag", zei hij. (NRC-Handelsblad, 5-3-1992). Ziehier dus **enige vereisten waaraan een verantwoordelijke pers moet voldoen: onafhankelijkheid, evenwicht en durf.** Zij zijn van groot belang want journalisten hebben macht. De televisie kan een politicus maken en breken. Iedereen

weet dat. Wallage: "De ochtendkranten hebben soms op de feitelijke meningsvorming een beslissende invloed". (Volkskrant, 28-11-1992). Een feit wordt pas feit als het verslagen is. Geen wonder dat politici en journalisten in omhelzing moeten leven. Volgens Kennedy waren "journalisten onze grootste vrienden, kranten onze grootste vijanden". Voeg dat bij het ontbreken van het parlementaire debat, de kortademigheid van onze besluitvorming en de Nederlandse adviescultuur en een moeilijk ontwarbare kluwen is het gevolg. Zie de discussie over de WAO. In de Tussenbalans (februari 1991) kondigde het kabinet bijna 4 miljard aan bezuinigingen op de WAO aan. Maar concrete plannen waren er niet. Eerst moest de SER nog adviseren. Juli 1991 werd dat advies weggegooid: het kabinet wist het beter. Kok schrok zich een hoedje van de reacties. Eind augustus kwam het tweede plan. Kok overleefde zijn congres in Nijmegen (september 1991). Op 1 mei 1992 ging de PvdA-fractie overstag. Wapengekleter van het CDA want de zaak schoot niet op. Lubbers verweet de Tweede Kamer traagheid maar het kabinet kwam er zelf niet uit. Willem Breedveld (Trouw) heeft gelijk als hij dit "een volstreekte chaos" noemt. Dat komt ervan als één van de coalitiepartijen niet weet wat zij wil. De pers moet dat alles verslaan en holt dus van incident naar incident, van MacDonald's aan de A6 naar de Chinees in Bergschenhoek. Het versterkt haar neiging de vorm te benadrukken boven de inhoud, het persoonlijke boven het zakelijke, de emoties boven de argumenten. Ten dele wordt die neiging afgedwongen door de televisie, die immers meer geschikt is voor het tekenen van een sfeer dan voor het overbrengen van een argument. De dagbladers en zeker de weekbladers moeten toch tot meer in staat zijn! Het is begrijpelijk dat journalisten dankbaar zijn voor elk lek. Maar het belang daarvan moet niet worden overschat. Zoals Breedveld terecht in Trouw opmerkte: "De meeste lekken blijken te berusten op ijdeluiterij". Wat meer afstandelijkheid zou de pers hier goed doen. Daar komt nog iets bij. Een politicus die zich bezig houdt met lekken, verraadt een gebrek aan stijl. Ministers geven persconferenties over de troonrede voordat het staatshoofd heeft gesproken. Daarmee dwingen zij de Koningin zich te lenen tot een schijnvertoning. Na de waanideeën van de jaren zeventig, toen alles mocht en niets hoefde, zou wat meer aandacht voor stijl de Nederlandse politiek niet misstaan.

Trendzetten of trendvolgen

Wie problemen negeert, voedt het ressentiment dat hij wil bestrijden. Aan het minderhedenbeleid - een gevoelig onderwerp - ligt een drieluik ten grondslag: integratie-, anti-discriminatie- en immigratie-beleid. Die moeten op elkaar zijn afgestemd. Per saldo immigreren nu jaarlijks meer dan 60.000 mensen naar Nederland. Om de omvang daarvan aan te geven: dat is meer dan het totaal aantal geboorten in ons land. De immigratie is verhoudingsgewijs zelfs groter dan die naar de Verenigde Staten.

Dat moet in een dichtbevolkt land als Nederland gevolgen hebben voor het beleid. Zet deze bevolkingsgroei nog een aantal jaar door dan moeten in het komend decennium ongeveer 160.000 huizen extra worden bijgebouwd, aldus de net gepubliceerde 'Trendnota' van het kabinet.

Waar moeten die huizen worden gebouwd? In het Groene Hart? Of in het Bijlmerpark: het enige stukje groen dat de bewoners van de Bijlmer nog hebben? In de Randstad moeten vele honderd-duizenden huizen worden gebouwd. Daar is niet veel ruimte meer.

Er zijn drie mogelijkheden om de immigratie naar Nederland in te perken. Ten eerste kunnen strengere voorwaarden, in de zin van werk en huisvesting, worden gesteld aan gezinsvorming. Ten tweede kan een land eisen aan immigranten stellen wat betreft werk, inkomen en kennis van de taal. De derde mogelijkheid is het vaststellen van quota. Dat doen klassieke immigratielanden als de Verenigde Staten, Canada en Australië al langer. In Europa hebben de christen-democratische Bundespresident Von Weizsäcker en de overleden sociaal-democraat Willy Brandt ook voor quota gepleit. In Nederland heeft Premier Lubbers gezegd dat de kritische grens van de opvangcapaciteit wordt benaderd. Nederland kan volgens mij waarschijnlijk niet ontkomen aan immigratie-quota. Het is een onaangename maatregel, maar wat is het alternatief?

Frits Bolkestein

Bodemsanering

Voor de VVD heeft de bodemsanering en -bescherming hoge prioriteit bij het milieu-beleid. Daar is meer geld voor nodig, dat de VVD via de kapitaaldienst wil aantrekken. Dat heeft tot voordeel dat meer projecten kunnen worden voorgefinancierd en investeringen over een langere termijn kunnen worden afgeschreven. Deze zaken worden besproken in een plenair debat met de minister van Milieubeheer, Alders (PvdA).

Impulsen

Ten eerste stelt de VVD een eenvoudiger systeem voor. Een verdeling in saneringsgevallen (moet snel worden aangepakt), registratiegevallen (aanpakken wanneer dat nodig is bij ander gebruik) en overige gevallen (niet ernstig verontreinigd, geen gevaar of risico). Bodemverontreiniging wordt dan aangepakt wanneer de gebruiksmogelijkheden feitelijk (!) zijn verminderd. Het kabinet wil sanering wanneer gebruiksmogelijkheden kunnen(!) zijn verminderd. CDA en PvdA stelden een iets andere verdeling voor: niet-urgent; urgent en direct te saneren; en terreinen met een uiterste datum. De minister was bereid te onderzoeken hoe deze voorstellen in het beleid kunnen worden verwerkt. Volgens Milieu-woordvoerder Jan te Velthuis is er een extra impuls in het saneringsbeleid nodig. De VVD stelt een aantal initiatieven voor. Ten eerste hoeft de grond niet altijd 100% schoon te worden gemaakt. Dat is onwettelijk, onhaalbaar en onbetaalbaar. Volgens de VVD moet grond 'multifunctioneel' worden schoon gemaakt, wanneer dat redelijkerwijs haalbaar is.

Onschuld bewijzen

Ten derde vindt de VVD het principieel en juridisch onjuist wanneer onschuldigen met bevelen en kosten worden geconfronteerd. Minister Alders wil namelijk dat de huidige eigenaars opdraaien voor alle vervuiling op hun terreinen. Ook wanneer ze niet de vervuilers zijn. Waarom zouden onschuldige bedrijven moeten betalen voor vervuiling die in het verleden door anderen is veroorzaakt? De VVD was de enige partij die hiertegen bezwaar maakte. PvdA en CDA stelden dat alleen moet worden betaald voor dat deel dat door het bedrijf is vervuild. Maar de VVD-woordvoerder wees erop dat ook hiermee het rechtsstelsel op zijn kop wordt gezet: men moet de onschuld gaan bewijzen in plaats van andersom.

Een punt dat daar op aansluit is de stelling dat de overheid geen kosten mag verhalen met terugwerkende kracht. De regering wil zich toch het recht toe-eigenen saneringskosten te verhalen op historische vervuilers. Zelfs wanneer vervuiling de vervuilers niet aangerekend kan worden, omdat er indertijd geen beleid en geen wetgeving was. Een dergelijke aansprakelijkheid met terugwerkende kracht creëert een beeld van de onbetrouwbare en onberekenbare overheid. De woordvoerder wees in het verlengde daarvan ook op het gevaar dat beleggers vanwege deze onzekerheden hun investeringen gaan verminderen. Dat wordt bevestigd door de directeur van de Raad voor Onroerende Zaken. Minister Alders deed het af met het argument dat beleggers toch alles al hebben gekocht.

(vervolg op pag. 2)

Joegoslavië

Dinsdagavond vergaderde de Kamer over de situatie in het voormalig Joegoslavië met de ministers van Buitenlandse Zaken, Kooijmans (CDA) en WVC, D'Ancona (PvdA), en de staatssecretaris van Justitie, Kosto (PvdA). Woordvoerder Frans Weisglas wees erop dat internationale afspraken voortdurend worden geschonden en dat er desondanks wordt doorgesproken, onderhandeld en vertraagd. Tegelijkertijd is vooral Servië verantwoordelijk voor het schenden van eerdere onderhandelingsafspraken en verantwoordelijk voor geweld en schendingen van de mensenrechten. De woordvoerder bracht het plan van de VN-onderhandelaars van Vance en Owen (opdeling van Bosnië in 10 autonome provincies met ieder 1 dominante etnische groep) ter sprake. Dit plan is naar de mening van de VVD niet rechtvaardig ten opzichte van de slachtoffers van het geweld en tevens een gevaarlijk precedent voor andere brandhaarden. De VVD vindt het merkwaardig dat de EG het plan Vance/Owen steunt. Zeker gezien het feit dat minister Kooijmans al eerder bedenkingen uitte. Tijdens het debat nam de minister de bezwaren wat terug. In het plan is plaats voor vrij verkeer en de voorgestelde provincies zijn niet volledig eenzijdig etnisch. Bovendien, zei de minister, dit plan ligt er en andere oplossingen zijn nu niet haalbaar.

Machteloos

Op het moment kijken in voormalig Joegoslavië 20.000 man VN-troepen machteloos toe bij het mislukken van voedseltransporten. De woordvoerder stelde dat we niet langer kunnen volstaan met halve maatregelen: of we moeten ons terugtrekken, of we tonen

(vervolg van pag. 1)

Omdat tijdens het debat meer dan 40 amendementen door PvdA en CDA werden ingediend stelde de Kamervoorzitter voor de behandeling op te schorten. De minister moet bij een speciale uitgebreide commissievergadering ingaan op die amendementen. Naar de mening van de VVD bewijst dit grote aantal wijzigingsvoorstellen impliciet hoe gebrekkig het wetsvoorstel in elkaar zit. Over anderhalve week, na de UVC, gaat het debat in de Kamer verder met een tweede termijn.

Inlichtingen: Jan te Veldhuis, 070-3182901 en Benk Korthals, 070-3182902

ons werkelijk betrokken. De secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Boutros Ghali, heeft verklaard dat desnoods met geweld moet worden opgetreden. De VVD vindt dat indien dat nodig is, de NAVO de kern moet zijn van het militair optreden. De VVD heeft al eerder aangegeven hoe internationaal kan worden opgetreden: artillerie onschadelijk maken, eventueel concentratiekampen bevrijden, afdwingen vliegverbod en 'safe havens' creëren. Tegelijkertijd moet Nederland een ruimhartig opvangbeleid voeren ten behoeve van de meest schrijnende gevallen en de meest kwetsbare vluchtelingen. De Centrum-democraten probeerden tevergeefs een wig te drijven tussen deze woorden van Weisglas in het debat en die van Frits Bolkestein over immigratie-quota. De woordvoerder zette in een interruptie meteen recht dat politieke vluchtelingen en oorlogsslachtoffers buiten de voorgestelde quota worden gehouden. Individuele toetsing blijft mogelijk.

Discussiepunt is nog op welk moment moet worden ingegrepen in het voormalig Joegoslavië. Spoedig, om het plan Vance/Owen af te dwingen? Of wanneer uitvoering van het vredesplan uiteindelijk niet werkt. De minister van Buitenlandse Zaken kon niet op alle militair getinte vragen antwoord geven. Hij verwees daarvoor naar de minister van Defensie, Ter Beek (PvdA). Deze zal binnenkort middels een brief nadere toelichting geven. Dat gaat dan over de vraag, of, en zo ja met welke middelen, Nederland bij kan dragen aan het afdwingen van de vrede in VN-verband. Inlichtingen: Frans Weisglas, 070-3182903

Patiëntenbeleid

De VVD heeft een geschiedenis waar het gaat om het versterken van de positie van patiënten/consumenten. Dat bleek onder meer uit het beleid van staatssecretaris Dick Dees gedurende het tweede CDA/VVD-kabinet. Bij de begroting van Volksgezondheid van staatssecretaris Simons (PvdA) een aantal maanden geleden diende de VVD een amendement in dat een financiële versterking van de positie van de patiënt tot doel had: een steun in de rug om meer eigen verantwoordelijkheid te nemen. In de gezondheidszorg kunnen drie belangengroepen worden onderscheiden: zorgaanbieders, zorgverzekeraars en patiënten. De VVD verwijt de staatssecretaris te weinig te kijken naar de positie van de laatste groep. De goede intenties van het kabinet worden niet gesteund door financiële consequenties.

Goede bedoelingen

Dat laatste gold ook voor de kabinetsnota die de Kamer met de staatssecretaris besprak tijdens een Uitgebreide Commissievergadering. Woordvoerder Erica Terpstra verweet de bewindsman zijn goede bedoelingen (versterking rechtspositie patiënten/consumenten) geen financiële onderbouwing te geven. Er is ook geen tijdspad gegeven voor zijn voorgestelde beleid. "Ik betwijfel of de nota voldoende aangrijpingspunten biedt voor het realiseren van de positie van patiënten/consumenten als volwaardige partij naast zorgaanbieders en -verzekeraars," zei de woordvoerder. Toch streeft de staatssecretaris ernaar dat patiënten/consumenten meer naar evenredigheid vertegenwoordigd worden in de diverse adviesorganen. Maar hoe, blijft in het vage. CDA en PvdA waren ook kritisch op dit punt. De VVD stelt een herallocatie van de financiële middelen binnen de begroting voor. Tegen een voorstel van de PvdA om dan maar de AWBZ-premie te verhogen heeft de VVD zich fel verzet. Een laatste kritiekpunt betrof het net voor de UCV gesloten concept-convenant met de patiëntenverenigingen. De staatssecretaris maakt zo wederom buiten de Kamer om afspraken over zijn beleid.

Inlichtingen: Erica Terpstra, 070-3182900.

JA, ik wil een abonnement op de VVD-Expresse.

Naam: .....

Adres: .....

Postcode: .....

Plaats: .....

Handtekening : .....

Het abonnement loopt vanaf de week van de aanvraag tot het einde van het parlementair jaar. De abonnementsprijs voor die periode bedraagt Fl 25,-. Na de zomer (gedurende het parlementsjaar '93-'94) zijn de kosten voor het komend, hele jaar met ongeveer 40 nummers Fl 75,-.

Onderwijs

De VVD fractie in de Eerste Kamer heeft tegen de Onderwijsbegroting van minister Ritzen (PvdA) en staatssecretaris Wallage (PvdA) gestemd. De directe reden voor deze ongebruikelijke stap was het sterk fusie-gerichte kabinetsbeleid ten opzichte van middelbare scholen. "Door in te stemmen met deze begroting zou de VVD-Eerste Kamerfractie mede verantwoordelijk zijn voor een beleid, waarmee gestreefd wordt naar brede grote scholengemeenschappen en het op termijn verdwijnen van categoriale scholen van kleine en middelgrote omvang," aldus VVD-senator Van Boven.

De VVD verzet zich tegen de fusiedwang die de PvdA-ministers hanteren. De nieuwe voorstellen van de bewindslieden zijn een verdere stap in de richting van steeds grotere scholen. Het is daarom een fundamentele ingreep in de door de VVD voorgestane pluriforme onderwijsstructuur. Ouders moeten kunnen kiezen of zij hun kinderen naar grote of kleine scholengemeenschappen willen sturen.

Gevolgen

De VVD rekende de bewindslieden voor wat voor vergaande gevolgen de ogenschijnlijk onschuldige 'lineariseringmaatregel' heeft: "Een VWO/HAVO-school van ongeveer 600 leerlingen kan

een formatieverlies lijden van meer dan 10%, soms zelfs 13 a 14%. Dat wil zeggen dat zeker vijf klassen niet meer gevormd worden en dat vijf of zes docenten met voltijdbanen ontslagen moeten worden."

Het aantonen van deze ongebreidelde fusiedwang was ook voor de RPF reden om tegen de Onderwijsbegroting te stemmen. Gedurende het debat werd de toon van de staatssecretaris steeds feller. Hij beschuldigde de VVD er bijvoorbeeld impliciet van onjuiste gegevens te hanteren.

Felle toon

De staatssecretaris van Onderwijs kwam een dag later met de Tweede Kamer in aanvaring over hetzelfde onderwerp. VVD en CDA vonden dat de bewindsvan grote brede scholengemeenschappen (LBO tot en met gymnasium) bevoordeelt ten koste van de kleinere scholen (HAVO/VWO). Dat is voor de VVD niet aanvaardbaar. Een grote school heeft immers een gunstiger verhouding tussen leraren en leerlingen, omdat kleinere scholen kleinere klassen hebben. Neem het voorbeeld van een gymnasium met 2 eindexamenklassen. Wanneer de leerlingen hun specifieke pakketten kiezen, worden de klassen kleiner. De VVD heeft keer op keer uitgelegd dat dit onvermijdelijk is. Maar

volgens de staatssecretaris passen grote scholen beter in de basisvorming. Volgens het CDA hoeft dat niet zo te zijn. De zogenaamde tegemoetkoming en aanpassing van de staatssecretaris was voor de VVD nog steeds niet aanvaardbaar. Het bracht geen oplossing voor de problemen van HAVO/VWO scholen die de staatssecretaris zelf heeft veroorzaakt.

Clash

Nadat de staatssecretaris in de Eerste Kamer al uit zijn slof was geschoten, deed hij dat nog eens in de Tweede. Hij zei zich door het CDA onfatsoenlijk behandeld te voelen wat betreft de basisvorming. De rest van zijn politieke carrière wist hij wat afspraken met het CDA waard zijn. Hij ging zelfs zover te zeggen dat wanneer hij bij de kabinetsformatie geweten zou hebben hoe de basisvorming zou verlopen, hij nooit akkoord zou zijn gegaan met deze gang van zaken. VVD-woordvoerder Nel Ginjaar volstond aan het eind van deze clash met te zeggen, dat ze een dergelijke discussie tussen coalitie-partners in 20 jaar parlementaire ervaring nooit heeft mee gemaakt.

Inlichtingen: A. van Boven en Nel Ginjaar-Maas, 070-3182883

Bestuurlijke verantwoordelijkheid

Onlangs is in Rotterdam een rapport over bijstandsfraude verschenen. Daaruit bleek dat beschikbare gegevens vier jaar lang onder tafel zijn gebleven. De verantwoordelijke PvdA-wethouder heeft inmiddels een brief aan de gemeenteraad geschreven. Daarin schrijft hij onder andere dat in 1987 het onderwerp 'misbruik van uitkeringen' politiek taboe was. Erover spreken zou hebben betekend dat je a-sociaal werd genoemd en dat etiket wilde geen enkele politicus, aldus de Rotterdamse wethouder.

Consequenties

Henk van Hoof merkte tijdens een spreekbeurt afgelopen maandag op dat dit voor de bewuste wethouder en zijn partij heeft gegolden, maar niet voor de VVD. De VVD vroeg al in de jaren '70 aandacht voor fraude en oneigenlijk gebruik van de sociale zekerheid, maar

werd weggehoond. En nu zegt de wethouder Sociale Zaken: "Toch wisten we achter de schermen natuurlijk heel goed dat er gefraudeerd werd." Henk van Hoof: "Als de wethouder als verantwoordelijk bestuurder wél op de hoogte was van fraude met uitkeringen, maar uit angst voor het etiket a-sociaal daarover toen zijn mond hield, dan zou hij nu de consequenties moeten trekken uit dat gedrag. Ik sluit me dan ook aan bij de VVD-gemeenteraadsfractie in Rotterdam, die heeft gezegd dat de wethouder er goed aan zou doen anno 1993 consequenties te verbinden aan zijn bestuurlijke keuzes in 1987." Aftreden dus.

Inlichtingen: Henk van Hoof, 070-3182885

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornelije, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost fl 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

"Nederland, Europese integratie en uitbreiding"

Samenvatting toespraak Frits Bolkestein, 12 maart

De Europese integratie is ongeveer 40 jaar oud. De pioniers van het eerste uur zijn ons inmiddels bijna allemaal ontvallen. Velen van de jongere generatie zijn teleurgesteld over het trage tempo en de stroperigheid van het proces. Toch is er historisch gezien weinig reden voor zelfbeklag.

De politieke agenda van de Gemeenschap zal de komende jaren worden beheerst door twee onderwerpen die geen deel uitmaken van het Verdrag van Maastricht, namelijk de verhouding met de Oosteuropese landen en de uitbreiding van de Gemeenschap met nieuwe leden. De politieke omwenteling in Oost-Europa zal ons in de komende jaren politiek, economisch en emotioneel diep blijven raken.

Conflicten

Drie aspecten zijn hier te onderscheiden. **Ten eerste** zal Europa tegen wil en dank bij **conflicten tussen en binnen de Oosteuropese staten** worden betrokken. Maar ik ben geen voorstander van een formele rol van de Gemeenschap als zodanig bij de oplossing daarvan. Als Joegoslavië ons iets heeft geleerd dan is het dat politiek en institutioneel de tijd nog niet rijp is voor een leidende rol van de EG in dit soort zaken. Intern blijven de meningen en de emoties verdeeld en het ontbreekt de Gemeenschap aan discipline en procedures om zich snel en slagvaardig in politieke mijnen velden te bewegen. Ik voorzie dan ook een blijvende leidende rol van de VS en de andere permanente leden van de Veiligheidsraad. Om praktische redenen is de militaire organisatie van crisisbeheersingsoperaties op te dragen aan de Navo: daar krijgt de samenwerking met de VS vorm, daar treft men een geïntegreerde militaire structuur aan, daar spreekt men elkaars taal. Ik besef dat dit tegen het zere been van Frankrijk is, maar alles is beter dan de pretentie dat EG of WEU effectief kunnen optreden. De Oosteuropese staten verkeren nu in een veiligheidsvacuüm. Zij streven naar **lidmaatschap van de NAVO**. Dat zou alleen kunnen plaatshebben bij gelijktijdige vervulling van drie voorwaarden: (1) binnen de NAVO moet **overeenstemming** over een dergelijk lidmaatschap bestaan; (2) het **democratische gehalte** van de toetredende staat moet blijken uit lidmaatschap van de Raad van Europa; (3) er moet een zekere mate van **afstemming met Rusland** over de gewenste veiligheidsstructuur van Europa zijn.

Het is duidelijk dat vooral de derde voorwaarde niet gemakkelijk in vervulling zal gaan.

De **economische reïntegratie** van de Oosteuropese landen, **ten tweede**, zal ons voor aanpassingsproblemen plaatsen. Vandaag kan Hoogovens daar al over meepraten; morgen zal zich dat in andere sectoren voordoen. Om voor de hand liggende redenen pleit ik voor een zo liberaal mogelijke opvang van dit probleem. Snelle verruiming van de handel met West-Europa is praktisch de enige uitweg uit de economische crisis voor die landen.

Het is te verwachten dat de toenemende invoer uit Oost-Europa zal plaatsvinden in de wat rijpere industrie-sectoren, die in West-Europa al niet zonder problemen zijn. De roep om bescherming valt dus te verwachten. Maar de bekende protectionistische reflex van de Gemeenschap moet worden onderdrukt. Handelsverruiming met Oost-Europa betekent aanpassing en herstructurering in West-Europa. Dat zal in sommige gevallen kunnen leiden tot structuur- of crisismaatregelen van Brussel. Maar kwantitatieve beperkingen zijn zelden van tijdelijke aard. Iedereen weet welke archaïsche quota-regelingen thans nog gelden voor de textiel.

Ten derde pleit ik voor een actieve rol van de Gemeenschap in de **economische en technische hulpverlening aan Oost-Europa**. Wat wij nu zien, is de bekende wildgroei van bilaterale verdragen van lidstaten met de vele nieuwe partners ten oosten van de Oeder. Dit soort gedoe staat garant voor veel ambtelijk reiswezen en nieuwe subsidiepotjes. Met de markt en het scheppen van voorwaarden voor marktconform opereren van bedrijven heeft dit weinig van doen.

De uitbreiding van de Gemeenschap zal ons voor enige cruciale vragen plaatsen. De minste problemen verwacht ik met de interne markt. In beginsel zullen Noorwegen, Zweden, Finland en Oostenrijk op basis van wat al tot stand is gebracht in het kader van de Europese Economische Ruimte weinig moeite hebben zich aan te passen. Maar hoe zit het met de landbouw? Gaan wij grote aantallen bergboeren en andere deeltijds landbouwers in het huidige Gemeenschappelijk Landbouwbeleid accommoderen? Gaan wij over nieuwe subsidies en verdere verfijningen van quota's praten? Krijgen Nederlandse exporteurs nu echt onbelemmerde toegang tot de noordelijke markten? Zien wij Zweden met zijn

opgeblazen publieke sector en lange traditie van concurrerende devaluaties toetreden tot de EMU? Zien wij Finnen deelnemen in samenwerking op defensie-en veiligheids-gebied? Centraal stel ik de gemeenschappelijke markt: thans 12, straks 16 of 17 leden. Het gaat hier om de kerntaak van de Gemeenschap. De basis is sterk want de markt stoelt op gemeenschappelijke, marktconforme belangen.

Maar de uitbreiding zal de bestuurlijke en institutionele problematiek, die met 12 lidstaten al ingewikkeld genoeg is, verder compliceren. Zo betwijfel ik of wij deze eeuw een EMU tot stand zullen brengen met een brede basis. Slechts een kleine groep landen rond de kern van Duitsland, Frankrijk en de Benelux zal kwalificeren of de keuze tot toetreding willen maken. Dat mag niet tot uitstel van de EMU leiden. De hardemuntlanden moeten gewoon het tijdschema van "Maastricht" volgen en de zwakke broeders buiten houden zolang zij niet aan de criteria voldoen. Beter een kleine EMU met een sterke munt dan een grote met inflatie. Een dergelijke kerngroep zie ik ook ontstaan voor de samenwerking op de gevoelige terreinen van politie en justitie. Het beginsel van twee snelheden is al aanvaard met het Verdrag van Schengen. Als er straks 16 in plaats van 12 lidstaten zijn, worden verschillende snelheden noodzakelijk. We moeten vooruitgang op het terrein van de grensoverschrijdende rechtshandhaving niet afhankelijk maken van de illusie dat alle lidstaten dit effectief kunnen meemaken. Tenslotte de veiligheid. Het heeft weinig zin essentiële veiligheidsvraagstukken los van Amerika aan te pakken. Ik zie dan ook geen brood in afzonderlijke Europese organisaties voor veiligheids- en defensiesamenwerking die het werk van de Navo doubleren of (erger nog) concurrentie aandoen.

Als ik het geheel overzie - de gemeenschappelijke markt, de EMU, de samenwerking op het gebied van rechtshandhaving en de vragen op het gebied van veiligheid en defensie - vraag ik mij af of "Maastricht" wel de grote politieke noemer zal zijn waarop de verdere Europese integratie zich zal grondvesten. Ligt een Europa van wisselende samenstellingen en van meer dan één snelheid niet meer voor de hand?

Geen blokkades, geen geflirt

Zijn de verkiezingscampagnes al van start gegaan? Het kabinet heeft officieel nog een termijn van zo'n 14 maanden voor de boeg, maar het lijkt alsof men daar niet meer op rekent. Spreekbeurten staan garant voor stevige teksten. Proefballonnen worden opgelaten, willekeurig worden schoten voor de boeg gegeven. Ook de vraag "wie met wie?" komt weer op. De paarse coalitie is een dankbaar gespreksonderwerp voor oud PvdA-leiders en D66-ers. De VVD houdt het bij de stelling 'geen blokkades, geen geflirt': het gaat om het beleid. Regeringspartners zoek je op basis van de inhoud van ideeën en programma's, niet uit rancune.

Het financieel-economisch beleid van dit CDA/PvdA-kabinet verdient (en krijgt) veel kritiek. Desondanks is de PvdA op dit terrein realistischer geworden en dichter in de buurt van de VVD komen te staan. Helaas kan niet hetzelfde van D66 worden gezegd. Deze partij heeft weinig nagelaten om in het electorale gat te duiken dat de PvdA achter heeft gelaten. De democraten hebben zich steeds meer tot sociaal-democraten ontwikkeld. Een succesvolle strategie waardoor D66 de leidende sociaal-democratische partij is geworden. Maar hierdoor creëren ze wel grote electorale risico's voor de toekomst. De paradox doet zich nu dus voor, dat de partij die zich het meest vastklampt aan een paarse coalitie, daarvoor zelf de grootste sta-in-de-weg is.

Het buiten de regering willen houden van een partij is bovendien niet voldoende reden om voor een bepaalde coalitie-samenstelling te kiezen. Daarnaast mag men zich afvragen hoe zwaar het anti-CDA sentiment weegt bij de heer Van Mierlo. Iedereen herinnert zich maar al te goed hoe dodelijk beledigd hij was toen D66 in 1989 door het CDA buiten de kabinetsformatie werd gehouden. We moeten maar afwachten of D66 in '94 lang aarzelt als het voor de keuze staat al dan niet bij het CDA aan te schuiven.

Geen blokkades, geen geflirt: dat blijft de houding van de VVD de komende tijd. Onze eerste taak is het opstellen van een aansprekend verkiezingsprogramma. Daar wordt aan gewerkt. Binnen de tijd van 14 maanden wordt het vervolgens tijd voor een krachtige campagne. Pas na de verkiezingen volgt de formatie.

Frits Bolkestein

Reorganisatie politie

De discussie over de reorganisatie van de Nederlandse politie heeft inmiddels een geschiedenis van 30 jaar. De kernvraag was telkens: is de politie efficiënt georganiseerd wanneer er twee verschillende polities zijn, ieder met hun eigen rechtsposities, regels en culturen, verdeeld over 149 zelfstandige organisaties?

In 1989 werd de regionale politie gepresenteerd. De hoofdgedachte - betere organisatie, minder overhead en meer uitvoerend werk - kreeg brede steun in de Kamer. De VVD accepteert ook de 25 regio's en de grenzen daarvan in de plannen. Maar de voorgestelde verzelfstandiging van de regio-korpsen vindt de VVD te ver gaan. Er moet namelijk behoorlijke en adequate democratische controle mogelijk zijn op het werk van de politie. Nu is de burgemeester eindverantwoordelijk voor de politie in zijn stad. Voor de rijkspolitie is de minister van Justitie verantwoordelijk en aanspreekbaar. In het voorstel van de regering is één burgemeester binnen de regio de korpsbeheerder van de politie. Maar hij is daar niet democratisch op aanspreekbaar. "De VVD vreest dat sprake zal zijn van te vergaande verzelfstandiging van de politie, van een ontoereikende democratische controle op die politie, van een onmogelijke positie van burgemeesters (die op het bestuur - en dus op het beheer - weinig invloed hebben) en van het gevaar van centralisme," aldus woordvoerder Hans Dijkstal.

De VVD heeft een simpele oplossing: een regio-korps met een normaal bestuur (regionaal college) en een korpsbeheerder die opereert onder verantwoordelijkheid van dat bestuur. De

dagelijkse leiding ligt dan in handen van één burgemeester. Alle burgemeesters in het bestuur hebben volledige verantwoordelijkheid en kunnen die afleggen aan hun gemeenteraden. Daar vindt dan de democratische controle plaats.

De huidige reorganisatie van de politie vindt de VVD op zich noodzakelijk. Maar het werkt pas wanneer er voldoende mensen zijn. CDA en PvdA stelden voor dat probleem op te lossen door efficiënter te gaan werken. Maar dat is niet het hoofdprobleem. Er zijn simpelweg te weinig mensen in dienst. De VVD heeft niet voor niets enige maanden geleden voorgesteld het niveau op te trekken tot een vergelijkbaar met België en Duitsland: dat betekent op termijn 10.000 man erbij. Nu is alles waar de regering aan mee wil werken 500 man: 9500 te weinig.

De woordvoerder sneed ook een belangrijk politiek punt aan. Bij belangrijke wetsvoorstellen hebben de coalitie-partijen CDA en PvdA de gewoonte ontwikkeld de boel dicht te timmeren met amendementen. De regering luistert vervolgens niet meer naar argumenten van de oppositie bracht de woordvoerder naar voren. "Zelfs op de kleine details moet het tussen de Kamerleden van de regeringspartijen en het kabinet in de achterkamers van het ministerie worden geregeld. En daarmee is het politiek debat voorbij." En tot de woordvoerders van CDA en PvdA: "Het gaat mij er niet om of u de politieke vrijheid heeft om akkoorden met elkaar te sluiten. Die heeft u, al betreur ik dat

Vervolg op pagina 3

Proefballonnen

Afgelopen maandag werden vele proefballonnen op gelaten. De PvdA liet via fractievoorzitter Thijs Wöltgens weten sympathiek te staan tegenover herinvoering van de aftrek onderhoud eigen huis. Rudolf de Korte bracht het voorstel in de Kamer ter sprake bij de regeling van werkzaamheden. Hij wees op deze koerswijziging van de PvdA en vroeg zich af of er een adder onder het gras lag. "De regering heeft voor ons in de formule van het huurwaardeforfait (de eigen-huis-belasting) de kwestie van het onderhoud verwerkt. Je zou dus verwachten dat de regering dit forfait verder omhoog brengt." De woordvoerder vroeg daarom aan de regering middels een brief te kennen te geven wat de kosten van het voorstel en wat de gevolgen voor de werkgelegenheid zijn. Deze gegevens kunnen dan worden gebruikt bij het mondeling overleg van 31 maart over het huurwaardeforfait, dat op verzoek van de VVD plaats vindt. "Dan kunnen we klip en klaar zien of dit iets moois is van de PvdA-fractie of een loos verkiezingsstuntje." Want wanneer invoering van aftrek onderhoudskosten leidt tot verhoging van het huurwaardeforfait presenteert de PvdA de huizenbezitters een sigaar uit eigen doos. Toen het CDA daar achter kwam, sloeg hun steun accuut om in afkeer. De VVD is mordicus tegen iedere verdere lastenverzwaring voor huizenbezitters. Inlichtingen: Rudolf de Korte, 070-3182890

Proefballonnen

(2)

Niet alleen de PvdA lanceerde afgelopen week bij spreekbeurten nieuwe ideeën, ook het CDA deed dat. Het was weinig meer doordacht dan het bovenstaande. Ten eerste vond de minister-president dat diensplichtige militairen desnoods tegen hun zin naar oorlogsgebieden als het voormalig Joegoslavië gestuurd kunnen worden. CDA en PvdA leken het daar mee eens te zijn. De VVD is het daar niet mee eens en verbaast zich sterk over deze uitspraken van de premier. De VVD heeft, samen met de andere grote partijen, om uitleg gevraagd. Daaruit bleek de premier wat gas terug genomen te hebben. Enkele weken geleden realiseerde de PvdA zich plotseling dat het met de criminaliteit slecht gesteld is en kwam men met allerlei plannen. Ook de premier is nu die mening toegedaan en

op een spreekbeurt trok hij fel van leer tegen de gestegen criminaliteit onder jongeren. "Kampementen en inrichtingen" moeten nu uitkomst bieden, aldus de CDA-premier. Stevige taal vol goede bedoelingen, maar ze worden niet gestaafd door het feitelijk beleid waar de premier zijn naam aan verbindt. Bij D66 rezen twijfels bij het ter ore komen van de voorstellen van de minister-president en de partij vroeg om uitleg. De VVD heeft de oplopende criminaliteit jarenlang voortdurend onder de aandacht gebracht, evenals het tekort aan extra cellen. Nog onlangs stelde Frits Bolkestein voor leegstaande legerkazernes eventueel te gebruiken voor jeugdige delinquenten. Inlichtingen: Benk Korthals, 070-3182902

Proefballonnen

(3)

Ook de fractievoorzitter en beoogd lijsttrekker van het CDA deed een duit in het zakje. In zijn eerste speech als toekomstig partijleider stichtte hij meteen al verwarring. Brinkman stelde voor jongeren nog maar 50% van een WW-uitkering te geven. Foutje bleek de volgende dag: hij had willen zeggen RWW-uitkering, want voor een WW-uitkering is premie betaald. De CDA-voorzichting verklaarde dat de fout gemaakt was door een van de Kamerleden. Maar nog bleek de zaak niet te kloppen. Jongeren krijgen al ieder 50% van de RWW (bijstand) als ze samenwonen. En als de partner werk heeft, is er geen uitkering. Volgt u het nog? Wat bedoelde Brinkman? Alleenstaande jongeren zonder werk blijktbaar. Maar die krijgen momenteel 70% van de RWW-uitkering, dus halvering daarvan zou betekenen 35% totaal. Dan zou Brinkman bedoeld hebben 'jongeren moeten nog maar 35% krijgen van een bijstandsuitkering' terwijl hij feitelijk had gezegd 'jongeren moeten nog maar 50% krijgen van een WW-uitkering'. Weer een dag later bleek dat Brinkman bedoelde dat jongeren altijd nog maar 50% (i.p.v. 70%) van de uitkering zouden moeten krijgen. Dan wordt het minder aantrekkelijk samenwonen te verzwijgen en 2 maal 70% te ontvangen, is de gedachte daarachter. Een pas aangewezen lijsttrekker mag zijn eerste speech over zo'n 'ingewikkeld' onderwerp wel beter voorbereiden. Inlichtingen: Robin Linschoten, 070-3182895

Zelfs geen NMP plusminus

Groen Links wilde de minister-president interpeleen over het gat in de ozonlaag. Dat wordt veroorzaakt door uitstoot van CO2 en de vraag is in hoeverre kan en moet het kabinetsbeleid dat aan banden leggen. Wordvoerder Jan te Veldhuis wees erop dat de VVD aan het begin van de jaren tachtig het voortouw heeft genomen in de CO2-discussie. Dat leidde tot realistische doelstellingen in het NMP van VVD-minister Nijpels. Minister Alders (PvdA) van milieubeheer schreefde de verwachtingen en doelstellingen op met een NMP+. De woordvoerder herinnerde er nog maar eens aan dat het kabinet niet luistert naar haar adviseurs, die zeggen dat CO2-uitstoot een mondiaal probleem is. Nederland kan dat niet in z'n eentje oplossen. "Stel dat het kabinet minister Alders wil volgen - en de VVD hoopt van niet - wat zal dan de concrete winst voor het milieu zijn? Over hoeveel duizendsten van procenten praten wij dan? Wordt de huidige 0,7% CO2-bijdrage van Nederland dan 0,699999%?", vroeg de woordvoerder zich af. Het is volgens de VVD veel beter geld voor CO2-bestrijding in te zetten in Oost-Europa: het rendement is dan 30 tot 40 maal groter (!) dan in Nederland. De woordvoerder vroeg ook de discussie over kernenergie weer serieus te beginnen.

Zwarte pietten

In zijn antwoord kwam minister-president Lubbers (CDA) met het argument dat hij nooit meer iets heeft gehoord van milieubeleid vanuit de hoek van de werkgevers en de werknemers. Dat was volgens hem een pittige tegenvaller die in negatieve zin door werkt. De woordvoerder vond dat 'zwarte pietten'. "De overheid heeft de doelstellingen opgesteld en zij heeft in principe de instrumenten om ze te realiseren." Wanneer de regering te hoge verwachtingen heeft gewekt (en de VVD heeft daar eerder voor gewaarschuwd) dan moet ze eerlijk toegeven dat die nu niet waar kunnen worden gemaakt. De woordvoerder: "De VVD heeft de 8%-doelstellingen niet geformuleerd. Wij hebben zelfs onze twijfels geuit over de haalbaarheid. De minister-president heeft de doelstelling geponeerd en gezegd dat zij haalbaar is. Nu wordt de doelstelling niet gehaald en wordt de bal bij werkgevers en werknemers gelegd. Ik vind dat niet correct." Inlichtingen: Jan te Veldhuis, 070-3182901

Werkbezoek Overijssel

Een groot deel van de VVD-Tweede Kamerfractie bracht afgelopen maandag een werkbezoek aan de provincie Overijssel. Een deel toog naar het Muziekcentrum in Enschede om zich te informeren over Opera gezelschap Forum. Burgemeester, wethouders en musici legden de gevolgen uit van de plannen van de minister van WVC, D'Ancona (PvdA). Volgende week is een mondeling overleg over de orkesten, dan bepaalt de VVD haar definitieve standpunt over de beschikbare formatieplaatsen voor orkesten in Arnhem of Enschede.

Frits Bolkestein bracht dezelfde middag een bezoek aan een opvangkamp voor vluchtelingen uit het voormalig Joegoslavië nabij Deventer. Families leven met elkaar in een ruimte van ongeveer 8 bij 8 meter. Ook een schooltje voor de kinderen van de ontheemden werd bezocht. Tolken zorgden ervoor dat een gesprek kon worden gevoerd tussen de Bosniërs en de VVD-ers.

Spreekbeurten

's Avonds informeerden de Kamerleden een zaal van 500 man over actuele politiek: Te Veldhuis over actuele zaken op milieugebied (de vergaande gevolgen van de plannen voor de bodemsanering), Kamp over het Plan Simons, De Korte over de beroerde financiële situatie waartoe het kabinetsbeleid heeft geleid, Van Heemskerck over het opera-gezelschap Forum, Piet Blauw over de mestproblematiek en Jan-Dirk Blaauw over het werk van de Nederlandse mariniers in Cambodja. Frits Bolkestein hield een uitgebreid betoog waarin hij ondermeer inging op de internationale politiek: de gevolgen van de chaos in Rusland. Het Westen moet rekening houden met het gevaar dat Rusland terugvalt tot een vorm van autoritair gezag. "Defensie heeft deze kabinetsperiode al 20% bezuinigd. Het vredesdividend is al voldoende geïnd." We staan weliswaar aan het begin van een nieuwe tijd, maar dat betekent niet de krijgsmacht reorganisatie op reorganisatie dient te stapelen. "Er dient duidelijkheid en rust voor de defensie-organisatie te komen. Ook het personeel moet nu eindelijk weten waar het aan toe is."

De fractie-voorzitter legde ook een link naar het bezoek aan het opvangkamp. "De problematiek die zich nu aandient bij een eventuele grotere deelname van Nederland aan de vredesmacht in het voormalig Joegoslavië wordt door extra bezuinigingen alleen maar groter." Een

aantal dagen voor het werkbezoek had minister-president Lubbers een merkwaardig voorstel gedaan over de personele invulling van de benodigde manschappen in het voormalig Joegoslavië. "De VVD wijst de suggestie van premier Lubbers van de hand om dienstplichtigen deels op niet-vrijwillige basis in te zetten bij vredesoperaties buiten het NAVO-gebied," aldus Frits Bolkestein.

Vestigingsbeleid

Bij een mondeling overleg over de noodzakelijke modernisering van het vestigingsbeleid voor winkels en bedrijven zette de VVD de lijn voort die bij de Algemene Beschouwingen was uitgezet. Een versoepeling van het beleid is nodig, want wat is de taak van de overheid bij de vestiging van bedrijven? De huidige wet stamt uit de jaren '30 (crisistijd), een periode waarin zowel de scholing van ondernemers als de mondigheid van de consumenten onvergelijkbaar zijn met nu. De wet is ingewikkeld en werkt belemmerend. Om een schoenfabriek te openen is geen diploma nodig, maar om de bijbehorende veters te verkopen wel.

Voor de kwaliteit van goederen en producten staan de Warenwet en de Wet produktaansprakelijkheid borg. Of de kwaliteit van een onderneming op niveau is, blijkt uit haar succes op de markt. Dat is kort samengevat de idee van de VVD bij de steun voor het versoepelen van de vestigingseisen, zoals de minister van Economische Zaken, Andriessen (CDA) die had aangekondigd.

De branche-organisaties en de ondernemersorganisaties vinden dat de minister te ver gaat met de vereenvoudiging van de wetgeving. De VVD is het met die stelling niet eens: want een eenmaal ver in het verleden behaald vakdiploma garandeert nog geen ondernemerskwaliteiten. Wat dat betreft kan de hele vestigingswetgeving worden afgeschaft. Onlangs heeft de minister zijn 'soepele' standpunt toch weer gewijzigd. Vandaar het debat over een brief van de minister.

Kwaliteit

Een probleem dat rees na de gewijzigde plannen van de minister was het onderscheid tussen detailhandel en de open-lucht-markthandel. Eerst zouden daar geen specifieke eisen meer voor gesteld worden. De VVD kon zich daar in vinden, de consument is mans genoeg zelf te bepalen welke kwaliteitseisen hij wil. Nu stelde de minister voor bij de detailhandel een diploma algemene ondernemingsvaardigheden verplicht te

maken. De VVD begreep dat onderscheid tussen de gewone detailhandel en de openlucht-detailhandel niet. Of allemaal wel dat diploma, of allemaal niet, bracht woordvoerder Broos van Erp naar voren. De minister volgt nu deze lijn, zodat de markthandel (open lucht detailhandel) hetzelfde wordt behandeld als de reguliere detailhandel. Een tweede probleem dat de woordvoerder aansneet was de ontheffing bij mensen die aantoonbaar ervaring hebben. Daarin was een leeftijds-criterium gesteld van 40 jaar en ouder. De opstelling van de VVD heeft bespoedigd dat deze clause uit de wet wordt gehaald. Ervaring is op zich niet afhankelijk van die leeftijdsgrens.

Inlichtingen:

Broos van Erp, 070-3182896

Vervolg van pagina 1

soms wel. Maar wat blijft over van het parlementair debat? De bewindsliden schrijven in de stukken alleen maar over de moties van de regeringspartijen. De rest interesseert ze niet. Ze zeggen zelfs: de Kamer is voor. Dan gaat het om twee fracties. Zeven andere fracties tellen niet mee. Als het op deze manier door gaat kunnen we tegen de Kamervoorzitter zeggen: wij hoeven die anderhalve dag niet meer te vergaderen, want het wordt gewoon op de ministeries geregeld."

Inlichtingen:

Hans Dijkstal, 070-3182884

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost fl 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Liberalisme als levende ideologie

samenvatting gastcollege Frits Bolkestein Leiden

Het lijkt weinig twijfel dat toekomstige geschiedschrijvers op het einde van deze eeuw zullen terugkijken als een gouden tijdperk van het liberalisme. Sommigen hebben zelfs beweerd dat het liberalisme alle anti-liberale ideologieën voor eens en voor altijd naar de schroothoop van de geschiedenis zou hebben verwezen. U begrijpt dat ik dat graag zou geloven. Maar ik ben van nature geneigd aan heilsverwachtingen even weinig waarde te hechten als aan doemdenkerij. De ontwikkelingen in Rusland maken ook in één oogopslag duidelijk dat de nederlaag van het communisme niet automatisch victorie voor de democratie betekent. Zeker is wel dat het economisch liberalisme in vele delen van de wereld aan een zegetocht begonnen is. Sinds de jaren tachtig trachten vrijwel alle industrielanden economische groei te stimuleren door meer ruimte te bieden aan de particuliere sector. Die ervaring heeft zijn oorsprong in de recessie van het begin van de jaren tachtig. De crisis volgde op twee decennia waarin de collectieve sector in de meeste geïndustrialiseerde landen zonder ophouden groeide. Expansie van de overheidsuitgaven werd niet alleen als sociaal wenselijk beschouwd. Zij diende ook als brandstof voor de economie. Het was een tijd waarin in Nederland de gedachte wijd verbreid was dat begrotingstekorten en hoge lonen goed waren voor de economische groei. Het bieden van meer ruimte aan het bedrijfsleven kreeg weinig aandacht.

Het liberalisme laat zich als brede filosofische stroming niet in enkele woorden vatten. De kern van het liberalisme is echter duidelijk: de wens om elk individu zoveel mogelijk *vrijheid en verantwoordelijkheid* te verschaffen. Liberalen streven naar *individualisering*. Onder individualisering verstaan wij het proces waardoor personen minder afhankelijk worden van collectiviteiten en in toenemende mate op hun eigen kompas varen. Het liberalisme beseft ook dat *vrijheid alléén niet voldoende* is. Om hun vrijheid zo goed mogelijk te verwerkelijken, moeten mensen over bepaalde middelen kunnen beschikken. Aan de vrijheid onder bruggen te slapen, heeft men immers weinig. Het is in de eerste plaats ieders eigen verantwoordelijkheid om zich die middelen te verschaffen. Maar sommigen kunnen dat niet: ouderen, zieken, gehandicapten, vluchtelingen. Voor hen moet de overheid een vangnet uitstrekken. Het is de overtuiging van liberalen dat de gemeenschap ermee is gediend wanneer rechten en verantwoordelijkheden zo dicht mogelijk bij het individu worden gelegd. De band tussen genieten,

beslissen en betalen moet zo nauw mogelijk zijn. Juist wanneer de verantwoordelijkheid op het collectief kan worden afgeschoven, volgt erosie van de gemeenschapszin.

Op economisch gebied wordt het liberale denken gekenmerkt door een *vertrouwen in het marktmechanisme* als motor van de economische groei. Essentieel voor een markteconomie is dat de economische beslissingen niet van boven af worden opgelegd. Zij worden genomen in een sterk gedecentraliseerd spel van vraag en aanbod. Liberalen zijn dan ook verklaarde tegenstanders van monopolies. Een krachtig *anti-kartelbeleid* hoort in het hart van het liberalisme. Alleen de markt in haar talloze vertakkingen kan de informatie verschaffen die de economie nodig heeft. Dit verklaart waarom "rechtse" en "linkse" dictaturen meestal zo'n afkeer hebben van een markteconomie. Die veronderstelt immers spreiding van economische macht. In een systeem waarin de politieke markt door monopolisering van de staat wordt uitgeschakeld, kan een economische markt natuurlijk evenmin worden getolereerd. Dit is de reden waarom de internationale tendens tot economisch liberalisme in vele landen gepaard gaat met politieke liberalisering. De Poolse filosoof Leszek Kolakowski zei het zo: "Er kan geen twijfel over bestaan dat het afschaffen van de markt een economische puinhoop, politieke slavernij en culturele vernedering oplevert". Nu dient een meer specifieke vraag zich aan: hoe staat het met het liberalisme in Nederland? Een buitenstaander zou op grond van eerste indrukken tot de conclusie kunnen komen dat er in de Nederlandse maatschappij voor het liberalisme niet zo veel meer te doen is. Immers, het liberalisme als levenshouding is in Nederland wijd verspreid. In vrijwel alle politieke partijen staan verdraagzaamheid en pluriformiteit hoog in het vaandel geschreven. Ondanks alle kritiek op de logge en trage overheid, kan onze open democratie de internationale vergelijking goed doorstaan. Ons land heeft een redelijk goed functionerende markteconomie. Toch zijn er nog voldoende zaken in Nederland waarbij een liberaal zich onbehaaglijk voelt. Zo staat het *mediabestel* hoog genoteerd op de lijst van liberaal ongenoegen. Dat bestel staat garant voor veel betutteling en versnippering. Krampachtig is getracht de commercie buiten de deur te houden. De "levensbeschouwelijke" omroepen durven de confrontatie met het oordeel van de kijker niet aan. De verkondiging van hun boodschap moet met gemeenschapsgel-

den worden gesubsidieerd. We weten allemaal wat er uiteindelijk is gebeurd. RTL-4 mag dan toch commerciële TV verzorgen: niet dankzij open concurrentie, maar via een handige juridische constructie. De Nederlandse staat krijgt geen licentie-inkomsten uit de commerciële TV en loopt dankzij de buitenlandconstructie ook de belastinginkomsten mis. Intussen blijven de omroepzuilen hun beschermde imperium met hand en tand verdedigen. Voor het Nederlandse liberalisme blijft het een belangrijke opdracht de media van dit *culturele paternalisme* te bevrijden.

Een ander punt van grote zorg voor liberalen is de voortdurende ontwrichting van de *overheidsfinanciën*. Hoewel we een periode van hoogconjunctuur achter de rug hebben, zijn de openbare financiën van ons land nog steeds overspannen. Binnen Europa liggen alleen in Denemarken de overheidsuitgaven op een hoger niveau. Op onze torenhoge staatsschuld wordt dit jaar weer meer dan f 20 miljard bijgeschreven. Dat is niet alleen een financieel probleem. Het is bovenal een kwestie van moraliteit. Is het moreel verantwoord onze financiële lasten naar de toekomstige generatie door te schuiven? Om vervolgens van hen te verwachten dat zij onze AOW zullen opbrengen?

De belangrijkste financiële onevenwichtigheid in ons land is dat te veel naar het collectief gaat en dat het individu te weinig bestedingsvrijheid heeft. Oud-minister-president Willem Drees schreef vlak voor zijn dood, dat naar zijn opvatting de verzorgingsstaat te ver was doorgeschoten. Weinigen zullen dat betwisten. Willem Drees sprak de voorkeur uit voor een *waarborgende staat*, waarin de overheid op het terrein van de sociale zekerheid slechts de bestaanszekerheid van de burger moet garanderen. Liberalen kunnen zich goed verenigen met de opvatting van deze prominente sociaal-democraat. Nu de sociaal-democraten zelf nog *Inkrimping van de verzorgingsstaat* betekent tevens dat er meer aandacht kan ontstaan voor de gaandeweg verwaarloosde, klassieke staatszaken. De zorg voor de veiligheid van de burger, de aandacht voor een goed functionerende politie, voor het justitiële apparaat en voor de bestuurlijke en fysieke infrastructuur zijn verdrongen door de uitbouw van de zorgtaken. Deze ontwikkeling moet dus, zo is de opvatting binnen de VVD, in tegengestelde richting worden omgebogen. "Back to the future", zo zou men kunnen stellen.

Duidelijkheid, durf en daadkracht

Vraagt u zich ook wel eens af waar we in dit land mee bezig zijn. Waarom lukt het niet de grote problemen waar we voor staan echt aan te pakken en op te lossen? Waarom loopt de werkloosheid weer op? Hoe kunnen we de stijgende criminaliteit de kop indrukken? Wie vervuult de straat, de lucht en het water? Het vervelende is dat wanneer je op deze vragen antwoord geeft, de reactie daarop overal dezelfde is: we willen geen mooie woorden, we willen daden! En niet ten onrechte. Het CDA/PvdA-kabinet is er niet in geslaagd een beleid te voeren dat oplossingen biedt voor die nijpende problemen. En de tijd dringt. De CDA-premier vraagt ruim een jaar voordat zijn officiële amtsstermijn voorbij is, zijn collega CDA-ministers te zoeken naar 10 "aansprekelijke" resultaten die hun kabinet heeft geboekt. De CDA-fractievoorzitter zegt het beleid tot inzet van de verkiezingen te maken, indien (!) het succesvol met betrekking tot de werkgelegenheid is. Want wat heeft deze regering gedaan? Inkomenspolitiek bedreven met het Plan Simons, de lasten verhoogd (denk aan het huurverhoordeforfeit en het kwartje van Kok) en gesold met de belangen van veel WAO-ers. Het is de hoogste tijd voor een daadkrachtig beleid. Daarvoor zijn ervaren politici nodig die duidelijk zeggen waar het op staat, die hun nek durven uitsteken om moeilijke onderwerpen op de agenda te zetten en die bereid en in staat zijn woorden nu om te zetten in daden. Zodat problemen als werkloosheid, criminaliteit en milieuvervuiling eindelijk eens worden aangepakt.

Frits Bolkestein

Bodemsanering (2)

Wat vorige week gold voor de politiewet gebeurde ook bij de wetsvoorstellen voor bodemsanering: CDA en PvdA timmerden het debat dicht door gezamenlijk een enorm aantal amendementen in te dienen. Met deze achterafkamertjes-politiek blokkeerden de coalitiepartijen de discussie, het geluid van de zeven opposities en niet regeringspartijen was blijkbaar niet relevant. Er was zelfs een speciale Uitgebreide Commissievergadering voor nodig om op de 25 CDA/PvdA-amendementen in te gaan. Woordvoerder Jan Te Veldhuis greep de tweede termijn aan om op deze procedure in te gaan. "De VVD heeft de indruk dat de eindbehandeling van deze wet kenmerken heeft van een gouvernementele democratie. Zo'n 25 wijzigingsvoorstellen worden min of meer als hapklare brokken aan de fracties in de Tweede Kamer opgediend. Die mogen er even op kauwen. Maar zelfs als het ze niet smaakt, hebben ze het maar te slikken."

Onschuld

Toch is het onderwerp ernstig genoeg voor grondige discussie. Uit door onafhankelijke gemaakte rapporten blijkt dat de voorgestelde sanering van de bodem 100 tot 200 miljard gulden gaat kosten. De staat wil daar nu 400 miljoen per jaar voor uittrekken. Hoe wordt de rest gefinancierd? De woordvoerder: "Artikelen 27d-3 van het wetsvoorstel geeft de mogelijkheid aan de overheid om onschuldige eigenaren te bevelen om de vervuiling in hun grond of onder hun huis schoon te maken en om de eigenaren daar dan ook zelf de kosten van te laten betalen. De fracties van CDA en PvdA hebben de categorie van onschuldige eigenaren op het oog en zelfs nog uitgebreid tot onschuldige erfpachters en onschuldige gebruikers (zoals huurders). Die onschuldigen kunnen alleen onder het bevel van de overheid uit komen, indien ze aantonen dat ze niet op de hoogte waren, dan wel redelijkerwijs niet op de hoogte hadden kunnen zijn van de vervuiling."

Paradijs voor advocaten

De VVD vindt het principieel onjuist om wette-

lijk vast te leggen dat eigenaren verantwoordelijk zijn voor verontreiniging en het schoonmaken. Dat kan namelijk zelfs wanneer de eigenaar de vervuiling niet heeft veroorzaakt en het vuil er al honderden jaren ligt (oude vuilstortplaatsen bijvoorbeeld). "Ik behoef toch ook niet tegenover de officier van Justitie te bewijzen dat ik geen boef en geen fraudeur en geen moordenaar ben?" betoogde de woordvoerder. Op deze manier wordt volgens de VVD Nederland een paradijs voor advocaten. "Het gaat tenslotte om tientallen miljarden gulden. En om honderdduizenden eigenaren die zich niet aan bodemverontreiniging schuldig hebben gemaakt." De VVD vindt dat de geloofwaardigheid van de politiek in het geding komt met maatregelen als deze. Er is bovendien een eenvoudig alternatief: je mag alleen mensen en bedrijven die veroorzaker van vervuiling zijn, of die verwijtbaar gedrag kunnen worden aangerekend een saneringsbevel geven.

Bij alle discussie over urgente gevallen, niet-urgente gevallen en half-urgente gevallen van bodemsanering bleef een wezenlijk onderdeel van de wet op de achtergrond: hoe realistisch is de saneringsdoelstelling? Behalve de VVD sprak geen der partijen daarover. Nu is en blijft 'multifunctionaliteit' van de grond als doelstelling de regel. Het kabinet wil sanering van de bodem wanneer de gebruiksmogelijkheden van de grond kunnen(!) zijn aangetast. De VVD vindt dat van feitelijke(!) aantasting sprake moet zijn. Niet op elke grond hoeft immers een slaplantje te groeien. Zeker niet op plaatsen in de steden waar al honderden jaren koper in de grond ligt, afkomstig van vroegere koperslaggers. Volgens de VVD is de wettelijke regeling (multifunctionaliteit) een vorm van struisvogel-politiek: je hoofd in de bodem steken om de werkelijkheid niet te hoeven zien.

Inlichtingen: Jan te Veldhuis, 070-3182902 en Benk Korthals, 070-3182901.

Drugsbeleid

Het Nederlands drugsbeleid staat internationaal bekend als humaan en tolerant. Toch is er nog al eens misverstand over hoe tolerant dat is. Afgelopen dinsdag stond het drugsbeleid op de plenaire agenda. Woordvoerder Hans Dijkstal benadrukte dat de VVD het officiële drugsbeleid van de afgelopen tien jaar steunt. Daarin is naast justitieel beleid ook aandacht voor hulpverlening. Dat betekent preventie en beheersing plus vermindering van het gezondheidsrisico bij de gebruikers. Bovendien, niet onbelangrijk, is het justitieel beleid erop gericht het softdrugscircuit te scheiden van dat van de harddrugs. Dat is een pragmatische aanpak met kans op betere resultaten. Ten opzichte van de gebruiker is het humaan. De resultaten van het beleid in Nederland steken verhoudingsgewijs positief af tegen die in ander landen.

10 Hoofdpunten

De houding van de VVD ten opzichte van het drugsbeleid laat zich samenvatten in 10 hoofdpunten.

- 1 - De VVD wijst legalisering van drugs om praktische redenen af (hoewel aan 'decriminalisering' voordelen zitten);

- 2 - Legalisering moet niet verward worden met het gedoogbeleid met betrekking tot softdrugs. Bezit en gebruik van softdrugs is strafbaar, maar wordt met een zeer lage prioriteit vervolgd (om soft- en harddrugscircuit te scheiden);
- 3 - Het belangrijkste bezwaar tegen legalisering is het risico voor de gezondheid (harddrugs en vaak ook bij softdrugs);
- 4 - Het overheidsbeleid moet m.b.v. voorlichting en dergelijke een al te tolerant klimaat ten opzichte van softdrugs voorkomen;
- 5 - Alleen verstrekking aan ernstig verslaafden in uitzichtloze situaties wordt in een strikt medisch kader aanvaardbaar geacht;
- 6 - Nederland mag geen officieel productieland worden. Productie moet consequent worden vervolgd. Hennepteelt mag slechts voor landbouwdoeleinden en via een vergunningsstelsel.
- 7 - De VVD wil nadere informatie over het internationaal en het Nederlands drugsbeleid;
- 8 - Internationale ontwikkelingen als drugsproductie, -transport en -handel door grote drugssyndicaten

zijn reden tot zorg. De Huidige informatie waarover de Kamer beschikt is te summier, de VVD wil daarom nadere gegevens.

- 9 - De VVD pleit voor een consequenter politie-optreden tegen de drugscriminaliteit, tegen drugsgebruikers die strafbare feiten begaan, overlast door drugshandel en tegen koffie-shops die zich niet aan de regels houden;
- 10 - De VVD pleit op het gebied van Justitie voor het consequent vervolgen van drugsgebruikers via de 'dwang of drang'-methode, voor het zeer streng vervolgen van drugscriminelen, voor het zorgdragen voor voldoende celcapaciteit en voor sterke uitbreiding van het aantal drugsvrije huizen van bewaring cq. drugsvrije afdelingen.

Inlichtingen:
Hans Dijkstal, 070-3182884

JA,

ik wil een abonnement op de VVD-Expresse, de wekelijkse nieuwsbrief van de VVD-Tweede Kamerfractie.

Naam: _____

Adres: _____

Postcode: _____

Plaats: _____

Handtekening: _____

Het abonnement loopt vanaf de week van de aanvraag tot het einde van het parlementair jaar. De speciale prijs voor die periode bedraagt f 25,-.

Ingezonden brief in "De Limburger"

In "De Limburger" van 20 maart schrijft Gerard Kessels dat de bestrijding van de criminaliteit als nieuw politiek punt in Den Haag is ontdekt. Hij heeft daarbij kennelijk het oog gericht op recente uitspraken van bewindslieden en Kamerleden van CDA- en PvdA-huize. De VVD-fractie in de Tweede Kamer heeft al sinds jaar en dag gevraagd om een harde aanpak van de criminaliteit. Het is de VVD die, naast de uitbreiding van de celcapaciteit, al in 1988 pleitte voor het plaatsen twee gedetineerden in één cel. Het is de VVD die al in 1991 pleitte voor de invoering van de identificatieplicht en die onlangs een plan indiende voor 10.000 politiemensen extra. De VVD-fractie zegt al jarenlang dat illegale vreemdelingen over de grens moeten worden gezet en dat drugsoverlast hard moet worden aangepakt. Verder wil de VVD dat criminele jongeren vroeg in de criminele carrière duidelijk moeten worden gecorrigeerd. Het is onaantvaardbaar dat jongeren afglijden in het criminele circuit, door het uitblijven van een scherpe correctie van de overheid. Politici van CDA en PvdA zeggen het de VVD nu na. Gerard Kessels spreekt van "de gebruikelijke ideeënfabriek in Den Haag". Maar de regering en de regeringsfracties zijn niet bereid om hun plannen ook uit te voeren en daarvoor financiële middelen ter beschikking te stellen. De VVD heeft bij haar tegenbegroting 1992 en 1993 het bedrag van 100 miljoen gulden extra beschikbaar gesteld voor de criminaliteitsbestrijding. CDA en PvdA wilden daar niet aan. De kop "Den Haag ontdekt de criminaliteit" is dus om twee redenen onjuist. De regeringsfracties lijken de verkiezingscampagne te zijn begonnen. Maar zonder budget. De VVD wil een harde aanpak van de criminaliteit en wijst de middelen daarvoor aan. Voor de verkiezingen, ... en daarna. U mag de VVD daaraan houden.

Jos van Rey, VVD-Tweede Kamerlid
Roermond

Geneesmiddelen en AWBZ

Vorige week hield een plaatsvervangend directeur-generaal van het Ministerie van Economische Zaken een speech waarin hij inging op de kostenoverschrijdingen in de gezondheidszorg als gevolg van het naar de AWBZ overhevelen van de medicijnen. De VVD is van meet af aan een fel tegenstander geweest van medicijnen in de AWBZ. Argument daarvoor was precies dat kostenaspect. Vanuit het ministerie van EZ kreeg de VVD dus gelijk. De plaatsvervangend directeur-generaal betoogde bijvoorbeeld dat met de stelselwijziging in de gezondheidszorg (Plan Simons) lijkt te gebeuren dat inkomenspolitiek wordt bedreven, een oud VVD-bezwaar tegen de stelselwijziging. Daarnaast verwees hij in zijn rede naar een rapport van de Algemene Rekenkamer waaruit blijkt dat van kostenbeheersing "eigenlijk geen sprake was, alle ingezette middelen en instrumenten ten spijt". Het Geneesmiddelen Vergoedingen Systeem heeft volgens de p.v. directeur-generaal van EZ niet het beoogde effect opgeleverd. En als klap op de vuurpijl zei hij even later: "Men kan zeggen dat vanaf 1992, met de onderbrenging van de geneesmiddelen in de AWBZ, de tot dan toe bestaande prikkels vanuit de polissen zijn weggenomen. Met deze operatie is de geneesmiddelenverstreking gecollectiviseerd. Het is maar zeer de vraag of het GVS - dat nu ook geldt voor particulier verzekerden - de functie van 'polis-prikkels' heeft overgenomen. Er is eerder reden om het tegendeel te vrezen, dat wil zeggen, een afname tot efficiënt gebruik van geneesmiddelen."

Standpunt minister

Steun dus voor VVD-standpunten vanuit het ministerie. Reden voor woordvoerder Margreet Kamp mondelinge vragen te stellen. Ze dankte de verantwoordelijke minister, Andriessen (CDA), voor zijn duidelijke steun en vroeg hem "de heldere visie niet alleen buiten, maar ook in de Tweede Kamer uit te spreken, zoals het hoort". De minister wrong zich in bochten om de indruk te wekken dat door de VVD en de pers kunstmatig een tegenstelling werd geconstrueerd tussen hem en de staatssecretaris van Volksgezondheid, Simons (PvdA). Hij zei dat alle aanleiding lag in één zin: "een in het kader van de ambtelijke inleiding wat ongelukkig uitgevallen, wat stellige zin". Dat zou in de pers dan zijn getransformeerd tot 'het standpunt van de minister'. De minister liep dus weg van zijn politieke verantwoordelijkheid. De staatssecretaris probeerde het

verschil van mening toe te dekken. Hij sprak van misverstanden die zich voordoen bij het onderwerp kostenbeheersing. Hij zal dat nader analyseren in een speciale brief. Daarin zal hij vaststellen dat de kostenontwikkeling in de geneesmiddelensector "zonder overheidsingrijpen niet tot staan kan worden gebracht."

Inlichtingen:

Margreet Kamp, 070-3182893 en Dick Dees, 070-3182917.

Anti-industriebeleid

Door de minister van Economische Zaken, Andriessen (CDA), wordt het Aardgasbatenfonds gezien als hét instrument om de industrie in Nederland te stimuleren en bij te staan. De VVD heeft daar twijfels over, zeker omdat uit eerdere schriftelijke vragen bleek over hoe weinig geld dat aardgasbatenfonds zal beschikken de komende jaren. Bovendien gelooft de VVD niet in een gericht industriebeleid. De overheid beschikt nooit over voldoende marktkennis om zelf richting te geven. 'Picking up the winners' onttaardt al gauw in 'supporting the losers' en protectie. Bij een Uitgebreide Commissievergadering over het industriebeleid bracht woordvoerder Len Rempt naar voren dat de overheid wel iets anders kan en moet doen: goede randvoorwaarden scheppen zoals lastenverlichting en infrastructuur. De VVD heeft het beleid van dit kabinet getoetst op deze en andere randvoorwaarden en komt tot de vervelende conclusie dat de minister van Economische Zaken bezig is met een anti-industrie-beleid.

Bodemloze put

Want ten eerste: verbetering van de infrastructuur moet wachten op het aardgasbatenfonds waarvan de geschatte opbrengst al tot nul is geslonken. Ten tweede: de lasten voor de transportsector worden verhoogd met 1 miljard en de milieulasten voor bedrijfsleven en burgers gieren onhoog tot 2,3 miljard. Op de rol staat bovendien een wetsvoorstel inzake de plicht tot bodemsanering, zelfs met terugwerkende kracht (zie ook pag. 1). De kosten daarvan zijn 100 miljard, voornamelijk voor de industrie. Dat is een toekomstige barrière voor investeringen. Ten derde: het probleem van de onberekenbare overheid. Het verlenen van

vergunningen duurt eindeloos en zelfs dan zijn investeerders niet zeker dat de eisen niet zomaar worden verzaamd. De minister sprak de bezwaren van de VVD niet tegen. Hij gaf toe dat de randvoorwaarden voor het bedrijfsleven niet goed zijn. De woordvoerder benadrukte daarop die onder het huidig kabinetsbeleid zelfs slechter zijn geworden. En ook dat werd niet tegen gesproken.

Inlichtingen: Len Rempt-Halmmans de Jongh, 070-3182889

Orkesten

Bij een mondeling overleg werd met de minister van WVC, D'Ancona (PvdA), gesproken de vestigingsplaats van een orkest: Enschede of Arnhem. Na verschillende adviesrondes wilde de minister één orkest overhouden en wel in Arnhem. Daar was Enschede tegen. Vlak voor het m.o. kwamen de provinciebesturen van Gelderland en Overijssel tot overeenstemming, na 1½ jaar discussie: 145 musicù en twee autonome orkesten, 65 in Enschede en 80 in Arnhem. Dan zouden de respectievelijke provincies en gemeenten die aantallen optrekken tot 79 en 90. Maar dat betekent dat de 5 miljoen extra voor sanering van de reisopera Forum uit Enschede niet door gaat. Wordvoerder Sari van Heemskeek wees erop dat de VVD ongelukkig is met de gang van zaken. Eerst een Kunstenplan, dan een commissie-Lammers, dan een advies van de Raad van de Kunst en dan een advies van de minister. En nu is het toch weer anders. Maar uiteindelijk is het een goede zaak dat de regio's het zelf eens zijn geworden. Maar er blijven voor de VVD vragen liggen: wat zijn de financiële consequenties? kan men een garantie van 8 jaar geven (zoals de CDA-woordvoerder voorstond)? Hoe gaat het verder met reisopera Forum? De Kamer heeft de minister gevraagd met de besturen om tafel te gaan zitten en hun voorstel verder uit te werken, vooral op financieel gebied. De minister is daar mokkend mee akkoord gegaan.

Inlichtingen:

Sari van Heemskerck Pillis-Duvekot, 070-3182888

Industriebeleid samenvatting voordracht Frits Bolkestein

Wanneer het met de economie slechter gaat, wordt de roep om een industriebeleid dat uit meer bestaat dan het scheppen van de juiste randvoorwaarden luider. De term 'industriepolitiek' is in de jaren tachtig een beladen begrip geworden. Toen werden de wonden van de jaren zeventig gelikt. Die jaren werden gekenmerkt door een geloof in de maakbaarheid van de samenleving. De rijksoverheid intervenieerde op grote schaal om de werkgelegenheid in de scheepsnieuwbouw te behouden. Minister Lubbers, toen op Economische Zaken, bewoog Rijn-Schelde en Verolme tot een fusie en gaf hen een bruidsschat mee. Daarmee was een beleid van verliesfinanciering geboren, waarmee miljarden guldens verloren zouden gaan. In de eerste helft van de jaren tachtig heeft Gijs van Aardenne het defensieve industriebeleid omgebogen in een meer offensieve richting. Hij slaagde er in de miljarden die in de jaren zeventig naar noodlijdende ondernemingen waren toegestroomd, vrijwel tot nul terug te brengen. Zijn opvolger Rudolf de Korte streefde naar netwerkvorming tussen bedrijven, wetenschappelijke infrastructuur en onderzoeksinstellingen. De Korte wilde zich in de eerste plaats op kansrijke nieuwe technologieën richten. In de Nederlandse politiek begon zich een consensus af te tekenen dat de overheid zich vooral moest beperken tot een voorwaardescheppend beleid. Het is de taak van de overheid een omgeving te scheppen waarin alle industrieën kunnen gedijen als ze maar innovatief en productief zijn. Het vereist een actief overheidsbeleid op tenminste vijf terreinen:

1. arbeidsmarkt,
2. fysieke infrastructuur,
3. kennis-infrastructuur,
4. Soepele besluitvorming en
5. macro-economische stabiliteit.

Sinds lang hebben verschillende bedrijven gepleit voor een industriefonds. Op de vraag waarom een onderneming als DAF, Océ van der Grinten, Stork en Fokker niet gewoon naar een bank zouden gaan voor financiering van nieuwe projecten, antwoordde de voorzitter van de Raad van Bestuur van Océ dat een onderneming haar winst in de gaten moest houden. Als zij zelf meer geld voor R&D moest reserveren, zou de koers/winst verhouding zakken en daarmee de koers van het aandeel. Dat verkleinde haar entree tot de markt van het risico-kapitaal. Maar als een onderneming zo zwak is, dat zij haar eigen R&D niet kan opbrengen, is zij kennelijk niet in staat om voldoende geld in de markt te verdienen. Subsidies zijn in dat opzicht slechts uitstel van executie. Het bedrijfsleven moet niet alleen verlanglijstjes naar de overheid sturen,

maar ook eens de hand in eigen boezem steken. Er zijn talloze ondernemers - groot en klein - die hard knokken voor hun positie in de markt en die niets van overheidssubsidies willen weten. Daarover dus geen kwaad woord. Toch vind ik dat het Nederlandse bedrijfsleven te veel is gehecht aan het verschijnsel van de overleg-economie. Ik vermoed dat het gebrek aan dynamiek van onze economie mede valt te wijten aan een overmaat van risicomijding, aan kartelvorming en aan de 'ons-kent-ons'-mentaliteit in de top van het bedrijfsleven. Die oud-Hollandse gezelligheids-cultuur past niet meer in het Europa zonder grenzen.

Een eerste praktijk die dringend moet worden herzien, is het Algemeen Verbindend Verklaren van CAO's. Deze praktijk houdt in dat bedrijfstak-CAO's verplicht worden opgelegd aan bedrijven die niets met het CAO-overleg hebben te maken. Dat verzekert werkgevers ervan dat er geen concurrenten in hun bedrijfstak rondlopen die met lagere loonkosten werken. Het geeft natuurlijk een warm gevoel van binnen maar beperkt wel de concurrentie. Bovendien is het AVV een van de oorzaken van de veel te hoge inactiviteit in ons land. Al doen werkgevers veel te dure concessies inzake de lonen, de VUT en de WAO, ze leven in de geruststellende wetenschap dat al hun concurrenten met dezelfde brokken zitten.

De bouwnijverheid levert een goed voorbeeld van dit afwentelingsproces. De bouw is een bedrijfstak waarin de werkgevers onderling meer overleggen dan concurreren, terwijl er nauwelijks sprake is van internationale concurrentie. Mede dankzij het verplicht opleggen van de bouw-CAO lijkt de loonkostenontwikkeling voor de bouwondernemers nauwelijks een bron van zorg. De laagste loonshalen in de bouw-CAO liggen nu 25% boven het wettelijk minimumloon. Zo wordt uitgerekend hier veel werkgelegenheid voor laaggeschoolden vernietigd.

Dan de 'ons-kent-ons'-mentaliteit van het Nederlandse bedrijfsleven. Het is moeilijk aan de indruk te ontsnappen dat in een aantal gevallen topondernemers elkaar teveel de hand boven het hoofd houden. Ondernemers krijgen vaak hoge salarissen omdat ze veel risico's zeggen te lopen. Waarom krijgen ze dan ook nog een gouden handdruk als het misloopt? Is het niet vreemd dat commissarissen van het failliete DAF weer even makkelijk een zetel krijgen in de nieuwe Raad van Commissarissen? Wisse Dekker heeft onlangs in een ochtendblad voorgesteld dat er een zakenkabinet moet komen. Doelt hij daarmee op een kabinet van zakenlieden die hebben gepresideerd

over miljardenverliezen zonder dat ze er persoonlijke consequenties aan hebben verbonden? We zien in de politiek nu gelukkig een trend dat bestuurders eerder tot aftreden bereid zijn of worden gedwongen. In het bedrijfsleven zou men ook wat minder aan het pluche moeten hechten.

De Vereniging van Effectenbezitters heeft onlangs een rapport uitgebracht waaruit blijkt dat de verstregeling in het bedrijfsleven toeneemt. In de top van het bedrijfsleven is een toename te bespeuren van het aantal mensen die bij verschillende bedrijven een functie vervullen. Dat is geen gezonde ontwikkeling. Als men elkaar overal tegenkomt, wordt de neiging elkaar te ontzien groot. Ik denk daarom dat er een limiet moet worden gesteld aan het aantal functies dat één persoon in het bedrijfsleven mag vervullen. Dat zal het toezicht ten goed komen.

Ten tweede moet de zittingsduur van een commissaris aan een maximum worden gebonden. Een beperking tot twee termijnen van vier of vijf jaar geeft meer doorstroming. Dan is het risico minder groot dat zij zich te veel met de bestuurders vereenzelvigen. In het parlement is het overigens om dezelfde reden aan te raden dat leden zich niet langer dan twee termijnen over een bepaalde portefeuille ontfemen.

Ook moeten wij ons afvragen of het niet tijd wordt dat aandeelhouders in ons land meer invloed krijgen. Ik wil er niet voor pleiten dat aandeelhouders op de stoel van bestuurders en commissarissen gaan zitten. Maar zou het geen goede zaak zijn als zij meer te zeggen kregen over de benoeming van de hoogste leiding? De huidige coöptatiepraktijk leidt er te vaak toe dat de leiding zichzelf controleert.

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappéyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost fl 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Thuiswedstrijd

De VVD heeft een aantal traditionele onderwerpen die altijd hoog op de agenda hebben gestaan en die ons onderscheiden van andere partijen. Voorbeelden zijn makkelijk te geven: aanpak van criminaliteit, tegengaan van misbruik van sociale voorzieningen, defensie en het bevorderen van het eigen huis-bezit. Steeds meer blijkt de VVD een inhoudelijk goede en vooral realistische inzet te hebben. Nu de verkiezingen dichterbij komen - en de campagnes officieus zelfs al begonnen zijn - proberen andere partijen op 'onze' onderwerpen in balbezit te komen. Ook de Partij van de Arbeid probeert nu te scoren bij de eigen huis- bezitters. Haar fractie-voorzitter Wöltgens kwam onlangs wat overhaast met het voorstel het onderhoud aftrekbaar te maken.

Op zichzelf is het niet erg wanneer partijen standpunten innemen die dicht bij die van de VVD in de buurt komen. Politiek onderscheidt zich wat dat betreft van voetbal: het is niet zo dat maar één partij tegelijk aan de bal is. Daarom juichen we het toe wanneer anderen een partijtje meespelen. Maar wat goed in het oog moet worden gehouden is, dat het niet om woorden gaat maar om daden.

CDA en PvdA hebben de afgelopen jaren stelselmatig de belasting op het eigen huis verhoogd. Nu kunnen ze nog zo hard roepen dat ze iets leuks willen doen voor mensen met een eigen huis, iedereen weet dat dit CDA/PvdA-kabinet datzelfde eigen huis heeft gebruikt als fiscale melkkoe. Het voorstel voor de aftrek van onderhoudskosten is daarom te vergelijken met een pass naar iemand die buitenspel staat. En ieder doelpunt, sterker iedere poging tot scoren in buitenspelpositie, wordt simpelweg afgekeurd. En daarin komen voetbal en politiek overeen.

Frits Bolkestein

Financiële mythes doorgeprikt

Afgelopen week verscheen het Centraal Economisch Plan 1993. Dat laat duidelijk zien waar het financieel-economisch beleid van het Kabinet Lubbers/Kok op uitloopt. De werkloosheid stijgt met 110.000 personen in '93 en '94. De verhouding tussen werkenden en niet-werkenden verslechtert. De winstgevendheid van bedrijven loopt hollend achteruit (ook in vergelijking met ander EG-landen). De ontwikkeling van de reële arbeidskosten en van de arbeidsinkomenquota stijgt met 7%: dat is zorgwekkend. Daar gaat in het bedrijfsleven een winstdaling van 25 miljard op jaarbasis mee gepaard: de helft van de gezondmaking in de jaren tachtig wordt zo ongedaan gemaakt. Bij elkaar een ernstige rem voor investeringen en werkgelegenheid. Het kabinet nam zich aan het begin van de rit nog voor ieder jaar 100.000 banen te scheppen. Nu dreigt volgend jaar de eindstreep te worden gehaald met 70.000 werklozen en 60.000 arbeidsongeschikten meer. **Dat is sociale verarming in plaats van de beloofde sociale vernieuwing.**

Het Centraal Economisch Plan '93 laat zien dat de dramatische verslechtering van de positie van het bedrijfsleven maar ten dele is toe te schrijven aan de tegenvallende internationale conjunctuur. De verhoging van de belasting en premie-tarieven voor werknemers en bedrijven is onder dit kabinetsbeleid opgelopen tot 10 miljard! Deze lastenverzwaring is voor een groot deel afgewenteld op de winstinkomens. Het ontbreken van lastenreductie ter ondersteuning van de koopkracht wreekt zich hier. In 1993 wordt de maximum-norm voor de collectieve lastendruk voor het derde achtereenvolgende maal ruim overschreden. Dat niet alleen, ook het financieringstekort komt dit jaar

en volgend jaar boven het afgesproken tijdspad uit. In 1995 (na deze kabinetsperiode) loopt het zelfs weer op! Het kabinet regeert zo over zijn graf heen. Het halen van de tekortdoelstelling van 3,25 NNI in 1994 wordt doorgeschoven en voor een groot deel incidenteel ingevuld. De VVD vindt dat onverantwoord.

Met een aantal illusies wordt defintief afgedaan. Ten eerste de incidentele wijze waarmee het financieringstekort in 1994 wordt teruggedrongen. Dat deel mag maar 800 miljoen zijn en niet 5 miljard; het bedrag waarmee deze regering de geschiedenis in wil gaan. Daarnaast rekent het CEP '93 ook af met de boodschap van premier Lubbers, als zouden de collectieve uitgaven momenteel reëel worden bevroren. In deze kabinetsperiode blijken ze elk jaar tot en met '94 reëel te stijgen. Tenslotte prikt het de koerswending van de minister van Financiën door: minder bezuinigen om de werkgelegenheid te ontzien. Macro-economische effecten blijken het gunstigst wanneer een ombuigingspakket bij de inkomensoverdrachten en subsidies wordt gecombineerd met een verlaging van de collectieve lasten. De VVD-fractie toonde met het alternatief beleidspakket voor 1993 al aan, dat een weloverwogen ombuigingspakket van 5 miljard de werkgelegenheid op korte termijn geen schade doet en op lange termijn sterk verbetert. De ombuigingspakketten in het CEP '93 ondersteunen deze stelling.

Inlichtingen: Rudolf de Korte, 070-3182890

Eigen huis belasting

Afgelopen week vond op verzoek van de VVD een mondeling overleg en daarop aansluitend een plenair debat plaats over het huurwaarde-forfait. Minister-president Lubbers heeft namelijk eind vorig jaar de Eerste Kamer een nacalculatie toegezegd, toen de verhoging van het huurwaarde-forfait daar op verzet stuitte. Een echte nacalculatie komt er niet deze kabinetsperiode.

Woordvoerder Rudolf de Korte benadrukte de lastenverzwaring waar mee de bezitters van een eigen huis de afgelopen jaren zijn geconfronteerd: het huurwaarde-forfait is van 1,8% in 1990 opgetrokken tot 3,3% in 1994, een totale verzwaring van 1 miljard.

Kritiek

De staatssecretaris van Financiën, van Amelsvoort (CDA), vindt dat er met uitzondering van de zogeheten 'correctiefactor voor het bestedingsaspect van het eigen huis' geen aanleiding is voor een aanpassing. De VVD is het daar hartgrondig mee oneens. Bovendien is de door de premier beloofde nacalculatie, vervangen door een 'geactualiseerde' raming. De hoofdkritiek van de VVD berust op twee zaken: ten eerste wordt in de systematiek geen rekening gehouden met de boveninflatoire prijsstijgingen van koopwoningen (wat sinds jaar en dag wel de gebruikelijke systematiek is voor het huurwaarde-forfait); ten tweede is de onderbouwing van het principe en de cijfermatige onderbouwing volstrekt ontoereikend. "Wij doen dan ook een dringend beroep op de staatssecretaris om de bijna drie miljoen eigen-huisbezitters, die zich nu als een fiscale melkkoe behandeld zien, alsnog op een correcte manier te behandelen door hen een eerlijke nacalculatie, zoals in de Eerste Kamer is toegezegd, in het vooruitzicht te stellen," vroeg de woordvoerder.

Sommetje

Een ander punt waar de VVD kritiek op heeft is de 'correctiefactor voor het bestedingsaspect'. Dat is een moeilijk uit te leggen zaak: "Waar hebben politici het over bij de correctiefactor voor het bestedingsaspect?" vroeg de woordvoerder zich hardop af. "Heel veel mensen zeggen: als ik een televisie of een caravan heb, dan hoef ik daar toch ook geen belasting voor te betalen, of gaat dat soms nog gebeuren?" De woordvoerder legde een sommetje op tafel: de gemiddelde woning was in 1989 (aantreden kabinet-Lubbers/Kok)

Fl 175.000,- waard. Daarvoor moest de eigenaar een forfait van Fl 1560,- bij zijn inkomen tellen. Vier jaar later kan dat huis op Fl 225.000,- worden getaxeerd. Het forfait is inmiddels vier maal zo hoog: Fl 6380,-! Dat staat in geen enkele verhouding met de jaarlijkse huurverhoging van 5,5%. De VVD diende mede daarom een motie in om bij de nacalculatie over 1991 en 1992 het forfait neerwaarts aan te passen.

Aftrek onderhoud eigen huis

Het (verrassende) voorstel van PvdA-fractievoorzitter Wöltgens om onderhoudskosten aftrekbaar te maken mengde zich door de discussie over het huurwaarde forfait. De woordvoerder wees op de ommezwaai die de PvdA blijkbaar in tien jaar tijd heeft gemaakt. De voordelen die de PvdA tegenwoordig ziet (minder zwaar werk en gunstige werkgelegenheidseffecten) werden toen in twijfel getrokken. De staatssecretaris noemde het huidige plan ondoordacht. Bovendien werd pas deze week duidelijk dat de proefballon van Wöltgens alleen sloeg op de arbeidskosten in het onderhoudswerk, die dan voor drie jaar vrijgesteld (met een drempel en een plafond) zouden worden. Het CDA en D66 lijken het voorstel in elk geval niet te steunen. De CDA-staatssecretaris van Financiën ook niet, maar de PvdA-minister van Financiën wel. Intussen is het in het land tot een stagnatie in de onderhoudswerkzaamheden gekomen. Zeer waarschijnlijk zal aftrekbaarheid van de arbeidskosten bij het onderhoud leiden tot een verdere verhoging van het huurwaarde forfait. De VVD staat als vanouds in principe positief tegenover het aftrekbaar stellen van onderhoud eigen woning. Dat mag echter in geen geval leiden tot verhoging van lasten van de eigen woningbezitter en zeker niet tot tot een hoger huurwaarde-forfait. Het huurwaarde-forfait moet juist fors omlaag.

Inlichtingen:

Rudolf de Korte, 070-3182890

VVD stemt tegen politiewet

Afgelopen week heeft de VVD gestemd tegen de nieuwe politiewet. De VVD is al jaren voorstander van een reorganisatie van de politie: één politie, die op een grotere schaal dan die van de gemeenten is georganiseerd. Daarom heeft de VVD-fractie zich achter de doelstelling van de regionale politie

geschaard, zoals het in het regeerakkoord was verwoord. Ook met het doel van de politiewet was de VVD-fractie het eens.

Maar vanaf het begin heeft de VVD gewaarschuwd, dat bij vormgeving van de wet moest worden gelet op:

- het gevaar van verzelfstandiging van de politie;
- de noodzaak van en toereikende democratische controle op de politie;
- waarborgen voor een goede basispolitiezorg in alle gemeenten.

In het wetsvoorstel zoals het aan de Kamer werd voorgelegd is dat niet of nauwelijks gebeurd.

Een andere belangrijke wens van de VVD is niet gehonoreerd: een substantiële sterkte-uitbreiding van de politie. De fractie vreest dat het grote tekort aan mankracht het slagen van de reorganisatie in gevaar heeft gebracht. Na zeer zorgvuldige overweging kwam de fractie tot de conclusie dat deze politie-wet niet voor haar rekening genomen kan worden.

Inlichtingen:

Hans Dijkstal, 070-3182884

Rijbewijzen

De minister van Verkeer en Waterstaat May (CDA) overlegde afgelopen week een wijziging in de Wet Rijonderricht Motorrijtuigen .... Het doel ervan is de vakbekwaamheid van de rij-instructeurs te verhogen, door middel van het stellen van zwaardere eisen aan het examen van de instructeurs. Daarnaast wordt een verplichte applicatie-toets ingevoerd. Het oorspronkelijk voorstel hield in dat alle instructeurs, ook die nu al bevoegd zijn, iedere zeven jaar de applicatie-toets moesten afleggen. Wanneer die niet wordt gehaald, verliezen de rij-instructeurs hun bevoegdheid tot het moment dat zij het wel halen. De VVD heeft samen met PvdA en CDA het wetsvoorstel op 2 punten geamendeerd. Ten eerste moet nu de verplichte applicatie-toets iedere vijf jaren worden afgenomen. Ten tweede wordt bij alle instructeurs die op het moment van ingaan van de wet 50 jaar of ouder zijn de bevoegdheid niet afgenomen wanneer zij de applicatie-toets niet halen. Een soort hardheidsclausule voor oudere instructeurs als het ware.

Inlichtingen: Annemarie Jorritsma-Lebbink, 070-3182891

Wijziging AOW

Op dit moment ontvangen AOW-gerechtigden met een partner jonger dan 65 jaar een ouderdomspensioen van 70% van het minimumloon. Dit kan worden aangevuld met een van het inkomen van de jongere partner afhankelijke toeslag van 30% van het minimumloon. Het kabinet stelde afgelopen week voor om de verhouding inkomens-onafhankelijk/inkomensafhankelijk van 70:30 te wijzigen in 50:50. Dat betekent dus dat de inkomensafhankelijke toeslag van 30% met 20% wordt vergroot tot 50%. Deze voorgestelde wijziging zal niet gelden voor reeds 'bestaande gevallen'. De huidige verhouding blijft voor hen van toepassing. Al bij de schriftelijke voorbereiding heeft de VVD zich fel verzet tegen dit voorstel om de AOW verder (partner)inkomensafhankelijk te maken. Net zoals de fractie zich eerder heeft verzet tegen het 50% inkomensafhankelijk maken van de AOW.

Anti-emancipatoir

Het gevolg zal volgens de VVD zijn dat veel ouderen, en met name oudere werkneemsters (die partner zijn van een AOW'er), ontmoedigd zullen worden om de arbeidsmarkt te betreden. Ook bestaat het gevaar van een vergrote uitval van deze groep op de arbeidsmarkt. Het is volstrekt anti-emancipatoir dus. En ook niet te begrijpen nu het kabinet zelf in de Voortgangnota 'Ouderen in Tel' stelt dat het triest gesteld is met de arbeidsparticipatie van ouderen. Dat slechts 22% van de mannen en 8% van de vrouwen na het bereiken van de 60-jarige leeftijd betaalde arbeid verricht. Het kabinet erkent deze fnuikende gevolgen wel, maar stelt dat het voorstel, "slechts in beperkte mate ontmoedigend zal werken". Enigszins badinerend voegt het daar aan toe dat "een beslissing om het arbeidsproces te verlaten niet enkel wordt bepaald door financiële overwegingen" en dat "de gemeenschappelijke beleving van de oude dag" wél zo'n reden kan zijn.

Dat zijn volgens de VVD hele ontroerende opmerkingen, maar daardoor niet minder onzinnig. Want natuurlijk zijn financiële incentives, óók voor ouderen, een zeer belangrijke overweging om al dan niet actief aan het arbeidsproces deel te nemen. Juist met de hoge inactiviteit in ons land, met name onder ouderen en gelet op de dubbele vergrijzing, is een aanzienlijke vergroting van de arbeidsparticipatie van ouderen geen luxe maar pure noodzaak. Bovendien vroeg woordvoerder Len Rempt zich af of de AOW door een grotere inkomens-

afhankelijke toeslag niet juist fraudegevoeliger wordt.

Dolkstoot

Al met al een bijzonder slecht voorstel, dat de steun van de VVD dan ook niet kreeg. In het Europese Jaar van de ouderen jaagt Staatssecretaris van Sociale Zaken, Ter Veld (PvdA), de ouderen, en met name de oudere vrouwen, de arbeidsmarkt af en ontmoedigd anderen om überhaupt de arbeidsmarkt te betreden. Een bijdrage aan dit Europese Jaar van de Ouderen waar ze naar onze mening niet trots op hoeft te zijn. Bij de plenaire behandeling van het eerdere wetsvoorstel enige jaren geleden noemde Robin Linschoten dat voorstel 'een dolkstoot in de rug van de vrouwenbeweging'. De woordvoerder voegde daar nu aan toe, dat deze Staatssecretaris met dit voorstel deze dolk nog eens langzaam ronddraait.

Inlichtingen: Len Rempt-Halmmans de Jongh, 070-3182889 en Robin Linschoten, 070-3182895

Pedagogisch ondernemerschap

In de vorm van een nota getiteld "Kiezen voor Autonomie" heeft de VVD 22 maart jl. haar bijdrage geleverd aan de discussie over bestuurlijke vernieuwing in het onderwijs. Deze was tevens de inzet van woordvoerder Jan Franssen bij het mondeling overleg op 25 maart met staatssecretaris Wallage (PvdA) over dit onderwerp. Doel van de nota is het bieden van een liberaal politiek kader voor de discussie met de regering en het onderwijsveld over de sturing van het onderwijssysteem. Dat daar verandering in moet komen is duidelijk. Het onderwijs is dichtgeregeld. Lang heeft men gedacht dat het onderwijs het best gediend was met strakke, minutieuze regelgeving van bovenaf. In de jaren tachtig echter nam de VVD het voortouw in de roep om meer autonomie van scholen. Het onderwijs was, en is, op veel plaatsen inert, te weinig creatief en te weinig professioneel. Dat is minstens zo bedreigend voor het aanzien van het leraarsberoep als de hoogte van de beloning.

Prioriteiten

Meer autonomie van scholen vereist een zekere schaalgrootte, omdat grotere scholen meer leerlingen en dus meer geld krijgen makkelijker met hun

middelen kunnen schuiven en eigen prioriteiten kunnen stellen. Maar voor de VVD is met de schaalvergrotingsoperatie van 1990 de grens voor de komende tien jaar bereikt voor basis en voortgezet onderwijs. Het gaat om bestuurlijke schaalvergroting. Uitgangspunt van de VVD-nota is dat het onderwijsbestel scholen in staat moet stellen snel en kwalitatief verantwoord in te spelen op veranderende maatschappelijke omstandigheden en veranderende onderwijskundige inzichten. De kwaliteit van de pedagogische relatie die beroepshalve met leerlingen wordt onderhouden staat hierbij voorop en is uitgewerkt onder de noemer "pedagogisch ondernemerschap".

Vakmanschap

Tevens wil de VVD gemeenten meer mogelijkheden bieden om samen met de scholen onderwijsbeleid te maken. Daartoe kan het bestuur van de openbare school het best verzelfstandigd worden, om openbare en bijzondere scholen in een gelijkwaardige positie tegenover de gemeentelijke overheid te plaatsen. Deze autonomievergroting moet gepaard gaan met dereguleren: in scholen moeten niet de regeltjes domineren, maar het vakmanschap van de mensen die er werken. De VVD wil een beleid waarbij door autonomie meer kwaliteit ontstaat, want daar gaat het tenslotte om.

Inlichtingen Jan Franssen 070-3182886

Onderdeel toespraak Frits Bolkestein voor de jaarvergadering van de Vereniging van Staten- en Raadsleden

Motto: "Tussen droom en daad staan wetten in de weg en praktische bezwaren" (Elschot).

Een van de belangrijkste redenen voor bestuurlijke vernieuwing is de groeiende afstand tussen burger en politiek. Die afstand heeft te maken met ongenoegen over het functioneren van de overheid en haar overdreven pretenties. Een bezinning op de kerntaken van de overheid is daarom nuttig om de aanspraken van de politiek tot realistische proporties terug te brengen. Daarnaast is het nodig te bezien hoe de overheid doelmatiger kan functioneren, vooral in de alledaagse aangelegenheden waar de mensen zich de meeste zorgen over maken. Daardoor kan de geloofwaardigheid van de politiek terugkeren en dus ook het vertrouwen van de burger. We moeten, als in de gelijknamige film "Back to the future", terug naar de toekomst. De overheid moet zich beperken tot zaken die alleen zij kan verrichten en waar zij ook werkelijk goed in is: tot datgene dus wat wij aan het eind van de twintigste eeuw in redelijkheid van de overheid mogen verwachten. Niet meer, maar ook niet minder.

Departementale herindeling

Wij kunnen het veranderen van de overheid niet aan ambtenaren overlaten. Het zijn bij uitstek politici die daarin de lijnen moet aangeven. Dat verklaart waarom de opdracht van het kabinet aan de secretarissen-generaal de departementale indeling te reorganiseren wel moest falen. Zij speelden terecht de bal terug naar de ministerraad. En wat zagen wij? Zodra het vraagstuk van de departementale herindeling op het bord van het kabinet terecht kwam, braken er "Hoekse en Kabeljauwse twisten" uit. Zo kwamen er in het najaar van 1991 berichten in de krant dat het Ministerie van Landbouw zou overgaan naar Economische Zaken. En dat door verdergaande decentralisatie van de volkshuisvesting het departement van VROM eveneens overbodig zou worden. De milieutaak werd opgeëist zowel door minister Maij-Weggen van Verkeer en Waterstaat als door minister Andriessen van Economische Zaken, die immers ook het energiebeleid in zijn portefeuille heeft.

Er was voorts ruzie op het terrein van de buitenlandse politiek. Ruzie enerzijds

tussen minister Van den Broek en premier Lubbers over het primaat van het buitenlands beleid. En ruzie anderzijds tussen de ministers Van den Broek en Pronk over de positie van de minister voor ontwikkelingssamenwerking. De laatste gedachte op dit terrein is een nieuw ministerie van internationale economische samenwerking, dat zou bestaan uit het departement van Economische Zaken en het deel Ontwikkelingssamenwerking van Buitenlandse Zaken. Dat idee is overigens al zo'n 15 jaar oud. Zoals de kleedster van Marie-Antoinette tegen haar meesteres zei: "Al het nieuwe in de mode is is er vroeger ook al geweest". Maar, om een hoofdartikel van een landelijk avondblad citeren: "Een speciaal ministerie van ontwikkelingssamenwerking is eerder een demonstratief gebaar dan een evidente noodzaak".

Waar is het ons eigenlijk om te doen? In november 1992 sprak de Heer J.J. van Aartsen, Secretaris-generaal van Binnenlandse Zaken, ten behoeve van een ARD-debat. Hij zei toen: "De stelling dat minder ministers tot betere besluitvorming leidt, is niet onderbouwd. Het is echt niet zo dat over elk onderwerp dat in het kabinet wordt behandeld veertien ministers meepraten. De discussies gaan tussen de meest betrokken ministers en dat zijn er bij belangrijke onderwerpen 5 of 6".

Als oud-minister kan ik u verzekeren dat dit waar is. Het zou dan ook aanbeveling verdienen meer af te doen in onderraden van de Ministerraad zonder de conclusies van die onderraden nog eens aan de voltallige Ministerraad ter bevestiging voor te leggen. Dan kan de Ministerraad zelf zich meer met algemene onderwerpen bezighouden. Daar komt een tweede overweging bij, die ook door de Heer Van Aartsen wordt genoemd. Wanneer een conflict binnen een departement wordt beslecht, is dat niet noodzakelijk beter dan wanneer datzelfde conflict tussen departementen wordt opgelost. Integendeel: in het tweede geval komen er bewindspersonen aan te pas, wat de politieke regie versterkt.

Departementale herindeling behoort niet plaats te hebben om de herindeling zelve. Laten wij activiteit vooral niet verwarren met actie. Reorganisaties zijn niet alleen financieel maar ook emotioneel duur. Het duurt lang voordat zij hun definitieve beslag krijgen en de

betrokken ambtenaren hun uiteindelijke draai hebben gevonden. Zij moeten daarom alleen worden ondernomen wanneer concrete voordelen als het ware binnen handbereik liggen. Het betere is vijand van het goede. Kleine verbeteringen zijn te verkiezen boven grootse plannen die verzanden. Wat zouden die kleine verbeteringen kunnen zijn? In een volgend kabinet moet Volksgezondheid (plus Welzijn) door een minister worden behartigd en Ontwikkelingssamenwerking door een staatssecretaris. Cultuur moet de taak van een aparte staatssecretaris worden. Wat mij betreft, mag de herindeling der departementen daarbij blijven.

Als gevolg van die kleine wijzigingen zou Nederland dertien departementen en evenzovele ministers hebben. Internationaal vergeleken zijn dat bescheiden aantallen. Het kan natuurlijk ook nuttig zijn de plaats van directoraten te beschouwen. Juist op dat niveau wordt soms dubbel werk verricht: zie de twee directoraten Politie op de ministeries van Binnenlandse Zaken en Justitie. Door de reorganisatie van de politie zal het directoraat op het departement van Justitie overbodig worden.

(De toespraak van Frits Bolkestein bestond uit 5 onderdelen en bevatte behalve het bovenstaande ook de volgende onderwerpen: de 'besturen op niveau' problematiek; burgemeesters en wethouders; de decentralisatie; en de kwaliteit van de overheid. Ieder van deze onderwerpen zal ter zijner tijd in de VVD-Expresse verschijnen.)

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornelije, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost fl 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Oud en nieuw

Ouderenbeleid is een belangrijk thema. Als liberalen zien we de ouderen van onze samenleving als volwaardige burgers en niet als een soort derde wiel aan de wagen na de jongeren en de mensen van 'normale' leeftijd. Wij doen niet mee aan die hokjesgeest.

De VVD-werkgroep 'Ouderenbeleid' is tot eenzelfde conclusie gekomen. In het rapport 'Ouderen in beweging' is bewust afgezien van leeftijds grenzen. Sterker nog, de werkgroep stelt dat 'de ouderen' niet bestaan. De VVD zal zich als liberale partij blijven inzetten voor de emancipatie van ouderen in onze samenleving. Gelijkwaardigheid, eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid zijn daarbij de sleutelwoorden. Politiek en bestuur moeten ervoor zorgdragen dat solidariteit tussen de verschillende generaties blijft bestaan. Het hoge financieringstekort zadelt toekomstige generaties op met schulden die nu worden gemaakt. Dat tekort moet dus omlaag. Milieuvervuiling zadelt onze kinderen op met troep die niet door hen is achter gelaten. Wij moeten dat voorkomen. We moeten investeren in de toekomst, in onderwijs en scholing voor de volgende generatie. 1993 is het Europees jaar van de ouderen. Daarin is het goed aandacht te schenken aan de huidige positie van senioren in de maatschappij. Juist liberalen moeten het voortouw nemen in het bestrijden van het vooroordeel dat ouderen in beginsel ziek, zwak en misselijk zijn. Het tegendeel is immers het geval. Een herwaardering van ouderen in onze samenleving is dan ook noodzakelijk. Hun arbeidsmarktpositie zal moeten worden versterkt. Barrières dienen te worden geslecht. Verantwoordelijkheid dient te worden genomen. Door de overheid, door de sociale partners en niet in de laatste plaats: door de ouderen zelf!

Frits Bolkestein

Ouderen in Nederland

Van de Nederlandse bevolking is op dit moment een kwart ouder dan 50 en een achtste ouder dan 65 jaar. Dat aantal zal in de toekomst een forse stijging te zien geven. Tegelijk zal het aantal jongeren aanzienlijk dalen. Waar op dit moment tegenover iedere 65-plusser nog twee personen jonger dan 20 jaar staan, zal die verhouding in het jaar 2030 ongeveer 1:1 bedragen.

Participatie de sleutel tot 'beweging'
Deze dubbele vergrijzing vraagt om een aanpassing van de rol die senioren in onze samenleving hebben. Daarom wordt in het VVD-rapport 'Ouderen in beweging' gesteld dat maatschappelijke participatie de sleutel voor ouderen is om in beweging te blijven. Eén van de belangrijkste vormen van maatschappelijke participatie is het deelnemen aan betaalde arbeid. Slechts weinig ouderen in Nederland nemen deel aan het arbeidsproces. De arbeidsparticipatie van senioren in ons land behoort zelfs tot de laagste in de Europese Gemeenschap. Daar moet verandering in komen. In 1988 had slechts 12% van de 60-plussers een betaalde baan. Sindsdien zal het er niet beter op zijn geworden. Van de mensen boven de 50 jaar is momenteel driekwart niet meer actief op de arbeidsmarkt. Er zijn bijna een half miljoen arbeidsongeschikte 50-plussers en zo'n kwart van de 50-plussers is werkloos. 10% van de bevolking tussen de 55 en 65 jaar zit in de VUT. Het aantal 50-plussers met een pensioen of uitkering is in de periode 1970-1990 dan ook ruimschoots verdubbeld van 1,5 naar 3,1 miljoen. Dat is bijna een kwart van onze bevolking: een behoorlijk verlies aan kennis en ervaring en een enorme verspilling van menselijk kapitaal. Bovendien dreigt deze grote inactiviteit onbetaalbaar te worden. De financiering van de AOW in de toekomst

komt zo onder druk te staan. Een grotere arbeidsparticipatie, van mensen zowel jonger als ouder dan 50 jaar, is dan ook noodzakelijk. Maar ook de demografische ontwikkelingen, de dubbele vergrijzing, vragen om een aanzienlijk grotere arbeidsdeelname van ouderen. Hier ligt een belangrijke verantwoordelijkheid van de ouderen zelf. Maar ook zullen overheid en sociale partners voorwaarden moeten scheppen voor ouderen om langer aan het arbeidsproces deel te nemen. Verder dienen maatregelen die de positie van ouderen lange tijd hebben beschermd en hun inactiviteit hebben bevorderd ter discussie te worden gesteld.

Speciale uitgave

Dit is een speciale thema-uitgave van de VVD-Expresse, de wekelijkse nieuwsbrief van de VVD-Tweede Kamerfractie. In dit nummer komen thema's en onderwerpen aan bod die van belang zijn in het zogenaamde 'seniorenbeleid'. Normaal gesproken verschijnt de VVD-Expresse wekelijks, met uitzondering van de recesperiodes. In die reguliere uitgaven wordt verslag gedaan van actuele politieke zaken.

Zekerheden

Vele mensen bouwen gedurende hun leven aan aantal zaken op. Vaak dienen die om later op terug te vallen, zoals de AOW, het pensioen, een eigen huis en spaargeld. De VVD heeft zich altijd sterk gemaakt voor die zekerheden. Voor *het pensioen* bijvoorbeeld is een 10-punten plan opgesteld, dat u in dit blad aantreft op pagina 3. Toen de VVD dat plan februari 1992 naar voren bracht reageerde het CDA terughoudend op het voorstel een werknemer absolute vrijheid te geven wel of niet deel te nemen aan de aangeboden pensioenregeling bij een nieuwe baan.

AOW

Zeker ook de AOW is belangrijk. De VVD wil de AOW in grote lijnen handhaven: een waardevast pensioen onafhankelijk van het inkomen van de partner. De VVD heeft dat vorig jaar al in de Tweede Kamer naar voren gebracht en het onlangs weer verdedigd tegen CDA en PvdA. Het ouderdomspensioen was 70% van het minimumloon, dat kon worden aangevuld tot 100% afhankelijk van het inkomen van de partner. Onlangs heeft het kabinet namelijk voorgesteld om in de toekomst het onafhankelijk deel te verlagen naar 50%, zodat de AOW nog verder (partner)inkomensafhankelijk wordt. Het gevolg zal zijn volgens de VVD dat veel ouderen (en met name oudere werkneemsters die partner zijn van een AOW-er) ontmoedigd worden te blijven of te gaan werken. Het is dus volstrekt onvriendelijk voor (oudere)vrouwen. En dat terwijl het al slecht is gesteld met de arbeidsparticipatie van ouderen. In de Tweede Kamer heeft de VVD daar dus tegen gestemd. Het kabinet constateert de nadelen zelf ook, maar zegt dat het voorstel slechts beperkt ontmoedigend zal werken. En men voegt daar badinerend aan toe dat "een beslissing om het arbeidsproces te verlaten niet wordt bepaald door financiële overwegingen" en dat de "gemeenschappelijke beleving van de oude dag" wel een reden is om met werken te stoppen. De VVD is van mening dat het mensen mogelijk en aantrekkelijker moet worden gemaakt na het 65e jaar te blijven werken (zie ook toespraak Frits Bolkestein pagina 4).

Eigen huis

Een derde zekerheid voor de oude dag is een eigen huis. Eigen bezit is een van de kenmerken van individuele vrijheid en dus een belangrijk onderdeel van het liberaal gedachtegoed. Daarom wil de VVD het woningbezit bevorderen, bijvoorbeeld door premie- en woningwetwoningen te verkopen aan de particuliere bewoners. Hierdoor kunnen ook

lager betaalden in bezit komen van goedkope woningen. De VVD heeft zich de afgelopen jaren fel verzet tegen het optrekken van het huurwaarde-forfait (de eigen huis belasting) door dit kabinet. Toen het kabinet Lubbers/Kok aantrad kostte het gemiddeld huis Fl 175.000,- en moest de eigenaar een forfait betalen van Fl 1560,- per jaar. Nu kan dat huis (mede door de inflatie) worden getaxeerd op Fl 225.000,- maar is het forfait vier maal zo hoog: Fl 6380,-! Dat is veel meer dan de stijging van de huren die jaren. De VVD vindt dat de eigen huis belasting fors omlaag moet.

Spaargeld

Een vierde zekerheid voor de oude dag is spaargeld. Nederland kent sinds 100 jaar een belasting op vermogen en neemt daarmee een uitzonderingspositie in Europa in. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat deze belasting meer kost dan oplevert, omdat vermogenden naar het buitenland (veelal naar België) vertrekken. De VVD heeft in januari 1993 een initiatief wetsvoorstel ingediend om die vermogensbelasting af te schaffen. Hierdoor zullen mensen die anders in de toekomst vertrekken hier blijven en mensen die in het verleden vertrokken zelfs terugkomen. Als reactie hierop kwamen de fiscale specialisten van de PvdA en het CDA ook met een plan: ze wilden vermogens uit familiebedrijven vrijstellen van vermogensbelasting. Maar dat zou moeten worden gedekt door de rentegroefondsen te gaan belasten. Een slecht plan, niet alleen volgens de VVD maar ook volgens belastingadviseurs. Het wordt nog druk in België, was een veelgehoorde reactie. Maar niet alleen grote vermogens, zelfs de kleinere, het spaargeld voor de oude dag, wordt met zo'n maatregel aangepakt.

Robin Linschoten

Inlichtingen over het financieel en sociaal beleid:
Rudolf de Korte, 070-3182890,
Henk van Hoof, 070-3182885 en
Robin Linschoten, 070-3182895.

Criminaliteit

Steeds meer mensen voelen zich onveilig op straat. De criminaliteit stijgt, zowel de zware misdaad als de veel voorkomende diefstallen.... De VVD beschouwt bestrijding van de misdaad als een van de kerntaken van de overheid, daarom is het een van de weinige overheids-terreinen waar meer mensen aangenomen moeten worden. Bij de Algemene Beschouwingen in 1992 diende de VVD een motie in waarin werd gevraagd om 100 miljoen extra voor de bestrijding van de misdaad. Het kabinet, CDA en PvdA waren daar tegen. men vond blijkbaar dat er al genoeg gebeurt.

Meer politie

Later, in november, stelde de VVD voor meer agenten op te leiden en in te zetten. Nederland heeft namelijk verhoudingsgewijs weinig politie. Om op hetzelfde niveau te komen als bijvoorbeeld België en Duitsland moeten 10.000 extra agenten worden aangevraagd. De VVD heeft voorgesteld om dat in een aantal jaar na te streven. PvdA en CDA vonden dat niet nodig, 500 man was genoeg. Volgens de VVD blijft dat 9.500 te weinig. Politie op straat moet preventief werken. Wanneer een misdaad wordt begaan moet de pakkans zo hoog mogelijk zijn. Vervolgens moeten er genoeg cellen zijn om criminelen hun straf te laten uitzitten.

Gevangenis

Nu blijkt, ondanks herhaaldelijk aandringen van de VVD hierop, dat er weer een cellentekort is. Tegenwoordig ontsnappen gevangenen bovendien steeds vaker met gebruikmaking van geweld. Dat is een slechte ontwikkeling. Hierdoor groeit de onrust in de samenleving. Bij iedere gewelddadige ontsnapping heeft de VVD aan de bewindslieden van Justitie om opheldering en nadere maatregelen gevraagd. In het weekeinde van 4 en 5 april 1993 wisten in totaal 7 zware criminelen te ontsnappen. Dat is voor de VVD reden voor een groot onafhankelijk onderzoek naar het gevangeniswezen. Blijkbaar heeft het justitieel beleid niet voldoende concreet resultaat. Daarom wil de VVD dat de volksvertegenwoordiging initiatief neemt om erachter te komen welke de oorzaken zijn van tekortschietend beleid.

Inlichtingen over het justitie- en politiebeleid: Benk Korthals, 070-3182902 en Hans Dijkstal, 070-3182884.

VVD-nota "Ouderen in Beweging"

Een speciale werkgroep van de VVD onder leiding van Loek Hermans (oud VVD-Kamerlid en momenteel Burgemeester van Zwolle) heeft afgelopen maand een rapport uitgebracht over het ouderenbeleid. In dit rapport "Ouderen in beweging" (informatie: VVD-partij-secretariaat, telefoon 070-3613061) komen onder meer maatschappelijke participatie, wonen, gezondheid, voorzieningen, veiligheid en het inkomen van ouderen aan de orde. Maar eerst is het van belang te weten dat de VVD van mening is dat 'de' ouderen niet bestaan. Er kan dus ook niet een heel specifiek ouderenbeleid worden gevoerd, omdat ouderen geen homogene groep zijn. Om met Erica Terpstra te spreken: "Je hebt stokoude veertigers en piepjonge zeventigers".

Algemeen

Liberale begrippen als zelfstandigheid, eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid worden in het rapport tot uitgangspunt genomen. Ouderen moeten op basis van eigen vrije keuzes zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven functioneren en daardoor actief in de maatschappij deelnemen. Naar de mening van de VVD moet de overheid slechts inspringen als de ouderen, hun organisaties en de marktpartijen zelf geen oplossingen kunnen bieden.

Wonen

Op het gebied van de zorg- en dienstverlening is behoefte aan meer zorg-op-maat. Woning, woonomgeving, dienstverlening en zorgaanbod moeten lokaal worden afgestemd op het feit dat ouderen zoveel en zolang mogelijk zelfstandig willen blijven wonen. De VVD vindt veiligheid een belangrijk aspect waar in het beleid rekening mee moet worden gehouden. Door de toemende vraag naar service-flats, aanleunwoningen, en overige vormen van gecombineerd wonen, dienstverlening en verzorging blijkt dat ouderen de veiligheid hoog in het vaandel hebben. Naar de mening van de VVD moet ook het probleem van de wachtlijsten die zijn ontstaan in de thuiszorg snel worden opgelost.

Gezondheid

Gezondheid is het belangrijkste in ieders leven. Daarom dient de kwaliteit en capaciteit van goede zorgvoorzieningen verbeterd en verhoogd te worden. Ook hier moet meer zorg-op-maat toegepast worden. Erica Terpstra zegt daarover: "Ik ben een groot voorstander van dat

elk individu bij de indicatie zelf het budget in handen krijgt. Op basis daarvan kan men zelf kiezen: een verzorgingshuis of thuis zelf de zorg regelen met dat prijskaartje. Cliëntgebonden budget heet dat." In de gezondheidszorg is het dus van belang dat de patiënten mondiger worden en dat de invloed van patiënten-organisaties wordt vergroot. De VVD heeft een geschiedenis waar het gaat om het versterken van de positie van patiënten/consumenten (het beleid van staatssecretaris Dick Dees in het tweede VVD/CDA-kabinet). Patiëntenbeleid moet ook financieel worden onderbouwd. Daarom diende de VVD eind 1992 bij de begrotingsbehandeling van Volksgezondheid een amendement in dat versterking van de financiële positie van de patiënt tot doel had: een steun in de rug naar meer eigen verantwoordelijkheid. Een verwijt van de VVD aan het adres van de staatssecretaris van Volksgezondheid, Simons (PvdA), is dat hij zijn goede bedoelingen op dit terrein niet voldoende financieel onderbouwt. De VVD streeft naar versterking van de rechtspositie van patiënten naast die van de zorgaanbieders en de zorgverzekeraars.

Voorzieningen

De toegankelijkheid en bereikbaarheid van openbare voorzieningen zoals winkelcentra, bibliotheken en theaters zou vergroot kunnen worden door bijvoorbeeld voor voldoende parkeergelegenheid en goed aansluitende openbaar vervoerverbindingen te zorgen. Ook moeten de gemeenten naar de mening van de VVD het beleid van de verkeersveiligheid op ouderen afstemmen (geen scheve trottoirtegels, goede oversteekplaatsen). Goede mogelijkheden tot mobiliteit houdt ouderen in beweging en bevordert namelijk het participeren in de maatschappij.

Tot zover een selectie van onderwerpen die voor ouderen van belang zijn. Bij de behandeling van de "Voortgangsnota Ouderen in Tel" in de Tweede Kamer zal de VVD zich wederom sterk maken voor haar liberale principes.

Inlichtingen over gezondheidszorg- en ouderenbeleid:

Erica Terpstra, 070-3182900,
Margreet Kamp 070-3182893 en
Dick Dees, 070-3182917.

Tienpuntenplan pensioenen

- 1 De VVD is mordicus tegen het afschaffen van de aftrekbaarheid van de pensioenpremies.
- 2 De AOW moet grotendeels in de huidige vorm gehandhaafd blijven. Dus een waardevast, geïndividualiseerd basispensioen, gefinancierd via een omslagstelsel en niet afhankelijk van de partner of de opgebouwde pensioenrechten.
- 3 De AOW-leeftijd wordt flexibel. De ingangsdatum ligt tussen de 60 en de 70 jaar en de hoogte van de uitkering is afhankelijk van die datum.
- 4 Er komt een toeslag van 5% op de AOW voor alleenstaanden die geen aanvullend pensioen hebben en zijn geboren voor 1 januari 1930.
- 5 De VVD steunt de opvatting dat de verantwoordelijkheid voor de aanvullende pensioenen niet bij de overheid ligt, maar bij werkgevers en werknemers. De VVD is echter geen voorstander van de invoering van een wettelijke pensioenplicht.
- 6 De keuzevrijheid van het type oudedagsvoorziening moet bij de individuele mens liggen. De werknemer is vrij om wel of niet deel te nemen aan de door de werkgever aangeboden pensioenregeling, op voorwaarde dat het met het pensioen gemoeide deel van het inkomen daadwerkelijk wordt gebruikt voor pensioenopbouw.
- 7 De VVD is tegen het middel-loonsysteem, het voorstel om het pensioen te baseren op het gemiddelde loon van alle gewerkte jaren. Dit voorstel is ingegeven door de problemen met de overheidsfinanciën en deze moeten worden opgelost door een verstandig economisch en financieel beleid en niet door middel van grepen uit de kas van de pensioenfondsen.
- 8 De VVD steunt het voorschrift tot evenredige pensioenopbouw voor deeltijdwerknemers.
- 9 De VVD is voorstander van gelijke behandeling van verschillende leefvormen en de gelijke behandeling van mannen en vrouwen.
- 10 De VVD is het eens met het wettelijk recht op waarde-overdracht voor nieuwe gevallen van pensioenbreuk. Voor oude gevallen is vanwege administratieve en financiële problemen de pensioenbreuk nog niet opgelost. De VVD accpeteert dit, maar wil een uitzondering maken voor de groep die verstoken is van een redelijke aanpassing van hun premievrije polissen.

Inlichtingen over pensioenen:
Robin Linschoten, 070-3182895

Ouderenbeleid samenvatting voordracht Frits Bolkestein

De paradox van de verzorgingsstaat

Veel oorspronkelijk als beschermend ervaren maatregelen van de verzorgingsstaat worden tegenwoordig, paradoxaal genoeg, als knellend ervaren. Enkele decennia geleden werd het als een verworvenheid ervaren dat men op latere leeftijd kon stoppen met werken en dat vrouwen in het geheel niet meer behoefden te werken. In de jaren zeventig vierde de vrouwenemancipatie hoogtij. Vandaag is de emancipatie van de ouderen - terecht - actueel. De overspannen verzorgingsstaat van vandaag zal plaats moeten maken voor de participatiestaat van morgen. Dat zal moeten gebeuren door een grondige herijking van de huidige verzorgingsstaat. Op welke manieren kan de lage arbeidsparticipatie van ouderen, en vooral van oudere vrouwen, in ons land worden omgebogen? Ik zal een aantal suggesties doen.

VUT

Teveel mensen verlaten te vroeg het arbeidsproces door vervroegd uit te treden. De VUT dreigt daardoor onbetaalbaar te worden. Waren er in 1980 zo'n 20.000 VUT-ters, in 1990 waren dat er al bijna 130.000, waarvan meer dan de helft uit de ambtenarij en g&g sector afkomstig. Het grote gebruik van de VUT is niet verwonderlijk. Het merendeel van de VUT-regelingen is financieel bijzonder aantrekkelijk. Zij bieden een netto-uitkering van 90% van het laatstgenoten salaris.

De prikkel om te blijven werken, is dan wel bijzonder klein. De uitkeringslasten van de VUT zijn daarentegen groot: zij worden geschat op maar liefst 5,7 miljard gulden. Zij wegen dus zwaar op de arbeidskosten. De hoge VUT-premie drijft de loonkosten op en veroorzaakt daardoor werkloosheid. Ook in die zin is de VUT te duur. De VUT-leeftijd is bovendien geleidelijk aan verlaagd. Kenden de eerste VUT-regelingen nog leeftijdsgrenzen van 63 jaar, nu gaat men gemiddeld op 60-jarige leeftijd met de VUT. Bijna een op de drie cao-werknemers verlaat het arbeidsproces met een VUT-regeling zelfs vóór de 60-jarige leeftijd!

De overheid, die voor ongeveer de helft van de VUT-populatie zorgt, zal als werkgever een forse verhoging van de VUT-leeftijd als inzet moeten hebben bij het arbeidsvoorwaarden-overleg. Maar ook in de marktsector zal de huidige neiging tot verhoging van de VUT-leeftijd moeten worden doorgezet. Bovendien zou het netto-uitkeringspercentage van deze genereuze regeling meer kunnen uiteenlopen. Een lagere

uitkering voor vroege VUT-ters en een hogere uitkering voor late VUT-ters. Flexibele VUT dus. Verder verdient deeltijd-vut, d.w.z. het meer geleidelijk verlaten van het arbeidsproces, de voorkeur boven volledige vervroegde uittreding. Op termijn lijkt volledige afschaffing van de VUT echter onvermijdelijk.

Flexibele pensioenering

Verder zou invoering van een systeem van flexibele pensioenering een grotere arbeidsdeelname van ouderen kunnen bevorderen. De VVD pleit daar al geruime tijd voor. Waarom zouden individuen niet kunnen kiezen later ofwel eerder dan hun 65-jarige leeftijd met pensioen te gaan? Latere pensioenering levert een hoger pensioen op en eerdere pensioenering een lager. Maar ook voor werkgevers biedt flexibele pensioenering winstpunten. Er kan immers langer gebruik worden gemaakt van de kennis en ervaring van werknemers.

Belemmeringen

Het is nu meestal niet eens mogelijk om na de pensioen-gerechtigde leeftijd te blijven werken. In het Nederlandse arbeidsrecht is deze mogelijkheid bijna geheel dichtgemetseld. Hoewel het Burgerlijk Wetboek het doorwerken na de pensioengerechtigde leeftijd niet in de weg staat, blijkt dit toch meestal niet te kunnen. In individuele arbeidscontracten, CAO's en ambtenarenreglementen zijn vaak bepalingen opgenomen die ertoe strekken dat bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd de arbeidsovereenkomst eindigt. Maar ook bij het ontbreken van een dergelijke bepaling vervalt de arbeidsovereenkomst bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd op grond van het gebruik of het feit dat wordt verwezen naar een pensioenreglement. Tenzij werkgever en werknemer het samen eens zijn dat doorwerken gewenst is, betekent dit dat de pensioengerechtigde werknemer wordt gedwongen het arbeidsproces te verlaten. In ambtelijke dienst is doorwerken met wederzijdse instemming niet eens mogelijk. De werknemer en ambtenaar die nog langer door kan en wil werken krijgt daar de kans niet toe. Ik vraag mij af of deze belemmeringen nog nodig zijn. Ik nodig de sociale partners en de overheid als werkgever uit eens na te denken over deze belemmerende bepalingen in CAO's, ambtenarenreglementen en pensioenregelingen. Natuurlijk moet goed worden gekeken naar mogelijke gevolgen voor de aan de leeftijd gekoppelde AOW en aanvullende pensioenen. Om ook voor individuele arbeidsovereenkomsten het werken na de pensioengerechtigde leeftijd mogelijk te maken,

zou opname van een verbodsbepaling in het burgerlijk wetboek overwogen kunnen worden. Een bepaling die het verbiedt dat de arbeids-overeenkomst wordt beëindigd wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Een nadeel van een dergelijke bepaling kan zijn dat de werkgever wordt gedwongen slecht functionerende werknemers in dienst te houden. Dat is uiteraard niet de bedoeling. Daarvoor zal een oplossing moeten worden gevonden. Wat doet men bijvoorbeeld met een fractievoorzitter die 65 jaar wordt? Maar de voordelen van een verbodsbepaling zijn ook duidelijk: meer ruimte voor arbeidsparticipatie van gemotiveerde oudere werknemers en minder verspilling van de kennis en ervaring die zij hebben.

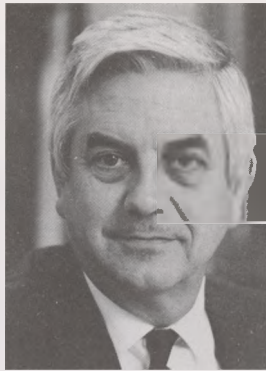
Demotie

Interessant is ook de door de werkgroep Ouderenbeleid neergelegde stelling dat demotie mogelijk moet zijn. Voor veel ouderen kan de hoge arbeidsproductiviteit juist op latere leeftijd aanleiding zijn het arbeidsproces te verlaten. Vrijwillig door gebruik te maken van de VUT. Maar ook vaak onvrijwillig door in te stromen in de WAO. Dit zou kunnen worden voorkomen door het salaris van oudere werknemers in overeenstemming te brengen met de lagere arbeidsproductiviteit. Nu is dat voor werknemers vaak onaantrekkelijk omdat een lager loon op latere leeftijd zal resulteren in een lager pensioen. Een wijziging van de pensioensystematiek zou daar verandering in kunnen brengen. Bijvoorbeeld door bij demotie niet meer het eindloon als grondslag voor het pensioen te nemen, maar het hoogst genoten loon. Op deze manier kan het taboe dat op demotie heerst worden doorbroken. Vele ouderen kunnen langer aan het arbeidsproces blijven deelnemen. Maar ook kan de grote instroom van ouderen in de WAO zo worden beperkt.

AOW

Het kabinet wil de inkomensafhankelijkheid van de AOW vergroten en stelt vóór de inkomensafhankelijke toeslag van 30% te verhogen tot 50%. Mijn collega Len Rempt heeft zich deze week in de Tweede Kamer fel verzet tegen dit kabinetsvoornemen. Door een vergroting van de inkomensafhankelijke toeslag zullen ouderen, en vooral oudere vrouwen, de arbeidsmarkt worden afgejaagd. Als dat de bijdrage van het kabinet aan het Europese Jaar van de Ouderen is, dan lijkt hier op zijn minst een demotie - maar dan van het kabinet - op zijn plaats.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Hoe lang nog

De verschillende financiële debatten in het najaar van 1992 wezen duidelijk uit dat de regering de begroting voor 1993 niet op orde had. De minister van Financiën loste dat manco in de begroting creatief op, door te stellen dat het restant voor 1993 en de hoofdlijnen voor 1994 om een geïntegreerde benadering vroegen. Hij kwam met voorstellen waarin ongeveer 900 miljoen oningevuld bleef. De VVD had daar grote kritiek op. Het CDA liet het bij het verzoek om de resterende voorstellen voor eind februari 1993 tegemoet te zien. Februari is gekomen en gegaan. Ook maart is gekomen en gegaan. Tot het einde van april wist het parlement nog steeds niets, behalve datgene wat bij gerucht naar buiten kwam.

Deze week kwam het kabinet dan eindelijk met haar plannen. Wat blijkt? Zeven maanden na indiening van de Miljoenennota 1993 is er nog steeds geen volledig beeld van de begroting voor '93. Alleen een korting op ontwikkelingssamenwerking is geconcretiseerd. Verder blijkt nog eens 1,7 miljard aan incidentele maatregelen niet ingevuld. Het kabinet probeert deze gaten in de begroting '93 te verbergen door ervoor te gaan staan en te wijzen naar de jaren 1994 en verder. Dat heeft niets te maken met solide beleid, maar veelmeer met de verkiezingen in dat jaar. Het CDA/PvdA-kabinet heeft (gelukkig) geen mandaat van de kiezers te regeren na '94. En dat moet het niet krijgen ook!

Frits Bolkestein

Drugsbeleid

Deze week werd het over drie weken versnipperde debat over het drugsbeleid voortgezet. Het werd begonnen voor het Paasreces, toen eerst de regeringspartijen CDA en PvdA op dinsdag spraken en de andere zeven fracties op woensdag. Vervolgens werd voorgesteld de beantwoording door de regering na het paasreces te doen plaatsvinden: 3 weken later en weer verdeeld over enkele dagen! Woordvoerder Hans Dijkstal maakte daar van begin af aan sterk bezwaar tegen: kon niet op donderdag verder worden gegaan? Nee, was het antwoord, de Kamer experimenteert immers met een vergaderschema dat uit twee plenaire dagen bestaat en voorlopig was de agenda vol. Dus een maatschappelijk urgent probleem moest wachten op de eerstvolgende beschikbare dinsdag. Weken later.

In eerste termijn (zie VVD-Expresse nr. 90) pleitte de woordvoerder voor een consequenter politie-optreden tegen de drugscriminaliteit, tegen drugsgebruikers die strafbare feiten begaan en tegen koffie-shops die zich niet aan de regels houden (wanneer ze zich aan 5 criteria houden wordt de verkoop van softdrugs gedoogd). Daarnaast wees hij op de noodzaak van streng vervolgen van drugscriminelen en uitbreiding van het aantal drugsvrije huizen van bewaring en voldoende celcapaciteit.

De staatssecretaris van Volksgezondheid, Simons (PvdA), kwam nu eerst met cijfers: er zijn in Nederland 20.000 verslaafden aan harddrugs, dat aantal stabiliseert zich en de gemiddelde leeftijd van die groep neemt toe. Dat betekent dat er weinig aanwas onder jongeren is. De woordvoerder vroeg om de betrouwbaarheid van die gegevens. De staatssecretaris zei dat het om de meest betrouwbare schatting ging met 80% zekerheid. Dan is er volgens de woordvoerder sprake van een relatief goed resultaat "maar er zijn nog steeds 20.000

gebruikers van hard-drugs". Daarnaast merkte de woordvoerder ook op dat niet het beeld moet worden gecreëerd dat 600.000 softdruggebruikers niet zo'n groot probleem is in vergelijking met gebruikers van alcohol en tabak.

De staatssecretaris zei vier bedreigingen te zien voor het drugsbeleid: (1) de koffieshops, want de criteria worden genegeerd en (er worden bijvoorbeeld ook hard-drugs verkocht), (2) de teelt van Nederwiet, (3) budgettaire beperkingen voor hulpverlening en (4) een afnemend maatschappelijk draagvlak voor het tweesporenbeleid. De woordvoerder noemde deze inschatting heel realistisch maar zette een vraagteken bij het vierde punt. "Als ik mij de discussies jaren geleden herinner over het tweesporenbeleid en de gescheiden circuits van hard en soft drugs, dan is volgens mij de maatschappelijke acceptatie op dat terrein juist toegenomen."

De woordvoerder wees de staatssecretaris op tegenstrijdige rapporten over de koffie-shops. Daar worden soft-drugs verhandeld. Wat is de mening van de staatssecretaris van de zogenaamde 'stepping stone theorie' die zegt dat softdrugs de opstap vormen tot het gebruik van harddrugs. Is daar anno 1993 veranderd inzicht in als gevolg van nieuwe onderzoeken? De staatssecretaris antwoordde dat er geen enkel overtuigend inzicht is dat die theorie juist is. Er is volgens de bewindslieden geen oorzakelijk verband gevonden tussen het gebruik van soft- en harddrugs. De woordvoerder wees de staatssecretaris op de sociale kant van de zaak: gebruikers van soft drugs komen in een bepaalde subcultuur. Dat probleem moet wel goed in het oog worden gehouden.

De PvdA kwam voorafgaand aan het debat met het voorstel de teelt van Nederwiet te legaliseren en de verkoop ervan in koffie-shops toe te

(vervolg op pag.2)

Grote broek D'Ancona

Verschillende keren heeft de minister van WVC, D'Ancona (PvdA), via de media tamelijk opmerkelijke uitspraken over de criminaliteit en het vreemdelingenbeleid gedaan. Die zorgen nogal eens voor verbazing en verwarring, daarom vroeg Hans Dijkstal bij de regeling van werkzaamheden namens de VVD de minister een reeks van haar uitlatingen nu eens aan de Kamer duidelijk toe te lichten. Want de vraag is: neemt ze op onderdelen afstand van kabinetsbeleid? en op wie van haar collega's heeft ze kritiek? Zo sprak ze bijvoorbeeld over de luchtballonnen van de minister van Verkeer en Waterstaat, Majj-Weggen (CDA), en vergeleek haar met "mijn mannelijke collega's die hetzelfde doen over het vreemdelingenbeleid". Daarnaast bestempelde ze in de media het verhaal van minister-president Lubbers over kampementen ("concentratiekampen" vertaalde D'Ancona fijnzinnig) voor jonge criminelen als "grote jongenskreten" en zei ze dat Lubbers hiermee "een te grote broek aantrok". Deze en andere uitspraken wil de VVD toegelicht en uitgelegd zien. De wil vooral weten wat de minister van WVC van het criminaliteitsprobleem en het vreemdelingenbeleid vindt en wat ze daar vervolgens dan zelf aan doet. Over de grote broek van Lubbers kon een dag later worden gesproken.

Inlichtingen: Hans Dijkstal, 070-318

(vervolg van pag.1)

laten. De VVD is daar tegen omdat het Nederland tot officieel produktieland zou maken, wat vergaande gevolgen heeft. Het CDA is daar ook tegen, maar wilde dat niet hardop in de Kamer zeggen. De VVD-woordvoerder vroeg het CDA verschillende malen om een duidelijke formulering. De CDA-woordvoerder praatte erom heen en kwam met een vaag geformuleerde motie: "onderzoekt alle dingen en behoudt het goede", was de eigen uitleg daarvan. "Dat is een onzinnig antwoord," reageerde Dijkstal, "U bedoelt gewoon te zeggen de PvdA krijgt niet wat ze hebben wil maar we zijn zo vriendelijk dat te verpakken in deze bewoordingen. De boel wordt hier gewoon in de maling genomen."

Inlichtingen: Hans Dijkstal,
tel. 070-3182884

Gekrompen broek?

Enige weken geleden zorgde minister-president Lubbers voor nogal wat opschudding door op een spreekbeurt voor te stellen dat jeugdige criminelen in kampementen dienen te worden opgesloten. Dat was aanleiding voor een speciaal mondeling overleg waar naast de premier ook de minister van Justitie, Hirsch Ballin (CDA) en de minister van WVC, D'Ancona (PvdA), aanwezig waren. Wordvoerder Hans Dijkstal gaf met voorbeelden aan dat de VVD al jarenlang voorstellen doet voor de verbetering van de jeugdhulpverlening, de kinderbescherming en de justitiële aanpak van criminele jongeren. Daarnaast gaf hij aan dat de regering het op dit terrein laat afweten. Tot daar opeens de uitspraken van de premier waren. Wat bedoelde die daarmee, wilde de woordvoerder weten. Wat was nu de nieuwe aanpak van de jeugdcriminaliteit die de minister-president voorstond? Uit de antwoorden van de regering bleek dat het gaat om twee experimenten. Twee proeven met inrichtingen waar jonge criminelen orde en discipline wordt bijgebracht en waar ze moeten werken. Daar staat de VVD op zich positief tegenover, maar er is niet zo veel nieuws onder de zon omdat dit al in diverse jeugd-inrichtingen gebeurt. Waarin verschillen de voorgestelde kampementen van de bestaande instellingen? Dat werd niet duidelijk. "Dit was een proefballon ter grootte van een behoorlijk kampement," concludeerde de woordvoerder. De woordvoerder sprak ook de minister van WVC aan. Zij had immers in een reactie gezegd dat de premier met zijn uitlatingen 'een te grote broek had aangetrokken'. Nu had ze de minister-president gehoord, dacht ze dat hij een ondeugdelijk wasmiddel had gebruikt. De grote broek van Lubbers was volgens D'Ancona snel gekrompen. Op het gezicht van de premier was duidelijk te zien dat hij niet blij was met deze weinig collegiale opmerking. Over deze en andere opmerkingen van minister D'Ancona de komende weken meer.

Inlichtingen: Hans Dijkstal, 070-3182884

Tracé-wet

De eerste termijn van de Tracé-wet (aanleg of wijziging van hoofdwegen, landelijke railwegen en hoofdvaartwegen) is afgelopen week behandeld. Wordvoerder was Broos van Erp. De Tracé-wet kan een belangrijk hulpmiddel zijn om te komen tot een versnelling van de besluitvorming: nu gemiddeld 91 maanden, dan gemiddeld 51 maanden. De VVD ondersteunt deze wet in hoofdlijnen. Het is een stap in de goede richting. De woordvoerder benadrukte wel dat de rechten van individuele burgers en lagere overheden niet in het gedrang mogen komen. Beroepsmogelijkheden beschermen belangengroepen. Burgers en overheidsorganen krijgen vier weken de tijd schriftelijk te reageren. In de Tracéwet wordt tevens een bijzondere procedure geregeld die grote projecten van nationaal belang aangaat. In die procedure vervalt de trajectnota, omdat de (globale) beslissing wordt genomen in het kader van een planologische kernbeslissing. Beroepsmogelijkheid daarover blijft bestaan. Volgende week is de tweede termijn van het debat.

Inlichtingen: Broos van Erp,
070-3182896.

Werkbezoek Limburg

Afgelopen maandag bracht meer dan de helft van de leden van de VVD-Tweede Kamerfractie een werkbezoek aan Limburg, waar men samen met VVD-ers uit de Statenfractie en de Kamercentrale een aantal locaties bezocht. Twee thema's stonden daarbij centraal: milieu en (drugs)criminaliteit.

Milieu

Eerst bezocht men een meetpunt in de Maas, waar het rivierwater wordt gecontroleerd op schadelijke stoffen. Uit het Maaswater wordt voor ongeveer 6 miljoen Nederlanders en Belgen drinkwater bereid. Ter plekke liet men zien hoe men werkt. Het water in België wordt helaas veel minder uitgebreid geanalyseerd en gecontroleerd. Dat nauwkeurig Nederlands onderzoek is van belang omdat veelvuldig flinke hoeveelheden vreemde stoffen in het rivierwater wordt aangetroffen, stoffen die in Vlaanderen of Wallonië worden geloosd. Al zo'n 20 jaar onderhandelen Nederland en België daarom over de zogenaamde **Waterverdragen**. De Verdragen van de Maas (watervervuiling in België) en die van de Schelde (uitdieping door Nederland) zijn aan elkaar gekoppeld. Door die koppeling had Nederland een onderhandelingspositie en drukmiddel om schoon Maaswater te krijgen. Minister Maj heeft die verdragen plotseling en zonder overleg ontkoppeld. Milieu-woordvoerder Jan te Veldhuis bracht die dag nog eens naar voren hoe nadelig dat is. Nederland moet Wallonië zien te houden aan de voorwaarde voldoende schoon water naar Nederland te doen afstromen.

Criminaliteit

De tweede locatie was het centrum van Heerlen. De inwoners van de stad ondervinden veel hinder van criminaliteit en het grote aantal drugsverslaafden. Mensen van de plaatselijke politie legden uit hoe en met wat voor bezetting ze werken. Het drugstoerisme neemt toe en vanuit de randstad komen dealers naar de grensstreken toe. Tijdens een rondwandeling door het centrum werd snel duidelijk waarom het gaat. Enkele buurtbewoners lieten deze kans niet voorbij gaan en spraken de Tweede Kamerleden direct aan om hun beklag te doen. We klagen al 10 jaar over overlast, maar er gebeurt niets, was hun verhaal. Frits Bolkestein luisterde naar hen en zei dat hij hun ongenoegen begreep. De politie in Nederland beschikt over te weinig mensen. In Heerlen bijvoorbeeld zijn 's nachts maar hooguit 10 man beschikbaar, voor een

gebied met meer dan 100.000 inwoners. Bolkestein vertelde de mensen dat de VVD niet voor niets al enige tijd pleit voor **uitbreiding van het aantal cellen en vergroting van de politie-sterkte met 10.000 man**. Wanneer in het hele land een substantiële uitbreiding plaats vindt - en niet de schamele 500 man die de CDA/PvdA-coalitie voorstaat - dan heeft dat zeker ook voor Heerlen gunstige gevolgen. Later op de dag sprak de fractie met de korpschef van de politie en vroeg de fractievoorzitter naar zijn mening hierover. Die beaamde het, maar stelde terecht dat het niet alleen gaat om meer politie op straat. Over de hele linie is een versterking noodzakelijk. Daar is de VVD het vanzelfsprekend mee eens. Het justitieel apparaat moet van het begin (politie op straat) tot het eind (gevangenis) worden versterkt.

Bodemsanering (3)

Waarom stemde de VVD-fractie afgelopen week tegen de wet Bodembescherming/bodemsanering? "De VVD zou graag vóór een goede wijziging van de wet hebben willen stemmen," zei woordvoerder Jan te Veldhuis in een stemverklaring. "De VVD vindt het namelijk een van de meest herkenbare sectoren van het milieu. Op dit gebied kan de overheid zichtbare, tastbare, voelbare en merkbare milieuresultaten behalen." Maar zoals ook in voorgaande VVD-Expresses stond, heeft de VVD verschillende praktische en juridische bezwaren tegen het wetsvoorstel. Ten eerste het wettelijke bevel aan eigenaars en erfpachters om op eigen kosten de vervuiling op hun grondgebied te saneren, zelfs indien ze er geen veroorzaker van zijn geweest (het vuil ligt er al 100 jaar). Het tweede bezwaar berust op het voorstel om het met terugwerkende kracht verhalen van saneringskosten op veroorzakers die op het moment van de vervuiling geen onrechtmatige daad pleegden. Ten derde wordt via deze wet ingebroken in lopende procedures, waarbij de overheid als partij is betrokken. Ten slotte is het onwaarschijnlijk en niet realistisch om als primair uitgangspunt vast te leggen dat alle vervuilde grond zodanig moet worden schoongemaakt dat het voor alle doeleinden kan worden gebruikt. Dat is onhaalbaar, dat blijkt uit de dagelijkse praktijk.

Inlichtingen: Jan te Veldhuis, 070-3182901

Onderzoek gevangenis

Onlangs vonden weer verschillende ontsnappingen uit gevangenis plaats. Voor de VVD is de maat nu vol: de VVD wil dat de Tweede Kamer een onafhankelijk onderzoek instelt naar het gevangeniswezen. Het ziet er immers naar uit dat het justitieel beleid op verscheidene terreinen niet voldoende concreet resultaat heeft (groeïende criminaliteit, lage pakkans van criminelen, tekort aan celcapaciteit, toenemend aantal ontsnappingen waarbij geweld wordt gebruikt). Een niet adequaat optreden op dit terrein tast de geloofwaardigheid van het strafrechtstelsel aan. De VVD wil daarom dat de Kamer het initiatief neemt, om erachter te komen welke de concrete oorzaken zijn van het tekortschietend beleid. Justitie woordvoerder Benk Korthals heeft de vaste kamercommissie voor Justitie voorgesteld een parlementair onderzoek te doen dat binnen afzienbare tijd (voor de zomer) wordt afgerond. Mogelijke punten van aandacht voor een onafhankelijk onderzoek zijn: de celcapaciteit; het aantal gevangenisbewaarders; de werkdruk van gevangenisbewaarders; rechtspositie gevangenisbewaarders; het hoge ziekteverzuim onder gevangenispersoneel; mogelijke corruptie onder gevangenispersoneel; wapen- en drugbezit in gevangenis; invloed van het regime op de agressiviteit onder gedetineerden.

Inlichtingen: Benk Korthals, 070-3182902.

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornelie, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost fl 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Voordracht Frits Bolkestein VVD-flitscongres 'Krijgsmacht Nieuwe Stijl, gevolgen Prioriteitennota'

Bij de besluitvorming over onze krijgsmacht dienen we rekening te houden met een diversiteit aan mogelijke crisishaarden in de wereld. **Allereerst is er de onzekere situatie in Midden- en Oost-Europa.** Die onzekerheid bestaat zeker ook in het gebied van de voormalige Sovjetunie. De reactie in Rusland op de bestaande onzekerheden zal waarschijnlijk in overeenstemming zijn met de tradities van dat land. Die zijn autoritair. Morgen vindt een belangrijk referendum plaats in Rusland, maar ongeacht de uitslag moeten we op termijn rekening houden met het aantreden van een autocratisch, autoritair bestuur. Dat zal niet langer 'communistisch' heten, maar democratisch zal het ook niet zijn. Onze veiligheid is wezenlijk toegenomen door het werkelijk onafhankelijk worden van Polen, dat zeer anti-Russisch is gestemd en door de onafhankelijkheid van de Oekraïne, die evenmin zijn onafhankelijkheid gemakkelijk prijs zal geven. Polen, Tsjechië, Slowakije, Hongarije en de Oekraïne liggen nu tussen het NAVO-gebied en mogelijke nieuwe dreigingen vanuit Moskou. Dat geeft een veel grotere mate van zekerheid dan wij vóór 1989 kenden. Maar door de instabiliteit in veel regio's is die zekerheid geenszins absoluut en we moeten ook nadrukkelijk rekening houden met vele etnische conflicten die zich zoouden kunnen uitbreiden. De veiligheid binnen Europa, grofweg samenvallend met de traditionele NAVO-taak, krijgt helaas te weinig aandacht van de minister van Defensie. Voor het geval het opnieuw gaat spoken in Europa, moeten we een krijgsmacht hebben die qua structuur dezelfde is als de huidige. Dan is er het toenemende aantal **taken buiten het NAVO-verdragsgebied.** Nog maar onlangs was er de Golfoorlog, waarvan de minister nu heeft toegegeven dat het ook een 'groot conflict' was. De kans op zo'n 'groot conflict' is kennelijk groter dan hij aanvankelijk wilde doen voorkomen. Ook de wapenopbouw in landen als Iran en soortgelijke landen baart ons zorgen. De proliferatie van massavernietigingswapens en rakettechnologie moet daarbij onder ogen worden gezien.

De VVD is er voorstander van dat Nederland ook bij het bestrijden van crises buiten het NAVO-gebied een rol moet kunnen spelen; waar mogelijk onder de vlag van de VN, maar eventueel ook anderszins. Ook dat leidt tot eisen waaraan de Nederlandse krijgsmacht moet voldoen. Naar mijn indruk is het lijstje van bijdragen die vanuit de verschillende krijgsmachtdelen moeten worden geleverd bij peace-

keeping en peace-enforcing operaties nogal willekeurig. Het financiële aspect is natuurlijk zeer belangrijk. De VVD heeft eerder laten weten dat **de grens van de bezuinigingen op Defensie nu echt is bereikt.** De rek is er uit. De minister heeft zelf laten weten dat 'wezenlijk verdergaande bezuinigingen op het Defensiebudget onherroepelijk zullen leiden tot bijstelling van de Prioriteitennota'. En die nota was nog niet eens volledig. De doorrekening van het handhaven van de vijfde, mobilisabele brigade was er nog niet in te vinden, zeker niet voor wat betreft de jaren na 1998. Die doorrekeningen komen pas deze zomer, dus na de behandeling van de nota. Dat is natuurlijk erg merkwaardig.

Actiepunten:

1) Wij willen **ijkmoment(en)** in het herstructureringsproces. Dat kan betrekking hebben op overschakeling naar een beroepsleger en op afstoten zwaar materieel. Het is zeer de vraag of voldoende vrijwilligers kunnen worden gevonden op de arbeidsmarkt. In antwoord op onze vragen moest de minister toegeven dat er bij de luchtmobiele brigade nu ook al tekorten ontstaan. We hebben hierbij wel te maken met een dilemma. Indien al te nadrukkelijk door de politiek zou worden aangegeven dat onvoldoende resultaten bij de werving van vrijwilligers tot een politieke koerswijziging zouden leiden, dan zullen sommigen wellicht met des te minder overtuiging aan die werving meewerken. Daarom hebben wij ook gesteld dat voorafgaande aan een ijkmoment in ieder geval de Koninklijke Marine en de Koninklijke Luchtmacht geheel met vrijwilligers gevuld dienen te zijn. Bij de Koninklijke Landmacht zullen de Luchtmobiele Brigade, de pantserinfanterie-eenheden alsmede enkele ondersteunende eenheden met vrijwilligers gevuld moeten zijn. Dat is een minimum-eis. Vervolgens kan worden onderzocht of ook voor de resterende eenheden nog voldoende vrijwilligers van de arbeidsmarkt kunnen worden betrokken. Dat ijkmoment kan ook worden gebruikt om de internationale ontwikkelingen te evalueren.

2) Wij willen **aanpassingen in de omvang** van de krijgsmacht. Naast de toegezegde invulling van de vijfde, mobilisabele brigade, wensen wij ook het materieel en de infrastructuur van een zesde, mobilisabele brigade te handhaven. Het zou slecht beleid zijn om nu grote aantallen Leopard II's tegen afbraakprijzen te gaan verkopen. De kosten van de handhaving van materieel en infrastructuur van een zesde, diep-

mobilisabele brigade kunnen beperkt blijven. Vooral ook in verband met de voortzettingcapaciteit bij vredesoperaties wensen wij een derde paraat marinersbataljon bij de Koninklijke Marine en een derde paraat pantserinfanteriebataljon bij de Koninklijke Landmacht. Nu bestaan er in deze cruciale sectoren grote voortzettingproblemen.

3) Wij willen blijven **uitgaan van de financiële berekeningen** die voor de Prioriteitennota zijn gemaakt, **aangevuld met een bedrag** in verband met het in stand houden van het materieel en de infrastructuur voor een zesde brigade. Verder bepleiten wij een aparte regeling voor de kosten van de vredesoperaties: een post onvoorzien. Het gaat hier om kabinetsbeleid en het blijven toerekenen van oplopende kosten voor vredesoperaties aan Defensie maakt verantwoord budgetteren daar onmogelijk.

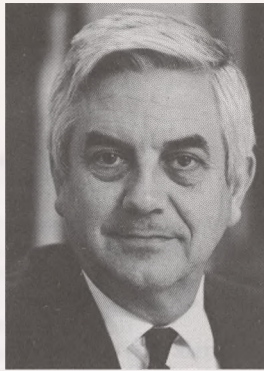
4) Wij willen dat de regering zijn bijzondere verantwoordelijkheid ten aanzien van het personeel dat is aangenomen op basis van lifetime employment waarmaakt. Een actief sociaal beleid is noodzakelijk. Zo moet behalve via outplacement-bureaus ook gewerkt worden via **interdepartementaal overleg.** In dit overleg zullen de mogelijkheden moeten worden onderzocht om vertrekkende militairen kansen te geven in de justitiële en politieke sfeer.

5) Wij willen dat de regering **meer aandacht geeft aan enkele gebieden die door de reducties extra zwaar worden getroffen.** De minister heeft zich bij zijn beantwoording wel erg gemakkelijk afgemaakt van de problematiek in de Noord-West-Veluwe. Waar mogelijk moet worden vermeden dat de afslankingsproblematiek al te zwaar drukt op slechts enkele regio's (vooral omgeving Harderwijk). Wij pleiten in dit verband voor een inspanningsverplichting van de regering om rekening te houden met de wensen van die gemeente.

Slot

Dit kabinet laat ernstige steken vallen waar het gaat om onze Defensie. Wij hebben laten weten dat de grens van de bezuinigingen thans is bereikt. Wij hebben nu een Voorjaarsnota ontvangen waarin de bedragen voor de bezuinigingen op de Rijksbegroting voor 1994 nog nauwelijks zijn ingevuld. Indien het kabinet in verband met de problematiek van de begroting 1994 in de komende zomer opnieuw zou besluiten om opnieuw te bezuinigen op het Defensiebudget, moet worden vastgesteld dat de krijgsmacht bij dit kabinet niet in goede handen is.

Mooi weer spelen

Het is april 1993, voorjaar dus. Daar zou iedereen een zonnige voorjaarsnota bij willen zien. De weermannen in dit kabinet doen daarom hun best de zon te blijven zien achter de donkere wolken die zich boven hun hoofden samenspannen. Het ziet er helaas niet zo goed uit als zij ons willen doen geloven.

En voor die slechte omstandigheden is dit kabinet in de eerste plaats zelf verantwoordelijk. Jaar in, jaar uit werden belastingen en premies verhoogd en consequent werd de economische groei te hoog ingeschat. Dat moet wel tegenvallers opleveren. Nu is men als gevolg daarvan al zeven maanden bezig de begroting 1993 samen te stellen. Eind april is zo'n twee miljard nog niet ingevuld.

De heren Lubbers en Kok maakten gebroederlijk de afspraak daar niet over te spreken. Ze presenteerden wel plannen voor de jaren '94 en verder. Aangezien ze voor die periode geen volmacht van de kiezer hebben, moet dat wel een soort verkiezingsprogramma zijn. Het CDA/PvdA-kabinet wordt zo tot inzet van de verkiezingen gemaakt. Ze spreken wat betreft 1994 zelfs over de strengste begroting sinds de tweede wereldoorlog. Dat is ten eerste feitelijk onjuist (Kok vergeet bijvoorbeeld zijn voorganger Lieftinck) en ten tweede tamelijk hilarisch, aangezien nog maar een klein deel van hun streven is ingevuld. Een groot deel wordt zelfs opgelost met de verkoop van staatsdeelnemingen. Koks andere voorganger Duisenberg, de huidige president van De Nederlandse Bank, noemde dat terecht boterzacht. Het is mooi weer spelen met geld dat voor investeringen dient te worden gebruikt.

Nee, voor de zomer van 1994 treedt vinden nog drie verkiezingen plaats. Het kabinet wacht nog een strenge winter. De premier sprak enkele maanden geleden nog van economisch zwaar weer. Dat is er nu nog steeds, maar men is er nog altijd niet tegen beschermd. Het kabinet moet streng zijn voor zichzelf en niet voor een volgend kabinet.

Frits Bolkestein

Ruzie om vervoer studenten

De ministers van Onderwijs en Wetenschappen, Ritzen (PvdA), en Verkeer en Waterstaat, Maij-Weggen (CDA), kwamen deze week openlijk met elkaar in aanvaring tijdens het vragenuur. De reden daarvoor lag in het door de minister van Onderwijs afgesloten contract over een studentenvervoerkaart, waar de NS buiten valt. Studenten kunnen volgens die overeenkomst alleen nog met tram, metro en bus reizen, de nieuwe kaart geeft geen toegang tot de trein. Op een spreekbeurt had de minister van Verkeer gezegd dat zij daar niet gelukkig mee was. Dat was aanleiding voor oppositiepartijen Groen Links en VVD de ministers beiden aan de tand te voelen.

Minister Maij begon met nadrukkelijk te zeggen dat het contract van haar collega met de vervoersbedrijven een voorlopige status heeft en dat het nog door de ministerraad moet. Ze vond dat er nog ruimte was om verder te onderhandelen met de NS en ze riep haar collega-minister van Onderwijs daartoe op. Zijn idee voor een speciaal snelbusnet vond ze niet efficiënt en slecht voor het milieu.

Minister Ritzen vond dat de rek uit de onderhandelingen met de NS was. Het afbreken daarvan was namelijk het resultaat van drie maanden overleg. VVD-woordvoerder Studiefinanciering (het project OV-jaarkaart maakt daar onderdeel van uit) Benk Korthals merkte op dat de minister van Onderwijs toch een volmacht had van het kabinet voor de onderhandelingen. Hij vroeg daarom aan de minister van Verkeer of ze de principe-uitkomst aanvaardt. Ze zei ontwijkend dat ze "zorgen" had en dat de ministerraad uit zal wijzen wat gaat gebeuren.

Annemarie Jorritsma zei dat de discussie een unicum betrof: "Ruzies worden gewoon achter

de regeringstafel uitgevochten." Ze wees daarbij onder andere op het bedenkelijke schudden met het hoofd door beide ministers wanneer de ander aan het woord was. Wat bedoelden ze daarmee? Maij antwoordde dat de ministerraad de overeenkomst nog moet goedkeuren en Ritzen zei dat hij in de onderhandelingen met de NS al over de rand was gegaan. Hij wilde het laatste verschil van 35 miljoen niet meer samensamen delen. Even later zei hij zelfs - in antwoord op een vraag van Jan Franssen - dat hij verwacht dat de ministerraad zijn overeenkomst zal goedkeuren (Maij trok verbaasd haar wenkbrauwen op). Hij voelde zich verbonden aan het principe-contract en beloofde de VVD volgende week dinsdag helderheid op papier over de uitkomst van de ministerraad.

Toen Erica Terpstra vroeg in hoeverre de minister van Verkeer en Waterstaat op de hoogte was van de onderhandelingen door haar collega, antwoordde Maij dat ze niet wist dat Ritzen zo plotseling de gesprekken met de NS zou staken. Ze vond dat ze op het laatst steeds minder op de hoogte werd gehouden. Ritzen daarentegen: "Je bent zo goed op de hoogte als je je op de hoogte voelt." Frans Weisglas wees er tenslotte op dat de beide ministers er een verbale en non-verbale puinhoop van maakten. Om de politiek ellende is de VVD op zich niet ruwig, maar hierdoor wordt wel de zaak zelf verstoord. Volgende week komt de regering met een standpunt, dit onderwerp wordt vervolgd.

Inlichtingen: Benk Korthals, 070-3182902

Verkoop Fokker

Deze week stond de beoordeling van de verkoop van Fokker aan het Duitse DASA en het optreden van de minister van Economische Zaken, Andriessen (CDA), op de plenaire agenda. Tijdens de onderhandelingen tussen Fokker en DASA was de VVD in het openbaar zwijgzaam. Die terughoudendheid had drie redenen: (1) de regering regeert en het parlement controleert het eindresultaat, (2) geen ondermijning van de onderhandelingspositie van de minister en (3) een mee-onderhandelend Kamerlid is funest. Dat betekent ook dat de VVD fractie bij eerdere mondelinge overleggen over de zaak-Fokker nadrukkelijk geen groen licht heeft gegeven aan de minister.

De onderhandelingen

VVD-woordvoerder Len Rempt ging in op de voorgeschiedenis. In februari '92 kwam DASA als partner van Fokker naar voren. Het eerste aanbod om mee te onderhandelen sloeg de minister toen af. Ook de eerste 'Heads of Agreement' uit maart '92 liet hij voor rekening van de Raad van Bestuur. De woordvoerder noemde dat "onbegrijpelijk voor een grootaandeelhouder met bovendien nog andere belangen in het vliegtuigcluster". Vergelijking met Volvo en DAF wijst bovendien uit dat de minister toen minder bescheiden was en het heft wel zelf in handen hield. Pas later ging de minister aan de slag: toen hij de verder uitonderhandelde 'Heads of Agreement' onder ogen kreeg. "Die waren inderdaad slordig en niet sterk," herinnerde de VVD-woordvoerder zich. Op enkele punten ging de minister door de bocht, op andere slaagde hij erin de positie van Fokker op papier veiliger te stellen. "Het ware in ieder geval beter geweest indien dit alles niet zo in het openbaar was gebeurd: voor heel TV-kijkend Nederland was het duidelijk dat Fokker en de Staat, tot schade en schande, niet op één lijn zaten," concludeerde de woordvoerder over de onderhandelingen.

Het eindresultaat

De woordvoerder wees erop dat de minister er eind oktober '92 nog prat op ging, dat hij het bod van DASA à Fl 25,-

per aandeel had geweigerd. Want even later kwam DASA met een bod van Fl. 37,-. Want volgens een rekensom uit september van een bank was de waarde ongeveer veertig gulden! Vervolgens wenste DASA (ondanks boek-onderzoek waaruit bleek dat er geen financiële lijken in de kast zaten) een achtergestelde obligatielening plus een garantie van de Staat ad 4% voor het deel dat in de markt moet worden geplaatst.

"Waarom de Staat garant moet staan voor het 'marktaandeel' is een raadsel," vroeg de woordvoerder zich hardop af. Bovendien verlaagde DASA de prijs voor de tweede tranche van de staatsaandelen tot Fl 23,- en dient dat bedrag, evenals veertig miljoen uit de eerste tranche en het bedrag van de obligatielening als een winstgarantie van 5% over het eigen vermogen voor de eerstkomende drie jaar. Met een herkansing voor de volgende vijf jaar. "En dat voor een bedrijf met zelden enig rendement en een paar zware jaren voor de boeg. Dat geld is dus weg," aldus de woordvoerder.

Conclusies

Wat heeft DASA bewogen om zoveel problemen over dat geld te maken, omdat het (via de NIVR) bestemd was bij te dragen in de ontwikkelingskosten voor nieuwe vliegtuigen voor Fokker. De woordvoerder gaf twee mogelijkheden: een 'kill-Fokker scenario', of druk op de Staat om in de toekomst nog eens flink in de buidel te tasten voor dit doel? Zij voorzag hier een open-einde regeling. Waarom heeft de VVD met de rest van de Kamer toch schoorvoetend en met tegenzin de minister verder groen licht gegeven? Er is weinig keus: DASA kent nu alle bedrijfsgeheimen, Fokker kan niet alleen verder, de afzet blijft voorlopig minime, andere alternatieven zijn verdwenen en wanneer het niet doorgaat draait de Staat op korte termijn op voor 1 1/2 miljard.

Inlichtingen: Len Rempt-Halmmans de Jongh, 070-3182889

Dijkverzwaring

De afgelopen jaren beginnen bij de dijkverzwaringen naast het uitgangspunt veiligheid ook andere waarden een invloedrijke rol te spelen. De verhoging van de rivierdijken (voortvloeiend uit de Deltawet) riep daardoor steeds meer protest op. De VVD blijft van mening dat de rivierdijkverhoging noodzakelijk is, maar dat met steeds opnieuw aangepaste technieken en uiterste inspanningen de schade aan flora en fauna, en het rivierlandschap als geheel, zoveel mogelijk kan worden ontzien. Het rapport van de Commissie Boertien over de dijkverzwaringen werd afgelopen week in de Tweede Kamer besproken met de minister van Verkeer en Waterstaat, Maij-Weggen (CDA). Wordvoerder Piet Blauw bracht eerst het vorig jaar na een werkbezoek aan de rivierdijken ingenomen standpunt in de Tweede Kamer naar voren: ten eerste is het uitgangspunt veiligheid en functionaliteit, ten tweede bij de trajecten inspraak via moderne MER-procedures en ten derde moet een uniek landschappelijk element als de bomendijk behouden blijven (zie ook VVD-Expresse nr. 64). De drie grote fracties (CDA, PvdA en VVD) waren het onderling eens dat de dijkverzwaringenprojecten en het werk van de Waterschappen functioneel benaderd moeten worden.

Veiligheidsnorm

De commissie Boertien heeft op verzoek van de regering de verdere geplande uitwerking van dijkverzwaring onder de loep genomen. De opdracht bestond uit drie delen: (1) zijn er elementen die ten grondslag lagen aan de keuze van de veiligheidsnorm die inmiddels zijn veranderd? (2) zijn er op technisch/wetenschappelijk gebied nieuwe inzichten die kunnen leiden tot andere uitkomsten van de berekeningen? (3) zijn er verder nieuwe elementen die eveneens tot een andere keuze of een andere uitkomst kunnen leiden? De Commissie kwam met een aantal conclusies: er moet een provinciaal beleidsplan komen, een MER-procedure moet de kwaliteit toetsen en de waterkeringsfunctie van dijken moest beter worden afgestemd op landschappelijke en sociaal-culturele waarden.

Geen uitschuif-operatie

De meerkosten die daaruit voortvloeien bedragen 180 tot 200 miljoen gulden. De minister concludeerde daaruit dat dan maar de uitvoering van de werkzaamheden vier jaar vertraagd moest worden: een uitschuifoperatie van 2004 naar 2008. De VVD is het daarmee niet eens: de einddatum moet 2004 blijven. De woordvoerder rekende de minister

VERVOLG OP PAGINA 3

Agenda

- 2 mei 1993 organiseert Studium Generale Erasmus universiteit Rotterdam een debat tussen Robin Linschoten en Paul Scheffer (PvdA) (13.30 uur Erasmus universiteit, Woudestein)
- 17 mei 1993 organiseert Instituut Clingendael een debat tussen Frits Bolkestein en Jan Pronk (20.00 uur Institute Sociale Studies, Den Haag)
- 2 juni 1993 organiseert de Teldersstichting een debat tussen Frits Bolkestein en SER-voorzitter ir Th. Quené (15.00 uur Perscentrum Nieuwspoor)

Spreekbeurten

Afgelopen maandag bracht een afvaardiging van de VVD-Tweede Kamerfractie in gezelschap van partijvoorzitter Dian van Leeuwen een werkbezoek aan de provincie Friesland. Frits Bolkestein sprak 's avonds zowel over regionale onderwerpen als over het feit dat de begroting voor 1993 nu nog steeds niet op orde is: "Dat maakt deze begroting waarschijnlijk tot de traagste sinds de tweede wereldoorlog." Bolkestein vertelde hoe het kabinet Lubbers/Kok een groot deel van de problemen zelf heeft veroorzaakt: blijven uitgaan van economische groei en te laat ingrijpen. De fractievoorzitter ging ook in op de stelling van minister-president Lubbers dat de begroting voor 1994 de strengste sinds de Tweede Wereldoorlog wordt. "Ik vrees dat hier sprake is van ernstige zelfoverschatting. Want de strengste begroting begint ermee zich niet te houden aan de tekortafpraak voor '94. Bovendien wordt de helft van de problemen opgelost door eenmalige inkomsten, zoals de verkoop van PTT-aandelen. Enige bescheidenheid is hier dus wel op zijn plaats."

Steun en bijstand

Bolkestein ging ook in op de door PvdA-staatssecretaris aangekondigde bijstandsmaatregelen. "De VVD zal deze maatregel steunen. Jongeren zijn weerbaar en moeten zelfstandig worden door werk of scholing." Hij betwijfelde of de PvdA de maatregelen zal steunen en of deze maatregel op tijd en ongehavend in het staatsblad komt. "Als ook deze bijstandsmaatregel verwatert, dan blijft er van alle bezuinigingsvoorstellen maar bitter weinig over."

Zware kritiek op Simons

Ook partijvoorzitter Dian van Leeuwen sprak over kabinetsbeleid: het beruchte Plan Simons. De VVD was in 1991 de enige grote partij die hier tegen stemde, omdat het inkomensverdeling (nivellerings) tot doel had en weinig prikkels bezat om tot kostenbeheersing te komen. "Een slecht plan dus. En dat wij gelijk hebben gekregen blijkt uit een vorige week door de Ziekenfondsraad vastgestelde evaluatienota over het Plan Simons."

De Ziekenfondsraad (werknemers, werkgevers, verzekeraars en partijen uit het veld van de gezondheidszorg) uitte vorige week unaniem ongezouten kritiek op het beleid van de PvdA-staatssecretaris van Volksgezondheid. "Men laat weinig heel van het zwaar gehavende plan van de al zo onfortuinlijke bewindsman. Geen van de door de heer Simons gezette stappen op weg naar de door hem beoogde basisverzekering hebben volgens de Raad aan hun doel beant-

woord." Hierdoor is van kostenbeheersing niets terechtgekomen en is er in de praktijk alleen sprake van forse kostenstijgingen.

In dienst van wie ?

Dian van Leeuwen wees ook op inconsistentheid in de voorstellen van de staatssecretaris. Toen hij aantrad schafte hij de eigen bijdragen af, nu wil hij ze weer in voeren. De VVD heeft nooit steun verleend aan Simons' beleid, van het CDA mocht hij doorgaan zolang hij maar niks meer deed en D66 - dat hem aanvankelijk steunde - komt ook niet meer op voor het beleid van Simons. "Een staatssecretaris met zo'n staat van dienst behoort eigenlijk niet meer in dienst van de staat te zijn," aldus de VVD-partijvoorzitter.

Belastingvlucht

In Amsterdam sprak Jos van Rey. Hij voorzag dat het aantal fiscale emigranten naar België toe gaat nemen. De reden daarvoor ligt in het wetsvoorstel van Vermeend (PvdA) en Vreugdenhil (CDA), die de vermogensbelasting gedeeltelijk af willen schaffen en daarvoor de rentegroEIFondsen extra willen belasten. Van Rey zei de golf van kritiek hierover goed te begrijpen. "Het onzalige idee om alleen voor ondernemers de vermogensbelasting af te schaffen en de financiering daarvan te zoeken bij particulieren, bijvoorbeeld kleine spaarders, is het miskennen van onze pluriforme samenleving." Het is nu gespannen afwachten of het CDA zijn handtekening onder dit wetsvoorstel zal zetten. "Zo ja dan weten de kiezers wat ze aan het CDA hebben en dat is kort en goed: de samenleving opzadelen met lastenverzwaringen. Dat hebben we in deze tijd juist niet nodig". Van Rey besloot met te zeggen dat CDA en PvdA er goed aan zouden doen het VVD-wetsvoorstel te steunen zodat, de gehele vermogensbelasting afgeschaft kan worden (zie ook VVD-Expresse nr. 84).

Staatsrechtelijke hervorming

Afgelopen week bracht de speciale commissie De Koning haar rapport uit. Daarin wordt in hoofdlijnen vastgehouden aan het bestaande politieke bestel. De VVD heeft daarom met instemming op het rapport gereageerd. Het is tijd de discussie over de vorm van het staatsbestel af te ronden en aandacht te geven aan het bewerkstelligen van een kleiner en efficiënter overheidsapparaat. De meerderheid van de commissie wil noch de minister-president, noch de formateur rechtstreeks kiezen. De VVD kan zich daarin vinden. Invoering van een dergelijk op Amerikaanse leest geschoeid presidentieel stelsel betekent volgens de VVD een verzwakking van het parlement. Evenmin wil men de minister-president een aanwijzingsbevoegdheid jegens andere ministers geven. Ook dat wordt gesteund door de VVD, omdat een kanselier in de Nederlandse coalitieverhoudingen ongewenst is. Tenslotte stelt de commissie voor de Eerste Kamer te handhaven. Wel zou de Eerste Kamer terugzendingrecht krijgen, echter met behoud van haar nu reeds bestaande vetorecht. De VVD-fractie acht het voortbestaan van een kritische Eerste Kamer een goede zaak.

Inlichtingen:

Jan Kees Wiebenga, 070-3182904

VERVOLG VAN PAGINA 2

voor: "Dat betekent op jaarbasis 20 miljoen herschikken op een begroting van 8 à 9 miljard." De minister hield het verzoek - dat ook in een mede door de VVD ondertekende motie werd verwoord - open. In een andere motie die eveneens door de VVD mede werd ondertekend, wordt verzocht de meest kwetsbare dijkvakken ondanks de meerkosten voor het jaar 2000 op de veiligheidsnorm te brengen.

Inlichtingen: Piet Blauw, 070-3182881

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting.

De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost fl 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Nota Vernieuwing Bestuurlijke Organisatie

Het is van groot belang, dat wij in Nederland weer perspectief krijgen op een doelmatiger en democratischer overheid. Een overheid met minder ondoorzichtige hulpstructuren, met niet meer dan drie zware rechtstreeks gekozen bestuursniveaus, zonder doublures. Daartoe bracht het kabinet februari jl. de nota Bestuur op Niveau-3 uit.

Als wij nu zien waarop de bewindsvrouwen van Binnenlandse Zaken (Dales en De Graaff-Nauta) uitkomen, dan is dat bemoedigend. De CDA-fractie is met haar dwingende eindmodel teruggeroepen. Anderzijds hebben de bewindsvrouwen afstand genomen van het 3 1/2-bestuurslaag model van de PvdA. Zij kwamen met het inmiddels bekende O.O.R.-model (dat betekent vorming van een krachtig grootstedelijk regio-bestuur door splitsing van de provincie Zuid-Holland en splitsing van de stad Rotterdam gepaard gaande met taak-overheveling). In te voeren om te beginnen in Rijnmond, mogelijk in de andere B.O.N.-gebieden, maar met behoud van een procesmatige aanpak van onderaf. Een verstandige aanpak, zo leek het. Tot vorige week althans. Wat geschiedde? Een week voordat zij de steun van de Tweede Kamer voor hun aanpak had moeten krijgen, brengt staatssecretaris De Graaff-Nauta (CDA) een nieuwe nota uit: de nota 'herziening indeling gemeenschappelijke regelingen'. Dat is tot daaraan toe. Maar de ellende schuilt daarin, dat van de oorspronkelijk nagestreefde aanpak van onderaf weinig meer overblijft. Plotseling is de behoefte in de staatssecretaris gevaren om zelf het heft in handen te nemen. En niet op een paar ondergeschikte punten. In hen noorden van het land is woede ontstaan doordat de kop van Drenthe naar Groningen moet. Flevoland is in opstand. Want als de voorstellen van de staatssecretaris worden uitgevoerd bestaat die provincie niet meer. Utrecht wordt door haar aan stukken gereten. De aanpak van geleidelijkheid is vervangen door de aanpak van de ondoordachte daadkracht. Nu deze twee nota's naast elkaar liggen (B.O.N.-3 en herziening indeling G.R.) rijst trouwens een pijnlijke vraag. Hoe verhouden deze twee reorganisatieprocessen zich ten opzichte van elkaar?

Grondwet

Heel belangrijk is de rol van de grondwet in deze discussie. Veel belangrijker dan men tot nu toe dacht. De eerste keus die de landspolitiek moet maken in het proces van bestuurlijke vernieuwing is, of wij willen blijven binnen het grondwettelijk bestel van rijk/provincie/gemeente. De CDA-

aanpak tenderde te veel in de benadering: "voer 25 regio's in en hef de provincies op". De VVD-fractie stelt daar de principiële keus tegenover, dat wij willen blijven uitgaan van het bestaan van volwaardige gemeenten en volwaardige provincies.

Grondwetswijziging betekent het einde van de dynamiek in het huidige proces van bestuurlijke vernieuwing in ons land. Het zal moeilijk zijn tweederde meerderheid te verwerven voor een eenvormig regio-model. En als dat al lukt, dan zijn we vele jaren verder. Met zo'n verdraging is niemand geholpen. Dit VVD-uitgangspunt - blijven binnen de grondwettelijke opzet - is van fundamenteel belang. Want dat betekent dat de provincies zullen blijven bestaan, maar wel met een groter takenpakket en in een aantal gevallen op een andere schaal. Vanaf nu moet de leus zijn: **"we moeten de provincies vernieuwen, niet afschaffen"**.

Rijnmond

Hoe zal dat in zijn werk kunnen gaan? Om te beginnen moet Rijnmond zo snel mogelijk per bijzondere wet gevormd worden. Het zou provincievrij worden. Wanneer we echter de principiële keus maken om binnen ons grondwettelijk bestel te blijven, dan kan dit alleen langs de weg van de splitsing van de provincie Zuid-Holland. Ik beschouw het als een doorbraak dat naast Rijnmond zelf nu ook Zuid-Holland en het kabinet bereid zijn daaraan mee te werken. Ontstaat zo alleen maar een extra provincie? Geenszins. De nieuwe provincie krijgt taken van drie kanten: a) de huidige grootschalige intergemeentelijke taken; b) de normale provinciale taken en c) zoveel mogelijk rijksregio's, die naar de nieuwe provincie gedecentraliseerd worden. Denk bijvoorbeeld aan de vervoersregio's en de politieregio's. Het resultaat zal een krachtige, vitale provincie nieuwe stijl worden. Is dat nieuwe O.O.R.-gebied te kleinschalig? Dat dunkt mij van niet. Er wonen meer dan een miljoen inwoners en het is een van de pijlers van onze nationale economie.

Overige gebieden

Hoe moet het dan verder in de rest van het land? De bewindsvrouwen vinden dat de O.O.R.-operatie ook in de zes andere B.O.N.-gebieden kan plaatsvinden. De VVD-fractie wil het wat ruimer bezien. Wij pleiten ook nu nog voor een fasegewijze aanpak van onderop, maar met mogelijkheden voor het hele land. Wij kunnen ons voorstellen, dat juist in een aantal kleinere provincies de voorwaarden aanwezig zijn om uit te groeien tot een vitale provincie nieuwe stijl. Wanneer het draagvlak daar

aanwezig is kunnen ook daar per bijzondere wet een aantal rijksrayons en grootschalige intergemeentelijke taken aan de provincie worden toegedeeld, vaak zelfs zonder wijziging van het grondgebied. Zelfs een samenvoeging van (kleine) provincies is in een enkel geval in deze VVD-benadering niet uitgesloten, als daarvoor draagvlak ter plaatse aanwezig is. Maar natuurlijk geen samenvoeging oude stijl. Ook hier zal de vitale provincie nieuwe stijl moeten ontstaan. In de grootstedelijke gebieden zal zorgvuldig van onderop te werk moeten worden gegaan. Het Rijk moet daar stimulerend optreden. Of dwang moet worden toegepast zal per geval moeten worden afgewogen. Het gaat uiteindelijk om provinciesplitsing en in sommige gevallen om het splitsen van de centrale gemeente. Daarom pleit ik ervoor om **over ca. 3 à 4 jaar voor de B.O.N.-gebieden een evaluatie te houden**. Het is zaak te komen tot een evenwichtige aanpak, die het midden houdt tussen beleidsvorming van onderaf en van bovenaf.

Slot

Het VVD-standpunt luidt aldus: a) het grondwettelijk bestel blijft gehandhaafd (rijk/provincie/gemeente); b) gevormd wordt het O.O.R. als provincie-nieuwe stijl (met taken van het rijk, de provincie en de gemeenten); c) de andere grootstedelijke gebieden kunnen volgen, zo er draagvlak voor is; d) in de rest van het land een procesmatige aanpak van onderaf, met als beloning de vorming van een provincie nieuwe stijl; e) er komen geen landsdelen; interprovinciale samenwerking wordt wel bevorderd; f) bij voorkeur wordt gewerkt met per gebied een bijzondere wet; over de aanpak via een kaderwet bestaan - mede in het licht van de Raad van State - twijfels; g) de grote operatie rayonering moet alsnog met kracht worden aangevat.

Al met al kan de VVD-fractie zich in de kabinetsnota Bestuur op Niveau-3 redelijk vinden. Onze invalshoek is een binnenlands bestuur met goed toegeruste gemeenten als basis, vernieuwde provincies als scharnieren en een afgeslankte rijksoverheid. En dit geleidelijk te verwezenlijken, op procesmatige wijze. De doorkruising van deze verantwoorde aanpak door de staatssecretaris in haar recente nota is onbegrijpelijk. De verwarring in bestuurlijk Nederland is zo groot dat het erop lijkt of wij weer terug bij af zijn. Het had zo mooi kunnen zijn.

Inlichtingen:

Jan Kees Wiebenga, 070-318904

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Goede tijden, slechte tijden

Het CDA/PvdA-kabinet treuzelt al meer dan een half jaar met de begroting voor 1993, in hoop op betere tijden. Wat we kregen waren echter slechtere tijden en nog altijd geen begroting. Het is nu mei 1993 en nog altijd is twee miljard gulden niet ingevuld. Dit heeft zover bekend geen precedent in de geschiedenis. Wel spreekt het kabinet over volgend jaar en de jaren daarna. Minister-president Lubbers spreekt zelfs van "keihard beleid voor 1994". Waarom toch niet voor 1993? Het structureel tekort in de overheidsfinanciën komt volgend jaar 1% boven de doelstelling. De doelstellingen voor de collectieve lastendruk en de winstgevendheid van de bedrijven waren al eerder verlaten. De excuses daarvoor zijn niet sterk: in slechte tijden wijst men op het barre weer, maar in goede tijden liet men na orde op zaken te stellen. In de Miljoenennota 1991 (en dat was een economisch topjaar!) voorzag minister Kok al een overschrijding van het financieringstekort met 1%. Dat gaat hij dus halen, omdat hij het beleid toen niet een tandje hoger heeft gezet. Het probleem van dit kabinet is, dat het van meet af aan te forse uitgaven heeft gedaan en vervolgens de lasten heeft verhoogd. Dat feuilleton sleept zich voort. Zoals het er nu uitziet, blijft het tekort tot 1997 op hetzelfde niveau. De staatsschuld blijft dus verder oplopen. Goede tijden of slechte tijden: CDA en PvdA regeren op krediet, maar verdienen dat niet. Dat verhaal blijft hetzelfde. Frits Bolkestein

Debat Voorjaarsnota

"Laten we beginnen met de begroting 1993. Of, liever gezegd, wanneer eindigen we daar nu eens mee?" vroeg Frits Bolkestein zich in het debat over de Voorjaarsnota zich hardop af. Terwijl de regering als afleidingsmanoeuvre over de jaren '94 en verder van gedachten wilde wisselen, wees de VVD-fractievoorzitter het kabinet erop dat de zogenaamd "degelijke begroting 1993" nog altijd incompleet is. "Ruim zeven maanden na Prinsjesdag heeft het kabinet de begroting 1993 nog steeds niet op orde. We zitten nu vier maanden in 1993 en nog steeds zijn ruim twee miljard aan bezuinigingen niet ingevuld, zelfs de eenmalige niet. Dat maakt de begroting 1993 waarschijnlijk tot de traagste sinds de Tweede Wereldoorlog." Bolkestein was bepaald niet te spreken over het financieel beleid van het CDA/PvdA-kabinet: "Het kabinet verkoopt schoolgebouwen, schuift met de kas van de NAM en versleutelt de rest. Zelfs met dit kunst-en vliegwerk is de kans groot dat ook dit jaar de afspraak over het financieringstekort niet wordt nagekomen. Denkt de heer Kok soms dat het al dit jaar 'een tandje minder' wordt?" Ondanks de oplopende werkloosheid is van een gevoel van urgentie bij de coalitie weinig te bespeuren. Het kabinet verspilde daarentegen dagen aan de begroting van Minister Pronk. "Deze werd verhoogd en vervolgens weer verlaagd; verbreed en vervolgens weer versmald," vatte Bolkestein het samen. "De Derde Wereld keek natuurlijk in ademloze spanning toe. Wat er uitkwam, deed er niet toe: als het maar ingewikkeld was. Onze burgemeester in oorlogstijd kon geen verder gezichtsverlies gebruiken." Bolkesteins conclusie was dat de zogenaamd strengste begroting sinds de tweede wereldoorlog nauwelijks streng en zeker geen begroting is. "Dit is niet meer dan een weids vooruitzicht, bedoeld om de aandacht af te leiden van het drijfzand waarop de regering staat." Dat de voorjaarsnota toch veel stof heeft doen opwaaien, komt volgens Bolkestein vooral door een knap staaltje psychologische begrotingsvoe-

ring. "Zonder de ingreep in de jeugduitkeringen zou de overspannen presentatie van de nota zijn gehoord. Maar deze ingreep beslaat minder dan 5% van de totale ombuigingsnoodzaak. Hij lijkt vooral streng omdat hij in tegenspraak is met alles wat de PvdA in de laatste 25 jaar heeft uitgedragen."

"Aan de plannen van het kabinet voor de periode na 1994 wil ik niet al te veel woorden vuilmaken. Het gaat hier om papieren bezuinigingen en papieren investeringen van een papieren kabinet. Over het volgende kabinet weten we twee dingen zeker. Het eerste is dat huidige Minister President er niet in zal zitten. Waarom richt hij zijn energie niet geheel op de huidige problematiek. Het tweede dat we zeker weten over de volgende ploeg is dat hij met een tekort van vele miljarden zal worden opgezaald. Deze begroting is dus vooral streng voor het volgende kabinet."

Tijdens het debat kwam een aantal verschillen in opvatting tussen coalitiepartijen CDA en PvdA aan het licht. Het CDA ging akkoord met het afschaffen van de bijstand voor jongeren tot 21 jaar, de PvdA wilde wachten tot de uitkomst van onderzoek naar de bijstand. De PvdA bepleitte een (nivellerende) heffingskorting (ipv het arbeidskostenforfait), het CDA nam daar in navolging van de VVD afstand van. Ook het PvdA-voorstel voor aftrekbaarheid van onderhoud eigen huis kon de goedkeuring van de coalitie-partner niet verkrijgen.

Beide partijen waren minder kritisch ten opzichte van een twijfelachtige operatie van de minister van Financiën, Kok (PvdA): hij wil ook in 1994 incidentele oplossingen gebruiken voor een structureel probleem, het terugdringen van het financieringstekort. "Wanneer dat zo uitkomt dan gebruik ik vervroegde aflossingen," waren zijn eigen woorden. Dat is een bedenkelijke vorm van creatief boekhouden, hield Frits Bolkestein de minister voor. "Bij iedere normale onderneming zou een boekhouder die dat waagt, worden ontslagen."

De Voorjaarsnota in kort bestek

De totale problematiek voor de rijksbegroting bedraagt in 1994 9,5 miljard gulden. Hoe lost het kabinet dit op? De strengste begroting sinds de tweede wereldoorlog begint er mee **1,5 miljard** (15% van het totaalbedrag) bij de **staatsschuld** te schrijven.

Naar de waarschuwingen van president Duisenberg van De Nederlandsche Bank wordt klaarblijkelijk in het voorjaar al even slecht geluisterd als in de herfst. Vervolgens worden voor **3,8 miljard** (40% van het totaal) **eenmalige oplossingen** ingezet, zoals de verkoop van PTT-aandelen. Een strenge maatregel is de grootste klapper van het pakket in ieder geval niet. Tafelzilver verkopen, kan iedereen.

Blijft er dus 4,2 miljard (45% van het totaalbedrag) over voor structurele maatregelen. Als we die onder het vergrootglas leggen, blijkt een groot deel toch weer boterzacht. De met veel tam-tam aangekondigde bezuinigingen op de studiefinanciering bedragen in 1994 slechts 64 miljoen. Hoe deze ingreep er uit zal zien, weten we nog niet. De voortdurende en verwarrende bezuinigingen op de studiebeurs schaden het aanzien van de politiek. De volgende ingreep in de studiebeurs moet omvangrijk en helder zijn, zodat we er de volgende tien jaar vanaf zijn. Grotere inkomensafhankelijkheid staat haaks op de noodzaak tot meer eenvoud.

250 miljoen wordt bezuinigd door **efficiency-verbeteringen** in de collectieve sector. Dit is een **maatregel van papier**. Dan de bezuiniging van **500 miljoen op objectsubsidies in de volkshuisvesting**. Het gaat hier om 'herdynamisering' van subsidies, waarbij de lasten dus weer naar de toekomst worden verschoven. De fout van het kabinet Den Uyl wordt herhaald. Het gaat hier dus om **het omgekeerde van een bezuiniging**.

Vervolgens is **ruim een miljard aan bezuinigingen oningevuld** gelaten. Het gaat hier om de algemene subsidiekorting, het afschaffen van de prijsbijstelling en de extra kosten van de asielzoekers. Dit zijn doelstellingen die bij invulling nog lastige politieke beslissingen zullen vergen. Als het kabinet hiermee evenlang talmt als met de begroting 1993, dan is het dus het volgende kabinet dat dit mag opknappen.

Uiteindelijk blijven er maar **twee maatregelen** over die **echt structureel** en ingevuld zijn. Het gaat hier om **bevrin-**

zing van de uitkeringen en de ambtenarensalarissen en de ingreep in de jeugduitkeringen. Bij elkaar gaat het om 1,8 miljard gulden, oftewel 19% van het benodigde bezuinigingsbedrag. Dat is een bescheiden aandeel. Bovendien is er met beide bezuinigingen iets aan de hand. Ten eerste gaat het kabinet er met de bevroeringsmaatregel vanuit dat de ambtenaren de kreet 'nul is genoeg' met enthousiasme zullen ontvangen. Gezien de achterstand van het midden en hoger kader bij het bedrijfsleven is dat zeer onwaarschijnlijk. Zij worden straks een tweede keer aangeslagen als het kabinet met nivelleringsmaatregelen komt. Dan de ingreep in de jeugduitkeringen. Dit is op zichzelf een flink besluit, dat in grote lijnen door de VVD zal worden gesteund. Wel verlangt de VVD van het kabinet dat het een uiterste inspanning zal doen het Jeugdwerkgarantieplan sluitend te maken. Maar tegen het afschaffen van de bijstand voor jongeren beneden de 21 jaar hebben wij geen principieel bezwaar. De onderhoudsplicht van ouders voor hun kinderen onder 21 jaar staat niet voor niets in de wet. De conclusie van de VVD is dat de strengste begroting sinds de tweede wereldoorlog nauwelijks streng en zeker geen begroting is. Het vooruitzicht bestaat voor minder dan één vijfde uit stevige maatregelen en het gevaar is groot dat die zullen verwateren.

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost fl 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Interpellatie Rentegroefondsen

Twee maanden nadat op 2 februari van dit jaar de VVD-Kamerleden Rudolf de Korte en Jos van Rey een initiatiefwetsvoorstel indienden om in vijf jaar de gehele vermogensbelasting af te schaffen, deden PvdA en CDA iets dergelijks maar dan slechts voor het ondernemingsgebonden vermogen van eigenaar-directeuren.

Waar de VVD dekking vindt in de intensivering van fraudebestrijding, zoeken de heren Vreugdenhil (CDA) en Vermeend (PvdA) de benodigde financiën in de introductie van een fictief rendement van 3% op de particuliere spaargelden van beleggers in rentegroefondsen. Begin april liet het ministerie van Financiën weten het PvdA-CDA-initiatief "een onevenwichtig voorstel" te vinden. Toen Rudolf de Korte later in de Kamer om herhaling van die mening vroeg, hulden de bewindslieden zich in stilzwijgen.

Om de ontstane onrust en verder vertrek naar het buitenland van potentiële gedupeerden tegen te gaan, interpeleerde de VVD-woordvoerder staatssecretaris van Amelsfoort op 4 mei jongstleden: "Introductie van zo'n fictief rendement maakt de rentegroefondsen oninteressant. Wie zijn oor te luisteren legt bij de banken verneemt dat particuliere beleggers er al uitstappen. Bij de nu voorziene massale uittocht van kleinere en grotere spaarders zal geen sprake zijn van enige fiscale opbrengst, laat staan van 150 miljoen. Bovendien is het zo dat de beleggers die als laatsten in de rentegroefondsen blijven zitten, aangeslagen zullen worden voor de dividendbelasting".

Tenslotte toont het succes van de rentegroefondsen volgens de VVD aan- er is al voor meer dan zestien miljard belegd - dat gewone spaarrekeningen in Nederland te zwaar belast worden. Het gaat daar immers veelal om uit arbeid verkregen inkomsten, waarop al het volledige IB/LB-tarief is toegepast." Van Amelsfoort zegde de VVD een notitie toe waarin hij de negatieve fiscale gevolgen aangeeft voor de achterblijvende particuliere beleggers bij een massale uittocht uit de rentegroefondsen. De VVD hoopt dat de staatssecretaris hierin een uitwijkmogelijkheid vindt om alsnog zijn afkeuring over de CDA/PvdA- dekking tot uitdrukking te brengen. De notitie wordt volgende week verwacht.

Inlichtingen:
Rudolf de Korte 070-3182890

Geld voor OV-Jaarkaart terug naar studenten

De VVD Tweede Kamerfractie wil dat het bij de studiefinanciering voor vervoer gereserveerde bedrag weer terug gegeven wordt aan de studenten. Het ziet er naar uit dat het gebruik van het openbaar vervoer voor de student bij een nieuwe vervoerskaart in ieder geval zal worden beperkt. Des te meer reden voor de overheid het vervoer van studenten over te laten aan de eigen verantwoordelijkheid van studenten zelf. Bij de invoering van de OV-jaarkaart werd een bedrag op de basisbeurs ingehouden. De VVD stelt voor de vervoersgelden weer bij de basisbeurs te voegen. Dan kunnen studenten zelf de keuze maken hoe, wanneer en waarmee ze reizen.

De VVD is geen warm voorstander van gedwongen winklenering. De fractie is zeker geen voorstander van het vervangen van de ene gedwongen winklenering (huidige OV-jaarkaart) door de andere (studentensnelbus). Daarnaast is het niet wenselijk naast het bestaande openbaar vervoer een apart vervoersnet voor een specifieke doelgroep - in dit geval studenten - op te zetten.

De NS en de overige vervoersbedrijven kunnen studenten na het afschaffen van de OV-jaarkaart andere kaarten aanbieden (kortingskaarten, trajectkaarten of te ontwikkelen studentenkaarten). De studenten kunnen dan met het teruggeven geld zelf de voor hen geschikte kaart aanschaffen. Op die manier blijft de klandizie van studenten bij het openbaar vervoer behouden en neemt tegelijkertijd het sterk gestegen aantal reiskilometers af.

Inlichtingen:
Benk Korthals, 070-3182902

Wasmachines

De minister van Milieubeheer, Alders (PvdA), kwam enkele dagen geleden met het idee het gebruik van wasmachines in de toekomst te gaan delen. Het gemiddelde huishouden gebruikt zo'n apparaat maar twee keer per week volgens de minister. Collectief gebruik van de apparatuur is daarom volgens hem beter voor het milieu. Milieuwoordvoerder Jan te Veldhuis betitelde

het als een bespottelijk voorstel en wees op de contra-productieve gevolgen van zo'n gezamenlijke aanschaf en stelde de minister daarover schriftelijke vragen.

De woordvoerder wilde eerst van de minister weten of die wel serieus was. Vervolgens wilde hij de stelling bevestigd zien, dat op deze manier geen besparing van water, energie en waspoeder wordt bereikt. Vervolgens wees hij de minister er vragenderwijs op dat met intensief collectief gebruik van wasmachines, deze veel eerder zijn afgeschreven. Daardoor wordt ook op het gebied van afvalbeperking geen winst geboekt.

De VVD wil daarom weten wat het milieu-rendement dan wel is. Zeker omdat de VVD zich afvraagt of burgers bereid zijn met hun wasgoed te gaan slepen en of de burens de inbreuk op hun privacy accepteren, wanneer er geen duidelijk milieu-rendement wordt gehaald. Daarnaast is het plan van minister Alders in praktijk niet uit te voeren of te controleren. De woordvoerder vroeg de minister naar diens mening of met dergelijke voorstellen het maatschappelijk draagvlak voor een effectief milieubeleid niet wordt aangetast en het milieubeleid minder serieus genomen.

Inlichtingen:
Jan te Veldhuis, 070-3182901

Het kan verkeren

Nog een keer iets over bisschop Bär. Het is beschamend en vernederend wanneer iemand op de vlucht moet slaan voor zijn, al dan niet veronderstelde, homosexualiteit. Bij de gewone man valt het niet zo op, maar een bisschop komt daarmee dagenlang op de voorpagina terecht. Het 'hoe en waarom' zijn uiteraard belangrijke vragen en met de beantwoording heeft Nederland het maar druk gehad. Maar veel belangrijker is dat katholieken massaal en openlijk van hun afschuw blij gaven. Menigeen gruwde van de aantasting van de privacy van de bisschop. En terecht, het zou trouwens aardig zijn als homo's onderling die privacy ook eens zouden eerbiedigen. Maar goed.

Toch heeft de kerk wel degelijk het recht en de macht een bisschop, die zijn homosexualiteit inhoud zou geven, te verwijderen. Overigens is het opvallend

dat priesters die op andere wijze het niet zo nauw zouden nemen met het celibaat daar zelden met zoveel misbaar de gevolgen van ondervinden.

Bij protestanten kunnen eveneens homoseksuele predikanten straffeloos worden geweigerd en dat gebeurt nog immer. Maar van een massaal protest daartegen is nog geen sprake.

Het toeval wilde overigens dat de affaire Bär losbrak even nadat de Tweede Kamer de Algemene Wet Gelijke Behandeling had aangenomen. Tijdens de behandeling van die wet hebben drie oppositiepartijen, VVD, D66 en Groen Links, de grootste moeite gehad om bij het kabinet de waarheid boven tafel te krijgen. In ieder geval bevestigde minister Hirsch Ballin van Justitie aanvankelijk de indruk die hij al in de Gay Krant had gewekt, namelijk dat het bestuur van een bijzondere school het volste recht heeft een homoseksuele leerkracht of leerling, die het ook nog 'doet', van school te verwijderen. Wie schetst dan ook mijn verbazing als deze minister, aan het eind van de een of andere discussie, op de TV nog gauw enige woorden van deernis met de bisschop uitspreekt.

Het kan dus blijkbaar verkeren.

Wie weet brengt het leed dat bisschop Bär zo in het openbaar werd berokkend ook een ommekeer teweeg bij besturen van bijzondere scholen en andere instellingen, die het nog altijd de gewoonste zaak van de wereld vinden zich te bemoeien met de seksuele geaardheid van hun werknemers. Het is, volgens de liberalen, zonde om waardevolle mensen zo te beschadigen.

Samenvatting column Gay Krant
Inlichtingen:
Len Rempt-Halmmans de Jongh,
070-3182889

Debat over de Voorjaarsnota

Samenvatting eerste termijn Frits Bolkestein

Het gaat niet goed met de wereldeconomie. Maar er is niet overal stagnatie. De toekomst ziet er voor Azië zelfs rooskleurig uit. De Aziatische Ontwikkelingsbank verwacht voor volgend jaar een groeipercantage van 7,5% voor geheel Azië. Over vier jaar is het gemiddelde inkomen in Hong Kong hoger dan in Nederland. De Taiwanese investeren de komende zes jaar 300 miljard gulden aan infrastructuur. Daar kun je heel wat Betuwelijnen mee aanleggen. Azië is ontwaakt. Maar Europa is weer ingedommeld. De Eurosclerose van de jaren zeventig is terug. Het oude continent heeft zich in zichzelf gekeerd. De Europese economie stagneert. De gemiddelde werkloosheid is weer boven de tien procent uitgestegen. Dat is hoger dan in Amerika en veel hoger dan in Azië. Duitsland, eens de locomotief van Europa, is eerst tot stilstand gekomen en rijdt nu zelfs achteruit. De Duitse minister van Economische Zaken spreekt van een 'diepe recessie'. Hij voorspelt een economische krimp van min twee procent.

Wat is er mis met Europa? In de meeste Europese landen werkt de arbeidsmarkt niet goed. De verzorgingsstaat en overregulering hebben laaggeschoolde arbeid uit de markt geduwd. Met laaggeschoolde immigranten weet Europa zich geen raad. Op de arbeidsmarkt hebben zij nauwelijks een kans. Hun werkloosheidspercentage is vele malen hoger dan in het vermaledijde Amerika. Wat geldt voor Europa, geldt in versterkte mate voor Nederland. De **verhouding tussen inactieven en actieven verslechtert** van 81,7% in 1992 tot 85% in 1994. Als wij de gemiddelde Europese participatiegraad willen behalen, moeten er 700.000 banen bijkomen. Volgens berekeningen van het VNO zou dat 25% extra nationaal inkomen opleveren.

Maar wij winnen geen banen, wij verliezen ze. In het eerste kwartaal van 1993 is de **werkloosheid** t.o.v. één jaar geleden met 54.000 **gestegen**. Alleen al in januari van dit jaar kwamen er 24.000 werklozen bij. Tienduizenden mensen verliezen dus tientallen procenten van hun koopkracht. Volgens het CBS was het alleen in de jaren dertig en in het begin van de jaren tachtig erger. Het enige verschil met de jaren tachtig is dat de PvdA nu geen interpellatie aanvraagt. Wat is het antwoord van het kabinet op deze beklemmende situatie? De belangrijkste boodschap van de Minister

President was dat de burgers genoeg moesten nemen met 'een boterham belegd met tevredenheid'. Nederlanders, zei hij: telt uw zegeningen, vooral de zegeningen die dit kabinet zo overvloedig over u uitstort.

In zijn toespraak tot het VNO-congres vorige week toonde Minister Andriessen zich de meest tevreden minister sinds de tweede wereldoorlog. "Het is voor een groot deel fictie dat de Nederlandse economie is ingezakt," zo hield hij 800 stomverbaasde werkgevers voor. Ronkend van zelfgenoegzaamheid prees hij de uitstekende prestaties van de Nederlandse economie. Als dit de sfeer is binnen het kabinet, kan ik het getalm met de begroting 1993 goed begrijpen.

Ik raad de bewindslieden aan een uiterste inspanning te leveren om in de tijd die hen rest zoveel mogelijke orde op zaken te stellen. **Bestrijding van de werkloosheid** moet daarbij voorop staan. Dat betekent ten eerste dat het kabinet niet de zomer moet vermorsen met eindeloze discussies over het 'redelijk gelijkmatige inkomensbeeld'. De inkomensgevolgen van de bevrozing van de uitkeringen zijn goed voor de werkgelegenheid en moeten dus worden aanvaard.

Ten tweede moet het kabinet een extra inspanning leveren om de **financiële prikkels aan de onderkant van de arbeidsmarkt** te vergroten. De werkloosheid loopt op, maar de asperges worden in Limburg door Poolse illegalen gestoken. Mijn collega's De Korte en Van Rey zullen in dit kader a.s. maandag een initiatief-wetsvoorstel tot verhoging van het arbeidskostenforfait indienen. Het spreekt vanzelf dat ik dit voorstel aan alle collega's van harte aanbeveel. Ten derde blijkt uit het onlangs verschenen OESO-rapport nog eens zonneklaar dat aan **diepere ingrepen in de sociale zekerheid** niet valt te ontkomen. Het rapport toonde aan dat de WAO in ons land drie keer duurder is als in andere Europese landen. De vertrekkende Britse ambassadeur Sir Michael Jenkins zei over de WAO-problematiek: "Er werd al over gepraat toen ik hier aankwam en nu ik hier wegga, is er nog steeds geen werkelijke oplossing voor bedacht". Inderdaad. De WAO-ingreep is nu bijna geheel gerepareerd, ook door de overheid zelf, en het aantal arbeidsongeschikten is in februari gestegen tot 917.000. Het onvermogen van de politiek in een notedop: de PvdA is volgens de peilingen de helft van haar

zetels kwijt, maar het aantal WAO-ers stijgt gewoon door.

De werkgevers gingen de CAO-onderhandelingen in met het simpele motto: 'Nul is nodig, nul is genoeg'. Het kabinet heeft deze slagzin hartelijk omhelsd. Het is immers een leuke variatie op 'de broekriem aanhalen' of 'allemaal samen dezelfde wasmachine gebruiken'. Maar je kunt je afvragen of nul inderdaad nodig is. VNO-voorzitter Rinnooy Kan heeft zelf inmiddels afstand van de stelling 'nul is nodig' genomen. Hij waarschuwt ervoor dat Nederland moet ophouden zich overdreven te concentreren op loonmatiging. Dat drukt ons land nog verder weg in de richting van markten waar uitluitend op prijs en niet op kwaliteit wordt geconcurrerd. Bovendien lost algemene loonmatiging de structurele onevenwigheden aan de onderkant van de arbeidsmarkt niet op. Ook de OESO wijst daarop. Dan de tweede helft van de slagzin. Is nul genoeg? Daarmee zijn we weer aangeland bij de 'boterham met tevredenheid' van premier Lubbers. Is het probleem van onze samenleving niet juist dat wij veel te snel tevreden zijn? In Azië is niet de vraag of nul genoeg is, maar of er een één dan wel een twee voor die nul moet staan. Wat wij in Nederland nodig hebben is meer dynamiek. Dynamiek wordt niet gedreven door tevredenheid, maar door het gevoel dat het beter kan en moet. Een ondernemer die tevreden is met wat hij heeft, wordt weggeconcurrerd. Een werknemer die tevreden is met wat hij heeft, komt nooit hogerop. Als wij het beste uit ons zelf willen halen, dan moeten we niet te snel tevreden zijn. Nederland moet zich dus niet laten leiden door de kreet 'Nul is nodig, nul is genoeg'. Het gelijkheidssyndroom dat uit deze slagzin spreekt wekt verlamming op onze samenleving. Terwijl wij ons nationaal inkomen tot achter de komma verdelen, zijn andere landen bezig vóór de komma welvaart te scheppen. Nederland is in de afgelopen 20 jaar fors achteruitgegaan vergeleken met de rest van Europa. Wij kunnen ons daar niet bij neerleggen. Wij moeten onze boterham met tevredenheid voorlopig laten staan.

Stemmen voor veiligheid

De enige liberale partij van Nederland is een bestuurspartij en geen getuigenispartij. Dat brengt mee dat onze voorstellen en ideeën realistisch en uitvoerbaar moeten zijn. De VVD voert constructieve oppositie, dat wil zeggen dat we leidend zijn in discussies, initiatieven nemen en alternatieven aandragen. Neem als voorbeeld het terrein van justitie en politie. Op dit gebied is de VVD duidelijk leidend in de discussie geweest. Al vanaf de jaren zeventig klinkt de waarschuwing dat de criminaliteit sterk toeneemt. De overheid moet zich daar tegen wapenen. Helaas was daarvoor niet op ieder moment een parlementaire meerderheid aanwezig. Een half jaar geleden diende de VVD bij de Algemene Beschouwingen nog een motie in waarin werd gevraagd 100 miljoen gulden extra voor de criminaliteitsbestrijding. CDA en PvdA stemden toen tegen. Pas maanden later kregen die partijen door dat er toch echt extra uitgaven nodig zijn en wordt dat dapper vanaf spreekbeurtpodia geroepen.

De VVD vindt het vangen, veroordelen en vastzetten van criminelen een kerntaak van de overheid. Daar mag meer personeel voor worden aangenomen. De Tweede Kamerfractie heeft keuzes gemaakt en prioriteiten gesteld. Een voorbeeld daarvan was het voorstel op termijn 10.000 agenten meer op te leiden en in te zetten. Dan pas zit Nederland op het niveau van België en Duitsland. PvdA en CDA vinden dat niet nodig en volstaan met 500 man erbij: 9500 te weinig. Wanneer heeft men daar door dat dit niet volstaat?

Onlangs heeft de VVD een onderzoek laten doen naar wat de Nederlandse bevolking vindt van criminaliteitsbestrijding. Hieruit blijkt zonneklaar dat het overgrote deel van de mensen achter VVD-ideeën staat. Ongeveer driekwart van de bevolking schaart zich achter voorstellen die door liberalen in het parlement zijn gedaan. Ook daaruit blijkt dat er steeds meer stemmen opgaan voor het liberalisme.

Frits Bolkestein

Wetsvoorstel arbeidskostenforfait

Het Alternatief Beleidspakket '93, dat de VVD na Prinsjesdag '92 bekend maakte, had verschillende doelstellingen. Belangrijke hoofdpunt was een **aktief arbeidsmarktbeleid**. Dat betekent onder andere verhoging van de werkgelegenheid en vergroting van het verschil tussen uitkering en inkomen. Verdergaand in die lijn vestigde Frits Bolkestein vorige week bij het debat over de Voorjaarsnota van het kabinet de aandacht op de groeiende werkloosheid. De fractievoorzitter wees op de in Nederland zo verstarde situatie aan de onderkant van de arbeidsmarkt: het naast elkaar bestaan van tien-duizenden vacatures en werklozen. Hij kondigde tevens aan dat de VVD daarom zou komen met een initiatief wetsvoorstel om het **arbeidskostenforfait te verhogen**. Hiermee zet de Tweede Kamerfractie haar constructieve oppositie voort: kritiek wordt onderbouwd met argumenten en naast regeringsvoorstellen worden eigen plannen en initiatieven gelegd. Afgelopen maandag presenteerden Rudolf de Korte en Jos van Rey dit initiatief wetsvoorstel. Hierin wordt het arbeidskostenforfait (de vaste aftrek op het belastbaar inkomen) verhoogd van 5 naar 10% van het belastbaar inkomen. Het maximum (nu 1500 gulden) wordt met maximaal 500 gulden verhoogd tot 2100. De aftrek geldt alleen voor werkenden, waardoor het verschil tussen loon en uitkering wordt vergroot. De effecten van zo'n maatregel spreken voor zich. Ten eerste wordt de afstand tussen lagere lonen en uitkeringen verhoogd met 0,7% in 1994, dat wil zeggen 150,- tot 200,- gulden op jaarbasis. Dat resulteert uiteindelijk in extra werkgelegenheid van 41.000 arbeidsjaren. **De werkloosheid daalt met ongeveer 55.000 personen.** Vooral de lager

geschoolde en betaalde werknemers profiteren hiervan. Het Centraal Planbureau heeft dat doorgerekend en noemt verhoging van het arbeidskostenforfait het instrument met het grootste effect op de werkloosheidsbestrijding. Het is de beste manier om banen te scheppen. Niet alleen de VVD en het CPB zijn voorstander van verhoging van het arbeidskostenforfait. Ook de minister van Sociale Zaken, De Vries (CDA), heeft zich daar vaker positief over uitgelaten. "Maar wij zijn bang dat De Vries te weinig steun krijgt in de coalitie," merkte Jos van Rey tijdens de persconferentie op, "vandaar dat wij hem de helpende hand bieden." Het CDA heeft vaker gezegd dat ze voorstander is van vergroting van de afstand tussen werken en niet-werken, maar heeft dat nog maar weinig in praktijk gebracht. Dit VVD-wetsvoorstel moet in 1994 ingaan en daarom nog dit jaar worden behandeld. Dat dwingt de coalitie dus snel kleur te bekennen.

De PvdA en haar minister van Financiën, Kok, schermen tot dus ver met een voor iedereen gelijke heffingskorting. Maar een dergelijke maatregel heeft een nivellerende werking. De VVD is er om die reden tegen. Nederland heeft al de platste loongebouw, dat moet niet verder worden afgeplat. Ook internationale instanties als de OESO wijzen daarop. Met een heffingskorting worden de middeninkomens zwaar geraakt. "Het kabinet moet niet aan koopkrachtreparatie doen, maar voor werk zorgen," vindt Rudolf de Korte. Inlichtingen: Rudolf de Korte, 070-3182902 en Jos van Rey, 070-3182899.

Broken dreams Tempobeurs

Vorig jaar vond de VVD al dat de staatssecretaris van Volksgezondheid, Simons (PvdA), zijn 'boulevard of broken dreams' lang genoeg had bewandeld. Fractievoorzitter Frits Bolkestein diende een motie van wantrouwen in omdat Simons belofte dat de premies zouden dalen werd niet bewaarheid (zie ook VVD-Expresse nr 62). Simons mocht blijven zitten zolang hij maar niks meer deed, was de lijn die het CDA van toen af met de mond beleeft.

De VVD was de enige partij die in 1991 tegen het Plan Simons stemde. De kritiek die de VVD van meet af aan uitte op het Plan Simons krijgt nu steeds meer navolging. De gevaren waar de VVD voor waarschuwde komen uit. Onlangs bracht de Ziekenfondsraad unaniem een zeer negatief advies uit. De stelselwijziging die het kabinet doorvoert, draagt niet bij tot kostenbeheersing, was hun conclusie.

Afgelopen week bracht een speciale, door de staatssecretaris zelf ingestelde adviescommissie, ook een rapport uit. Ook hun bevindingen liegen er niet om: het Plan Simons is niet bestuurlijk uitvoerbaar wat de normuitkering betreft en men vroeg om een time-out voor de derde fase.

Woordvoerder Margreet Kamp wees afgelopen week bij de regeling van werkzaamheden op dit nieuwe rapport en de "continuïteit story of broken dreams", zoals ze het noemde. Het kabinet heeft het rapport van de commissie Bruins Slot op een vrijdag stilzwijgend in ontvangst genomen. In het weekeinde berichtte de minister van Economische Zaken, Andriessen (CDA), dat bepaalde plannen niet zullen worden uitgevoerd en dat een nieuw stelsel wordt gezien. "Prima, maar wat zijn de woorden van de minister waard? Spreek het kabinet met één mond?" vroeg de woordvoerder zich hardop af. Want het ministerie van WVC liet weten dat het een misverstand betrof en de staatssecretaris zelf zegt van niets te weten. Vice-premier Kok (PvdA) vroeg zich af waar Andriessen op doelde.

De VVD zag er bewust van af de discussie te versnipperen en de bewindslieden deze week weer naar de Kamer te laten komen. De woordvoerder vroeg om bij een eerder beloofde brief van 15 mei een toevoeging te doen met een standpunt over het zelf gevraagde advies van de commissie-Bruins Slot. Dan kan ook dat eind mei bij het debat worden betrokken. Dan zal duidelijk moeten worden wat het CDA echt wil.

Inlichtingen:

Margreet Kamp, 070-3182893.

Afgelopen week stond weer één van de vele wijzigingen van de Wet Studiefinanciering op de agenda.

Woordvoerder Benk Korthals wees op de onrust en de onduidelijke situatie die wordt gecreeërd wanneer dezelfde wet telkens wordt gewijzigd en wanneer steeds nieuwe bezuinigingsvoorstellen erop worden ingediend. Dit keer ging het over het invoeren van normeringen voor het studietempo.

De minister van Onderwijs, Ritzen (PvdA), stelde in zijn wijzigingsvoorstellen voor de normen voor de studieresultaten laag te leggen. Het eerste jaar moet 10% van de tentamens zijn gehaald. Op die manier vallen de zogenaamde 'spookstudenten' (staan ingeschreven vanwege beurs en OV-jaarkaart) vanzelf weg. Vanaf het tweede jaar wordt de norm 25%. Volgens de VVD en andere partijen mocht die norm best zwaarder zijn, maar dat kon voorafgaand aan het debat volgens de minister om praktische redenen niet. Tijdens het debat stemde hij erin toe de norm ook voor het eerste jaar op 25% te leggen.

De woordvoerder betoogde dat de huidige structuur van studiefinanciering wetsvoorstellen zoals de tempobeurs noodzakelijk maakt. Bij het door de VVD bepleitte stelsel is de student er zelf bij gebaat snel te studeren. "Uitgaande van het systeem dat er thans is en dat voorlopig niet zal veranderen - omdat PvdA en CDA daar niet toe geneigd zijn - hebben wij studievoortgangscategorie gewoon nodig. Het is ook niet gek, dat er een koppeling komt van een minimale studievoortgang aan het recht op studiefinanciering." Tot nu toe zijn er twee prikkels om snel te studeren: je hebt maar tijd tot je 27e en na de totale cursusduur plus één jaar vervalt ook het recht op studiefinanciering. Maar de woordvoerder riep wel de vraag of het verstandig is dat de onderwijsinstellingen zelf de voortgang te laten controleren. Universiteiten hebben namelijk op hun beurt een belang bij zo veel mogelijk studenten (i.v.m. het verkrijgen van college-gelden en rijks-gelden). Zit daar niet een tegenstrijdigheid in? De minister vindt het geen probleem de controle bij de universiteiten te laten, omdat die instituten volgens hem niet gericht zijn op maximalisering van hun budget maar op bewaken van hun kwaliteit.

Inlichtingen:

Benk Korthals, 070-3182902

Agenda

Zoals eerder vermeld organiseert het wetenschappelijk bureau van de VVD, de Teldersstichting, op 2 juni een debat tussen VVD-fractievoorzitter mr drs F. Bolkestein en SER-voorzitter ir Th. Quené. Onderwerp van discussie is "De positie van de SER in de Nederlandse overleconomie".

Gefinteresseerden kunnen inlichtingen verkrijgen bij:
Teldersstichting, Koninginnegracht 55a
2514 AE DEN HAAG

Politiek bedrijft men op basis van actuele informatie

Daarom geeft de VVD-Tweede Kamer wekelijks een nieuwsbrief uit: de VVD-Expresse. Hierin staan actuele commentaren en verslagen van Kamerdebatten en politieke discussies. Tevens bevat de VVD-Expresse een column van Frits Bolkestein en opinie-artikelen en samenvattingen van belangrijke toespraken.

U kunt zich abonneren door de bon te sturen naar:

VVD-Expresse
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

JA,

ik neem een abonement op de VVD-Expresse, de wekelijkse nieuwsbrief van de VVD-Tweede Kamerfractie, voor de speciale prijs van Fl 15,- (geldig tot het eind van het parlementair jaar). Een lidmaatschap voor een heel jaar kost Fl 75,- en gaat in na het zomerreces.

Naam : .....

Adres : .....

Postcode : .....

Woonplaats : .....

Handtekening :

Gehandicaptenzorg

Het debat over het wetsvoorstel Voorziening Gehandicapten zorgde afgelopen week zowel binnen als buiten de Kamer voor beroering. Gehandicapten protesteerden in Den Haag tegen invoering van de wet, CDA- en PvdA-ministers, -staatssecretarissen en -Kamerleden protesteerden in de Kamer tegen een VVD-motie om het wetsvoorstel in te trekken. De VVD liet al voor de behandeling weten het voorstel financieel en qua uitvoering slecht onderbouwd te vinden. Wordvoerder Henk van Hoof zei dat het "volstrekt onvoldoende informatie biedt om er ja of nee tegen te kunnen zeggen. Het enige dat ik weet is, dat op deze manier gehandicapten er de dupe van kunnen worden."

Budgetneutraal?

In het debat werkte de woordvoerder dat verder uit. De VVD staat weliswaar achter de achterliggende gedachte van de uitbreiding tot de mensen van 65 jaar en ouder, hetzelfde geldt voor de idee van decentralisatie. Ook is de VVD niet tegen de gedachte van eigen bijdragen binnen grenzen. De open-eind financiering van de huidige regeling wordt vervangen door budget-financiering. Maar ondanks de uitbreiding naar toepassing van 65-plussers, die 1,2 miljard extra zal kosten, moet de gehele operatie kostenneutraal verlopen. "Tussen het hanteren van budgettaire neutraliteit en het handhaven van een zorgplicht kan gemakkelijk spanning ontstaan," bracht de woordvoerder naar voren. Wanneer er geen ruimte is bij eigen bijdragen en gemeentebegrotingen moet het komen uit de omvang of de kwaliteit van de te

verstrekken voorzieningen. De woordvoerder zetten daar vraagtekens bij: wanneer is er nog sprake van adequate voorzieningen?

Vogelvrij

Bij de maximalisatie van eigen bijdragen wil het kabinet die laten ophouden bij een inkomen ter hoogte van de ziekenfondsgrens. "De vraag is of de gehandicapte daarboven vogelvrij is," aldus de woordvoerder. De woordvoerder waarschuwde ook voor de financiële risico's bij de gemeenten, als gevolg van de decentralisatie. Want door concentratie van enkele omvangrijke soorten voorzieningen en door de budgettering worden weliswaar besparingen gerealiseerd, maar niemand kan vertellen hoeveel dat is.

Twijfels

De woordvoerder vroeg verschillende malen om een onderbouwing van de financiële aannames in de kabinetsplannen. Omdat die niet kwamen diende de woordvoerder namens de VVD zijn ongewone motie in. "Aan de ene kant herkennen wij de hoofdlijnen en de uitgangspunten. Wij onderschrijven die over het algemeen ook. Aan de andere kant hebben wij veel vragen en twijfelen we eraan of, en zo ja op welke wijze en wanneer dit wetsvoorstel uitgevoerd kan worden." De VVD vroeg het kabinet daarom per motie het wetsvoorstel in te trekken. Dan kan de regering tekortkomingen verbeteren en andere zaken onderbouwen. De coalitie reageerde zoals verwacht verbolgen op deze motie. Inlichtingen: Henk van Hoof, 070-318

Debat

Prioriteitennota

Donderdag stond een Uitgebreide Commissievergadering over de begin dit jaar verschenen Prioriteitennota van de minister van Defensie, Ter Beek, op de agenda. Volgende week zou dan een plenair debat volgen. Onderdeel van de discussie was de eventuele afschaffing van militaire dienst- en opkomstplicht. De dag voorafgaand aan het debat lekte uit dat de Raad van State vindt dat dit een grondwetswijziging vergt. Opeens bleek het CDA het debat te willen uitstellen. Eerst trachtte men dat te doen in een besloten vergadering, maar VVD-woordvoerder Sari van Heemskerck vond dat het CDA daar niet zo makkelijk vanaf kon komen. In openbaarheid moest het CDA komen met de opmerking dat men niet wilde debatteren over een voorstel dat al maanden bekend is, nl. eventuele afschaffing dienstplicht. De minister gaf wel een toelichting op het, nog niet gepubliceerde, stuk van de Raad van State. Het CDA wilde vervolgens datzelfde van de minister nog eens op papier zien. Daarom werd de UCV verzet naar maandag 17 mei. De minister zei in die tijd niets toe te kunnen voegen aan zijn eerder gemaakte opmerkingen, maar daar gaat het bij het CDA blijkbaar niet om. De woordvoerder zei het optreden van het CDA een "vertoning" te vinden. Inlichtingen: Sari van Heemskerck-Pillis Duvekot, 070-3182888

Enquete criminaliteit

De VVD heeft Bureau Inter/View een enquête laten houden naar wat de Nederlandse bevolking vindt van het criminaliteitsbeleid. Hieruit blijkt dat voorstellen die door de VVD zijn gedaan breed ondersteund worden in het land. De volgende vragen werden voorgelegd:

- Er dient **meer geld** besteed te worden aan de bestrijding van de criminaliteit, ook als dat betekent dat de overheid minder geld kan uitgeven aan andere zaken. 73% eens 22% oneens
- De **politie** dient **meer zichtbaar** aanwezig te zijn op straat. 86% eens 13% oneens
- De **politie**sterkte moet met **10.000 man** worden verhoogd 73% eens 19% oneens
- Er moet meer geld geïnvesteerd worden in de **bouw van cellen**, zodat het op korte termijn niet meer nodig is mensen wegens cellengebrek naar huis te sturen. 84% eens 13% oneens
- Om ontsnaptingen uit gevangenissen te voorkomen, dienen er **strengere regels** in gevangenissen te worden ingevoerd. 85% eens 10% oneens
- Het is nodig dat er een **kort openbaar parlementair onderzoek** komt naar de problematiek van de gevangenissen, zoals het cellentekort, de ontsnaptingen en de positie van het gevangenispersoneel. 79% eens 18% oneens

In het algemeen is een ruime meerderheid van de Nederlanders het eens met de stellingen die werden voorgelegd, omgeacht hun politieke voorkeur. De VVD-kiezers wijken in hun mening niet significant af van de 'gemiddelde Nederlander', behalve bij de stelling dat er meer geld moet worden geïnvesteerd in de bouw van cellen. Daarmee zijn ze het in grotere mate eens. Het is opmerkelijk dat de mensen in de grote steden (waarvan men zou kunnen veronderstellen dat ze in grotere mate met criminaliteit worden geconfronteerd) niet afwijkend zijn in hun oordeel.

Algemene Ledenvergadering te Breda

Samenvatting oespraak Frits Bolkestein

Tevredenheid is een gevoel van welbehagen. Dat gevoel streven we allemaal na. Wij Nederlanders zijn een tevreden volkje. Uit een internationaal onderzoek bleek onlangs dat de Nederlandse werknemers, op de Zwitsers na, het meest tevreden zijn. Maar hebben wij wel recht op die tevredenheid? Of zijn we misschien een tikkeltje gemakzuchtig? Wij plegen nog steeds met veel zelfgenoegzaamheid te zeggen dat Nederland één van de rijkste landen ter wereld is. Dat is natuurlijk ook zo. Maar in de laatste twintig jaar is onze economische positie in Europa hard achteruit gehold. In 1970 was de Nederlandse burger de rijkste van de oude zes EG-landen. In 1980 stonden we al op de twee na laagste positie. En in 1990 stond Nederland op de laagste plaats. Wat is er in die twintig jaar met ons land gebeurd? Het antwoord is simpel. Er zijn sinds 1970 honderdduizenden mensen in de WAO verdwenen of werkeloos geraakt. Steeds minder werkenden moeten het geld voor steeds meer inactieven verdienen. Als in Nederland relatief evenveel mensen werkten als in de rest van Europa, dan zou onze welvaart met een kwart toenemen. Maar wij steggelen liever elk jaar over de verdeling van 1% koopkracht. Wat wij in Nederland dus nodig hebben is niet tevredenheid, maar juist ambitie. Ons land heeft geen behoefte aan stagnatie, maar aan dynamiek. Als wij het beste uit ons zelf willen halen, dan moeten wij niet te snel tevreden zijn. In 1989 heeft de heer Brinkman drie boeien voor het kabinet uitgeworpen: stabilisatie van de bedrijfswinsten, stabilisatie van de collectieve lasten en vermindering van het financieringstekort. Het kabinet vaart nu langs al deze boeien. Maar de brulboei die ooit de wateren rond Texel bewaakte is tot zwijgen gebracht. Ik ben reëel genoeg om te erkennen dat de malaise niet alleen door het kabinet is veroorzaakt. Het gaat slecht met de wereldeconomie; de meeste landen om ons heen hebben het moeilijk. Maar hoe staat het met de grote operaties die het kabinet wel helemaal zelf in de hand heeft? De decentralisatie is op compleet fiasco uitgelopen. De lagere overheden kregen meer taken, maar minder geld. De sociale vernieuwing is in de krochten van de Haagse bureaucratie gesmoord. Het Plan Simons is door alle deskundigen tot de grond toe afgebrand. Alleen de heer Simons zelf is niet van het pluche af te branden. Over het Plan Simons nog het volgende. We staan aan de vooravond van de

derde fase van het Plan Simons. Het gaat om een cruciale beslissing die door een volgend kabinet nauwelijks is terug te draaien. De vraag is wat het CDA gaat doen. Tot nu toe speelt deze partij dubbel spel. In de Kamer stemt het CDA steeds braaf vóór. Maar buiten de Kamer roepen CDA-ers om het hardst dat het zo'n onzalig plan is. Mijn oproep aan het CDA is: Wil het echte CDA opstaan! Als de christendemocraten voor zijn moeten ze voor stemmen en hun mond houden. Dan komen we ze tijdens de verkiezingen nog wel tegen. De gezondheidszorg is een te belangrijke zaak om haar op te offeren aan een coalitie waar toch niets uitkomt. Het CDA vertoont hetzelfde ontwijkende gedrag inzake de defensie. De christendemocraten hebben tot nu toe alle snode plannen van Minister Ter Beek goedgekeurd. Maar nu de prioriteitennota in de Kamer moet komen, vlucht het CDA in vertragingstactiek. De VVD heeft forse kritiek op de plannen van Ter Beek. Wij hebben onze bezwaren vanaf het begin op tafel gelegd. Het CDA geeft de PvdA eerst groen licht, maar tegen de tijd dat er wat moet gebeuren, gaat het licht op oranje. Het is dit soort gedraai dat de Nederlandse politiek een slechte naam geeft. Gelukkig is er nog één bewindspersoon die verfrissende ideeën heeft. Ik doel natuurlijk op de onvolprezen minister Alders. Zijn pleidooi om collectief de was te doen was wellicht wat onbezonnen. Maar hij heeft onlangs verstandige aanvullende voorstellen gedaan. In een ochtendblad schreef hij het volgende: "Als er vaker in restaurants wordt gegeten, kan het energiegebruik worden gereduceerd omdat men daardoor minder is aangewezen op het opslaan en koken van voedsel in huis." Naast de wasmachine, moeten dus ook de ijskast en het gasfornuis het huis uit. Maar we mogen van Minister Alders wel elke dag uit eten. Het bieftuksocialisme is terug van weggeweest! Het is droevig dat het prachtige glazen paleis van het Ministerie van VROM klaarblijkelijk wordt bewoond door een tuinkabouter. De heer Kok zei in 1989 over de PvdA: de luiken moeten open. Tot de heer Alders zeg ik: Zet de ramen van uw broeikas open. Laat de CO₂ ontsnappen en laat een frisse wind door uw departement waaien. Het milieu gaat ons allen aan. De Nederlander heeft er graag iets voor over. Maar laten we het milieu alsjeblift zakelijk blijven benaderen. We staan aan het begin van een nieuwe tijd. Internationaal staan we voor nieuwe uitdagingen. De Koude Oorlog is voorbij,

de krijgsmacht wordt ingekrompen, maar in geen tijden is het Nederlandse leger zo actief geweest. Nederland heeft terecht de ambitie om actief aan vredesoperaties deel te nemen. Maar dat kan niet met anderhalve man en een paardekop. We vragen steeds meer moed van een steeds meer ontmoedigde krijgsmacht. Wat wij nodig hebben is een moedige Minister van Defensie, die zijn troepen beschermt tegen de botte bijl. Ook de Nederlandse politiek staat aan het begin van een nieuwe tijd. Onze cultuur van wikken en wegen, van passen en meten, van plooiën en schikken, past niet meer bij de gigantische uitdagingen waarvoor wij staan. Een aantal vraagstukken vragen om een cultuuromslag in de Nederlandse politiek. Wat waren de krantekoppen na het debat over de voorjaarsnota?: "Coalitie verdeeld over inkomensverhoudingen". We krijgen dus weer een zomer van geneuzel met koopkrachtplaatjes. Is het vreemd dat de burgers denken 'dat ze maar wat doen' in Den Haag? De VVD-fractie heeft tijdens dit debat een motie ingediend tegen inkomensnivellering. Sommigen vinden dat wij oude stokpaardjes berijden. Ik beschouw dat als een compliment. Wij zijn inderdaad al twintig jaar consistent tegen inkomensnivellering. Wij zijn al die tijd niet van mening veranderd, want we hebben al twintig jaar lang gelijk. Ik ben begonnen over het onderwerp tevredenheid. Je moet beginnen met ambitie, met de wil om iets te bereiken. De VVD is een partij met ambitie. Onze invloed in de Nederlandse politiek is daardoor altijd groter geweest dan onze omvang. Zoals Joost van den Vondel heeft gezegd: "Een kleine hamer, snel gedreven, heeft meer kracht dan een groot ijzer dat maar op de bout wordt gelegd".

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappayne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost fl. 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Niet berusten

Het stelsel van sociale zekerheid mag zich momenteel in brede, kritische belangstelling verheugen. Dat is wel eens anders geweest. Voor het eerst sinds de jaren zeventig - toen Hans Wiegel het onderwerp op de politieke agenda zette - lijkt het mogelijk in brede kring een zakelijke discussie over het stelsel van sociale zekerheid te voeren.

De VVD is er nooit voor teruggeschrokken de sociale voorzieningen kritisch onder de loep te nemen. Velen zagen alleen daarin al genoeg reden liberale politici te verketteren. Het CDA ging in 1986 de verkiezingen in met de leuze "rust op het front van de sociale zekerheid". Rustig is het nooit geworden. Integendeel. Het uitblijven van durf en daadkracht heeft er toe bijgedragen dat er meer dan 900.000 WAO-ers zijn. Iedereen herinnert zich de langdurige impasse en de crisis in de CDA/PvdA-coalitie toen het tot WAO-maatregelen moest komen. CDA-kroonprins Brinkman vreest dat binnen twee jaar opnieuw een WAO-discussie noodzakelijk is, maar zette wel zijn handtekening onder een wetsvoorstel van Lubbers en Kok, bereid in de keuken van minister De Vries. En dat gebeurde notabene vlak nadat hij een akkoord met de VVD had verscheurd.

De steekproeven naar (oneigenlijk) gebruik van bijstandvoorzieningen openen vele ogen. Na de eerdere onthutsende uitkomsten van onderzoek in Rotterdamse en Groningse wijken blijkt ook een deel van de hoofdstedelijke horeca ondernemers te frauderen met bijstandsuitkeringen. Geen wethouder kan nu nog komen met het argument, dat het politieke klimaat niet rijp is om te praten over dergelijke zaken.

Met de slechte verhouding tussen werkenden en niet-werkenden (100:87) is rust niet langer geboden. Wezenlijke veranderingen kunnen niet langer uitblijven. De overleg-economie is vastgelopen: advies, overleg, uitvoering en toezicht moeten beter van elkaar worden gescheiden. De VVD heeft met twee initiatief wetsvoorstellen een voorschot op die discussie genomen: het initiatief-wetsvoorstel tot wijziging uitvoeringsorganen en het initiatief-wetsvoorstel tot afschaffing verplichte adviesaanvraag bij de SER. Hierover zal ik volgende week debatteren met de heer Quené, voorzitter van de SER.

Frits Bolkestein

VVD-wetsvoorstel kiesrecht

"Als wij willen erkennen dat betrokken landgenoten in het buitenland volwaardig Nederlander zijn, dan behoren zij in gelijke mate als de Nederlanders hier van hun staatkundige grondrechten gebruik te kunnen maken," met deze woorden begon Nellie Verbugt afgelopen dinsdag haar maiden-speech. Met haar eerste keer achter het spreekgestoelte trof zij meteen VVD-collega's achter de (regerings)tafel. Jan Kees Wiebenga en Frans Weisglas verdedigden het VVD-initiatief wetsvoorstel dat belemmeringen bij de uitoefening van het kiesrecht van in het buitenland wonende Nederlanders weg moet nemen.

Lage opkomst

Bij de laatste verkiezingen voor het Europees Parlement nam maar 6% van het buitenlands electoraat deel en bij de Tweede kamerverkiezingen slechts 4%. In totaal zijn 400.000 mensen stemgerechtigd, dus die lage opkomst scheelt een aanzienlijk aantal mensen. De woordvoerder ging in op de achtergrond van de discussie. In 1975 diende Annelien Kappeyne van de Coppello een motie in om de belemmeringen voor het actief kiesrecht van niet in Nederland wonende Nederlanders op te heffen. Na aanpassing van de kieswet in 1985 werd het kiesrecht van Nederlanders in het buitenland een feit. In 1989 werden nog verbetering aangebracht, maar nog altijd waren niet alle hindernissen weggenomen. Dat bleek wel uit de lage opkomstcijfers.

Voorstellen

Bij de behandeling van de kieswet in 1989 bleek de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, De Graaff-Nauta (CDA), niet bereid op korte termijn VVD-voorstellen bij wet te wijzigen. Om die reden kwam de VVD met een eigen wetsvoorstel. Wie schetst de verbazing van de VVD toen het kabinet een half jaar daarna met een wetsvoorstel van grotendeels gelijke strekking kwam?

Uiteindelijk is overeenstemming bereikt tussen de initiatiefnemers en de regering. Hierdoor bevat het uiteindelijk voorstel elementen van beide. Het wetsvoorstel opent de mogelijkheid tot inrichting van briefstembureaus in ambassades en consulaten en op het kabinet van de gouverneur van de Nederlandse Antillen en Aruba. Hierdoor kunnen kiezers hun stembiljet retourneren aan de ambassade/consulaat dat is aangewezen als briefstembureau. Tot dusver moest het worden teruggestuurd naar Den Haag, waarvoor de beschikbare tijd in veel gevallen te klein was.

Experiment

Uit het oorspronkelijk regeringsvoorstel is de bepaling overgenomen dat per land slechts één briefstembureau kan worden ingericht. Bij de verkiezingen in 1994 gaat de nieuwe regeling in. Bij wijze van experiment gaat het om zeven

Vervolg op pagina 2

Prioriteitennota

Vorige week werd de Prioriteitennota van de minister van Defensie, Ter Beek (PvdA), in de Kamer besproken. In eerdere reacties heeft de VVD al laten weten dat de VVD zich kan vinden in zijn analyse van de internationale veiligheidssituatie. Maar in de militaire vertaling daarvan naar defensiebeleid schort het een en ander. Frits Bolkestein verwoordde het de afgelopen weken als volgt: de structuur van de krijgsmacht moet hetzelfde blijven dat is de hoofdzaak. De vraag is hoeveel vlees op de botten moet zitten.

"Het hoofdthema van het debat is de omvang van de krijgsmacht en de manier waarop we dat invullen," vatte woordvoerder Sari van Heemskerck het samen tijdens het debat. "Voor de VVD blijft die omvang in eerste instantie altijd gerelateerd aan de NAVO-taken." In verband met die NAVO-taken hamert de VVD al sinds het bekend worden van de plannen van de minister van defensie op het handhaven van een vijfde mobilisatiebrigade van de Koninklijke Landmacht na 1998. Ook vanuit de NAVO kwam zeer harde kritiek dat hierin niet was voorzien. De minister kwam na druk vanuit de Kamer hierop terug en zegde dat toe.

Taken

Naast de vijfde brigade wil de VVD de infrastructuur en het materieel van de zesde brigade niet afstoten en relatief goedkoop verkopen, maar ervoor zogen dat de eventuele zesde diep-mobilisatiebrigade kan worden aangehouden. De woordvoerder diende daartoe een motie in. De partijraad van het CDA had zich in gelijke bewoordingen uitgesproken, dus vanuit die hoek viel steun te verwachten. Maar even later diende het CDA doodleuk een motie in waarin om hetzelfde werd gevraagd, maar in andere bewoordingen: in plaats van "niet afstoten" gebruikte het CDA de woorden "in stand houden" van het materieel voor de zesde brigade. Naast de klassieke NAVO-taken voorziet de Prioriteitennota meer deelname aan interventies als peace-keeping en peace-enforcing. "Voor de VVD is het buitengewoon belangrijk dat we daaraan kunnen deelnemen," zei de woordvoerder. De VVD wil daarom paraatstelling van twee extra bataljons: een van de mariniers en een van de pantserinfanterie, verschillende typen eenheden met een eigen karakter. Een VVD-motie daartoe werd verworpen. Er volgt nu een studie naar de mogelijkheid van een derde bataljon mariniers.

Onomkeerbaar

De plannen van de minister waarin hij de

reorganisatie van de krijgsmacht ontvouwt, kenmerkten zich door een grote mate van onomkeerbaarheid. De minister wilde in een aantal jaren naar een klein, flexibel beroepsleger waarbij de dienstplicht binnen een aantal jaren wordt afgeschaft. De VVD heeft van meet af aan gewaarschuwd voor die onomkeerbaarheid: o.a. omdat de internationale veiligheidssituatie zich kan wijzigen en de wervingskracht van een beroepsleger kan tegenvallen. In het debat stelde de VVD daarom voor ijk-momenten in het proces aan te brengen. De minister voelde daar niet voor. Vlak voor het debat werd dit punt politiek geladen, omdat ook de partijraad van het CDA bedenkingen had en zich voor evaluatie van het proces uitsprak. De PvdA volgde haar minister. (De discussie over de relatie tussen afschaffing van de dienstplicht en wijziging van de grondwet komt later aan de orde.)

Tijdens het debat diende het CDA een lange, omslachtige motie in die vroeg om jaarlijkse rapportering van het herstructureringsproces en tweejaarlijkse evaluatie van de uitgangspunten van de Defensienota. Dat komt feitelijk neer op hetzelfde dat de VVD wil: ook het CDA liet de onomkeerbaarheid los. De woordvoerder vroeg de minister naar diens uitleg van die motie. Die verklaarde het te interpreteren als aan de slag gaan en tweejaarlijks evalueren en herijken van de uitgangspunten. De woordvoerder vond deze uitleg reden de eigen motie in te trekken en de de CDA-motie te steunen. De PvdA kon niet anders dan schoorvoetend haar minister volgen. De inzet van de VVD bij het debat (verbreding landmacht, grotere inzetbaarheid en geen onomkeerbare beslissingen) is daarmee grotendeels bereikt.

Inlichtingen:

Sari van Heemskerck Pillis-Duvekot, 070-3182888

Vervolg van voorpagina

landen waar een briefstembureau wordt geplaatst: Verenigde Staten, Brazilië, Zuid-Afrika, Israël, Indonesië, Australië en Italië. Voor de overige landen geldt de oude regeling. De woordvoerder diende een motie in waarin wordt gevraagd het experiment uit te breiden tot Nieuw-Zeeland en Canada, waar ongeveer 100.000 Nederlanders wonen. Volgende week wordt daarover gestemd.

In 1994 wordt het voor honderduizenden Nederlanders dankzij een VVD-

Decentralisatie onderwijs

Brieven van de staatssecretaris van Onderwijs, Wallage (PvdA), en de minister president, Lubbers (CDA), over de voortgang van decentralisatie in het onderwijs waren aanleiding voor een mondeling overleg. In die brief staat dat het wetsontwerp Decentralisatie Huisvesting klaar is voor overleg in het kabinet en daarna naar de Raad van State kan.

Verder bevat het een actie-programma, waaruit blijkt dat de staatssecretaris in juni zijn conclusies trekt en na de zomer overleg met de kamer wil hebben. Dan is duidelijk welke taken respectievelijk aan scholen en gemeenten worden overgelaten bij het bestuur, met andere woorden welke bestuursvorm het openbaar onderwijs krijgt.

De VVD houdt vast aan de voorstellen die het onlangs in een speciale notitie heeft vastgelegd (zie VVD-Expresse nr. 91). Wordvoerder Jan Franssen wees daarnaast op de wijziging in de beeldvorming die blijkt uit de brieven van de staatssecretaris de afgelopen maanden.

Hij vroeg zich hardop af of de decentralisatie van het onderwijs er nog deze kabinetsperiode doorkomt.

In dat verband noemde de woordvoerder het opvallend dat het brieven betrof, omdat eind '92 een nota was toegezegd. Het CDA hamerde op de status van het stuk (brief en geen nota) en zei verder alles wel af te wachten. Die partij ziet immers niets in overheveling van bevoegdheden naar de gemeenten. Volgens de woordvoerder moest het CDA maar eens "met de billen bloot" en hardop zeggen wat het vindt van de plannen van de PvdA-staatssecretaris.

Inlichtingen: Jan Franssen, 070-3182886

initiatief makkelijker deel te nemen aan de verkiezingen.

Het zou toepasselijk zijn wanneer de enige liberale partij in Nederland daar ook de vruchten van plukt.

Inlichtingen:

Nellie Verbugt, 070-3182892, Frans Weisglas, 070-3182903 en Jan Kees Wiebenga, 070-3182904.

Bonus-malus en ziekteverzuim

Plenair stonden tegelijkertijd twee wetsvoorstellen ter behandeling die sterk met elkaar te maken hebben: het wetsvoorstel terugdringing Ziekteverzuim en het wetsvoorstel tot wijziging van de Arbeidsomstandighedenwet. Woordvoerder was Robin Linschoten. De wet terugdringing ziekteverzuim komt neer op het privatiseren van de ziekteverzuim. In het oorspronkelijk voorstel komen de eerste drie tot zes weken ziekteverzuim voor rekening van de werkgever. Drie weken gold voor ondernemingen kleiner dan 15 werknemers en 6 weken voor die met meer dan 15 mensen in dienst. Tijdens het debat werd dat veranderd. Ten behoeve van het midden- en kleinbedrijf is de periode terug gebracht van drie naar twee weken. Met deze wet wordt het herverzekeren van alle bovenwettelijke regelingen via ziekingeldkassen van de bedrijfsverenigingen geblokkeerd. Tevens worden de mogelijkheden voor werkgevers verruimd om eigen-risicodragers te worden. De woordvoerder diende een amendement in dat verder gaat en alle werkgevers ten principale het recht geeft (onder bepaalde uniforme voorwaarden) eigen risico drager te worden.

Bonus-malus

Ander punt dat hier ter discussie stond is de bonus-malus regeling. Die wordt versoepeld. Een bonus wordt gegeven aan bedrijven die een WAO-er in dienst nemen. Een malus krijgen die ondernemingen voor elke werknemer die arbeidsongeschikt wordt verklaard. Nog niet duidelijk is hoever die versoepeling gaat, aangezien er drie amendementen voorliggen, waar volgende week over wordt gestemd. De eerste bevat het voorstel de maximale malus van 5% van de totale loonsom terug te brengen tot 3%. Die wordt breed gesteund. Een tweede (VVD-)voorstel is geen malus te geven over werknemers voor wie eerder een bonus was verkregen. Nu kan het zo zijn dat de uiteindelijke malus hoger uitvalt dan de eerder verkregen bonus. Zo ontstaat een financieel risico voor bedrijven bij hun initiatief WAO-ers aan te nemen. Sommige partijen wezen op het risico dat ondernemingen WAO-ers alleen aannemen om een bonus te ontvangen en ze dan vervolgens binnen korte tijd te ontslaan. De woordvoerder maakte duidelijk dat ten eerste de bedrijfsverenigingen daar bij zijn en daarnaast ontslagbescherming bestaat. Het is nog niet zeker of het CDA dit amendement zal steunen. Het derde voorstel, ook van de VVD, is de malus te

verlagen tot drie maanden salaris, in plaats van een heel jaar salaris.

Europese richtlijnen

Het tweede wetsvoorstel (wijziging Arbeidsomstandighedenwet) is een rechtstreeks gevolg van Europese richtlijnen. Werkgevers worden verplicht een vorm van bedrijfsgezondheidszorg aan alle werknemers beschikbaar te stellen. Grote bedrijven hebben die in bepaalde gevallen zelf, de andere kunnen zich aansluiten bij een Arbo-dienst. De woordvoerder uitte kritiek op de minister van Sociale Zaken, De Vries (CDA), omdat hij verder gaat dan de toch al gedetailleerde Europese richtlijnen. De woordvoerder verwoordde drie problemen. Ten eerste is het moeilijk te voorspellen hoe de relatie tussen ondernemingen en Arbo-diensten zal verlopen. Ten tweede zijn er momenteel te weinig Arbo-diensten en is het niet zeker dat dat binnen de voorziene tijd van vier jaar rond is. Ten derde vroeg de woordvoerder zich af wat deze verplichte voorziening bedrijven gaat kosten. Dat is vooral voor het midden- en kleinbedrijf van belang. De minister kon geen garantie geven over de kosten.

Inlichtingen:

Robin Linschoten, 070-3182895

Beroeps- onderwijs

In een mondeling overleg met de ministers van Onderwijs, Ritzen (PvdA), en Economische Zaken, Andriessen (CDA), sprak de Kamer over het secundair beroepsonderwijs. De VVD zegt al jaren dat het beroepsonderwijs niet goed aansluit op de arbeidsmarkt. In een rapport van de commissie Rauwenhoff werden suggesties gedaan om dat te

verbeteren. Vooral is een grotere directe betrokkenheid van het bedrijfsleven geboden. Men moet zich bezig houden met het bestuur en aangeven waar ze behoefte aan hebben.

Een jaar geleden stuurde de minister van Economische Zaken hier een brief over. Die ging over de wijze waarop hij het bedrijfsleven wilde stimuleren om de taak ter hand te nemen. Hij sloot convenanten af met de sociale partners en stelde geld beschikbaar. Toen zag het gezien de afspraken en beloften veelbelovend uit. Inmiddels vraagt de Kamer zich af waarom de minister van EZ geen duidelijker kritiek levert aan het adres van bedrijfsleven. Goed beroeps-
onderwijs is immers in hun belang. Kennis is meer en meer van vitaal belang voor de concurrentiepositie van een onderneming.

Treurig

Nu blijkt dat het bedrijfsleven niet goed inspringt op de noodzaak van goed beroepsonderwijs. Het ministerie van EZ moet zelfs druk uitoefenen en indringend wijzen op het voor beroeps-
onderwijs beschikbare geld. Individuele bedrijven blijken daar weinig mee te doen. Woordvoerder Len Rempt wees erop dat het treurig is dat het zo moet gaan. Vanuit het bedrijfsleven komt geen initiatief. "Men is met geen stok vooruit te branden," aldus de woordvoerder. VVD, CDA, PvdA en D66 waren eensluidend van oordeel dat het jammer is dat de minister van EZ zich moet bemoeien met het beroepsonderwijs. Er is daarom kamerbrede kritiek op de sociale partners in deze. Binnenkort zullen de bewindslieden op verzoek van de Kamer in de Stichting van de Arbeid hun teleurstelling hierover uiten.

Inlichtingen: len Rempt-Halmmans de Jongh, 070-3182889

Agenda

- 1 juni biedt de VVD-Tweede Kamerfractie het parlement een borstbeeld van Thorbecke aan. Prof. Kossman, Dian van Leeuwen en Frits Bolkestein houden een korte inleiding.
- 2 juni organiseert de Teldersstichting een debat tussen Frits Bolkestein en SER-voorzitter ir Th. Quené. Onderwerp van discussie is "De positie van de SER in de Nederlandse overlegeconomie".

Inlichtingen bij:
Teldersstichting
Koninginnegracht 55a
2514 AE DEN HAAG

Samenvatting inbreng Frits Bolkestein

tijdens debat met Jan Pronk over ontwikkelingssamenwerking

De vraag is niet: waarom zijn arme landen arm, maar: waarom zijn rijke landen rijk? Het Wereldbankrapport "The Challenge of Development" concludeert dat vier factoren bepalend zijn voor economische ontwikkeling: intern stabiel economisch beleid; vrije interne concurrentie; investeringen in de bevolking (onderwijs, gezondheidszorg, gezinsplanning) en internationale vrijhandel.

Ontwikkelingshulp komt in deze rij niet voor. Ontwikkelingshulp vormt slechts een deel van het kapitaal dat uit het buitenland naar de Derde Wereld vloeit. De totale instroom van buitenlandse financiële middelen vormt slechts een klein deel van de binnenlandse besparingen in de ontwikkelingslanden zelf. Betekent dit dat rijke landen niets kunnen doen om arme landen te helpen? Geenszins! Allereerst hangt internationale vrijhandel hoofdzakelijk (maar niet uitsluitend) van hen af. De Derde Wereld loopt meer aan inkomsten mis door handelsbelemmeringen die Westerse landen hebben opgeworpen, dan zij aan ontwikkelingshulp ontvangt. Ten tweede kunnen de geïndustrialiseerde landen een goed economisch beleid voeren, zodat de inflatie en de rente laag zijn en de besparingen en de groei hoog. Ten derde dient te worden bedacht dat groei in de ontwikkelingslanden, behalve door arbeid en kapitaal, vooral door kennis wordt bevorderd. Kennisoverdracht van rijke naar arme landen is dus erg belangrijk.

Ferdinand van Dam, gedurende lange tijd naaste adviseur van achtereenvolgende ministers van ontwikkelings-samenwerking, en thans Permanent Vertegenwoordiger van Nederland bij de OESO, maakte de volgende indeling van ontwikkelingslanden. In de eerste plaats landen met een **goed bestuur en een goed economisch beleid**. Deze hebben alleen betalingsbalanssteun nodig want zij kunnen hun investeringsprojecten zelf bepalen. In de tweede plaats landen met een **goed bestuur maar een inadequaat beleid**. Deze moeten geholpen worden om tot een goed beleid te komen, want zonder dat beleid hebben projecten geen zin. In landen **zonder goed bestuur en zonder goed beleid** ten slotte kan geen economische ontwikkeling plaats hebben. Zij zijn alleen gebaat bij economische overlevingsprogramma's en onderwijssteun.

De meeste ontwikkelingslanden ontsnappen echter aan de indeling van Van

Dam. Het zijn geen landen die een uitgesproken goed of slecht beleid hebben, maar iets er tussenin. Het is belangrijk die landen in hun goede beleid te steunen en van slecht beleid af te houden. Ter overreding daartoe is betalingsbalanssteun beter geschikt dan projectsteun want de eerste is (meestal) omvangrijk en jaarlijks weerkerend, terwijl projecten klein zijn en eenmaal ondernomen, moeilijk kunnen worden gestopt. Een verschuiving van projectsteun naar betalingsbalanssteun lijkt dus geboden.

Vele zogenaamde progressieve ontwikkelings-economen hebben de ontwikkelingslanden decennia-lang een naar binnen gerichte model met een dominante rol van de overheid aangeprept. Daarmee hebben zij die landen op het verkeerde been gezet en hun ontwikkeling eerder gedwarsboomd dan bevorderd. Dat waren de jaren van de UNCTAD, die door middel van confrontaties bij het Westen aandrang op het verdelen van welvaart, in plaats van zich zorgen te maken over de schepping ervan in de ontwikkelingslanden zelf. Het was ook de tijd waarin de multinationale ondernemingen werden verketterd, hoewel zij kapitaal, kennis en managementtechnieken meebrachten, die voor de ontwikkeling van de Derde Wereld van grote betekenis waren. Het was voorts de tijd van de Nieuwe Internationale Economische Orde, die een belangrijk element van internationaal dirigisme bevatte. En dat in een tijd, waarin toenemende twijfel heerste aan de maakbaarheid van de samenleving binnen de betrekkelijk ordelijke, stabiele en voorspelbare context van de Westelijke landen zelf!

Het dirigistisch gehalte van een Nieuwe Internationale Economische Orde zonk echter in het niet bij dat van het **wereldwerkgelegenheidsplan**, althans indien het ooit tot de uitvoering ervan zou zijn gekomen. Dit plan was afkomstig van vier van Nederlands meest vooraanstaande socialisten: de heren Kok, Pronk, Tinbergen en den Uyl. Het werd in een open brief aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties aangeboden. Ik kan slechts enkele elementen in herinnering roepen:

- (1) Het wetenschappelijk vaststellen van comparatieve voordelen van landen en op basis daarvan het bepalen van een optimale internationale arbeidsverdeling.
- (2) Een anticiperende herstructurering van de productie in het Westen.

- (3) Intergoevernementele controle op de investeringen van transnationale ondernemingen.
- (4) Werkgelegenheids- en investeringsplannen voor de lange termijn voor sectoren en misschien zelfs voor afzonderlijke ondernemingen.

Hoe deze doelstellingen zouden moeten worden verwezenlijkt, bleef geheel onduidelijk. Maar er is niet veel fantasie voor nodig om te bedenken dat voor de verwezenlijking ervan een mate van overheidsingrijpen nodig zou zijn geweest die zijn weerga niet kent. De COMECON was niets daarbij vergeleken. Het zou tot een politisering van de economie en een concentratie van economische macht hebben geleid die zonder precedent zou zijn geweest in de menselijke geschiedenis.

Tijdens het Clingendael-symposium in januari liet Minister Pronk zich uit over de betekenis van de VN op sociaal-economisch gebied. Hij gaf hierbij hoog op van de rol van deze organisatie in de jaren vijftig, zestig en zeventig, die "tot een zekere mate van overeenstemming had geleid die op een of andere manier vertaald werd in beleid waardoor internationale economische conflicten konden worden voorkomen." Mijn waarneming is toch een andere. Naar mijn mening werd er weliswaar veel in de VN gepreut, maar heeft dit toch een beperkte invloed gehad op de werkelijkheid van de economische betrekkingen tussen de Eerste en Derde Wereld. In de jaren zeventig is de reeds bescheiden positie van de VN ernstig geërodeerd omdat die organisatie zich opwierp als pleitbezorger voor economische concepten die als wereldwijd dirigisme kunnen worden gekwalificeerd. In een tijd van groeiende twijfel aan de maakbaarheid van de samenleving in de relatief goed georganiseerde nationale context van de ontwikkelde landen, ging de VN nog uit van de maakbaarheid van de samenleving op internationaal niveau. Daarmee heeft deze organisatie zich op sociaal-economisch gebied in de ogen van vele Westelijke beleidsmakers volstrekt gediskwalificeerd.

Goed beleid is beter

In Nederland wordt consensuspolitiek bedreven, daar hebben we het instituut 'overleg-economie' voor. Het hart van onze overlegeconomie is de vermenging van advies en overleg: de regering overlegt met belangenbehartigers door wie zij zich tevens laat adviseren.

Er is niets tegen overleg. Er is ook niets tegen advisering. Maar de vermenging van de twee leidt tot schimmige toestanden waarbij verantwoordelijkheden vervagen. Wanneer over adviezen met de behartigers van deelbelangen moet worden onderhandeld, dan ontstaat het gevaar dat teveel wordt toegegeven aan 'maatschappelijk weerstand' (die juist moet worden overwonnen) zodat het algemeen belang in de verdrukking komt.

De overleg-economie is geworteld in een traditie van corporatisme. Zo is in 1950 de Sociaal Economische Raad opgericht waarin naast Kroonleden de sociale partners zitting hebben. En in 1951 is de uitvoering van de sociale zekerheid, een openbare taak, in handen gegeven van de (particuliere) bedrijfsverenigingen. Deze worden beheerd door werkgevers en werknemers. De representanten van deelbelangen hebben aldus de onmogelijke opgave te waken over het algemeen belang. Een twijfelachtige vermenging van verantwoordelijkheden en het corporatisme binnen de staatshuishouding in een notedop. Niet voor niets heeft de SER (de schuilkamer van de Nederlandse politiek) buiten de eigen kring weinig overtuigende verdedigers. De wereld is immers veranderd en Nederland met haar.

In de discussie over de liberalisering van de economie ligt voor de VVD een belangrijke taak. Het voorstel om de verplichte advies-aanvraag aan de SER af te schaffen is afkomstig uit liberale kring. Het is een stap in de goede richting, en een manier om van de stroperige verbinding tussen advies en overleg af te komen. De minister komt met een idee en bespreekt dat met zijn ambtenaren. De regering vraagt daarna om advies aan de WRR, en overlegt vervolgens met de sociale partners in de Stichting van de Arbeid. (Deze door Stikker opgerichte organisatie verdient het nieuw leven ingeblazen te worden.) Daarna wordt door de minister (weer in samenspraak met zijn ambtenaren) beslist in welke vorm hij de Staten-Generaal een voorstel doet. Die controleert het en stemt erover. Maatschappelijk draagvlak kan namelijk nergens anders blijken dan uit een meerderheid in het parlement. Goed beleid creëert op die manier de benodigde maatschappelijke ruggeleuning. Consensus is een schone zaak, maar goed beleid is beter.

Frits Bolkestein

Hirsch Ballin bijna heengezonden

"De VVD vraagt zich al een tijd af wie de lakens uitdeelt op Justitie?" Zo verwoorde Frits Bolkestein meermalen het ongenoegen van de VVD wanneer er weer een ontsnapping had plaatsgevonden. Ook het aantal keren dat verdachten werden heengezonden bij gebrek aan celruimte was de VVD een doorn in het oog. Daartegenover stond een minister van Justitie die een cultuuromslag bij de burger predikte. "De minister moet niet zedepreken, maar boeven vangen," zei Bolkestein daarom bij de Algemene Beschouwingen van 1992. In de tijd dat Frits Korthals Altes minister van Justitie was, werd de celcapaciteit in Nederland verdubbeld van ongeveer 3500 naar 7000 cellen. Bij het aantreden van dit kabinet verscheen een rapport van de Commissie Greve waaruit bleek dat het bereikte capaciteits-evenwicht na 1990 zou omslaan naar een tekort in 1992. De VVD heeft de minister van Justitie, Hirsch Ballin (CDA), daar de afgelopen jaren meerdere malen op gewezen. Er moest meer en sneller worden bijgebouwd.

Het aantal mensen dat bij gebruik aan celruimte wordt vrijgelaten neemt desondanks schrikbarend toe: vorig jaar zo'n 3000, dit jaar wordt dat nog meer. Vorige week werd in Amsterdam door een officier van Justitie zelfs iemand die van moord werd verdacht vrijgelaten. Verontwaardiging alom, zeker toen een paar dagen later nog twee zware criminelen werden vrijgelaten. De PvdA vroeg (gesteund door de gehele kamer) om een interpellatie met de verantwoordelijke minister. Het CDA sloeg

buiten de Kamer opvallend dreigende taal uit. De CDA-woordvoerder sprak dat het nu genoeg was en dat de (CDA-)minister een volgende keer de consequenties van zijn verantwoordelijkheid moest nemen.

Een dag later veranderde het CDA binnen de Kamer tijdens het debat weer van toon. Als reden daarvoor gaf die partij tevreden te zijn met de maatregelen die de minister van Justitie bereid was te nemen. Extra cellen en een tijdelijk noodverband (gebruik politiecellen, herziening wijze vreemdelingenbewaring en meer personen op één cel). Verder ging het CDA in tegenstelling tot de dag ervoor niet. Eindelijk zouden CDA-voorstellen eens worden uitgevoerd, redeneerde men. Een vreemde constatering, want had het CDA die voorstellen echt eerder gedaan, dan waren die wel met steun van de VVD gerealiseerd. Wordvoerder Benk Korthals wees erop dat de eigenlijke oorzaak van het debat gelegen was in het feit dat de vrijlatingen structureel van aard zijn. Het betrof vorige week geen incidenten. De woordvoerder: "Ik roep in herinnering dat de VVD-fractie reeds bij de behandeling van de begroting 1990 heeft gezegd dat de minister op deze manier niet zal uitkomen, dat de werkdruk voor het Openbaar Ministerie veel te groot zal worden en dat hij de celcapaciteit niet zal kunnen realiseren. Wij hebben gevraagd of hij het rapport Greve zal uitvoeren. Steevast was het antwoord van de minister van Justitie: het is

Vervolg op pagina 3

Alimentatie en pensioenen

Twee wetsvoorstellen kwamen deze week gelijktijdig in de Kamer, het wetsvoorstel Bepanking Alimentatie en het Wetsvoorstel Verevening Pensioenrechten. Er is bewust gewacht met de behandeling van het eerste, omdat het wetsvoorstel voor de pensioens-verevening binnen afzienbare tijd klaar voor behandeling was. Pensioen en de hoogte en duur van alimentatie zijn van invloed op elkaar. Bij gelijke behandeling kunnen de wetsvoorstellen tegelijkertijd ingaan.

Eerste voorstel

De VVD is ervoor alimentaties te beperken tot maximaal 12 jaar (moeders kunnen in die tijd hun jongstgeboren kind door de basisschool brengen). Beide partners kunnen daar natuurlijk in overleg van afwijken. Het wetsvoorstel dat een dergelijke regeling bevatte, lag al bij de Eerste Kamer. De Eerste Kamer had echter bezwaren, onder andere tegen enkele bepalingen, zoals de AOW- en pensioensgerechtigde leeftijd als definitieve alimentatie-grens te nemen. Een ander punt van kritiek was de positie van echtparen die korter dan vijf jaar gehuwd zijn geweest en geen kinderen hebben. Dan zou het recht van alimentatie overeen moeten komen met het aantal jaren huwelijk. De staatssecretaris van Justitie, Kosto (PvdA), heeft - in tegenstelling tot zijn voorganger - het wetsvoorstel niet verdedigd in de Eerste Kamer. Hij heeft een aantal van de kritiekpunten geschrapt uit het wetsvoorstel en enkele nieuwe wijzigingen toegevoegd. Hiermee ging hij terug naar de Tweede Kamer. De woordvoerder had procedurele kritiek op deze handelswijze: de Eerste Kamer verkreeg een feitelijk terugzandrecht.

Tweede voorstel

In het nieuwe wetsvoorstel is de bepaling over de AOW- en pensioenleeftijd geschrapt. De woordvoerder deed alsnog de suggestie na het 65e jaar AOW en pensioen te verrekenen met de alimentatie. Maar dat voorstel vond geen gehoor bij de rest van de Kamer. Verder staat ook in het voorstel dat in de oude gevallen de grens van de alimentatieduur 20 jaar is (en de **alimentatie-plichtige** dat bij de rechter moet claimen). De woordvoerder had kritiek op een drietal punten: (1) omdat een ongelijkheid wordt gecreëerd tussen ouden en nieuwe gevallen, (2) de lange termijn van 20 jaar en (3) tenslotte is de VVD niet gelukkig met het feit dat de alimentatie-plichtige weer naar de rechter moet.

In feite heeft na de heisa in de Eerste Kamer van het CDA en klein rechts, het CDA zijn zin gekregen. De PvdA diende met de coalitiegenoot nog wel een amendement in waarbij de alimentatietermijn wordt teruggebracht tot 15 jaar (plus 3 overgangsjaren). Maar omdat de rechter die moet toetsen aan een aantal criteria (lengte van het huwelijk, aantal kinderen, etc.), brengt dat in praktijk waarschijnlijk geen echte verandering.

Pensioen

Tot 1981 hadden vrouwen die scheiden geen recht op (een deel van) het pensioen van hun ex-echtgenote. In dat jaar gaf de Hoge Raad hen recht op verrekening daarvan. Er bleef een verschil in opvattingen over bestaan. En in het algemeen bleek de praktijk slecht voor veel vrouwen. Vandaar het huidige wetsvoorstel Recht op Pensioens-verevening.

Het wetsvoorstel legt de fictie op dat personen recht hebben op maximaal de helft van het tijdens de huwelijksjaren opgebouwd pensioen. In geval van huwelijksvoorwaarden met koude uitsluiting, vindt de staatssecretaris van Justitie, Kosto (PvdA), dat dit niet moet gelden. VVD, CDA en PvdA vinden van wel. Want bij het stellen van huwelijksvoorwaarden denken (jonge) mensen niet aan de invloed daarvan op hun later pensioen. Bovendien wordt dus meer algemeen erkend dat pensioen in feite uitgesteld loon is en niet behoort tot het vermogen. Huwelijksvoorwaarden hebben betrekking op het vermogen van de partners.

De woordvoerder stelde voor voortaan te verbieden nog in de huwelijksvoorwaarden een bepaling van uitsluiting pensioen op te nemen. Maar dat vond (nog) geen genade. CDA en PvdA vonden het onbillijk dat vrouwen die voor 1981 zijn gescheiden geen kans krijgen alsnog het pensioen te verevenen. Zij dienden daarvoor een amendement in, waartegen de staatssecretaris zich krachtig verzette. Hij wees op de rechtszekerheid die verdwijnt wanneer maatregelen met terugwerkende kracht gelden. De beraadslaging werd geschorst in afwachting van een brief van de staatssecretaris met een oplossing voor het probleem.

Inlichtingen: Len Rempt-Halmmans de Jongh, 070-3182889

CO2 beleid

Milieu-woordvoerder Jan te Veldhuis wees de minister van Milieubeheer, Alders (PvdA), afgelopen week op de stand van zaken in het CO2-beleid: de NMP doelstelling van het vorige kabinet wordt wel gehaald, de NMP-plus doelstelling van Alders wordt niet gehaald en de Europese CO2 heffing is ook zeer dubieus.

In het mondeling overleg over de CO2-heffing legde de woordvoerder het beleid van de VVD uit. Wanneer de doelstelling van CO2-uitstoot gehaald moeten worden kan dat op twee manieren: een heffing is daar één van, technische maatregelen zijn een andere. De VVD is van mening dat met heffingen behoedzaam moet worden omgesprongen. Ten eerste heeft het een tijdelijke regulerend karakter. "Want als die werkt, dan vervallen de inkomsten automatisch. Tenzij de tarieven per uitgestoten eenheid CO2 weer worden opgetrokken. Maar dat zou weer het bestraffen van getroffen milieu-maatregelen inhouden, ipv die te stimuleren," bracht de woordvoerder naar voren.

Concurrentie

De VVD vindt dat aan CO2-heffingen condities moeten worden verbonden. Het moet zeker niet eenzijdig in Nederland alleen, een ook niet in enkele landen van Noordwest-Europa. Een heffing op EG niveau is als minimumbasis bespreekbaar, op OESO-schaal kan de VVD zeker meegaan. Deze behoedzame opstelling komt ten eerste voort uit de wetenschap dat Nederland zich geen experimenten kan veroorloven. De economie staat al genoeg onder druk, een eenzijdige heffing maakt de energie-intensieve economie in Nederland zeer kwetsbaar. De concurrentiepositie staat als gevolg van hoge belastingen, hoge arbeidskosten en hoge sociale premies al genoeg onder druk. Ten tweede is het rendement van een heffing beperkt. "Het rendement van het Nederlands CO2-beleid is in vier jaren tijd 0.05% reductie. Een Noordwest-Europese levert ook relatief weinig op. En omdat de VS en de voormalige Sovjet Unie ongeveer 75% van de mondiale CO2-uitstoot veroorzaken moet het milieu-rendement van een Europese heffing niet worden overschat."

Tenslotte wees de woordvoerder op het EG-milieubeleid. De VVD wil geen uitzonderingspositie van bijvoorbeeld Portugal en Spanje, dus geen twee snelheden. "Allemaal een gelijke CO2-heffing, of geen van allen. Geen solistische Nederlandse experimenten." Inlichtingen: Jan te Veldhuis, 070-3182901

Verslavingszorg

Enkele weken geleden werd een plenair debat gevoerd over de totale drugsproblematiek. In vervolg daarop werd deze week een mondeling overleg gevoerd over de Nota 'Verslavingsproblematiek'. Hierin komt specifiek het aspect volksgezondheid naar voren. Het accent ligt op drugsverslaving. Woordvoerder Hans Dijkstal wees op het massale karakter van verslaving: ongeveer 1 miljoen mensen is verslaafd aan alcohol, zo'n 500 à 600 duizend aan softdrugs, 75.000 aan gokken en 4 miljoen aan roken. Een ander punt is de kwaliteit van de zorg. Er moet voldoende deskundigheid zijn, bijvoorbeeld de 'nieuwe gevallen' waar bij de behandeling rekening moet worden gehouden met cultuurverschillen. Vervolgens komt bij de kwaliteitszorg ook de reeks diagnose-behandeling-resultaatmeting-effectiviteit om de hoek kijken. Een gecompliceerd terrein, waarbij vooral aan het laatste deel te weinig aandacht is besteed. De woordvoerder wees ook op de capaciteit van de verslavingszorg: wanneer we het verslavingsprobleem en de behandeling ernstig nemen, dan moeten we voldoende mogelijkheden creëren om een oplossing te bieden. Tenslotte kwam ivm de decentralisatie een bestuurlijke vraag naar voren: welke overheid moet de verantwoordelijkheid voor verslavingszorg op zich nemen? De regering en de VVD kiezen voor decentralisatie: 23 gemeenten met een regionale functie krijgen deze taak. Het oplossen van het probleem is namelijk niet de periode van afkicken zelf, maar de tijd die daarop volgt; opleiding volgen, een baan zoeken etc.. Op dat moment terrein is de gemeentelijke overheid de meest aangewezen instantie om te begeleiding op zich te nemen. Inlichtingen: Hans Dijkstal, 070-3182884.

Beeldende kunstenaars

De discussie over de positie van beeldende kunstenaars heeft een lange geschiedenis. De BKR was indertijd een ongelukkige combinatie van cultuurbelief en sociaal beleid. De VVD was daar altijd tegen. Tegenwoordig ligt de aanpak meer in het stimuleren van de vraagzijde: de galleries, de artotheken, etc.. Dat is niet voldoende, vandaar dat WVC ook stippen toe kent. Los daarvan bestaat de Algemene Bijstandswet. In praktijk worden de

kunstenaars die daar gebruik van maken ontzien. Dat geeft Sociale Zaken een probleem bij het nastreven van de gewenste zorgvuldige uitvoering en bij het opstellen van de nieuwe Bijstandswet en de positie van kunstenaars daarin.

De oplossing die de regering koos was het oversluiten van 20 miljoen gulden van de begroting van Sociale Zaken naar die van WVC. Hiermee konden jaarlijks 1200 kunstenaars een salaris krijgen. Niemand voelde voor dat voorstel, dat bleek ook uit een mondeling overleg afgelopen week. De VVD steunt een voorstel van de VNG, dat meer beleidsvrijheid voor de gemeenten met zich brengt. Hiermee wordt kunstenaar zijn als een apart beroep erkend, een professie die een langere tijd vergt om tot de markt door te dringen. De gemeenten kunnen dan kunstenaars begeleiden tot een zelfstandige positie, of naar een andere baan.

Woordvoerder Hans Dijkstal stelde ook dat kunstenaars in veel opzichten lijken op zelfstandigen en dus ook zo benaderd moeten worden. De Bijstandswet kent een apart Besluit Zelfstandigen. Wanneer kunstenaars tot die categorie worden gerekend kunnen ze bijvoorbeeld bepaalde kredieten krijgen en een jaar de tijd krijgen zich te vestigen.

De regering gaat nu nieuwe gesprekken met allerlei organisaties voeren. Het is onduidelijk waarmee en wanneer het kabinet terugkomt.

Inlichtingen:
Hans Dijkstal, 070-3182884.

Thorbecke

Dinsdag 1 juni bood de VVD aan het parlement een bronzen borstbeeld van de liberale staatsman Thorbecke aan. In de Thorbeckezaal (1 van de 3 zalen genoemd naar de grondleggers van de Nederlandse politiek; naast Thorbecke Groen van Prinsterer en Troelstra) werden toespraken gehouden door de historicus Prof. Kossmann, partijvoorzitter Dian van Leeuwen en Fractievoorzitter Frits Bolkestein.

Fractiesecretaris Jan Franssen leidde de sprekers in en verwelkomde ook als gast burgemeester van Zwolle en oud-Tweede Kamerlid Loek Hermans. Deze eerste burger van de geboorteplaats van Thorbecke bood alle aanwezige gasten een speciale uitgave van een boekje met citaten van de staatshervormer aan. "De citaten roepen de geest van Thorbecke," stond op de binnenkaft. "Zij zouden inspirerend kunnen werken op de matte politieke constellatie in het huidige Nederland. Zij zijn hier en daar wellicht

ook uitdagend, zoals Thorbecke uitdagend was."

Vervolgens sprak prof. Kossmann over Thorbecke en zijn (Europese) tijdgenoten. "De Nederlandse grondwet van 1848 is vitaler gebleken dan enig andere Europese grondwet van die tijd. Thorbecke, die zijn autonomie zo sterk beklemtoonde dat hij zich soms leek af te zonderen, had in werkelijkheid dus blijkbaar een zeldzaam scherp inzicht in de eisen en mogelijkheden van zijn tijd," sprak de hoogleraar.

Dian van Leeuwen ging in op de betekenis van Thorbecke voor de VVD, de partij die zetel in het Thorbeckehuis en een erepenning naar hem heeft genoemd. Frits Bolkestein sprak over de huidige politieke betekenis van Thorbecke (zijn bijdrage vindt u op pag. 4). In aanwezigheid van de beeldhouwer Hans Bayens en een achterkleinzoon van Thorbecke onthulde Frits Bolkestein daarna de bronzen buste. Met deze handeling opende Bolkestein tegelijkertijd een tentoonstelling in de Tweede Kamer over leven en werk van de grote negentiende eeuwse liberaal en grondwethervormer.

Vervolg van voorpagina

niet veel, maar wij zullen de touwtjes aan elkaar moeten knopen, ik kan mij redden. En wat kunnen we constateren? Dat de minister zich op generlei wijze kan redden."

Ook de ontsnappingen gingen door. Daar is de minister eveneens (politiek) verantwoordelijk voor. "De minister gaat het land in om een oproep tot de burgers te doen dat zij beter naar normen leven en dat er normen in acht genomen en gehandhaafd moeten worden. Maar als hij verder in feite alle normen die hij zichzelf heeft gesteld achterwege laat en daar niet aan voldoet, dan is hij niet geloofwaardig bezig." De VVD zag liever daarom dat de minister de eer aan zichzelf hield. De minister wilde geen garantie uitspreken dat heenzendingen niet meer voor zullen komen. "Wij hebben nog steeds een tekort aan celruimte en dus zijn heenzendingen onvermijdelijk," vond hij. De woordvoerder diende daarom een motie in waarin de regering wordt verzocht maatregelen te treffen zodat geen criminelen uit de zogenaamde A-categorie (straffen van 12 jaar en meer) meer worden heengezonden. Door steun van de PvdA, Groen Links en klein rechts werd die aangenomen (CDA en D66 stemden tegen!). De minister moet er nu zorg voor dragen dat dit daadwerkelijk niet meer gebeurt. Lukt dat niet dan is zijn politiek lot daaraan verbonden. Inlichtingen: Benk Korthals, 070-3182902.

In de geest van Thorbecke

Toespraak Frits Bolkestein bij onthulling Thorbecke-beeld

"De huidige politieke betekenis van Thorbecke"

Thorbecke is voor velen naast de grote voorman van het Nederlands liberalisme vooral de vader van de grondwet van 1848. Die grondwet functioneert met enige wijzigingen tot op de dag van vandaag. In één klap werd in 1848 een nogal verouderd politiek systeem weggevaagd door wat indertijd één van de meest moderne constituties ter wereld was. Dat Thorbecke vooral wordt verbonden met deze revolutionaire daad is eigenlijk merkwaardig. Zijn denken is namelijk doortrokken van de afkeer van radicale breuken met het verleden. In Thorbeckes opvatting bevatte de geschiedenis juist tal van elementen die voor het heden en voor de toekomst waardevol waren.

Hij koesterde het waardevolle van het bestaande maar daarmee was hij niet behoudzuchtig. De maatschappij stond niet stil, maar was in beweging. Politici dienden hun activiteiten nauw te laten aansluiten op maatschappelijke veranderingen. Als de staat niet werd aangepast aan de veranderende maatschappij, zouden spanningen zich ophopen die vroeger of later tot een uitbarsting moesten komen. Vernieuwing van het bestaande was in Thorbeckes ogen dus noodzakelijk om een door hem verafschuwde revolutie te voorkomen.

Een waar staatsman moest maatschappelijke trends die nu nog onder de oppervlakte bleven en pas later zouden oppellen, zien te ontdekken en erop inspelen. De politiek diende dus niet willoos en stuurloos op de maatschappelijke stroom voort te dobberen, maar moest een koers voor de maatschappij uitzetten. Geen individu kon zich onttrekken aan de invloed van de gemeenschap. Uitzonderlijke individuen hoefden die invloed echter niet lijdzaam te ondergaan maar konden zelf bijdragen aan de vorming of hervorming van de gemeenschap. "Soms kan één man middenpunt voor vele weifelende geesten worden", zei Thorbecke eens, een goede beschrijving tevens van zijn eigen rol in 1848.

Hebben Thorbeckes denkbeelden betekenis voor de hedendaagse realiteit? Ik denk van wel, al zullen Thorbeckes antwoorden niet altijd de onze zijn. Thorbecke wees er zelf op dat elke generatie haar eigen antwoorden moest geven op de specifieke problemen van haar tijd. **Zo is er het probleem van de verhouding tussen burgers en politici,**

of liever van de op vele opiniepagina's betreunde stoornissen in die relatie. Ik laat de vraag even rusten in hoeverre er inderdaad sprake is van een vertouwensbreuk tussen kiezers en hun afgevaardigden en wend mij tot Thorbecke. De grote staatshervormer zag zich in de jaren veertig van de vorige eeuw voor het probleem gesteld dat er geen verhouding was tussen kiesgerechtigden en parlementariërs, niet eens een verstoorde verhouding. Er bestond immers een systeem van getrapte verkiezingen. Hierbij kozen de burgers geen parlementariërs maar vertegenwoordigers van standen en die kozen vervolgens (soms weer tragsgewijs) de parlementariërs.

Omdat in de standen de gevestigde belangen waren verenigd, konden kandidaten die aan de gevestigde orde wilden morrelen met gemak uit de Kamer worden geweerd. Door in 1848 een systeem van rechtsstreekse verkiezingen in te voeren, brak Thorbecke de macht van het toenmalige maatschappelijke middenveld en legde hij een directe relatie tussen kiezers en gekozenen. Thorbecke vond dat parlementariërs geen boodschappenjongens van de kiesgerechtigden mochten worden. Kamerleden moesten in volstreekte onafhankelijkheid standpunten kunnen innemen. **Kiezers moesten niet zozeer kijken of een kandidaat in allerlei kwesties een mening huldigde die met de hunne overeenkwam; zij dienden een kandidaat eerder op zijn integriteit en standvastigheid te beoordelen en zich af te vragen of de man in staat was de grote problemen van zijn tijd te onderkennen en of hij aan de oplossingen richting wist te geven.**

In Thorbeckes tijd bestond een districtenstelsel en was van partijvorming nog geen sprake. In onze tijd is het provincialisme dat ten grondslag lag aan het districtenstelsel achterhaald. Er zijn bovendien geen belemmeringen meer voor een kandidaat om zowel in Sluis als in Delfzijl gekend te worden. **We hoeven dus niet terug naar het districtenstelsel om een goede band tussen kiezers en gekozenen te bewaren of te herstellen.** Tegenover partijvorming stond Thorbecke met het nodige wantrouwen. Hij kon zich mog wel een partij voorstellen als een verzamelpunt van mensen die het land op dezelfde koers wilden zetten maar de partij mocht niemand binden in zijn stellingname in afzonderlijke gevallen.

Maar hoe zit het dan met de recru-

teringsfunctie van partijen, met de partij als kiesvereniging? Men kan zich afvragen in hoeverre de huidige partijen die de kiezers een kandidatenlijst voorleggen waarin reeds een rangschikking is gemaakt, niet fungeren als de oude standen en een sta-in-de-weg vormen voor de relatie kiezers-gekozenen.

Hoeveel ruimte is er nog voor kiezers om aan te geven: dat is de man of vrouw aan wie ik de behartiging van 's lands zaken toevertrouw?

Wij kunnen die ruimte vergroten door meer gewicht te geven aan voorkeursstemmen, zoals de commissie-De Koning enkele weken geleden aanbeval. Maar men zou ook een stap verder kunnen overwegen. Laten partijen zich beperken tot het aanwijzen van een aanvoerder en het samenstellen van een ongenummerde lijst van in beginsel geschikte kandidaten. De kandidaten kunnen alfabetisch worden opgevoerd of hun plaats op het stembiljet kan bij loting worden vastgesteld. Partijen kunnen in feite op iedere door hen zelf gewenste wijze een volgorde bepalen. Vervolgens kunnen de kiezers zelf aangeven welke van de kandidaten zij het meest geschikt achten. Kandidaten kunnen dan niet meer op de slippen van hun lijsttrekker de Kamer betreden maar dienen zich een eigen achterban te verwerven. Kiezers zouden op deze manier niet meer door de partij worden betutteld maar zouden hun eigen fractie kunnen samenstellen. Mij dunkt, het idee is het overdenken waard.

Volksvertegenwoordigers en bestuurders hadden volgens Thorbecke niet een deelbelang maar het algemeen belang te dienen. In de meeste gevallen geschiedde dit door het individu zoveel mogelijk ruimte te laten. Maar soms moest collectief worden opgetreden, in het belang van de Nederlandse natie. Het algemeen belang was immers het belang van Nederland.

Thorbecke is nog altijd een man van grote betekenis, niet enkel als historisch figuur, ook voor de huidige politiek. In hem vinden we het bewijs hoeveel een individu kan betekenen voor zijn generatie en voor de generaties erna. Op Thorbecke kan een van diens eigen uitspraken uitstekend worden betrokken: "Eén man is wel eens meer dan een leger waard geweest".

Boodschapper van slecht nieuws

De politiek in Nederland bespreekt vaak niet wat ze eigenlijk zou moeten bespreken. Meestal gaat het over de vorm, terwijl het over de inhoud zou moeten gaan. Bij het aftreden van een staatssecretaris die het vertrouwen van haar geestverwante fractie verliest, wordt de vorm aangehaald en de inhoud terzijde geschoven. Als oorzaak van de breuk tussen staatssecretaris Ter Veld en de PvdA-Tweede Kamerfractie wordt het moeizame overleg met haar opgevoerd. Er is iemand anders nodig om het nut van dit sociaal beleid te vertellen. Inhoudelijk is er geen koerswijziging, beweert men. Maar communicatie - zelfs non-communicatie - gaat altijd ergens over. Was de fractie van de PvdA het eens geweest met het beleid van Ter Veld, dan zou die communicatie veel minder belangrijk zijn geweest.

Wat is nu het resultaat? Mevrouw Ter Veld voerde een beleid dat (naar de PvdA beweert) door een meerderheid in de Tweede Kamer wordt gesteund; zij moet aftreden. De heer Simons voert een beleid dat wordt gesteund door een minderheid van de Tweede Kamer; hij mag aanblijven. De werkelijke oorzaak van de affaire is het contrast tussen oppositie-beloften en regeringsbeleid. Een Frans spreekwoord zegt: een socialist die minister wordt, is nog geen socialistische minister. Bij niemand was dat contrast scherper dan bij Ter Veld, die vroeger ook wel "dat pareltje in de klassestrijd" werd genoemd. Tijdens de WAO-crisis in de zomer van 1991 zei partijleider Wim Kok nog: "Elske, als jij opstapt dan valt het hele kabinet". De staatssecretaris bleef loyaal aan haar vice-premier. Nu moet de onderofficier boeten voor de fouten van de veldheer. Er is een goede communicator nodig om dat uit te leggen.

Frits Bolkestein

Uit het veld geslagen

Volkomen onverwacht kondigde de staatssecretaris van Sociale Zaken, Ter Veld (PvdA), vorige week vrijdag haar ontslag aan. Als reden daarvoor gaf zij op dat ze een onherstelbare vertrouwensbreuk met de PvdA-Tweede Kamerfractie had. Het heengaan van een staatssecretaris met een zo'n belangrijke portefeuille was voor de VVD aanleiding om te vragen om een debat. Fractievoorzitter Frits Bolkestein: "Wij worden dus niet in de gelegenheid gesteld om direct van haar te vernemen wat zij zelf van de situatie vindt. We zijn aangewezen op de media, maar dit is de plek waar het allemaal moet gebeuren." Minister-president Lubbers was het daar niet mee eens. "Het prerogatief van iemand die aftreedt, is dat men niet in de Kamer hoeft op te treden," vond hij. Daarom waren naast de premier, de minister van Financiën, Kok (PvdA-partijleider), de minister van Sociale Zaken, De Vries (CDA), en de nieuwe staatssecretaris van Sociale Zaken, Wallage (PvdA) aanwezig. PvdA-fractievoorzitter Wöltgens verzocht (tegen de gewoonte in) als eerste het woord te voeren. Hij legde nog eens uitgebreid uit dat de PvdA-fractie al langdurig problemen had met Ter Veld. Haar aftreden vond hij daardoor onvermijdelijk. Frits Bolkestein uitte op een aantal punten bezwaar tegen het betoog van Wöltgens. Ten eerste vond hij de suggestie dat het alleen om persoonlijke factoren ging volstrekt ongeloofwaardig: "de smoes van de eeuw". Men kende haar al jarenlang. Bovendien had ze volgens Bolkestein binnen de PvdA niet het monopolie op communicatie-stoornissen. "Hoe goed heeft de heer Kok gecommuniceerd met zijn partij in de 'hete WAO-zomer' toen hij de ontkoppeling eerst niet en toen weer wél meemaakte?". En dat vice-fractievoorzitter Leijnse op 1 mei 1992 nieuwe opvattingen over de WAO aankondigde, moesten fractiegenoten via de radio vernemen. En Wöltgens was volgens Ter Veld op de hoogte gesteld over de recente bijstandsplan-

nen, maar had dat niet aan zijn fractiegenoten meegedeeld.

Ten tweede noemde Bolkestein het standpunt van de PvdA-fractie er een van **extreem monisme**. "Staatssecretaris ter Veld was niet in dienst van de PvdA-Tweede Kamerfractie, maar van de Kroon." Vroeger weigerden bewindslieden buiten de Kamer met parlementariërs te praten over politiek. Daarna overlegden Ministers en Kamerleden voorafgaand aan de ministerraad. Nu wordt een staatssecretaris weggestuurd vanwege haar slechte overleg met de fractie.

Ten derde ging de VVD-fractievoorzitter in op de verder steun aan de kabinetsplannen. PvdA-Partijleider Kok had gezegd dat de kabinetsopvattingen over plannen voor de jongeren in de bijstand dezelfde blijven. Maar Wöltgens zei dat zijn fractie t.o.v. van die plannen dezelfde mening bleef houden als een maand daarvoor. Toen gaf de PvdA-fractie blijk van afkeuring over o.a. het afschaffen van de bijstand tot 21 jaar. Er bestaat dus spanning **tussen die twee uitspraken**. Ook het CDA vroeg daarom naar de steun van haar coalitiepartner inzake die kabinetsvoornemens en kreeg hetzelfde antwoord. Fractievoorzitter Brinkman noemde een waslijst van punten waarvan hij vond dat de nieuwe staatssecretaris ze snel en onverkort moest invoeren.

Tenslotte het leiderschap binnen de PvdA. "De heer Kok heeft mevrouw Ter Veld laten vallen ondanks haar beleid, dat hij steunt. Dat is een politiek leider onwaardig."

Bolkestein gaf tenslotte een waarschuwing aan de nieuwe staatssecretaris van Sociale Zaken: "Misschien is het verstandig dat hij denkt aan de geschiedenis van de Engelse admiraal die de enige zeeslag tegen de Fransen in de tijd van Napoleon heeft verloren. De Engelsen hebben hem daarop opgehangen, waarop Napoleon opmerkte: 'Dat is om de anderen aan te moedigen'."

Herziening rechterlijke organisatie

Het kabinet Lubbers II presenteerde in '89 haar beleidsopvattingen over de herziening van de rechterlijke macht in twee nota's. Maar de val van dat kabinet maakte een einde aan de parlementaire behandeling ervan. Het kabinet Lubbers III besloot te werken met vergelijkbare ideeën, die in wetsvoorstellen werden vorm gegeven. Het wetsvoorstel voor de eerste fase van de herziening stond afgelopen week op de plenaire agenda. Met de minister van Justitie, Hirsch Ballin (CDA), werden de hoofdlijnen van het beleid, vooral waar het toekomstige operaties betreft, besproken.

De herziening van de rechterlijke organisatie beslaat drie fases. In de eerste fase wordt in twee tranches gewerkt. De eerste daarvan (de 'voorintegratie') regelt de integratie van Raden van Beroep, de Ambtenarengerechten en de Arrondissementsrechtbanken. Alle zaken komen in dan in eerste instantie bij een gerecht in eerste aanleg. Het bestaande stelsel wordt dus verlaten. Er komt ook een nieuw bestuursprocesrecht. In de tweede tranche van de eerste fase worden Enkelvoudige en Meervoudige kamers ingesteld die een groot aantal bestuursrechtelijke zaken moeten behandelen. Tevens wordt een bestuursrechtpraak in twee instanties ingevoerd voor zaken die nu nog in één instantie worden behandeld (huidige Arob-rechtspraak).

De tweede fase van de herziening omvat de integratie van de kantongerechten. De regeling voor de tweede fase zal ook een regeling moeten bevatten van het Hoger Beroep in civiele en strafrechtzaken. De derde en laatste fase is een vervolmaking van de bestuursrechtpraak en de rechtseenheidsvoorzieningen.

In de discussie in de Kamer bleek dat men het in het algemeen eens is met de opzet van het wetsvoorstel voor de eerste fase, maar dat men verschillend denkt over de invulling in de toekomst. Dan komen de 'pijnpunten' naar boven. Hoe de voorstellen daarvoor er precies uit gaan zien is nog onduidelijk. Het kabinet komt nog met een Nota.

De woordvoerder legde de aandacht eerst op de financiële aspecten. Aanvankelijk dacht men de beperkte kosten meterschikkingen te volbrengen. Nu blijkt zo'n 58 miljoen extra nodig te zijn. Het kabinet wil daaraan komen met enerzijds het herschikken van de gelden op justitie (en waar komt dat vandaan?) en anderzijds verhoging van bijvoorbeeld griffie-rechten. De woordvoerder bracht naar voren dat hier een principieel moeilijk punt ligt: de toegankelijkheid van rechterlijke instanties is aan de orde. Des te meer bij

het bestuursrecht, waar de Staat ook nog de tegenpartij is en een belang in de zaak heeft.

Er zou oorspronkelijk een voorlopige voorziening worden getroffen voor de verwezenlijking van de eenheid in de toepassing van het recht binnen de verschillende soorten rechtspraken (civiel-, straf- en bestuursrecht). Een probleem daarbij is de positie van de Raad van State. Arob-zaken gingen vroeger direct naar de Raad van State. In de toekomst dus eerst naar het Gerecht in eerste aanleg. De minister wil tijdelijk de (bestuursrechtelijke) hoger beroepzaken naar de Raad van State brengen. Maar dan zouden cassatiegevallen daarna bij de Hoge Raad komen komen; net zoals alle alle zaken in de toekomst bij de Hoge Raad terecht komen. Dat komt niet overeen met de positie van de Raad van State, omdat Hoge Colleges van Staat gelijk zijn. De woordvoerder opperde de mogelijkheid in de toekomst alle bestuurlijk zaken in hoger beroep bij de Raad van State te brengen.

Dan ziet de praktijk er als volgt uit: Alle zaken gaan in eerste instantie naar de dezelfde geïntegreerde 'nieuwe' rechtbanken. Civiel en strafrechtzaken zouden dan in Hoger Beroep bij de vijf Gerechtshoven komen en ingeval van cassatie tenslotte bij de Hoge Raad. Bestuursrechtelijke zaken komen in hoger beroep bij de Raad van State. Cassatie kan hier vervallen, omdat er al rechtseenheid is van alle bestuursrechtelijke zaken. Op die manier wordt ook de know how van de raad van State niet weggedaan.

Er wordt gestreeft naar in werking treding van de eerste fase uiterlijk 1 januari 1994.

Inlichtingen:
Benk Korthals, 070-3182902

In 't Veld

De nieuwe staatssecretaris van Onderwijs, In 't Veld (PvdA), kreeg bij zijn aantreden de portefeuille van zijn minister, Ritzen (PvdA). Nog geen dag later bleek vervolgens dat In 't Veld in 1991 had gezegd dat het CDA/PvdA-regeerakkoord het slechtste in 25 jaar was. Bovendien had hij zich enkele dagen voor zijn benoeming laatdunkend uitgelaten over het functioneren van het parlement. Ook de relatie tussen de universiteiten het het ministerie (daarvoor was Ritzen tot dusver verantwoordelijk) was volgens hem slecht. Onderwijswoordvoerder Jan Franssen stelde (samen met Groen Links) schriftelijke

vragen aan de bewindsman. Was het waar dat In 't Veld op een symposium de vorige week de Kamer een "sterk behoudende kracht" noemde, waar "zelden iets constructiefs werd bijgedragen aan de wetgeving rond het hoger onderwijs"? Hij riep die instellingen ook nog op "de onzin uit Den Haag" niet langer te tolereren. In datzelfde Den Haag stelde de nieuwe staatssecretaris in zijn antwoord dat hij een "polemiserend, ironisch en op sommige punten sarcastisch betoog" had gehouden. Dat zou dan bij derden hebben geleid tot de interpretatie dat hij een gebrek aan respect voor het parlement heeft. Via zijn wetenschappelijk werk zei hij te getuigen van zijn "aanhankelijkheid aan de parlementaire democratie". De staatssecretaris stelde dat de centrale stelling in zijn betoog was "dat er structureel iets mis is in de verhouding parlement en universiteiten". Hij verweet de laatste "geleidelijke erosie van de motieven voor de bekostiging voor hoger onderwijs". Datzelfde hoger onderwijs behoort nu tot de portefeuille van de bewindsman, reden voor de VVD een mondeling overleg daarover met hem aan te vragen. Inlichtingen: Jan Franssen, 070-3182886

Grenshospitium

Een jaar geleden werd bij Schiphol het zogenaamde 'grenshospitium' ingesteld. Hier verblijven asielzoekers die zich hebben aangemeld maar kansloos worden bevonden. Het afgelopen jaar is enige malen sprake geweest van ongeregelde heden in het grenshospitium, waarop sommige mensen opperden het te sluiten. Dat was aanleiding voor een mondeling overleg de staatssecretaris van Justitie, Kosto (PvdA). In dat debat drong woordvoerder Jan Kees Wiebenga aan op maatregelen om de rust in de toekomst te verzekeren. Als voorbeeld gaf hij ondermeer het op peil brengen van de personeelsterkte, een verduidelijking van het regime (bezoeken e.d.). Hij stelde tevens dat amok-makers desnoods in een strafcel moeten worden geplaatst. De woordvoerder zette ook vraagtekens bij het optreden van bepaalde belangengroepen. Groenlinks vroeg om sluiting van het grenshospitium. D66 en de PvdA neigen daar ook toe. De VVD vindt dat het grenshospitium niet gesloten moet worden, omdat het een noodzakelijke voorziening in de grensbewaking is.

Inlichtingen:
Jan Kees Wiebenga, 070-3182904

Meer beheers- overeenkomsten

De vrijwel voltallige VVD-fractie bracht afgelopen maandag een bezoek aan het Drenthse Goudplevier; een project van Natuurmonumenten dat tot doel heeft vijf oerlandschappen met elkaar te verbinden via aankoop van landbouwgronden. Het project kan als voorbeeld genoemd worden van de invulling van het Natuurbeleidsplan, dat de komende 25 jaar ±200.000 ha. cultuurgrond uit productie wil nemen om te herbestemmen ten gunste van natuurontwikkeling.

's Ochtends werd de fractie ontvangen door Pieter Winsemius in zijn functie als voorzitter van de Vereniging Natuurmonumenten. Bij aanvang van de rondleiding door Natuurmonumenten door Goudplevier, werd Frits Bolkestein 'overvallen' door een aantal boeren. Met een petitie wilden zij de VVD hun zorgen kenbaar maken over hun toekomst in Goudplevier en hun onvrede over de manier waarop zij zich door Natuurmonumenten ook 'overvallen' voelden. Zij vroegen Bolkestein hun bezwaren serieus te nemen en om ten teken daarvan een meegebrachte koe "bij de horens te vatten". Daarna ging de rondleiding via een jeneverbessenstruweel en een zandafgraving, eindigend met een fietstocht door het landgoed De Klencke, waar natuurlandschap en landbouw geïntegreerd zijn.

's Middags werd de fractie geïnformeerd en rondgeleid door de Noordelijke Land- en Tuinbouworganisatie (NLTO). Twee boerenbedrijven werden bezocht. Het ene ter illustratie van de onzekerheid waar boeren in verkeren door de herbestemming of verplaatsing van landbouwgrond. Wie koopt wanneer voor welk bedrag hun bedrijf en is er wel een nieuwe vestigingsplaats met eventuele bouw- en hinderwetvergunningen? Het andere als voorbeeld van een bedrijf dat met behulp van moderne techniek en grote investeringen verzuring en mestoverschot terug weet te dringen.

Na afloop pleitten Frits Bolkestein en Piet Blauw voor het **sluiten van beheersovereenkomsten boven aankoop van gronden** waar dat mogelijk is. Dat heeft twee voordelen: ten eerste betrek je de mensen uit het gebied bij het natuurbeheer, leg je de verantwoordelijkheid bij het particulier initiatief.

"Boeren horen thuis in het landschap en ambtenaren hebben we al genoeg." Ten tweede is het mogelijk meer land te herbestemmen, omdat het aanzienlijk goedkoper is dan aankoop. "Men realiseert zich te weinig dat met de aankoop

van grond de kous nog niet af is. Onderhoud en beheer zijn ook fikse kostenposten. Omdat er te weinig geld is, dreigt het gevaar van verpaupering van het natuurlandschap."

Frits Bolkestein toonde zich een warm voorstander van het project Goudplevier, maar noemde de communicatiefout ("niet alleen de PvdA heeft daar last van") waardoor de boeren pas heel laat op de hoogte waren van de aankoopplannen van natuurmonumenten "een rimpeling", die echter hersteld kon worden. Wel benadrukte hij dat de boeren slechts op basis van vrijwilligheid kunnen worden uitgekocht. "Van onteigening kan geen sprake zijn, we willen ze niet over de kling jagen." Bolkestein en Blauw zeiden tenslotte bereid te zijn het tekort van 180 miljoen per jaar voor de eerste 10 jaar, zoals de commissie Van Vollenhoven dat heeft becijferd, aan te vullen. Dat geld kan gevonden worden in (1) de volledige opbrengst van de verkoop van domein- gronden te sluizen naar een in te stellen Groenfonds en (2) het "compensatieprincipe (waar de overheid door aanleg van (spoor)wegen, hoogspanningsmasten en woningbouw inbreuk pleegt op de natuur, investeert zij een percentage van de kosten daarvoor elders in de natuur.)

Inlichtingen: Piet Blauw 070-3182881

Reaktie op RIVM- rapport

De VVD-fractie vindt het - zoals vaker gezegd - verontrustend dat het kabinet haar kennelijk te hoog opgeschroefde aspiraties en doelstellingen uit het NMPplus niet zal waarmaken. De feiten worden door het RIVM in het rapport "Milieuverkenningen-3" duidelijk neergezet. Het effect van de maatregelen is kleiner dan in de beleidsnota's is verondersteld. Er zijn bovendien onvoldoende maatregelen. Alleen wanneer er extra inspanningen worden gepleegd, kunnen de in het NMPplus geformuleerde (tussen)doelstellingen voor 2000 volledig worden gerealiseerd. De te verwachten resultaten van het beleid zijn echter omgeven met tal van onzekerheden.

Deze reële onzekerheden kunnen ertoe leiden dat de milieu-resultaten tientallen procenten lager uitvallen dan in de Milieuverkenning is aangegeven. Het heeft er dus alle schijn van dat het kabinet in 1989 en 1990 te hoge

verwachtingen heeft gewekt. Dat geldt zeker voor het CO₂-beleid. Hierdoor onstaat het gevaar dat het draagvlak en de geloofwaardigheid van het milieubeleid worden aangetast. En dat is een verkeerd signaal.

Het wordt nu interessant om te zien wat het kabinet met MV-3 gaat doen. Een "tandje lager" met het ambitie- en aspiratieniveau in de richting van het blijkbaar wat realistischer NMP van het vorige kabinet? Of een reeks van nieuwe maatregelen en nieuwe milieubelastingen (in een periode van stagnerende economische groei)?

De VVD-fractie vindt dat het kabinet in elk geval moet ophouden met het presenteren van steeds weer nieuwe plannen en ambities, wanneer die niet redelijkerwijze en tegen aanvaardbare kosten haalbaar zijn. Er moet worden gestreefd naar haalbare, betaalbare en dus realistische milieu-doelstellingen. Die moeten voor de burger en bedrijven leiden tot zichtbare, tastbare, voelbare en merkbare milieuresultaten.

Inlichtingen: J
an te Veldhuis, 070-3182901

Beroeps- onderwijs

Vorige week had de kamer een mondeling overleg met de minister van Onderwijs, Ritzen (PvdA). Reden: met brede steun heeft de Kamer vernieuwing in het beroepsonderwijs doorgevoerd, maar tegelijkertijd is een forse bezuiniging doorgevoerd (150 miljoen). Die blijken niet te realiseren te zijn. Hierdoor komen de scholen niet uit met hun personeelsbudget en bezuinigen ze op het aantal lessen. Bovendien is de samenwerking tussen de scholen en de arbeidsvoorzieningen slecht. Er wordt dus ondoelmatig omgegaan met het onderwijsgeld. Daarom heeft de VVD begin dit jaar aan de Vaste Kamercommissie Onderwijs voorgesteld de knelpunten in het beroepsonderwijs te inventariseren. Hierover vond het mondeling overleg plaats. De uitkomst is dat de minister voor het reces aan moet geven welke bezuinigingen in het onderwijs hij zal verzachten. Als mogelijkheid werd voorgesteld bezuinigingen op de ruimte voor scholing van mensen zonder arbeidsovereenkomst (vooral migranten) te ontzien.

Inlichtingen: Jan Franssen, 070-318

De schuilkelder van de politiek

Frits Bolkestein tijdens debat met ir Th. Quené (voorzitter van de SER) over de overlegeconomie

Het verloop van de negentiende eeuw liet een gestage liberalisering van de economie zien, zowel hier als elders. Aan die liberalisering kwam een einde met de eerste wereldoorlog en de crisis van de jaren dertig. Velen zochten een nieuwe economische orde als uitweg uit de klassenstrijd. De pauselijke encycliciek "Quadragesimo Anno" (1931) koos openlijk voor een corporatieve staat. De staatsmacht diende voor zover mogelijk te worden overgeheveld naar corporaties, d.w.z. beroepsgroepen. Op deze ideeën baseerden Romme en Van den Brink hun na-oorlogse voorstellen terzake van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie (PBO). Het waren voorstellen die volgens Van den Brink "eigenlijk alleen door socialisten en katholieken gedragen werden".

De PBO had twee belangrijke bezwaren. Ten eerste was zij onverenigbaar met de parlementaire democratie. Ten tweede stond zij op gespannen voet met de markteconomie.

Buiten de landbouw is de PBO gelukkig nauwelijks van de grond gekomen. Wel is in 1950 de SER opgericht. Evenals de Vestigingswet, die het stichten van bedrijven aan banden legt, is de SER dus een produkt van het corporatisme en van de crisis van de jaren dertig. Maar dat is nu zestig jaar geleden. Ondertussen is de wereld veranderd en Nederland met haar. Laat ik proberen die veranderingen in vijf punten samen te vatten.

1. **De geleide loonpolitiek van de jaren vijftig is afgeschaft.** Dat was de bloeitijd van de SER, toen Keynes het economische denken beheerste en het geloof in de macro-economie algemeen was. Menigeen hield de samenleving voor maakbaar en het belang van deskundigen werd breed erkend. De inzichten zijn nu anders. Het belang van de markteconomie wordt nu door iedereen erkend en dat van loondifferentiatie door bijna iedereen. Quené vraagt zich nu rhetorisch af: "Kun je eigenlijk wel "een onafhankelijke deskundige" zijn op het sociale beleidsterrein?"
2. Meer in het algemeen is er een **neiging tot decentralisatie**, zowel in de economie als bij de rijksoverheid. "Met de decentralisatie van de loononderhandelingen zijn ook de SER-adviezen in betekenis gaan afnemen", zei Wim Kok.
3. Er wordt niet alleen **gedecentraliseerd**, er wordt ook gecentraliseerd - en wel naar de Europese Gemeenschap. Dat erkent de SER: nationaal handelingsvermogen lekt

weg, nationale afspraken worden kwetsbaar voor Europese regelgeving.

4. **De individualisering** betreft niet alleen de persoonlijke levenssfeer maar ook de economie. De bedrijfsstructuur is sinds de jaren vijftig totaal veranderd. Nog slechts 12% van de beroepsbevolking werkt in ploegendiensten. Veel werk is geprofessionaliseerd.
5. Die individualisering hangt samen met de **deconfessionalisering**. De verzuiling bestond bij de gratie van discipline binnen de zuilen en accommodatie aan de top. Zonder zuilen geen discipline; zonder discipline heeft accommodatie aan de top geen zin. Komt de SER daarmee niet in het luchtleidged te hangen?

Deze factoren hebben de representativiteit van de vakverenigingen doen dalen. De organisatiegraad van de Nederlandse werknemers is nu ongeveer 25% gemiddeld; 20% in de marktsector. Volgens Albeda is die lage organisatiegraad "de ernstigste bedreiging van de overlegeconomie". Dit rechtvaardigt twijfel aan de pretenties van hen, zoals Stekelenburg, die menen dat de SER een platform is "waarop het maatschappelijk draagvlak georganiseerd kan worden". Een maatschappelijk draagvlak kan slechts uit één ding blijken, namelijk een meerderheid van de Tweede Kamer. Dat is het primaat van de politiek.

Representatief of niet, de sociale partners werden belast met de uitvoering van de werknemersverzekeringen als gevolg van de motie van de anti-revolutionaire Stapelkamp (1951). Artikel 20 van de Grondwet bestempelt de sociale zekerheid als zorgplicht van de overheid. Daarmee wordt de sociale zekerheid een openbare taak. De uitvoering van die openbare taak door werkgevers en werknemers is dus een corporatistisch element in onze staathuishouding. Jelle Zijlstra zei: "Je kunt aan samengebalde belangen geen publiekrechtelijke bevoegdheden geven. Je geeft een aap geen scheermessen". De beeldspraak is misschien wat cru maar herkenbaar voor wie de recente verhoren van de enquête-commissie heeft gevolgd.

Het hart van de overleg-economie is de vermenging van advies en overleg: de regering overlegt met belangenbehartigers door wie zij zich tevens laat adviseren. Er is niets tegen overleg. Er is ook niets tegen advisering. Maar een vermenging van de twee leidt tot schim-

mige toestanden waarbij verantwoordelijkheden vervagen. Wanneer over adviezen met deelbelangen moet worden onderhandeld, ontstaat het risico dat te veel wordt toegegeven aan 'maatschappelijke weerstand' - die juist moest worden doorbroken - zodat het algemeen belang in de verdrinking komt.

Op 11 oktober 1990 heb ik bij motie voorgesteld, het tweede lid van artikel 41 te laten vervallen. Daar staat dat het Kabinet over alle belangrijke maatregelen op sociaal of economisch gebied de SER om advies moet vragen, tenzij het landsbelang zich daartegen verzet. Die laatste zinsnede is een dode letter. In de praktijk wordt altijd om advies gevraagd. De regering dient m.i. van geval tot geval af te wegen of het vragen van een advies gewenst is. Zij zou op die afwijging door de Tweede Kamer kunnen worden aangesproken. **Dan zou de SER ook niet kunnen dienen als schuilkelder van de politiek.** Die motie is natuurlijk verworpen. Maar ziet: op 3 mei jl. stuurt de Minister van Sociale Zaken een concept-wetsvoorstel naar de Stichting van de Arbeid met verzoek om advies over precies diezelfde afschaffing van artikel 41 lid 2.

Buiten de eigen kring heeft de SER weinig overtuigde verdedigers. De huidige premier noemt hem "een baal hooi die alles afremt". De huidige vice-premier zegt: "Het belang van de SER is de afgelopen vijf tot tien jaar stevig verminderd". De Minister-President-inspe heeft het over de rituele dansen van de SER. Toen de voormalig directeur van het Planbureau Van den Beld werd gevraagd wat de SER had gedaan, antwoordde hij: "Gewoon niks". Zelfs de voorzitter van het VNO Rinnooy Kan noemde de SER een "onderaardse rustkamer". Ik bedoel: waar doen de leden van de SER het nog voor?

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting.

De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen.

Een jaar-abonnement kost fl 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Tussen droom en daad

Een aantal van de bewindslieden van dit CDA/PvdA-kabinet geeft er nogal eens blijk van een groot belang te hechten aan normen en waarden. Ons land heeft bijvoorbeeld een minister van Justitie die niet moe wordt de burgers in het land te wijzen op het in zijn ogen verloederend normbesef. Tegelijkertijd is het droevig gesteld met de normen waaraan zijn beleid moet voldoen. Zware criminelen worden heengezonden omdat er niet voldoende cellen zijn. En criminelen die wél achter de tralies zitten, ontsnappen steeds vaker met grof geweld. De

VVD vraagt zich al geruime tijd af wie de lakens uitdeelt op justitie. De minister moet niet zede-
preken, maar boeven vangen. En vasthouden!

Ons land heeft een minister van Financiën die zich in december '92 nog zorgen maakte over bijklussende hoogleraren en spookstudenten. Het draagvlak voor de voorzieningen erodeert daarmee, vond hij. De heer Kok zei: "Het gaat om normbesef." En hij zou er als eerste bij zijn mensen hierop te wijzen. In een impulsieve bui besloot de PvdA-leider vorige week zijn team bewindslieden van meer kwaliteit te voorzien. Zijn oog viel op de heer In 't Veld: een bijklussende hoogleraar die de Kamer gebrek aan kennis verwijt. PvdA-leider Kok was er niet als eerste bij daar op te wijzen. Een tweede staatssecretaris moest binnen een week het veld ruimen.

Dan beschikt ons land nog over minister Maij-Weggen. Zij schijnt de Kamer onvoldoende ingelicht te hebben toen ze in september verantwoording aflegde over de financiering van de Wijkertunnel. Het gaat in dit geval om informatieplicht, waaraan de hoogste eisen van zorgvuldigheid zijn verbonden.

Normen, piketpalen en ijzeren boeien: ze worden door dit kabinet makkelijk losgelaten. Wanneer het aankomt op de feiten dan blijken alle voornemens slechts te bestaan in de herinnering.

Politici worden afgerekend op wat ze doen; de uitkomsten en resultaten van het beleid. Met goede bedoelingen alleen kan een land niet worden geregeerd. Toch bestaat bijvoorbeeld de sociale vernieuwing, uit niet meer dan in de verbeelding gestorven plannen. En op de resultaten van het Plan Simons heeft nog niemand het glas geheven.

Frits Bolkestein

De honderdste

De interne communicatie is van groot belang in een politieke partij. Ze bestaat immers uit vele leden, besturen en fracties in vertegenwoordigende organen. Die moeten goed contact houden. De in de partij beschikbare informatie kan op vele manieren worden verspreid.

Het voordeel van berichtgeving op papier is dat het duurzaam is. De VVD heeft twee organen om een grote groep mensen te bereiken: "Vrijheid & Democratie" en "VVD-Expresse". De twee vullen elkaar aan. Het algemeen partijblad krijgt iedereen maandelijks. Het bestaat uit algemene berichtgeving aangevuld met thema's waarin de standpunten uit een belangrijke discussie staan weergegeven. De VVD-Expresse is er wekelijks voor actieve, geïnteresseerde leden. De berichtgeving is meer toegesneden op standpunten van de Tweede Kamerfractie.

De VVD-Expresse wordt het komende jaar - met drie verkiezingen voor de boeg - nog belangrijker. In campagne-tijd is het noodzakelijk snel en goed geïnformeerd te zijn over standpunten, argumenten, pro's en contra's en strategische stellingnames. Het is daarom van belang dat zo veel mogelijk mensen die een rol spelen in die campagne de VVD-Expresse lezen.

Twee zaken in het bijzonder maken de VVD-Expresse een belangrijke schakel in de interne communicatie van de VVD. De eerste is de hoge frequentie: de Expresse verschijnt wekelijks. De tweede is de korte voorbereidingstijd: de VVD-

Expresse wordt vrijdagochtend gedrukt en verzonden. Kopij kan tot donderdagnacht worden verwerkt, wat een hoge actualiteitswaarde van het blad tot gevolg heeft. Met een dergelijk slagvaardig instrument heeft de VVD een wapen in handen dat de partij onderscheidt van andere. Daar moet optimaal gebruik van worden gemaakt.

Het is daarom de bedoeling met het zicht op campagne en verkiezingen zo veel mogelijk potentiële abonnee's te benaderen: kandidaten op de verschillende verkiezingslijsten, besturen, propaganda-teams, etc. Eigenlijk zou iedere afdeling minstens één abonnement moeten hebben. We vragen de huidige lezers rond te kijken in hun omgeving, om te zien waar potentiële abonnee's zijn.

Daarnaast is iedere afdeling vrij om artikelen over te nemen voor de afdelingbladen. Dat gebeurt nu van Apeldoorn tot Zwijndrecht. Wanneer dat op grote schaal gebeurt, is het bereik van de berichtgeving vele malen groter. Wanneer dat goed functioneert, dan kan onze politieke boodschap maximaal worden uitgedragen.

De redactie

In 't Veld afgetreden

Weinigen kunnen er zich op beroepen maar acht dagen staatssecretaris en acht dagen het mikpunt van kritiek te zijn geweest. Het eind van het liedje was een aftreden in de Kamer. De VVD vindt het persoonlijk tragisch. DDe wijze waarop was karaktervol, maar het was politiek onvermijdelijk.

Vrijwel onmiddellijk nadat In 't Veld beëdigd was als staatssecretaris van Onderwijs, werd bekend dat hij zich nog maar kort daarvoor zeer laatdunkend had uitgelaten over de Kamer. Na schriftelijke vragen daarvoor excuseerde hij zich door te stellen dat het sarcastisch was bedoeld. Deze week bleek bovendien dat In 't Veld als hoogleraar nevenfuncties vervulde, die in het verlengde lagen van zijn wetenschappelijk werk. Er waren aanwijzingen dat die twee zich teveel vermengden. Daarbij kwam dat hij zich als staatssecretaris met de (door de VVD ingezette) discussie over bijkussende hoogleraren moest bezighouden. Zijn politieke geloofwaardigheid kwam in het geding.

In het mondeling overleg vroeg In 't Veld meteen het woord voor een lange verklaring. Naar eigen zeggen had hij met zijn nevenactiviteiten juist gehandeld. Ook had hij zich naar eigen zeggen niet verrijkt op kosten van de belastingbetaler. Want zo'n honderdduizend gulden ging in '92 naar de universiteit: "De belastingbetaler hoefde door mij juist minder te betalen."

Toch bleef zijn geloofwaardigheid een risico in de toekomst. Van minister-president Lubbers en de PvdA-fractie kreeg hij steun. Maar het was minister Ritzen wiens oordeel de doorslag gaf. In 't Veld stond erop zijn beslissing rechtstreeks aan het parlement te brengen. "Liever zakenman, dan lafaard," zei hij. Maar elke discussie met de kamer zou volgens hem een schijndiscussie, geen eerlijke discussie zijn. Over de eventuele politieke gevolgen voor het kabinet meer in de volgende VVD-Expresse.

Inlichtingen: Jan Franssen, 070-3182886

Raad op maat

Woordvoerder Jan Kees Wiebenga omschreef het onderwerp van het rapport 'Raad op Maat' als "het schemergebied tussen de particuliere sector en de overheid: het maatschappelijk middenveld". Het aantal adviesraden is vooral in de

jaren zestig en zeventig enorm gegroeid: meer dan 200 nu. Het was het gevolg van uitdijende overheidsbemoedening, formalisering van de inspraak en een combinatie van die twee met het welig tierende corporatisme.

De woordvoerder stelde dat een hanteerbaar aantal adviesraden smeeroelie voor politieke besluitvorming kan zijn. Maar het huidige aantal levert alleen maar stroperigheid op. In het verlengde daarvan pleit de VVD ook voor het afschaffen van de wettelijke adviesverplichtingen. "Ook hier is het absurde bereikt: er zijn nu ongeveer 500 adviesverplichtingen in zo'n 160 wetten."

De kern van het rapport "Raad op Maat" is het zo veel mogelijk stellen van één adviesraad per ministerie. De regering geeft de voorkeur aan één raad per beleidscluster. Wezenlijk is dat parlement en regering een drastische beperking van het aantal adviesraden voorstaan. Hoe kan dat worden bereikt? Het voorstel van de VVD was binnen twee jaar voor elk ministerie een verzamelvoorstel in te dienen. Het streven is dan één adviesraad per ministerie. De regering moet, indien nodig, zelf aantonen wanneer één adviesraad te weinig is. De grens kan dan - bij wijze van uitzondering! - liggen bij een raad per directoraat-generaal (bijvoorbeeld op het ministerie van WVC).

Inlichtingen: Jan Kees Wiebenga, 070-3182904

Identificatieplicht

Het verplicht stellen van een identificatiebewijs is een gevoelig onderwerp in Nederland. De discussie speelt dan ook al lang. Al onze buurlanden hebben al sinds geruime tijd een identificatieplicht. De VVD vindt spoedige invoering van de id-plicht dan ook gewenst. In maart 1991 kwam de VVD daarom met een 10-punten plan (zie VVD-Expresse nr. 52).

Jan-Kees Wiebenga voerde het debat met de minister van Justitie, Hirsch Ballin (CDA), over het wetsvoorstel id-plicht. De indiening van dit wetsvoorstel vergde 2 1/2 jaar en ging gepaard met veel coalitie-krakeel. De woordvoerder stelde vast dat de PvdA uiteindelijk dan toch over de streep is getrokken.

Er zijn twee punten in de identificatie: de eerste is wanneer identificeren en de tweede is waarmee moet men zich identificeren? In het wetsvoorstel spreekt men van beperkte identificatieplicht. De afspraak in het regeerakkoord luidde immers, dat er een

beperkte en geen algemene id-plicht zou komen. Maar wat is beperkt? De terreinen waarop het volgens de regering moet gelden zijn fraude, illegale arbeid, zwart rijden in het openbaar vervoer, voetbalvandalisme en het vreemdelingtoezicht. De woordvoerder zei dat naar mening van de VVD uitbreiding ook winkeldiefstal, roofovervallen, woningkraken en openbare ordeverstoring zouden onder de werking van de wet moeten vallen.

De woordvoerder merkte op, dat het vreemd is dat wel van werkgevers wordt gevraagd de identiteit van hun werknemers te achterhalen, terwijl van de uitvoeringsorganen sociale zekerheid en de belastingdienst niet iets dergelijks wordt gevraagd. Toch vindt ook daar fraude plaats. Samen met PvdA en CDA diende de VVD op dit punt een amendement in.

Voor vreemdelingen verandert er met dit wetsvoorstel niet veel; voor hen gold al een id-plicht. Nieuw is dus dat ook Nederlanders zich voortaan in bepaalde gevallen moeten identificeren. "Dat is eerlijker en doeltreffender," verwoordde de woordvoerder het VVD-standpunt. "De bewering van Nederlanderschap maakte het toezicht op illegalen tot nu toe een illusie, omdat Nederlanders zich nu juist niet hoefden te identificeren."

Dan blijft de tweede vraag: waarmee moet iemand zich identificeren? Mogelijk zijn het paspoort, het rijbewijs en de nieuwe id-kaart die met de VNG wordt ingevoerd (en die ook binnen Europa als reisdocument geldig is). CDA en PvdA willen, in tegenstelling tot de VVD, ermee volstaan dat een rijbewijs voldoende is. Maar een probleem is dat zowel de nationaliteit als het sofi-nummer daar niet op staat. Beiden zijn van belang bij controle op illegaal of zwart werk. Dat kan weliswaar worden veranderd. Maar aangezien een rijbewijs 10 jaar geldig is, duurt het nog zolang voordat het voldoet aan de gestelde eisen. De minister voelde daarom niet veel voor de ideeën van CDA en PvdA, maar wees ze ook niet af. De stemming over het amendement volgende week brengt duidelijkheid.

Inlichtingen: Jan Kees Wiebenga, 070-3182904

Het plan Simons: in het graf of over het graf heen?

"Staatssecretaris Simons (PvdA) is er de afgelopen drie jaar in geslaagd iedereen tegen zich in het harnas te jagen," sprak Frits Bolkestein op een spreekbeurt in Leusden aan de vooravond van (weer) een debat over de stelselwijziging in de gezondheidszorg. De fractievoorzitter haalde de loonstrookjes van januari '92, vernietigende adviezen als die van de Ziekenfondsraad en de commissie Bruins Slot in herinnering. "Tien dagen geleden leek het alsof het kabinet zelf de definitieve knock-out uitdeelde," aldus Bolkestein. De regering besloot dat de derde fase pas per 1 januari 1996 (ipv. '94) mag ingaan. "Er zit hier een flinke adder onder het gras," legde hij uit. Net als bij de voorjaarsnota probeert het kabinet andermaal vanuit zijn graf te regeren."

Open kwestie

De VVD vindt dat onacceptabel. "Wij zijn van mening dat de hervorming van de gezondheidszorg een open kwestie moet worden." Daarom pleitte de fractievoorzitter ervoor van de gezondheidszorg een hoofdthema van de campagne te maken. De VVD heeft als enige grote partij tegen invoering van het Plan Simons gestemd. Het CDA heeft de PvdA-staatssecretaris gesteund en is dus mede-verantwoordelijk voor de resultaten: nivellering van de inkomens en oplopende kostenoverschrijdingen.

Frits Bolkestein stelde een verzekeringsstelsel voor dat uit drie onderdelen bestaat. (1) Een sociale verzekering voor de zware, onverzekerbare risico's. De premies daarvoor zijn inkomensafhankelijk. (2) Een verplichte verzekering met een privaatrechtelijk karakter, voor een breed maar ondiep pakket. De premies hiervoor zijn onafhankelijk van het inkomen. Er is ruimte voor eigen bijdragen en eigen risico. (3) Vervolgens kunnen minder noodzakelijke voorzieningen op vrijwillige basis in een aanvullend pakket worden verzekerd. Op deze manier ontstaat een gezondheidszorg waarbij niemand in de kou staat en waarin geen inkomenspolitiek wordt bedreven. Zowel voor zorgaanbieders als consumenten worden prijsprykkels ingebouwd.

In de steun voor de plannen van de PvdA-staatssecretaris is rol van het CDA cruciaal. Toen de bewindsman vorig jaar onvoorwaardelijk steun van het CDA vroeg (anders zou hij aftreden) kreeg hij slechts een "ja, maar anders" ten antwoord. Toch bleef hij zitten. Vanaf dat moment zat de PvdA-er aan de touwtjes van het CDA. Tegelijkertijd

groeide binnen die partij de onrust over de slechte resultaten en de toenemende kritiek op het Plan Simons. Het CDA raakte verdeeld. Nadat afgelopen maandag het persbericht met de tekst van Frits Bolkestein naar buiten kwam, lekte voorstellen van de CDA-verkiezingsprogramma uit. Ze leken verdacht veel op het driedelig voorstel van de VVD.

Het debat

Bij het debat afgelopen donderdag zette woordvoerder Margreet Kamp hard in. "De goocheltruuk van de eeuw," noemde ze het feit dat de staatssecretaris nog steeds in de zaal zat. Enerzijds deed de kabinetsbrief vermoeden dat het Plan weg was, anderzijds zat Simons er toch weer. "In plaats van basisverzekering noemen we het misschien liever zorgverzekering; weer bijna voor alle verstrekkingen uit ziekenfondswet en AWBZ verzekerd en weer zoveel mogelijk inkomensafhankelijke premie."

De woordvoerder wees erop dat de staatssecretaris horende doof is voor alle kritiek die hij krijgt. In een toelichting aan de pers stelde hij zelfs dat over de

toekomst van de gezondheidszorg een basis van consensus was bereikt.

"Consensus over de richting? vraag ik u. Terwijl de samenleving zich beweegt in de richting van de individualisering, gaat uw plan in de richting van de collectivisering. Het staat haaks op de maatschappelijke ontwikkeling."

"En consensus met wie? vraag ik u," zei de woordvoerder direct daarop. De VVD stemde tegen. D66 is nu ook aan het draaien. De werkgevers en het MHP hebben een alternatief plan ontwikkeld. De verzekeraars zeggen dat er verschil van inzicht bestaat. Het CDA is een hoofdstuk apart en zei vorig jaar "ja, maar anders". Fractievoorzitter Brinkman eiste onlangs bij de bespreking van de voorjaarsnota eerst kostenbesparende maatregelen alvorens een volgende stap zou worden gezet. Dat is allerminst een basis van consensus.

Bij het debat afgelopen week had het CDA de kans het Plan Simons nu eindelijk ten grave te dragen. Dat is ondanks de onderlinge verdeeldheid en ondanks de inhoud van het komende CDA-verkiezingsprogramma niet gebeurd. Het CDA handhaaft de lijn "Ja, maar anders" en blijft dus mede-verantwoordelijk.

Inlichtingen: Margreet Kamp, 070-3182893

Politieke voorkeuren

Het bureau Interview peilt dagelijks de politieke voorkeuren van Nederlanders. De uitslag in de week van 8 tot en met 14 juni is als volgt:

Partij	1989	zetels	8-14 juni	zetels
CDA	35,3%	54	29,9%	46 (-8)
PvdA	31,9%	49	14,4%	22 (-27)
VVD	14,6%	22	18,9%	29 (+7)
D66	7,9%	12	20,6%	31 (+19)
Groen Links	4,1%	6	6,6%	10 (+4)

(Vervolg van pagina 4)

Als een commissariaat slechts twee keer vier jaar mag duren, is dat overigens ook goed voor de alertheid en de controle. Niets is zo goed als openbare concurrentie om mensen op hun tenen te laten lopen. De Raad van Commissarissen zou vaker moeten vergaderen. Hij zou niet slechts via de directie inlichtingen uit het bedrijf moeten krijgen. Hij zou jaarlijks moeten rapporteren aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders met een rapport dat terzake is en niet slechts een schablonen dat men de jaarrekening heeft gezien en het dividendvoorstel ondersteunt.

Tenslotte zou ik mij willen scharen

achter de suggestie van Prof. Timmerman om, evenals in 1960 gebeurde, een breed samengestelde **Commissie Herziening Ondernemingsrecht** in te stellen die met voorstellen dient te komen tot wijziging van ons vennootschapsrecht. Mijn inbreng zou zijn het voorstel van Ophof over te nemen om de **aandeelhoudersvergadering commissarissen op aanbeveling van de Raad van Commissarissen te laten benoemen en ontslaan**. Mij dunkt dat aldus het evenwicht tussen bestuurders, werknemers en aandeelhouders, dat nu is verstoord, weer wordt hersteld.

Frits Bolkestein:

"Naar Nieuwe Machtverhoudingen in de Nederlandse Vennootschap"

Het structuurregime betekent in hoofdzaak een verschuiving van bevoegdheden van de algemene vergadering van aandeelhouders naar de Raad van Commissarissen nieuwe stijl en een co-optatierecht: commissarissen benoemen bestuurders en de Raad van Commissarissen vult zichzelf aan.

Natuurlijk hebben zowel werknemers als aandeelhouders het recht commissarissen voor te dragen. Maar ten eerste blijft de keuze aan de commissarissen en ten tweede zullen werknemers en aandeelhouders in lang niet alle gevallen gebruik van hun recht maken door gebrek aan kennis of samenhang. Nu zou men kunnen zeggen: waar geen behoefte bestaat, moet ook niet worden geklaagd. Dat zou misschien zo zijn, indien dat co-optatierecht door gebrek aan controle en openbaarheid geen ruimte zou bieden aan een ons-kent-ons cultuur waarin niet noodzakelijk de meest energieke, bewaarde en innovatieve ondernemer tot zijn recht komt. Het feit dat er goede voorbeelden zijn (Shell, Unilever) betekent niet dat er niet ook slechte zijn (Philips, Daf). Waar de schijnwerper van de openbaarheid ontbreekt, zal altijd een neiging tot verslapping ontstaan. Het is dus zaak te bezien in hoeverre die openbaarheid kan worden gestimuleerd.

Het structuurregime heeft de rechten van aandeelhouders in feite ernstig beknot. Dat paste in de na-oorlogse neiging afbreuk aan eigendomsrechten te doen. Een economie waarin de eigendomsrechten worden uitgehold, zal de nadelige gevolgen daarvan moeten ondergaan. **In het licht van de internationalisering van de Nederlandse economie is er dus alle reden de rol van aandeelhouders te herwaarderen met het oog op een vergroting van hun invloed.**

De structuurregeling heeft op een in Europa unieke wijze geleid tot een betere verstandhouding tussen de factoren kapitaal en arbeid, tot een betere communicatie tussen commissarissen en ondernemingsraad, in een kritieke situatie zelfs ten koste van een falende bestuurder, en tot een zekere doorbreking van een netwerk van elkaar de bal toespelende personen, die over en weer bij elkaar bestuurders of commissaris zijn. Maar ook voor wie die verdiensten erkent, blijft de vraag actueel en belangrijk of het structuurregime de dynamisering van onze economie, die nodig is in het licht van de internationale uitdagingen

waar wij voor staan, voldoende bevordert.

In Japan heeft de aandeelhouder bijna geen invloed. De beslissingsbevoegdheid wordt daar uitgeoefend door de leiding van de onderneming in samenspraak met de leiders van ondernemingen die tot dezelfde **keiretsu** behoren en met de ambtenaren van het desbetreffende ministerie, waarbij het ministerie van financiën een zeer belangrijke rol speelt. Doordat aandeelhouders in Japan zo'n kleine rol spelen, kunnen ondernemingen daar het zich veroorloven op de lange termijn te denken en overwegingen van omzet de voorrang te geven boven overwegingen van winst. Dat komt de groei van die ondernemingen natuurlijk zeer ten goede en dat hebben we ook gezien. Maar de ons-kent-ons cultuur van Japanse ondernemers staat ook garant voor veel corruptie. In de Verenigde Staten daarentegen zien we het tegenovergestelde. Raden van Bestuur leven daar onder de terreur van de kwartaalcijfers. Daalt de winst dan zakt de koers en mopperen de aandeelhouders. Soms leidt dat tot vervanging van de betreffende bestuurders. Dat hangt af van de mate van organisatie van de aandeelhouders evenals van het vennootschapsrecht en van de regels van de Security Exchange Commission. Wel houdt dit andere bestuurders alert. West Europa houdt zo'n beetje het midden tussen Japan en de Verenigde Staten, althans wat dit punt betreft. Het Westeuropese stelsel heeft de beste kansen. Inderdaad zou een drastische verandering in de richting van het Amerikaanse model velen in Europa niet bevallen. Om maar niet te spreken van het Japanse model, want dat is wezensvreemd aan Europa: wij zouden daartoe niet in staat zijn.

Maar dat betekent niet dat wij geen verbeteringen zouden kunnen aanbrengen in onze economische cultuur, terwijl wij toch binnen de grenzen van onze ondernemingstraditie blijven. De vergelijking tussen een bestuurder van een vennootschap en een politicus dringt zich op. Voor beiden geldt, dat zij zonder effectieve (democratische) controle dreigen hetzij te verslappen hetzij tot een krachtpatser uit te groeien. Voor beiden geldt ook, dat zij met een te intensieve controle dreigen te degenereren tot korte termijn denkers, die steeds ten koste van lange termijn perspectieven korte termijn resultaten moeten laten zien om herkozen te worden respectievelijk niet ontslagen te worden.

In het algemeen hebben wij in West Europa het goede midden behouden, maar bij de structuurregeling dreigt de weegschaal toch te ver ten gunste van bestuurder en commissaris te zijn doorgeslagen. Terecht schreef Slagter: "Een structuurvennootschap is een vrijwel onneembare veste". Dit is zowel een gevolg van het feit, dat de structuurregeling in feite en onbedoeld ook functioneert als een beschermingsconstructie als van het feit, dat ontslag van een bestuurder van een structuurvennootschap op aandrang van de algemene vergadering van aandeelhouders vrijwel onmogelijk is. Dit laatste is weer een gevolg van het feit dat de Raad van Commissarissen onvoldoende kritisch is.

Hooghartig zeiden twee ex-bestuurders van Ogem (Udink en Boersma, niet toevallig ook twee ex-politici) destijds, dat het gebrek aan vertrouwen bij de algemene vergadering van aandeelhouders hen niet deerde, zolang zij slechts het vertrouwen behielden van de Raad van Commissarissen, die immers het exclusieve recht tot benoeming en ontslag bezit. Formeel juridisch hadden beide heren gelijk. Door verzuim van de Raad van Commissarissen kregen zij ook feitelijk gelijk en dat is hier het probleem.

Ik heb het over gemakzucht. Een cultuur van: "I'll scratch your back if you'll scratch mine" leidt tot sommige commissarissen die achterover gaan leunen. Daaraan is geen behoefte. **Daarom is het waarschijnlijk verstandig om het aantal commissariaten per persoon te beperken tot bijvoorbeeld vijf.** Natuurlijk is het ene commissariaat zwaar en goed betaald, het andere licht en slecht betaald en weer anderen licht en goed betaald. De commissaris in kwestie zal dan een keuze moeten maken. Onze gedachten verwijlen bij hem in deze moeilijke beslissing.

(Vervolg op pagina 3)

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost fl 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

We moeten weer aan het werk

De banenmachine van de jaren tachtig is tot stilstand gebracht. De werkloosheid dreigt tot dramatische hoogte op te lopen. Het Centraal Planbureau voorspelt zelfs 700.000 werklozen volgend jaar. Ongeveer 900.000 mensen zijn arbeidsongeschikt verklaard. Nog maar een klein deel van de beroepsbevolking houdt de boel draaiende. Naast elke 100 werkenden staan momenteel 86 niet-werkenden.

We moeten daarom aan het werk. En niet steeds plan op plan stapelen. Het milieu-beleid is daar een sprekend voorbeeld van: in plaats van het bestaande NMP uit te voeren, verspilde het kabinet een jaar door een NMP+ op te gaan stellen. Terwijl juist op milieu-gebied tastbare, merkbare en voelbare resultaten zo belangrijk zijn.

Het duurt maanden, soms jaren voordat aangekondigde plannen concreet vorm krijgen en tot uitvoering worden gebracht. Hoe lang duurde het niet voordat bijvoorbeeld het WAO-wetsvoorstel de Tweede Kamer bereikte? Besluiteloosheid wordt gecamoufleerd met langdurige advies-procedures. Een regering moet besluiten nemen en instanties als de Ser mogen niet worden gebruikt als een schuilkelder van de politiek. De overleg-economie heeft vorige week een decadente fase bereikt: regering en Ser overleggen over het overleg. Zo komen we nooit uit de problemen. In plaats van overleggen over de overleg-economie moeten we werken aan een economie die werkt.

Frits Bolkestein

Debat over de Wijkertunnel

In september 1992 gaf een meerderheid van de Tweede Kamer groen licht voor private financiering voor de bouw van de Wijkertunnel. Enkele maanden daarvoor, in juni, was de minister van Verkeer & Waterstaat, Maij-Weggen (CDA), nog teruggefloten omdat ze met een te duur contract aankwam.

Kern van de overeenkomst is dat de bank de bouw financiert en dat het Rijk daarvoor later terugbetaalt. De kosten voor de Staat worden bepaald door het aantal passages vermenigvuldigd met een vast tarief. In september vertelde de minister dat ze een lager tarief had bedongen. Dat volgens haar de totale kosten zou drukken. Het september-contract leek dus goedkoper dan het juni-contract.

Maar hoeveel verkeer gaat er door de Wijkertunnel? Dat bepaalt immers de kosten voor het Rijk. Vorige week ontstond opschudding toen bleek dat het door de minister getekende contract een (nieuwe) bijlage bevatte. De Algemene Rekenkamer kwam tot de conclusie dat die bijlage - nummer 10 (gedateerd 21 augustus 1992) - voor hogere kosten voor het Rijk zal zorgen. Want in de bewuste bijlage staat een groter aantal passages genoemd.

De consequenties

Twee vragen stonden toen centraal: Wanneer wist de minister van die bijlage? en Wat heeft die bijlage voor consequenties voor de totale kosten? De kamer kreeg namelijk het definitief contract toegestuurd in december '92, maar werd niet geattendeerd op het bestaan van een (nieuwe) bijlage. Wist de minister bovendien al in september van de cijfers in bijlage 10? Zo ja, dan had ze dat in de Kamer in het debat moeten melden.

De dagen voor het debat werd de onduidelijkheid almaar groter. De minister stuurde vier brieven met uitleg (waarvan twee ongevraagd). Ze was zich van geen kwaad bewust en wist niet waar de kamer op doelde. Tijdens het debat werd de verwarring groter omdat in de eerste termijn weer een nieuwe cijferreeks werd uitgedeeld.

Wat was er aan de hand met die beruchte bijlage nummer 10? De minister vertelde in het debat dat deze bijlage - met (hogere) cijfers over het aantal passages - haar in december per fax bereikte. De bank wilde het als referentie-reeks opnemen in het contract. In het contract staat namelijk een clausule: wanneer het uiteindelijke verkeer sterk afwijkt van de referentie-reeks, dan kan men her-onderhandelen over het tarief. De minister bagatelliseerde de cijferreeks van de bank. Ze had intertijd "schouderophalend" gereageerd op de fax, zei ze. De verschillen waren volgens haar marginaal, daarom was het niet zo nodig het de Kamer expliciet te melden in december. Bovendien hield ze vast aan haar eigen verkeers-prognoses, verstrekt door Rijkswaterstaat.

Conclusies

Feit blijft dat de in december toegevoegde referentie-cijfers uit bijlage 10 opgenomen zijn in het contract. Annemarie Jorritsma: "Ik snap het dus niet. Het ING-lijstje komt van de fax, we kijken even of het er een beetje van afwijkt van dat van Rijkswaterstaat. Nou, dat wijkt niet zoveel af. Hup, het mag er wel in. Maar daar gaat het natuurlijk niet om!". De vraag is namelijk waarom de bank eerst in september instemde met lage tarieven (tegenover 'lage' Rijkswaterstaatprognoses en in december een hogere referentielijst liet toevoegen. En de referentie-lijst met veel verkeer is contractueel bindend. Op grond daarvan kan de bank heronderhandelen. "Dat betekent dat het risico voor de Staat buitengewoon veel groter is geworden, misschien niet op de korte termijn, maar dan zeker op de langere termijn".

De woordvoerder diende daarom een motie in waarin de VVD stelde dat de minister op "onbekwame wijze" de onderhandelingen heeft gevoerd. Deze kreeg alleen steun van Groen Links. Deze discussie zal ongetwijfeld een vervolg krijgen.

Inlichtingen: Annemarie Jorritsma-Lebbink, 070 - 318 28 91.

Kinderopvang

De kinderopvang, het parade-paardje van de minister van WVC, D'Ancona (PvdA), was afgelopen maandag onderwerp van een Uitgebreide Commissievergadering.

Woordvoerder Annemarie Jorritsma ging eerst in op het punt decentralisatie. De huidige regeling is een tijdelijke die de gemeenten moet stimuleren. Daarna zouden de financiële middelen moeten worden gedecentraliseerd. De minister is van mening dat het beleid tot nu toe gunstige effecten heeft: waren er eerst minder dan 200 gemeenten met kinderopvang-voorzieningen, nu zijn er minder dan 20 die het niet hebben. In maart van dit jaar waren er 40.000 plaatsen. In september zal naar verwachting 93% van de taakstelling zijn gerealiseerd. Dat betekent 46.000 van de 49.000 beoogde plaatsen.

De woordvoerder benadrukte in dit verband het VVD-standpunt: kinderopvang is ten eerste een verantwoordelijkheid voor ouders en bedrijfsleven. De Overheid moet zich richten op het scheppen van gunstige voorwaarden. De minister vindt het meer een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Ze heeft veel overleg met de sociale partners en de VNG. Daar blijkt geen verschil te zijn over het doel. Wel over het idee over hoe het geld moet worden aangewend. De minister zei dat er geen extra financiële inspanningen zijn te verwachten van het Rijk. Er wordt in de toekomst meer verwacht van werkgevers en werknemers. De woordvoerder vroeg de minister wat gebeurt wanneer kostendekkende bijdragen worden verwacht van ouders met hoge inkomens. Want indien het bedrijf de volledige premie ontvangt, dan houdt het geld over op de kinderopvangplaatsen. De minister zei daar rekening mee te houden en bedankte de VVD-woordvoerder "voor de tip".

De minister stelde tevens dat het gehele budget in stand wordt gehouden, dat betekent dat het Rijk 290 miljoen beschikbaar stelt. Maar de woordvoerder merkte hier een onvolkomenheid op. De minister zei namelijk even later ook dat de ouderbijdrage inkomensafhankelijk (en dus hoger) wordt. De VVD ziet het als onvermijdelijk. Dat levert het Rijk extra geld op. De minister schatte dat bedrag op 30 miljoen.

Aangezien het totale budget niet wordt verhoogd, vroeg de woordvoerder zich af of dat bedrag in mindering wordt gebracht op het geld dat gemeenten krijgen. De minister bevestigde dat wel, maar bleef ontkennen dat het een bezuiniging betrof. Want, vond ze, het totale

bedrag blijft dus gelijk. De VVD juicht deze beuining niet toe, bovendien is die vermeld aan de Kamer meegedeeld. De woordvoerder: "Ik vindt het prachtig maar volgens mij hebben we nog nooit een eigen bijdrage meegerekend in het totaal van een regeling. De minister zegt dat het budget gelijk is gebleven. Nee, het Rijksbudget is verkleind en dat wordt opgelost door de ouderbijdrage te verhogen."

Inlichtingen:
Annemarie Jorritsma-Lebbink,
070-3182891

Politie-sterkte

Het mag algemeen bekend worden geacht dat naar de mening van de VVD de politie een groot tekort aan mankracht heeft. Het CDA/PvdA amendement van december '92 waarin om 500 man extra werd gevraagd, werd door de VVD bestempeld als 9.500 te weinig. De VVD heeft voorgesteld om 10.000 man extra aan te trekken.

Afgelopen week had de Kamer een mondeling overleg met de ministers van Justitie, Hirsch Ballin (CDA), en Binnenlandse Zaken, Dales (PvdA). Hoofdpunt was waarmee nu feitelijk de politie-sterkte was vergroot. Er is hiervoor namelijk een aantal regeringsbeslissingen genomen: (1) de uit tabaksaccijns gefinancierde 'sjek'-agenten; (2) de 'plukzeteams' (sporen uit criminaliteit verkregen voordeel op); (3) de na het Akkoord van Schengen aangestelde agenten; (4) de extra 500 man van het amendement december '92.

Er is twijfel ontstaan over de uitwerking van deze maatregelen. Er is nooit verteld wat als gevolg van Tussenbalans en afslankings-operaties is verdwenen. Er is geen zekerheid dat de politie-korpsen de ter beschikking gestelde gelden ook daadwerkelijk hebben gebruikt voor extra manschappen.

VVD-woordvoerder Hans Dijkstal vroeg daarom inzicht in de netto-resultaten. De regering moet dat voor aanstaande dinsdag geven, zodat eventueel nog een debat kan plaatsvinden. De VVD blijft van mening dat de politie-sterkte in Nederland in schrijnend contrast staat met die van onze buurlanden - zeker nu niet zeker is wat de resultaten zijn van investeringen in extra mankracht. Wanneer ook na een debat volgende week nog niet duidelijk is wat het netto-resultaat is van de verschillende beslissingen, dan denkt de VVD eraan

om een onderzoek door de Algemene Rekenkamer te vragen.

Inlichtingen:
Hans Dijkstal, 070-3182884

Wegen- verkeerswet

Annemarie Jorritsma ontmoette de minister van Verkeer en Waterstaat een tweede keer afgelopen week, en wel bij de bespreking van de Wegenverkeerswet 1992. Gekscherend vroeg ze haar het jaartal van de naam van de wet te veranderen in 1995; "omdat dat de datum is waarop met enige zekerheid de wet in te voeren valt".

De woordvoerder betuigde de instemming van de VVD dat de wet geheel wordt herzien en aangepast aan de huidige situatie. Het is een wet waarmee letterlijk iedere Nederlander mee te maken krijgt. Bovendien is de VVD het er van harte mee eens dat de nieuwe wet uitgaat van de verantwoordelijkheid van de verkeersdeelnemers zelf.

Deel III

De woordvoerder constateerde vervolgens dat weliswaar "veel oud hout is weggehakt" maar dat desondanks het aantal regels niet werkelijk is afgenomen. Bovendien dreigt (dankzij Brussel) nog meer gedetailleerde regelgeving op ons af te komen.

Een opvallend punt was het kentekenbewijs deel III. "Door invoering van de vernieuwde kentekenregistratie en de koppeling aan de verplichting ten aanzien van motorrijtuigenbelasting (straks houderschapbelasting) wordt een betere administratieve controle mogelijk." Geen enkel systeem is natuurlijk fraude-ongevoelig. Maar de formele koppeling van houderschap aan kentekenregistratie maakt de zaken eenvoudiger. "De VVD-fractie is dan ook van mening dat het tijd wordt om deel III af te gaan schaffen."

Inlichtingen:
Annemarie Jorritsma-Lebbink,
070-3182891

Gezinsvorming & -hereniging

Jan Kees Wiebenga sprak in een mondelinge overleg met de staatssecretaris van Justitie, Kosto (PvdA), over het beleid ten aanzien van gezinshereniging en gezinsvorming. Hij noemde het regerings-compromis ingewikkeld en moeilijk uitvoerbaar. De VVD houdt het kabinet voor vast te houden aan heldere (hoofd)regels. Gezinshereniging moet bovendien passen in het totale immigratiebeleid.

Dat laatste omvat een pakket van maatregelen voor verschillende gevallen (asielzoekers, Antillianen, illegalen, EG-onderdanen en schijnhuwelijken). Beperking van de immigratie is van groot belang voor een goed minderhedenbeleid. Per jaar komen er 15.000 arbeidsgeschikte mensen tussen de 16 en 57 jaar bij die in veel gevallen geen Nederlands spreken of onvoldoende scholing hebben.

Inkomenstoets

De hoofdregel bij gezinshereniging en gezinsvorming is een inkomenseis te stellen; het minimum-inkomen waarmee een gezin kan worden onderhouden. Er bestond discussie tussen CDA en PvdA over mensen die werkloos zijn. Geldt dan ook de inkomenseis? Of moet je kijken of mensen buiten hun schuld werkloos zijn geworden? De regering kwam met een wirwar van uitzonderingsregels. De VVD vindt dat dergelijke detaillering moeilijk uitvoerbaar en controleerbaar is. De VVD wil daarom geen complex van uitzonderingen maken, maar vasthouden aan de hoofdregel. Mensen die een gezin willen vormen of herenigen moeten dat zelf kunnen betalen, het moet niet ten laste van de schatkist gebeuren.

Gezinshereniging

Bij gezinshereniging (huwelijk gesloten voor vertrek naar Nederland) van niet-Nederlanders en niet-EG burgers is de VVD het eens met de voorgestelde eisen wat betreft huisvesting, inkomen en de 'horizon-termijn' van 3 jaar.

Gezinsvorming

Bij de gezinsvorming (tweede generatie) wordt bovenop die voorwaarden een minimale leeftijd van 18 jaar voorgesteld (o.a. om uithuwelijken tegen te gaan). Bovendien ook de eis van een driejarig legaal verblijf. De VVD denkt hier aan 5 jaar, om zeker te zijn van behoorlijke inburgering.

De woordvoerder zette een groot vraagteken bij het uitgangspunt dat ook Nederlanders onder de regels voor gezinsvorming vallen. Het gaat hier echter om toelatingsbeleid. Nederlanders

mogen zich altijd in Nederland vestigen, het toelatingsbeleid is hier dus niet van toepassing, aldus de woordvoerder. Een Nederlander heeft onvoorwaardelijk recht op gezinsvorming. Daar komt nog een probleem bij: EG-onderdanen mogen zich vrijelijk vestigen binnen de EG. Een willekeurige EG-onderdaan zou zich zonder problemen met een gezin in Nederland kunnen vestigen, terwijl een

Nederlander aan voorwaarden zou moeten voldoen. De staatssecretaris zal dit punt opnieuw bekijken.

Inlichtingen:

Jan Kees Wiebenga, 070-3182904

In memoriam Ym van der Werff

Het onvoorstelbare is toch gebeurd. Ym van der Werff zal z'n plaats in ons midden nooit meer innemen.

Als liberaal in hart en nieren was Ym altijd bezig met de politiek, met de VVD. Niet met het oog op eigen belang of eigen profilering, maar vanuit de overtuiging dat dingen nu eenmaal gedaan moesten worden.

Mensen als Ym van der Werff vormen de echte kern van een politieke partij. Zij zorgen voor de continuïteit, maar ook voor vernieuwing en verandering. Want laten we ons niet vergissen: Ym stond op z'n 75e nog geheel open voor nieuwe ideeën en ontwikkelingen. Dat bleek telkenmale weer tijdens discussies met hem, bijvoorbeeld binnen de Eerste Kamerfractie. De fractie waarvan hij de nestor en ook een beetje de 'vader' was. Hij genoot daarbij intens van het politieke handwerk. In het plenaire debat liet hij ons vaak meegenieten van zijn retorische gaven.

Als vice-voorzitter was hij een geweldige steun voor mij en voor vele fractieleden. Vaak via één van zijn bekende - meestal nog net leesbare - briefjes, waarin hij je attendeerde op een probleempje of een gevoeligheid bij deze of gene. Ym bezat de gave om met iedereen goed op te kunnen schieten. Daardoor wist hij bruggen te slaan en mensen samen te binden. Maar men vergiste zich ook hier niet. Zijn principes bleven wel overeind.

Ym vertegenwoordigde de VVD en de Eerste Kamer op een zeer breed terrein. In het buitenland gedurende vele jaren. Bovenal natuurlijk in zijn Noord-Brabant, waar hij tot het laatst toe zoveel bestuurlijke sporen heeft getrokken. Maar ook in de vele maatschappelijke functies die hij vervulde vanuit zijn specifieke aandacht voor defensie en cultuur.

Of gewoon omdat hij werd gevraagd als burger die echt wat te zeggen had. Zijn prachtige toespraak dit jaar op bevrijdingsdag in Wageningen was daarvan een treffend voorbeeld.

Ym was bovenal ongelooflijk trouw en stond altijd klaar om op te treden als invaller voor z'n fractievoorzitter. Of gewoon als ergens iemand uitviel voor een spreekbeurt. Ook al betekende het weer enkele honderden kilometers achter het stuur en dus (te) weinig nachtrust. Alsof hij al niet meer dan 25 jaar met een fors gezondheidsrisico door het leven ging. Af en toe noopte hem dat enkele dagen of een enkele week thuis te blijven. Maar telkens kwam hij weer vol energie en ogenschijnlijk niets veranderd terug. Daar vertrouwen we in ons hart ook nu weer op, hoewel we wisten welk een risico de zware operatie met zich meebracht.

Het heeft niet zo mogen zijn. Ym heeft - zoals z'n vrouw Martine me vertelde - tot het laatst getracht het leven vast te houden. Contact houdend met de omgeving en genietend van de reacties en brieven van vele vrienden en collega's.

Z'n plaats zal weer worden ingenomen, maar de lege plek die hij bij ons achterlaat blijft. Vooral natuurlijk voor Martine en zijn kinderen, die hem als levensgezel en als vader wel heel erg zullen missen. Ik vertrouw erop dat ze kracht en troost mogen putten uit de overtuiging dat ze hebben mogen samenleven een goed mens, die eraan heeft bijgedragen dat de wereld er een beetje beter is gaan uitzien.

David Luteijn

Voor de VVD-fractie in de Tweede kamer der Staten-Generaal wordt per 1 september 1993 een

beleidsmedewerker (m/v)

gevraagd voor de portefeuille van
**Onderwijs en Wetenschappen, Wetenschapsbeleid, Landbouw,
Natuurbeheer en Visserij.**

Taken:

- het verrichten van onderzoek ter ondersteuning van het door de fractie uit te stippelen beleid;
- het ondersteunen van de in deze terreinen gespecialiseerde parlementariërs voor hun overleg met de diverse bewindslieden en het assisteren bij de overige werkzaamheden betreffende de relatie tussen Kamerleden en de betrokken vakdepartementen;
- het voorbereiden en ondersteunen van openbare optredens van fractieleden;
- het signaleren van politiek en maatschappelijk relevante opvatting van belang voor de standpunten en beleidspresentatie van de VVD-fractie;
- het vervullen van het secretariaat van enkele fractiecommissies;
- het afwikkelen van correspondentie met een meer algemeen karakter, maar wel liggende op genoemde beleidsterreinen;
- het opstellen van achtergrondnotities en verslagen betreffende relevante wetsontwerpen en/of nota's.

Vereist:

- academisch werkniveau;
- kennis van, of affiniteit met de bovengenoemde beleidsterreinen;
- inzicht in politieke verhoudingen, sympathiseren met het VVD-beleid;
- voldoende staatsrechtelijke kennis alsmede inzicht inzake het praktisch functioneren van het parlement;
- in staat zijn onder hoge werkdruk te functioneren;
- flexibel, tactvol en communicatief optreden;
- affiniteit met het werken met cijfers, begrotingstechnieken, statistieken e.d.;
- routine in het werken met tekstverwerkende apparatuur.

Het salaris is, afhankelijk van opleiding en ervaring, vanaf f 3.650,- bruto per maand.

Heeft u belangstelling voor deze functie, richt dan uw brief met curriculum vitae voor 5 juli a.s. aan:
Mevrouw Erica Terpstra, secretaris personeel VVD-Tweede Kamerfractie,
Postbus 20018, 2500 EA DEN HAAG

Informatie: Wilt u telefonische nadere inlichtingen inwinnen dan kunt u bellen met de heer L. Willinge, personeelscoördinator (tel. 070 - 318 28 78).

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappéyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting.

De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen.

Een jaar-abonnement kost fl 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Groslijsten Tweede Kamer en Europees Parlement

Conform artikel 9.1 van het reglement op de kandidaatstelling voor leden van de Tweede Kamer en het Europees Parlement heeft het hoofdbestuur op 7 juni 1993 de groslijsten met voorlopige kandidaten opgesteld. Zoals blijkt uit de lijst met voorlopige kandidaten voor het lidmaatschap van het Europees Parlement stelt het VVD-Tweede Kamerlid Jan Kees Wiebenga zich daar voor beschikbaar. Tot die tijd wil hij deel uit te blijven maken van de VVD-Tweede Kamerfractie. Ter voorkoming van misverstanden: Jan Kees Wiebenga wil geen dubbelmandaat.

We moeten weer aan het werk (2)

Het vertrouwen bij de Nederlandse bevolking in dit CDA/PvdA-kabinet heeft een nieuw dieptepunt bereikt. Nog slechts één op de drie mensen is bereid om deze regering haar vertrouwen te schenken. Zoals vorige week in de VVD-Expresse stond vermeld, staat de VVD op 29 zetels in de peilingen: het zou voor ons het op één na hoogste resultaat ooit zijn. En die stijging met 7 zetels zou tevens de op één na grootste verkiezingsoverwinning zijn. Maar de peilingen winnen is één zaak, de verkiezingen en de daaropvolgende formatie winnen is een andere.

In de afgelopen jaren heeft de VVD een stevige basis gelegd voor een goede verkiezingsuitslag en voor een duidelijk en gedurfd regeerakkoord. We hebben constructieve oppositie gevoerd. Ook de afgelopen periode was de VVD leidend in discussies, heeft de VVD initiatieven genomen en alternatieven aangedragen. Het is niet echt verwonderlijk dat dit CDA/PvdA-kabinet volgens de peilingen bij verkiezingen haar royale meerderheid in het parlement al lang kwijt zou zijn. Deze regering is niet bij machte te regeren. Bij de Europese Commissie wordt Nederland afgeschilderd als een arm land dat steun behoeft. Tegelijkertijd beweert minister Kok van Financiën in eigen land, dat het tekort niet verder omlaag hoeft, omdat het in Nederland in vergelijking met de andere EG-landen zo goed gaat. Hoezo gaat het goed? In 1994 kampt Nederland met meer dan 700.000 werklozen en 900.000 arbeidsongeschikten.

Er is maar één remedie: we moeten weer aan het werk! We zullen ter voorbereiding op ons verkiezingsprogramma moeten werken aan duidelijke analyses en durf moeten hebben; ook wanneer impopulaire keuzes moeten worden verdedigd. Daarmee kunnen we een daadkrachtig kabinetsbeleid dichterbij brengen. De VVD is de partij voor mensen die wat willen. De VVD staat immers garant voor duidelijkheid, durf en daadkracht.

Frits Bolkestein

Financiële feiten

Bij de behandeling van de suppletore begroting wees financieel woordvoerder Rudolf de Korte de minister van Financiën, Kok (PvdA), op de slechte financieel-economische ontwikkelingen. Het aantal mensen met een werkloosheidsuitkering komt op het na-oorlogse record van 720.000 in 1994. Daarmee wordt het dieptepunt uit '84 gepasseerd. Ook de arbeidsinkomensquote stijgt naar een hoger niveau dan in '84. Door deze ontwikkelingen op het gebied van werkloosheid en rendement bij het bedrijfsleven is het kabinet Lubbers III "terug bij wat onder Lubbers I is ingezet: terug bij af," aldus de woordvoerder.

Het Centraal Planbureau heeft het pakket van maatregelen van 10 miljard uit de Voorjaarsnota '93 doorgenomen. De boodschap van het CPB is ontuchtend: voor 7,1 miljard heeft men daar zelf een invulling moeten bedenken. "Kortom: de invulling van de Voorjaarsnota 1993 vertoont in het eindjaar '98 een gat van 7,1 miljard." Voor het jaar 1993 blijft 2,6 miljard aan de aangekondigde noodzakelijke bezuinigingen hoogst onzeker. Daarnaast zorgt de oplopende werkloosheid en de verslechtering van de groei voor extra tegenvallers van 2,2 miljard. De minister heeft al laten weten hiervoor niet extra te willen bezuinigen. Zonder deze extra bezuinigingen komt het financieringstekort in 1994 uit op 4,1% van het Netto Nationaal Inkomen (de doelstelling was 3,25%). De collectieve lastendruk komt dit jaar uit op 54,3% NNI en in '94

op 54%. Dat is net als de voorgaande jaren aanzienlijk boven de afgesproken norm. De in 1989 vastgelegde ijzeren boeien worden één voor één losgelaten.

Subsidies

"Nederland is gek op subsidies, maar Nederland is ook gek wanneer die allemaal gehandhaafd blijven," bracht de woordvoerder eerder deze week in een Uitgebreide Commissievergadering naar voren. Het zicht op de doelmatigheid is ver beneden peil. In de Voorjaarsnota 1993 is echter een ongemotiveerd voorschotje gedaan: een kaasschaaf-korting van 1% op een waslijst aan subsidies.

De feiten

Totaal zijn er 700 subsidie-regelingen, totaal goed voor 38,9 miljard. Dat is bijna 20% van de gehele rijksbegroting. Als percentage van het Bruto Binnenlands Produkt geeft Nederland twee maal zo veel aan subsidies uit als de ons omringende landen. Er zijn 43 rijkssubsidies met een uitgaventotaal van 12,8 miljard die zeer gevoelig blijken te zijn voor misbruik en oneigenlijk gebruik. Daarbij gaat het vooral om inkomensafhankelijke subsidies (85%). De individuele huursubsidie spant wat fraudegevoeligheid betreft de kroon. De VVD vindt daarom verscherpte controle, duidelijke sanctiebepalingen, eenvoudiger regelgeving gewenst. Inlichtingen: Rudolf de Korte, 070-3182890.

Dit is de laatste VVD-Expresse van dit parlementair jaar. Tijdens het reces verschijnt alleen nog een index met een overzicht van alle tot nu toe verschenen artikelen. Aan het begin van het parlementair jaar 1993-1994 a.s. september verschijnt het eerstvolgende nummer. Zeker gezien de komende drie verkiezingen wordt de VVD-Expresse een belangrijke factor in de interne berichtgeving. De VVD-Tweede Kamerfractie hoopt u daarom ook dan weer als vaste lezer te mogen begroeten.

Arbeidsdeelname allochtonen

De werkloosheid onder allochtonen is onevenredig veel groter dan onder Nederlanders: 7% bij de Nederlandse beroepsbevolking en zo'n 30% onder de allochtone beroepsbevolking. Deze week besprak de kamer twee wetsvoorstellen die dat probleem moeten helpen oplossen. Eén wetsvoorstel van de regering en een initiatief wetsvoorstel van VVD, D66 en Groenlinks.

Beide wetsvoorstellen hadden dezelfde doelstellingen, alleen de manier waarop dat wordt bereikt verschilt. Het gaat om het registreren van het aantal in het bedrijfsleven werkzame allochtonen. Het regeringsvoorstel stelde het geven van informatie niet verplicht. Bovendien werd de informatie niet openbaar gemaakt en verkregen de Arbeidsvoorzieningen op die manier alleen inzicht op algemeen, macro-niveau. Het initiatief wetsvoorstel daarentegen stelt individuele bedrijven met meer dan 35 werknemers verplicht openbaar te maken wat de verhouding tussen Nederlanders en allochtonen zijn. Vervolgens richt het zich op de regio en de positie van de werkende allochtonen daarin.

Volgens woordvoerder Henk van Hoof heeft die laatste benadering meer effect. Het gaat er immers om dat de Arbeidsvoorzieningen een zo compleet mogelijk beeld krijgen van de arbeidsmarkt. De wel of niet verplichte informatieverstrekking was dus cruciaal voor het ontstaan van een juist beeld van de arbeidsmarkt. De PvdA was het op dit punt eigenlijk inhoudelijk eens met het initiatief van de oppositie-partijen. De partij probeerde dat op te lossen door een amendement op het regeringsvoorstel in te dienen, waarmee een grotere mate van verplichte openbaarmaking zou ontstaan. Maar de openbaarheid zou maar in beperkte mate gelden en de gegevens zouden slechts voor een beperkt aantal instanties beschikbaar zijn. Regering en CDA konden daar niet mee leven. De initiatiefnemers wilden op het punt van openbaarheid geen concessies doen en stemden tegen het PvdA-amendement. De rol van de PvdA was daarna cruciaal: welk voorstel zou het halen? Na fractie-overleg besloot de PvdA het initiatiefvoorstel van de oppositie te steunen. Het regeringsvoorstel kreeg alleen steun van CDA. Inlichtingen: Henk van Hoof, 070-3182885 en (initiatiefnemer) Hans Dijkstal, 070-3182884

Spitsvignet

De Kamer had afgelopen week een mondeling overleg met de minister van Verkeer en Waterstaat, Maj-Weggen (CDA), over het eventuele invoeren van een bijdragen voor het rijden in de spits. De VVD had gevraagd om dit mondeling overleg naar aanleiding van een bestuurlijk overleg dat de minister had met bestuurders uit de Randstad (Provincie, vervoersregio's en grote steden). Zoals bekend is de VVD bepaald geen voorstander van het invoeren van een spitsbijdrage-systeem. Daar zijn vier redenen voor: (1) voor een grote groep automobilisten betekent het een verhoging van de vaste lasten; (2) het belast uitsluitend werkenden die niet over alternatieve vervoersmogelijkheden beschikken; (3) noch de fraude-gevoeligheid, noch de aanwezigheid van sluiproutes is voldoende afgedekt; (4) het gaat over extreme bedragen, de investeringskosten bedragen 200 miljoen, de structurele kosten 50 miljoen (ter vergelijking: de structurele kosten van de inning motorrijtuigenbelasting bedragen jaarlijks 50 miljoen).

De minister had bij dat bestuurlijk overleg de indruk gewekt dat de opbrengsten van het spitsvignet (400 miljoen) ten dele besteed konden worden aan het stadsgewestelijk openbaar vervoer. CDA en PvdA hebben nog geen definitief standpunt of ze voor of tegen het spitsvignet zijn. Zowel VVD als CDA en PvdA waren van mening dat als het wordt ingevoerd er geen opbrengst mag zijn, omdat het geld terug moet worden gegeven via verlaging van de motorrijtuigenbelasting. De minister meldde tenslotte dat in de resterende kabinetperiode geen definitieve besluitvorming plaats vindt. Hooguit wordt een voorlopig wetsontwerp gemaakt. CDA en PvdA gaven groen licht voor verdere studie, á raison van 14 miljoen gulden per jaar. De VVD vindt dat geen goede weg.

Na afloop van het mondeling overleg verkondigde de minister de opvatting dat het verzet tegen het spitsvignet was gebaseerd op angst voor de verkiezingen. Daarom zou ze erin toegestemd hebben de besluitvorming over de verkiezingen heen te tillen. De Minister gaat er dan voor het gemak aan voorbij dat de VVD al consequent en jarenlang - ver voor de verkiezingsdatum - om bovengenoemde redenen tegenstander is van de spitsbijdrage. Wanneer de opmerking van de minister het CDA, haar eigen partij, treft dan laat dat standpunt zich makkelijk raden. Inlichtingen: Annemarie Jorritsma-Lebbink, 070-3182891

Afslanking Rijksoverheid

Het debat over de Grote Efficiency Operatie bij de overheid was in feite een voortzetting van een debat van december '92 over hetzelfde onderwerp. Ook nu spitste het zich toe op de personele inkrimping van de overheid. De doelstelling uit de Tussenbalans loopt namelijk op het personele gebied achter met 1000 man. Dat komt onder meer omdat departementen in plaats van een personeelsreductie andere bezuinigingen invoeren. Maar het doel van de Grote Efficiency Operatie heeft niet alleen een financiële, maar ook een volume-component. Nu haalden de ministeries dat bedrag wel, maar niet door een kwantitatieve vermindering op het personeel.

In december dienden CDA en PvdA daarom een motie in waarin ze vroegen om een extra vermindering van het aantal ambtenaren met 1000. De PvdA/CDA-motie kreeg brede steun, ook van VVD, maar de minister van Binnenlandse Zaken, Dales (PvdA) zei hem niet uit te kunnen voeren. Ook nu maakte het CDA voorafgaand aan het debat een belangrijk punt van de personeelsreductie. Men zette hoog in, bediende de media en diende een amendement in dat vroeg om een extra reductie van 1000 man in '93. De minister maakte meteen duidelijk dat ze dat niet wilde. Ze richtte zich op haar einddoelstelling in '94 en dreigde verkapt met aftreden. En ook nu haalde de CDA-woordvoerder - al zijn kabaal tevoren snel vergetend - weer bakzeil. Hij meende zelfs dat de minister en het CDA weer dicht bij elkaar stonden. Woordvoerder Robin Linschoten interrumpeerde meteen en zei dat dit "met geen pen te beschrijven was".

Hij ging uitgebreid in op de handelwijze van het CDA. Het was niet de eerste keer dat iets degelijks gebeurde. Van tevoren vroeg men (ook bij de VVD) steun voor de CDA-amendementen en schreeuwde men hoog van de daken dat het ernst was. "Na één termijn in het debat en een grom van de minister was het CDA terug in de mand," vatte de woordvoerder het bondig samen. En toch bestond het CDA het dit als een overwinning te claimen: "een schaamteloze vertoning" aldus de woordvoerder. Hij zei dat de VVD daar voortaan rekening mee zou houden indien het CDA de weken voor een belangrijk debat weer een flinke toon aanslaat. Binnen en buiten de Kamer klinken verschillende verhalen. Inlichtingen: Robin Linschoten, 070-3182895

Pensioen- verevening

Deze week werd het geschorste debat over alimentatie en pensioenverevening voortgezet (zie ook VVD-Expresse nr. 98). Reden voor die schorsing was een amendement van CDA en PvdA om vrouwen die voor 1981 waren gescheiden alsnog recht op pensioenverevening te geven. Dat jaartal is bepalend, omdat sindsdien door een uitspraak de Hoge Raad pensioenverevening mogelijk was. De staatssecretaris van Justitie, Kosto (PvdA), verzette zich en gaf als argumenten: de terugwerkende kracht die het gevolg is van een dergelijk amendement; het belang van de rechtszekerheid; de psychische belasting voor de betrokkene; en het in strijd zijn met de beginselen van het overgangsrecht. Deze week kwamen CDA en PvdA plotseling met een drastisch gewijzigd amendement. Woordvoerder Len Rempt noemde de inhoud "te gek om los te lopen". Er staan allerlei beperkingen en voorwaarden in waarmee mensen die voor 1981 zijn gescheiden alsnog om pensioenverevening kunnen vragen. Om de stroom gegadigden richting rechterlijke macht in te perken zijn drempels opgeworpen, bijvoorbeeld: het huwelijk moet tenminste 18 jaar hebben geduurd; er moeten tijdens het huwelijk minderjarige kinderen zijn geweest. Bovendien kan rechtstreeks bij het pensioenfonds worden aangeklopt voor pensioenverevening.

"Hoe zullen vrouwen die ietsje korter waren getrouwd en/of geen kinderen hadden dat vinden? Wordt van hen met terugwerkende kracht alsnog verwacht dat zij indertijd wel de arbeidsmarkt op konden gaan?" vroeg de woordvoerder zich af.

De staatssecretaris zei nog steeds grote bezwaren te hebben tegen het voorstel van CDA en PvdA, maar zei te buigen voor de wens van een meerderheid in de Kamer. De VVD heeft grote, principiële bezwaren tegen dit amendement. En bovendien, als je dat doet, dan moet je het niet beperken tot een willekeurige groep binnen de gehele groep mensen die is gescheiden voor 1981. Dat schept rechtsongelijkheid. Daarom neemt de VVD geen mede-verantwoordelijkheid voor het wetsvoorstel pensioenverevening met deze bepaling en stemde tegen. De VVD stemde wel in met het wetsvoorstel limitering alimentatie. Inlichtingen: Len Rempt-Halmmans de Jongh, 070-3182889

Trendbrief

Volgens het laatste Trendrapport Volkshuisvesting stijgt de woningsbehoefte aanzienlijk. Dat resulteert in het voornemen 645.000 woningen te bouwen in de periode 1995-2005. Dat zijn 162.000 woningen meer dan tot dusver steeds was beraamd. Om dit te volbrengen moet het beleid tot het jaar 2000 versneld worden uitgevoerd. Woordvoerder Nellie Verbugt wees erop dat er tegenstrijdigheden zijn met de doelstellingen in de VINEX en het NMP+. Daarover bleef een meningsverschil bestaan met de regering. Vrijwel de gehele kamer was sceptisch over de haalbaarheid van deze doelstellingen. De VVD ziet geen grote realiteitswaarde in de plannen, zowel op het gebied van de ruimtelijke ordening als op het gebied van de financiering van het beleid. De regering bleef ondanks alle kritiek optimistisch. Inlichtingen: Nellie Verbugt, 070-318

Betuwe-lijn

Rotterdam heeft, als grootste haven in de wereld, goede verbindingen met het achterland via rail, weg en water nodig. De huidige railcapaciteit is onvoldoende om de groei van het goederenvervoer op te vangen. De omstreden Betuwe-lijn moet in dat probleem voorzien. De VVD is van mening dat het regeringsvoornemen voor die (bovengrondse) Betuwe-lijn op wel zeer botte wijze is gepresenteerd. Al een jaar geleden is door de VVD de vraag opgeworpen of het binnen bepaalde voorwaarden (technisch en financieel) mogelijk is de lijn op een andere manier (ondergronds, V-polder) aan te leggen. Na lang aandringen door de VVD is besloten dat vanuit de Vaste Kamercommissie een onafhankelijk onderzoek wordt ingesteld. Ook de minister van Verkeer en Waterstaat is verzocht alle alternatieven op een rij te zetten en op korte termijn daarover te rapporteren.

Afgelopen week bezochten Annemarie Jorritsma en Jan-Dirk Blaauw met VVD-Statenleden uit Zuid-Holland en Gelderland de Duitse liberale zusterpartij FDP. Er is toen uitgebreid gesproken over de aansluitingen van (mogelijke) Betuwe-lijnen. Wat bleek: in Duitsland is nog niets geregeld. En in Duitsland worden gelijksortige problemen voorzien als hier bij Barendregt en Tiel. De VVD zal het zomerreces ondermeer benutten om alle relevante punten (milieu, route, economie, financiën, techniek, etc.) in de discussie over de

Betuwe-lijn op een rij te zetten. Inlichtingen: Jan-Dirk Blaauw, 070-3182887

Medisch specialisten

Het functioneren van de medisch specialisten is al geruime tijd onderwerp van discussie. Er is terechte en onterechte kritiek op o.a. de stijging van de praktijkomzet, tariefopbouw en tariefhoogte. De discussie moet echter wel zakelijk en fair worden gevoerd en worden ontdaan van oneigenlijke kritiek. De VVD vindt dat bijvoorbeeld rekening moet worden gehouden met de lange opleidingsduur en de korte productieve periode van de specialist. Daarnaast moet een onderscheid worden gemaakt tussen bruto-praktijkomzet en het nettotekomen. Vaak worden ook de kosten van de specialistische verrichtingen verward met de kosten van het specialistent-honorarium.

De commissie Volksgezondheid van de VVD heeft een drietal, naar haar mening relevante, oplossingen gekozen voor de problematiek op dit terrein. Dat zijn:

- (1) bevordering van de participatie in het management van het ziekenhuis. Hierdoor krijgt de specialist meer inzicht in het beleid en kan hij beter medeverantwoordelijkheid dragen;
- (2) herziening van de tariefstructuur, bijvoorbeeld honorering per tijdsinvestering i.p.v. per verrichting. Het huidige tarief is ingewikkeld en onoverzichtelijk. De honorering moet ook een vergoeding bevatten voor de medewerking aan niet direct patiëntgebonden activiteiten;
- (3) wijziging van de rechtsverhouding tussen specialist en ziekenhuis. De specialist ontvangt zijn honorarium via het ziekenhuis. Ziekenhuis en specialist maken een target voor het aantal verrichtingen. Daarbij maken zij ook een afspraak over een bonus-malus systeem.

Frits Bolkestein zoekt vrijwilligers voor de vertaling van twee artikelen (ieder 5000 woorden) van het Engels in het Nederlands en een artikel van dezelfde lengte van het Nederlands in het Engels. Belangstellenden wordt verzocht zich te melden bij Arno Visser, afdeling Voorlichting, VVD-Tweede Kamerfractie, telefoon 070-3182879.

Constructieve oppositie in 1993

Januari '93

In september '92 diende het CDA/PvdA-kabinet eindelijk een WAO-wetsvoorstel in bij het parlement. De PvdA had nog altijd grote moeite met de inhoud daarvan, wat problemen binnen de coalitie veroorzaakte. In november '92 deed VVD-fractievoorzitter Frits Bolkestein daarom een aanbod aan de coalitiepartijen: de VVD was bereid mee te denken over elke systematiek die die de bestaande WAO-ers kon ontzien en voor de toekomst elementen van een basisstelsel bevatte.

In januari benaderde CDA-fractievoorzitter Brinkman de VVD met het opmerkelijke voorstel samen te onderhandelen over een WAO-maatregel. Hij deed daarnaast de belofte niet op twee borden tegelijk te schaken. Na vijf dagen overleg kwamen de fracties van **VVD en CDA tot een principe-overeenkomst**. Deze werd dezelfde dag weer door het CDA **verscheurd** toen de (CDA-)minister van Sociale Zaken daar zijn 'onaanvaardbaar' over uitsprak. In het uiteindelijke wetsvoorstel van de regering werd het ontzien van de bestaande WAO-gevallen geregeld; een zaak waar de VVD als eerste grote partij voor opkwam. De VVD kwam tijdens het debat met een **motie** waarin de regering wordt gevraagd met een oplossing te komen voor **mensen met (onverzekerbare) progressieve ziekten** (de zogenaamde chronisch zieken). Dat verzoek werd door het kabinet afgewezen en de motie door regeringspartijen weggestemd. Uiteindelijk werd het ontbreken van datzelfde onderdeel bij alle fracties in de Eerste Kamer het mikpunt van kritiek.

Februari '93

Het eerste **initiatief wetsvoorstel** dat de VVD in 1993 indiende beoogde het stapsgewijs **afschaffen** van de (al honderd jaar bestaande) **vermogensbelasting**. Deze maatregel moet een halt toeroepen aan de grote fiscale emigratie naar landen als België. Onderzoek heeft uitgewezen dat het heffen van vermogensbelasting Nederland meer kost dan oplevert. Bovendien zijn de rechtvaardigingsgronden van dit (overjarige) belastinginstrument vervallen door een combinatie van inflatie en hoge tarieven bij de inkomstenbelasting: het is moeilijk een hoog rendement uit vermogen te krijgen.

Het tweede **initiatief wetsvoorstel** van de VVD beoogde de **tv-kabel vrij te maken** van de huidige belemmeringen. Voor het bestaan van de benodigde ministeriële toestemming is het schaarste-argument vervallen, vanwege

de welhaast onbeperkte capaciteit van de kabel. De vrijheid van informatie-overdracht die voor de drukpers geldt, moet principieel gezien ook voor de kabel gelden. Met andere woorden, het motto van het VVD-wetsvoorstel is de **kabel zo vrij als krantenpapier**.

Maart '93

In de vorm van de nota "**Kiezen voor Autonomie**" leverde de VVD haar bijdrage aan de discussie over **bestuurlijke vernieuwing in het onderwijs**. Doel van de nota is het bieden van een liberaal politiek kader voor de discussie met de regering en het onderwijsveld over de sturing van het onderwijsstelsel. In de jaren tachtig nam de VVD het voortouw in de roep om meer autonomie van scholen. Uitgangspunt van de VVD-nota is dat het onderwijsbestel de scholen in staat moet stellen snel en kwalitatief verantwoord in te spelen op veranderende maatschappelijke omstandigheden en veranderende onderwijskundige inzichten. Dit is door de VVD uitgewerkt onder de noemer 'pedagogisch ondernemerschap'.

April '93

Op het gebied van Justitie heeft de VVD niet alleen gepleit voor het aanstellen van extra agenten. Er is vele malen gewezen op het oplopende tekort aan cellen. En dat is niet het enige probleem in het gevangeniswezen: de vele gewelddadige ontsnaptingen waren regelmatig aanleiding de minister van Justitie middels schriftelijke vragen aan de tand te voelen. Deze belofte telkens beterschap. Toen bleek dat het beleid niet voldoende concreet resultaat hadden, was voor de VVD de maat vol. Het voorstel werd gedaan een **onafhankelijk parlementair onderzoek te doen naar het gevangeniswezen**. Mogelijke aandachtspunten: cellencapaciteit; aantal, werkdruk, ziekteverzuim en rechtspositie bewaarders; corruptie; wapen- en drugbezit in gevangenis; en invloed van het regime op agressiviteit. Dit voorstel kreeg helaas niet voldoende steun in het parlement.

Mei '93

In het Alternatief Beleidsplan '93 van de VVD had verschillende doelstellingen, met als belangrijk hoofdpunt een actief arbeidsmarktbeleid. De VVD onderbouwde dat belangrijke aandachtsgebied met het **initiatief wetsvoorstel om het arbeidskostenforfait te verhogen**. Het idee is de vaste aftrek op het belastbaar inkomen te verhogen van 5% naar 10% van het belastbaar inkomen. Het maximum (nu 1500 gulden) wordt met 500 gulden verhoogd. Deze aftrek geldt

alleen voor werkkenden, waardoor het verschil tussen loon en uitkering wordt vergroot. Het CPB heeft de voorstellen doorgerekend en noemde het arbeidskostenforfait **het instrument met het grootste effect op de werkloosheidsbestrijding**. De effecten spreken dan ook voor zich. De afstand tussen lonen en uitkeringen loopt op met 150 tot 200 gulden op jaarbasis. Dat resulteert uiteindelijk in extra werkgelegenheid van 41.000 arbeidsjaren. De werkloosheid daalt met 55.000 personen.

Juni '93

Op verschillende plaatsen en momenten besprak VVD-fractievoorzitter Frits Bolkestein het **structuurregime in het vennootschapsrecht**. Hij stelde dat het de rechten van aandeelhouders heeft beknot. Het co-optatierecht van de commissarissen biedt door gebrek aan controle en te weinig openbaarheid teveel ruimte aan een ons-kent-ons mentaliteit. Bolkestein bepleitte het instellen van een breed samengestelde Commissie Herziening Ondernemingsrecht. Deze zou mogelijke wijgingen in het vennootschapsrecht moeten onderzoeken. Bolkestein opperde het idee de **aandeelhoudersvergaderingen commissarissen te laten benoemen en ontslaan** op aanbeveling van de Raad van Commissarissen. Tevens stelde hij dat het verstandiger is het aantal **commissariaten te beperken tot vijf per persoon**. Vervolgens zou een **commissariaat slechts twee maal vier jaar** mogen duren. Op deze wijze zal een meer alerte controle van bestuurders en grondige rapportage aan de aandeelhouders ontstaan. Ook in de zomermaanden diende de VVD een **initiatief wetsvoorstel** in: een voorstel tot verdere **individualisering van de belastingwetgeving**. Kern van het voorstel is het afschaffen van het kostwinnersarrangement (de overdraagbare belastingvrije voet). Hierdoor wordt iedere belastingplichtige zelfstandig belast, ongeacht de persoonlijke omstandigheden. Deze afschaffing zou gelden voor de generatie die is geboren na 31 december 1971. Het zal vooral het arbeidsaanbod voor kleine banen stimuleren.

Aan het begin van een spannende tijd

De eerste VVD-Expresse na het zomerreces. Geen hete zomer ditmaal, wel veel regen. Misschien dat dit trieste weerbeeld ertoe bijdroeg dat de regeringspartijen CDA en PvdA ogenschijnlijk vrij soepel tot overeenstemming kwamen over de begrotingsvoorstellen voor 1994. Voorstellen die, zoals we van dit kabinet gewend zijn, de rekening opnieuw voor een groot deel bij de burger leggen en de broodnodige stimulans van de werkgelegenheid geen goed doen. Denk aan de voorgestelde verhoging van de accijnzen op benzine en diesel, de nullijn als uitgangspunt en wederom beperking van de inflatiecorrectie. Met dit soort voorstellen komen we van de regen in de drup. Het kan anders. Volgende week vrijdag wordt ons concept-verkiezingsprogramma officieel gepresenteerd. Ik kan daar dus nog niets over zeggen. Maar ik voorspel u dat het meer gedegen zal zijn dan het concept-programma van onze CDA-collega's, waarover elders in dit nummer meer.

Het komende parlementaire jaar staan drie verkiezingen op het programma. Het beloven de spannendste in jaren te worden. Zo is het bij de landelijke verkiezingen volslagen onduidelijk hoe de toekomstige regeringscoalitie eruit gaat zien. VVD, PvdA en D'66 staan al maandenlang vlak bij elkaar in de opiniepeilingen. Wie wordt de tweede partij? En het aantal kiezers dat nog niet besloten heeft op welke partij men gaat stemmen, is groter dan ooit.

Het is dus van groot belang dat wij de komende maanden met elkaar en eensgezind een grootse campagne gaan voeren. Ik doe daarom een beroep niet alleen op uw inzet, maar ook op uw uithoudingsvermogen. Zonder u redden we het niet. Laten we samen werken aan aan de meest succesvolle verkiezingen in jaren!

Frits Bolkestein

VVD nu tweede partij

De actualiteitenrubriek NOVA maakte afgelopen donderdag de uitkomsten bekend van de jongste peiling van Inter/View, gedaan in de periode van 24 tot en met 30 augustus 1993. Deze peilingen worden wekelijks gehouden en vragen naar de politieke voorkeur in de Nederlandse samenleving en het vertrouwen dat men heeft in de regering.

Zowel bij de VVD als bij de PvdA en D66 viel een verschuiving te constateren in de aanhang. **De VVD steeg met 1.2% naar 18,5%** (± 28 zetels). De PvdA klom tot 17.7% (± 27 zetels), een stijging met 1% en wat beter dan de laatste maanden. D66 liet een daling zien, eveneens met 1% en komt daarmee op 17,5% (± 26 zetels). Dit is minder dan door deze partij in lange tijd werd gehaald. Het CDA ondervond geen substantiële verandering en stond deze week op 31.6% (± 47 zetels). GroenLinks viel deze week wat terug, van 6.1%

naar 5.5% (± 8 zetels). De CD haalde met 2.6% (± 4 zetels) een wat lagere score dan de laatste weken.

Deze week had 33% van de kiezers vertrouwen in het kabinet, 4% minder dan vorige week en ook wat minder dan de laatste weken. Onder CDA-stemmers geniet het kabinet het meeste vertrouwen (52%), gevolgd door D66 stemmers met 35%. Van de VVD stemmers heeft 28% vertrouwen in de regering en onder PvdA stemmers ligt het percentage op 27%.

Verloop van de politieke voorkeur per week

Partijkeus (excl. geen uitspraak)	juli 27-02	aug. 3-09	aug. 10-16	aug. 17-23	aug. 24-30
CDA	30.2	30.6	31.4	31.9	31.6
VVD	18.3	18.3	17.5	17.3	18.5
PvdA	15.3	15.3	16.2	16.7	17.7
D66	19.7	19.6	18.9	18.5	17.5
GroenLinks	6.6	6.6	6.1	6.1	5.5
SGP	2.1	2.2	2.2	2.2	2.0
GPV	1.6	1.6	1.7	1.7	1.8
RPF	1.7	1.5	1.6	1.5	1.8
CD	3.7	3.6	3.5	3.3	1.0
Andere partij	0.8	0.7	0.9	0.8	1.0
Totaal	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Beperking immigratie geboden

Deze week besprak de Tweede Kamer de Wijziging Vreemdelingenwet. Een wetsvoorstel dat strekt tot verkorting van de asielpprocedure, onderbrenging van de rechtsbescherming bij de bestuursrechter, vastlegging van het gedoogdenbeleid en verbetering van de sancties tegen werkgevers en vervoersmaatschappijen.

VVD-woordvoerder Jan Kees Wiebenga maakte duidelijk dat de VVD-fractie het wetsvoorstel noodzakelijk, maar niet afdoende acht. "Zo snel mogelijk moet ons asielpbeleid geharmoniseerd worden met dat van de buurlanden, op straffe van forse toeneming van immigratie. De VVD vindt dat de immigratie niet verruimd, maar juist beperkt moet worden. Waarbij ruimte blijft voor echte vluchtelingen, maar niet meer voor economische migranten. Het is een eerste vereiste dat de regering op dit vlak met één mond spreekt. Daarom moet afstand worden genomen van andersluidende pleidooien van ministers als Pronk en d'Ancona.

De grenzen van de groei komen in zicht. Meer immigratie hier lost de problemen in de landen van herkomst niet op. Integendeel: de goed opgeleide voorhoede verlaat het land. Het is van groot belang een beleid te voeren dat maatschappelijke spanningen, vooral in de grote steden, voorkomt." De VVD steunt de invoering van een persoonlijke verschijningsplicht van de asielzoeker, waardoor doorprocederen terwijl de asielzoeker reeds is verdwenen, aan banden wordt gelegd. Ook steunt de VVD de invoering van afwijzing van het asielverzoek wegens niet ontvankelijkheid ingeval 1) een ander land verantwoordelijk is voor de behandeling van de aanvraag, 2) een herhaald asielverzoek, 3) naamfraude en 4) onderduiken.

Een verzoek kan ook worden afgewezen wegens kennelijke ongegrondheid wanneer 1) buiten twijfel is dat geen enkele rechtsgrond voor toelating

bestaat, 2) sprake is van een land van eerste opvang en 3) sprake is van valse documenten. Op de vraag van de woordvoerder naar de reactie van de regering op het feit dat in 1992 bijna 70% van de asielzoekers zijn reisdocumenten verdonkeremaande, antwoordde minister Hirsch Ballin dat hij het probleem erkende, maar geen reden zag om het wetsvoorstel hiervoor van een aparte grond van kennelijke ongegrondheid te voorzien.

Rechtsbescherming

Het debat spitste zich voornamelijk toe op de verandering van het rechtsbeschermingsstelsel. Nu is het zo dat vreemdelingen-procedures gevoerd worden voor de burgerlijke, de administratieve en de strafrechter. Het wetsvoorstel verenigt deze in de mogelijkheid tot beroep bij de administratieve rechter en daarna de mogelijkheid tot beroep bij een onafhankelijke rechter. Het hoger beroep vervalt. De VVD-fractie kan hiermee instemmen omdat de procedure zo met elf maanden wordt bekort. Tevens wordt voldaan aan de VVD-eis dat toch een oordeel van de rechter behouden blijft. De woordvoerder betoogde dat daarom ook geen sprake is van strijdigheid met verdragen. Het argument dat op deze wijze rechtsongelijkheid ontstaat hetgeen in strijd is met artikel 1 van de Grondwet, weerlegde hij door te stellen dat deze wet gebaseerd is op artikel 2 van de Grondwet, waarin staat dat Nederland een toelatingsbeleid mag voeren. Wel vroeg de woordvoerder naar de inspanningen van de regering om het Europese Hof van justitie in te schakelen in het kader van de Europese harmonisatie van het asielpbeleid.

Gedoogdenregeling

Ook wordt een wijziging voorgesteld van het gedoogdenbeleid, t.w. om dit van toepassing te laten zijn op 1) afgewezen asielzoekers die niet teruggestuurd

kunnen worden wegens burgeroorlog, natuurramp etc., 2) ontheemden (ex-Joegoslavië) en hen voor drie jaar een voorlopige verblijfsvergunning te geven: een periode waarin zij alsnog teruggestuurd kunnen worden met een geleidelijke opbouw van inburgeringsrechten w.o. toegang tot de arbeidsmarkt in het derde jaar. Bij ontheemden wordt het asielverzoek in deze periode terzijde gelegd. De VVD beschouwt e.e.a. in rechtspositioneel opzicht als redelijk evenwichtig. Maar niet in beleidsmatig opzicht. Het gaat hier immers om het gedogen van asielzoekers op beleidsmatige gronden, t.w. de toestand in het land van herkomst. Maar de beoordeling daarvan vergt een politieke afweging. Daarom vindt de VVD dat de besluitvorming hierover ordentelijk aan de Kamer moet worden gepresenteerd: naar welke landen wordt in het algemeen niet uitgezet en wanneer worden uitzettingen hervat etc.. Nu moet de Kamer telkens weer via de media of advocaten vernemen welke beleidswijzigingen zich voordoen. Staatssecretaris Kosto beloofde hierop deze zaken, in aanwezigheid van de minister van Buitenlandse Zaken, aan de Kamer te zullen mededelen.

Sancties

De VVD stemt in met de verhoogde strafbaarstelling van werkgevers die illegale werknemers in dienst hebben. Ook de pakkans moet worden verhoogd en de voorwaarden voor een behoorlijk legaal arbeidsaanbod moeten worden verbeterd. Ook is de VVD verheugd met de invoering van de verplichting voor luchtvaartmaatschappijen om bij risicovluchten de reisdocumenten te kopiëren (motie Wiebenga, 1992). Dit is een praktisch middel om de grootscheepse verdwijning van reisdocumenten en de activiteiten van malafide reisagenten tegen te gaan.

In tweede termijn stelde de woordvoerder vast dat de PvdA door het indienen van meer dan 20 amendementen, zowel het hart als de ledematen van het wetsvoorstel heeft geraakt. De regering wees ze bijna allemaal af. Het werk van staatssecretaris Kosto wordt zo wel erg moeilijk. De woordvoerder wenste hem sterkte.

Volgende week stemt de Tweede Kamer over het wetsvoorstel. Over het resultaat daarvan en de bochten waar de PvdA zich ongetwijfeld in zal moeten wringen om enigszins geloofwaardig te blijven, berichten we in de volgende Expresse.

Inlichtingen:
Jan Kees Wiebenga 070-3182904

Agenda

Maandag 13 september a.s. zal Frits Bolkestein spreken in de Stadsschouwburg in Gouda. Het programma ziet er als volgt uit:

- 17.30 uur diner met Frits Bolkestein;
- 19.15 uur begin avondprogramma;
- 19.30 uur toespraak;
- 20.00 uur cabaret;
- 20.30 uur talkshow met Frits Bolkestein;
- 21.30 uur informeel gedeelte.

U kunt zich tot uiterlijk 9 september opgeven voor het diner (f 30,-) door te bellen naar 070-3613061.

Ingreep uit jaar nul

Tijdens een spreekbeurt in Utrecht voor studenten ging Frits Bolkestein in op het idee van de minister van Sociale Zaken, De Vries (CDA), om een loonmaatregel in te voeren. Bolkestein noemde het een maatregel uit het jaar nul. "In de geïndustrialiseerde landen is geen land te vinden dat dit soort maatregelen treft." Het wordt alleen in ontwikkelingslanden met hoge inflatie toegepast. "Het land van de harde gulden maakt zich hiermee belachelijk!"

De fractievoorzitter gaf twee andere instrumenten die de minister heeft om loonmatiging te bevorderen: (1) lastenverlichting; en (2) ophouden klakkeloos alle CAO's algemeen verbindend te verklaren. "Het feit dat het kabinet over deze draconische ingreep advies inwint bij de sociale partners (de SER) toont weer eens aan hoe dolgedraaid de overlegeconomie is. Het kabinet vraagt naar de bekende weg en zal een voorspelbaar antwoord krijgen."

Spannende verkiezingen

Bolkestein ging ook in op de komende verkiezingscampagnes: "Het worden de meest spannende verkiezingen sinds 1982. Ten eerste omdat er waarschijnlijk een nek-aan-nek race tussen VVD, PvdA en D66 zal ontstaan om de tweede plaats. Ten tweede is het zwevend electoraat groter dan ooit. Een derde van de kiezers weet niet op welke partij zij gaan stemmen. Ten derde is het volstrekt onduidelijk hoe de toekomstige regeringscoalitie eruit gaat zien. Alle partijen houden de deur naar elkaar open, waardoor de gepolariseerde sfeer van de jaren 70 en 80 is verdwenen."

Verkiezingsprogramma CDA

In dergelijke onzekere omstandigheden zijn verkiezingsprogramma's van grote betekenis. Het gaat er straks immers om welke partijen het makkelijkst zaken met elkaar kunnen doen. Het CDA heeft als eerste zijn programma gepresenteerd. Dit stelt terecht dat een verregaande herstructurering van de Nederlandse economie noodzakelijk is. De afstand tussen lonen en uitkeringen moet worden vergroot, het minimumloon moet worden afgeschaft. Het CDA wil voorts de vermogensbelasting afschaffen. De overdrachtsbelasting bij de verkoop van woningen moet verdwijnen. De premiedruk op de laagste inkomens moet omlaag. Op termijn moet het toptarief naar 50%, en ook de collectieve lastendruk en de staatsschuld moeten omlaag naar 50% NI.

"De VVD kan een aantal van deze voorstellen van harte onderschrijven," reageerde de VVD-fractievoorzitter. "Ik

Becijfering kosten lastenverlichting en reductie staatsschuldquote volgens CDA-programma

Afschaffing overdrachtsbelasting	: 1,9 miljard
Afschaffing vermogensbelasting:	: 1,3 miljard
Verlaging toptarief tot 50%:	: 2,0 miljard
Invoering splitsingsstelsel:	: 1,3 miljard
Verlaging premiedruk 1e schijf:	: 8,6 miljard

(ongedaan maken tariefsverhoging 1e schijf loonheffing 1990-1993 35,1-38,4% = -3,3%)

totaal : 15,1 miljard

Additionele kosten:

reductie staatsschuldquote (72% NI naar 50% NI) : 132,0 miljard

plaats er echter twee levensgrote vraagtekens bij. Ten eerste: **waarom ondersteunt het CDA nu al vier jaar lang (en nog steeds) een kabinetsbeleid dat in vele opzichten haaks staat op dit verkiezingsprogramma?** De collectieve lasten zijn niet gedaald, maar gestegen. De belastingtarieven zijn niet verlaagd, maar verhoogd. De belasting op het eigen huis is niet verlaagd, maar verhoogd. Op het CDA rust een zware hypotheek van zwak beleid die niet met een paar stevige verkiezingsteksten kan worden afgelost." Bolkesteins tweede vraagteken betrof de betaalbaarheid van de CDA-plannen. "Als ik alle CDA-verlangens tot lastenverlichting bij elkaar optel, dan kom ik al snel tot een bedrag van 15 miljard gulden. Het CDA zet daar slechts 7,5 miljard aan netto-bezuinigingen tegenover. Elke gulden wordt dus twee keer uitgegeven. En dan willen de chris-

tendocraten ook nog de staatsschuld en het financieringstekort fors verlagen!"

Bolkestein zei niet te verlangen dat elke belofte tot op de laatste cent wordt verantwoord. Maar de laatste vier jaar heeft steeds een grote kloof bestaan tussen de "donderpreken" van zijn collega Brinkman en het "wrakke beleid" waarvoor het CDA uiteindelijk tekende. Er rust nu dus een extra verplichting op deze partij een financieel deugdelijk programma te presenteren. Maar: **"een programma dat gouden bergen belooft op basis van roestige berekeningen is dat niet".**

Liberaal Reveil

Het augustus-nummer van Liberaal Reveil is een themanummer over Oost-Europa. Hierin ondermeer de volgende artikelen:

- "Politieke en economische aardverschuivingen in Europa", door H.H.J. Labohm;
- "Een nieuwe militair-politiek orde" door E.R.M. Balemans;
- "Het Nederlands hulpbeleid voor Midden- en Oost-Europa" door F-A. Engering;
- "In wederzijds belang. Partijpolitieke samenwerking met Oost-Europa voor de VVD geen vrijblijvende zaak" door J.C. van Balen.

U kunt dit themanummer bestellen door f 9,50 over te maken op girorekening 240200 (t.n.v. St. Liberaal Reveil te Wageningen) onder vermelding van 'Liberaal Reveil nr.4 1993'.

Wet Bevordering Arbeidsdeelname Allochtonen in tien punten

Op de laatste dag voor het zomerreces nam de Tweede Kamer de Wet Bevordering Evenredige Arbeidsdeelname Allochtonen aan:

1. De wet is een initiatief van D'66, Groen Links en VVD. De Kamer stemde, op twee partijen na, voor dit initiatief-wetsvoorstel en niet voor het tevens voorliggende kabinetsvoorstel.
2. Het initiatief kwam tot stand nadat uit vele onderzoeken eenduidig en onweerlegbaar bleek dat allochtonen een onevenredig grote achterstand hebben op de arbeidsmarkt. Bewuste achterstelling en discriminatie door ondernemers spelen daarbij helaas een belangrijke rol. Er zijn ook andere oorzaken zoals een te geringe kennis van de Nederlandse taal, gebrek aan opleiding. De VVD-fractie houdt daarmee nadrukkelijk rekening en heeft uitgesproken dat ook op die terreinen de noodzakelijke maatregelen moeten worden genomen. Maar daartoe dient dit wetsvoorstel niet.
3. De VVD-fractie hecht grote waarde aan het tegengaan van discriminatie van allochtonen. Deelname aan het arbeidsproces is middel bij uitstek om integratie te bevorderen: men heeft een eigen inkomen, kan in het eigen onderhoud voorzien, neemt deel aan het maatschappelijk leven, heeft meer contact met autochtonen en omgekeerd en er is meer kans op verdere ontwikkeling etc.. Juist in het tegengaan van discriminatie en het bevorderen van integratie liggen de argumenten om deze groep extra aandacht te geven. Voor geen andere groep met achterstand op de arbeidsmarkt (langdurig werklozen, jongeren, vrouwen) gelden deze argumenten.
4. Werkgevers en werknemers maakten in 1990 in de Stichting van de Arbeid (STAR) afspraken om 60.000 arbeidsplaatsen voor allochtonen te creëren. Uit twee achtereenvolgende evaluaties bleek dat hiervan niets terecht is gekomen. Vele werkgevers bleken van de gemaakte afspraken niet eens op de hoogte en van hen die dat wél waren, gaf een zeer groot deel te kennen er niets voor te voelen hieraan mee te werken. Vandaar initiatieven om een lichte - de STAR-afspraken ondersteunende - wetgeving tot stand te brengen.
5. De wet is **niet** van toepassing op ondernemingen van minder dan 35 werknemers, omwille van zorgvuldigheid (privacy van betrokkenen) en om te grote administratieve belasting en daarmee gepaard gaande kosten tegen te gaan. In de wet is ook niet exact aangegeven wat dient te worden verstaan onder 'allochtonen'. Bij algemene maatregel van bestuur zullen de doelgroepen worden bepaald. Criteria zijn herkomst en achterstandssituatie op de arbeidsmarkt. Zo is bijv. de werkloosheid onder Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen/ Arubanen zeer hoog. Voor minderheden uit EG-landen, zigeuners en woonwagenbewoners is de wet niet van toepassing. Het is een misverstand dat deze wet in alle gevallen van toepassing is voor alle mensen die als allochtoon in Nederland zijn (vluchtelingen, asielzoekers etc). In dit verband is in de wet opgenomen dat een allochtoon in de zin van deze wet verplicht is aan registratie mee te werken.
6. De wet verplicht de ondernemer te **streven** naar een evenredige vertegenwoordiging van allochtonen in het werknemersbestand. Die evenredigheid wordt gerelateerd aan het aantal beschikbare en geschikte allochtonen in de regio waar de onderneming is gevestigd. Er wordt niet gekeken naar de landelijkheid maar naar de regionale werkloosheidscijfers. Daarmee wordt een onevenredige taakstelling voorkomen. Vervolgens is van belang dat wanneer aantoonbaar geen geschikte allochtonen in de regio beschikbaar zijn (qua opleiding, ervaring of andere te stellen eisen), deze wet ondernemers ook **niet** verplicht tot het in dienst nemen van allochtonen. Geen sprake van quoterings dus.
7. Voor evenredige arbeidsdeelname van allochtonen dient de ondernemer een registratie bij te houden van het aantal in de onderneming werkzame allochtonen (die daaraan dienen mee te werken). Jaarlijks moet een rapportage worden opgesteld van die aantallen, de mutaties daarin en een globale aanduiding van eventueel voorgenomen beleid dienaangaande. Deze rapportage (bv. onderdeel van een sociaal jaarverslag) is **openbaar** en moet, zoals andere jaarstukken, worden gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel. Daarnaast dient de ondernemer een werkplan op te stellen ter bevordering van een evenredige arbeidsdeelname van allochtonen. Dit werkplan is met het oog op mogelijk concurrentie-gevoelige gegevens en de vereiste zorgvuldigheid **niet openbaar** en alleen beschikbaar voor de Ondernemingsraad en desgevraagd voor het Regionaal Bureau Arbeidsvoorziening.
8. Wanneer een onderneming een evenredig aantal allochtonen in dienst heeft, of wanneer kan worden aangetoond dat dit niet gerealiseerd kan worden, bv. omdat ook het RBA geen geschikte kandidaten heeft, brengt deze wet geen nadere verplichtingen met zich mee en zal de ondernemer daarop niet (kunnen) worden aangesproken. Vrees voor het "schandpaaleffect" is dus niet gerechtvaardigd, tenzij sprake is van een ondernemer die bewust en ten onrechte beschikbare en geschikte allochtonen niet in dienst neemt en daardoor, impliciet of expliciet, discrimineert. Het tegengaan daarvan is precies de reden voor de VVD-fractie om deze wetgeving te steunen.
9. Met deze wetgeving worden de liberale uitgangspunten naar de mening van de VVD-fractie geen geweld aangedaan. Er is geen sprake van overbodige regelgeving, gezien de omvang en ernst van de problematiek en het feit dat sociale partners, werkgevers en werknemers tot nu toe onvoldoende invulling hebben gegeven aan hun eigen intenties en afspraken. De wet grijpt ook nauwelijks in op de vrije marktwerking en voor zover wél, is dat om achterstelling en discriminatie van allochtonen tegen te gaan. De wet dient bovendien ter ondersteuning van de STAR-afspraken en laat de verantwoordelijkheid van sociale partners onaangetast.
10. Tenslotte moet worden vermeld vermeld dat de wet een tijdelijk karakter heeft.

Inlichtingen:
Henk van Hoof 070-3182885

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost f 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Aan de slag

We staan aan het begin van een nieuwe tijd. Een tijd waarin meer mensen actief zijn en hun inzet beloofd zien. Een tijd waarin sociale zekerheid primair tot doel heeft mensen in het arbeidsproces te betrekken. Een tijd waarin veiligheid op straat een van de belangrijkste toetsstenen voor het overheidsbeleid is. Een tijd waarin de kwaliteit van opleidingen en onderwijs meer en meer het element is waarmee economieën elkaar beconcurreren. En ook een tijd waarin zorgvuldig wordt omgegaan met het milieu en doelstellingen voor het milieu-beleid realistisch en dus haalbaar zijn. Hij zal in schril contrast staan met deze tijd waarin besluiteloosheid regeert.

Ik heb bovenstaande doelstellingen eens kort geformuleerd als 'meer ruimte voor de burger'. De VVD stelt zich tot doel die ruimte voor de burger te creëren.

Er wachten ons drie belangrijke en spannende verkiezingen. Daarvoor moeten we de inzet van onze mensen en de kracht van onze ideeën bundelen. De VVD-programmacommissie heeft haar toekomstplannen samengevat in een beknopt en toegankelijk programma-op-hoofdpunten. Na een open en diepgaande discussie zullen we het kernprogramma vaststellen. Dat kernprogramma maakt iedere kiezer duidelijk waar de enige liberale partij van Nederland haar prioriteiten legt. De VVD zal zich daar vervolgens met duidelijkheid, durf en daadkracht voor inzetten.

Het is tijd voor een liberaal beleid. En daarvoor gaan u en ik de komende maanden aan de slag.

Frits Bolkestein

Rapport enquête-commissie

De enquête commissie die de uitvoering van de sociale zekerheid onderzocht, bracht deze week haar rapport uit. Na een eerste beoordeling achtte de VVD-fractie het rapport gedegen. Het bevat een goede analyse van de problemen en van de rol van alle betrokkenen. Opvallend zijn de aanbevelingen. Die zijn niet alleen unaniem, maar bovendien inhoudelijk zeer belangrijk. Ideeën moeten nu in daden worden omgezet. De keuze tussen doormodderen en het nemen van fundamentele beslissingen is onontkoombaar geworden.

Volgens de VVD zal een nieuwe stelsel voor de sociale zekerheid zich primair moeten richten op deelname aan het arbeidsproces en minder op het verstrekken van uitkeringen. Een verlegging van de nadruk op inkomen uit inactiviteit, naar inkomen uit activiteit. De verhouding tussen overheid, sociale partners en individuen moet veranderen tot een privaat stelsel met door de overheid beschermde waarborgen op een bepaald minimum-niveau.

Ziektewet

De VVD-fractie staat in beginsel positief tegenover de aanbeveling de ziektewet af te schaffen en dus te privatiseren. Het voorstel om alleen een loondoorbetalingsregeling op minimum-niveau op te nemen in het Burgerlijk Wetboek, biedt ruimte voor differentiatie, eigen-risicodragen en eigen invulling door werknemers en werkgevers. De rol van de overheid wordt beperkt tot het bepalen van verantwoordelijkheden en het minimumniveau van het ziektegeld.

Arbeidsongeschiktheid

Op dit punt is het cruciaal dat het uitgangspunt niet langer de mate van arbeidsongeschiktheid is, maar de mate van arbeidsgeschiktheid. Dat is een positieve benadering van wat mensen nog wél kunnen. De enquête-commissie stelt voor mensen pas volledig arbeidsongeschikt te laten verklaren, wanneer zij minder dan 1/3 van het vorig inkomen kunnen verdienen (vastgesteld

door een onafhankelijke organisatie). Dan komt men in aanmerking voor een loongerelateerde uitkering. Gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid zal in dat stelsel niet meer voorkomen. De noodzaak eigen verantwoordelijkheid (aanvullende verzekering) te nemen wordt groter.

De VVD wil nog bezien wat de concrete hoogte van de (loongerelateerde) arbeidsongeschiktheids uitkering moet worden. De nadruk moet liggen op het bevorderen van het sluiten van aanvullende verzekeringen.

De VVD acht het terecht dat in het voorstel de bonus/malus-regeling wordt afgeschaft. Deze zou - los van andere bezwaren - moeilijk passen in het voorgestelde systeem.

Werkloosheid

De VVD-fractie is het eens met de aanbeveling om de werkloosheidswet aan te scherpen. Zowel vereenvoudiging als het dwingender toepassen van sollicitatie- en scholingsverplichting wordt door de VVD toegejuicht. Dat is nodig omdat de aanbevelingen voor de arbeidsongeschiktheidregelingen kunnen leiden tot een verschuiving van arbeidsongeschiktheid naar werkloosheid of bijstand. De VVD sluit een verdergaande aanscherping niet uit.

AVV-en

De commissie kwam ook met de aanbeveling het automatisch algemeen verbindend verklaren van CAO's eindelijk aan banden te leggen. Daar is de VVD vanzelfsprekend zeer verheugd over. Wat de fractie betreft kan het kabinet daar nu al mee beginnen.

Organisatie

De aanbevelingen bevatten ook veranderingen bij de uitvoeringsorganisaties. Die komen dicht in de buurt bij een voorstel dat vorig jaar door de VVD samen met D66 en GroenLinks is gepresenteerd. De verantwoordelijkheden worden herschikt. Ten aanzien van de gepri-

Criminaliteit

De zware en georganiseerde misdaad rukt snel op in Nederland. De VVD vindt dat daar hard tegen moet worden opgetreden. De toeneming van de criminaliteit vergt ook aanpassing van de wetgeving. Er zijn bijvoorbeeld diverse gevallen bekend waarbij de politie niet in staat was tot actie over te gaan, omdat verdachten nog niet tot daadwerkelijke uitvoering van het strafbare feit waren overgegaan. De politie staat in zo'n geval machteloos.

De minister van Justitie, Hirsch Ballin (CDA), kwam daarom deze week met het wetsvoorstel Algemene Strafbaarstelling Voorbereidingshandelingen. De bestanddelen van de strafbare feiten worden zo veel mogelijk 'geobjectiverd'. Het gaat om beoogde misdrijven waarop (a) naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van minstens acht jaar is vastgesteld, wanneer (b) de dader opzet op delictsvoltooiing bezit, wanneer (c) er sprake is van een verenigd verband waarin het beoogde feit zou worden begaan, terwijl (d) de criminele bestemming en de gebezigde middelen kennelijk moeten zijn, er (e) straffeloosheid is gegarandeerd bij vrijwillige terugtrekking en daarbij geldt nog dat (f) de mogelijke voorbereidingsmiddelen limitatief zijn. Deze strafbaarstelling brengt met zich mee dat opsporing in een eerder stadium plaats kan vinden.

De VVD-fractie gaat met het wetsvoorstel akkoord. De fractie heeft aangedrongen op verdere organisatorische maatregelen bij Justitie en politie om de zware criminaliteit serieus aan te pakken. Uitsluitend aanpassing van wetgeving is niet voldoende. De fractie voorziet een ontwikkeling van af luisterpraktijken, undercover-agenten en deals met criminelen. Daarom heeft woordvoerder Benk Korthals nadrukkelijk gevraagd in dit verband zorg te dragen voor een wettelijk kader. Bovendien vroeg de woordvoerder evaluatie vanwege mogelijke nadelige neveneffecten. Dat is door de minister toegezegd. Er zijn geen amendementen op het wetsvoorstel ingediend. Alle grote partijen op GroenLinks na hebben zich akkoord verklaard.

Inl: Benk Korthals, 070-3182902

met behulp van een aan een maximum gebonden belasting- en premievrijstelling die ingaat per 1 januari 1994. Uitkeringen ingevolge een premiespaarregeling met een spaarpremie van ten hoogste 100% zijn belastingvrij tot maximaal Fl 1000,- per jaar en gedurende vier jaar geblokkeerde uitkeringen ingevolge een spaarwinstdelings- of aandelenoptie-regeling zijn belastingvrij tot Fl 1500,- per jaar.

Financieel woordvoerder Rudolf de Korte wees op het beperkte effect op de werkgelegenheid als gevolg van de voorgestelde maximumbedragen. Dat heeft ook te maken met de voorwaarde dat de operatie budgetneutraal moet zijn. Dat is het gevolg van het CDA/PvdA-regeerakkoord, waarin staat dat er geen financiële ruimte is voor bevordering van winstdeling. De VVD heeft daarentegen in de alternatieve begrotingen steeds 100 miljoen vrijgemaakt voor dergelijke regelingen. CDA en PvdA wilden echter geen verdere budgettaire ruimte creëren voor winstdeling.

Een ander minpunt vond de woordvoerder de inperking van de geschenkenregeling; daar kon tot nu toe een afspraak over worden gemaakt tot Fl 550,-, zonder dat daar belasting over verschuldigd was. In het wetsvoorstel wordt dat beperkt tot Fl 300,-. Hierdoor levert het voorstel het Rijk in 1994 toch zo'n 40 miljoen op. Dus zo budgetneutraal is de operatie niet. De VVD stelde daarom voor de beperking van de geschenkenregeling een jaar uit te stellen. De regering en de initiatiefnemers voelden daar niets voor. "In gewone mensentaal klinkt het zo," aldus de woordvoerder, "het positieve verschil tussen wat dit wetsvoorstel met de ene hand wegneemt en wat het in hetzelfde jaar teruggeeft stopt het kabinet Lubbers/Kok in de schatkist. De lasten voor de werknemers verhogen ze met 40 miljoen."

Dat neemt niet weg dat de VVD zeker ook goede kanten zag. Op een belangrijk aantal punten is de fractie positief: de stroomlijning van de huidige regels; de verdere loondifferentiatie; verruiming van de vrijstelling van aandelenopties; geen uitsluiting van aandeelhouders met een aanmerkelijk belang (op aandringen VVD); mogelijkheid spaarbedrag aan te wenden voor premies levensverzekering (VVD suggestie); meer betrokkenheid

premiespaar- en loonspaarregelingen voor (semi-)publieke sector. Al met al voldoende reden om het wetsvoorstel te steunen.

Inl: Rudolf de Korte, 070-3182890

Radio-1

De minister van WVC, D'Ancona (PvdA), verdedigde afgelopen week haar omstreden voorstel om Radio 1 van de AM (goed geschikt voor praatprogramma's) naar de FM (technisch eigenlijk het meest geschikt voor muziekprogramma's) te verplaatsen. Al maanden regent het protesten tegen deze beslissing. Veel luisteraars kunnen de zender niet meer vinden op de verschillende FM-frequenties, vooral mensen die veel reizen. Bovendien wijst onderzoek uit Radio 1 op de (overal makkelijk ontvangbare) AM-band hoog scoorde en dat uitbreiding naar de FM niet tot extra luisteraars leidt. Sterker: wanneer niet meer op de AM-band wordt uitgezonden kost dat zeer waarschijnlijk tienduizenden luisteraars. Zeker de luisteraars in het buitenland: vrachtwagenchauffeurs, ambtenaren, vakantiegangers, etc.

De VVD pleitte er daarom deze week met andere partijen voor de nieuws- en aktualiteitenzender Radio 1 op de AM te laten. Een Kamerbreed gesteunde motie vraagt daar om.

Tegelijkertijd vertolkte woordvoerder Dick Dees het VVD-standpunt dat de commerciële omroep meer ruimte ter beschikking moet krijgen. In het huidige beleid wordt de publieke omroep bevoorrecht. In het VVD-alternatief dat de woordvoerder naar voren bracht, is de beschikbare ruimte als volgt verdeeld: de publieke omroep krijgt voor Radio 1-5 3 FM-netten en 2 AM-netten. De commerciële omroep krijgt één landelijk dekkend FM-net plus een niet volledig landelijk dekkend FM-net (opgedeeld in 3 pakketten) en 1 AM-net. Dan kunnen minstens 5 commerciële omroeporganisaties tot de ether worden toegelaten. In het voorstel van PvdA en CDA kunnen slechts drie commerciële omroeporganisaties tot de ether worden toegelaten.

Vervolg op pagina 4

Winstdeling

Deze week behandelde de Kamer een initiatief wetsvoorstel van de Kamerleden Vermeend (PvdA) en Vreugdenhil (CDA), dat als doel heeft het bevorderen van werknemersparticipaties, winstdelingen en spaarregelingen. Dat gebeurt

Agenda

Maandag 13 september: Grote politieke bijeenkomst Stadsschouwburg Gouda

19.30 uur toespraak Frits Bolkestein

20.00 uur cabaret

20.30 uur talkshow met Frits Bolkestein

Zaterdag 2 oktober: Landelijke Jongerendag Marriott Hotel Amsterdam

09.30 uur inschrijving

Sprekers: Frank de Grave, prof. dr U. Rosenthal en Frits Bolkestein

Verdere informatie: VVD-partijsecretariaat, tel. 070-3613061

Aan het begin van de reguliere hoofdbestuursvergadering van maandag 6 september heeft mevrouw D. van Leeuwen-Schut meegedeeld het volgende besluit te hebben genomen:

Gelet op de verklaring van mevrouw Van Leeuwen heeft de vice-voorzitter, de heer drs J.C. Gmelich Meijling, besloten per mei 1994 zijn zetel ter beschikking te stellen, vanwege zijn verbondenheid met de voorzitter.

"De afgelopen weken en maanden heb ik met een groot aantal partijgenoten gesproken over de toekomst van de partij. Naast overeenstemming over vele bestuurlijke zaken is mij gebleken, dat over mijn persoonlijke wijze van optreden als voorzitter verschillend wordt gedacht. Op geen enkele wijze wil ik als persoon onderwerp van discussie zijn, juist nu de partij aan de vooravond van drie belangrijke verkiezingen staat.

Ik heb dan ook besloten mij niet beschikbaar te stellen voor herverkiezing.

Uiteraard zal ik mij met energie en enthousiasme voor onze partij en de campagnes blijven inzetten en zo een bijdrage leveren aan een prima uitgangspositie van de VVD in al haar geledingen bij de komende verkiezingen."

De vent of de tent

De VVD-fractie maakt zich al enige tijd zorgen over de effectiviteit van de inspanningen van de regering ten behoeve van Amsterdam als vestigingsplaats voor de Europese Centrale Bank. Frans Weiglas ging daar afgelopen week bij een spreekbeurt in Groningen op in. Hij haalde de opmerking van een Haagse diplomaat in herinnering. Die zei: "Nederland houdt veel ballen in de lucht." Daarmee verwees hij naar de kandidatuur voor de Centrale Bank, voor Europol, voor het Merkenbureau, en ook op de kandidatuur van ir. Braks voor de FAO en van premier Lubbers voor de Europese Commissie.

"Maar veel ballen kunnen bij één foute beweging allemaal op de grond vallen," waarschuwde Weiglas. "Dat is gebleken bij de Oost-Europabank. Toen mikte de regering én op de zetel én op de president (Ruding). Op de vent en op de tent: Nederland kreeg niets." Bij de Europese Raad van 29 oktober wordt over de zetels beslist. De buitenlandwoordvoerder bepleitte dat alle inspanning nu gericht moet zijn op de kandidatuur voor Amsterdam als vestigingsplaats van de Centrale Bank. Dat dient volgens de VVD de topprioriteit te zijn. De vestiging van de Bank brengt werkgelegenheid voor een in beginsel onbepaald aantal jaren. Dat is belangrijker dan de functie voor één Nederlander. Weiglas haalde ter vergelijking President Duisenberg van De Nederlandse Bank aan, die dat erkende door af te zien van zijn kandidatuur voor het presidentschap van de Europese Bank ten gunste van Amsterdams kans de zetel te krijgen.
Inl.: Frans Weiglas, 070-3182903

Immigratie (2)

De tweede week in successie kon de wijziging van de Vreemdelingenwet niet worden afgerond. In de vorige VVD-Expresse (nr.103) stond al dat het debat zich toespitste op de verandering van het rechtsbeschermingsstelsel. Er was verwarring binnen de coalitie over de het invoeren van een hoger beroep (in het voorstel is eerst beroep bij de administratieve rechter en daarna nog een mogelijkheid tot beroep bij een onafhankelijke rechter). Het PvdA-voorstel tot hoger beroep kon niet op een meerderheid in de Kamer rekenen: VVD en CDA waren tegen. De procedure kon met 11 maanden bekort, wat de instemming van de VVD had.

In de slotfase van het debat deze week meende de minister van Justitie, Hirsch Ballin (CDA), er goed aan te doen een alternatief voorstel aan te kondigen. Hij deed dat in de vorm van een soort 'cassatie in het belang der wet' (een hoger beroep waarbij asielzoekers geen baat meer bij hebben en dat uitsluitend dient ter beslissing van rechtsvragen). Deze variant roept bijzonder veel vragen op. Het is volstrekt nieuw en werd in het debat aangeduid als een "experiment". Maar de variant genoot evenwel niet de voorkeur van de minister, noch van de PvdA of de andere fracties. Wordvoerder Jan-Kees Wiebenga noemde het "ongehoord" dat aan het eind van een debat een dergelijk voorstel werd ingebracht. Het is namelijk gebruikelijk dat in deze gevallen eerst advies aan de Raad van State te vragen. Dat is niet gebeurd. De VVD vindt het teleurstellend dat de minister het redden van het gezicht van de coalitie-partner PvdA heeft gesteld boven het tot stand brengen van goede wetgeving. De Kamer zal vanwege deze gang van zaken volgende week een derde termijn gebruiken. Wordt vervolgd.
Inl: Jan-Kees Wiebenga, 070-3183904

Gezinshereniging

Deze week vond een mondeling overleg plaats over gezinshereniging dat een vervolg was van eerdere overleggen over dat onderwerp. Aanleiding waren nieuwe stukken van de staatssecretaris van Justitie, Kosto (PvdA). Het voorgestelde kabinetsbeleid stond ter discussie. Bij het overleg van 22 juni dit jaar kwam de staatssecretaris onder vuur te liggen van zijn eigen PvdA-fractie en daarnaast ook van GroenLinks en D66. Deze partijen vinden de voorstellen van de staatssecretaris te stringent. De VVD maakt bezwaar omdat het te ruimhartig is. Het CDA steunde het wel.

Deze zomer bleek dat de staatssecretaris niet bereid was zijn beleid aan te passen. Daarom vond weer een m.o. plaats. De hoofdregel voor gezinshereniging is dat men moet beschikken over voldoende huisvesting en een gezinsinkomen op het minimumniveau van echtparen. De staatssecretaris wil echter wel een aantal (ingewikkelde) uitzonderingssituaties toestaan. PvdA, GroenLinks en D66 willen de uitzonderingen tot regel maken. De VVD vindt uitzondering van de hoofdregel ongewenst. Voorkomen moet worden dat immigratie ten laste komt van de openbare kas. Ook dit debat over vormen van immigratie wordt voortgezet. De verwachting is dat de regeling binnenkort wordt ingevoerd na een afsluitend debat.
Inl: Jan-Kees Wiebenga, 070-3182904

Vervolg van voorpagina

vatiseerde ziekte wet zijn alleen de werkgevers verantwoordelijk. Voor de arbeidsongeschiktheid komt er een onafhankelijk organisatie. De VVD staat daar positief tegenover. De VVD maakt wel een kanttekening bij het voorstel de WW en de arbeidsbemiddeling onder verantwoordelijkheid van de Arbeidsvoorzieningen te stellen. De tripartite verantwoordelijkheidsverdeling (werkgevers, werknemers en Overheid) van de Arbeidsvoorzieningen staat immers nog volop in de aandacht.

Het rapport bevat volgens de VVD veel bruikbaar materiaal. Het is een uitdaging aan alle politieke partijen om in hun verkiezingsprogramma's de richting die dit rapport aangeeft op te nemen.

Inlichtingen:
Hans Dijkstal, 070-3182884,
Henk van Hoof, 070-3182885 en
Margreet Kamp, 070-3182893.

Nederland moet weer aan de slag

- 1. Werk en inkomen: prestaties belonen**
  - Prestaties moeten beter worden beloond
  - Verschil tussen lonen en uitkeringen moet groter worden
  - Uitkeringen naar beneden - sociale premies naar beneden - meer werkgelegenheid
  - Beperking van de sociale uitkeringen voor nieuwe gevallen tot een basisniveau. resterende risico's kunnen burgers en organisaties zelf verzekeren. Wel meer mogelijkheden om bij te verdienen zonder verlies van de uitkering.
  - AOW blijft intact
  - Meer ruimte voor ondernemersinitiatieven
- 2. Overheid: terug naar de kerntaken en afslanken**
  - Globale besturing in plaats van fijnmazige wetgeving en bemoeienis
  - Rijkstaken waar mogelijk privatiseren, verzelfstandigen, decentraliseren of afstoten - kerndepartementen ontwikkelen - naar een kleinere en effectievere overheid.
  - Meer bevoegdheden voor de minister-president
  - Projectministers aanstellen voor projecten met een topprioriteit
  - Wildgroei in inspraakmogelijkheden aanpakken
  - Meer directe invloed van de burger op de politiek door de voorkeurstem een groter gewicht te geven
  - Collectieve lastendruk (het totaal aan belastingen en premies door de burgers betaald) moet terug naar ten hoogste 50% van het Netto Nationaal Inkomen (het totaal aan inkomsten door de burger verdiend) door invoering van een basisstelsel in de sociale zekerheid, door vergroting van de doelmatigheid bij de overheid en door ondoelmatige subsidies te beperken
- 3. Veiligheid vergroten door een harde criminaliteitsbestrijding**
  - Meer middelen voor meer politie op straat
  - Inschakelen van werkloze burgers als hulpkrachten
  - Uitbreiding van het aantal cellen
  - Meer geld voor openbaar ministerie en rechterlijke macht
- 4. Investeren in de mens**

Minderhedenbeleid: voorwaarden aan migranten

  - Stimulering van integratie door middel van inburgeringscontract inzake het leren van de Nederlandse taal, het volgen van onderwijs en het actief deelnemen aan het arbeidsproces

Gezondheidszorg: geen volksverzekering

  - Uitsluitend algemene verzekering tegen onverzekerbare risico's; overige risico's individueel onderbrengen bij particuliere verzekeraars. Wel een verzekeringsplicht voor een basispakket

Onderwijs: accent op kwaliteit boven kwantiteit

  - Betere aansluiting op de arbeidsmarkt
  - salariering onderwijsgevenden optrekken, maar ook verschillen inbouwen
  - Studiefinanciering veranderen in een door de overheid gegarandeerd leenstelsel met verschillende terugbetalingsregelingen
  - Selectie aan de poort van de universiteit
- 5. Infrastructuur: beter openbaar vervoer en minder auto's**
  - Randstad: omvangrijke investeringen in het openbaar vervoer. De auto in deze regio pas extra belasten voor het gebruik van de weg als het openbaar vervoer een goed alternatief is
  - Overig Nederland: opheffen van knelpunten
- 6. Milieu: meer guldens naar Oost-Europa**
  - Duizend km. ten oosten van Nederland is onze milieu-gulden aanzienlijk beter in te zetten dan in eigen land
  - Nationale accenten op afvalpreventie, het tegengaan van de verspreiding van gevaarlijke stoffen en verontreiniging van grondwater
- 7. Vrede en veiligheid: internationaal actief en nationaal alert**
  - Actieve deelname aan internationale vredesoperaties
  - Adequate defensiekrachten, ook na afschaffing van opkomstplicht in 1998
- 8. Europa: gezamenlijk naar buiten treden met respect voor eigen nationale identiteit**
  - Alleen landen met een stabiele democratie en economie worden toegelaten als lid van de EG
  - Onderwijs, volksgezondheid, cultuurpolitiek en sociale zekerheid blijven het primaat van de lidstaten
- 9. Ontwikkelingshulp: meer geld voor Oost-Europa**
  - 1,5% van het netto nationaal inkomen blijft de norm
  - Besteding conform de internationale norm voor hulp aan de armste landen
  - Daarbovenop meer hulp voor Oost-Europa en meer internationale milieu-hulp
- 10. Aan de kiezer de keus**

Als oppositiepartij heeft de VVD gedaan wat ze kon. Maar als regeringspartij kan ze meer. Dit kabinet kan zijn taak niet aan. Grote problemen zijn nog steeds niet opgelost. De VVD wil ze daadkrachtig aanpakken, niet door compromissen, maar met duidelijke oplossingen en waar nodig krachtige maatregelen. Daarvoor heeft zij vier jaar lang in de oppositie gepleit.

Vervolg van pagina 2

De minister was het niet met de mening van de fracties eens over het uitzenden van Radio 1 op de AM en hield koppig voet bij stuk. Zij zei met deze kwestie terug te gaan naar het kabinet. Volgende week dinsdag wordt over de moties gestemd; de VVD heeft reeds aangekondigd een nieuw Kamerdebat aan te vragen wanneer de motie over radio 1 niet wordt uitgevoerd. Inlichtingen: Dick Dees, 070-3182917

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappayne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost f 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Geen doormodder-scenario

Vorige week vrijdag is het concept-verkiezingsprogramma van de VVD gepresenteerd. Nadat daarvoor bekend was geworden dat de PvdA zo'n 8 miljard bezuinigingen voorziet en het CDA volstaat met 9 miljard, rekende de VVD voor dat minstens de som van die twee bedragen nodig is om de staatsfinanciën op orde te brengen. De tijd van pappen en nathouden moet voorbij zijn. De VVD stelt in haar program daadkrachtige keuzes op het gebied van veiligheid en sociale zekerheid voor. Doormodderen helpt de honderdduizenden mensen zonder baan immers niet aan de slag. Vanuit dat perspectief zijn de voorstellen van de coalitiepartijen CDA en PvdA lood om oud ijzer. Deze week werd eens te meer duidelijk waarom het tijd is voor een grondige herziening van het stelsel van sociale zekerheid. Vrijwel direct nadat de parlementaire enquête-commissie ingrijpende wijzigingen in de uitvoering voorstelde, wees onderzoek van de speciaal ingestelde commissie Van der Zwan uit, dat het ook grondig mis is met de uitvoering van de bijstand, het sociale vangnet. In steeds bredere kringt dringt het besef door dat een werkelijk sociaal beleid er primair op gericht moet zijn mensen aan de slag te helpen. Het ideaal van hoge uitkeringen en weinig controle is vervlogen. Inactiviteit werd lonend, werken werd belast(end). De trampoline werd een hangmat.

De VVD is tot nu toe de enige grote partij die duidelijk kiest voor een nieuwe vorm van sociale zekerheid. Geheel naar de tijdgeest, rekening houdend met de zich individualiserende samenleving, pleit het concept-verkiezingsprogramma voor een basisstelsel. Daarin stelt de gemeenschap zich garant voor 60% van het huidig minimumloon. Daarboven is in principe iedere werknemer zelf verantwoordelijk voor de wijze waarop hij of zij zich wil bijverzekeren. Dan is iedereen ervan verzekerd niet meer afhankelijk te zijn de overheid.

Er klinkt wel eens het verwijt dat de VVD zich met dit harde programma isoleert van andere partijen. We staan aan het begin van een nieuwe tijd. De VVD wil daarom een nieuwe politiek, geen doormodderscenario. Partijen die nu doorgaan met een politiek van pappen en nathouden isoleren zich daarmee van de werkelijkheid en van de burgers.

Frits Bolkestein

Financiering infrastructuur

Enkele maanden geleden, juni, ontstond politiek rumoer rond de financieringskosten van de Wijkertunnel (zie ook VVD-Expresse 101). Een meerderheid van de Tweede Kamer had in september '92 weliswaar groen licht gegeven voor private financiering bij de bouw daarvan. Maar de discussie in juni jongstelden spitste zich toe op de vraag wat nu de werkelijke kosten voor de overheid zouden worden. Daarover kwam geen definitieve duidelijkheid, o.a. omdat de Kamer en het ministerie van Verkeer en Waterstaat er andere berekeningswijzen op na hielden. En bovendien waren er verschillende opvattingen over de status van een op het laatste moment aan het financieringscontract toegevoegde tabel.

Tijdens het debat in juni speelde ook de meer principiële vraag over de wijze van financiering van infrastructuurprojecten. Een door de VVD mede-ondertekende motie vroeg om een kabinets-notitie op basis waarvan een debat over het onderwerp private financiering kon plaatsvinden. Dat gebeurde deze week in een debat met de minister van Financiën, Kok (PvdA) en de minister van Verkeer en Waterstaat, Maij-Weggen (CDA).

In die notitie geeft het kabinet aan dat twee overwegingen ten grondslag liggen aan private financiering: (1) de behoefte aan extra financiële middelen; (2) de wens tot vergroting van synergie en doelmatigheid bij realisatie en exploitatie van de projecten. Het kabinet geeft in de notitie ronduit toe dat het nodig is omdat uitvoering van de afgesproken projecten meer kost dan aan overheidsbudget beschikbaar is.

Woordvoester Annemarie Jorritsma zei de gezonden notitie niet te beschouwen als beleidskader. Ze miste ook een visie over de bestuurlijke kanten van private financiering van publieke infrastructuur. De woordvoester vroeg zich hardop af of argumenten als vergroting van synergie en doelmatigheid niet eigenlijk betekenen, dat de overheid op dit moment realisatie en exploitatie van infrastructuur niet doelmatig uitoefent. Synergie tussen overheid en bedrijfsleven is een argument dat wel speelt bij projecten als Schiphol, of de Kop van Zuid in Rotterdam. Want daar is overheidinvestering zinloos wanneer de markt niet meedoet. Dat geldt niet bij de financiering van de bouw van bijvoorbeeld een tunnel. "De VVD-fractie is van mening dat indien er onvoldoende middelen voorhanden zijn om belangrijke infrastructuurprojecten te realiseren, dan via verschuivingen in de rijksbegroting gezorgd moet worden voor de benodigde gelden." De private financiering van zowel de tunnel onder de Noord als de Wijkertunnel is de VVD slecht bevallen. Deze zijn per saldo aanmerkelijk duurder geworden (de financierder moet of zijn risico's beperkt houden of zijn risico's in geld omzetten). De gehele Kamer was daarom van mening dat private financiering alleen nog kan worden toegepast indien er mogelijkheden zijn om een gebruikersheffing toe te passen, (tolheffing en dergelijke).

Inlichtingen:
Annemarie Jorritsma-Lebbink, 070-3182891

Commissie van der Zwan

Momenteel richten zich verschillende onderzoeken op de wijze waarop de Algemene Bijstandswet wordt uitgevoerd. Aanleiding daarvoor waren kleinere onderzoeken (Groningen, Dordrecht) waaruit bleek dat er op zeer grote schaal misbruik en oneigenlijk gebruik wordt gemaakt van bijstandsuitkeringen. Deze week bracht de door de ex-staatssecretaris van Sociale Zaken Ter veld (PvdA) ingestelde commissie-Van der Zwan verslag uit. De conclusies logen er niet om. Het rapport spreekt van "ontoelaatbare tekortkomingen" over de hele linie van de uitvoeringspraktijk, wat bovendien geldt voor de overgrote meerderheid van de gemeenten. De gevolgen daarvan zijn zeer ernstig: geen van de 3100 onderzochte dossiers voldoet aan de vereiste normen. De onderzoekscommissie schat dat in minstens 25% van de gevallen van bijstandstoekenningen fraude in het spel is!

De kritiek van de commissie-Van der Zwan richt zich dus niet zozeer op de wet zelf, maar vooral op de uitvoering, controle en toezicht door de gemeentelijke sociale diensten. De gebreken in de wet zouden minder van invloed op de slechte uitvoering dan verschillende gemeenten hebben doen willen geloven. Het onderzoek bevestigt volgens de VVD enerzijds wat al via kleinere onderzoeken bekend was en anderzijds roept het nog steeds een heel verontwaardigd beeld op. Van verschillende kanten (wetgeving, uitvoering en aanvraag) liggen er problemen bij een belangrijk onderdeel van het stelsel van sociale zekerheid.

De VVD wil nu weten wat de reactie van de regering is. Vervolgens is er nog het eigen onderzoek van de Kamer. Daarna is het goed om een fundamenteel debat op te voeren over de wijze waarop een nieuwe bijstand moet worden opgezet. Dat debat moet op hoofdlijnen worden gevoerd en het hele traject bestrijken: instroom, uitvoering & toezicht, verantwoordelijkheidsverdeling overheid-gemeente, arbeidsvoorziening. Vooral dat laatste is een belangrijk punt. Mensen die via de WW in de bijstand raken, komen ook bij andere instanties terecht. Eerst hebben ze contact met de Arbeidsvoorzieningen en vervolgens met de gemeente. Het zou goed zijn wanneer daar in ieder geval meer afstemming en samenwerking komt. De VVD-fractie wil over dergelijke hoofdlijnen debatteren voordat nieuwe wetsvoorstellen met allerlei aan-

passingen ter sprake komen. Het doel is tot meer globale regelgeving te komen, die minder ingewikkeld is. Het maatwerk hoeft dan niet in de wet zelf tot uiting te komen, maar in de uitvoering door de gemeentelijke sociale diensten. Dat verlegt echter de verantwoordelijkheid, terwijl net is gebleken dat nogal wat valt aan te merken op het werk bij de GSD. Een bijkomend punt is de afspraak die de staatssecretaris van Sociale Zaken, Wallage (PvdA), enige tijd geleden heeft gemaakt met de VNG (bijstand voor alleenstaanden 50% betaald door overheid en 20% door gemeente). Er is verschil van mening over de uitleg van die overeenkomst (betaald de gemeente maximaal 20% of altijd 20%?). Ook dit moet in het debat worden betrokken en opnieuw worden bekeken.

Inlichtingen:
Henk van Hoof, 070-3182885.

De vent of de tent (2)

Op 1 januari 1994 moet de voorloper van de Europese Centrale Bank, het Europees Monetair Instituut, van start gaan. De tijd om de vestigingsplaats te kiezen dringt dus. Vorige week sprak Frans Weisglas zich op een spreekebeurt uit over het Nederlands belang deze bank te claimen, met Amsterdam als vestigingsplaats. De bank brengt duizenden hoogwaardige arbeidsplaatsen met zich mee. De Europese Raad moet in oktober beslissen, daarom wilde fractievoorzitter Frits Bolkestein deze week van de minister-president, Lubbers (CDA), weten of de race al gelopen is en zo niet, welke plannen de regering heeft. Bovendien vestigde de fractievoorzitter de aandacht op de idee die in Duitsland heerst: Nederland zou al tevreden zijn met de eerste bank-president, Frankfurt zou dan de bank krijgen. Bolkestein wees ook op een uitspraak van de Duitse minister van Financiën Waigel (of de Europese Bank komt naar Frankfurt, of die hele instelling komt er niet) en noemde die "ongehoord" en "buitengewoon brutaal".

De premier antwoordde dat de wedstrijd niet gelopen is en herbevestigde dat het binnenhalen van de Bank de allereerste prioriteit is van de regering, boven het binnenhalen van het Europees merkenbureau of Europol. Bolkestein adviseerde de minister-president les te nemen in Frankrijk; "De Fransen hebben er nooit enig probleem mee gehad om alles te

claimen wat zich maar voordoet." De resultaten daarvan spreken voor zichzelf. Een woordvoerder van de PvdA wees nog op de besluitvorming rond de volgende president van de Europese Commissie, waarop Bolkestein meteen interumpede met een voorstel aan de premier: "De heer Lubbers zou zijn Duitse ambtsgenoot kunnen voorstellen een Duits voorzitterschap van de Europese Commissie te steunen, indien Duitsland Amsterdam als vestigingsplaats voor de Bank steunt." Onder gelach (vanwege Lubbers' vermeende ambitie voor het voorzitterschap) antwoordde de premier dat het voorstel bij deze was gedaan.

Snip of uil

Op de tweede dinsdag in september beklom Jos van Rey het spreekgestoelte, gewapend met een doorzichtig koffertje waarin duidelijk zichtbaar alleen een doorregend biljet van honderd gulden lag. Hij ondervroeg de minister van Financiën, Kok (PvdA), over de kwaliteit van het nieuwe bankbiljet. Uit door leken uitgevoerde proeven bleek namelijk dat na nat worden de verf loslaat. De woordvoerder vergeleek het met het regeringsbeleid waarvan de glans ook is verdwenen. "Hoe is het mogelijk: dit kabinet krijgt het zelfs voor elkaar dat gouden stippen van de bankbiljetten afvallen."

De kwaliteit van bankbiljetten is een serieus probleem. De woordvoerder vroeg de minister naar mogelijke problemen ivm met wisselen in het buitenland, valsemunterij, etc.. De minister verwees daarop alle formele verantwoordelijkheid naar De Nederlandse Bank. Hij zei verder dat bij normaal gebruik geen schade optreedt. Ook bij abnormaal gebruik wordt de echtheid niet aangetast (watermerk, voelbare inktlaag, kleine lettertjes, doorzichtregister). De beschadigde biljetten blijven een wettig betaalmiddel en kunnen worden ingewisseld bij de DNB. Van Rey drong namens de VVD nog aan op onderzoek. Vice-fractievoorzitter Hans Dijkstal vroeg wat gaat gebeuren wanneer betaalproblemen op gaan treden, indien blijkt dat winkeliers het biljet niet aannemen.

Inlichtingen: Jos van Rey, 070-3182899

Harde keuzes hard nodig

In Gouda organiseerden de Zuid-Hollandse Kamercentrales afgelopen maandag een grote politieke avond. Hoofdspreker was fractie-voorzitter Frits Bolkestein. Hij ging eerst in op de belangrijke historische gebeurtenis van die dag: "Enkele jaren geleden vergaapten we ons nog aan het omvallen van de Berlijnse Muur. Nu lijkt zelfs een einde te komen aan de verhitte strijd tussen Israël en de Palestijnen. Soms kan het verstand het winnen van blinde haat. We wensen het Israelische en Palestijnse volk de moed toe die zij nodig hebben om hun geschiedenis van haat en strijd definitief te begraven." De fractie-voorzitter ging vanzelfsprekend in op de onlangs verschenen verkiezingsprogramma's. "Het CDA-programma begint veelbelovend," zei hij. "De toonzetting is weinig vleidend voor het huidige kabinet." Het lijkt volgens hem op die manier of de christen-democraten niet al 70 jaar tot de regering behoren: "Bij elke verkiezing gaat het CDA in de oppositie tegen het eigen beleid."

Bolkestein betreurde een aantal problemen in het CDA-program. De partij doet beloften tot lastenverlichting, maar zegt niet waar het geld daarvoor vandaan moet komen. "Elke gulden wordt tenminste twee keer uitgegeven." Die kritiek wordt gedeeld door oud-premier en oud-DNB president Zijlstra. Deze financiële adviseur van de CDA-programcommissie zei dat het te weinig bezuinigingen bevat.

"Wonderlijk genoeg lijkt het program van de PvdA dit keer iets minder gammel dan dat van het CDA," ging de fractievoorzitter verder. Dat bevat minder beloftes die straks onbetaalbaar blijken. "De PvdA is niet langer de partij van de luchtfietsrij. Maar het is jammer dat het stokpaardje van de inkomensnivellering nog steeds wordt bereden."

Bolkestein zette het VVD-program af tegen dat van de coalitie-partijen: "Het is drie keer zo dun, maar er staat tenminste twee keer zo veel in." Hij noemde het program gedurfd vanwege

de voorgestelde kortingen op de subsidies en het voorgestelde basisstelsel. "Alle partijen spreken over de noodzaak van investeren en bestrijding van de criminaliteit. Maar ons programma is tot nu toe het enige dat daarvoor de benodigde middelen vrijmaakt. Wij maken harde keuzes die hard nodig zijn."

Bolkestein legde uit dat een basisstelsel meer sociale zekerheid biedt dan het huidige stelsel: "Een basisstelsel leidt niet tot minder, maar juist tot meer rechtszekerheid voor de burger. De arbeidsgeschiede van nu die voor zijn uitkering volledig afhankelijk is van de overheid, weet nooit wat hem boven het hoofd hangt. De overheid komt immers altijd geld tekort. De toekomstige arbeidsgeschiede - die zich particulier heeft bijverzekerd - heeft veel meer zekerheid. De particuliere verzekeraar zal misschien scherper keuren, maar als de uitkering eenmaal is verstrekt dan staat hij vast. De overheid kan de polisvoorwaarden veranderen wanneer zij dat wil. De particuliere verzekeraar kan dat niet."

Agenda

Zaterdag 2 oktober
Landelijke Jongerendag

Marriott Hotel Amsterdam

9.30u inschrijving

Spreekers:

- Frank de Grave,
- prof. dr U. Rosenthal en
- Frits Bolkestein

Verdere informatie:
VVD-partijsecretariaat,
tel. 070-3613061

Adeldom

Bij de grondwetsherziening van 1848 - onder leiding van de liberaal Thorbecke - werd de adelstand afgeschaft. De adeldom echter niet. In 1953 is besloten niet meer tot verheffing tot de adel over te gaan. Pas afgelopen week - zo'n 140 jaar nadat de adel z'n staatkundige rechten zijn ontnomen - werd voor het eerste een Wet op de Adeldom behandelend. Dat is het gevolg van de grondwet-1983, toen de adel uit de grondwet is gehaald als gevolg van een VVD/CDA-amendement. Een overgangsbepaling schrijft voor dat er een Wet op de Adeldom moet komen. Wordvoerder Jan-Kees Wiebenga benadrukte het liberale standpunt. Adeldom is rechtstreeks afkomstig uit de middeleeuwse standenmaatschappij. Het liberalisme staat daarentegen een maatschappij zonder standen en gelijkheid voor. De woordvoerder noemde daarom het verlenen van adeldom in deze tijd geen gepaste wijze meer om personen te onderscheiden. Maar daarentegen ligt afschaffing van de adel in een monarchie ook niet voor de hand. Het wetsvoorstel van het kabinet heeft als uitgangspunt het adelsrecht te handhaven als historisch instituut. Het hoognodige wordt wettelijk geregeld. Adel kan in de toekomst wel door wettiging, maar niet door adoptie worden verkregen. Dat is voor de VVD aanvaardbaar vanwege het uitgangspunt dat adeldom een historisch gegroeid instituut is. De VVD gaat er daarnaast mee akkoord dat erkenning nog plaats kan vinden, wanneer wordt aangetoond dat een geslacht voor 1795 tot de adel behoorde. Dus met uitzondering van het Koninklijk Huis vindt verheffing niet meer plaats. Inlijving van buitenlandse adel kan plaatsvinden wanneer men komt uit een land waar de adel nog bestaat en het met het Nederlands stelsel vergelijkbaar is.

Inlichtingen:

Jan Kees Wiebenga, 070-3182904

Nieuw licht op crisis '89

Afgelopen week deed de minister-president een opmerkelijke onthulling. Hij wierp in een toespraak nieuw licht op de kabinetscrisis die in '89 een eind maakte aan het CDA/VVD-kabinet. Meningsverschillen tussen de CDA-ministers Deetman en Ruding over verdere bezuinigingen maakte de sfeer rijp voor een breuk in het kabinet, aldus Lubbers. Daar lag volgens hem de basis voor de kabinetbreuk. Het conflict over het reiskostenforfait, zo zei de premier, was maar een deel van de verklaring.

Midden-Oosten: nu het momentum behouden

door Frans Weisglas

De handdruk van Premier Rabin en PLO-leider Arafat, afgelopen maandag in Washington, behoort tot de 'sternstunden' van de internationale politiek die we de afgelopen jaren hebben mogen meemaken: de val van de Muur; het einde van de Apartheid in Zuid-Afrika. Deze twee historische gebeurtenissen hebben ook aangetoond dat veel moet gebeuren om de impuls die ervan uitgaat te blijven stimuleren. Dat geldt ook voor de verrassende akkoorden tussen Israël en de PLO.

Van bovenaf

Misschien geldt het gevaar van terugval hier nog wel meer dan in Oost-Europa of Zuid-Afrika, omdat de omwenteling in het Midden-Oosten niet zozeer is voortgekomen uit brede bewegingen binnen de bevolking, maar veel meer van bovenaf tot stand is gebracht. Van bovenaf, door leiders als Rabin en Peres enerzijds en Arafat anderzijds, die inzag dat de situatie van voor het akkoord geen uitzicht meer bood. Voor Israël niet omdat de Palestijnen in het officiële "Madrid" overleg geen reële gesprekspartners bleken te zijn en vooral omdat de noodzakelijke reactie op het voortdurend Palestijns geweld in de bezette gebieden Israëls goodwill in de wereld toch steeds verder uitholde en omdat dat geweld steeds meer slachtoffers eiste. Voor de PLO niet, omdat haar politieke en financiële positie in de Arabische wereld sterk was verzwakt na haar volstrekt verkeerde keuze voor Saddam Hussein in de Golfoorlog en omdat haar positie ook steeds meer werd uitgehold door fundamentele Palestijnse extremisten. Tegen deze achtergrond hebben de leiders van beide partijen - Israël en de PLO - elkaar

gevonden en is de wederzijdse erkenning een feit geworden. Met als winst voor Israël de erkenning van het veilige bestaans-recht van de staat door de PLO en de mogelijkheid nu ook tot akkoorden te komen met de Arabische buurlanden, en met als winst voor de PLO het begin van Palestijns zelfbestuur in de bezette gebieden.

Bestaansgrond

Zelfbestuur dat in Palestijnse ogen moet leiden tot een Palestijnse staat naast Israël, maar dat volgens mij niet verder kan gaan dan een Federatie van Jordanië en een Palestijnse entiteit, omdat een Palestijnse staat economisch geen bestaansgrond heeft en politiek voor Israël niet aanvaardbaar zal zijn. En dat is begrijpelijk, al is het slechts vanwege de status van Jeruzalem.

Extremisme

Grootste gevaar waardoor het momentum van het akkoord verloren kan gaan is het extremisme aan beide zijden, dat van fundamentele aard is. In Israël groeperingen - waaronder een belangrijke stroming binnen Likud - die op religieuze gronden vinden dat de bezette gebieden tot het heilige land Israël behoren. En aan Palestijnse kant zij die nooit akkoord zullen gaan met het bestaan van een Staat Israël in het Midden-Oosten. Beide partijen, Israël en de PLO, zullen dit extremisme aan eigen kant nu moeten bestrijden: geen gemakkelijke taak. Daarom moeten buitenstaanders hier naar vermogen de helpende hand bieden. Politiek hebben de Verenigde Staten dat al gedaan door meteen duidelijk te maken dat de militaire veiligheidsgaranties voor Israël blijven bestaan.

Garanties

Ook andere landen, waaronder Europese, moeten deze garantie bieden. En economisch hebben onder meer de EG en de Wereldbank zich positief opgesteld door ruimhartige steun in het vooruitzicht te stellen voor economische samenwerking en ontwikkeling in de regio. Ook hier geldt - net als in Oost-Europa en Zuid-Afrika - dat economische groei en samenwerking een smeedijzer kan zijn voor democratische en vreedzame ontwikkeling. Deze economische steun dient zich niet te beperken tot Israël en de door Palestijnen bewoonde gebieden, maar zich ook op de Arabische buurlanden van Israël te richten. Uiteindelijk zou men in de regio kunnen komen tot een economische samenwerkingsmodel à la de EG, bij de

totstandkoming waarvan die EG ondersteuning en advies kan bieden.

Bewonderenswaardig

Tenslotte: de rol van Noorwegen bij de totstandkoming van de akkoorden tussen Israël en de PLO is bijzonder en bewonderenswaardig. De Noorse Minister van Buitenlandse Zaken Holst heeft aangetoond dat een relatief klein West-Europees land wel degelijk een belangrijke rol kan spelen in de wereldpolitiek.

Een politieke campagne steunt op actuele informatie-voorziening

Daarin speelt de VVD Expressie het komend jaar een belangrijke rol. Deze nieuwsbrief van de VVD-Tweede Kamerfractie verschijnt wekelijks. Hierin staan actuele commentaren en verslagen van Kamerdebatten en politieke discussies. Tevens bevat de VVD-Expressie een column van Frits Bolkestein en opinieartikelen en samenvattingen van belangrijke toespraken.

Tijdens de verkiezingscampagne is de VVD-Expressie een onmiskenbare bron van nieuws en feiten. Alle afdelingsbladen zijn bovendien vrij artikelen over te nemen!

U kunt zich abonneren door de bon te sturen naar:

VVD-Expressie
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Colofon

De VVD-Expressie is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expressie wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost f 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

JA, ik neem een abonnement op de VVD-Expressie, de wekelijkse nieuwsbrief van de VVD-Tweede Kamerfractie. Een lidmaatschap voor een heel jaar kost f 75,-.

NAAM: .....

ADRES: .....

POSTCODE: .....

WOONPLAATS: .....

HANDTEKENING: .....

ROME BRANDT, KABINET SPEELT VIOOL

(Samenvatting inbreng Frits Bolkestein)

"Het kabinet verdient een gelukswens. Het zit hier namelijk nog steeds. Wie had dat nu gedacht? Het was dit keer zelfs heel snel klaar. De kranten kopten eind augustus: "Kabinet er uit: alle inkomens omlaag". Als het om verdeling van de armoede gaat, laat dit kabinet er geen gras over groeien. De minister van Financiën doet in zijn laatste miljoenennota wat hij in zijn eerste al had voorspeld: namelijk een fikse overschrijding van het financieringstekort. Wat wij hem ook mogen verwijten, die belofte maakt hij waar. De minister-president zit hier bij zijn laatste Algemene Beschouwingen. Hij heeft twaalf jaar hard gewerkt, maar laat zijn opvolger nog een flink karwei na. Die zal hem daar dankbaar voor zijn.

Bij zijn aantreden in 1989 verklaarde dit kabinet vol trots: "Op het gebied van economische groei en werkgelegenheid is Nederland aan de vooravond van de jaren negentig weer **één van de beter presterende lidstaten** van de Europese Gemeenschappen".

Nauwelijks vier jaar later, in mei 1993, zond hetzelfde kabinet van hetzelfde land de Europese Commissie een dramatisch verzoek om financiële steun. In dit memorandum schreef het kabinet: "Nederland is het **op één na armste land** van de acht non-cohesie landen. Bovendien laat het inkomen per hoofd van de bevolking vergeleken met het EG-gemiddelde in de laatste twintig jaar een duidelijke en voortdurende dalende trend zien." Kort gezegd: Nederland verarmt, Brussel help ons.

Wat is er mis met het land van de harde gulden en het zwakke honderdje? Nederland kent nu 900.000 arbeidsongeschikten, 700.000 werklozen en 300.000 mensen in de ziektewet.

Tezamen is hun aantal even hoog als het inwonertal van Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht. Daarnaast zijn er nog eens 150.000 mensen in de VUT. Van alle Nederlanders tussen 55 en 65 jaar hebben nog slechts een kwart een baan. Terwijl wij zeuren over voetnoten en aanhangsels, zijn andere landen keihard aan het werk.

Dit kabinet wordt afgerekend op zijn beloftes. Met de steun van meer dan twee derde van deze Kamer is het kabinet er in geslaagd minder dan één derde van zijn doelstellingen te verwezenlijken. De **eerste belofte** van het kabinet was het financieringstekort verlagen tot 3,25% van het nationaal inkomen in 1994. Het Planbureau voorziet een stijging van het tekort tot 4,25%. Er wordt dus ruim vijf miljard gulden extra op de lat van de staatsschuld bijgeschreven.

Ten tweede beloofde het kabinet de druk van premies en belastingen te stabiliseren. In werkelijkheid gingen zij met tien miljard gulden omhoog. De werknemers kregen te horen: nul is nodig, nul is genoeg. Maar door deze lastenverzwaring heeft het kabinet zijn eigen oproep ondermijnd.

Ten derde stelde het kabinet zich tot doel 400.000 nieuwe banen te scheppen. De werkgelegenheid neemt evenwel niet toe maar af. De verhouding tussen actieven en inactieven is sinds 1989 dramatisch verslechterd. De werkloosheid bereikt zelfs een naoorlogs hoogtepunt.

Ten vierde wilde het kabinet het aantal arbeidsongeschikten stabiliseren. Dat is bij lange na niet gelukt. De WAO-ingreep was volstrekt onvoldoende. Minister Andriessen zei onlangs: over een paar jaar staat dit probleem weer bovenaan de politieke agenda. De enquêtecommissie sociale zekerheid heeft daar al voor gezorgd.

Ten vijfde voorspelde de regeringsverklaring 'een positieve en evenwichtige inkomensontwikkeling'. Ook dat is niet gelukt. Tien jaar geleden vroeg Marcel van Dam zich af hoe Jan Splinter de winter door moest komen. Ook nu gaan de minima er op achteruit. Maar dit keer staat de PvdA te juichen omdat het kabinet ervoor heeft gezorgd dat het met de buurman even slecht gaat.

Wat heeft de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gedaan om de snel groeiende inactiviteit in te dammen? Minister de Vries vindt de CAO-loonsverhogingen veel te hoog. Toch legt hij die CAO's algemeen verbindend aan alle bedrijven op. Minister De Vries verlaagt de WAO-uitkeringen, maar verplicht vervolgens

alle bedrijven het WAO-gat op te vullen. Hij wil het wettelijk minimumloon bevriezen, maar legt alle bouwondernemingen een minimumloonschaal op die 25% hoger is. Door klakkeloos alle CAO's algemeen verbindend te verklaren heeft Minister De Vries het algemeen belang geschaad. Hij handelt daarmee in strijd met de wet. Het resultaat is dat de Minister van Sociale Zaken en Werkloosheid een naoorlogs werkloosheidsrecord aan zijn opvolger nalaat. Over het wettelijk minimumloon bestaat grote verwarring. Na de VVD, schijnt nu ook het CDA het te willen afschaffen. Toch heeft dat CDA er vorig jaar nog mee ingestemd dat de werking van het minimumloon werd uitgebreid tot deeltijdwerkers. En was het niet PvdA-minister Kok die het minimumloon wilde verlagen, maar werd tegengehouden door CDA-minister De Vries? Wil het ware CDA opstaan?

Wij staan aan het begin van een nieuwe tijd en daarbij hoort een andere politiek.

Het CDA-programma spreekt van een waterscheiding. De vraag is alleen tussen welke wateren die scheiding loopt. In het water van het CDA-verkiezingsprogramma drijven drie boeien voor het nieuwe kabinet: de staatschuldquote, de collectieve uitgavenquote en het toptarief moeten alle worden verminderd tot 50%. Maar aan de andere kant van de waterscheiding drijven de drie dobbertjes die collega Brinkman vier jaar geleden voor dit kabinet uitwierp. Alle drie zijn zij ruim door het kabinet omzeild zonder dat de CDA-fractie een vinger uitstak. Collega Brinkman was de muis die brulde. Onze neiging tot wikken en wegen, tot passen en meten past niet meer bij deze tijd. Zij doet eerder denken aan de pruijktijd van het einde van de 18e eeuw. De saletjonkers die toen de toon aangaven, stonden garant voor starheid en immobilisme. Zij waren onmachtig in het zicht van de Franse revolutie. Ook nu staan wij voor een revolutie: die van de internationale concurrentie. Onze cultuur van plooiën en schikken past niet meer bij de grote vraagstukken waarvoor wij staan. Nederland moet weer aan de slag."

ALGEMENE BESCHOUWINGEN

De belangrijkste discussiepunten in het debat bij de Algemene Politieke Beschouwingen:

Bejaardenoorden

In eerste termijn zei fractievoorzitter Frits Bolkestein het ongewenst te vinden dat er op de bejaardenoorden opnieuw wordt bezuinigd. De intensiveringen op thuiszorg en verpleeghuizen zijn weliswaar hard nodig en moeten doorgang vinden, maar niet ten koste van kwaliteit en capaciteit van zorg in de bejaardenoorden.

De VVD-fractie wenst de voorgenomen budgetkorting en het niet doorgaan van de prijsbijstelling van de zorgcomponent ongedaan te maken. Eerst door budgetkorting ontslag van personeel veroorzaken dat vervolgens weer in dienst kan worden genomen met behulp van werkgelegenheidsgelden, is het nodeloos creëren van veel onrust, verlies aan kwaliteit en het rondpompen van geld. "De bewoners van bejaardenoorden zijn daar de dupe van en dat hebben zij niet verdiend!"

Minister-president Lubbers stelde de Kamer voor eerst het overleg met betrokkenen en de provincies af te wachten. Dat lijkt de VVD een onnodige uitsteloperatie, gezien het feit dat verschillende fracties op basis van argumenten zich tegen de voorgestelde bezuinigingen hebben uitgesproken. "Nu de regering de gewenste duidelijkheid niet wil geven, moet de Kamer dat maar via een motie doen," zei de VVD-fractievoorzitter bij het indienen van het voorstel bezuinigingen in de bejaardenzorg niet door te laten gaan. Alleen de VVD en GroenLinks stemden daar voor.

Lastendruk

De stijging van de collectieve lastendruk speelde een belangrijke rol in het debat. De VVD-fractievoorzitter verweet de regering de eigen belofte op dit terrein (stabilisatie ervan) niet waar te hebben gemaakt. De quote voor de lastendruk is momenteel immers hoger dan in 1989. De gevolgen daarvan ondervinden de burgers: zo'n 10 miljard betalen zij aan extra belastingen. Het herhaaldelijk niet door laten gaan van de inflatie-correctie bracht de schatkist alleen al 4 miljard op. Daarmee was de hele Oort-operatie weer ongedaan gemaakt.

Alle grote partijen erkenden dat lastenverzwaringen slecht zijn voor de werkgelegenheid. D66 kwam met het voorstel het belastingtarief voor de eerste schijf te verlagen. Maar die partij vroeg de andere partijen en dat te steunen en daarvoor een dekking te vinden.

"Wij zijn niet overtuigd door de financiering die D66 hiervoor heeft aangeboden. Die bestaan voor het grootste deel uit lastenverzwaringen elders. Zo raken we van de regen in de drup. Wij kunnen alleen onze steun aan het D66-voorstel geven als er sprake is van netto-lastenverlichting," hield Bolkestein de kleinere oppositie-partij voor. Alle partijen vroegen D66-leider Van Mierlo met een doorgerekend voorstel te komen.

De PvdA bleek plannen voor verhoging van het arbeidskostenforfait te steunen en in dat verband zelfs de voorkeur te geven aan het initiatief-wetsvoorstel dat de VVD enkele maanden geleden heeft ingediend.

De VVD diende ter voorkoming van verdere lastenverzwaringen een motie in om de voorgestelde verhogingen van benzine- en dieselaccijnzen ongedaan te maken. Dez is aangehouden tot de Financiële Beschouwingen.

Minimumloon

Nederland heeft een hoog wettelijk minimumloon. Dat houdt het creëren van nieuwe banen aan de onderkant van de arbeidsmarkt tegen. Nadat de VVD al geruime tijd pleitte voor afschaffing van het wettelijk minimumloon, koos het CDA daar in het verkiezingsprogramma ook voor. Dat was de enige echte duidelijke keuze die het CDA-programma maakte. Maar in het debat bleek fractievoorzitter Brinkman al weer terug te krabbelen. Ingerepen in het minimumloon hebben voor hem geen prioriteit. Eerst moeten we "met elkaar" allerlei andere dingen proberen. "Zijn terugkrabbelen bevestigt mijn beeld dat het CDA duidelijke keuzes uit de weg gaat en dat deze partij, net als de PvdA, in feite kiest voor een doormodderscenario," aldus Frits Bolkestein.

Want voor de PvdA is verlaging, laat staan afschaffing van het wettelijk minimumloon niet bespreekbaar. Bolkestein drong er bij het kabinet herhaaldelijk op aan die onderdelen van de CAO's waarin de laagste loonschaal hoger ligt dan het wettelijk minimumloon niet algemeen verbindend te verklaren. Dat vernietigt werkgelegenheid en is dus in strijd met het algemeen belang. De VVD diende daar ook een motie voor in. Ook deze is aangehouden omdat het onderwerp bij de begroting van Sociale Zaken aan de orde komt.

Loonmaatregel

'Nul is nodig, nul is genoeg' was het devies waarachter het kabinet zich schaarde toen het met een loonmaat-

regel dreigde, indien geen loonmatiging uit de loononderhandelingen zullen volgen. Deze loonmaatregel is zelfs de basis voor de koopkrachtplaatjes in de Miljoenennota. De VVD en D66 vinden dat geen solide voorwaarde. CDA-fractievoorzitter Brinkman wilde zich in dit debat er niet over uitspreken, het zou niet het moment zijn daar antwoord op te geven.

"Wij delen de mening van het kabinet dat de lonen moeten worden gematigd," zei de VVD-fractievoorzitter. "Maar looningrepen hebben nooit gewerkt, in het verleden niet en in deze tijd zeker niet. Het kabinet heeft eerst de loonmatiging gefrustreerd door de lasten te verhogen. Nu het met de gebakken peren zit, kiest het voor een maatregel die het voormalige Oostblok niet zou hebben misstaan."

De VVD diende daarom een motie in om de dreiging van een loonmaatregel weg te nemen. Frits Bolkestein noemde een loonmaatregel "niet van deze tijd" omdat de tijd van centraal geregeerde loonpolitiek voorbij is. De opstelling van het kabinet aan het CAO-front is bizar, zei hij. Want (1) Het wil aan de ene kant een loonstop opleggen aan bedrijfstakken die goed renderen; en (2) Het legt aan de andere kant veel te hoge loonschalen verbindend op aan bedrijfstakken waar voor de werkgelegenheid juist lage loonschalen nodig zijn. De motie tegen de loonmaatregel werd niet voldoende ondersteund.

Sociale zekerheid

Fractievoorzitter Bolkestein wees ook op de rapporten van enquête-commissie inzake de sociale zekerheid en het rapport van de commissie-Van der Zwan en gaf aan dat er geen excuus meer is om de herziening van het stelsel van sociale zekerheid niet snel ter hand te nemen. PvdA-voorzitter Wöltgens zei niet aan de hoogte van de uitkeringen van ziektewet, WW en WAO te willen tornen. Hij verweet de VVD dat haar verkiezingsprogramma tot een kille, zelfzuchtige samenleving leidt. Frits Bolkestein antwoordde dat dit hem sterk deed denken aan liedje van de PvdA uit de jaren tachtig. Hij zei dat echte sociale politiek mensen aan een baan helpt. De PvdA mag dan wel goede bedoelingen hebben, ze heeft niet het monopolie op sociale rechtvaardigheid. De ideeën van de PvdA houdt mensen in de kilte van een uitkering, in plaats van ze te helpen naar de warmte van betaalde arbeid.

VVD Tien-puntenplan voor industriebeleid.

De overheid moet (slechts) richting geven op terreinen waar zij directe verantwoordelijkheid voor draagt. Verder moet de overheid zorgen voor een goed vestigingsklimaat.

1. Infrastructuur, materieel

Achterstand bij investeringen voor transport (weg, water en lucht) moeten worden weggewerkt door bezuinigingen elders. Investeringen in telecommunicatie moeten op peil blijven. Het bedrijfsomgevingbeleid moet worden versterkt. Financiële afhankelijkheid van een nog te vullen aardgasfonds is ongewenst.

2. Infrastructuur, immaterieel: Onderzoek

Nederland kent een (overigens afnemende) overmaat aan universitair fundamenteel onderzoek, vooral in de niet-technische richting. Vrijheid van onderzoek is een groot goed. Toch is enige sturing naar meer in bedrijven toepasbaar onderzoek - op terreinen waar Nederland excelleert - gerechtvaardigd. Waar het bedrijfsleven hierop invloed uitoefent, moet het financiële mede-verantwoordelijkheid dragen. Ook de 'derde geldstroom' (opdrachten van bedrijven aan universiteiten) is een goed middel. Maar bedrijven moeten zich niet tot "kleine klussen" beperken. Het evenwicht tussen de belangen van de betrokken wetenschappers en hun universiteit moet in het oog worden gehouden.

Er dreigt een tekort aan technisch geschoolden. De aandacht voor techniek op scholen is een goede aanzet maar moet een bredere basis krijgen via de opleiding van leerkrachten.

Vrouwen zullen zich meer tot technische opleidingen aangetrokken voelen indien ze carrière kunnen maken. Het departement van Economische Zaken moet aandacht van bedrijven vragen voor de problemen op dat terrein (en zelf het goede voorbeeld geven!).

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting.

De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost fl 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

3. Overdracht van kennis

De overheid stimuleert het midden- en kleinbedrijf, in samenwerking met branche- en andere bedrijfsorganisaties, om meer gebruik te maken van Innovatiecentra. De grote technologische instituten zoals het TNO worden tot meer marktgericht optreden bewogen. Modernisering van hun apparatuur wordt daarbij betrokken.

4. Technologiebeleid

De kern hiervan is het uitlokken van research & development bij bedrijven. Het opsplitsen van overheidsgeld in subsidies voor vele projecten en programma's lijkt onvoldoende doelmatig en vergt een groot ambtelijk apparaat. Geleidelijke vermindering ligt voor de hand. Fiscale aftrekposten zijn een beter instrument. Aangezien de overheid bij technische ontwikkelingskredieten niet alleen het risico meedraagt maar bij succes de gelden terugziet, kan dit instrument worden verbreed. Goed markt-onderzoek en planning wordt mede een doorslaggevende beoordelingsfactor. Het EG-beleid moet zich voornamelijk beperken tot belangrijke grensoverschrijdende projecten, zoals ten behoeve van het milieu.

5. Het mededingingsbeleid wordt aangescherpt.

Onderlinge prijsafspraken worden tot het uiterste beperkt. De marktpositie van de consument wordt via geïntensiveerde voorlichting versterkt. Het vennootschapsrecht, vooral ten aanzien van het functioneren van Raad van Commissarissen, wordt kritisch doorgelicht. Ter voorkoming van belangenverstremming benoemt de overheid geen ambtenaren als commissaris. Beschermingsconstructies worden onder de loupe genomen.

6. Arbeidsmarktbeleid richt zich op vrijere mededinging.

Het bevorderen van de arbeidsmobiliteit heeft hoge prioriteit. Het algemeen verbindend verklaren van CAO's wordt derhalve afgeschaft, mede ten behoeve van startende ondernemers en laag opgeleiden. Het minimumloon wordt afgeschaft. De afstand tussen de honorering van werkenden en niet-werkenden wordt vergroot. De bonus/malusregeling in de WAO wordt geschrapt. Om- en bijscholing in bedrijven wordt door de overheid, in samenwerking met branche- en andere organisaties, gestimuleerd. De arbeidstijdenwet moet liberaliseerd worden. Bedrijven worden meer betrokken bij de inrichting van het beroepsonderwijs; het leerlingstelsel verdient meer aandacht. De overheid propageert zowel

het afschaffen van VUT regelingen als het instellen van flexibele pensionering. Beroepsvoorlichting wordt verbeterd.

7. Milieubeleid houdt rekening met de internationale concurrentiepositie.

Maatregelen, waaronder heffingen, worden afgestemd op die van andere OESO-landen. Bedrijven dienen bij investeringen voor de lange termijn niet te worden geconfronteerd met tussentijdse verscherping van eisen. Milieumaatregelen moeten voorzien worden van een gedegen kosten/batenanalyse. Lagere overheden onthouden zich zoveel mogelijk daarvan. Bij het vaststellen van de Legeshoogt dient de concurrentie-postie in ogenschouwen genomen te worden.

8. Energiebeleid,

Het energiebeleid, waaronder heffingen op electriciteit, houdt rekening met de energie-intensiteit van het export-pakket en de transportsector. Accijnsverhoging op brandstof wordt gecompenseerd door vermindering van de motorrijtuigenbelasting. Subsidies op wind-energie worden afgebouwd. Subsidies op warmte-kranchoppeling worden verlaagd, aangezien het onverwachte enthousiasme uit de markt wijst op een te hoge overheidspremie.

9. Acquisitie van buitenlandse bedrijven*

De rijksoverheid coördineert de regionale acquisitie. De fiscale positie van ondernemen wordt verbeterd.

10. Vermindering lasten*

De vermogensbelasting wordt afgeschaft. Op korte termijn zal ernst worden gemaakt met de vermindering van administratieve lasten voor het bedrijfsleven. Heffingen en belastingen op lokaal niveau kunnen niet los gezien worden van heffingen op rijksniveau. De overheid zet zich in voor een substantiële vermindering van de belasting- en premietarieven, teneinde de wig tussen bruto en netto salarisbedragen te verkleinen.

* Zie ook de notitie van de VVD-belastingcommissie inzake de internationale fiscale concurrentie-positie van Nederland.

Len Rempt-Halmans de Jongh

(Dit 10-punten plan is opgesteld door de VVD-Tweede Kamerfractie naar aanleiding van een verzoek gedaan op de Algemene Ledenvergadering mei dit jaar in Breda.)

2 oktober 1993

Voor jong en oud

Vandaag vindt in Amsterdam een VVD-jongerendag plaats. Daarvoor is een uitnodiging gegaan naar alle liberale jongeren om te discussiëren over het concept-verkiezingsprogramma van de VVD met de auteurs, kamerleden en bestuurders. Heel veel jongeren hebben positief op die uitnodiging gereageerd. Ik juich dat toe. Te vaak hoor ik dat jongeren weinig belangstelling tonen in politiek. Mijn ervaring is anders. Jongeren weten heel goed dat politieke besluiten invloed hebben op hun leven. Denk bijvoorbeeld aan het wel of niet afschaffen van de dienstplicht of aan de studiefinanciering, maar ook het verlagen of afschaffen van het minimumloon en het scheppen van banen gaan hen direct aan. Het is daarom van wezenlijk belang ruim de mogelijkheid te geven aan jongeren die mee willen praten over die beslissingen. Politieke partijen behoren open te staan voor iedereen die zijn of haar steentje wil bijdragen. Het doet daarom goed te zien dat de belangstelling voor deze jongerendag nog groter was dan gedacht. Niet alleen jongeren, maar ook ouderen nemen voor de VVD een belangrijke plaats in. Deze en vorige week waren de ouderen in ons land uitgebreid in het nieuws door de voorgenomen bezuinigingen op de bejaardenoorden. De VVD diende tijdens de Algemene Beschouwingen een motie in om die bezuinigingen te voorkomen (zie ook elders in deze Expressie). Deze kreeg helaas geen steun van de regeringsfracties CDA en PvdA. Sterker nog, de motie was voor WVC-minister Hedy d'Ancona aanleiding om de VVD te beschuldigen van onfris opportunisme. Een zaal met zeventien duizend protesterende ouderen en hun verzorgers liet een paar dagen later scanderend weten aan de zijde van de VVD te staan.

De VVD zegt al jaren, dat mensen die hun leven lang hard hebben gewerkt recht hebben op onze steun.

Frits Bolkestein

Een punt van zorg

De minister van WVC, D'Ancona (PvdA), vond het nodig dit weekend uit te halen naar de VVD. Mikpunt was het VVD-voorstel om de bezuinigingen op de ouderenzorg ongedaan te maken. Toegegeven; alle politieke partijen kregen de betiteling 'buitengewoon schijnheilig', omdat ze blijkens hun verkiezingsprogramma's willen bezuinigen op de collectieve sector, maar wel bezwaar maken tegen de bezuinigingen op de ouderenzorg. Maar de VVD kreeg een extra veeg uit de pan. Hoe haalde die partij het in haar hoofd maar liefst 17 miljard te willen ombuigen en vervolgens tijdens de Algemene Beschouwingen een motie in te dienen om bezuinigingen ongedaan te maken in het ouderenbeleid? "Echt onfris en buitengewoon opportunistisch", aldus de minister. De vraag rijst echter wie hier schijnheilig is. Een bewindsvrouw die haar begroting kennelijk niet anders weet te verdedigen dan door af te geven op anderen, of de VVD die zich met argumenten en financiële dekking verzet tegen de bezuinigingsvoorstellen van de minister.

Genoeg

Wat is het geval? De VVD ziet in dat de bejaardenoorden in de huidige vorm (waarbij aan iedereen een algemeen zorgpakket wordt aangeboden) achterhaald is. Maar in tegenstelling tot wat de minister wil, namelijk het afschaffen van de bejaardenoorden, ziet de VVD meer in een aanpassing van de huidige bejaardenoorden. Zodanig dat zij een 'zorgpakket op maat' kunnen bieden, waardoor 'bejaardenoorden nieuwe stijl' als een zorgvoorziening tussen thuiszorg en verpleeghuis kunnen dienen. De ontwikkeling van 'bejaardenoorden oude stijl' naar nieuwe stijl kan niet van de ene op de andere dag. Het is niet goed om nu opnieuw op de bejaardenoorden te bezuinigen. De daartegenover gestelde intensiveringen op

thuiszorg en verpleeghuizen zijn hard nodig en dienen zeker doorgang te vinden, maar niet ten koste van de capaciteit en kwaliteit van zorg in de bejaardenoorden. Deze hebben immers financieel nog heel wat te verspijkeren vanwege de algemene efficiency-korting, de consequenties van de functiewaardering en de overloop van de afgesloten CAO.

Motie

Daarom heeft de VVD-fractie tijdens de Algemene Beschouwingen een motie ingediend (mede ondertekend door GroenLinks) om de voorgenomen budgetkorting (50 miljoen) en het niet doorgaan van de prijsbijstelling van de zorgcomponent (30 miljoen) ongedaan te maken. De VVD vindt het logisch de dekking daarvoor te zoeken in de werkgelegenheidspot van 200 miljoen die de minister ter beschikking heeft gesteld. Want door eerst met een budgetkorting het ontslag van personeel te veroorzaken om vervolgens weer mensen in dienst te kunnen nemen mbv werkgelegenheidsgelden, wordt niet alleen nodeloos onrust gecreëerd, maar worden behalve geld ook mensen 'rondgepompt'. En dat is net zo afschuwelijk als het klinkt. De bewoners van de bejaardenoorden zijn daar de dupe van en dat hebben ze niet verdiend.

Daar komt nog bij dat de bejaardenoorden gefinancierd worden via de provincie. De bezuinigingen worden dus naar hen doorgeschoven. Overigens is de VVD voorstander van het decentraliseren van deze zorg-tussen-voorzieningen naar de gemeenten.

Geen steun

De VVD-motie om de 80 miljoen aan voorgestelde bezuinigingen op de ouderenzorg onge-

Vervolg op pagina 2

Vervolg van voorpagina

daan te maken, kreeg niet de steun van regeringspartijen CDA en PvdA. Als reden voerden zij daarvoor aan de toezegging van premier Lubbers dat het kabinet opnieuw met de bejaardenoornden en -organisaties zou gaan overleggen zonder het mes van de bezuinigingen meteen op tafel te gooien. De uitspraken van de minister van VVC dit weekend maakten echter duidelijk, dat weliswaar gepraat gaat worden, maar met behoud van de aangekondigde bezuinigingen. PvdA en CDA hebben dus de kans laten lopen duidelijk te maken dat zij het niet eens zijn met de voorgestelde bezuinigingen.

Een punt van zorg

Geheel in lijn met het bovenstaande en met wat de afgelopen jaren door de VVD in de Tweede kamer is gezegd, heeft de VVD-Tweede Kamerfractie bij monde van Erica Terpstra dit weekend tijdens de Partijraad het voorstel gedaan om een tiende punt toe te voegen aan het concept-verkiezingsprogramma. Onder het motto "Hulp en Zorg: knelpunten in de zorgsector moeten worden opgelost" zegt dit tiende punt dat knelpunten in de wachtlijstproblematiek moeten worden opgelost in de zorg voor ouderen (verpleeghuizen), voor mensen met een handicap (zwakzinnigenzorg), bij de verslavingszorg, de dak- en thuislozen en in de jeugdhulpverlening. De hulp moet gericht zijn op bevordering van de zelfstandigheid en vergroting van de eigen verantwoordelijkheid van mensen. De zorg moet gericht zijn op een respectvol en menswaardig bestaan voor hen die volledig van zorg afhankelijk zijn.

Hoewel het om een tiende punt gaat, is niet zozeer sprake van een toevoeging (in feite stonden deze punten al verspreid over het programma) als wel van **het benadrukken van dit punt van zorg**. Temeer omdat bijvoorbeeld het CDA in haar concept-verkiezingsprogramma flink bezuinigt in de zorgsector (!) leek het de Tweede Kamerfractie goed dit punt extra onder de aandacht te brengen. De Partijraad stelde zich unaniem achter het voorstel. Wanneer de ledenvergadering zich akkoord verklaart, zal de programma-commissie het voorstel nader uitwerken.

Inl.: Erica Terpstra 070-3182900

Verzelfstandiging NS

Deze week sprak de Tweede Kamer op hoofdlijnen over de toekomstige verhouding tussen de rijksoverheid en de Nederlandse spoorwegen. Het is de bedoeling dat NS in het jaar 2000 net als elk ander bedrijf los van de overheid functioneert. De politiek zal zich dan slechts bemoeien met het afsluiten van contracten tussen de overheid en NS. De verzelfstandiging is een uitvloeisel van Europese richtlijnen en verordeningen die voorschrijven dat bij spoorwegondernemingen tenminste een boekhoudkundige scheiding moet worden aangebracht van infrastructuur en exploitatie. Wordvoerder Annemarie Jorritsma onderschreef deze richting van de voorstellen. De VVD wil al langer dat NS in een andere positie tegenover de overheid komt te staan en meer contractpartner wordt dan ontvanger van subsidies.

Gesproken werd over het kabinetsvoorstel (een advies van de commissie Wijffels, 1991) volgens welke NS om wordt gevormd tot een holding met vier werkmaatschappijen: reizigers, goederen, infrastructuur (aanleg en onderhoud van rails, stations) en capaciteitsmanagement (dienstregeling). De overheid blijft verantwoordelijk voor de investeringen in de infrastructuur en zal een behoorlijke vinger houden in de pap van het capaciteitsmanagement, volgens bij wet gemaakte spelregels.

Subsidiering

De VVD staat hier kritisch tegenover. Het risico van kruissubsidiëring is groot als een van de poten zwaar gesubsidieerd blijft worden en het infrabedrijf zal dat tot in lengte van jaren blijven. Waarom, vroeg de woordvoerder, niet gekozen voor het Duitse model, waar drie aparte NV's bestaan: personen-, goederenvervoer en infrastructuur met daarbinnen ook het capaciteitsmanagement? De minister van Verkeer & Waterstaat, Maij-Weggen (CDA), zei wel te voelen voor een strikte juridische scheiding tussen de bedrijfsonderdelen, maar nog geen uitspraken te kunnen doen voor de lange termijn. Gedurende een overgangperiode van zes jaar zal de overheid ook nog een (aflopende) bijdrage leveren aan de exploitatie, daarna moet deze kosten-dekkend zijn. Ook anderen dan NS (gecombineerd vervoer en internationale samenwerkingsverbanden) zullen toegang krijgen tot de infrastructuur, maar tot 2000 hoeven zij daar niet voor te betalen. Anders zou de overheid langer de exploitatie moeten subsidiëren. De VVD zet vraagtekens bij dit laatste. Via een gebruikersheffing wordt immers ook de afweging van de toedeling gemaakt. Weliswaar wordt met de

gebruikersbijdrage een sluitende exploitatie iets vertraagd, maar er zijn ook inkomsten die gebruikt kunnen worden voor investeringen, onderhoud of de kosten van het capaciteitsmanagement. De minister zei hierop dat wat haar betreft de gebruikersbijdrage voor het goederenvervoer eerder ingaat dan 2000. Dit onderwerp zal terugkomen bij het debat over de overgangsregeling.

Concurrentiewapen

Indien de overheid onrendabele lijnen of diensten in stand wil houden moet zij daarvoor contracten sluiten met NS. Dat kan voor bijv. nevenlijnen regionaal of op rijksniveau als het gaat om lijnen die nodig zijn voor het verkeer- en vervoersbeleid. De woordvoerder zei op dit moment niet te kunnen overzien welke bedragen nodig zijn om ze te blijven exploiteren. Wel merkte ze op dat uit alle onderzoeken blijkt dat het belangrijkste concurrentiewapen van de Spoorwegen kwaliteit is. Snelheid dus en zo weinig mogelijk overstappen. NS lijkt het vooral in verhoging van de spitsarieven te willen zoeken, maar zou juist de markt buiten de spits meer moeten bewerken om de dalen vol te krijgen. En daar horen ook aansluitingen bij. Het is de vraag of een spoorwegmaatschappij die slechts enkele delen van het land bedient rendabel kan zijn. De minister moet hierover nu gaan onderhandelen met NS. Het definitieve contract komt eerst terug in de Kamer. Intussen gaat de VVD ervan uit dat de onrendabele lijnen blijven bestaan, tenzij de minister aan kan tonen dat er een betere manier van openbaar vervoer voor is.

Grootgrondbezitter

De woordvoerder wees in dit verband ook op het ontbreken van aandacht voor NS als grootgrondbezitter cq. projectontwikkelaar. Dat zou binnen de werkmaatschappijen een aparte taak moeten zijn. De exploitatie van strategische grondbezittingen zou wel eens veel geld op kunnen leveren. In Japan zijn daarmee bijvoorbeeld alle schulden van de spoorwegmaatschappijen betaald. De minister zegde een onderzoek toe naar het grondgebruik nu en hoe dat in de toekomst kan. Tot slot zei de woordvoerder het zorgelijk te vinden dat het goederenvervoer per spoor de afgelopen jaren afneemt, terwijl er wel capaciteit voor is. Zij vroeg de minister hoe snel deze met NS tot overeenstemming kan komen om het goederenvervoer te optimaliseren. De minister beloofde er haast achter te zetten om dit zo snel mogelijk te realiseren.

Inl.: Annemarie Jorritsma 070-3182891

Sociale vernieuwing had beter verdiend

Afgelopen week heeft de VVD-fractie, met enige reserve, ingestemd met de Wet Sociale Vernieuwing. Met de aanname in de Tweede Kamer van dit wetsvoorstel komt de sociale vernieuwing in een volgende fase. Bij het aantreden van het kabinet Lubbers/Kok werd het onderwerp in het regeerakkoord en in de regeringsverklaring zwaar aangezet. Hoge verwachtingen werden gewekt. Al spoedig daarna bleek dat de gemeenten sociale vernieuwing goed oppakten; er werden 1400 projecten gestart. Bij het rijk was het beeld bepaald minder positief: het werd niet duidelijk wat sociale vernieuwing daadwerkelijk inhield.

Doorzetten

Er kwamen convenanten: afspraken tussen verschillende overheden, die zeer veel voorschriften met zich meebrachten. Sociale vernieuwing raakte verstrikt in de bureaucratie. De gemeenten waren hierdoor ernstig teleurgesteld. Dit leidde in het najaar van 1991 tot de actie: "Wij zetten door". De klachten van de gemeenten waren: onvoldoende voortgang bij het rijk en "het lijkt alsof het rijk zijn eigen motto is vergeten". Ook vanuit de hoek van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten was er kritiek. Volgens de VNG waren er "tal van complicerende uitvoeringsvoorschriften, die op geen enkele wijze recht doen aan de uitgangspunten van de sociale vernieuwing". Kort daarop kwam de projectgroep-Schaefer met een hard eindrapport getiteld "Sociale Vernieuwing: nachtkaars of fakkel?". Daarin werd vastgesteld dat de rol van het middenveld onvoldoende was om van de sociale vernieuwing een succes te maken. Schaefer stelde ook dat er van het kabinet weinig bezieling uitging.

Voorwaarden

De VVD-fractie heeft de doelstelling van SV altijd ondersteund, te weten: door een samenhangende aanpak van de overheid, instellingen en burgers de maatschappelijke achterstand bestrijden. Voor de gemeenten was door een vergroting van hun beleidsruimte een hoofdrol weggelegd. Uiteindelijk bleek dat de gemeenten maar 20% meer beleidsruimte kregen. De Sociale Vernieuwing was dus aan handen en voeten gebonden. In het debat van de afgelopen stelde de VVD-fractie drie voorwaarden voor een succesvolle Tijdelijke Wet S.V.: (1) flinke deregulering van rijksvoorschriften; (2) behoorlijke toerusting van het Sociale Vernieuwingsfonds met rijks gelden; en

(3) een goede financiële verdeelsleutel over de gemeenten. Woordvoerder Wiebenga betreurde het dat het onderwijs buiten het wetsvoorstel was gehouden; juist op dit beleidsterrein kan Sociale Vernieuwing goed ingevuld worden. In het debat sprak de PvdA-fractie haar teleurstelling uit over de opmerking van premier Lubbers/Kok dat Sociale Vernieuwing en de WAO-problematiek de twee minder geslaagde punten van het kabinet Lubbers III waren. Jan Kees Wiebenga stelde daarop de vraag of de PvdA haar ongenoegen aan de minister-president kenbaar wilde maken. De PvdA beruste echter in het feit op zich en wenste de premier hier niet nader over aan de tand te voelen. Minister Dales slaagde er niet in om waar te maken dat sociale vernieuwing één van de hoofdpunten van het kabinet is. Aan het einde van het debat ontstond het beeld van twee werelden: een redelijk lopende Sociale Vernieuwing op gemeentelijk niveau, een verzande Sociale Vernieuwing op nationaal niveau. De Sociale Vernieuwing had beter verdiend.

Inl.: Jan Kees Wiebenga, 070-3182904.

VVD amendeert nieuwe mediawet

Al eerder wees VVD-mediawoordvoerder Dick Dees het voorstel van de minister van WVC, D'Ancona (PvdA), af om de NOS op te splitsen in twee bedrijven (zie *Expresse* 83). Eén voor de basistaken en één voor de aanvullende taken. Hij noemde het een onaanvaardbare verzwakking van de unieke positie die de NOS in dient te nemen in zowel het huidige als het toekomstige omroepbestel. Als nationale omroep heeft de NOS de taak de zo belangrijke publieke functies te vervullen. Daarom zou deze omroep volgens de VVD juist versterkt moeten worden en volstrekt onafhankelijk en zelfstandig moeten werken. Een splitsing zou daar volledig mee in strijd zijn.

Funest

Deze week sprak de woordvoerder op

het 3e Nationale Omroepcongres in de RAI in Amsterdam. Hij zei daar dat het voorstel om de NOS zowel bestuurlijk als programmatisch te splitsen in twee afzonderlijke stichtingen funest is voor de positie van de NOS. Hij kondigde aan dat de VVD daarom zal komen met amendementen op twee punten van de voorgestelde wijziging van de mediawet. De strekking hiervan zal zijn dat de NOS noch in bestuurlijk, noch in programmatisch opzicht gesplitst mag worden. Bovendien dient het bestuur van de NOS volledig uit onafhankelijke kroonleden te bestaan. "Met het voorstel van de minister wordt de NOS onder curatele gesteld van de voorzitters van de Hilversumse omroepen."

Inl.: Dick Dees, tel. 070-3182917

Een politieke campagne steunt op actuele informatie-voorziening

Daarin speelt de VVD-*Expresse* het komend jaar een belangrijke rol. Deze nieuwsbrief van de VVD-Tweede Kamerfractie verschijnt wekelijks. Hierin staan actuele commentaren en verslagen van Kamerdebatten en politieke discussies. Tevens bevat de VVD-*Expresse* een column van Frits Bolkestein en opinie-artikelen en samenvattingen van belangrijke toespraken.

Tijdens de verkiezingscampagne is de VVD-*Expresse* een onmiskenbare bron van nieuws en feiten. Alle afdelingsbladen zijn bovendien vrij artikelen over te nemen!

U kunt zich abonneren door de bon te sturen naar:

VVD-Expresse
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

3

JA, ik neem een abonnement op de VVD-*Expresse*, de wekelijkse nieuwsbrief van de VVD-Tweede Kamerfractie. Een lidmaatschap voor een heel jaar kost f 75,-.

NAAM: .....

ADRES: .....

POSTCODE: .....

WOONPLAATS: .....

HANDTEKENING: .....

Toespraak Frits Bolkestein Partijraad in Bussum

Kortere spreektijden

Deze week hebben de fractievoorzitters in de Tweede Kamer daags na Prinsjesdag gedebatteerd. Deze nieuwe opzet kan een succes worden genoemd. Doordat de Algemene Beschouwingen onmiddellijk op Prinsjesdag volgen, winnen zij aan actualiteit. Het debat was ook korter en levendiger. Omdat het was losgekoppeld van de financiële beschouwingen, kreeg het ook een zwaardere politieke lading. Het enige minpunt van de nieuwe opzet was dat de eerste termijnen van de twee regeringsfracties nog steeds veel te lang duren. Honderd minuten is wel erg lang voor twee heren die hoe dan ook het juk van het kabinet moeten dragen. Hoe graag ik ook naar hen luister, dit is toch wat veel van het goede. Politici moeten zich kort en bondig uitdrukken. Als er te veel tijd beschikbaar is, nodigt dat uit tot omslachtigheid.

Een spreektijd van een half uur is meer dan genoeg voor een debat op hoofdlijnen. Ik zal dan ook vóór de volgende Algemene Beschouwingen voorstellen de fractievoorzitters elk niet langer dan een half uur in eerste termijn te laten spreken. De duur van het antwoord van de regering zou navenant moeten worden ingekort. Deze verkorting van spreektijden heeft twee voordelen. Ten eerste zal het debat vlotter verlopen. En ten tweede ontstaat er een meer evenwichtige verhouding tussen de spreektijd van het regeringskamp en die van de oppositie. Dat evenwicht is nu totaal zoek. Het zou het debat ten goede komen.

Algemene Beschouwingen: gebrek aan urgentie

Over de inhoud van het debat wil ik het volgende zeggen. In de Troonrede is gesproken van een alarmerende situatie van de Nederlandse economie. Maar tijdens het debat heb ik weinig kunnen bespeuren van het gevoel van urgentie dat bij een alarmerende situatie past. Het kabinet heeft geen van zijn doelstellingen bereikt: niet wat betreft de mate

van inactiviteit want die is hoger dan ooit; niet wat betreft de werkloosheid want die bereikt een naoorlogs hoogtepunt; niet wat betreft de arbeidsongeschiktheid want we stevenen af op 1 miljoen mensen in de WAO; niet wat betreft de lastendruk want die is nu hoger dan toen het kabinet begon; niet wat betreft het financieringstekort want Minister Kok heeft zijn eigen doelstelling niet bereikt; niet wat betreft de winstgevendheid van het bedrijfsleven want die is in een paar jaar tijds zeer verslechterd.

Dit had het oogstjaar van het kabinet moeten zijn maar de oogst is grotendeels mislukt. Ik zeg dat zonder vreugde want wij moeten daar allemaal van eten. Ons land biedt het beeld van een relatieve verpaupering. De sociale vernieuwing is geflopt. Het kabinet legt zich er bij neer. Zeker, het beleid is sinds 1992 in de goede richting bijgebogen, dat is waar. Maar de beleidsverandering was beslist onvoldoende. Het kabinet heeft zich nooit weten te herstellen van zijn slechte start. Het Centraal Planbureau schrijft dan ook: "Wat aan verbeteringen was bereikt in de gunstige conjunctuur van de tweede helft van de jaren '80, wordt in korte tijd geheel of gedeeltelijk ongedaan gemaakt" (CEP '93, blz.20).

Werkloosheid

In januari 1986 zei de heer Lubbers: "Ik neem de handschoen op: 500.000 werklozen in 1990. Dit is moeilijk, maar wel haalbaar. Daaraan wil ik mij committeren". Nu stevenen wij af op een naoorlogs record van meer dan 700.000 werklozen. Die zijn niet allemaal de schuld van dit kabinet, of van de premier. Maar wij zijn ervan overtuigd dat een beter resultaat mogelijk was geweest. De Minister President verlaat de Nederlandse politiek met een hogere werkloosheid dan die hij in 1982 aantroef. Wij hadden de premier en ons land een beter afscheid toegewent.

De PvdA

Ook bij de fracties van PvdA en CDA heb ik helaas weinig van een gevoel van urgentie kunnen bespeuren. De PvdA trekt zich terug op oude stellingen. Op het gebied van de sociale politiek neemt het weer een conservatieve positie in. Ik vind dat jammer.

De PvdA claimt weer het monopolie op de sociale rechtvaardigheid. Mijn collega Thijs Wöltgens spreekt van een tweedeling van de samenleving. De ernstigste kloof die in de samenleving bestaat, is die tussen hen die werken en hen die niet werken. Ik verzeker Thijs Wöltgens ervan dat de werkgelegenheidseffecten

van het VVD-verkiezingsprogramma spectaculair zullen zijn. Dat is sociale politiek: werk boven inkomen. De PvdA stelt inkomen boven werk.

De PvdA heeft niet het monopolie van het hart. In de jaren 80 heeft zij alle bezuinigingen van de eerste twee kabinetten Lubbers van tafel gepoetst. Maar alles waartegen zij zich in de jaren tachtig heeft verzet, wordt door dit kabinet uitgevoerd. Er is geen nieuw-flinkse uitspraak die de VVD niet twintig jaar geleden voor haar rekening nam. En wat wij nu zeggen, zegt de PvdA over drie jaar ook.

Het CDA

Mijn collega Elco Brinkman vindt dat alles "een paar tandjes meer kan". "Het hoeft toch niet alles grauw te zijn", klaagt hij. "Mag het ook een onsje meer zijn", vraagt hij? Ondertussen laat hij toe dat het kabinet de zaken laat versloffen. Tijdens het debat heeft hij op geen enkel punt duidelijk stelling genomen. Ook dat vind ik jammer.

Toen het CDA-verkiezingsprogramma uitkwam, heb ik er meteen een paar vraagtekens bij gezet. Ik vond dat het CDA wel veel voorstellen tot lastenverlichting deed, zoals afschaffing van de vermogensbelasting en de overdrachtsbelasting, verlaging van de toptarief van de inkomstenbelasting en verlaging van de onderste schijf. Met veel daarvan kunnen wij het eens zijn want lastenverlichting is goed voor iedereen. Maar waar is de financiering? Het CDA-programma bevat veel te weinig ombuigingen. Wij vinden dat het CDA-programma veel te weinig harde keuzes maakt om al die lastenverlichtingen te financieren en oud-premier Zijlstra vindt dat ook.

Sociale politiek

Kiezen voor rust op het front van de sociale zekerheid, koesteren van het sociale minimum op het huidige niveau en handhaving van het wettelijk minimumloon hebben geen sociale maar asociale gevolgen. Het is kiezen voor inactiviteit en vernietiging van kansen op de arbeidsmarkt. Het is de sociale politiek van de hangmat. Nederland moet weer aan het werk. Er moeten dus meer banen komen en de arbeidsmarkt moet weer goed gaan functioneren. Ons concept-verkiezingsprogramma heeft daarvoor een samenhangend pakket van maatregelen gepresenteerd. Ons concept-verkiezingsprogramma maakt een keuze voor werk boven inkomen - niet alleen in woorden maar ook in daden. Dat is kiezen voor activeren. Dat is sociale politiek.

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappéyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost f 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Gelijk hebben, gelijk krijgen

Wanneer je het gelijk aan je kant hebt, wordt je dat niet altijd gegund. Soms duurt het een tijd totdat andere partijen schoorvoetend volgen. Dat is politiek.

Enkele jaren geleden maakte de VVD fundamentele bezwaren tegen het Plan Simons voor de volksgezondheid: het werkt nivellerend en drijft de kosten op. Als enige partij stemde de VVD tegen. Vervolgens namen ook anderen steeds meer afstand van dat Plan. D66 in de Eerste Kamer. Het CDA zei nog wel te willen, maar dan anders. Voorlopig een pas op de plaats. Tijdens de Algemene Beschouwingen zegde PvdA-fractievoorzitter Wöltgens op doorzichtige wijze zijn vertrouwen op: hij vroeg om een parlementair onderzoek. Onlangs kondigde de laatste voorstander van dat Plan, Simons zelf, zijn vertrek als staatssecretaris aan. Het Plan Simons mocht al geen naam meer hebben, ook de naamgever zelf ruimt nu het veld.

Enkele maanden geleden maakte de VVD fundamentele bezwaren tegen de Wet Bodemsanering: burgers en bedrijven worden met terugwerkende kracht aansprakelijk gesteld en draaien ten onrechte op voor enorme kosten. Als enige partij stemde de VVD tegen. Nu stuit de wet Bodemsanering op dezelfde bezwaren in de Eerste Kamer, niet alleen van de VVD-fractie aldaar maar ook van CDA en D66.

Enkele dagen geleden maakte de VVD fundamentele bezwaren tegen de voorgenomen bezuinigingen in de bejaardenzorg: vanwege de dubbele vergrijzing kan niet worden gekort op personeel en middelen. De VVD diende een motie in. Die sneuvelde omdat CDA en PvdA haar niet steunden. Een minister verweet de VVD opportunisme: liberalen zouden meeliften op de bagagedrager van de ouderen. Inmiddels hebben de coalitie-partijen zich tot ons standpunt bekeerd. Vice-premier Kok is op de stang gesprongen en stuurt de bezuinigingen bij.

Gelijk hebben is één ding, gelijk krijgen is een ander. Gelukkig krijgt een partij zijn gelijk van de kiezers. Dat is politiek.

Frits Bolkestein

Leerplicht

Nederland kent sinds al lang een leerplichtwet. Iedereen is tot en met zijn 17e jaar verplicht onderwijs te volgen. Omdat de leerplichtwet in toenemende mate niet goed wordt nageleefd nam VVD-staatssecretaris Ginjaar-Maas initiatieven: conferenties, samenbrengen van know-how, etc.. Het handhaven en naleven van de leerplichtwet is zo belangrijk, omdat zonder schooldiploma de kans op werk en daarmee de kans op een bestaan met perspectief gering is. Deze week verdedigde de minister van Onderwijs en Wetenschap, Ritzen (PvdA), een herziening van de leerplichtwet. Deze bevat twee belangrijke elementen.

Aansprakelijkheid

Alle partijen wezen op de taak die bij de gemeenten ligt, wanneer het gaat om controle op de naleving van de leerplicht. Gemeenten moeten hier meer werk van maken. Alle gemeenten moeten een leerplichtambtenaar krijgen, die moet werken op basis van een ambtsinstructie. Ze moeten in regionaal verband hun krachten bundelen. De raad moet ieder jaar een jaarverslag ontvangen over de uitvoering van de wet.

De minister wil vervolgens naast de jongeren zelf ook hun ouders strafrechtelijk aansprakelijk stellen voor consequent spijbelgedrag en het vroegtijdig schoolverlaten. VVD-woordvoerder Franssen zette daar een kanttekening bij: spijbelen moet preventief worden bestreden. Er moet

vooral meer aandacht komen voor scholing van leerkrachten, toerusting van scholen en samenwerking tussen scholen en bijvoorbeeld jeugdhulpverlening. Een zelfstandige school moet volgens de VVD de middelen hebben om met een brede aanpak schoolverzuim vroegtijdig te voorkomen en tegen te gaan. Pas als alle andere middelen falen moet het strafrechtelijk instrument worden ingezet.

Het CDA stelde in het debat voor de ouders te korten op de kinderbijslag wanneer de kinderen de leerplicht niet nakomen. De PvdA steunde dat idee. De VVD is daar ten principale tegen, omdat er andere, adequatere wegen zijn om de ouders op hun verantwoordelijkheid te wijzen. Nu al kunnen ouders strafrechtelijk worden vervolgd, maar dat gebeurt sporadisch. De minister stelde toch voor dat voorstel te bespreken met de staatssecretaris van Sociale Zaken.

Leeftijd

Het tweede punt in het debat was de leeftijdsgrens. De leerplicht moet volgens de drie grote partijen CDA, PvdA en VVD in de toekomst gelden totdat minimaal een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt is behaald. Dat heeft vele consequenties, vandaar dat de minister beloofde dat in het voorjaar van 1994 de WRR komt met een rapport dat in de formatiebespreking kan worden betrokken.

Inlichtingen: Jan Franssen, 070-3182886

Vertrek Simons

Vorige week werd de staatssecretaris van Volksgezondheid, Simons (PvdA), gevraagd zich verkiesbaar te stellen in de gemeente Rotterdam. Hij ging daar op in en kondigde gelijk een vervroegd vertrek aan als staatssecretaris. Hij wil campagne voeren. D66 vond dat reden de minister-president, Lubbers (CDA), de minister van WVC, D'Ancona (PvdA) en de staatssecretaris zelf te interpellieren. D66 vond het om politiek-inhoudelijke en staatsrechtelijke redenen geen juiste procedure en wilde de staatssecretaris dan maar meteen weg. Daarvoor werd een motie ingediend.

De VVD steunde die motie niet. Woordvoerder Jan Franssen zei het geen degradatie te vinden dat iemand naar het lokale bestuur overstapt. "Wij feliciteren Rotterdam omdat wij ondanks onze politieke bezwaren de heer Simons een goed bestuurder vinden." Ook het weggaan op termijn vindt de VVD niet vreemd. Ieder kabinet gaat op termijn weg. De woordvoerder wees op het feit dat de VVD de staatssecretaris al een keer om beleidsinhoudelijke redenen weg wilde sturen. "Onder andere D66 stemde toen tegen. Toen het om de inhoud van het beleid ging, mocht de heer Simons blijven en nu het om de vorm gaat moet de heer Simons weg, dat is typisch D66."

De woordvoerder benadrukte dat de staatssecretaris tot zijn vertrek voluit politiek verantwoordelijk is voor zijn beleid. Dat geldt ook voor de minister van WVC, die als het aan de VVD ligt de portefeuille de resterende maanden overneemt. Indien nodig kan het vertrouwen in de verantwoordelijke bewindspersoon om politieke redenen worden opgezegd.

Technologie-beleid

Afgelopen maandag had de Kamer een Uitgebreide Commissievergadering met de minister van Economische Zaken over het technologiebeleid. Het ministerie van EZ steekt daar vrij veel geld in. Toch blijven de uitgaven voor research en development te dalen. Belangrijke vraag is dan hoe de Nederlandse ontwikkeling zich verhoudt tot die in het buitenland. In onderzoeken van McKinsey en het VNO wordt een achterstandsituatie van Nederland geschetst. Uitgedrukt als

percentage van het Bruto Binnenlands Produkt steekt Nederland minder geld in research en development.

Midden- en kleinbedrijf

Woordvoerder Len Rempt vond het opvallend dat de gigantische kennisgroei in Azië buiten beeld is gebleven. Toch wordt dat de belangrijkste concurrent. Dat werpt een ander licht op die onderzoeken. De woordvoerder benadrukte tevens het belang van technologiebeleid gericht op het midden- en kleinbedrijf. Grote bedrijven brengen namelijk steeds meer hun productie en research naar het buitenland. Kleinere bedrijven produceren juist wel in Nederland. Daarom is beleid gericht op het midden- en kleinbedrijf het meest rendabel.

Tenslotte wees de woordvoerder op de talloze subsidie-programma's. Aanvragen vergen nogal wat inspanning van de bedrijven zelf, daarnaast is een kostbaar uitvoeringsapparaat nodig. Resultaten zijn nauwelijks bekend. De VVD wil daarom een evaluatie van de resultaten van de subsidie-programma's. Het CDA steunde dat verzoek.

Inlichtingen: Len-Rempt-Halmmans de Jongh, 070-3182889

Belasting-verdrag

Eind '92 is een nieuw belastingverdrag met de VS gesloten. Het initiatief is door de VS genomen. De tendens in de VS om 'Treaty-shopping', belastingontwijking en -ontduiking met harde hand te lijf te gaan, leidde ertoe dat ook het 'belastingparadijs Nederland' een nieuw verdrag moest krijgen. De VS hebben de federale belastingwetgeving verscherpt. Zozeer dat een aantal bepalingen uit het belastingverdrag met Nederland simpelweg terzijde zijn geschoven. Het doel van de belastingovereenkomst is dat inkomsten niet dubbel worden belast. Pensioenfondsen en charitatieve instellingen zullen onder het nieuwe verdrag zijn vrijgesteld van belastingheffing over inkomsten die uit de VS worden verkregen.

Arbitrage

Voor de gevallen waar zich toch een dubbele belastingheffing voordoet (bijv. door een meningsverschil over gehanteerde verrekprijzen) zal mbv

een overlegprocedure een oplossing worden nagestreefd. Wanneer beide landen niet binnen twee jaar tot een oplossing komen, zal arbitrage mogelijk zijn. Deze mogelijkheid treedt echter niet gelijk met het verdrag in werking. De VS willen eerst ervaring opdoen met Duitsland. De VVD-fractie heeft zich sterk gemaakt dat daarop niet te lang wordt gewacht. De VVD wilde de ratificatie van het verdrag zelfs opschorten, totdat een onvoorwaardelijke arbitrageregeling is opgenomen. De andere fracties wilden niet zo ver gaan. De staatssecretaris van Financiën, Van Amelsvoort (CDA), zegde toe, dat hij bij de VS zal aandringen op een snelle realisatie hiervan.

Aanspreekpunt

Op aandrang van de VS is in het verdrag een bepaling opgenomen, waardoor ondernemingen die niet in Nederland geworteld zijn geen recht op verdrags-toepassing hebben. Door dit artikel is het een gecompliceerd verdrag geworden. Voor een aantal ondernemingen zal hun positie niet duidelijk zijn. De VVD heeft de regering gevraagd een vast aanspreekpunt in te stellen waar de belastingplichtige navraag kan doen. Het CDA voelde niets voor een dergelijk aanspreekpunt. Het bedrijfsleven moest maar een belastingadviseur en een advocaat in de arm nemen. De VVD is van mening dat wanneer wetgeving zo gecompliceerd is er compensatie moet worden geboden. Op aandrang van de VVD heeft de staatssecretaris toegezegd dat belastingplichtigen de inspecteur te hulp kunnen vragen. Ook zal er een vast aanspreekpunt komen op het ministerie waar de inspecteurs zelf met hun vragen terecht kunnen. De staatssecretaris heeft eveneens toegezegd dat er een termijn wordt verbonden aan de uitspraak van de inspecteur.

Signaal

Het feit dat de VS in het verleden bilaterale afspraken terzijde hebben geschoven ten gunste van unilaterale regelingen, bracht de VVD ertoe de regering te vragen een bepaling op te nemen die dat expliciet verbiedt. Er moet een signaal worden afgegeven. Het CDA keerde zich hiertegen, omdat het Amerikaanse constitutionele bestel anders is. De PvdA steunde de VVD. De staatssecretaris deelde mee dat hij in overleg treedt, wanneer er zich problemen mochten voordoen.

Inlichtingen: Jos van Rey, 070-3182899

VVD-Jongerendag

Afgelopen zaterdag vond te Amsterdam de landelijke VVD-jongerendag plaats. Ruim 200 jonge VVD-ers discussieerden in het gezelschap van Kamerleden, KC-voorzitters, hoofdbestuursleden en leden van de programma commissie over het concept-verkiezingsprogramma. Er was een enorme belangstelling. Het staat nu al vast dat de jongerendag een vervolg krijgt.

Frank de Grave gaf een toelichting op het concept-programma. Hij zette uiteen hoe de commissie tot het bedrag van 17 miljard gulden bezuinigingen was gekomen: "We kunnen het niet langer verkopen dat er aan de ene kant zoveel inactieven zijn, waarvan velen met een uitkering, en dat aan de andere kant de samenleving schreeuwt om de uitvoering van taken in de sfeer van de zorg en op het terrein van de veiligheid."

Werkgroepen

Na de openingsbijeenkomst splitste het gezelschap zich op in werkgroepen. Er werd op basis van stellingen gediscussieerd. De werkgroepvoorzitters en rapporteurs hielden een tweetal zittingen. Daarbij viel op dat de deelnemers zeer betrokken discussieerden en sterk nuanceerden. Zo vroeg men zich bijvoorbeeld af waarom het afvalprobleem in de milieuparagraaf geen aandacht had gekregen. Deelnemers aan de discussie over mobiliteit benadrukten dat het platteland niet de dupe moet worden van een beleid dat veel aandacht geeft aan de Randstad. In de werkgroep 'investeren in de mens' werd gepleit voor het vak 'Nederlandkunde' zodat minderheden zich beter op onze maatschappij kunnen oriënteren.

Debat

's-Middags werden alle onderwerpen plenair besproken onder leiding van prof. Rosenthal, hoogleraar Bestuurskunde aan de universiteiten van Leiden en Rotterdam. Hij nodigde mensen, die een duidelijk standpunt hadden ingenomen, uit naar de microfoon te komen om de mening te verdedigen. Achter de tafel hadden inmiddels de leden van de programmacommissie Gijs van Aardenne, Cees Wolzak en Frank de Grave plaatsgenomen. Zij gingen met de deelnemers in debat of betuigden hun instemming met wat naar voren werd gebracht.

Europa-debat met Van Mierlo

Ten slotte kon men ook nog ruim in discussie gaan met Frits Bolkestein.

Bolkestein had ook nog een nieuwtje te melden aan de jongeren: hij nam de uitdaging van D66-fractievoorzitter Van Mierlo over een Europadebat aan. Van Mierlo had Bolkestein tijdens de Algemene Beschouwingen daarom gevraagd. Daarover binnenkort meer nieuws!

Bezuiniging

Nadat de VVD zich bij de Algemene Beschouwingen uitsprak tegen een bezuiniging op de bejaardenoorden, werd zij door de minister van WVC, D'Ancona, van opportunisme beticht. Ook in de media werd gesuggereerd dat de VVD-wens de bejaardenoorden te ontzien puur door het moment waren ingegeven. Dergelijke berichten - als zou de VVD-fractie zich niet eerder hebben verzet tegen bezuinigingen op de bejaardenoorden - zijn volstrekt uit de lucht gegrepen. Al nadat het kabinet in de Tussenbalans (voorjaar 1991) bezuinigingen aankondigde, greep de VVD de eerste geschikte gelegenheid aan om bezwaar te maken. Bij de behandeling van de WVC-begroting diende de VVD een amendement in om de bezuiniging ongedaan te maken. Het ging om een bedrag van 22 1/2 miljoen dat opliep tot 125 miljoen. Wordvoerder Dick Dees heeft tijdens dat debat de bezwaren van de VVD uitgebreid aan de orde gesteld en het amendement verdedigd. Helaas kon het niet rekenen op een meerderheid in de Kamer, omdat regeringspartijen CDA en PvdA toen het amendement niet steunden.

Inlichtingen: Dick Dees, 070-3182917

Suriname

De ministers van Buitenlandse Zaken, Kooijmans (CDA), en Ontwikkelingssamenwerking, Pronk (PvdA), debatteerden met de Kamer over ratificatie van het Raamverdrag met Suriname. Er was brede overeenstemming dat het Verdrag wel ondertekend moest worden, maar dat niet meteen weer financiële steun moet worden gegeven. "Invulling op het gebied van financiële steun voor de economie is pas verantwoord na een werkelijke sanering van de economie, terwijl ook de uitkomst van het onderzoek naar corruptie een rol speelt," aldus woordvoerder Frans Weisglas. Wat die hulp betreft is het Verdrag volgens de VVD voorlopig een lege huls. Sanering van de economie moet onder toezicht

van de IMF plaatsvinden, daar was ook de regering het mee eens.

De woordvoerder bracht een fundamenteel punt over de Surinaamse positie naar voren. In een artikel dat onlangs in de Volkskrant verscheen, vroeg een aantal Surinaamse intellectuelen om een referendum in Suriname. Zij willen weten of de bevolking terug wil naar de positie van voor de onafhankelijkheid. De woordvoerder vroeg de mening van de regering over een eventuele wens om opnieuw op nauwe schaal in het Koninkrijk samen te werken. De minister van Buitenlandse Zaken noemde de vraag interessant, maar wilde eerst de reactie in Suriname afwachten. Hij vond het niet opportuun voor de Nederlandse regering daarover een standpunt in te nemen.

Inlichtingen: Frans Weisglas, 070-3182903

Transacties

Volgens een deze week behandeld wetsvoorstel krijgen banken, wisselkantoren, effectenbemiddelaars, levensverzekeraars en assuratietussenpersonen de wettelijke plicht ongebruikelijke transacties te melden. Dat is om het witwassen van geld uit criminele activiteiten tegen te gaan. De financiële instelling moet verdachte transacties verplicht melden bij een meldpunt dat valt onder het ministerie van Justitie. Een tweede wetsvoorstel zorgt ervoor dat niet alleen de banken, maar ook de andere instellingen, voortaan de identiteit van klanten moeten vaststellen met behulp van een legitimatiebewijs. Deze twee wetsvoorstellen moeten zowel helpen voorkomen dat financiële instellingen worden misbruikt voor het witwassen van geld, als wel het witwassen zelf helpen bestrijden. De VVD is het eens met de hoofdlijnen van de wetsvoorstellen. Wordvoerder Rudolf de Korte wist een belangrijk punt opgenomen te krijgen in het wetsvoorstel. De zwakste keten in de schakel zijn de wisselkantoren. Daarin gaan honderden miljoenen om. Ze rijzen als paddestoelen uit de grond. Deze worden nu allemaal geregistreerd. Geldwisselen zonder geregistreerd te zijn wordt voortaan verboden. De woordvoerder diende tevens een motie in om transacties boven de Fl 10.000,- verplicht te laten melden. Volgende week wordt daarover gestemd.

Inlichtingen: Rudolf de Korte, 070-3182890.

De toekomst van de Europese Gemeenschap

Samenvatting artikel Frits Bolkestein

De Europese Gemeenschap is totaal de weg kwijt. De valuta-crisis heeft het Europese Monetair Stelsel op sterk water gezet. Minister Kok noemde het nieuwe EMS een doekje voor het bloeden. De EG is niet bij machte geweest een samenhangend beleid inzake de oorlog in ex-Joegoslavië te formuleren. Onder Duitse aandrang heeft zij Kroatië en Bosnië voortijdig erkend waardoor de burgeroorlog daar dichterbij is gebracht. En nu wil de Gemeenschap opnieuw met de VS over landbouwsubsidies onderhandelen, omdat de regering in Parijs bang is voor de Franse boeren. "Wanneer is een overeenkomst geen overeenkomst", vroeg de Wall Street Journal zich af? Antwoord: "Wanneer zij door de Europese Gemeenschap is ondertekend". Wij moeten opnieuw overdenken wat de doelstellingen van de Gemeenschap zijn, welke middelen het meest geschikt zijn om die doelstellingen te bereiken, wat de maximale omvang van de Gemeenschap is en wat er zal overblijven van de staten waarin wij ons thuis voelen.

De **eerste taak** is duidelijk uiteenzetten wat door de nationale parlementen wordt gedaan en wat door Brussel. Tot nog toe ontbreekt een dergelijke stelregel want het veelbesproken subsidiariteitsbeginsel is te vaag. Wat wij nodig hebben, is iets dat lijkt op het tiende amendement van de Amerikaanse grondwet.

Het Britse blad *The Economist* heeft dit amendement op de volgende wijze aan de Europese Gemeenschap aangepast: "Alle wetten worden op nationaal niveau, of lager, gemaakt - behalve wanneer grensoverschrijdende stromen van goederen, diensten, kapitaal, mensen en vervuiling gemeenschapswetgeving onvermijdelijk maken". In tegenstelling tot het ondoordringbare proza van het Verdrag van Maastricht is een dergelijke stelregel onmiddellijk te begrijpen en aan iedereen uit te leggen.

Wat zou aanvaarding ervan betekenen? Geen Brusselse bemoeienis met industrie-politiek, volksgezondheid of onderwijs. Het sociale protocol, dat aan het Verdrag van Maastricht is opgehangen, zou verdwijnen. Washington bepaalt niet de maximale werktijden van volwassenen in wat de grootste federale staat ter wereld is. Moet Brussel dat wel doen voor een Gemeenschap die nog lang geen federatie is?

De **tweede taak** is de monetaire samenwerking opnieuw overwegen. Stabiliteit van de wisselkoersen blijft even noodzakelijk als tevoren. Bij afwezigheid daarvan kan maar al te gemakkelijk naar het wapen van de concurrerende devaluatie worden gegrepen, wat inflatie voor het land in kwestie in de hand werkt en handelsfrictie met de andere lidstaten kan veroorzaken. Maar "de EG is helemaal niet klaar voor de aanloop naar één munt en één centrale bank", zoals de directeur van De Nederlandsche Bank André Szász onlangs zei. In monetaire zaken moeten wij uithuilen en opnieuw beginnen. Wij moeten mikken op een realistisch doel dat dichterbij ligt. Dat doel kan niet anders zijn dan een vergrote D-Markzone: Duitsland, de Benelux, Denemarken, Oostenrijk en (misschien) Frankrijk. Werkt dat, dan kan op termijn een mini-Europese Centrale Bank voor die zone worden overwogen.

De **derde taak** is korte metten maken met het democratische gat. Internationale handelsverdragen worden in de VS door het Congres bekrachtigd. In de Europese Gemeenschap komen noch het Europese noch de nationale parlementen er aan te pas. Het is maar een voorbeeld onder vele. Alles wat de Gemeenschap doet, moet hetzij in Straatsburg hetzij nationaal kunnen worden verantwoord. Laten wij die taak liggen dan zal de vervreemding tussen de burgers en de Gemeenschap nog sneller groeien dan nu.

De **vierde taak** is onszelf en ieder ander helder voor ogen zetten wat er uiteindelijk zal overblijven van de staten waarin wij wonen en waarin wij ons thuis voelen. In de tijd voorafgaande aan de top van Maastricht van december 1991 is hierover vooral mist verspreid en dubbelhartigheid getoond. De Franse minister van buitenlandse zaken verklaarde zich in Brussel voorstander van een federaal Europa, maar zei in Parijs dat hij natuurlijk geen afstand zou doen van vitale belangen. Premier Lubbers zei: "Ik vind het niet verstandig

om het woord federaal te schrappen, want het is het einddoel waarnaar wij streven". Maar in de Tweede Kamer heeft hij beaamd dat het "nog alle kanten opkan". In het jongste jaarboek van het CDA staat zijn politiek testament onder de titel: "Een balans; terugblikkend vooruitzien". Noch in het terugblikken, noch in het vooruitzien, heb ik een richtinggevend opmerking over Europa kunnen bespeuren. Politici die over zulke belangrijke zaken zo vaag blijven, vragen om de moeilijkheden die zij hebben gekregen.

De **vijfde taak** betreft de buitenlandse politiek. Afgezien van de handelspolitiek heeft de EG die nog nooit gehad. De Verklaring van Venetië van 1980 over het Arabisch-Israëlische conflict heeft op geen der partijen enige invloed uitgeoefend. In de Golfoorlog voeren wij mee in het Amerikaanse konvooi. Ons ontbreken twee essentiële zaken: een gemeenschappelijke wil en een gemeenschappelijk belang. Die hadden wij wel toen het Oostblok nog bestond. Vandaag moeten wij vooral geen verwachtingen scheppen die wij niet kunnen waarmaken. Voor het overige moeten wij de band met Washington koesteren.

En **ten zesde** moeten wij helderheid scheppen over de maximale omvang van de Europese Gemeenschap. Wij koersen aan op een gemeenschap van 20 of 24 lidstaten. Waar moet die uitbreiding stoppen? Waar liggen de natuurlijke grenzen van de EG? Wie denkt dat een EG van 24 (of zelfs 16) lidstaten niet anders werkt dan een gemeenschap van 12, is blind voor de werkelijkheid. Daarom moeten bovenvermelde vragen worden beantwoord voordat nieuwe lidstaten worden toegelaten. De lidstaten van de EG zouden al in 1994 moeten bijeenkomen om te overwegen (in de woorden van Wellenstein) "hoe een kader te scheppen waarin velen welkom zijn, doch niet allen aan alle kerntaken deelnemen, terwijl degenen die dat wel doen zich daartoe ook verbinden en niet door de overigen daarin worden belemmerd". In feite pleit Wellenstein hiermee voor een heronderhandeling van het Verdrag van Maastricht. Maar dat is toch al veel te ambitieus gebleken. Wij hebben een bescheidener agenda nodig. Ook een kaartenhuis dat instort, kan schade aanrichten.

Eind oktober is er een nieuwe Europese topconferentie. Laat Nederland daar het bovenstaande voorstellen.

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappene van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost f 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Geen blokkades, geen geflirt (3)

De samenstelling van het volgende kabinet is momenteel een dankbaar onderwerp. Eén ding valt direct op: kort nadat de VVD zich zou hebben geïsoleerd in het politieke krachtenveld, willen PvdA en D66 de VVD betrekken in een premature formatie. De roep om een paarse coalitie duikt weer op. Hoezo isolement?

Eerst de houding van D66. Die partij probeert al 27 jaar tevergeefs het politieke landschap om te spitten. Daarom willen ze een coalitie zonder het CDA. Tot dusver is het de democraten echter nooit gelukt de christen-democraten buiten de regering te houden. Andersom lukte dat vier jaar geleden nog wel. D66 gooit het nu over een andere boeg. De partij presenteerde een verkiezingsprogramma dat even kleurloos is als dat van haar ervvijand. Het had de titel 'mogen we misschien ook een keer meeregeren?' kunnen dragen. Zo proberen de vroegere hemelbestormers de door hen zo verafschuwde rol in het midden, met openingen naar links en rechts, over te nemen. De PvdA verliest zich in bespiegelingen. Vorig jaar noemde voorzitter Rottenberg een paarse coalitie nog 'politieke psychotherapie'. Blijkbaar heeft hij een tijdlang op de sofa gelegen, want hij vraagt nu om oriënterende gesprekken tussen VVD-ers, D66-ers en PvdA-ers. Terwijl zijn partij regeert met de een, flirt hij met de ander. Rottenbergs therapeut adviseerde waarschijnlijk dwangmatig vreemdgaan om af te komen van de aandoenlijke sociaal-democratische trouw aan de coalitie-partner.

Het CDA speelt kat en muis. In 1989 voorkwam het nog slim dat Wim Kok en Hans van Mierlo zich gebroederlijk in het pluche nestelden. Worden ze nu zelf na decennia regeringsmacht van die verantwoordelijkheid ontheven? Fractievoorzitter Brinkman is anno 1993 in ieder geval poeslief voor de lijst-Van Mierlo. Hij prijst het program van D66 de hemel in en straft daarmee zijn overspelige coalitie-partner af. Want lief zijn voor de democraten had nu juist om electorale redenen een taak voor de PvdA moeten zijn, - dat adviseerde André van der Louw zijn partij nog onlangs. Hoe blijft de VVD onder deze politieke paringsdansen? Eenvoudig: geen blokkades en geen geflirt. Het gaat om het beleid, we willen regeren. De duidelijke en soms gedurfde keuzes uit het verkiezingsprogram wil de VVD omzetten in daadkrachtig beleid. Laten we daarom niet praten over 'wie met wie', maar over 'hoe en wat'. De kiezer zal dat waarderen. Frits Bolkestein

Financiële beschouwingen

Op financieel-economisch terrein heeft Nederland te kampen met twee kernproblemen: een te groot deel van de beroepsbevolking is niet actief en de totale druk van belastingen en premies is te hoog. Om tot een arbeidsparticipatie op het EG-gemiddelde te komen moeten 750.000 banen worden gecreeërd; om op lastendruk op het EG-gemiddelde te komen, moeten de belastingen en premies met 30 à 35 miljard worden verlaagd. Desondanks hield de PvdA-woordvoerder een lofzang op de financieel-economische vooruitzichten. Volgens hem wezen een aantal indicatoren in de goede richting: (1) de harde gulden en het lage rente-niveau; (2) de werkloosheid die beneden het EG-gemiddelde ligt; (3) de winstgevendheid van het bedrijfsleven. De PvdA vergat te zeggen dat het eerste mede te danken is aan ons aardgas en de koppeling van de gulden aan de Duitse mark, dat ten tweede de werkloosheid afstevent op een naoorlogs record en dat ten derde de winstgevendheid van de bedrijven sinds 1989 stelselmatig achteruit gaat.

Bovendien wees VVD-woordvoerder Rudolf de Korte de PvdA erop dat ze gemakshalve een paar indicatoren vergat: "Men moet toch wel toegeven dat de Nederlandse lastendruk significant hoger is dan elders in de EG. En als we bezien hoe het onder het kabinet Lubbers/Kok is verlopen met het EMU-vorderingentekort (financieringstekort zonder incidentele maatregelen), dan blijken wij van 1991 tot en met 1994 een hogere stijging te hebben dan gemiddeld in Europa. Dat zijn dan toch geen hoopvolle tekenen voor onze welvaart?"

Arbeidskostenforfait

Enkele maanden geleden presenteerde de VVD een initiatief wetsvoorstel om het arbeidskostenforfait te verhogen. Over de gunstige werkgelegenheids-effecten daarvan zijn alle partijen het eens. Dat bleek ook in het debat. De regering stelt nu ook een verhoging voor. Tijdens de Algemene Beschuouwingen gaf PvdA-fractievoorzitter Wöltgens echter toe meer te sympathiseren met het VVD-voorstel. Daarin staan twee zaken centraal: zowel het verhogen van het forfaitpercentage tot 10% als het maximum te verrekenen bedragen te brengen van ± 1500,- op ± 2000,-. Hierdoor wordt vooral het verschil tussen loon en uitkering aan de onderkant van de arbeidsmarkt vergroot. Tijdens het debat deed de minister van Financiën, Kok (PvdA), de toezegging er met zijn collega van Sociale zaken, De Vries (CDA), over te spreken. Het zou dan gaan om een verhoging van het arbeidskostenforfait tot 8% en maximaal ± 1900,-. Ook het CDA voelt daar nu wel voor. Het VVD-initiatief gaat aan beide kanten verder.

Accijnsen

Bij de Algemene Beschuouwingen diende Frits Bolkestein een motie in om de verhoging van de benzine- en dieselaccijnsen ongedaan te maken. Deze motie werd aangehouden en is omgezet in een 'benzine-accijns motie' en een 'diesel-accijns motie'. Inmiddels waren ook de regeringspartijen tot de conclusie gekomen dat het wegvervoer met zo'n maatregel aan concur-

Vervolg op pagina 3

My backyard

De instrumenten in de wet op de ruimtelijke ordening zijn niet efficiënt genoeg om medewerking aan planologische projecten in een redelijke termijn te regelen wanneer een impasse ontstaat en een hogere overheid moet interveniëren. Dat gebeurt bij maatregelen waarvan het algemeen belang wordt onderkend, maar waarvan iedereen zegt 'not in my backyard'. De procedures zijn omslachtig en traag. Deze week kwam een nieuwe wetswijziging in de Kamer. Het uitgangspunt is de reguliere besluitvorming in stand blijft, maar dat bevoegdheden zo worden ingericht dat er meer snelheid in de procedure komt.

Ten eerste dient een gemeenteraad binnen zes weken na het ontvangen van een aanwijzing van de minister van VROM of Gedeputeerde Staten te besluiten of die aanwijzing wordt opgevolgd. Wanneer de gemeenteraad geen medewerking verleent of geen beslissing neemt, kan de hogere overheid toch overgaan tot de vaststelling van het bestemmingsplan. Rechtsbescherming tegen die aanwijzing maakt onderdeel van de procedure waarin het bestemmingsplan tot stand komt.

Daarnaast kunnen de minister van VROM en Gedeputeerde Staten een gemeente verzoeken ten behoeve van een project vrijstelling te verlenen van bestaande bestemmingsplannen. Weigert de gemeente dat, dan besluiten de minister of GS over die vrijstelling. De gemeenteraad is vervolgens verplicht het bestaande bestemmingsplan te herzien. Wanneer voor het project vergunningen nodig zijn, wordt de verlening van die vergunningen behandeld in één procedure. De wettelijke toetsingscriteria blijven dezelfde. De meerkosten die daaruit voortvloeien kunnen aan de gemeente worden vergoed. Wat dit aspect betreft komt het wetsvoorstel dicht bij de eerder door de VVD bepleitte 'een-besluit-regeling'.

Woordvoester Nellie Verbugt betoogde dat ruimtelijke beleid dicht bij de burger moet staan. Mede daarom staat decentralisatie hoog in het vaandel bij de VVD. "Dat neemt niet weg dat de wet moet voorzien in de mogelijkheid van interventie door provincie of rijk, indien een gemeente om welke reden dan ook geen verantwoordelijkheid wenst te nemen voor een project dat in het algemeen belang is," aldus de woordvoester.

Het instrument verdient volgens de VVD geen schoonheidsprijs, maar als effectief interventie-instrument is het wel verdeelbaar.

Inl.: Nellie Verbugt, 070-3182892

Paspoortproject

Vorig jaar berichtte de VVD-Expresse al enkele malen over het paspoortproject (nr. 70, 74 & 74). Een dubbele id-kaart is voorkomen, maar vervolgens is weer een ander probleem ontstaan: tussen de invoering van de identificatieplicht (1 januari 1994) en de invoering van de id-kaart (1 januari 1995) zit een vol jaar. Met de voorgestelde wijziging van de paspoort wet kan de VVD grotendeels instemmen. Woordvoerder Jan Kees Wiebenga noemde het logisch dat er geen weigeringsgronden voor een id-kaart zijn, omdat iedereen id-plichtig is. Daarnaast geldt de id-kaart als Europees reisdocument, dat ligt in de lijn van een lang geleden gedaan VVD-voorstel. Zeer belangrijk noemde de woordvoerder de vermelding van het sofi-nummer op het nieuwe paspoort en de id-kaart. Daarmee wordt bestrijding van sociale en financiële fraude vergemakkelijkt. Er blijft één probleem: pas in het jaar 2000 zullen alle oude paspoorten zijn vervangen.

Een bepaling in de nieuwe wet wordt dat ook minderjarigen van 12 jaar en ouder identiteitsplichtig zijn. Dat is vooral in verband met zwartrijden in het openbaar vervoer en voetbalvandalisme.

Productie en prijs

Een punt van discussie was of de reisdocumenten centraal of decentraal moeten worden aangemaakt. De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, De Graaff-Nauta, opteerde voor het laatste. De woordvoerder vroeg om centrale aanmaak om grotere fraudebestendigheid te bewerkstelligen en te voorkomen dat grote aantallen lege paspoorten in de gemeentehuizen liggen. Het CDA twijfelde. De staatssecretaris bleef bij haar standpunt dat het de-centraal moet. Maar ze zegde toe de vinger aan de pols te houden en indien nodig over een aantal jaren een andere productiewijze in te voeren.

Laatste punt van discussie was de prijs van het paspoort. De regering wilde de prijs verhogen om de derving aan paspoortleges te compenseren. Want door de aanschaf van id-kaarten in plaats van paspoorten loopt het Rijk inkomsten mis. De regering dacht dat op te lossen door de prijs van een paspoort maar te verhogen naar 135 gulden. De hele Kamer verzette zich tegen dat idee. "Wanneer de overheid een dienst verricht waarop de burger recht heeft, dan hoort zij de kostprijs en niet meer dan dat in rekening te brengen," zei de woordvoerder. Het paspoort is geen melkkoe. De staatssecretaris gaf onder de druk van de Kamer toe en beloofde een nieuwe rekensom te maken. Het nieuwe paspoort zal daardoor niet veel

duurder worden dan het nu is.

Inlichtingen:

Jan Kees Wiebenga, 070-3182904

Reorganisatie-wet

Op initiatief van de VVD had de Kamer een mondeling overleg met de minister van Economische Zaken, Andriessen (CDA) over het wetsvoorstel Energiedistributie. Deze moet de clustering en samenwerking van de energiebedrijven en gasleveranciers regelen. De bedoeling was deze reorganisatie mbv de wet te begeleiden. Maar omdat de wet pas laat werd ingediend en de minister lang wachtte met de beantwoording in de schriftelijke behandeling komt het nu als mosterd na de maaltijd. De reorganisatie bij de energiedistributeurs is al in volle gang en bijna helemaal voltooid.

Onvolkomenheden

Er blijven echter wel onvolkomenheden in de praktijk, zonder dat daar in de wet iets aan gebeurt. Woordvoerder Len Rempt wees er bijvoorbeeld op dat in de wet geen eisen zijn vastgelegd (bijv. voor de rechtsvorm van het energiebedrijf). Door de Kamer is evenwel verschillende malen gezegd dat zowel eisen als taakstelling in de wet moeten worden opgenomen. Om oneerlijke concurrentie te voorkomen: energiebedrijven installeren zuinige boilers, maar betalen in tegenstelling tot installatiebedrijven geen vennootschapsbelasting. Daarnaast hebben de gasbedrijven geen leveringsplicht, zoals de energiebedrijven die wel hebben. Daar komt nog bovenop dat de energiebedrijven milieu-heffingen op hun nota's in rekening brengen, zonder dat daar een wettelijke basis voor is. Tenslotte gaan sommige energiebedrijven een joint-venture aan met bedrijven om stroom op te wekken (tot 400 megawatt). Doen ze dat alleen dan moeten ze dat melden.

De minister wil de wet nu intrekken. De VVD vindt dat op zich prima, als er maar wat aan die praktijk-problemen gebeurt. Daarom kwam het voorstel het reorganisatie-deel uit de wet te halen en randvoorwaarden, ontbrekende eisen en taakstellingen toe te voegen. De minister wilde daar 2½ week bedenktijd voor. Inlichtingen: Len Rempt-Halmmans de Jongh, 070-3182889

Vervolg van voorpagina

rentiekracht verliest. CDA en PvdA vroegen om compensatie voor transportsector. De regering wilde tot 50% van de accijnsverhoging op diesel gaan. Maar daarmee zijn de transporteurs niet uit de brand en de pompstations in de grensstreken helemaal niet geholpen. De regering stelt nu voor de verhoging van de dieselaccijns te compenseren, indien de transportsector de loonstijging in de hand houdt. De compensatie zou bestaan uit het naar voren halen ('94 ipv '95) van de al toegezegde compensatie voor het eurovignet. De woordvoerder bestempelde dat als een sigaar uit eigen doos. Een sigaar die bovendien na één maal roken op is. De verhoging van de dieselaccijns blijft staan. De VVD wil beide accijnsverhogingen ongedaan maken. Volgende week wordt over de moties gestemd.

Lastenverlichting

De VVD bepleit al jaren lastenverlichting. D66 is onlangs ook bekeerd en kwam tijdens de Algemene Beschuwingen met het voorstel de eerste belastingschijf met 1% te verlagen. De VVD-woordvoerder vroeg m.b.v. een motie de minister van Financiën een belastingmeevaller in '94 te gebruiken voor lastenverlichting. De minister was daar niet enthousiast over, maar zei in november uitsluitend over belastingmeevallers te geven. Een motie van VVD en D66 vraagt een belastingmeevaller om te zetten in een verlaging van de eerste belastingschijf.

Inl.: Rudolf de Korte, 070-3182890

Politie

Deze week stond zowel een plenair debat als een mondeling overleg over de politie op de agenda. Het mondeling overleg ging over een notitie met het voorstel de reserve-politie om te zetten in vrijwillige politie. Tot dusver mocht de 'reserve-politie oude stijl' formeel alleen optreden in bijzondere omstandigheden (oorlog etc.) In de praktijk werd echter een handvol vrijwilligers ook ingezet bij bijvoorbeeld voetbalwedstrijden. Dat ging dan onder het mom van oefening.

Flexibel

De reserve-politie wordt nu omgevormd tot vrijwillige politie, mede om de praktijksituatie in de wet recht te doen. Vrijwillige politie vormt een aanvulling op de bestaande capaciteit van de reguliere politie en past in een flexibele bedrijfsvoering (net als bij de vrijwillige brandweer). Afhankelijk van training en opleiding kan iemand van de vrijwillige politie worden bewapend met wapentok en handboeien of eventueel een vuurwapen. De VVD houdt vast aan afspraken die daarover zijn gemaakt.

Er bestond alleen meningsverschil met de regering over de overgangsfase van reserve- naar vrijwillige politie. De VVD is er steeds van uitgegaan dat die mensen die bij de reserve politie zaten ook het recht hadden tot de vrijwillige politie toe te treden. Nu bleek dat niet het geval is en de regering wil dat de korpschef een lijst met namen samenstelt. VVD-woordvoerder Hans Dijkstal was daarover verbaasd en stelde een

wijziging voor zodat de reserve-politie een recht van overgang krijgt.

Nieuwe politiewet

Dat punt was ook onderdeel van discussie in het plenaire debat over de Politiewet. Enkele maanden geleden heeft de Tweede Kamer een nieuwe politiewet aangenomen. Deze ligt nu nog bij de Eerste Kamer. De nieuwe politiewet vereist een groot aantal technische wijzigingen in taltijke wetten, die samengebracht zijn in de Invoeringswet Politie. Deze invoeringswet regelt punten die voor de invoering van de nieuwe organisatie - voorzien voor 1 januari 1994 - nodig zijn.

Korpschef

Discussie-punt in het debat was het feit dat in diverse wetten bepaalde uitvoerende taken zijn opgedragen aan het 'hoofd van de plaatselijke politie'. De regering stelde voor dat voortaan op te dragen aan de korpsbeheerder (dat is de burgemeester van de centrum-gemeente). De VVD is daar tegen. Bij eerdere debatten had de woordvoerder al bezwaren tegen de bijzondere positie van de korpsbeheerder/burgemeester: een vreemde gezagsverhouding tussen burgemeester en minister. Daarom diende de VVD nu een amendement in om de betreffende uitvoerende taken op te dragen aan de korpschef. Volgende week wordt daarover gestemd.

Inl.: Hans Dijkstal, 070-3182884

VVD-Voorstellen

Financieel woordvoerder Rudolf de Korte legde de Tweede Kamer een door het Centraal Planbureau doorgerekend VVD-alternatief op de de Miljoenennota voor. De essentie daarvan is het verlagen van de lasten voor burgers en bedrijven met drie miljard. De VVD constateert dat verschillende maatregelen in de Miljoenennota haaks staan op het beleid dat nodig is. Daarom dreigt 1994 een verloren jaar te worden. Het verkiezingsjaar is bepaald geen oogstjaar.

De VVD stelt beleidsmatig o.a. voor: (a) geen loonmaatregel toe te passen; (b) de inflatie-correctie onverkort toe te passen; (c) geen accijnsverhogingen op benzine en diesel in te voeren; (d) het arbeidskostenforfait te verhogen; (e) de vermogensbelasting af te schaffen; (f) het belastingstelsel cohortgewijs te individualiseren; (g) CAO's niet langer algemeen verbindend te verklaren; (h) het wettelijk minimumloon af te schaffen; (i) 500 miljoen extra aan staatsdeelname af te stoten ten gunste van infrastructuur-projecten (vermogen voor vermogen).

Daarnaast stelde de VVD een aantal uitgavenbeperkende maatregelen voor: (1) de beleidsprioriteiten van de regering (560 miljoen in 1994) ongedaan te maken; (2) t.a.v. het bestaande beleid 1060 miljoen aan uitgaven te beperken; (3) 1 miljard aan subsidies te verlagen.

Het belangrijkste resultaat van dat pakket is de verlaging van de lastendruk met 3 miljard. (De door het kabinet veroorzaakte stijging van 1,3 miljard wordt omgezet in een daling van 1,7 miljard.) Verder werken die maatregelen deniverend en gaan de inkomens er minder op achteruit dan onder kabinetsbeleid. Het CPB stelt dat de werkgelegenheidseffecten van het afschaffen van het minimumloon en het niet langer algemeen verbindend verklaren van CAO's moeilijk te berekenen zijn. Maar het CPB schrijft: "Deze maatregel leidt zonder twijfel tot een grotere flexibiliteit aan de onderkant van het loongebouw, waarvan een positief effect op de werkgelegenheid mag worden verwacht." Het eerste jaar is er geen verschil in werkloosheidscijfers met de regering, maar op termijn daalt met dit pakket het aantal werklozen met 25.000.

Samenvatting inleiding van Gijs de Vries Partijraad 9 oktober

De belangrijkste uitdaging voor de EG in de komende jaren is naar mijn overtuiging het helpen behouden en waar mogelijk versterken van de stabiliteit op ons continent. Doorslaggevend is de rol van de EG echter op een ander terrein: de economie. De EG is vooral daar effectief waar zij politieke doelen nastreeft met economische middelen. Zij doet dat nog volstrekt onvoldoende in relatie tot haar oosterburen. Wat kunnen, en wat moeten wij doen?

Allereerst: onze afspraken nakomen. De Europa-akkoorden die de EG in 1991 sloot zijn door vier EG-parlementen nog altijd niet goedgekeurd: Duitsland, Frankrijk Italië en Portugal. In de tweede plaats: vrijere handel totstandbrengen. Bij het huidig groeitempo duurt het nog 35 jaar voor Centraal- en Oosteuropa de helft bereiken van het gemiddeld nationaal inkomen in de EG. Dat is gevaarlijk lang. Zo lang dat autoritaire en xenofobe krachten er gemakkelijk van kunnen profiteren. Meer groei is in het oosten alleen mogelijk door meer handel met het westen. Toch exporteert de EG meer naar de voormalige communistische landen dan dat wij er uit importeren. Ons handelsoverschot groeit zelfs: van fl. 3 miljard in 1991 tot fl. 5 miljard in 1992. Het is hoog tijd dat wij onze grenzen meer openen voor Oosteuropese producten. In de derde plaats moeten wij financiële steun geven waar die snel en effectief kan worden gebruikt, bijvoorbeeld op milieugebied.

Dit jaar verdwijnen per saldo ruim 2,5 miljoen banen in de EG. Dat zijn er zo'n 10.000 per werkdag. In de jaren '60 was de werkloosheid in de EG gemiddeld ongeveer 2%, in de jaren '70 circa 4%, in de jaren '80 zo'n 9%. Eind volgend jaar bedraagt de werkloosheid waarschijnlijk 12%. Amerika en Japan scoren op werkgelegenheidsgebied veel beter. Tussen 1960 en 1990 is de werkgelegenheid in de EG met 10% gegroeid, in Japan met 40% en in de VS zelfs met 80%. Het aantal mensen dat langer dan een jaar werkloos is bedreog vorig jaar in Europa 45,8%, in Japan 17,9%, en in de VS 6,3%.

Hoe krijgen wij Europa weer aan het werk? Door marktgericht beleid, zowel op EG-niveau als op nationaal niveau. Op EG-niveau zijn vier zaken van belang. (1) een **liberaal handelsbeleid**, voortbouwend op een succesvol GATT-akkoord, (2) **hard EG-optreden tegen concurrentievervalsende nationale staatssteun**, bijvoorbeeld in de staalindustrie. In de schatkistoorlog tussen de

lidstaten wordt voor miljarden goeed geld naar kwaad geld geschoven. Maar subsidies scheppen geen banen - zij scheppen illusies; (3) we moeten doorgaan met het **afbreken van monopolies**. Sectoren als gas en electriciteit, belangrijk o.a. voor Nederland, kunnen dan overigens niet buiten schot blijven. Ook beschermingsconstructies zullen moeten worden aangepakt. (4) Tenslotte is een **verstandig sociaal beleid** van belang. Voorkomen moet worden dat landen oneerlijk concurreren met slecht sociaal beleid op het terrein van arbeidsomstandigheden. En met overtuiging en inzet moet verder worden gewerkt aan een werkelijk gelijke behandeling van man en vrouw. Maar bedilzucht en overregulering bemoeilijken de zo noodzakelijke flexibiliteit op de arbeidsmarkt. Liberalen beoordelen Europees sociaal beleid niet op bedoelingen, maar op effect en resultaat.

Ook nationale overheden zullen de markt meer vrijheid moeten geven. Europa is qua arbeidskosten het duurste gebied ter wereld. In Europa krijgt de werknemer van de loonkosten 66% netto mee naar huis, kregen 74% in de VS en 84% in Japan. Wij prijzen ons letterlijk de wereldmarkt uit. Terugdringen van overheidstekorten is evenzeer essentieel. De EG-landen hebben nu gemiddels een tekort van 6%, terwijl 3% de EMU-doelstelling is. Een solide EMU is belangrijker dan de datum van invoering. Enig uitstel lijkt onvermijdelijk. Maar hoe eerder in Europa wisselkoers-stabiliteit wordt bereikt, al is het om te beginnen maar met een beperkt aantal landen, hoe beter dat is voor onze economie, en dus voor onze werkgelegenheid.

Een grote uitdaging ligt op het gebied van de **immigratie**. Dat heeft veel, zij het niet alles te maken met de ontwikkelingen in Oost-Europa, en met de bevolkingsgroei in Noord-Afrika. In Marokko, Tunesië en Algerije wonen nu 60 miljoen mensen. In het jaar 2000 zijn dat er naar verwachting 80 miljoen, en in 2010 105 miljoen. Elk jaar komen er in Noord-Afrika 800.000 nieuwe arbeidskrachten op de markt, terwijl er niet meer dan 400.000 nieuwe arbeidsplaatsen bijkomen. Meer dan voorheen, zo stelt het ontwerp-VVD-verkiezingsprogramma terecht, moet de ontwikkelingshulp daarom worden gericht op de landen waaruit veel migratie te verwachten is. Dat geldt zowel voor de EG als voor de lidstaten. Daarnaast is een restrictief toelatingsbeleid noodzakelijk. Beleid zoals bepleit door Minister Pronk lokt alleen maar meer spanning in onze

samenlevingen uit. Wie het ernst is met anti-discriminatiebeleid, kan niet heen om een restrictief toelatingsbeleid.

Dat "de politiek" te ver afstaat van "de burger" weet langzamerhand iedereen. Waarom doen wij er dan zo weinig aan? Als Oost-Europese landen straks toetreden tot de EG, worden zij lid van een club waarin besluiten liefst achter gesloten deuren worden genomen, voorgekoofd door ambtelijke lobbies, en met een figurantenrol voor parlementariërs. Een deel van hun zojuist verworven democratische rechten zullen de Oost-Europeanen dan dus weer moeten prijsgeven. Het gebrek aan democratische controle vreet aan de wortels van de EG. Juist nu die EG steeds belangrijker wordt is dat funest. Dat hebben de referenda over Maastricht glashard aangetoond.

Het hart, de essentie, het wezen van de Europese Gemeenschap is niet de economie, maar het recht. Meer concreet: twee rechtsbeginselen 1 - geen macht boven recht, en 2 - geen macht zonder controle. Het Europese Hof van Justitie en Europees Parlement zijn de twee instellingen waarmee de EG zich onderscheidt van willekeurige welke andere internationale organisatie, in heden en verleden. Voor het eerst in de wereldgeschiedenis hebben staten zich gebonden aan gezamenlijke rechtsregels, onder controle van een onafhankelijke rechter een rechtstreeks door de burgers gekozen parlement. Dat is niet zeldzaam, het is uniek. Nog tal van besluiten worden genomen als ware de EG een negentiende eeuwse concert van monarchen. Het meest schrijnend is dat op het terrein van de binnenlandse veiligheid en de justitie - Schengen! -, dat de meest fundamentele belangen van burgers rechtstreeks raakt. Liberalen zetten zich ervoor in dat de EG ook op dit terrein besluiten neemt onder controle van het EG-Hof en het Europees Parlement.

De EG moet niet teveel willen doen. Verreweg de meeste staatstaken kunnen veel beter door nationale, regionale of plaatselijke overheden worden uitgeoefend. Maar waar de EG een taak krijgt, moet zij die uitoefenen onder de controle van Hof en Parlement. Overal waar de EG met meerderheid van stemmen beslist, moet het EP het laatste woord krijgen. De liberale strijd van de negentiende eeuw, die tegen een absoluut regerende koning, is nog altijd actueel!

Recht zonder grenzen

Afgelopen week mocht ik een petitie van Amnesty International in ontvangst nemen getiteld *Politieke moorden en 'verdwijningen'*. Een organisatie als Amnesty achterhaalt politieke misstanden, maakt ze openbaar en heel belangrijk: komt op voor de vrijheidsrechten van individuen. Individuele rechten gaan boven collectieve rechten, dat is een liberaal principe. Maar in vele landen worden mensenrechten geschonden zonder dat de wereldgemeenschap dat kan voorkomen. Volgens de klassieke leer der staatssoevereiniteit behoeft elke interventie in zo'n land - ook om humanitaire redenen - de instemming van de betrokken regering, zelfs al onderdrukt die zijn onderdanen op gruwelijke wijze. Volgens die leer gaan collectieve rechten zoals soevereiniteit en zelfbeschikking voor individuele rechten. Maar de collectiviteit is er voor het individu en niet omgekeerd. Wat baat de onderdrukte boer en de politieke gevangene de soevereiniteit van hun staat? Waar zij op hopen is inmenging van buiten.

Langzamerhand breekt een nieuw inzicht door. Dit komt hierop neer, dat geen staat in de veronderstelling mag worden gelaten dat de wijze waarop hij zijn burgers behandelt een zuiver binnenlandse aangelegenheid is. Er ontwikkelt zich een soort recht op inmenging. Maar hier liggen natuurlijk wel risico's op de loer. We moeten duidelijk vaststellen dat het moet gaan om een uitzonderlijke en hoogst ernstige humanitaire noodtoestand. Bovendien moet duidelijk zijn dat gewapende interventie de enige remedie is en dat zij ook kans van slagen heeft.

Ondanks dergelijke nieuwe inzichten zijn er helaas nog vele onderdrukte boeren en politieke gevangenen. Want een organisatie als Amnesty attendeert op politieke misstanden, het zijn politici en regeringen die wat aan die misstanden moeten doen. Mensenrechten kennen geen grenzen.

Frits Bolkestein

Justitie debat

Het weekend voorafgaand aan het debat over de justitie-begroting suggereerde de minister, Hirsch Ballin (CDA), via de media dat met zijn beleid een cultuuromslag in de aanpak van de harde misdaad tot stand was gekomen. De criminaliteit stijgt ongelofelijk en de minister trekt daar hard tegen ten strijde, was de teneur van zijn betoog. Van verschillende kanten werd daar afwijzend op gereageerd. Degene die de strijd tegen de criminaliteit was aangegaan is immers Hirsch Ballins voorganger, VVD-minister Korthals Altes. Ere wie ere toekomt, klonk het zelfs uit de hoek van D66. De minister nam eigenlijk een vlucht naar voren om de resultaten van zijn eigen beleid te maskeren.

De minister onderging tijdens de begrotingsbehandeling van bijna alle kanten kritiek op de uitvoering van het justitie-beleid. Men nam vier jaar beleid onder de loep te nemen. VVD-woordvoerder Korthals met een voorbeeld over het cellentekort: "De minister is doorgeslagen op de prognoses uit 1988/1989. Dat was bij de start van dit kabinet zeer wel aanvaardbaar. Maar al snel moet uit actualisering van de gegevens gebleken zijn, dat het spaak zou lopen met de gevangenis-capaciteit. We konden vaststellen dat pas tot een grondige herziening is beslist in mei '93. Dat betekent dat er twee, drie jaar eigenlijk niets gedaan is. Men heeft het op zijn beloop gelaten. Dat is de reden dat wij nu met een maandelijks aantal heenzendingen van 400 te maken hebben."

De woordvoerder wees ook op het aantal misdrijven dat in 1992 steeg met 7%, geweldsmisdrijven namen zelfs met 14% toe. Het aantal rechtszaken steeg enorm en het ophelderingspercentage kwam op het historische dieptepunt van 19%. De kritiek was vrijwel eensluidend:

het ministerie produceert veel papier (nota's, experimenten, evaluaties etc.) maar de feitelijke resultaten in de criminaliteitsbestrijding zijn onvoldoende. Bovendien zijn de beschikbare financiële middelen voor het Justitie-beleid onvoldoende. De VVD trekt daar in de correctie-scenario's wel extra geld voor uit. De woordvoerder nam aan dat de minister de noodzaak en prioriteit van criminaliteitsbestrijding blijkbaar niet goed verdedigt bij zijn collega's bij de begrotingsbesprekingen. Voorbeelden van niet effectief overheidsop treden zijn de noodgedwongen heenzendingen van verdachten en de spectaculaire ontsnappingen uit gevangenis. Enkele maanden geleden vroeg de VVD om een parlementair onderzoek naar het gevangeniswezen. Niet alleen vanwege de ontsnappingen, ook vanwege druggebruik en het cellentekort. Dat voorstel kreeg niet voldoende steun in de Kamer. De PvdA wilde geen onderzoek naar het beleid van de eigen staatssecretaris, Kosto. Des te opmerkelijker was het dat de PvdA deze week zelf met het voorstel kwam een onderzoek te doen naar het functioneren van het Openbaar Ministerie. Dat valt immers onder de verantwoordelijkheid van een tot de coalitie-partner behorende minister. De CDA-woordvoerder steunde dat verzoek voorafgaand aan het debat, maar krabbelde later terug. De VVD en andere partijen konden zich vinden in een onderzoek waaruit blijkt hoe het staat met de werkdruk bij het OM, de personeelsbezetting, de vormfouten etc. De minister zegde toe een dergelijk onderzoek in gang te zetten met een kleine commissie bestaande uit interne en externe deskundigen. De resultaten moeten bekend zijn voor de volgende kabinetsperiode.

Inlichtingen: Benk Korthals, 070-3182902

Naai- ateliers

De Amsterdamse hoofdofficier van Justitie deed twee weken geleden in de media opmerkelijke uitspraken over zijn beleid m.b.t. de bestrijding van illegale confectie-ateliers. Deze stonden haaks op het landelijk, geformuleerd beleid. De hoofdofficier zei o.a. dat het massaal sluiten van de naaiateliers niet zijn prioriteit heeft en dat hij bezwaren heeft tegen het uitzetten van illegalen uit die sector. Dat laatste vanwege sociaal-economische motieven en in verband met de ongelijkheid ten opzichte van andere illegalen.

De VVD ondervroeg de minister van Justitie, Hirsch Ballin (CDA) en de minister van Sociale Zaken, De Vries (CDA), hierover. Ze wilden niet ingaan op citaten uit het interview. De minister van Justitie noemde de idee die daaruit was blijven hangen (het legaliseren van illegale activiteiten) een misverstand. Hij wilde alleen spreken over het officieel geformuleerde beleid. Daarin is geen sprake van gedogen.

Woordvoerders Henk van Hoof en Robin Linschoten noemden de minister naïef: hij is niet alleen verantwoordelijk voor het formuleren van beleid, maar ook voor het uitvoeren daarvan. De hoofdofficier van Justitie geeft een totaal verkeerd signaal af; het tot op bepaalde hoogte gedogen van illegale activiteiten. Inlichtingen: Henk van Hoof, 070-318285

Jachtbeleid

Het jagen op dieren, een emotioneel geladen onderwerp, was afgelopen onderwerp van discussie tijdens een Uitgebreide Commissievergadering. De Kamer besprak met de staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Gabor (CDA), de Nota Jacht en Wildbeheer. Daarin staan drie nieuwe uitgangspunten: (1) wild wordt beschouwd als natuurwaarde en niet als kweekproduct; (2) jagen wordt onder bepaalde voorwaarden aanvaardbaar geacht; (3) de instandhouding van de populatie is een gemeenschappelijke zorg van jachthouders, grondgebruikers en overheid. Bovendien wordt het jagen op bepaalde wildsoorten beëindigd en worden in bepaalde gebieden beperkingen ingevoerd. Er komt een handelsverbod voor een aantal zogenoemde 'niet schadelijke migrerende wildsoorten' (bv. houtsnip, kuifeend, goudplevier).

De VVD is het met deze hoofdpunten eens. Woordvoerder Piet Blauw benadrukte dat de VVD tegen de commerciële jacht is. "De VVD is tegen het

structureel uitzetten van jonge dieren ten gunste van de jacht." Maar hij bracht een nuancering aan met betrekking tot het weidelijk jagen; dat wordt verantwoord naar de populatie en houdt rekening met het evenwicht daarin. Met de jacht moet dus voorzichtig worden omgegaan, maar wildschade in de natuur en de landbouw moet adequaat en bekwaam kunnen worden bestreden. De woordvoerder diende tevens een motie om in EG-verband te komen tot eenduidige regels voor de bescherming en bejaging van trekvogels. Het debat eindigde in verwarring. De woordvoerders van PvdA en CDA dienden een motie in ter beperking van de jacht op bepaalde vogelsoorten, waarvan de tekst voor velerlei uitleg vatbaar was. Het was de woordvoerders van verschillende partijen en de staatssecretaris niet duidelijk wat feitelijk met de motie wordt beoogd. De indieners spraken weliswaar van zorgvuldig gekozen woorden, toch besloot de staatssecretaris zijn termijn met te zeggen dat hij de motie (taalkundig) nog eens op zich in moet laten werken.

Inlichtingen: Piet Blauw, 070-3182881

Belasting

Afgelopen maandag vond een Uitgebreide Commissievergadering plaats over de nieuwe wet op de motorrijtuigenbelasting. Het wetsvoorstel is een uitvloeisel van een in 1966 geïnstalleerde werkgroep die tot doel had het controlestelsel te verbeteren. Nu, 27 jaar later leidt dat tot dit wetsontwerp. VVD-woordvoerder Jos van Rey: "de snelheidsbegrenzer was hier al ingevoerd".

Belangrijkste wijziging die het wetsvoorstel met zich meebrengt is het verschil in registratie. Nu hangt dit samen met het gebruik van de auto op de weg. Wie een auto bezat maar er niet mee op de weg kwam, betaalde ook geen motorrijtuigenbelasting. Na invoering van de nieuwe wet komt het accent te liggen op het houderschap. Degene op wiens naam het voertuig staat, is ook belastingplichtig. De controle op de betaling wordt op deze wijze aanzienlijk vereenvoudigd. Er zullen minder zwart- en grijsrijders komen. De automobilist heeft het voordeel dat hij bij aankoop slechts één aangifte hoeft te doen: bij de Rijksdienst voor het Wegverkeer. Nu dient men ook een melding te doen bij Centraal Bureau Motorrijtuigenbelasting. Om dit te realiseren zullen de twee registers van CBM en RDW in elkaar worden geschoven. Gevolg hiervan is dat het kenteken deel III per 1 januari 1997 niet meer zichtbaar achter de

voorruit hoeft te worden geplakt. Een nadeel is dat belasting op autobegebruik wijkt voor belasting op autobezit. Mede in dit verband pleitte de woordvoerder voor een verlaging van de toeslag op LPG-motorrijtuigenbelasting en een afschaffing van deze toeslag voor vrachtauto's, bussen en bestelwagens. De VVD is van mening dat het gebruik van de auto's op LPG belast moet worden, door middel van accijns. LPG is een schone brandstof met gunstige milieueffecten, dus moet gebruik ervan worden gestimuleerd. Uiteindelijk werd besloten de motorrijtuigenbelasting op LPG apart van dit wetsvoorstel te behandelen, behalve het onderdeel belasting op autobussen op LPG. De staatssecretaris stemde er mee in dat de heffing voor deze voertuigen achterwege blijft.

Inlichtingen: Jos van Rey, 070-3182899

Interpellatie

Afgelopen weekeinde deed de minister van Buitenlandse Zaken, Kooijmans (CDA), uitspraken over immigratie die loodrecht stonden op opvattingen die de minister van Ontwikkelingssamenwerking, Pronk (PvdA), 14 juli optekende in een artikel in een weekblad. Kort samengevat schreef Pronk dat iedereen het recht heeft te wonen en te leven waar hij wil. Immigratie brengt een dynamische verrijking van onze cultuur, het is een investering in de samenleving. Kooijmans zei afgelopen weekeinde dat vluchtelingen moeten worden opgevangen in de regio, belastingen kunnen niet eindeloos worden verhoogd voor opvang hier. In Nederland wordt men niet gelukkiger, mede omdat er geen werk is.

Frits Bolkestein vond dat de opmerkingen van Pronk zich loszongen van de werkelijkheid en Kooijmans is in de ogen van de VVD onnodig defaitistisch. De opvattingen zijn niet met elkaar te rijmen, daarom vroeg de VVD-fractievoorzitter de ministers hun mening over elkaars uitlatingen te geven in het parlement. De regering dient met één mond te spreken, zeker ministers die op hetzelfde departement zitten. De ministers ontweken de gestelde vragen, verwezen naar de context van hun opmerkingen en ondersteunden ieder het regeringsbeleid in hun betoog.

Betuwelijn

Toen de minister van Verkeer en Waterstaat, Majj-Weggen (CDA), enkele maanden geleden bekend maakte welke plannen zij had voor de aanleg van de Betuwelijn, reageerde de VVD sterk terughoudend. Ten eerste omdat de minister dat besluit zo vroeg nam en ten tweede omdat ze tevens besloot de railverbinding bovengronds aan te leggen. Op dat moment waren er studies aan de gang naar zowel de noodzaak voor extra goederenvervoer per rail als naar mogelijkheden om een spoorlijn (half)ondergronds aan te leggen. Afgelopen week maakte woordvoerder Jan-Dirk Blaauw bekend dat de VVD uitstel wil van de besluitvorming over de Betuwelijn wil. CDA en PvdA reageerden verontwaardigd en spraken over een 'verkiezingsstunt'. Volgens hen zou de VVD altijd vóór de aanleg van de Betuwelijn zijn geweest en nu een ommezwaai hebben gemaakt. Niets is minder waar. De VVD hecht groot belang aan goede achterlandverbindingen voor Rotterdam (weg, water en rail). Groei van het goederenaanbod moet kunnen worden opgevangen. Maar de huidige railcapaciteit (Brabantroute en Utrechtroute) wordt nog onvoldoende benut. De capaciteit van deze routes nemen zelfs nog toe wanneer geplande railuitbreidingen eerder worden uitgevoerd. Aanleg van de bovengrondse Betuwelijn heeft gevolgen die op dit moment niet kunnen worden overzien. Dan gaat het om projectkosten, financiering, rentabiliteit, geluidshinder, ontwikkelingen in de markt etc. Daarom kan op dit moment geen goed gefundeerde beslissing worden genomen en geeft de VVD prioriteit aan verbetering van de Brabantroute en de Utrechtroute. Die verbeteringen samen met het opheffen van knelpunten in het wegennet (eerder realiseren van geplande extra rijkstroken) kunnen de groei van het goederenaanbod opvangen. De Rotterdamse haven is groot geworden omdat het aan de monding van de grote rivieren ligt. Het watertransport kan en moet daarom worden verbeterd. Ook die investeringen daarvoor kunnen naar voren worden gehaald. Met behulp van bovenstaande maatregelen wordt tijd gewonnen om vast te stellen of (a) de aanleg van de Betuwelijn werkelijk noodzakelijk is en (b) hoe dat kan gebeuren. Gedurende die periode komt de concurrentiepositie van Rotterdam niet in gevaar. De VVD is dus niet tegen de Betuwelijn, maar wil ruimte creëren om een investering van 8 miljard goed af te wegen.

Inlichtingen: Jan-Dirk Blaauw, 070-3182887

Heffingsrente

Afgelopen dinsdag werd VVD motie met vrijwel algemene stemmen aangenomen. Deze vroeg om heroverweging van de voorgestelde wijziging van het percentage van de heffingsrente en de invorderingsrente bij de belastingen. De regering stelde in een wetsvoorstel voor het percentage van de in rekening te brengen rente 3 procentpunt hoger te stellen dan te vergoeden rente. Dat wetsvoorstel zou 45 miljoen in '94 tot 165 miljoen in '98 op moeten leveren, maar krijgt - zo blijkt uit het aannemen van de motie - bij voorbaat geen steun van de Kamer. De staatssecretaris van Financiën, Van Amelsvoort (CDA), schreef de Kamer dat het wetsvoorstel na uitvoerige afweging is gedaan. Hij wijst nogmaals op de door de regering naar voren gebrachte argumenten en wil eerst kabinetsberaad afwachten over verdere beslissingen. Dat verbaast de VVD. Want een door de Kamer ondersteunde motie dient door het kabinet onverkort te worden uitgevoerd. Bovendien schreef de staatssecretaris twee jaar geleden in zijn Memorie van Toelichting dat hij koos voor de benadering 'gelijke monniken, gelijke kappen'. De staatssecretaris was toen tegen het meten met twee maten. De VVD is dat nog steeds.

Inlichtingen: Rudolf de Korte, 070-3182890

Europa

Afgelopen woensdag vond een debat plaats over de uitspraak van het constitutioneel Hof van Duitsland en over het Verdrag van Maastricht. Fractievoorzitter Frits Bolkestein zette uiteen op welke wijze de Europese rit zich de afgelopen tijd bergafwaarts heeft voltrokken. Hij wees op: (a) de valutarisicrisis van deze zomer; (b) de onvoldoende bijdrage aan de economische groei door de EG; (c) het ontbreken van een gemeenschappelijke wil en belang op het terrein van de buitenlandse politiek van de EG; (d) het ondermijnen van een gemeenschappelijke handelspolitiek door Frankrijk. (zie VVD-expressie nr. 108). Bolkestein gaf de weg aan die Europa volgens de VVD dient te gaan: "We moeten opnieuw overdenken wat de doelstellingen van de gemeenschap zijn, welke middelen het meest geschikt zijn om die te bereiken, wat de maximale omvang van de gemeenschap is en wat zal overblijven van de staten waarin wij leven. Deze laatste vraag is overigens ten dele beantwoord door het Constitutionele Hof in Karlsruhe. Dit Hof noemt de Europese Unie een "vereni-

ging van staten en niet een staat op zichzelf met een Europees volk". Hiermee spreekt het constitutionele hof van de grootste EG-lidstaat zich duidelijk uit tegen een federaal Europa. De VVD-fractie kan zich hierin goed vinden." De VVD-fractie diende een motie in waarin de regering wordt gevraagd zich tijdens de Europese Raad van eind oktober a.s. in te spannen voor het reeds in 1994 houden van de Intergouvernementele Conferentie die voorzien is voor 1996. Op deze conferentie dient volgens de VVD een verduidelijking tot stand te worden gebracht inzake doelstellingen en middelen van de EG, in het licht van de komende uitbreiding met in ieder geval de EFTA-landen (de Scandinavische landen en Oostenrijk). Premier Lubbers wil de vergaderdatum niet wijzigen. In de laatste maanden hebben zich echter zoveel veranderingen voorgedaan dat een vervroeging van de conferentie volgens de VVD wel degelijk op zijn plaats is. Dinsdag a.s. stemt de Kamer over de motie.

Milieuheffingen

Er komen milieu-heffingen op grondwater en afval. Het ligt ook in het voornemen van het kabinet om heffingen in te voeren op bestrijdingsmiddelen, mest, zand, grind en energie voor huishoudelijk gebruik. Wordvoerder Rudolf de Korte noemde vele redenen om tegen dit wetsvoorstel te stemmen. Het brengt een lastenverzwaring van meer dan een half miljard gulden met zich mee. De belastingen leiden niet tot een vermindering van het gebruik van grondwater of tot een kleinere afvalberg. Pas na 1998 zal een klein effect merkbaar zijn. De opbrengst van deze 'regulerende heffing' moet langs een andere wet aan de burger worden teruggeven. Hier is echter geen sprake van. De opbrengst verdwijnt geheel in de schatkist. In het wetsvoorstel wordt op grond van de noemer 'milieu' extra belasting geheven. Hierdoor wordt het milieu als melkkoe gebruikt. De woordvoerder werd in het debat voor de voeten geworpen dat zijn argumenten strijdig zouden zijn met het VVD-verkiezingsprogramma. Het verkiezingsprogramma stemt in met bestemmings- en regulerende heffingen. De deze week besproken verbruiksbelastingen vallen echter onder geen van deze twee categorieën. Ze dekken slechts het financieringsstekort.

Inlichtingen: Rudolf de Korte, 070-31828

"Herfst in het bos"

Toespraak Frits Bolkestein bij aktieweek van de 'Stichting Behoud Natuur en Leefmilieu'

Het behoud van de natuurlijke rijkdom in ons land vraagt om een grote inspanning. Particuliere grondeigenaren en organisaties kunnen een voorname rol hierin spelen. Van oudsher zijn particuliere grondeigenaren en gebruikers betrokken bij het beheer en de exploitatie van hun terreinen of landgoederen. Juist zij hebben vormgegeven aan ons landschap.

Na de Tweede Wereldoorlog heeft de ontwikkeling zich echter in een andere richting voorgedaan. Steeds meer werd de betekenis van grondeigenaren en gebruikers voor beheer en ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden naar de achtergrond gedrongen. De overheid verwierf steeds meer natuurterreinen. Samen met gesubsidieerde natuurbeschermingsorganisaties als Natuurmonumenten en provinciale landschappen wordt veel goed werk verricht. Voor natuurterreinen, die niet door particulieren kunnen worden beheerd, ligt een belangrijke taak voor de overheid en deze organisaties.

Draagvlak

Maar de overheid gaat nu veel verder. Speerpunt van het natuurbeleid is de Ecologische Hoofdstructuur. Daarvoor worden in de komende vijftieng jaar door overheid en gesubsidieerde natuurbeschermingsorganisaties honderdzeventigduizend hectare grond aangekocht, die zij zelf willen inrichten en beheren. Dat beleid is niet doelmatig. Het versmalt het draagvlak voor het natuurbeleid én het is een dure oplossing. Het betekent namelijk dat zowel de aankoop-, inrichtings- als beheerskosten door de overheid moeten worden betaald.

De VVD pleit voor een grotere spreiding in het beleid. Zoveel mogelijk moeten beheersovereenkomsten met boeren en andere grondeigenaren worden gestimuleerd. Daarnaast moet de overheid in samenwerking met natuurbeschermingsorganisaties zelf gronden aankopen en beheren, waar particulier bezit niet mogelijk of doelmatig is. Die benadering zorgt voor risicospreiding. Een collectivisering van ons natuurbeleid is niet verantwoord. De natuur mag niet afhankelijk worden van het optreden van de overheid. Het risico is dan namelijk groot dat de natuur een sluitpost van de begroting wordt. Daarbij komt dat door collectivisering belangenverstrengeling optreedt. Er zijn tal van voorbeelden te noemen van falend beleid, omdat

de overheid optrad als voorbereider, uitvoerder en controleur. Wie verschillende petten op heeft, kan geen evenwichtige afweging maken.

Rendement

Particulier natuurbeheer biedt verder een mogelijkheid aan sponsors. Al snel zal ook op dit terrein verstrengeling optreden tussen algemeen belang en het belang van de sponsor. Het is overigens ook veel moeilijker sponsors te vinden voor overheidsbeleid.

De prikkel voor particuliere grondeigenaren om een zo groot natuurrendement te halen is aanzienlijk. Zij zijn namelijk direct belanghebbenden en zullen dus met zo min mogelijk kosten een zo groot mogelijk effect willen bereiken. Dit leidt ertoe dat het geld veel doelmatiger wordt besteed. Tijdens een Uitgebreide Commissie Vergadering in de Tweede Kamer over het natuurbeleid heeft VVD woordvoester Margreet Kamp voorgerekend dat elke gulden overheidssubsidie van particulier beheer met drie moet worden vermenigvuldigd, als de overheid zelf moet gaan beheren. Vorige week heeft een aantal organisaties van grondeigenaren, waaronder de SBNL, het rapport 'Natuurbeheer door particulieren: een betaalbaar alternatief' gepresenteerd.

Halflachtig beleid

In dit rapport is berekend dat de overheid over een periode van vijftieng jaar circa f 7,4 miljard kan besparen door voor spreiding te kiezen. In een tijd van bezuinigen zou dit de overheid als muziek in de oren moeten klinken. Zeker nu keer op keer blijkt dat de overheid onvoldoende financiële middelen beschikbaar heeft voor het realiseren van de Ecologische Hoofdstructuur. Maar dit kabinet steekt tot op heden de kop in eigen grond door te kiezen voor eigen aankoop, inrichting en beheer. Door geldgebrek dreigt dit een halflachtig beleid te worden.

De economie van ons land zit in het slop. De werkloosheid stijgt snel. Dit wordt versterkt door het kabinetsbeleid. Door lastenverzwaring voor burgers en bedrijfsleven worden banen vernietigd. Beter zou zijn de lasten te verlichten en de arbeid goedkoper te maken, waardoor meer banen worden geschapen. Veel nuttig werk, dat anders wel gedaan zou worden, blijft nu liggen. Daardoor worden werklozenprojecten noodzakelijk. De opzet van de JWG- en werkervaringsplaatsen zoals aangeboden door de SBNL spreekt mij zeer aan. In de jaren dertig zijn door werklozen bossen aangelegd. Daar profiteren wij nog

dagelijks van. De werkomstandigheden van de toenmalige werkverschaffingsprojecten waren slecht. Wij pleiten dan ook niet voor een terugkeer naar de jaren dertig. Gelukkig hoeft dat ook niet. De werkomstandigheden zijn nu veel beter. De Stichting Behoud Natuur en Leefmilieu slaat twee vliegen in een klap: ten eerste wordt de natuur behouden en ten tweede biedt zij werkloze jongeren de mogelijkheid werkervaring op te doen.

Erkennen

In het eerder genoemde overleg met de staatssecretaris voor natuurbeheer is door de VVD voorgesteld organisaties als de SBNL als natuurbeschermingsorganisatie te erkennen, zodat zij in aanmerking kunnen komen voor subsidie. Dit voorstel werd door de andere fracties ondersteund, maar tot op heden heeft de staatssecretaris geen stappen ondernomen. In een dicht bevolkt land als Nederland bestaat grote behoefte aan kwalitatief hoogwaardige bossen. De Stichting Behoud Natuur en Leefmilieu werkt hier hard aan. De VVD-fractie zal er op aan blijven dringen dat dit belangrijke werk door de regering wordt erkend.

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost f 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Brandschoon

De georganiseerde misdaad rukt op. Dat is al langer bekend. Dat criminelen gebruik maken van informanten is voor de hand liggend. Voor de mafia zijn chantage en omkoperij alledaagse praktijken. Toch veroorzaakte afgelopen weekeinde de Amsterdamse korpschef Nordholt nogal wat commotie met een opmerking over mogelijke infiltratie in de politiek. Infiltratie van de mafia in het Openbaar Ministerie en de politie waren onderwerp van gesprek en de hoofdcommissaris vertelde dat eenzelfde gevaar ook school bij de politiek. Hij zei dat hem een en ander bekend was, maar wilde niet ingaan op details. Verbazing alom. De dagen daarna leek het er in de media een moment op dat Nordholt een volledig gecorrumpete politiek had blootgelegd. Sommige politici reageerden geschokt en afwijzend. Nordholt had dat volgens de één niet mogen zeggen, of in ieder geval man en paard moeten noemen. Nordholt had het volgens de ander niet mogen zeggen, omdat de politiek toch al geen goede naam heeft.

In de reacties vielen twee zaken op. Dat dit niet op de juiste wijze naar buiten is gebracht, daar is iets voor te zeggen maar dat is niet de kern van het probleem. Ten tweede, wanneer het imago van 'de politiek' een argument is om te zwijgen over dit soort dingen, dan hebben we er een probleem bij. Niemand hoeft verbaasd te zijn, dat de mafia zich niet alleen richt op het OM en de politie, maar ook de politiek als doelwit kiest. De politiek is niet immuun voor dit soort praktijken. Wat gebeurt, is dat de georganiseerde misdaad de macht opzoekt. En de macht ligt ook in handen van politici. De politiek, politieke partijen moeten alert zijn. Er is geen reden voor directe bezorgdheid, maar waakzaamheid is altijd geboden. Dat politici brandschoon moeten zijn is duidelijker dan ooit.

Frits Bolkestein

Landbouw

"Dit is de eerste keer dat ik een landbouwbe-
grooting behandel en in hoofdzaak zal spreken
over zaken die er niet in staan," aldus Piet
Blauw Sinds tientallen jaren heeft de agrarische
sector er niet zo slecht voorgestaan.

De woordvoerder verweet de minister van
Landbouw, Natuurbeheer en Visserij Bukman
(CDA): "Dat met dit kabinetsbeleid de opge-
legde, verstikkende kostenstijgingen oneven-
redig doorgaan en dat mede daardoor het
Nederlands product zich uit de markt prijst."
Met alle gevolgen van dien.

Kosten

Vier van de twaalf sectoren lijden zware
verliezen. De arbeidskosten voor de oogst zijn
in Nederland Fl 32,50, net over de grens in
Duitsland Fl 12,50 per uur. De kosten voor
milieumaatregelen treffen de landbouwsector
onevenredig zwaar. Daar komen de kosten via
lagere overheden nog overheen. Een uittocht
van medewerkers, vooral vanuit de toeve-
ringsbedrijven en verwerkingssectoren, is al
begonnen. Andere Europese landen ondersteu-
nen hun agrariërs, Nederland maakt niet eens
gebruik van EG-subsidies waar het recht op
heeft. "Dat kan zo niet langer doorgaan, dit
beleid is de kortste weg richting hopeloos,"
aldus de woordvoerder. Hij rekende de Kamer
voor dat de regering 721 miljoen aan jaarlijkse
lastenverhogingen heeft veroorzaakt en met nu
een correctiescenario komt dat slechts 38
miljoen jaarlijks compenseert. De minister
weersprak deze berekening niet.

De slechte economische situatie van de land-
bouw is reden tot grote zorg. De landbouw-
sector is van groot belang voor de Nederlandse
economie. Er is werkgelegenheid voor 500.000
mensen. De export is goed voor 25% van het
totale exportvolume. Uit onderzoek van TNO
blijkt dat de groeikansen van een aantal agra-
rische producten het meest perspectief bieden

in de totale marktsector. Slechts aardgas kwam
bij de eerste tien, als enig niet agrarisch
product. De afgelopen tien jaar groeide de
totale Nederlandse economie met 20%. De
industriële groei bedroeg 16%, landbouw en
visserij 35%. Een opvallend punt: "Tijdens deze
groeiperiode is de oppervlakte cultuurgrond
afgenomen en het conserveringsgebied uitge-
breid van 4500 ha. in '85 tot 25.000 ha. nu."
De woordvoerder sprak gezien de vele ontsla-
gen, het slechte bedrijfsrendement en de grote
ontsparringen van een noodsituatie.

De minister van Landbouw, Natuurbeheer en
Visserij, Bukman (CDA), realiseerde zich dat
enkele dagen voor de begrotingsbehandeling
ook. Toen pas kwam hij met het voorstel extra
geld vrij te maken. In de begroting zelf staat
daar niets over.

Herstelplan

De VVD bepleit een aanvullend herstelplan.
Daarin staat dat: (1) de noodzakelijke milieu-
investering zoveel mogelijk ingepast worden in
het bestaande investeringsritme; (2) de wet
Vermeend/Melkert beter benut moet worden;
(3) de spilfunctie van graan hersteld moet
worden en het rendement daarvan verbeterd
moet worden mbv de compensaties (deze staan
op een zeer laag niveau); (4) extra kwaliteits-
investeringen noodzakelijk zijn; (5) de voorge-
nomen lastenstijgingen tot een aanvaardbaar
niveau gebracht moeten worden; (6) naast een
incidentele schaderegeling moet zo snel moge-
lijk een voorziening komen voor de niet-
verzekerbare risico's; (7) deze plannen
uitgewerkt moeten worden in overleg met het
Landbouwschap.

Voor de financiering verwees de woordvoerder
naar het rapport "Natuurbeheer door particulie-
ren: een betaalbaar alternatief". Daaruit blijkt

Vervolg op pagina 2

Milieu

Over de resultaten van het door de minister van Milieubeheer, Alders (PvdA), gevoerde beleid wordt verschillend geoordeeld. "Het milieu staat niet meer op de voorpagina," zei de VVD-woordvoerder. Met D66 en GroenLinks is de VVD van mening dat op allerlei gebieden de doelstellingen niet worden gehaald: CO₂-uitstoot, beperking autoverkeer, geluidhinder en terugdringing van de afvalberg. Aan de minister werden veel vragen gesteld over de aanvullende milieu-eisen in het in december te publiceren nieuwe Nationaal Milieubeleidsplan. VVD en CDA willen in dat stuk geen nieuwe normen zien, eerst moeten de oude eisen worden gerealiseerd. (Zie pag. 4 voor het VVD-standpunt over het milieu-beleid.)

Het ministerie van VROM moet blijven bestaan, zij het in afgeslankte vorm, is de mening van de VVD. Milieu-woordvoerder Jan te Velthuis bepleitte tijdens de begrotingsbehandeling voor een kleiner departement dat zich concentreert op kerntaken. De verschillende partijen waren tijdens het debat verdeeld over deze kwestie. Een CDA-commissie adviseerde twee weken gelden het ministerie geheel af te schaffen. Afgelopen week stond de CDA-woordvoerder echter afschaffing voor "wanneer het milieubeleid op streek is". PvdA en D66 zien niets in afschaffing en GroenLinks meent zelfs dat de milieu-minister een zwaardere positie moet krijgen.

Inlichtingen:
Jan te Velthuis, 070-3182901.

Volkshuisvesting

Of het ministerie van VROM moet worden gesplitst of niet, de begrotingen worden apart behandeld. VVD-woordvoester Nellie Verbugt sprak met de minister, Alders (PvdA), en de staatssecretaris, Heerma (CDA), over de begrotingsvoorstellen Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. De woordvoerdster karakteriseerde de begroting als een omslagpunt naar een meer marktgeoriënteerd volkshuisvestingsbeleid: opzetten van een nieuw afgeslankt subsidiesysteem en bouwen zonder generieke exploitatie-subsidies. Een beleid waarbij de overheid op afstand stuurt en er ruimte is voor een sterkere werking van de markt, spreekt de VVD aan.

Maar de woordvoerdster wees er op dat de regering wel zegt waarde te hechten

aan de bevordering van het eigen woningbezit, maar geen krachtige maatregelen voorstelt om dat te verwezenlijken. "Als wij het niet langer willen zoeken in subsidies, dan moeten we toch kijken naar de lastenontwikkeling." In deze kabinetsperiode zijn de kosten voor eigen woning-bezitters fors toegenomen.

In haar openlijke kritiek en twijfel over de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra (VINEX) krijgt de VVD steeds meer het gelijk aan haar kant. In de eerder gepubliceerde trendbrief staat bijvoorbeeld dat het komend decennium zeker 650.000 huizen moeten worden gebouwd. Het huidige aanbod van bouwlocaties vertoont nu al een locatie-tekort. De VNG schat dat daardoor per jaar 30.000 wonen te weinig worden gebouwd. Zeker vanaf 1995 is de situatie somber, omdat vanaf dat jaar de uitvoering van de VINEX zijn vruchten moet afwerpen. De VVD had daarover van begin af aan twijfels en heeft daarom als enige partij tegen gestemd! Zowel de haalbaarheid van de plannen als de financiële onderbouwing baarden zorgen.

Die twijfel is de laatste tijd zeker niet minder geworden. De woordvoerdster wees op schriftelijke vragen die de VVD de minister heeft gesteld. De minister antwoordde steeds dat men in overleg was en dat het uitvoeringscontract binnen handbereik lag. Eerst zou het eind '92 zijn, later juni '93, toen september '93, nu moet het eind '93 geklaard zijn. "Wanneer dat doorgaat schuift de regering de contracten over de verkeringen heen en wordt de minister gered door de gong."

Intussen zijn er problemen bij de uitvoering van de Ruimtelijke Ordeningsplannen bij de vier grote stadsgewesten Haaglanden, Utrecht, Rotterdam, Amsterdam. Sommige gesprekspartners hebben al laten weten delen van het uitvoeringscontract niet uit te voeren, of zijn helemaal uit het overleg gestapt. Naar verwachting enkele miljarden ontbreken bij de financiering. De oorzaken van die problemen liggen bij de hoge kosten van de bodemsanering, de hoge kosten voor openbaar vervoer en mobiliteitsreductie en de grond-exploitatie-tekorten.

Andere partijen verweten de VVD in de correctie-scenario's nog minder geld uit te trekken voor Ruimtelijke Ordening. De VVD zou daarom geen recht van spreken hebben. De woordvoerdster antwoordde dat de VVD van begin af aan een ander beleid voorstond (daarom stemde de VVD immers tegen de VINEX). Doelstellingen en financiële mogelijkheden van het RO-beleid moeten op elkaar worden afgestemd. De plannen moeten haalbaar zijn (geldt

vooral bij bodemsanering) en het Rijk moet niet op de stoel van de wethouders gaan zitten. Ook bij de overige knooppunten en stadsgewesten is grote onzekerheid over de haalbaarheid, zijn er uiteenlopende meningen over de hardheid van de financiering en is er verschil van inzicht over de kosten en de dekking daarvan. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de regering. De VVD kan niet worden verweten nooit gewaarshuwd te hebben.

Er is momenteel geld over uit het budget voor het Besluit Woning Subsidies (BWS). Omdat gemeenten minder bouwen dan gepland, is zo'n 100 á 300 miljoen over en beschikbaar voor andere doeleinden. De woordvoerdster suggereerde het te gebruiken voor achterstalig onderhoud van de Rijksgebouwendienst en de huisvesting van asielzoekers. Wanneer deze gelden worden gebruikt hoeft de financiering ook niet te komen uit de extra brandstofaccijnsen, zoals wordt voorgesteld door de regering.

Inlichtingen:
Nellie Verbugt, 070-3182892

Vervolg van voorpagina

dat de overheid veel geld op natuurbeheer kan besparen mbv maximaal gebruik van particulier eigendom. Een geringer aankoopbeleid brengt bovendien rentebesparingen en beheers- en onderhoudsbeparingen met zich mee. Terwijl de doelstellingen intact blijven, kan het zo'n zeven miljard opleveren. Vervolgens kan een deel van de huidige bossen, natuurterreinen en landgoederen die eigendom van de staat zijn onder stringente beheersvoorwaarden worden afgestoten. Jaren geleden werd cultuurgrond door de staat afgestoten ten gunste van natuurbeleid, nu kan het omgekeerde gebeuren. "Het is als instrument aanvaardbaar, mits het gaat om vermogen/vermogen-transacties. Geen verkopen ten gunste van inkomensondersteuning of andere consumptieve uitgaven." De minister verklaarde het eens te zijn met dit principe, dat de VVD in een motie had neergelegd. Maar hij wilde niet de vertaalslag maken om op deze wijze meer geld naar de Landbouwbegroting te brengen. De minister ontraadde daardoor de motie, terwijl hij tegelijkertijd verklaart te weinig geld tot zijn beschikking te hebben.

Inlichtingen: Piet Blauw, 070-3182881

Congres

Op vrijdag 4 en zaterdag 5 februari organiseert de Organisatie Vrouwen in de VVD haar Jaarlijks Congres in de Blijde Werelt te Lunteren. Het thema is 'gelijkwaardigheid van leefvormen' waarbij in het bijzonder de voor de positie van de vrouw relevante aspecten worden belicht.

Sprekers zijn:

mevr. mr R.A. Haverbroek (advocaat-procureur)
 prof. mr S.C.J. Kortmann (hoogleraar burgerlijk recht KU Nijmegen)
 prof. mr J.C.M. Leijten (advocaat-generaal Hoge Raad)
 mevr. mr. C.M.I. Moolheuysen-Fase (voorzitter Nederlandse Gezinsraad)

Bijstand

Na het verschijnen van onderzoeken waaruit bleek dat veel mis is met de uitvoering van de bijstandswet, werden verschillende commissies aan het werk gezet. Enkele weken geleden verscheen het rapport van de Commissie van der Zwan (zie VVD-Expresse nr.105).

Afgelopen donderdag kwam het rapport van een speciaal ingestelde Kamercommissie uit, getiteld 'Rechten en plichten'. Doel van onderzoek was te komen tot adviezen over betere uitvoerbaarheid en meer fraudebestendigheid. Namens de VVD nam Robin Linschoten plaats.

De VVD vindt de aanbevelingen met betrekking tot de activering van mensen naar betaalde arbeid overtuigend. Het gaat om aktieplannen, scholing, sancties en de al langer door de VVD bepleitte wettelijk verplichte samenwerking tussen Arbeidsvoorziening en Sociale Dienst (één loket-functie). Ander positief punt is de uitgesproken aandacht voor het tegengaan van fraude.

Niet op alle onderdelen is de onderzoekscommissie tot eensluidende conclusies gekomen. De VVD betreurt dat. Het meningsverschil draait vooral om de normen voor de uitkeringshoogte. Nu krijgt een gezin 100% van het minimumloon, een éénoudergezin 90% en een alleenstaande 70%. Volgens het meerderheidsadvies wordt de definitie van alleenstaanden veranderd in: alleenwonende met woning en alleenwonende zonder woning. In het eerste geval stelt de commissie een normbedrag van 70% voor, in het tweede geval 55% (eventueel aangevuld tot 60%). Het is in strijd met een afspraak die onlangs is gemaakt tussen de staatssecretaris van Sociale Zaken, Wallage (PvdA), en de VNG. Robin Linschoten nam op dit punt een minderheidsstandpunt in. Hij gaat uit van een verdien capaciteit van 10% en stelt in het rapport voor de uitkeringshoogte in het algemeen te verlagen (éénoudergezin 80%, alleenwonende 60% en woningdeler 50%). De bijverdienregelingen kunnen ook worden

verruimd (met 10%), evenals de budgetten voor aanvullende bijstand. De VVD kan zich vinden in dat minderheidsstandpunt. Mede omdat uit onderzoek bijv. van Consumentencontact blijkt dat samenwonenden met kinderen maandelijks tekort komen en dat alleenstaanden wel rond kunnen komen. Bovendien krijgen de gemeenten meer verantwoordelijkheid en de instrumenten om bij meer maatwerk te leveren.

Inlichtingen:

Henk van Hoof, 070-3182885

Asielbeleid

Een gewaarschuwd mens telt voor twee. Niet de verantwoordelijke minister voor het asielbeleid, D'Ancona (PvdA). In de WVC-begroting wordt uitgegaan van 25.000 asielverzoeken het komend jaar. Terwijl het in 1992 om 40.000 mensen ging en dit jaar naar verwachting zo'n 50.000. Dat moet wel tot problemen leiden in de opvang. Plotseling stelde de minister afgelopen week op dat punt een beleidswijziging voor. Een paniekeractie, volgens de VVD.

De opvang van asielzoekers is Rijksverantwoordelijkheid. In het huidige stelsel is daarom sprake van centrale opvang in de asielcentra. Dan vindt een eerste beoordeling van het asielverzoek plaats. Valt daarover een negatief

oordeel, dan volgt terugzending naar het land van herkomst. Dat gebeurt na ongeveer een maand. Gaat het om een serieus verzoek, dan vindt doorstroming plaats; decentrale opvang in gemeentelijke woningen. Daar wacht men het eindoordeel af. Na ongeveer een jaar hoort men of het politiek asiel wordt verleend, dan wel of men toch wordt teruggestuurd of de gedoogdenstatus krijgt (wanneer terugzending naar het land van herkomst te veel risico's brengt).

Pas wanneer er definitief beslist is over de honorering van het asielverzoek vindt doorstromen naar reguliere huisvesting plaats. Dan gaat de rijksverantwoordelijkheid over in gemeentelijke verantwoordelijkheid.

De minister stelde afgelopen week onverwacht (via de media) voor de verantwoordelijkheid voor de opvang vooral bij de gemeentes te leggen. VVD-woordvoerder Jan Kees Wiebenga noemde dat een ongelukkig en ongewenst voorstel; voor het beleid is juist draagvlak bij de gemeenten cruciaal. Die worden nu overvallen met een voorstel waarin de minister haar verantwoordelijkheid ontloopt.

De VVD vindt dat de problemen bij de opvang van asielzoekers op een andere manier moeten worden opgelost. Ten eerste moet het bij de kern worden aangepakt. Dat is vooral de steeds groter wordende instroom (maatregelen in Duitsland en uitspraken van ministers als D'Ancona en Pronk Nederland steeds aantrekkelijker). De VVD vindt dat de nieuwe vreemdelingenwet zo snel mogelijk door de Eerste Kamer moet worden behandeld, zodat de procedure kan worden verkort. Dan kan een volgende wijziging plaatsvinden, opdat in Nederland dezelfde toelatings-normen worden gesteld als in de buurlanden. Ten tweede moet ook de uitstroom uit de asielcentra worden aangepakt en het woningbouwprogramma worden opgevoerd.

Inlichtingen:

Jan Kees Wiebenga, 070-3182904

Nieuw VVD-kamerlid

Afgelopen dinsdag werd VVD-er Johan Remkes beëdigd als Kamerlid. Hij volgt Nel Ginjaar-Maas op. Zij wordt voorzitter van de Stuurgroep Voortgezet Onderwijs.

Remkes was tot nu gedeputeerde in de provincie Groningen, belast met de portefeuille Economische Zaken en bedrijven en promotionele activiteiten. Daarvoor was hij fractievoorzitter in de gemeenteraad van Groningen en lid van Provinciale Staten van Groningen. Remkes neemt de portefeuille van Nel Ginjaar over en neemt tevens plaats in de Kamercommissies voor Economische Zaken en Verkeer & Waterstaat.

Groen Realisme

samenvatting artikel Frits Bolkestein en Jan te Veldhuis

Het 'Alders-tijdperk' heeft erin geresulteerd dat het draagvlak voor een sterk milieubeleid eerder smaller dan breder is geworden. Dat is jammer en geeft aanleiding tot zorg. Daarom is er op het ministerie van VROM een trendbreuk nodig. Die moet ervoor zorgen dat het gezag van het milieubeleid wordt hersteld. Er moeten nog grote vraagstukken tegen grote kosten worden opgelost. Dat kan alleen wanneer wordt gekozen voor Groen Realisme.

Het PvdA-rapport "Van ecologische kwestie naar ecologische modernisering" stelt terecht: "De overheid, wil zij een effectief milieubeleid voeren, is aangewezen op de actieve steun van burgers, bedrijven en lagere overheden. (...) Daarom moet de overheid (...) meer optreden als netwerk-makelaar en verlener van faciliteiten dan als regelneef en boeman." De ironie wil dat in de dagelijkse praktijk PvdA-minister Hans Alders zich eerder ontpopt als regelneef en boeman dan als verlener van faciliteiten. Dit beeld wordt verduidelijkt door de recente bevindingen van de 'visitatie-commissie over de coördinatie en uitvoering van het milieubeleid'. Deze 'commissie-Sint', die uit een zestal topambtenaren van verschillende ministeries bestond, oefende in haar rapport forse kritiek uit op de chaotische ontwikkeling van het milieubeleid. Men wil alles tegelijk doen, waardoor belangrijke zaken blijven liggen en de inzet van doelgroepen en andere overheden wordt gefrustreerd. "DGM stapelt beleid op beleid. Het accent wordt gelegd op verfijning in plaats van op de uitvoering," aldus de commissie, die overigens ook op succesvolle aspecten van het beleid wijst.

Een ander helder signaal is afkomstig van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiene (RIVM). In zijn 'Nationale Milieuverkenningen 3' van juni 1993 wordt geïllustreerd hoe minister Alders zijn ambities, zoals vastgelegd in het NMP-Plus, op verschillende beleidsterreinen bij lange na niet verwezenlijkt, zelfs niet als alle aangekondigde maatregelen volledig zouden worden uitgevoerd of nageleefd. Het wordt niet uitgesloten dat de uiteindelijke resultaten van het beleid tientallen procenten lager uitkomen. Het RIVM-rapport leverde binnen VROM de nodige schrikreacties op. Direct stelde minister Alders een 'tweede kwartje van Kok' op brandstoffen voor. Een extra heffing die nodig zou zijn om alsnog een aantal doelstellingen van zijn NMP-Plus te verwezenlijken. Het was een vreemd signaal naar het energie-

intensieve bedrijfsleven, dat middels een convenant al de inspanningsverplichting was aangegaan voor het realiseren van ambitieuze energie-besparingsdoelstellingen. Niet voor niets is toch in de kabinetsnota 'Economie met Open Grenzen' vastgelegd dat de overheid zich moet presenteren als een voorspelbare en betrouwbare gesprekspartner? Het past dan niet dat de overheid de convenanten met het bedrijfsleven doorkruist met nieuwe heffingen en wetgeving.

De verwachtingen zijn door Alders' 'plusoperatie' te hoog opgevoerd. De teleurstellingen zijn nu des te groter. Illustratief daardoor is de reactie van Lucas Reijnders van de 'Stichting Natuur en Milieu' in zijn bespreking van het recente OESO-rapport, waarin de milieuprestaties van de Bondsrepubliek worden geïnventariseerd. Reijnders concludeert dat het Duitse milieubeleid in dit rapport relatief goed wordt beoordeeld. "Weliswaar hangt de Bondsrepubliek minder dan Nederland de milieudominee uit, maar in veel opzichten is het beleid er doortastender," zo stelt hij. Over de juistheid daarvan kan worden getwist. Maar het tekent wel de teneur van de beoordeling van voor het huidige milieubeleid van ons land. Minister Alders had zich beter meteen kunnen concentreren op de uitvoering van het NMP van zijn voorganger. Dat was al erg ambitieus.

Aangekondigd beleid dat mislukt, leidt tot aantasting van geloofwaardigheid. Een nieuw kabinet moet dan ook een andere lijn inzetten: een duidelijke prioriteitstelling en uitvoering van realistische beleidsmaatregelen moeten de plaats innemen van de nieuwe, vaak onhaalbare, sterk wisselende en onderling tegenstrijdige beleidsvoornemens van het huidige kabinet. Wij mogen ons in Nederland gelukkig prijzen met een milieubeleid dat ook naar de lange termijn kijkt en dat een integrale benadering voorstaat. Maar de ambities zijn door Minister Alders vaak te hoog opgeschroefd, zonder dat hij prioriteiten heeft weten te stellen.

Een markant voorbeeld daarvan is zijn beleid om het gebruik van zwavelarme brandstoffen te stimuleren. Shell moet tien ton extra CO₂ produceren om één ton SO₂ minder te verwerkkelijken. Waar het departement linksom de verzuring probeert tegen te gaan, vliegen rechtsom de broeikasgassen de pijp uit. Dit terwijl het CO₂-beleid een van de belangrijkste doelstellingen heet te zijn.

Milieuheffingen moeten voor daadwerkelijke milieuverbeteringen worden

aangewend. De lotgevallen van de WABM-heffing, later omgedoopt tot een belasting op milieugrondslag, blijven illustratief. Om financiële tegenvallers op de rijksbegroting op te vangen, worden bedrijven en burgers nu geconfronteerd met forse heffingen op milieugrondslag (zoals op energie, grondwater en afval) terwijl de opbrengsten vervolgens voor andere doeleinden dan voor het milieu worden gebruikt. Zo devalueren milieuheffingen tot ordinaire belastingverhogingen.

Minister Alders hapert met de verwerking van het lange-termijn-beleid dat zijn voorgangers hem hebben aange-reikt. Hij is te ver gaan verfijnen en heeft te lang vastgehouden aan onhaalbare doelstellingen; zoals de energiebelasting, die hij tot heilig doel heeft verheven terwijl er nauwelijks kans op uitvoering is. Het eerder vastgestelde beleid moet dus duidelijker in resultaten worden omgezet. Theoretisch loopt Nederland vaak voorop, maar praktisch worden wij soms door verschillende landen ingehaald. Op milieuhygienisch gebied kunnen wij aan de volgende nationale prioriteiten denken: oplossing van het afvalprobleem, vooral van de gevaarlijke componenten; het tegengaan en saneren van ernstige gevallen van bodemverontreiniging en het oplossen van het mestprobleem. Op deze terreinen kunnen we merkbare milieuresultaten behalen. Energiebesparing, warmtekrahtkoppeling en de ontwikkeling van energie-arme en schone technieken, voorts, verbeteren ons milieu en versterken onze economie. Maar andere milieuproblemen kunnen vaak alleen effectief in internationaal verband worden aangepakt (verzuring en broeikas-effect). Dat zijn grensoverschrijdende problemen. Het broeikas-effect is zelfs een mondiaal probleem. Het ammoniakprobleem moeten wij natuurlijk in Nederland zelf oplossen. Maar door het geven van milieuhulp aan Oost-Europa kan op verschillende terreinen met dezelfde milieugulden een veel hoger rendement dan hier in Nederland worden behaald.

Asielbeleid

Onlangs maakte minister d'Ancona (PvdA) van WVC het voornemen bekend de verantwoordelijkheid voor de opvang van asielzoekers te verschuiven van het Rijk naar de gemeente. Deze uitspraak heeft grote beroering gewekt. Dat is begrijpelijk. Over de toelating van vluchtelingen wordt immers niet door de gemeenten beslist maar door de nationale overheid. De minister heeft keer op keer beweerd dat wij het immigratievraagstuk vooral niet moeten overdrijven. Nu is zij in paniek geraakt en belast zij de lokale autoriteiten met het probleem.

De VVD vindt dat dit probleem in een internationaal kader moet worden geplaatst. In Europees verband moeten afspraken worden gemaakt over vluchtelingenopvang. Het is noodzakelijk dat de Nederlandse wetgeving dezelfde beperkingen stelt als die in de ons omringende landen. Als dat niet gebeurt verplaatst de vluchtelingenstroom zich in onze richting en groeien de problemen ons boven het hoofd. Daarom moet de recente aanscherping van de vreemdelingenwet zo snel mogelijk door de Eerste Kamer worden goedgekeurd.

Maar daarmee zijn we er nog niet. Er moeten ook plannen komen voor de langere termijn. Opvang van vluchtelingen in hun eigen werelddeel, zoals bijvoorbeeld mensen uit Joeslavië in Europa, lijkt ons in dit verband een goede gedachte.

De VVD is steeds de discussie ingegaan met drie uitgangspunten: bevorder integratie, beperk immigratie, bestrijdt discriminatie. Alleen zo kan de problematiek verantwoord worden aangepakt. Nederland moet zich blijven inspannen om werkelijk politieke asielzoekers op te vangen. Ik ben er van overtuigd dat het Nederlandse volk daartoe ook bereid is, zolang de instroom te overzien blijft. Maar het probleem is niet te overzien, want het is een bende in de wereld. West-Europa kan het probleem van de asielzoekers niet aan. Daarom hebben wij een ander beleid nodig.

Frits Bolkestein

Adviesplicht SER

Constructieve oppositie betekent voor de VVD initiatieven nemen, leiding geven in de discussie en alternatieven aangeven. Afgelopen woensdag verdedigden de Kamerleden Frits Bolkestein, Len Rempt en Robin Linschoten hun initiatief-wetsvoorstel om het artikel 41, lid 2 van de Wet op de Bedrijfsorganisatie te laten vervallen.

In het betreffende artikel staat dat ministers verplicht advies moeten vragen aan de Sociaal Economische Raad (SER) voor alle belangrijke maatregelen op sociaal of economisch gebied. Dit betekent dat in de praktijk vrijwel altijd een advies gevraagd wordt. Het wetsvoorstel dient er nu toe om de verplichting, het automatisme uit de wet te schrappen: om de slagvaardigheid van de overheid te bevorderen en de stroperigheid aan te pakken. Ook de mogelijkheid voor de regering om de SER als schuilkelder te gebruiken voor wetsvoorstellen die gevoelig liggen (zoals bij de WAO) verdwijnt dan. Aanvankelijk leek het wetsvoorstel te worden aanvaard, omdat alle grote partijen op het CDA na voor waren.

Motie

De voorgeschiedenis. In 1990 diende Frits Bolkestein een motie in, waarin dezelfde maatregel werd bepleit. De fractieleider van de PvdA, Thijs Wöltgens lanceerde in datzelfde jaar een aanval op de overlegeconomie. Hij vroeg Bolkestein de motie aan te houden in afwachting van het rapport van de commissie De Jong waarin de rol van de adviesorganen wordt besproken. In dit rapport werd afschaffing van de adviesplicht zonder enig voorbehoud bepleit. De PvdA steunde deze aanbeveling. Bij de indiening van het VVD-

initiatief gaf de PvdA in de schriftelijke behandeling te kennen achter de strekking van het wetsvoorstel te staan.

Ook het kabinet bereide in deze periode een wetsvoorstel met ongeveer dezelfde inhoud voor. Dit ontwerp ging voor advies naar de Sociaal Economische Raad. Frits Bolkestein vergeleek dit met het praten met een kalkoen over de samenstelling van het kerstdiner. Er volgde - zoals te verwachten viel - een negatief advies. Daarna pleegde het kabinet overleg met de sociale partners. Na dit overleg besloot het kabinet weliswaar het voorstel te handhaven, maar de verplichte advisering door de SER bleef overeind. 1 juli jl. werd in de Tweede Kamer over dit overleg gedebatteerd, waarbij de ene PvdA woordvoerder aangaf het gewijzigde kabinetsvoorstel te steunen. Op dezelfde dag gaf een ander PvdA-kamerlid in het Eindverslag aan de strekking van het initiatief-Bolkestein c.s. te steunen.

Debat

De PvdA ging problemen met het kabinet en de sociale partners uit de weg door een voorstel te doen, dat er op neer komt het initiatief Bolkestein zo te wijzigen dat het dezelfde inhoud krijgt als het kabinetsvoorstel. Het CDA wees het initiatief af. De CDA-woordvoerder stelde dat de afschaffing van de adviesverplichting er toe zou leiden, dat het maatschappelijk draagvlak voor de wetgeving zou verdwijnen. Frits Bolkestein gaf het CDA het antwoord dat het maatschappelijk draagvlak niet blijkt uit een advies van de SER maar uitsluitend tot uitdrukking kan komen in een meerderheid die ontstaat in de Tweede Kamer.

De VVD steunt samen met Groen Links en D'66 het initiatief.

Inlichtingen: Henk van Hoof, 070-3182885

Begroting EZ

Net als bij andere begrotingen werd ook de behandeling van die van het ministerie van Economische Zaken van minister Andriessen (CDA), aangegrepen voor een terugblik op het beleid van de afgelopen vier jaar. VVD-woordvoerder Len Rempt toetste de (concurrentie-)positie van het Nederlands bedrijfsleven aan de hand van het totale kabinetsbeleid en dat van de prestaties van EZ zelf. Het bedrijfsleven is absoluut niet beter af na vier jaar CDA/PvdA-beleid. De minister van Economische Zaken heeft (te) weinig gedaan om de lasten voor het bedrijfsleven in de hand te houden. De hoge loonkosten in Nederland maken dat bedrijven naar elders vertrekken. De minister sprak daar vol zorg over, maar heeft er nooit iets aan helpen doen. "Vluchten naar lage lonen landen verhult niet alleen de eigen inefficiëncy, zoals een groot bedrijf in het zuiden des lands heeft aangetoond, maar ook het falen van de overheid," aldus de woordvoerder.

De economische concurrentie-positie is gevolg van totaal kabinetsbeleid, het ministerie van EZ kan daarentegen specifieke dingen voor het bedrijfsleven doen. Zo is het technologiebeleid een belangrijk instrument van EZ. De woordvoerder waarschuwde voor de versnippering van programma's en geldbedragen. De VVD vindt het nog steeds gewenst dat er een evaluatie van de effectiviteit wordt gemaakt. De door het kabinet bepleite fiscale aftrekbaarheid van research & development-kosten vindt de VVD een stap vooruit. Maar de woordvoerder zei meer te zien in andere generieke maatregelen, zoals meer inzet van een betere toegankelijkheid tot technische ontwikkelingskredieten. D66 wil daarentegen meer geld voor r&d naar sectoren als de electronica en de chemie via een speciaal Fonds. De VVD-woordvoerder vatte dat standpunt samen als directe overheidssturing, ipv het begeleiden van de marktwerking via kredieten.

De minister van EZ is het afgelopen jaar nogal in het nieuws geweest wegens zijn betrokkenheid bij steun aan bedrijven als DAF en Fokker. Volgens de VVD is hij blijikbaar nogal gefixeerd op die grote bedrijven. Toch bestaat het Nederlands bedrijfsleven grotendeels uit midden- en kleinbedrijf. "Zo kan menig middelgroot bedrijf te gronde gaan; EZ steekt geen hand uit. Maar voor DAF werden alle registers opengetrokken." De steun aan een bedrijf als Fokker werd indertijd beargumenteed met het belang van dat bedrijf in een cluster. De minister vindt dat bepaalde sectoren zich

(moeten) clusteren rond een groot bedrijf. "Tot op heden heeft de VVD nog niet kunnen ontdekken op welke manier, met welke instrumenten, de minister zijn clustergedachte vorm wil geven," vroeg de woordvoerder zich hardop af.

De woordvoerder vertolkte wat het kabinet volgens de VVD moet doen in de huidige verslechterende conjunctuur. Wat ligt expliciet in de macht van de overheid? "Lastenverlichting! Minder regelgeving! Infrastructuur!" Het kabinetsbeleid is daar helaas niet op gericht. De woordvoerder gaf voorbeelden. Zogenaamde milieu-heffingen (zonder opbrengst voor het milieu, alleen voor de schatkist) drijven de lasten op. Wetten als die voor de bodemsanering verslechteren de rechtszekerheid (vanwege de terugwerkende kracht). Verhogingen van de benzine- en dieselaccijnsen zijn een klap voor de transportsector. Verbetering van de infrastructuur komt voor rekening van het volgend kabinet. De woordvoerder verwees bovendien naar het feit dat de overheid de inspectiekosten van de warenwet af wil wentelen op het bedrijfsleven. En het ministerie van VROM wil statiegeld gaan heffen op batterijen. "De grootste grief van bedrijven is het toenemend gevoel van rechtsonzekerheid. Steeds maar nieuwe eisen, nieuwe normen en nieuwe lasten."

De woordvoerder vroeg zich af of de minister in de ministerraad ooit met zijn portefeuille heeft gezwaaid om het tij voor het bedrijfsleven te keren. Zoals bij de miljarden kostende wet op de bodemsanering (waar de VVD als enige tegen heeft gestemd in de Tweede Kamer). De minister gaf een vreemd antwoord: hij antwoordde dat het positief was dat nu in de **Eerste Kamer** de bezwaren zo duidelijk naar voren kwamen.

Inlichtingen: Len Rempt- Halmans de Jongh, 070-3182889

Bezuinigingen

In de Miljoenennota 1994 heeft het kabinet bezuinigingen aangekondigd ter grootte van 16 miljard gulden. Daarvan werd tot op heden 11 miljard ingevuld. Waar de resterende 5 miljard gulden moest worden gevonden was nog niet door het kabinet aangegeven. Financieel woordvoerder Rudolf de Korte vroeg hierover opheldering aan minister Kok (PvdA) van Financiën tijdens het mondelinge vragenuur. Om een goede analyse

te kunnen maken vulde het Centraal Planbureau de bezuinigingen alvast zelf in het CPB-model in. De VVD wilde weten of minister Kok het met deze invulling eens was, nl. defensie 700 mln; onderwijs (1,1 mld); openbaar bestuur en openbare orde (1,5 mld); zorg (900 mln), en overig (800 mln). Dit vertaalt zich onder meer in het schrappen van 18.000 ambtelijke arbeidsplaatsen.

Ambtenaren

Minister Kok antwoordde dat de bezuinigingen niet mogen leiden tot ontslagen of vermindering van arbeidsplaatsen. Een deel van de uitgavenbeperking van 5 miljard moet volgens de minister in de komende kabinetsperiode opgebracht worden door het overheids-personeel. Dat moet uiteindelijk 2,4 miljard gaan opleveren. De VVD (zie het concept-verkiezingsprogramma) is het daar mee eens. Dit zal betekenen dat de ambtenarensalarissen bijna 3% moeten achterblijven bij de marktsector. De resterende 2,6 miljard wil Kok invullen door de begrotingen van de ministeries niet aan de inflatie aan te passen. Hoe de lasten die dat met zich meebrengt verdeeld moeten worden weet de minister nog niet. Hij wil dat pas bespreken bij de opstelling van de begroting van 1995, ruim na de a.s. landelijke verkiezingen. De VVD wil dat de nadere invulling niet wordt afgeschoven naar de politieke partijen die in de volgende periode regeringsverantwoordelijkheid dragen. Het kabinet moet nu aangeven hoe ze de pijn wil verdelen. Doet het kabinet Lubbers-Kok dat niet, dan betekenen de 2,6 miljard bezuinigingen in de praktijk grotere klassen in het onderwijs, en het risico van onuitvoerbaarheid van de prioriteitennota (defensie) en werkgelegenheidsuitbreiding in de zorgsector.

Vluchtgedrag

Ook bij dit debat bleek andermaal dat het kabinet de financiële problemen voor zich uitschuift. Daarnaast wordt de oorspronkelijke taakstelling voor het financieringstekort (3% van het Netto Nationaal Inkomen) voor 1994, zelfs in 1998 niet gehaald. Dat zorgt er voor dat het nieuwe kabinet met nog eens 5 miljard aan extra ombuigingen wordt opgescheept.

Inlichtingen: Rudolf de Korte, 070-3182890

EBI'S

In een mondeling overleg met de staatssecretaris van Justitie, Kosto (PvdA) over de extra beveiligde strafinrichtingen (EBI's) heeft VVD-woordvoerder Benk Korthals ingestemd met de instelling van een tijdelijk EBI in Vught. De VVD is een voorstander van het uitbreiden van het aantal EBI's om het ontsnappen van vluchtgevaarlijke, zware criminelen te voorkomen. Op korte termijn is uitbreiding echter niet realiseerbaar, vandaar dat de VVD instemt met de tijdelijke voorziening in Brabant. Hoewel de VVD een verscherping van het regime in de EBI's bepleit is de grens van het aanvaardbare bij deze tijdelijke inrichting wel bereikt.

De VVD is een tegenstander van het afluisteren van gesprekken tussen advocaat en cliënt dit is in strijd met het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens.

De woordvoerder verwacht grote problemen bij het werven van personeel voor deze vorm van bewaring. Hij pleit daarom voor een extra toelage voor bewaarders die in EBI's werkzaam zijn. Bovendien moet dit personeel regelmatig rouleren omdat het risico bestaat dat zij een te nauwe band krijgen met de gevangenen. Mocht het ministerie er niet in slagen geschikte mensen aan te nemen dan moet een beroep worden gedaan op particuliere beveiligingsbedrijven. De staatssecretaris deed een toezegging voor een ruimer budget.

Inlichtingen:
Benk Korthals, 070-3182902

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, Ernst van Splunter, Arno Visser en Dominique Peters, medewerkers afdeling Voorlichting.

De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost f 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Vraagpunten (1)

Deze week maakte de Tweede Kamer een begin met de debatten in het kader van de bestuurlijke en staatkundige vernieuwing. Dit is een gevolg van de 2 jaar geleden verschenen vraagpuntennota opgesteld door de commissie Deetman. Op de agenda stond de organisatie van de rijksoverheid. In de komende weken zal er nog worden gesproken over Decentralisatie en de relatie kiezer-gekozene. De fractievoorzitters ronden de reeks af met een slotdebat over de hoofdpunten.

Oude koeien

Tijdens het debat kwamen de vorm van ons staatsbestel en het functioneren van het overheidsbestuur ter sprake. Woordvoerder Jan Kees Wiebenga benadrukte dat de gekozen minister-president, afschaffing Eerste Kamer enz., 'oude koeien uit de staatsrechtsloot' zijn. In dit verband werd ook de positie van de minister-president besproken. CDA, PvdA en D66 willen de positie van de minister-president verzwaren. Zij pleitten voor de mogelijkheid dat de minister-president een punt op de ministersvergaderingsagenda kan zetten. De VVD heeft hier tegen geen enkel bezwaar mits het geregeld wordt in het Reglement van Orde van de Ministerraad en niet in de Grondwet. Wel bezwaren bestaan er tegen een aanwijzingsbevoegdheid van de minister-president. Hierdoor krijgt de premier de mogelijkheid ministers of staatssecretarissen te ontslaan. De VVD wil geen kanselier in de Nederlandse coalitieoverhoudingen.

Rijksoverheid

Veel belangrijker is het bewerkstelligen van een doelmatiger overheidsbestuur en het verbeteren van de kwaliteit en het functioneren van de rijksoverheid. In dit verband stemt de VVD in met de voorstellen van de commissie Wiegel om ministeries in te krimpen tot kerndepartementen. Eerdere voorstellen lagen in de lijn van een departementale herindeling. Dit kost meer geld, tijd en energie dan het oplevert. Kernministeries van elk ongeveer duizend ambtenaren en grote zelfstandige uitvoerende diensten kregen brede steun in de Kamer. De Kamer wil wel bij iedere verzelfstandiging de parlementaire controle waarborgen.

De VVD bepleit ook een proef met 'projectministers'. Dit zijn ministers die orde op zaken stellen op terreinen waar zich grote problemen voordoen, bijv. criminaliteitsbestrijding, werkgelegen-

heid en migratie. Binnen een kabinetsperiode moet er dan orde op zaken worden gesteld.

Inlichtingen:
Jan Kees Wiebenga, 070-3182904

Liberaal reveil

Onlangs is een nieuw nummer van "Liberaal reveil" verschenen met onder andere artikelen van: U. Rosenthal ("Toekomst politiek partijen") Th. E. Korthals Altes ("De VVD in het Nederlandse politieke landschap") M. Visser ("De lijst en haar trekker. Enige kanttekeningen bij het Wiegel-effect").

Daarnaast in hetzelfde nummer ook de discussie over de positie van de Sociaal Economische Raad tussen VVD-fractievoorzitter Frits Bolkestein en SER-voorzitter Th. Quené.

Dit nummer is te bestellen door FL 9,50 over te maken op giro 240200 tnv de Stichting Liberaal Reveil te Wageningen, onder vermelding van 'Liberaal Reveil, nr. 5 1993'. U kunt ook direct contact opnemen met de Teldersstichting (tel. 070-3631948, fax. 070-3631951).

De vergrijzing van Nederland

Toespraak Frits Bolkestein voor de Nederlandse Maatschappij voor Nijverheid en Handel te Apeldoorn (samenvatting)

De liberale afkeer van hokjesgeest neemt niet weg dat ook de VVD van mening is dat de positie van de ouderen in onze samenleving veel belangstelling verdient. Het beleid ten aanzien van senioren zal in Nederland de komende decennia immers aan fundamentele veranderingen onderhevig zijn.

De vergrijzing van Nederland betekent voor de politiek een enorme uitdaging. Ten eerste vormen de senioren een groep van groeiend electoraal belang. De ouderen nemen niet alleen in aantal toe, zij stemmen tevens steeds minder traditioneel. De zelfbewuste senioren van nu behoren steeds vaker tot de groep van de zwevende kiezers om wie de partijen zo hard moeten knokken. Dat is een majeure politiek feit waarom geen enkele partij meer heen kan lopen. Tegelijkertijd betekenen de groeiende kosten die met de vergrijzing samenhangen dat het voor politieke partijen buitengewoon riskant is de ouderen gouden bergen te beloven. Partijen die dat wel doen, komen zichzelf vroeg of laat tegen.

De enige uitweg uit dit dilemma is een fundamentele verandering van onze kijk op de rol die de seniore burger in onze samenleving heeft. We moeten de oudere niet langer primair zien als een onderwerp van overheidszorg, maar juist als een ervaren burger die nog veel voor de maatschappij kan betekenen. Leeftijd mag geen reden meer zijn om mensen uit te sluiten van deelname aan het maatschappelijk leven, in actieve noch passieve zin. Nog afgezien van het feit dat wij ons dit niet meer kunnen veroorloven, zou het een ergerlijke vorm van verspilling van kennis en kunde zijn.

AOW

De verhouding tussen de draaglast, dat wil zeggen het aantal uitkeringsgerechtigde niet-actieven en het draagvlak, dat wil zeggen het aantal werkenden, zal moeten worden verbeterd. De werkenden in ons land betalen nu al AOW-premie voor meer dan twee miljoen 65-plussers. Daarnaast moeten zij ook de lasten opbrengen voor meer dan 900.000 arbeidsongeschikten, 700.000 werklozen en 300.000 mensen in de ziektewet. Het is duidelijk dat de AOW alleen betaalbaar kan blijven als ingrijpende maatregelen in de sociale zekerheid niet worden geschuwd. Wie dat ontkent, draait zichzelf én de kiezer

een rad voor ogen.

De VVD is van mening dat de AOW zo veel mogelijk in zijn huidige vorm moet worden gehandhaafd. De AOW is voor de meeste mensen een belangrijke zekerheid waarop zij, voor hun oude dag, aanspraak moeten kunnen maken. Zij moet een waardevast, geïndividualiseerd basispensioen blijven, gefinancierd via een omslagstelsel.

De VVD kan die keuze voor een waardevaste AOW waarmaken omdat wij een ingrijpende hervorming van de sociale zekerheid niet uit de weg gaan. In ons verkiezingsprogramma stellen wij voor de afstand tussen uitkeringen en loon te vergroten om mensen aan te sporen actiever naar werk te zoeken.

Keurslijf

Om de broodnodige arbeidsdeelname van ouderen te vergroten, zullen wij ons moeten ontdoen van het keurslijf van de doorgeschoten verzorgingsstaat. Daarvoor is een aantal maatregelen noodzakelijk.

- 1) Verhoging van de VUT-leeftijd
- 2) Flexibilisering van de pensioenleeftijd
- 3) Flexibilisering van de loopbaan (hoogtepunt van een carrière hoeft niet het eindpunt te zijn)
- 4) Wijziging van de pensioensystematiek (De grondslag van het pensioen wordt niet langer het eindloon, maar bijv. het gemiddeld loon van de laatste 10 jaar)

Zorg

De zorg van de toekomst moet gericht zijn op een respectvol en menswaardig bestaan. Daarbij moeten de knelpunten in de zorgsector, zoals de de wachtlijsten voor ouderen, worden aangepakt. Door toevoeging van een tiende punt aan ons verkiezingsprogramma hebben wij de prioriteit van deze problemen beklemd.

De huidige bejaardenoorden waarbij iedereen een algemeen zorgpakket wordt aangeboden, moeten worden gemoderniseerd. Let wel: gemoderniseerd, en niet gesloten, zoals onze minister van WVC aanvankelijk voorstond. Bejaardenoorden moeten dusdanig worden aangepast, dat zij een "zorgpakket op maat" kunnen bieden. Huisregels die de individuele rechten van de bewoners beperken, zouden moeten worden opgeheven. Daarvoor in de plaats zouden er regels moeten komen die, meer toegespitst op de individuele mens, ruimte laten voor bijvoorbeeld het

hebben van een huisdier of het 's avonds later binnenkomen. Deze bejaardenoorden "nieuwe stijl" kunnen dienen als zorgvoorziening tussen thuiszorg en verpleeghuis in, en dus een onmisbare functie vervullen.

Het vreemde is dat minister D'Ancona aan de ene kant wil bezuinigen op de bejaardenoorden maar aan de andere kant 200 miljoen ter beschikking stelt voor werkgelegenheid in de zorgsector. Tegen dit rondpompen van geld: bezuinigingen doorvoeren zodat er ontslagen vallen en tegelijkertijd geld vrijmaken voor het scheppen van nieuwe banen, hebben wij ons fel verzet. Dat hebben wij bij monde van een motie duidelijk gemaakt. En wat blijkt? De motie werd verworpen maar de regering voert haar achteraf toch uit. De druk vanuit het veld werd de bewindslieden Kok en D'Ancona kennelijk te groot.

Ook moet er in intramurale zorgvoorzieningen meer rekening worden gehouden met het recht op privacy van ouderen. Waarom geen twee gevangenen in één cel, maar wel vier ouderen dag in dag uit op één kamer, waar het recht op privacy ophoudt bij het nachtkastje?

Door de toenemende vergrijzing zal er een groter beroep gedaan worden op de gezondheidszorg. Dat er een opwaartse druk op de kosten van de gezondheidszorg zal zijn, mag zonder meer duidelijk zijn. De VVD ziet dan ook weinig mogelijkheden om per saldo op de gezondheidszorg te bezuinigen. Om de autonome stijging in de kosten te kunnen opvangen moet daar wel wat tegenover staan.

Een gezond financieringsstelsel door efficiëntievergroting en doelmatigheids-prikkels zijn daarbij de sleutelwoorden. Het drietrapsmodel waar de VVD voorstander van is, berust op kwaliteit, kostenbeheersing en keuzevrijheid.

Startschot

In de afgelopen week heeft mijn collega Benk Korthals een aantal startsignalen gegeven in Brabant. Zo schoot hij een kanon af in de gemeente Grave, luidde een klok in Cuijk en trad op in een lokale televisie-uitzending in Oss. Nu zult u zeggen: "Dat is leuk maar waarom schrijft Frits Bolkestein hierover in zijn column?" Welnu, deze activiteiten waren het begin van de campagne voor de verkiezingen na de gemeentelijke herindeling in het noordoostelijk deel van de provincie Noord-Brabant. Deze verkiezingen zijn om meerdere redenen interessant. Brabant bijt op 1 december a.s. het spits af in een reeks van verkiezingen. In maart volgen de verkiezingen voor de gemeenteraad, op 3 mei wordt een nieuwe Tweede Kamer gekozen en in juni zijn er verkiezingen voor het Europees Parlement. In Brabant zal de kiezer een eerste signaal afgeven hoe de politieke partijen het er de afgelopen tijd hebben afgebracht. Er zal een oordeel worden geveld over de lokale politici, maar natuurlijk kijken de kiezers ook over hun eigen gemeentegrens heen. Wat niet uit het oog verloren moet worden is dat er in Brabant naast nationaal georganiseerde partijen ook veel lokale groeperingen aan de verkiezingen deelnemen. Deze kunnen de uitslag sterk beïnvloeden. Bovendien stijgt in dit gebied het aantal gemeenteraadszetels en is het mogelijk dat bijna iedereen winst boekt. Maar een bepaalde trend zal bij deze stembusraadpleging toch zeker waarneembaar zijn. In Brabant blijft de uitslag van de VVD bij verkiezingen altijd iets onder het landelijke gemiddelde. Als bij deze gelegenheid blijkt dat wij beter scoren dan vier jaar geleden is dat een positief signaal voor de komende tijd. De voortekenen zijn bemoedigend. In de gemeente Cuijk is men er in korte tijd in geslaagd het ledental van de VVD-afdeling te verhogen van 38 naar 100 leden. Op 22 november komt een landelijke VVD-delegatie naar Cuijk. (zie aankondiging elders in dit blad) Na een werkbezoek zal er een grote verkiezingsbijeenkomst plaatsvinden om de campagne te ondersteunen. Frits Bolkestein

Begroting Verkeer & Waterstaat

Het beleid van minister May-Weggen (CDA) van Verkeer & Waterstaat kreeg tijdens de begrotingsbehandeling de afgelopen week bijna kamerbrede kritiek. Alleen het CDA had nog wat goede woorden over voor het werk van haar eigen bewindsvrouw. VVD-woordvoerder Jorritsma vatte haar oordeel samen door te stellen dat "het draagvlak bij de bevolking voor het totale verkeers- en vervoersbeleid eerder is afgekalfd dan dat het toegenomen is". De woordvoerder constateerde dat er in deze kabinetsperiode meer geld voor infrastructuur beschikbaar is gekomen. Deze lijn, ingezet door het vorig kabinet is echter onvoldoende doorgetrokken. Nederland scoort, zeker als de Europese dimensie erbij betrokken wordt, te laag als gekeken wordt naar het investeringsniveau. Het kabinet wil openbaar vervoer stimuleren, maar de Nederlander wordt op het verkeerde been gezet. Aan de ene kant zijn (niet ten onrechte) de tarieven verhoogd, aan de andere kant daalt het voorzieningenniveau buiten de stedelijke gebieden: de ene na de andere lijn verdwijnt. Ook van kwaliteitsverbetering is nog weinig te merken en er zijn nog onvoldoende stappen vooruitgezet in het kader van de verzelfstandiging (en aanbesteding) van het openbaar vervoer.

Prijnsbeleid

De woordvoerder had ook kritiek op het ondersteunend beleid ten aanzien van het vervoer. Het milieu-beleid in dit verband is te rigide en te kostbaar gebleken. De prijzen, van bijvoorbeeld de brandstoffen, zijn door accijnsverhoging gestegen. De opbrengst hiervan is niet aangewend om de problemen in de verkeerssector aan te pakken, maar om de gaten in de begroting te dichten. De vaste lasten zijn niet verlaagd en juist dat is nodig om het selectief

autogebruik te stimuleren. Honderden miljoenen guldens vloeien de oost- en de zuidgrens over omdat de brandstoffen in België en Duitsland goedkoper zijn.

Draagvlak

In de periode '89-91 was de groei van de mobiliteit kleiner dan de economische groei. In 1992 groeit de mobiliteit weer meer dan de economische groei. Er is dus een draagvlak geweest dat nu weer wegvloeit. Dat is volgens de woordvoerder te wijten aan signalen die niet éénduidig zijn. Mensen zijn bereid om meer aan openbaar vervoer te betalen maar begrijpen niet dat de bus vervolgens minder of helemaal niet meer gaat rijden. Als geld niet gebruikt wordt voor het oplossen van begrotingsproblemen is men ook bereid meer te betalen voor de vervoersproblematiek. Experimenten als de carpoolstrook zijn noodzakelijk, carpools is een van de instrumenten om files te verminderen. De minister kondigt echter in het openbaar aan dat zij in de fiscale sfeer carpools wil bevorderen terwijl later blijkt dat daar nog geen enkel zicht op is. De woordvoerder stelde ook de vraag of er in de regelgeving een verkeersregel staat die het mogelijk maakt mensen te verbieden zich op een rijstrook te bevinden met minder dan drie personen in een auto. Het duurste onderdeel van het project, de fly-over is maar in één richting te gebruiken. Carpoolers kunnen hem maar drie uur per dag benutten. Het beleid van het kabinet is wat betreft de infrastructuur een eind de goede richting opgegaan maar nog niet voldoende. Het openbaar vervoer is in een gevaarlijke positie terechtgekomen en tegelijkertijd is het draagvlak bij de bevolking voor het totale verkeers- en vervoersbeleid eerder afgekalfd dan toegenomen. Inl.: Annemarie Jorritsma, 070-3182891.

Antillen

Minister Hirsch Ballin (CDA) verdedigde de afgelopen week voor de vijfde maal de begroting Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken. In het begin van zijn kabinetsperiode gaf de minister aan hoe de nieuwe staatkundige verhoudingen binnen het Koninkrijk er uit zouden moeten zien. Er zouden drie landsdelen moeten komen:

- Aruba;
- Curaçao en Bonaire,
- Sint Maarten samen met Saba en Sint Eustatius.

Na de laatste toekomstconferentie is er van deze voornemens weinig meer over gebleven. Aruba, heeft momenteel een aparte positie binnen het Koninkrijk. In het Statuut wordt bovendien 1 januari 1996 genoemd als datum waarop Aruba onafhankelijk wordt. De Arubanen willen van deze bepaling in het Statuut af. De Kamer stemde hiermee in. Ook Curaçao wil nu een status aparte. Hierover wordt beslist in een op 19 november te houden referendum. De bevolking heeft dan de keus uit een status aparte of het behoud van de Antillen van de vijf.

Rechtsorde

VVD-woordvoerder Erica Terpstra stelde dat er, zeker bij de zich aftekenende verbodskeling van de Antillen met zoveel eilanden die allemaal de status van land willen hebben, geen enkele onzekerheid mag blijven bestaan over de consequenties van de keuze binnen het Koninkrijksverband te blijven. De woordvoerder deed voorstellen op het gebied van de gemeenschappelijke rechtspraak en het terrein van de financiële hulp. De VVD is van mening dat er om verbodskeling van de rechtshandhaving tegen te gaan, één gezamenlijke procureur-generaal (pg) voor de Antillen moet komen. De minister kon de woordvoerder gerust stellen, met dien verstande dat het criterium voor een aparte pg gelegen is in de positie van het eiland in het Koninkrijk. Aruba heeft een status aparte, is in beginsel een land binnen het Koninkrijk en heeft dus een eigen pg.

Financiën

De woordvoerder bracht naar voren dat als de Antillen kiezen voor een blijvende band met Nederland dat consequenties met zich meebrengt op financieel terrein. Er zal dan orde op zaken moeten worden gesteld. Een positie binnen het Koninkrijksverband betekent namelijk niet alleen "wederkerige hulp en bijstand" maar ook "waarborgen voor een deugdelijk bestuur". De tijd van pappen en nathouden is voorbij! Deze benadering kreeg in het debat bijval van de andere grote partijen. Ook de minister kon zich hierin vinden.

Inlichtingen, Erica Terpstra 070-3182900

Ontwikkelings-samenwerking

Naast de begroting van minister Pronk (PvdA) van Ontwikkelingssamenwerking stond ook zijn nota "Een wereld in geschil" op de agenda van de Tweede Kamer. In deze nota pleit de minister voor verregaande integratie van het beleid van verschillende ministeries. Defensie, Buitenlandse zaken en Ontwikkelingssamenwerking moeten in elkaar overlopen. VVD-woordvoerder Erica Terpstra stelde dat de minister de indruk wekte dat alles onderdeel uitmaakt van OS. De VVD vindt dat OS een onderdeel van het geheel van Internationale Betrekkingen is. De woordvoerder stelde dat de "holistische analyse van de minister niet hoeft te betekenen dat hij zich met alles en iedereen mag bemoeien en steeds meer taken van zijn collega's tot zich moet trekken." Samen met het CDA stelde de VVD voor een staatssecretaris in plaats van een minister voor OS in een volgend kabinet te benoemen.

Een wereld van verschil

De onlangs verschenen nota heeft een heel ander karakter dan het eerdere

stuk van de minister, "Een wereld van verschil", waarin hij vol optimisme sprak over "een nieuwe wereldorde". De koude oorlog was voorbij, de Muur was gevallen, de economische vooruitzichten waren gunstig. In de nieuwe nota is volgens de woordvoerder sprake van een trendbreuk. Somber analyseert de minister de wereld als een tranendal vol van balkaniseringstendenzen (Joegoslavië op wereldschaal). Ieder land vervalt tot nationalisme en spat uiteen door etnische tegenstellingen. De grote wereldmachten boeten sterk aan invloed in en Pronk vreest de terugkeer naar de verdeeldheid van de negentiende eeuw, die uitdraaide op de twee grote Wereldoorlogen. De woordvoerder nam afstand van het standpunt van de minister dat het onheil gekeerd kan worden door aanwending van ontwikkelings-samenwerkingsgelden die worden ingezet ter correctie (of compensatie) van de harde realiteit van de internationale politiek. De VVD is van mening dat liberaal realisme geboden is: Nederland moet in internationaal verband meedoen met vredesoperaties en noodhulp, maar het leeuwendeel van de begroting besteden aan hulp voor landen die blijf geven van "good governance".

Keuze

In dit verband was er kritiek op de keuze van de minister voor de beperking enerzijds en uitbreiding anderzijds van de landen die in aanmerking komen voor ontwikkelingshulp. De woordvoerder stelde dat de minister weliswaar een aantal landen heeft geschrapt maar dat zijn landen waar Nederland geen of bijna geen ontwikkelingshulp prelatie mee onderhield. Tegelijkertijd voegde de minister een nieuwe categorie landen toe. De woordvoerder had waardering voor de manier waarop de minister orde op zaken heeft gesteld wat betreft de financiële administratie van zijn begroting. Ook had de VVD goede woorden over voor het feit dat er meer projecten en programma's in de productieve sector door de minister worden voorgesteld. De VVD heeft hier lang op aangedrongen. In dit verband past ook de opmerking van de woordvoerder aan het eind van het debat toen zij stelde dat zij "nog nooit zo constructief zaken had gedaan" met de minister.

Inlichtingen:
Erica Terpstra, 070-3182900

Rectificatie

Vorige week (VVD-Expressie 112) trof u op deze plaats een verslag aan over de vragen die financieel-woordvoerder Rudolf de Korte stelde aan de minister van Financiën. In dit artikel is een storende fout geslopen. Abusievelijk stond vermeld dat de VVD instemt met uitgavenbeperking opgebracht door het overheidspersoneel. Uiteraard had hier moeten staan: "De VVD (zie het concept-verkiezingsprogramma) is het daar mee **oneens**".

Redactie

Vraagpunten (2) Decentralisatie

In het kader van de debatten over bestuurlijke en staatkundige vernieuwing sprak de Tweede Kamer over het rapport van de commissie Franssen: "Over decentralisatie is nog nooit een vers geschreven". Decentralisatie, het afstoten van overheidstaken naar lagere overheden kan worden onderverdeeld in twee hoofdgroepen: territoriale en functionele decentralisatie.

Onder territoriale decentralisatie wordt verstaan het afstoten van rijkstaken naar provincies en gemeenten. Functionele decentralisatie is het afstoten van overheidstaken naar bestuursorganen werkzaam op een bijzonder terrein van overheidszorg.

Het uitgangspunt van VVD-woordvoerder Annemarie Jorritsma in dit debat was dat decentralisatie geen doel op zichzelf is, maar een middel om de politiek weer dichterbij de burger te brengen. Territoriale decentralisatie van een behoorlijke omvang is voor de VVD het beste middel om lokale politiek weer interessant te maken.

De commissie Franssen stelt voor om taken "praktisch en pragmatisch" over te hevelen. "Ingrijpende blauwdrukken, zoals die in het verleden wel zijn geopperd leiden tot niets", zei de commissievoorzitter. Franssen gaf aan dat veel decentralisatie-pogingen waren gestrand in de stroperigheid van belangengroeperingen, ambtenaren van ministeries en met elkaar strijdende bewindslieden. Daarom wordt gepleit voor het instellen van een regiegroep in de ministerraad, die de verstarring moet doorbreken. De regiegroep moet onder leiding staan van de minister-president. De Kamer nam deze aanbeveling over. De groep is echter in laatste instantie verantwoordelijk schuldig aan de voltallige ministerraad.

Onderwijs

Franssen riep in het debat zijn collega's op om het politiek gevoelige onderwerp

betreffende de rol van de gemeenten in het onderwijs uit de taboesfeer te halen.

Inlichtingen,
Annemarie Jorritsma, 070-3182891

Grijs kenteken

Deze week behandelde de Kamer het wetsvoorstel over de grijs- kentekenregeling. Ook de VVD is een voorstander van het aanpakken van oneigenlijk gebruik van deze regeling. Er is gekozen voor aanscherping van de inrichtingseisen waaraan een auto moet voldoen om als (fiscale) bestelauto te worden aangemerkt en daarmee o.a. vrijgesteld te zijn voor de wet op de Belasting van Personenauto's en Motorrijwielen (BPM). Zo worden, afhankelijk van het marktsegment, eisen gesteld aan de laadruimte, de afscheiding van de laadruimte ten opzichte van het bestuurdersgedeelte (tussenschotten) en de blinding van de laadruimte. In theorie is invoering van het werkelijke gebruik als criterium de meest zuivere aanpak. Om uitvoeringstechnische redenen bleek dit echter niet mogelijk.

Overgang

De VVD heeft bezwaren tegen de overgangsregeling. De verwachting was gewekt dat er een eerbiedigende werking zou zijn voor auto's die nu reeds op een grijs kenteken staan, maar die onder de nieuwe regeling niet meer voor zo'n grijze kentekening in aanmerking komen. In het oorspronkelijke wetsvoorstel was de eerbiedigende werking al beperkt tot de motorrijtuigenbelasting en zou een nieuwe eigenaar na 1 januari 1994 daar niet meer voor in aanmerking komen. Na aandrang van met name CDA en PvdA kwam staatssecretaris Van Amelsvoort (CDA) de afgelopen week met een nota van wijziging die wel een eerbiedigende werking inhoudt, maar tot 1 januari 1995. Daarna zullen alle auto's onder de nieuwe regeling vallen.

COLOFON

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornelje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Ernst van Splunter en Arno Visser, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost fl 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

VVD-woordvoerder Jos van Rey vindt deze periode veel te kort. In de eerste plaats betekent dit voorstel een nieuwe lastenverzwaring voor burger en bedrijfsleven. Een redelijke aanpassings-termijn is dan ook zeker gerechtvaardigd. Daarnaast zal de nieuwe regeling na een jaar worden geëvalueerd en loopt er nog een onderzoek naar integratie van de BPM in de wegenbelasting. De eerbiedigende werking zou daarom minimaal tot 1 januari 1996 moeten gelden. De VVD heeft daartoe een amendement ingediend.

Boete

De VVD zal tevens het Amendement van CDA/PvdA steunen om als er in de laadruimte van een bestelauto personen worden aangetroffen niet over te gaan op een naheffing van de BPM, maar tot oplegging van een boete. Een naheffing zou namelijk tot zeer ongelijke straffen voor een zelfde vergrijp kunnen leiden. Het amendement om voor omvangrijke wagenparken een soepeler overgangsregime in te stellen zal niet worden gesteund. Er is geen reden aan grote bedrijven dit voordeel te bieden, terwijl dat aan het Midden- en Kleinbedrijf wordt onthouden.

De woordvoerder toonde zich ook een tegenstander van de regeling, waarbij auto's op grijs kenteken tot 1 april 1994 kunnen worden omgebouwd zonder verplichte naheffing van BPM. Ombouw is volgens het bedrijfsleven geen reële optie, terwijl de koper va een omgebouwde auto de BPM alsnog moet betalen. Zo'n regeling kan alleen tot onduidelijkheid leiden.

Inlichtingen:
Jos van Rey, 070-3182899

AGENDA

Maandag 22 november a.s. zal Frits Bolkestein spreken in de Streek Schouwburg te Cuijk. Het programma ziet er als volgt uit:

19.00 uur zaal open Streek Schouwburg;

19.30 uur begin avondprogramma
toespraak Dian van Leeuwen
toespraak Frits Bolkestein;

20.15 uur intermezzo door Mang's Maskertheater;

20.30 uur talkshow: Kees Mijnten interviewt Frits Bolkestein,

21.30 uur informeel gedeelte.

De zelfstandige ondernemer

Toespraak Frits Bolkestein voor de Limburgse Organisatie van Zelfstandige Ondernemers (samenvatting)

De zelfstandige ondernemer is bereid risico's te nemen. Hij heeft geen VUT; hij heeft geen WAO. Arbeidsduurverkorting is hem vreemd. De zelfstandige ondernemer weet aan het begin van het jaar niet wat hij in december zal hebben verdiend. Vaak wordt de ondernemer voor zijn inspanningen goed beloond; soms ook niet. Dat zijn de risico's die een ondernemer moet dragen. De dynamiek van de Nederlandse economie is voor een groot deel de dynamiek van het midden- en kleinbedrijf. Van de 450.000 bedrijven in de particuliere sector behoort 97% tot het traditionele MKB. Zij zijn de motor van onze economie.

Waar het grote bedrijfsleven vaak kampt met zijn omvang, worden de kleinere bedrijven soms geplaagd door hun onzichtbaarheid. Als DAF 500 mensen ontslaat is het voorpaginanieuws en is de politiek in rep en roer. Als 1000 kleinere bedrijven elk 5 mensen moeten ontslaan, is de schade veel groter. Maar daarover schrijft geen krant en wordt geen kamervraag gesteld. Ik heb vernomen dat mijn collega Elco Brinkman verleden jaar afwijzend heeft gereageerd op uw suggesties weer te komen tot een staatssecretaris voor het midden- en kleinbedrijf. Dat neemt niet weg dat een zeer belangrijke sector in de economie wel degelijk aparte aandacht van een bewindspersoon nodig heeft. Maar, zal de heer Brinkman hebben gedacht, mijn partij levert voor het MKB toch een geweldige staatssecretaris van Financiën en een minstens even geweldige minister van Economische Zaken. De volgende keer dat de heer Brinkman bij u langskomt, moet u hem eens vragen wat de heren Van Amelsvoort en Andriessen voor het MKB hebben gedaan in de afgelopen vier jaar. Het midden- en kleinbedrijf mag niet van de politieke agenda verdwijnen.

Lastenverzwaring

De Staatssecretaris van Financiën heeft lijdzaam toegezien op de grootste lastenverzwaring sinds het kabinet Den Uyl. Meer dan 10 miljard moesten burger en bedrijf in de afgelopen vier jaar inleveren. De milieueffingen, lokaal en nationaal, gingen met miljarden omhoog. De brandstofaccijnzen en motorrijtuigenbelasting stegen met ruim drie miljard. Het kwartje van Kok was voor vele pomphouders in de grensstreken de doods-klap. Wat blijkt nu uit de miljoenennota '94? Het kabinet is voornemens de accijns op benzine met 11 cent te verho-

gen en de accijns op diesel met nog eens 8 cent. De VVD-fractie heeft een motie ingediend om deze accijnsverhogingen ongedaan te maken. Wij hebben er zelfs de financiering bijgeleverd.

Wat heeft de Minister van Economische Zaken voor het MKB gedaan? Minister Andriessen heeft lijdzaam toegezien hoe de Wet Bodemsanering ongehinderd door het kabinet werd geloodsd. Deze wet behelst dat ondernemers door de staat verantwoordelijk kunnen worden gesteld voor bodemverontreiniging van vóór 1975, toen er nog nauwelijks wetgeving op dit gebied bestond. Zelfs als ondernemers in die tijd volstrekt te goeder trouw hebben gehandeld, wil de Minister ze financieel aansprakelijk kunnen stellen.

Ik hoef u niet te vertellen dat hiermee de beginselen van rechtszekerheid met voeten worden getreden. De staat eigent zich met terugwerkende kracht bevoegdheden toe, waartegen burger en bedrijf zich niet kunnen verweren. Ook het midden- en kleinbedrijf kan hierdoor zwaar worden getroffen. Ik denk alleen al aan de garagehouder, voor wie het haast onmogelijk kan worden zijn bedrijf te verkopen.

Toen minister Andriessen gevraagd waarom hij niet heeft voorkomen dat deze wet door het kabinet is aangenomen antwoordde hij dat hij had verwacht dat de Eerste Kamer wel dwars zou gaan liggen. In de senaat heeft mijn partijgenoot Korthals Altes inderdaad een vlijmscherp betoeg tegen de Wet Bodemsanering gehouden. En de Eerste Kamer is inderdaad dwars gaan liggen. Maar wat er uiteindelijk uitkomt, valt nog te bezien. En het is ronduit beneden alle peil dat deze Minister van Economische Zaken de bescherming van het bedrijfsleven overlaat aan de Eerste Kamer.

Arbeidsmarkt

De VVD is voorstander van een flexibele arbeidsmarkt. Een ondernemer is vaak bang om iemand in dienst te nemen omdat hij ze bij tegenslag of slecht functioneren moeilijk kan ontslaan. Uiteraard dient zeer zorgvuldig met de belangen van werknemers te worden omgesprongen. Maar er moet een goed compromis gevonden worden zodat mensen zonder werk sneller aan werk geholpen worden. De honderdduizenden werklozen in ons land hebben niets aan overmatige ontslagbescherming. Zij hebben belang bij een flexibele arbeidsmarkt.

Wat wij nodig hebben is lastenverlichting. De VVD wil het geld daarvoor vrijmaken door de sociale zekerheid ingrijpend te hervormen. De financiële prikkels tot het aanvaarden van werk moeten fors worden vergroot. Ook willen wij de werknemers meer verantwoordelijkheid geven voor hun eigen sociale zekerheid. Dat kan door invoering van een basisstelsel, waarin de overheid een minimumuitkering garandeert en werknemer zelf moet zorgen voor eventuele aanvullende verzekeringen. Werknemers gaan daarmee wat meer op zelfstandigen lijken. Dan krijgen ondernemers precies wat zij nodig hebben: zelfstandige werknemers.

Bij de behandeling van de verlaging van de vennootschapsbelasting in 1988 heeft mijn collega Jos van Rey een amendement ingediend om tot één tarief van 35% te komen. CDA en PvdA waren tegen. Wij hopen dat na de verkiezingen, wanneer de diverse fracties van nieuw bloed worden voorzien, dit voorstel een beter onthaal zal vinden.

Criminaliteit

Wanneer winkeliers wordt gevraagd wat hun grootste zorg is, krijgen we vaak het antwoord: criminaliteit. Hiervoor is jarenlang te weinig aandacht geweest. De regering is druk doende nieuwe cellen te bouwen en de politie en de rechterlijke macht te reorganiseren. Maar het is allemaal te weinig en te laat. Ik heb daarover tijdens de Algemene Beschouwingen tegen het kabinet gezegd: Je kunt tegen de winkelier die voor de tiende keer is beroofd, niet zeggen dat hij op de reorganisatie van de rechterlijke macht moet wachten. Er is sprake van een noodsituatie en die vraagt dan ook om een noodplan. In ons verkiezingsprogramma hebben wij een fors bedrag uitgetrokken voor de versterking van justitie en politie. Een zichtbare versterking van de politie op straat zal een sterk preventieve werking hebben. Als wij tienduizend politieagenten extra aantrekken, hebben wij relatief evenveel politie als in de landen om ons heen. Dat is geen overdreven eis. Dat moeten we gewoon doen. De VVD wil enkele tienduizenden werkløzen en gedeeltelijk arbeidsongeschikten inzetten ter verbetering van de veiligheidssituatie. Wij denken daarbij aan toezichthouders, huismeesters, conducteurs en conciërges. Dat zijn eenvoudige taken waarmee veel onheil kan worden voorkomen.

Rust en onrust

Jarenlang hebben partijen beloofd de rust te bewaren op het front van de sociale zekerheid. Vaak tegen beter weten in. Laten we er één onderwerp uitlichten. We voeren al tweeënhalf jaar een discussie over de WAO. Want iedereen is het er inmiddels over eens dat 900.000 arbeidsongeschikten een onbetaalbaar en onbeheersbaar probleem is.

Dit CDA/PvdA-kabinet startte die discussie merkwaardigerwijs met het invullen van een bezuinigingsbedrag op de Tussenbalans, zonder aan te geven hoe dat moest worden bereikt. Dat wilde men overlaten aan de schuilkelde van de politiek: een SER-advies moest uitkomst bieden. Toen dat eindelijk kwam, werd het meteen genegeerd. Eén doel werd aldus bereikt: tijd winnen. CDA en PvdA wilden vervolgens de huidige arbeidsongeschikten gelijk met de toekomstige aanpakken. De VVD heeft zich daartegen van meet af aan verzet. Je kunt een brandend huis nu eenmaal niet meer in de verzekering doen.

Toen CDA en PvdA er samen toch niet uitkwamen - als gevolg van de ontstane maatschappelijke onrust - meldde de fractievoorzitter van het CDA zich bij de VVD. Liberalen zijn altijd bereid te helpen problemen op te lossen, en zo gebeurde. Voor het eerst kwamen twee partijen gezamenlijk tot een akkoord waarin én de bestaande gevallen werden ontzien én een deugdelijk systeem voor de toekomst stond omschreven.

De inkt van dat principe-akkoord was nog niet droog of het werd al door het CDA verscheurd. Men zwichtte voor het kabinet. Het roemruchte WAO-debat in februari sloot de CDA-fractievoorzitter af met de opmerking, dat de discussie over de WAO binnen enkele jaren terug zou keren. Maar enkele maanden later voldoet de nieuwe WAO-wet voor het CDA al niet meer. De avond voor de debatten over de uitvoering van de sociale zekerheid zegt de CDA-fractie het vertrouwen daarin op. En de CDA leden van de enquête-commissie geven aan de (tot dusver unanieme) conclusies van hun commissie niet meer te ondersteunen. Blijkbaar had het WAO-compromis voor het CDA alleen het doel het kabinet tijdelijk overeind te houden, en was die WAO-wet veel minder bedoeld het WAO-probleem op te lossen.

Frits Bolkestein

Onderwijs

De verantwoordelijkheid voor schoolgebouwen moet bij de gemeenten liggen. Tijdens de begrotingsbehandeling van het ministerie van onderwijs diende VVD-woordvoerder Jan Franssen een motie in waarin deze uitspraak werd vastgelegd. De motie werd mede-ondersteund door PvdA, D66 en Groen Links. Aan de motie was een pittige discussie vooraf gegaan tussen VVD en CDA.

Het kabinet sloot in het kader van de decentralisatie-impuls eerder dit jaar een akkoord met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Daarin staat dat het beheer van de schoolgebouwen aan de gemeenten wordt overgedragen. Volgens de woordvoerder voerde het CDA achter de schermen de druk op het kabinet steeds verder op om de bijzondere scholen zeggenschap te laten houden over hun gebouwen. Minister Ritzen (PvdA) bezweek onder de druk door er mee in te stemmen dat de gemeenten de zeggenschap over de gebouwen kon 'doordecentraliseren' naar de scholen. De CDA-woordvoerder verdedigde zich door te verwijzen naar het regeerakkoord waarin staat dat aan lagere overheden geen beleidsbepalende dan wel bestuurlijke bevoegdheden gegeven worden. Franssen stelde dat het regeerakkoord een zaak is tussen PvdA en CDA. De uitvoering er van moet in de Tweede Kamer, en nergens anders ter discussie staan.

Basisonderwijs

De woordvoerder stelde dat het basisonderwijs de afgelopen jaren minder aandacht kreeg dan menige andere sector. De afgelopen weken kwam het echter op ongunstige wijze in het nieuws. Het programma van de basisschool is te

overladen en er is niet genoeg aandacht voor de Nederlandse taal, lezen en rekenen. Het multiculturele gehalte van het basisonderwijs is niet goed, er is niet genoeg aandacht voor het jonge kind en er zijn grote problemen bij het geven van onderwijs op maat als antwoord op verschillen tussen leerlingen.

Studiefinanciering

De woordvoerder bracht naar voren dat de studenten in deze kabinetsperiode fors hebben moeten inleveren terwijl de PvdA in de verkiezingscampagne iets anders beloofde. Niettemin is de VVD van mening dat in een nieuwe kabinetsperiode verdere bezuinigingen op de studiefinanciering onontkoombaar zijn. De minister hanteerde een kaasschaaf-methode. De VVD is van mening dat het systeem als zodanig ter discussie moet staan. De minister wil echter het huidige stelsel handhaven en is verheugd over het feit dat de Kamer instemt met de bezuinigingen.

Terugblik

In een terugblik op de kabinetsperiode van minister Ritzen constateerde de woordvoerder dat de bewindsman een zigzag-koers had gevolgd waar hij niet altijd goed raad mee wist. Met staatssecretaris Wallage was de VVD het lang niet altijd eens maar de lijn die hij voorstond was altijd duidelijk. De minister heeft te veel naar incidentele dekking op zijn begroting gezocht. Hij vulde de gaten, waar een structurele oplossing op zijn plaats zou zijn geweest.

Inlichtingen: Jan Franssen, 070-3182886

Sociale Zekerheid

VVD-woordvoerder Robin Linschoten is op hoofdlijnen tevreden met de uitkomst van het debat dat afgelopen week werd gevoerd over de conclusies en aanbevelingen uit het rapport van de commissie Buurmeijer. De commissie had tot taak het hele sociale zekerheidsstelsel en de rol van Kamer, regering en uitvoeringsorganen tegen het licht te houden. De VVD vindt dat de commissie gedegen werk heeft verricht en waardeert de brede aanpak waarvoor is gekozen. Volgende week debatteert de Kamer met de regering over de aanbevelingen van de commissie. De fractievoorzitters zullen dan het woord voeren.

Ziektewet

De VVD steunt het voorstel de Ziektewet af te schaffen. De commissie heeft de aanbeveling gedaan in de wet de verplichting op te nemen dat de werkgever het loon van een zieke werknemer gedurende anderhalf jaar doorbetaalt op ten minste het niveau van het wettelijk minimumloon. De werkgever wordt dus verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. De VVD heeft wel moeite met de termijn van 78 weken. De woordvoerder vindt dit aan de lange kant.

Werkloosheidswet

In het rapport staat een aanbeveling om de Werkloosheidswet aan te scherpen. Er wordt gepleit voor een sollicitatieplicht met een dwingend karakter en strengere sancties als men hieraan niet voldoet. Er moet één instantie komen die zowel uitkeringen verstrekt en zich bezighoudt met begeleiding en bemiddeling van werkzoekenden. Deze taken worden nu verricht door de bedrijfsverenigingen en het Regionale bestuur voor de arbeidsvoorziening (arbeidsbureau). In de praktijk werken die twee organisaties langs elkaar heen. Over de bestuurlijke vormgeving van de nieuwe instantie moet nog goed worden nagedacht zo stelde de woordvoerder.

Sociale-verzekeringsraad

Een andere aanbeveling pleit de opheffing van de sociale-verzekeringsraad. Het toezicht op de nieuwe Arbeidsongeschiktheidsregeling (AR) en de WW moet berusten bij een Sociale-verzekeringskamer. Deze moet bestaan uit door de Kroon benoemde, onafhankelijke leden. Deze verzekeringskamer krijgt ook de bevoegdheid de hoogte van de sociale premies vast te stellen. De minister van sociale zaken verliest deze bevoegdheid. De VVD heeft op deze maatregelen al geruime tijd aangedrongen.

WAO

Het meest verdeeld was de Kamer over de aanbevelingen die de commissie had gedaan ten aanzien van de WAO. De commissie had aanbevolen om de WAO alleen te laten gelden voor mensen die voor ten minste tweederde arbeidsongeschikt zijn. Werknemers die niet voor meer dan tweederde arbeidsongeschikt zijn moeten door de werkgever in dienst worden gehouden, zo stelt de commissie voor. De PvdA was altijd tegen dit voorstel, het CDA sloot zich tijdens het debat bij deze opstelling aan. Ook de VVD heeft moeite met dit voorstel omdat het als gevolg heeft dat gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid niet meer zal voorkomen. De nieuwe AR wordt dan als het ware een lege huls. Het CDA gaf in het debat ook aan de oude gevallen op hun uitkering te willen korten. De VVD is hier altijd op tegen geweest, omdat je een "brandend huis" niet kunt verzekeren. Robin Linschoten toonde zich tijdens het debat verbaasd over de opstelling van het CDA. Aan het begin van dit jaar koersten CDA en VVD af op een akkoord over de WAO. Het akkoord hierover werd toen door het CDA verscheurd omdat de PvdA met een kabinetcrisis dreigde. De woordvoerder stelde dat het CDA weer terug bij af is. De VVD ziet in plaats van de WAO liever een basisuitkering en een individuele verantwoordelijkheid m.b.t. een mogelijk hogere uitkering via een particuliere verzekering. Een basisstelsel wil zeggen dat de overheid een basisuitkering garandeert bij ziekte, arbeidsongeschiktheid of werkloosheid. Mochten werknemers behoefte hebben aan verzekering van een groter inkomen, dan dienen zij daarvoor zelf te zorgen via hun bedrijf of via een particuliere verzekering.

Inlichtingen,
Robin Linschoten, 070-3182895.

Nabestaanden wet

Staatssecretaris Wallage (PvdA) van Sociale Zaken moet zich binnen het kabinet opnieuw beraden over de nabestaandenwet. De Tweede Kamer keurde de afgelopen week een zogenaamde novelle, een aanvullend wetsvoorstel dat ingediend wordt nadat de Eerste Kamer heeft aangegeven het met een wet niet helemaal eens te zijn, af. In deze novelle, die het mogelijk moest maken de Algemene Nabestaandenwet

(ANW) door de Eerste Kamer te loodsen, worden gehuwden en ongehuwd samenwonenden op de zelfde manier gelijk behandeld als in de overige sectoren van de sociale zekerheid. Het kabinet vindt dat uit materiële criteria moet blijken dat mensen samenwonen. Dat kan bijvoorbeeld worden bewezen door dat twee partners samen een huis hebben gekocht. De Eerste Kamer is het hier niet mee eens en wil dit vervangen door formele criteria, zoals een notarieel contract.

Precedent

VVD-woordvoerder Henk van Hoof bracht in de Kamer naar voren dat een algemene discussie over dit onderwerp nog moet volgen. Er is immers van de zijde van de regering een wetsvoorstel te verwachten naar aanleiding van de voorstellen van de commissie-Kortmann. Aan de hand daarvan moet naar de mening van de VVD-fractie de discussie gevoerd worden of en zo ja hoe in alle relevante sociale zekerheidswetten de gelijke behandeling van samenlevingsvormen moet worden aangepast. Het is niet goed daarop vooruit te lopen en een precedent te scheppen, zo stelde de woordvoerder. Het ad hoc afwijken met een regeling in de ANW, die afwijkt van de overige regelgeving in de sociale-zekerheidswetgeving op dit punt is verkeerd. Bovendien laat de nu voorgestelde aanpassing te veel ruimte voor de calculerende burger die selectief inkopen doet in de overheidswinkel.

Inlichtingen,
Henk van Hoof, 070-3182885.

Colofon

De VVD-Expressie is een uitgave van de "Mr Annelien Kappelyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Ernst van Splunter en Arno Visser, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expressie wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost fl 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Leraren

Er moet meer geld beschikbaar komen om het leraarsberoep te vernieuwen. De Tweede Kamer overlegde afgelopen week met minister Ritzen van Onderwijs (PvdA) over het rapport van de commissie van Es over de toekomst van het leraarsvak. De hele Kamer is van mening dat de 385 miljoen gulden die het kabinet daarvoor beschikbaar wil stellen niet genoeg is. Woordvoerder Franssen prees zich in dit verband gelukkig met het ontwerp-verkiezingsprogramma van de VVD waarin voor de komende jaren extra geld voor onderwijs in het vooruitzicht wordt gesteld naast een extra ombuiging op het terrein van de studiefinanciering. "Binnen de financiële injectie heeft het uitvoering geven aan de ideeën in het rapport van de commissie-Van Es absolute prioriteit", zo stelde de woordvoerder.

Keuzen

De VVD is van mening dat er duidelijke keuzen moeten worden gemaakt uit de aanbevelingen die de commissie Van Es in haar rapport heeft gedaan. Prioriteit moet worden gegeven aan de vermindering van de taakbelasting; bij het aantal uren dat wordt lesgegeven en bij het voeren van een ouderen- en jongerenbeleid. Onder het laatste wordt verstaan de ruimte voor jonge leraren om zich geleidelijk alle vereiste bekwaamheden te verwerven en de mogelijkheid voor oudere docenten om in het onderwijs werkzaam te kunnen blijven zonder dagelijks de hitte van de troepen te hoeven voelen. Hierdoor wordt ook een terugdringing van ziekteverzuim, bestrijding van inactiviteit en terugdringing van het aantal wachtgelders bewerkstelligd. Met de VVD zijn ook de andere partijen van mening dat er voor deze periode geen extra uitgaven kunnen worden gedaan.

Sabbatsjaar

De commissie Van Es heeft ook het plan gelanceerd om leraren een aantal jaren te laten sparen om er op een gegeven moment een langere periode tussen uit te kunnen gaan. Dit sabbatsjaar, vindt de VVD, heeft aantrekkelijke kanten. In de komende periode heeft het echter een wat lagere prioriteit, zo stelde de woordvoerder. Als partijen hierover in het arbeidsvoorwaardenoverleg afspraken willen maken is dat uitstekend, maar dan wel zonder extra geld van de overheid aan te wenden, zoals de PvdA wil. Minister Ritzen was van mening dat de scholen het opfrisverlof zelf moeten betalen. Het geld dat scholen uitsparen door het ziekteverzuim terug te dringen moet er voor worden aangewend.

Inlichtingen, Jan Franssen, 070-3182886

Omroep

Kleine, lokale omroepen, moet naast de mogelijkheid op de kabel uit te zenden ook het gebruik van etherfrequenties worden toegestaan. Dat is de uitkomst van het overleg dat minister d'Ancona (PvdA) van Welzijn Volksgezondheid en Cultuur voerde met de Tweede Kamer. De minister wilde de etherfrequenties uitsluitend beschikbaar stellen voor commerciële omroepsinitiatieven als lokale en regionale omroepen niet gaan samenwerken. De VVD wil dat er zowel via de kabel als via de ether ruimte is voor commerciële omroep op regionaal en lokaal niveau. Als etherfrequenties schaars zijn moeten provincies en gemeenten in samenspraak met hun omroep hierover kunnen beslissen, waarbij de publieke functie van de omroep voorop moet staan.

Decentralisatie

Woordvoerder Dick Dees vroeg zich in de UCV af waarom de minister het principe van de decentralisatie heeft verlaten en waarom zij er voor kiest de lokale omroep landelijk te willen regelen. Zeker als er geen landelijke financiële middelen voor plaatselijke omroepen beschikbaar zijn bepleit de VVD, dat de beslissingen over lokale omroep aan de gemeenten worden overgelaten. Uitgangspunten voor de VVD zijn:

1. Op de kabel is zowel publieke als commerciële lokale omroep mogelijk en wenselijk.
2. De gemeente beslist over instandhouding van lokale publieke omroep via de kabel en/of ether en draagt financieel bij uit eigen middelen en in onze opzet of er lokale omroep is met een publiek karakter. Het Commissariaat voor de media moet de zendtijd toewijzen om de redactionele en journalistieke onafhankelijkheid te waarborgen.

Reclame moet voor de lokale omroep tot de mogelijkheden blijven behoren. Allerlei voorschriften van het Rijk, zoals opgenomen in de Mediawet dienen te vervallen vanuit het principe: als u niet betaalt, dan moet u ook niet bepalen.

Inlichtingen: Dick Dees, 070-3182917

Binnenlandse Zaken

Onlangs ontstond bij de begrotingsbehandeling van het ministerie van Binnenlandse Zaken in de Tweede Kamer een discussie over het voornemen van het kabinet om de investeringsimpuls voor gemeenten, zoals eerder overeengekomen in een bestuursaccorder met de VNG, in 1994 op een andere wijze vorm te geven. In strijd met de gemaakte afspraken kiest de regering er voor 50 miljoen extra te besteden aan de stedelijke knooppunten. Het geld wordt niet over alle gemeenten verdeeld. In de loop van het debat werd duidelijk dat het kabinet een beleidswijziging voorstaat die niet met de betrokken partijen is overeengekomen. Het resultaat is een ongelukkige situatie, waarin enerzijds verwachtingen worden gewekt en anderzijds afspraken niet worden nagekomen. De VVD heeft het kabinet in een motie gevraagd om voor 1994 vast te houden aan het eerder met de VNG gesloten bestuursaccorder.

Inlichtingen:
Nellie Verbugt, 070-3182892.

Congres "de gelijkwaardigheid van leefvormen"

Op vrijdag 4 en zaterdag 5 februari 1994 wordt het jaarlijks congres van de "Vrouwen in de VVD" gehouden. Het thema is "de gelijkwaardigheid van leefvormen". De organisator wil hierbij de voor de positie van de vrouw relevante aspecten belichten.

Spreekers zullen onder meer zijn:

- mevrouw mr R.A. Haverhoek (advocaat-procureur)
- de heer prof. mr. S.C.J. Kortmann (hoogleraar Burgerlijk Recht KU Nijmegen)
- de heer prof. mr. J.C.M. Leijten (advocaat-generaal Hoge Raad)
- mevrouw mr. C.M.T. Moolheuysen-Fase (voorzitter Nederlandse Gezinsraad)

Het congres vindt plaats in Lunteren in het congrescentrum De Blijje Werelt.

U kunt zich voor dit congres opgeven bij: A. Voets-de Wit, Beukenweg 21, 6881 CK Velp, tel. 085 - 619115.

Commissie Buurmeijer

Deze week vond in de Tweede Kamer het debat plaats over de rapporten die de Enquêtecommissie Sociale Zekerheid (commissie Buurmeijer) heeft uitgebracht. Margreet Kamp en Henk van Hoof maakten deel uit van de commissie. Met hen blikken wij terug op het werk van de commissie.

Is de commissie ontstaan uit een gevoel van onbehagen, een idee dat de problemen onoverzienbaar waren?

Ja, de directe aanleiding was een rapport van de Algemene Rekenkamer. In dit rapport stond dat het toezicht op de uitvoering van de sociale zekerheid door de bedrijfsverenigingen te wensen overliet. Voor de VVD, D66 en Groen Links was dat aanleiding om te vragen of de uitvoeringsorganisatie van de sociale zekerheid niet eens tegen het licht zou kunnen worden gehouden. Het gevoel van onbehagen bestond al langer.

De enquête kende een lange aanloop.

Ja, er kwam een voorbereidingswerkgroep om te bepalen of er genoeg inzicht in de materie was om een oordeel te kunnen vellen. Gevolg was dat al snel duidelijk was dat het overzicht ten ene male ontbrak. Vervolgens werd een commissie voor het verdere onderzoek ingesteld. Deze commissie had al snel in de gaten, dat een diepgaander onderzoek nodig was en gaf een voorstel voor een nadere uitgewerkte onderzoeksopdracht en de suggestie om een parlementaire enquête te houden. Zo werd de commissie ingesteld. Daarna trad er een lange periode van stilte in. In deze periode werd een staf uitgekozen en werden er onderzoeksbureaus geselecteerd. Henk van Hoof oriënteerde zich onder andere binnen de VVD en sprak met Loek Hermans, oud-voorzitter van de paspoort-enquêtecommissie, met collega's die eerder van een enquêtecommissie deel uitmaakten en met de woordvoerders van de VVD op het terrein van de sociale zekerheid. Tenslotte bepaalde de commissie het onderzoeksterrein.

Daarna trad de fase in van het veldwerk. De onderzoeksbureaus en de staf gingen aan de slag. Zij gingen o.a. bij de uitvoeringsorganen en op het ministerie van sociale zaken kijken. Bij dit werk hield de commissie de vinger aan de pols. Er kwamen tussenrapportages. Aan de hand daarvan werden de vragen bijgesteld, andere onderwerpen opgeworpen en langzamerhand kregen wij zicht op de zaak. De uitkomsten waren verschillend. Het kwam voor dat het beeld overeen kwam met wat wij verwachtten. Soms was het erger dan wij hadden gedacht.

Maar het kwam ook voor dat de uitkomsten totaal verschilden van eerdere veronderstellingen. Uiteindelijk werden er op basis van werkrapportages voorlopige bevindingen geformuleerd. Deze vielen grofweg in twee categorieën uiteen. Wij keken enerzijds langs de lijn van de wetgeving, de ontstaansgeschiedenis van de wet, de bedoelingen van de wetgever en de uitvoerbaarheid ervan, met als voorname ontwikkeling de stelselherziening in de jaren '80. Dat was de ene categorie. De andere kant was de uitvoeringszijde en de omgevingsfactoren van het sociale zekerheidsstelsel. Het gevaar moest worden vermeden dat er niet zou worden gekeken naar de politieke kant van de zaak en het accent alleen zou komen te liggen op de uitvoering.

Circleerden er toen al namen voor de verhoren?

Ja, er was voldoende materiaal voor voorlopige conclusies en op basis daarvan konden we mensen gaan benaderen. De onderzoeksbureaus hebben honderden mensen gesproken. Op grond van die gegevens hebben wij voorgesprekken gevoerd. Toen dat achter de rug was konden wij de probleemstellingen opnieuw tegen het licht houden.

Waren de uiteindelijke verhoren bevestigend of kwamen er ook nieuwe feiten naar voren?

Een heel enkel keertje was er nog wel eens een verrassing. We bereidden ons goed voor op de interviews. Hele rijen vragen waren ter beschikking. Overigens gingen de leden die het verhoor afnamen daar verschillend mee om. Sommigen hielden zich strikt aan de lijst, anderen waren er wat losser in. Over het algemeen kregen we bevestigd wat uit onderzoek was gebleken en wat we in de voorgesprekken hadden beluisterd. Maar het kwam ook voor dat men in het verhoor niet wilde zeggen wat in het gesprek vooraf naar voren was gekomen.

Sommige personen werden vaker verhoord?

Ja, omdat ze twee functies in de sociale zekerheids sfeer hadden uitgeoefend. Zo hadden we Elske ter Veld in haar functie als kamerlid en als staatssecretaris.

Toen de verhoren waren afgenomen kwam de rapportage.

We werkten op basis van concepten en overlegden, zowel met commissieleden onderling als met de voorzitter. Inmiddels was de vraag naar voren gekomen of we het alleen bij conclusies trekken zouden laten. Er waren knelpunten in de sociale zekerheid die

voortaan voorkomen moesten worden. Als feiten zeer duidelijk waren rond die knelpunten dan vloeide daar uit voort dat er ook aanbevelingen moesten komen om de problemen op te lossen. Als we een aanbeveling opstelden moest die naar onze mening aan twee criteria voldoen. Er moest duidelijk aansluiting zijn bij de ervaringen van de commissie en er moest brede steun zijn voor de aanbeveling. En dat is ook zo gebeurd.

Er is ook een duidelijke VVD-inbreng?

Ja, het organisatiemodel uitvoeringsorganen sociale zekerheid zoals dat vorig jaar, door VVD, D66 en Groen Links is opgesteld, is bijna in zijn geheel terug te vinden in het rapport. Overigens hebben de VVD-leden in de commissie als smaldeel met elkaar opgetrokken. Margreet Kamp, Broos van Erp, Benk Korthals en Henk van Hoof hebben voortdurend overleg gehad. Het algemene uitgangspunt is positief getint. De commissie Buurmeijer heeft voorstellen gedaan met het uitgangspunt: "Wat kunnen mensen nog verdienen". Op basis hiervan kan men een uitkering krijgen. Dat is een heel ander uitgangspunt dan bijv. "Voor hoeveel procent is iemand afgekeurd?". Bij de ziekwet is de verantwoordelijkheid volledig verschoven naar de werkgever én de werknemer. De werkgever moet de werknemer tenminste het wettelijk minimumloon doorbetalen. De overheid geeft dus geen uitkering meer. De werkgever heeft er dus belang bij om goede arbeidsomstandigheden te creëren. Werkgever en werknemer hebben de mogelijkheid tot aanvullend verzekeren. Aan beide kanten zijn er prikkels om het ziekteverzuim tegen te gaan. De WAO komt in het commissievoorstel te vervallen. Er komt een regeling voor de échte gevallen de Arbeidsongeschiktheidsregeling. Die AR is geen middel om mensen, die bijvoorbeeld bij een bedrijfsreorganisatie op straat zijn komen te staan, massaal in onder te brengen. Er is op zich nog wel een hoog uitkeringsniveau aanbevolen, maar in het rapport is de opening gemaakt naar het basisstelsel zoals dat door de VVD wordt bepleit.

Is er tevredenheid over het uiteindelijke resultaat?

Er ligt een resultaat waar iedereen in de commissie goed mee uit de voeten kan. Voor de ene partij is het natuurlijk moeilijker dan voor de andere en er zijn ook wel compromissen gesloten, maar de uitkomst is zodanig dat wij, leden van de enquête-commissie op heel veel terreinen tevreden kunnen zijn.

27 november 1993

Ongebroken lijn

Er is een groep burgers in ons land waarvan ik het gevoel heb dat zij meer aandacht verdienen dan zij krijgen. Het zijn mensen die als zij werkloos worden, geen recht hebben op de WW. Als zij arbeidsongeschikt worden komen zij niet in aanmerking voor de WAO. Arbeidsduurverkorting kennen zij niet; vaak werken zij 60 of meer uren per week. Van de VUT hebben zij nog nooit gehoord; hun pensioen moeten zij op eigen houtje verzorgen. Sommigen werken zelfs nog als zij ouder dan zeventig zijn. Als zij 's-morgens opstaan weten zij nog niet hoeveel zij die dag zullen verdienen. Hun gemiddeld jaarinkomen is boven modaal, maar velen komen nauwelijks boven het minimum uit.

U begrijpt natuurlijk al over welke groep burgers het gaat. Ik heb het over de zelfstandigen: de warme bakker, de garagehouder, de eigenaar van de kledingzaak en de groenteboer op de hoek. 400.000 zijn het er in het totaal in ons land. 400.000 hardwerkende mensen: mannen én niet te vergeten vele vrouwen. De emancipatie van de vrouw was in het kleinbedrijf al een feit toen dolle mina nog in de wieg lag te trappelen. Veel buitenstaanders denken bij ondernemers alleen aan hoge inkomens en dikke lease-auto's. Wat vergeten wordt is de enorme inspanning die zelfstandigen moeten leveren en het vaak karige uurinkomen dat daar tegenover staat. Zelfstandigen zijn bovendien mensen die risico's durven nemen. En dan heb ik het niet alleen over het ondernemersrisico. Zij aanvaarden ook verantwoordelijkheid voor een gedeelte van hun sociale zekerheid. Zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid zijn eigenschappen die een ondernemer niet kan missen. De VVD heeft voor deze eigenschappen gedurende de 45 jaar dat zij bestaat altijd waardering gehad. Het zijn ook uitgangspunten van de VVD. Met betrekking tot de hervorming van de verzorgingsstaat trekken wij deze lijn door.

Frits Bolkestein

Sociale Zekerheid (2)

De afgelopen week rondde de Tweede Kamer de discussie over het rapport van de commissie Buurmeijer af die de rol van de sociale zekerheid in brede zin onder de loupe heeft genomen. Tijdens dit debat werd door de fractievoorzitters het woord gevoerd.

VVD-fractievoorzitter Frits Bolkestein stelde dat de filosofie van de Goede Mens, een gangbare opvatting in de jaren zeventig gelukkig plaats heeft gemaakt voor een realistisch mensbeeld. Daarop moet het sociale zekerheidstelsel worden gebaseerd.

Een tweede algemeen gezichtspunt is dat er een institutioneel belang is voor de uitvoeringsorganisaties om veel uitkeringsgerechtigden te hebben. Met de groei van deze groep groeide immers ook de betekenis van de organisatie. De fractievoorzitter sprak afkeurende woorden over de rol van de sociale partners. Zij hebben herziening van de uitvoering van de sociale verzekeringen lang tegengehouden. Dat was mogelijk omdat het kabinet hen te vriend wilde houden. Er werd teveel macht bij deze groep gelegd. De les hieruit moet zijn dat de politiek niet alleen het primaat moet willen hebben maar dat ook moet uitoefenen. Het kabinet moet leiden en niet volgen.

De overlegeconomie liep vast omdat **belangenbehartiging, advisering, overleg en uitvoering** in de loop van 40 jaar in elkaar verstrengeld zijn geraakt. Sociale partners behartigden hun belangen in de Stichting van de Arbeid en de Verzekeringsraad, voerden uit in de bedrijfsverenigingen en hun federatie. Willen wij Nederland moderniseren en gereed maken voor de internationale concurrentie van de volgende eeuw, dan moeten wij verschillende functies uit elkaar halen.

De fractievoorzitter waarschuwde voor een te snelle invoering van kerndepartementen zoals

bepleit in het onlangs gehouden debat over de reorganisatie van de rijksoverheid in het kader van het rapport van de commissie Deetman. Het ministerie van Sociale Zaken was zo'n departement. Bezig met het maken van beleid en het formuleren van wetten maar zonder voeling met de praktijk.

De Tweede Kamer faalde eveneens. Ze was óf verdeeld, óf passief óf eensgezind in het blokkeren van wijzigingen. Er werd veel geroepen maar er gebeurde niets. Moeten de leden van de Tweede Kamer meer in het wereldje van deskundigen integreren? Aan de ene kant is er het voordeel dat de Kamerleden dan de Haagse kaasstolp kunnen verlaten en andere aspecten van de samenleving leren kennen. Gevaar is echter dat zij zich teveel gaan identificeren met deelbelangen zodat hun onafhankelijkheid in het gedrang komt. Frits Bolkestein vindt dat Kamerleden afstand moeten kunnen bewaren, zodanig dat het algemeen belang voorop blijft staan, en zij zonder enige schroom hun mening kunnen blijven geven.

Op het punt van de **uitvoering van de sociale zekerheid** heeft de enquêtemissie aanbevelingen gedaan die goedgekeurd parallel lopen met het voorstel van VVD, D66 en Groen Links op 6 juli 1992. Dat houdt in: regionale uitvoering van de sociale zekerheid, uitvoering ervan door een zelfstandig bestuursorgaan in plaats van de bedrijfsverenigingen, één loket voor sociale zekerheid, arbeidsbemiddeling en scholing. Hierover diende PvdA fractievoorzitter Wöltgens een motie in die op steun van een meerderheid in de Kamer kan rekenen. Al snel in het debat ontstond onenigheid over de WAO. Het CDA verscheurde in januari van dit jaar o.a. een accord over deze kwestie dat

Vervolg op pagina 2

Buitenlandse zaken

Na de val van de Berlijnse Muur ontstond in 1989 euforie. Begrijpelijk en terecht, zo stelde VVD-woordvoerder Frans Weisglas bij de behandeling van de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, "want dat was een fantasische en historische gebeurtenis". Maar nu is die euforie omgeslagen in onzekerheid, onduidelijkheid en instabiliteit. In de eerste plaats in Europa, waar één Europees buitenlands beleid gewenst is. Dit komt echter niet tot stand door gebrek aan een gemeenschappelijke wil en een gemeenschappelijk belang. Daardoor krijgen Frankrijk en Duitsland steeds de kans hun wil door te drijven. Nederland moet blijven werken aan die Europese buitenlands/politieke rol, door constructief op consensus gericht beleid, onder meer door goede en tijdige contacten met alle relevante EG-partners.

VS-Europa

Onzekerheid en onduidelijkheid is er ook in de buitenlandse politiek van de Verenigde Staten en in de verhouding

Vervolg van pagina 1

met de VVD was gesloten. CDA-fractievoorzitter Brinkman deed veel stof opwaaien door in het debat opnieuw met een ander standpunt, het vierde in 2½ jaar tijd, zo stelde Frits Bolkestein over de arbeidsomgeschiktheid te komen. Bolkestein vroeg, in een intermediairpositie tussen Brinkman en Wallace opheldering over deze gang van zaken. Deze werd uiteindelijk door de staatssecretaris verstrekt. Ambtenaren van het ministerie van sociale zaken publiceerden in de afgelopen maanden een stuk, de zogenaamde "terreinverkenning" met daarin vervat een gedachte om de bestaande gevallen in de WAO niet te ontzien omdat de huidige wetgeving niet blijkt te helpen. In het kabinet, mede door druk van PvdA bewindslieden was hiervoor echter geen steun. In een spreekbeurt in Groningen verwoorde Brinkman daarop het vierde CDA-standpunt betreffende de WAO. Tenslotte diende de fractievoorzitter namens de VVD een motie in waarin wordt gevraagd de vaststelling van de sociale premies in handen te stellen van onafhankelijke Centrale Fondsen. De politiek moet daar niet aan te pas komen om het gevaar te vermijden dat inkomenspolitiek wordt bedreven met de sociale premies.

VS/Europa. De VS neemt duidelijk afstand van Europa en wil dat Europa veel meer zelf haar problemen oplost. De trans-Atlantische samenwerking in de NAVO blijft echter van groot belang. Niet alleen uit "ideologische" overwegingen, maar vooral omdat wanneer het er op defensie terrein echt op aan komt, Europa het gewoon niet kan zonder de VS. Daarom moet Europa een positieve bijdrage leveren aan verbetering van de verhouding met de VS, onder meer door Europese veiligheids-samenwerking binnen de NAVO. De Nederlandse reactie op de verwijdering tussen Europa en de VS moet overigens niet een concentratie op Duitsland zijn, zoals het CDA bepleit, maar het per onderwerp smeden van allianties met een aantal grote en/of kleinere landen.

Balkan

Onmacht en onzekerheid ook wat betreft ex-Joegoslavië. De woordvoerder zei dat we één jaar en tienduizenden doden, gewonden en vluchtelingen verder zijn, maar in wezen is er niets veranderd sinds de vorige begrotingsbehandeling. Daar mogen we niet in berusten. Hij herhaalde er de kernpunten van VVD-beleid, gericht op humanitaire hulp; een diplomatieke maar zo nodig militaire oplossing om de oorlog te beëindigen en het niet toegeven aan etnische zuivering en geweld.

Lobby

De woordvoerder sprak zijn afkeuring uit over de gang van zaken rond de kandidatuur van oud-minister Braks voor de topfunctie bij de FAO. Er is sprake van een te goedgelovige regering die tegen de stroom van berichten in van mening bleef dat haar kandidaat ver zou komen en die niet luisterde naar adviezen van onder meer haar eigen diplomatieke posten. Dit had voorkomen kunnen worden, waarbij het uitermate vreemd is dat de Ministers Lubbers en Pronk achteraf verklaarden dat ze nooit iets hadden gezien in het succes van de kandidatuur-Braks.

Tenslotte zei Frans Weisglas dat het hem niet zou verbazen indien Minister Kooijmans volgend jaar weer achter de regeringstafel zou staan. Wat de VVD betreft met een staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking aan zijn zijde, omdat het onjuist is dat de huidige Minister voor Ontwikkelingssamenwerking zich steeds meer als een tweede Minister van Buitenlandse Zaken profileert. Dat is slecht voor de gewenste eenheid van het buitenlands beleid.

Inlichtingen:
Frans Weisglas, 070-3182903.

Defensie

Vier jaar minister Ter Beek en een gewijzigde internationale veiligheids-situatie laten een krijgsmacht midden in het proces van afslanking en herstructurering na. Afslanking vanwege de verdwenen Oost-West tegenstelling, herstructurering omdat crisisbeheersing en het afschaffen van de dienstplicht een ander soort krijgsmacht vragen. Ook de VVD is voorstander van een vergaande omvorming binnen de Defensie-organisatie, verkleining, professionalisering, verhoging van mobiliteit en decentralisatie, zowel qua financiën als taakstelling. Maar wel de doelstelling en taken en niet de bezuinigingsdrift als leidraad. VVD-woordvoerder Sari van Heemskerck bracht dit naar voren tijdens de begrotingsbehandeling van het ministerie van Defensie.

Tekorten

Het gebrek aan financiële flexibiliteit werd door de VVD vele malen onderstreept maar het probleem werd altijd weggewuifd door de minister. De problemen die zich de afgelopen weken op dit terrein hebben voorgedaan tonen echter wel degelijk aan dat de minister te optimistisch is geweest. De structurele tekorten worden nu net als de investeringen gewoon vooruitgeschoven. Inzet van het debat was dan ook hoe de kernpunten van de Prioriteitennota overeind kunnen worden gehouden en uitgevoerd. De voor de VVD zo belangrijke toevoegingen als de vijfde mobilisabele brigade en het derde parate bataljon mariniers spelen in dit verband een grote rol. De VVD heeft de minister verzocht om nu met spoed de nieuwe plannen voor de legervorming naar de Kamer te sturen.

Inzet

Hoewel er door de ingrijpende herstructurering een zware wissel op het personeel wordt getrokken, blijkt toch dat de inzet van onze militairen in het buitenland voor VN- en andere risicovolle taken optimaal is en daarom des te meer valt te waarderen. Het VVD-voorstel om met een aantal gelijkgerichte landen (bv. Canada en Engeland) initiatieven bij de VN te ontwikkelen om de bedrijfsvoering van peace-keeping operaties beter te laten verlopen werd zeer welwillend door de minister geaccepteerd. Bij de plannen om tot een Nederlands-Duits legerkorps te komen heeft de VVD van het begin af aan aangedrongen op evenredigheid in de deelname. De verschillen op sociaal/personeelsterrein maar ook op het gebied van het

Vervolg op pagina 3

Betuwelijn

De VVD-fractie heeft in een uitgebreide commissie vergadering afgelopen maandag met minister Maij-Weggen (CDA) van Verkeer & Waterstaat over de Betuwelijn gepleit voor uitstel van de beslissing van de aanleg. Het uitstel kan gebruikt worden om mogelijkheden te onderzoeken voor aanleg van de spoorlijn in een tunnel of V-polder. Woordvoerder Jan Dirk Blaauw pleitte voor meer aandacht voor de aanleg ondergronds.

Derde dimensie

"Wil een dichtbevolkt land als Nederland, en dan in het bijzonder in de stedelijke gebieden en in de Randstad waar ruimtegebrek bestaat met de ruimte een goed beleid voeren dan zal de derde dimensie in alle volledigheid moeten worden ingezet. Als we dat doen is het niet meer nodig het wiel uit te vinden. De gehele Betuweroute onder de grond leggen is niet noodzakelijk, zeker 45 kilometer kan op of in het maaiveld worden aangelegd". De woordvoerder nam afstand van de uitspraken van premier Lubbers die vorige week in de Eerste Kamer verklaarde dat de extra wensen van de Tweede Kamer niet meer dan enkele honderden miljoenen gulden mogen kosten, boven de 6,4 miljard gulden die het kabinet heeft begroot.

Geluidshinder

"De VVD-fractie constateert dat al op voorhand de financiële ruimte is beperkt voor duurdere, maar betere alternatieven. Wat nu op tafel ligt is de aanleg van een conventionele spoorlijn, waar op sommige punten iets is aangepast wegens mogelijke geluidshinder, maar daar blijft het dan ook bij", zo stelde de woordvoerder. CDA en PvdA

Vervolg van pagina 2

materieel en qua structuur dienen nauwlettend in het oog te worden gehouden. De minister zegde dan ook toe de Kamer periodiek op de hoogte te houden. Het nieuwste M-fregat HM Karel Doorman is vorige week uitgevaren voor haar halfjaarlijkse periode in de West. Het sensor-, wapen- en commando-systeem (SEWACO) werkt nog niet, het zal pas volledig beproefd zijn in 1995. Wordt dit ons toekomstbeeld, een schitterend ontworpen en gebouwd marineschip wat alleen maar kan varen en niet schieten?

willen ruim één miljard gulden extra uit-trekken voor de aanleg van de spoorlijn, o.a. 200 miljoen voor terugdringing van de geluidshinder van 60 naar 57 decibel. De VVD wil de overlast tot 50 decibel beperken. De minister gaf aan dat er geen ruimte is voor extra uitgaven. Op 6 december wordt het debat voortgezet en moet de Kamer zich definitief uitspreken over de aanleg van de lijn.

Inlichtingen:

Jan Dirk Blaauw, 070-3182886.

Nutricia

De afgelopen week beantwoordden de staatssecretarissen Simons (PvdA) van WVC en Gabor (CDA) van Landbouw, Natuurbeheer & Visserij vragen van Len Rempt Halmmans-de Jongh betreffende de verontreiniging van babyvoeding bij Nutricia.

Vreemde smetten

Gabor stelde dat Nutricia er in principe van uit kan gaan dat door de Rijksdienst voor de keuring van vee en vlees (RVV) gekeurd en gecertificeerd vlees als grondstof voor babyvoeding van vreemde smetten vrij is. Als de RVV vlees goedkeurt is het vrij voor de handel en kan het verder verwerkt worden in bijvoorbeeld een uitsnijderij. Deze wordt dagelijks door de RVV gecontroleerd aan de hand van een checklist, waarbij wordt nagegaan of voldaan is aan de eisen betreffende hygiëne en de werkwijze. Als er geen tekortkomingen zijn geconstateerd kan het vlees vrij worden gegeven voor waar het naartoe gaat, eventueel met certificaten.

Coördinatie

Simons bracht naar voren dat het proces-verbaal dat Nutricia in juni heeft gekregen als een incident kan worden beschouwd. Hij was ook van mening dat in de laatste fase, voor dat de babyvoeding uit de handel moest worden genomen, de communicatie tussen de desbetreffende rijksdiensten effectiever en beter had kunnen zijn. Volgens Simons ligt er zowel een verantwoordelijkheid bij het bedrijfsleven als bij de overheid. Op de vraag van de woordvoerder wat precies de gevolgen voor de gezondheid van babys bij normaal gebruik van Olvarit zijn, indien het maximum aan resten van desinfecteringsmiddelen wordt overschreden antwoordde Simons dat het departement van mening is dat de kans op aantoonbare gezondheids-schade gering moet worden geacht. Pas bij langdurige overschrijding van de norm zou risico op gezondheidsschade

aan de orde kunnen zijn.

De woordvoerder reageerde op de antwoorden door naar voren te brengen dat het goed zou zijn geweest als de Keuringsdienst van Waren de RVV had gewaarschuwd. De marges van overschrijding waren volgens haar niet overschreden. Simons stelde dat de vraag over het precieze gezondheidsrisico niet minititius te beantwoorden is. VVD-landbouwwoordvoerder Piet Blauw wilde in het vragenuur opheldering over de informatie die hem had bereikt dat op het moment dat de emotie en de commotie op hun hoogtepunt waren er vier verschillende keuringsdiensten bij Nutricia tegelijk over de vloer waren. Gabor kon deze informatie bevestigen en gaf aan dat "een zekere bijstelling in de onderlinge verantwoordelijkheden nuttig, nodig en maatschappelijk wenselijk is".

Inlichtingen: Len Rempt-Halmmans de Jongh, 070-3182889.

Waarborgfonds

De Tweede Kamer is van mening dat ook zelfstandige ondernemers die zich vrijwillig via de WAO verzekeren tegen arbeidsongeschiktheid toegang moeten krijgen tot een onderlinge waarborgmaatschappij voor chronisch zieken. Dat bleek tijdens een debat over de MAAV, de Wet Medefinanciering Aanvullende Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen. Deze wet regelt een wettelijke bijdrageplicht voor het waarborgfonds t.b.v. chronisch zieken bij het verzekeren van het "WAO-gat". VVD-woordvoerder Robin Linschoten stelde dat er geen enkele reden is de kleine groep zelfstandigen buiten de regeling te laten. Staatssecretaris Wallace (PvdA) van Sociale Zaken wil de particuliere verzekeraars zo min mogelijk wettelijke verplichtingen opleggen. De VVD vindt dat de overheid verplicht is om naast het creëren van een basisvoorziening, op het gebied van de arbeidsongeschiktheidsregeling een waarborg in te stellen voor hen die een verhoogd risico lopen. Dit is voor de VVD heel nadrukkelijk een overheidstaak. De woordvoerder zag geen rol weggelegd voor de pensioenfondsen in het meebetalen aan de lasten van de waarborgmaatschappij. Deze worden daardoor, en met hen de daar verzekerde werknemers onevenredig zwaar belast.

Inlichtingen:

Robin Linschoten, 070-3182895.

"De nieuwe mediawet lost de problemen van Hilversum niet op"

Samenvatting artikel Frits Bolkestein

Er woedt een media-oorlog in Nederland en in Europa. Om die te beëindigen is, anders dan nu plaatsvindt, een brede aanpak nodig. De discussie over de Mediawet wordt namelijk hoofdzakelijk door de belanghebbenden gevoerd. Wat nodig is, is een analyse die verder reikt dan de achtertuin van Hilversum. Want in technisch en economisch opzicht volgen de veranderingen elkaar in hoog tempo op.

Techniek

De technische mogelijkheden zijn haast onbeperkt. Zo zal de glasvezelkabel ons leven drastisch veranderen. Zenders met een relatief kleine markt trekken voortaan aan het kortste eind. Voorspeld wordt dat de NOS na 1996 onvoldoende middelen zal hebben om grote sportevenementen uit te zenden. Sport is de kurk waar de publieke omroepen op drijven. Zonder sport daalt hun marktaandeel van de huidige 40%-plus naar 30%-min. Onlangs bleek de macht van RTL 5, die als enige de voetbalwedstrijd Nederland - Engeland uitzond. Gemeenten gingen massaal overstag om RTL 5 op de kabel te krijgen. Procedures werden zonder pardon opzij gezet om de inwoners te gerieven. In de toekomst zullen de Olympische Spelen te zien zijn door een pinpas door de gleuf in het televisietoestel te halen.

Stonehenge

In schril contrast met deze ontwikkelingen staat het Stonehenge in de wereld van de media: het Hilversumse Omroepbestel. Met handen en voeten gebonden aan een verouderde mediawet, wordt het de publieke omroepen in ons land, die eigenlijk particuliere omroepen zijn, onmogelijk gemaakt op al deze technische en economische veranderingen in te spelen. Dat er dus een wijziging van de mediawet moet komen, is overduidelijk.

Die wijziging van de mediawet zou moeten leiden tot een versterking van de positie van een waarlijk publieke omroep. Want niemand wil uitsluitend commerciële televisie. Er moet veilige en verzekerde zendtijd blijven voor programma's van gemeenschappelijk (nieuws, sport, nationale evenementen) en maatschappelijk belang (cultuur, minderheden). Dergelijke programma's vervullen een publieke functie.

Men zou mogen verwachten dat de wijziging van de mediawet een stap in de goede richting is. Maar niets is minder waar. Het wetsvoorstel zal niet de hoognodige fundamentele verande-

ring binnen ons omroepbestel teweeg brengen. Integendeel: het is conservatief. De wetswijziging voorziet in een zendconcessie voor 10 jaar. Er zijn geen veranderingen in voorzien. Het is meer van hetzelfde. De minister wil dat binnen het huidige bestel beter wordt samengewerkt. Als dat leidt tot meer efficiency gaan wij gaarne akkoord. Een simpele vergelijking tussen de huidige zendgemachtigden en RTL 4 en 5 laat zien dat bij de eersten er alleen al voor televisie 2600 mensen in dienst zijn, bij RTL 4 en 5 niet meer dan 300! In het wetsvoorstel wordt de NOS gesplitst. Dat hebben we al eerder meegemaakt. Toen ging het om het bezuinigen. Nu heeft het te maken met politieke twisten tussen de zendgemachtigden. In de achterkamertjes van WVC is dus een lelijk compromis in elkaar gedraaid dat alles met deelbelangen te maken heeft en niets met het algemeen belang, laat staan met een echte versterking van de publieke functie van het Omroepbestel.

Orde op zaken

Wat moet er dan wel gebeuren om orde op zaken in Hilversum te stellen? Een fundamentele herziening van het media-beleid is om tenminste een drietal redenen dringend gewenst.

In de eerste plaats wordt in het media-beleid te weinig uitgegaan van de *communicatievrijheid*, zoals die is neergelegd in de Grondwet en in internationale verdragen. De overheid regelt, gebiedt en verbiedt te veel. In de tweede plaats wordt onvoldoende gebruik gemaakt van de technische mogelijkheden. De ruimte op de kabel en via een satelliet heeft het schaarste-argument, dat als een rechtvaardigingsgrond voor overheidsinterventie gold, grotendeels weggenomen.

In de derde plaats verkeren de Hilversumse omroepverenigingen in zodanige problemen, dat een drastische reorganisatie geboden is.

Allereerst dient daarbij de rol van de overheid opnieuw te worden geformuleerd. Uitgangspunten moeten daarbij zijn: communicatievrijheid, pluriformiteit en het tegengaan van monopolieposities. Nu door de technische vooruitgang schaarste geen argument meer is om omroepen te weren, kan de overheid terugtreden ten gunste van de private omroepsector.

De rol van de overheid heeft dan nog, afgezien van ad hoc interventies, twee dimensies.

In de eerste plaats is regulering nodig in een sector waar nog wel schaarste is (de

ether) of om technische storingen te voorkomen. De overheid is hier als het ware verkeersagent.

In de tweede plaats moet de overheid formuleren welke publieke functies dienen te worden vervuld.

Kwaliteit

Publieke functies horen thuis op één nationaal net waar de kwaliteit centraal staat. Het verdient de voorkeur dat die publieke functies door een onafhankelijke en zelfstandige NOS worden vervuld. De andere omroepen maken dan geen deel meer uit van het NOS-bestuur. De publieke functies worden gefinancierd uit de omroepbijdrage. Dus geen reclame op dit nationale net. De overige twee netten staan ter beschikking van de huidige zendgemachtigden en van commerciële omroepen, die alle vrijheid krijgen en zich mogen financieren zoals zij willen: uit eigen inkomsten (programmabladen), contributies, reclame of via sponsoring. Een variant op dit model zou kunnen zijn dat niet alle publieke functies door de NOS worden vervuld, maar dat een deel ervan op contractbasis door de andere omroepverenigingen wordt uitgevoerd. Wat zijn de voordelen van deze veranderingen?

1. Ruimte voor een eigen beleid voor de huidige zendgemachtigden.
2. Iedere zendgemachtigde moet zijn bestaansgrond in concurrentie met commerciële omroepen bewijzen.
3. Met de omroepbijdrage worden alleen nog programma's gefinancierd die een echt publieke functie hebben. De omroepbijdrage kan dus worden verlaagd.

Tenslotte is ons nationale cultuurgood door het wettelijk vastleggen van de publieke functies gewaarborgd. Angst voor uitsluitend commerciële omroep is dan niet meer nodig.

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Ernst van Splunter en Arno Visser, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost fl 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Modderen

Op de partijraad van het CDA heeft mijn collega Elco Brinkman gemeend Nederland vermanend te moeten toespreken. "Nederlanders moeten niet zeuren", "de klaagzang, de verwennerij en het negativisme lijken ons land blind te maken", zo stelde hij. "We moeten onze zegeningen tellen en elkaar niet in de put praten". Ik vraag mij af of hij, aan het einde van deze week, er nog wel zoveel voor voelt zijn zegeningen te tellen. In het weekeinde ruziede Brinkman met minister Kok over de WAO en gooiden beide voorlieden ongegeneerd naar elkaar met modder. Een oud Surinaams spreekwoord zegt dat wie met modder gooit, grond verliest. Dat bleek later in deze week nog eens bij het conflict binnen de coalitie over de bijstand. De afgelopen dinsdag trok de CDA-fractievoorzitter stevig aan de bel van het Torentje om opheldering te vragen over de hoogte van de bijstandsuitkering. De duidelijkheid die daarop werd verschaft, stond het CDA kennelijk niet aan, waarna een persbericht voor helderheid moest zorgen.

Kennelijk gaat het toch niet zo goed met Nederland, en binnen de coalitie, als het CDA suggereert. Voor de VVD is dit helemaal niet de tijd om je zegeningen te tellen. Er heerst in dit land bij veel mensen een gevoel van onbehagen. Zij maken zich zorgen over een oplopende werkloosheid, problemen bij de opvang van migranten, toenemende criminaliteit en een ontluikend racisme. Ik ben van mening dat we met voortvarendheid deze problemen te lijf moeten gaan. Natuurlijk moeten we elkaar niet in de praten put maar het tellen van je zegeningen past bepaald niet in deze tijd.

Frits Bolkestein

Bijstand

In de afgelopen week zond staatssecretaris Wallage (PvdA) van sociale zaken een brief namens het kabinet naar de Kamer over de bijstand. Er komt een wettelijke basis voor een uitkering van 70% van het minimumloon voor alleenstaanden. Echtparen en ongehuwd samenwonenden houden in de voorstellen recht op 100% van het minimumloon. Voor alleenstaanden, woningdelers, kamerhuurders en dergelijke geldt als principe een uitkering van 50%. Als zij kunnen aantonen echt alleenstaand te zijn wordt dit tot 70% aangevuld. Drie maanden geleden sloot de staatssecretaris een akkoord met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) dat veel verder ging dan het afgelopen dinsdag in het kabinet genomen besluit. In dat akkoord ontbrak namelijk de wettelijke basis van een toeslag van 20% die in het besluit voorkomt. VVD-woordvoerder Robin Linschoten is van mening dat met het genomen besluit "we weer terug bij af zijn". "Het voordeel van het akkoord met de VNG was nu juist dat het mogelijk was dat gemeenten individuele gevallen die lagere kosten hebben een lagere uitkering te geven. Het maatpak verandert op deze wijze weer in confectie".

De PvdA-fractie reageerde aanzienlijk positiever op het nieuwe resultaat dan het CDA. Kennelijk hebben de CDA-bewindslieden minder moeite gehad met het besluit dan de CDA-fractie. De woordvoerder stelde dat staatssecretaris Wallage de PvdA tot twee keer toe een goede dienst heeft bewezen. Vorige week deed hij dat bij de behandeling van het rapport van de commissie Buurmeijer ten aanzien van de WAO, deze week bij het nieuwe akkoord over de bijstand.

Op woensdag bracht het kabinet een persbericht uit waarin het oorspronkelijke voorstel -het akkoord met de VNG- weer werd omarmd. De VVD vroeg in de Kamer, bij monde van Robin Linschoten hierop om een nadere uitleg. De gezamenlijke oppositie wil -per briefverduidelijking. Bij het ter perse gaan van deze VVD-Expreste was deze brief nog niet bij de Tweede Kamer gearriveerd. Wij houden u uiteraard op de hoogte.

Inlichtingen,
Robin Linschoten, 070-3182895

Colofon

De VVD-Expreste is een uitgave van de "Mr Annelien Kappey van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Ernst van Splunter en Arno Visser, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expreste wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost fl 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Maasvervuiling

In het afgelopen weekeinde werd de Maas wederom ernstig verontreinigd in Wallonië. Minister May-Weggen (CDA) van Verkeer & Waterstaat sprak zelfs van een criminele lozing. Zij kon deze uitspraak in een mondeling overleg met de Tweede Kamer de afgelopen week echter niet hard maken. De enige actie die zij tot op heden heeft ondernomen is het sturen van een brief aan haar Waalse collega Lutgen waarin zij om opheldering vraagt. VVD-woordvoerder Jan te Veldhuis vindt dat de maat nu vol is en dat tot hardere acties moet worden overgegaan.

75 dagen

In de periode 1 juli 1992-1 juli 1993 moest het Waterwinbedrijf de Brabantse Biesbosch de inname van Maaswater 75 dagen stoppen (bijna een kwart jaar) in verband met vervuiling. Dat is het afgelopen weekeinde dus weer het geval geweest. Het gedrag van de Waalse vervuilers is onder de maat. De Nederlandse gebruikers van drinkwater worden geconfronteerd met het vuil van de Waalse industrie. Hierdoor wordt de Maas hoe langer hoe meer een open riool. Al 25 jaar wordt de Maas vervuild. Kort na haar aantreden stelde minister May dat zij vanwege haar goede contacten in het Europees Parlement de lang slepende problemen zou kunnen oplossen. Haar invloed heeft echter nog geen resultaat gehad. Er is nog geen verdrag over de Maas gesloten en de lozingen gaan gewoon door. Op dit moment wordt de minister door haar Waalse collega al niet eens meer gewaarschuwd als er weer een nieuwe vuilvracht aankomt.

Actie

De woordvoerder wil op vier manieren actie ondernemen.

1. De Maasvervuilers moeten voor de rechter worden gedaagd, zodra de vervuiler is geïdentificeerd en het vergrijp is bewezen. Er is een civiele procedure nodig om schadevergoeding te krijgen en verder vervuilend gedrag te voorkomen. De VVD wordt op dit punt gesteund door Groen Links. D66 wacht het overleg, volgende week, in Parijs tijdens de Maasconferentie af. Is de uitkomst negatief dan moet de rechter er aan te pas komen. De PvdA sluit deze maatregel ook niet uit. Het CDA is tegen juridische stappen. Nederlandse vervuilers moeten worden vervolgd, buitenlandse verontreinigingen mogen passeren om het onderhandelingsklimaat niet te verpesten, zo vindt het CDA. Buitenlandse vervuilers worden weliswaar als criminelen beschreven maar er moet niet tegen

- hen worden opgetreden.
2. Een "brief op poten" naar de Waalse autoriteiten met een protest tegen het achterwege laten van een waarschuwing bij de laatste verontreiniging. Ook moet hierin om opheldering worden gevraagd. Voor deze maatregel kreeg de woordvoerder geen steun.
3. Er moet een Maasverdrag komen à la het Rijnverdrag. Alle staten waardoor de rivier stroomt moeten dit verdrag ondertekenen. Dat zijn in dit geval Frankrijk, Duitsland, en de BENELUX.
4. Via het Europese Hof moet Wallonië aangezet worden tot internationale milieueisen, vastgelegd in Europese richtlijnen en het Verdrag van Helsinki.

Inlichtingen

Jan te Veldhuis, 070-3182901

Belastingplan 1994

Benzine- en dieselaccijns

Bij het belastingplan 1994 heeft de regering o.a. voorstellen gedaan om de benzine- en dieselaccijns te verhogen met resp. 11 en 8 cent. Zij gaf toe dat deze accijnsverhogingen waren gedaan uit budgettaire motieven oftewel om de schatkist te vullen. Andere argumenten waren de terugdringing van de automobiliteit en het milieu. De VVD-fractie heeft bij monde van haar woordvoerder Jos van Rey bij alle fiscale discussies gewezen op de situatie in het buitenland. De Regering laat die vergelijkingen stelselmatig achterwege. Alleen nu Duitsland heeft aangekondigd de benzine- en dieselaccijnzen fors te verhogen, is het kabinet wakker geworden. Duitsland wordt nu als gidsland gekozen. Het kabinet spreekt over "fiscale harmonisatie voor het wegvrachtvervoer", de VVD noemt het "opportunisme in haar zuiverste vorm". Wanneer het gaat om belastingverhogingen is dit kabinet er als de kippen bij om ook haar tarieven te verhogen. Het feit dat dat land voordien een achterstand had in tariefhoogte ten opzichte van Nederland wordt daarbij niet betrokken.

Koude sanering

Als de VVD-fractie het heeft over de "ons omringende landen", heeft zij het over Duitsland en België. Het is frappant dat het kabinet én de andere fracties in de Tweede Kamer niet reppen over België. Het economisch plan van Premier

Dehaene om België uit het slop te halen, gaat uit van een accijnsverhoging op Diesel van een halve franc (tweeëneenhalve cent) en een accijnsverhoging op benzine van 1 franc (5,3 cent). Dit staat in schril contrast met de verhogingen in Nederland van 8 en 11 cent. De Belgische benzine is nu al meer dan 15 cent per liter goedkoper en het verschil wordt na 1 januari nog groter. De VVD-fractie vreest voor de werkgelegenheid in de grensstreken. Voor de Nederlandse zelfstandige grenspomphouders in **Brabant, Limburg en Zeeland** zal deze maatregel een koude sanering gaan betekenen. Naast de erbarmelijke situatie waarin de grenspomphouder terecht komt, zijn er neveneffecten te verwachten. Het kabinet houdt onvoldoende rekening met het kooptoerisme dat het tanktoerisme met zich mee brengt. Dit zal de detailhandel aan de zuidgrens aan den lijve ondervinden.

Transport

De grootste groep van gedupeerden van de dieselaccijns zijn de transportondernemingen. Zij hebben in deze kabinetsperiode met de vierde dieselaccijnsverhoging te maken gehad, hetgeen in vier jaar meer dan 100% betekent. Het kabinet hecht kennelijk weinig waarde aan Nederland als Distributieland. Om de wegvervoerders tegemoet te komen heeft de regering in eerste instantie, en de coalitiepartners in de Tweede Kamer in tweede instantie een compensatieregeling ontworpen. Om de zwaardere lasten van de dieselaccijnzen te verlichten, wordt een deel van de opbrengst teruggegeven in de vorm van een verlaging in de tarieven van de motorrijtuigenbelasting. De situatie doet zich nu voor dat via de ene kant de lasten fors worden verhoogd, en dat aan de andere kant een gedeelte weer wordt teruggegeven, met alle bureaucratische bijkomende kosten van dien. De transportorganisaties hebben te kennen gegeven met de compensatie absoluut niet tevreden te zijn. Grote groepen andere gedupeerden worden ook niet gecompenseerd. Het zal duidelijk zijn dat de VVD tegen deze twee accijnsverhogingen heeft gestemd. Met het kwartje van Kok werd de gemakkelijkste weg gekozen om geld in de schatkist te krijgen. Het "kwartje van Kok" is inmiddels al "de twee heitjes van Brinkman" geworden. Daardoor zijn honderden arbeidsplaatsen verloren gegaan, vooral aan de grenzen.

Inlichtingen,

Jos van Rey, 070-3182899.

Minderheden

Ondanks alle inspanningen lijken de problemen met betrekking tot de integratie van minderheden alleen maar groter te worden. Deze conclusie trok VVD-woordvoerder Hans Dijkstal tijdens de Uitgebreide Commissie Vergadering over het minderhedenbeleid met de ministers Dales (PvdA) van binnenlandse zaken en De Vries (CDA), sociale zaken. De woordvoerder prees minister Dales voor het op dit terrein door haar gevoerde beleid. De minister heeft het maatschappelijk integratiedebat verantwoord gevoerd en gestimuleerd. Tevens heeft zij op het gebied van de discriminatiebestrijding goede dingen gedaan. Kritiek heeft de VVD op de ministeries van WVC, Onderwijs en Wetenschappen en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Er is een stammenstrijd gaande tussen de ministeries van WVC en Justitie. De staatssecretaris van Justitie zegt verstandige dingen, de minister van WVC doet uitspraken die lijken op een paniekeractie, zoals bij het voornemen de verantwoordelijkheid voor de opvang van asielzoekers te verleggen van de Rijksoverheid naar de gemeenten. De woordvoerder stelde aan het begin van het overleg uitdrukkelijk vast dat de woordvoerder van de Centrum Democraten, Janmaat, bij dit overleg **afwezig** was. "Dat maakt het voor ons niet gemakkelijk om de discussie die wij niet meer uit de weg willen gaan, te voeren", zo stelde hij.

Bedreigingen

Het integratiedebat kent naar het oordeel van de VVD drie bedreigingen. In de eerste plaats legt de toename van de feitelijke immigratie in Nederland een druk op de integratie van degenen die hier al zijn. De regering was niet bereid om de feitelijke, getalsmatige ontwikkelingen onder ogen te zien en wenste de regels niet aan te scherpen. Zo duurde het ontzettend lang voordat de Kamer kon debatteren over de gezinshereniging en gezinsvorming. Er was namelijk geen visie van de kant van het kabinet. Ook de behandeling van de vreemdelingenwet liet lang op zich wachten en werd pas na het zomerreces van 1993 gehouden. Ook liet het overleg met de gemeenten over de opvang te wensen over, uitmondend in het verschuiven van de verantwoordelijkheid naar de lokale autoriteiten.

De tweede bedreiging van de integratie is het vraagstuk van discriminatie en het racisme. Door de hardnekkigheid van een aantal problemen, vooral in de steden, en de teruggang van de economie en de ontwikkelingen op het gebied van discriminatie in de ons omringende

landen, moeten wij bezorgd zijn. Niettemin had de VVD meer inspanning willen zien van het ministerie van Sociale Zaken op het gebied van de arbeidsmarkt en van het ministerie van Justitie wat betreft de opsporing en vervolging bij discriminatie en racisme.

Arbeidsmarkt

De derde bedreiging van de integratie is de rassenscheiding op de arbeidsmarkt. Er is weliswaar een lichte toename van de werkgelegenheid voor allochtonen, maar nog steeds is de werkloosheid onder de minderheden onevenredig hoog. De woordvoerder stelde dat de problemen op drie punten zichtbaar zijn: de arbeidsmarkt, de beroepskwalificaties en ten aanzien van het vraagstuk van vooroordelen en discriminatie in elke arbeidsorganisatie. Minister de Vries gaf als reactie de opmerking dat de werkloosheid onder allochtonen weliswaar sterk is gedaald, maar omdat Nederland steeds meer immigranten te verwerken krijgt is het werkgelegenheidsbeleid voor deze categorie vergelijkbaar met het dragen van water naar de zee.

Huisvesting

De woordvoerder noemde de ontwikkelingen rond de huisvestingsproblematiek het meest zorgelijk. De huisvesting van allochtonen lijkt zich te concentreren in wijken waarin de problemen alleen maar groeien: slechte huizen, hoge werkloosheid, gebrekkige scholing, hoge criminaliteit, verslavingsproblematiek en vervuiling. Er moeten nieuwe impulsen worden gezocht om te proberen in die steden de opeenhoping van problemen te bestrijden. De financiële positie van de steden moet versterkt worden, er moet een nieuwe impuls van de sociale vernieuwing gericht op de oude stadswijken komen. Ook moet er creatief worden gedacht over een ander woningbouwbeleid en over een ander huisvestingsbeleid.

Inlichtingen:
Hans Dijkstal, 070-3182884.

Huurwaarde-forfait

De VVD uitte al eerder kritiek op de opeenvolgende verhogingen van de eigen-huis-belasting. Van 1.8% in 1990 steeg het naar 2.9% dit jaar en volgens de Tussenbalans zou het volgend jaar tot 3.3% omhoog moeten gaan. Niet alleen het huurwaarde-forfait steeg, ook de waarde van de woningen zelf. Een

rekensom (zie ook VVD-Expresse nr 91): de eigenaar van een gemiddelde woning (1989 Fl 175.000,-) moest bij het aantreden van dit kabinet 1560 gulden forfait betalen. Vier jaar later moet voor datzelfde huis 6380 gulden betaald worden; niet alleen het forfait is omhoog gegaan, het huis wordt ook hoger getaxeerd.

Het CDA voelde de bezwaren van de 3 miljoen kiezers in bezit van een huis en beloofde via de media een verlaging van 0.2%. De VVD steunde die verlaging, met de kanttekening dat de werkelijke verlaging 0.7% moet zijn (dat houdt verband met de berekenwijze voor het huurwaarde-forfait). Met 0.2% als eis opgetekend in een amendement ging het CDA het debat in. Maar de PvdA en de minister van Financiën, Kok (PvdA), keerden zich tegen een verlaging van de eigen huis-belasting. In eerste instantie leek dat het CDA niet te deren, men speelde de zaak hoog op. Vlak voor het eind van het debat draaide het CDA bij. Het eigen amendement werd schielijk ingetrokken en daarvoor in de plaats kwam - de wonderen zijn de wereld niet uit - plotseling een gezamenlijk PvdA/CDA-amendement. De verlaging van de eigen-huis-belasting wordt 0.1% en tegelijkertijd wordt de minimumverhoging van de huren minder. VVD-woordvoerder Rudolf de Korte vroeg om een heropening van het debat. Hij lichtte de vreemde gang van zaken toe: "Wij hebben gevraagd het amendement mede te mogen ondertekenen, maar dat had men liever niet. Het CDA had toen al in de gaten dat het een te grote broek had aangetrokken. Die mocht de VVD natuurlijk niet helpen ophouden. Bovendien passen wij ervoor de Bretels van het CDA te zijn. Nu heeft het CDA de broek geheel laten zakken." Vervolgens diende de woordvoerder namens de VVD het amendement dat vraagt om verlaging van de eigen-huis-belasting weer in. "Het CDA kan straks in volle overtuiging tegen zijn, na alle argumentatie ervoor. Dit schaadt niet alleen de fractie van het CDA, maar natuurlijk de gehele politiek. Het meest zijn de huizenbezitters geschaad. Een eigen huis is goud waard, maar niet in goede handen van dit kabinet en niet in handen van het CDA."

Inlichtingen:
Rudolf de Korte, 070-3182890

Vraagpunten (3)

Deze week debatteerde de Tweede Kamer voor de derde maal over de rapporten voortvloeiend uit de Vraagpuntennota van de commissie-

Deetman. Er werd ditmaal gesproken over de rapporten "Het bestel bijgesteld" van de commissie-de Koning en "De burgemeester ontketend" van de commissie-Van Thijn. VVD-Expresse sprak hierover met VVD-woordvoerder Jan Kees Wiebenga.

Als u het debat van de afgelopen week overziet, wat is dan de totaalindruk?

"Er is kamerbreed erkenning voor het feit dat er afstand bestaat tussen de politiek en de burger. Maar er is een verschil van inzicht over de vraag hoe die kloof moet worden gedicht. D66 wil dat vooral doen door de structuur van ons staatsbestel te veranderen, door al die maatregelen in te voeren die ze al jarenlang voorstaat: de gekozen minister-president, de gekozen burgemeester, het referendum etc. De VVD vindt dat de afstand moet worden overbrugd door de agenda van de politiek beter af te stemmen op die van de samenleving. Beleidsvraagstukken waar een taboe op rust moeten bespreekbaar worden gemaakt. Voorbeelden hiervan zijn de fraude in ons sociale zekerheidsstelsel, het minderehenvraagstuk etc. De ideeën van D66 lossen dit niet op. Een treffend voorbeeld is de gekozen minister-president. In de landen waar men de regeringsleider rechtstreeks aanwijst is er zo mogelijk een nog grotere kloof tussen politiek en burger. In Amerika bijvoorbeeld komt nog geen 50% van de kiesgerechtigden naar de stembus om zijn president te kiezen.

Als we de balans van het debat van de afgelopen week opmaken zal geen van de voorstellen van D66 een meerderheid halen."

Was dit debat dan wel noodzakelijk?

"Zeker, dit debat is namelijk een onderdeel van de vier debatten die gevoerd worden over het beter laten functioneren van de overheid en het bestrijden van de bureaucratie. Punten -zoals: moeten er meer taken naar de gemeenten worden afgestoten, moeten er kleinere departementen komen, moeten er meer taken worden geprivatiseerd, worden wel uitgevoerd. Het gaat de Kamer bij deze debatten dus

duidelijk niet om de vorm van ons staatsbestel, maar wel om de inhoud."

Kan de VVD het verwijt worden gemaakt behoudend te zijn, alle voorstellen van D66 zijn immers afgewezen?

"Dat verwijt is ons niet gemaakt, maar trof het CDA. Die partij heeft de indruk gewekt dat het best eens anders zou kunnen. Nu het puntje bij het paaltje komt, neemt men afstand. De VVD heeft van het begin af aan een heldere lijn getrokken. Er is bij het eerste debat over de vraagpuntennota (april '91) voorgesteld om bepaalde onderwerpen niet te laten bestuderen, omdat wij voorzagen dat er toch geen meerderheid voor zou zijn. Het CDA wilde toch studie op alle punten maar is sinds '91 niet van standpunt veranderd. De lijn van de VVD werd in dit debat gerespecteerd, het CDA is onder vuur komen te liggen."

Was deze commissie toch eigenlijk niet meer dan een doekje voor het bloeden voor D66, omdat het niet in de huidige coalitie van CDA en PvdA mocht aanschuiven?

"Als dat zo is dan is het een treurig doekje, want voor de derde keer in 25 jaar zijn de ideeën van D66 serieus gewogen en andermaal te licht bevonden. Misschien wordt deze operatie door D66 als een beloning ervaren. De uitkomst zal dat bepaald niet zijn. Maar leedvermaak past hier niet."

Er is wel een verandering in de kieswet op komst?

"De voorkeursdrempel gaat inderdaad omlaag, naar 25% van de kiesdeler. Dat betekent in de praktijk dat bij de verkiezing van de Tweede Kamer na die van 1994 zo' 15.000 voorkeurstemmen nodig zijn om een kandidaat in de Kamer te kiezen. De Kamer voelde echter niets voor het Duitse kiesstelsel, dat ook werd besproken. In dit stelsel brengt men een landelijke stem uit en een regionale stem."

Hoe denkt de Kamer over de gekozen minister-president?

"Op D66 na voelt geen partij daar iets voor. In ons stelsel heeft het parlement het laatste woord. In een systeem met een gekozen premier komt er een soort "sterke man" bij, die eigenlijk niet kan worden weggestuurd door de Tweede Kamer, omdat ook hij rechtstreeks door de bevolking is gekozen. Dat levert een verzwakking van het parlement op. De Kamer voelt overigens wel iets voor de aanwijzing van een formateur door de Kamer zelf. Het is niet uitgesloten dat na de komende verkiezingen in een debat de formateur zal worden aangewezen. Er is echter wel een slag om de arm: lukt

het niet om de formateur te verkiezen dan valt men terug op de oude procedure, waarbij de Koningin een informateur aanwijst."

Verandert de positie van de Eerste Kamer?

"Als het aan CDA en VVD ligt niet. De commissie-De Koning stelde voor de Eerste Kamer niet alleen het recht te geven een wet af te wijzen maar ook de mogelijkheid in te bouwen dat een wet die niet goed valt, terug gestuurd kan worden naar de Tweede Kamer. Hiermee wordt de positie van de Eerste Kamer versterkt. D66 en PvdA willen eigenlijk van de Eerste Kamer af en zijn hier dus mordicus tegen. De VVD wil een sterke, niet een sterkere Eerste Kamer en wil dus alleen een vetorecht."

Hoe zijn de voorstellen betreffende het correctief referendum ontvangen?

"D66 en PvdA zijn hier voor, CDA en VVD tegen. De kern van het VVD-bezwaar is gelegen in het feit dat bij een referendum een goede afweging van het totaalbeleid ontbreekt. Impopulaire maatregelen kunnen worden weggestemd. De samenhang van het beleid kan dan op de tocht komen te staan. Bovendien zijn er 300.000 kiezers nodig die om een referendum moeten vragen. Zo'n grote hoeveelheid handtekeningen kunnen alleen bijeengebracht worden door grote belangengroepen zoals vakbewegingen en kerken. Hierdoor wordt de invloed van deze groeperingen vergroot. De VVD vindt dit ongewenst. Ook kwetsbare onderwerpen worden bij dit voorstel niet uitgezonderd. Dat zou kunnen betekenen dat er een referendum komt over belastingwetten, de rechtspositie van migranten etc. De VVD wil bij het vernieuwen van het politieke bestel de positie van het parlement versterken als uitlegger van de volkswil. Het invoeren van een correctief referendum is daarmee in strijd."

Verandert tot slot nog de positie van de burgemeester?

"CDA en VVD houden vast aan de benoemde burgemeester. Het voorstel om de burgemeester te kiezen, of door de gemeenteraad, of rechtstreeks zal het niet halen. Uit het debat werd niet duidelijk of de positie van de gemeenteraad moet worden versterkt. Hier zal nog nader op worden gestudeerd. Er komt ook nadere studie over de vraag of wethouders voortaan van buiten de gemeenteraad kunnen komen."

Inlichtingen:

Jan Kees Wiebenga, 070-3182904
Annemarie Jorritsma, 070-3182891.

Staat of straat?

Er wordt in Nederland bijna dagelijks gesproken over de kloof die er zou bestaan tussen de politiek en de burger. Zo ook -deze week in de Kamer- tijdens het slotdebat over het rapport van de bijzondere commissie Vraagpunten. Ik ben van mening dat er geen sprake is van een zgn. legitimiteitscrisis (de kritiek van de burgers richt zich op ons politieke bestel als zodanig) maar wel van een effectiviteitscrisis (de overheid slaagt er niet in dit land op een effectieve manier te besturen). Voor verbetering van de effectiviteit van het bestuur is op onderdelen hervorming van dat bestuur nodig. De VVD heeft hiertoe aanzetten gegeven door voor te stellen dat de verplichting uit de Wet wordt geschrapt dat voor belangrijke economische vraagstukken advies aan de SER moet worden gevraagd, waardoor de procedure van besluitvorming aanzienlijk wordt vertraagd en de SER een schuilkamer voor de politiek is geworden. Ook is een voorstel gedaan op het terrein van de hervorming van de sociale zekerheid. De uitvoering hiervan per regio en de

één-loketgedachte worden al jarenlang door onze partij bepleit. Op deze wijze krijgt de burger weer vertrouwen in het openbaar bestuur. Dat brengt mij terug op het hoofdpunt van de verhouding tussen de burgers en de politiek. Is er sprake van een kloof of is het een overbrugbare afstand? Willen wij werkelijk dat de "taal van de straat" de "taal van de staat" wordt? Moet er niet altijd een zekere afstand bestaan? Toen ik twee jaar geleden het minderhedendebat opstartte, werd mij verweten dat ik herhaalde wat werd gezegd in de kroeg en kerk. Blijkbaar was ik toen bezig met het dichten van een kloof die anderen juist wilden laten voortbestaan. In deze kwestie is het zaak het juiste midden te houden. Een te grote afstand leidt tot een kaasstolp boven het Binnenhof, een te kleine leidt tot een te smalle blik op de samenleving. Frits Bolkestein

Referendum

In het afrondend debat over de voorstellen gedaan in het kader van de bijzondere commissie Vraagpunten maakte CDA-fractie-voorzitter Brinkman een opening voor de invoering van een correctief referendum. Vorige week heeft VVD-woordvoerder Wiebenga in het debat over het rapport "Het bestel bijgesteld", de argumenten die tegen de invoering van een referendum pleiten uitvoerig op een rijtje gezet.

1. Kern van het bezwaar is dat de afweging van het totaalbeleid ontbreekt. De kiezers wordt een veto gegeven op een bepaald onderdeel van het regeringsbeleid: de leuke dingen worden aanvaard, de impopulaire zaken niet. In een democratie is wezenlijk de samenhang van de beslissingen (prof. Oud).
2. Bij dit voorstel is de samenhang met de rest van ons staatsbestel niet goed doordacht. Bij handhaving van de Eerste Kamer en mogelijke invoering van een constitutioneel hof komen er bij invoering van het referendum teveel remmen in de besluitvorming (vgl. Troelstra)
3. Het correctief referendum kan pas gehouden worden indien 300.000 kiezers daarom verzoeken. Door deze drempel wordt de invloed van grote belangengroepen (vakbeweging, de kerken) vergroot, omdat alleen zij de inspanning kunnen organiseren om die drempels te overschrijden. Deze overaccentuering van deelbelangen is ongewenst.

4. Invoering van het referendum leidt niet tot grotere betrokkenheid van de burgers bij de politiek. Dit blijkt niet slechts uit de de mislukte gemeentelijke experimenten, maar ook uit de ervaring in andere landen (vgl. de lage opkomstcijfers in de Verenigde Staten).
5. Manipulatie mogelijk. Het correctief referendum heeft alleen betrekking op reeds door de Staten-Generaal aanvaarde wetsvoorstellen. De planologische kernbeslissing over de Betuwe-lijn zou dus niet aan een volksraadpleging onderworpen mogen worden.
6. In het voorstel worden kwetsbare onderwerpen niet uitgezonderd, zoals belastingwetten, rechtspositie migranten, e.d. Dat zou ook inconsequent zijn, maar toont tegelijk aan waarom een referendum ongewenst is.

Kern van de VVD-aanpak bij het vernieuwen van het politiek bestel is het versterken van het parlement als uitlegger van de volkswil. Het invoeren van een correctief referendum is daarmee in strijd.
Inlichtingen: Jan Kees Wiebenga, 070-3182904.

WVC-Begroting: volksgezondheid

Tijdens de behandeling van de begroting van het onderdeel volksgezondheid van het ministerie van WVC heeft VVD-woordvoerder Margreet Kamp de balans opgemaakt van vier jaar beleid, gevoerd door de vertrekkende staatssecretaris Simons (PvdA)

De woordvoerder noemde de wetgevingsvoorstellen rondom de medische technieken die in het regeerakkoord werden genoemd, achteraf te ambitieus en te uitvoerig. Het resultaat is te mager; veel voorgestelde wetgeving is nog aanhangig in de Kamer (orgaan-donatie, behandelingsovereenkomst, donorgegevens bij kunstmatige inseminatie, medische experimenten).

Stelselwijziging

Dit paradepaardje van de staatssecretaris kwam zwaar geschonden uit de strijd. Het resultaat is een onoverzichtelijk geheel, zowel in het veld van de zorg, bij verzekeraars, als bij het adviescollege en geen eenduidige richting in de verschillende verkiezingsprogramma's. Simons trad niet af. De VVD-fractie vroeg in 1992 om zijn vertrek vanwege zijn falend beleid in deze kwestie. Waarom hij van het CDA mocht blijven, is een raadsel gebleven. Het jaren durende welles-nietes spelletje met het plan Simons heeft echter het aanzien van de politiek geen goed gedaan. De VVD betreurt dit in hoge mate. De woordvoerder voorspelde dat de burgers in Nederland over enkele weken weer onaangenaam getroffen zullen worden als zij hun loonstrookje in ogeschouw nemen. De AWBZ-premie wordt immers ten gevolge van het beleid van Simons fors verhoogd. Het CDA kwam overigens tijdens het debat terug op zijn voorstel om de huishoudelijke hulp in de thuiszorg geheel voor rekening te laten komen van de cliënten. Er zal een eigen bijdrage worden gevraagd van 10 tot 15 gulden per uur tot aan een bepaald inkomensafhankelijk maximum. De VVD is hiertegen omdat zij van mening is dat geen inkomenspolitiek mag worden bedreven via eigen bijdragen en sociale premies. Dit laatste principe werd vorige week in een motie, ingediend door Frits Bolkestein door de Kamer aanvaard. De woordvoerder sloot het debat af met het volgende oordeel over de afgelopen vier jaar van staatssecretaris Simons: "Op het terrein van de stelselwijziging heeft de heer Simons mijn fractiegenoot Dees geprezen voor zijn inspanningen op het terrein van kostenbeheersing in de gezondheidszorg. Helaas zal de opvolger van de huidige bewindsman een dergelijk compliment niet aan het adres van de

heer Simons kunnen maken. De staatssecretaris is namelijk verantwoordelijk voor aanzienlijke kostenstijgingen in de volksgezondheid en forse stijgingen van de verzekeringspremies zoals bijvoorbeeld de AWBZ in de afgelopen jaren. De enige keer dat hij manmoedig een forse premiedaling in het vooruitzicht stelde - de particuliere ziektekostenpremies zouden tientallen procenten kunnen dalen - beet hij hard in zijn eigen staart. In mijn analyse zijn de kosten- en premiestijgingen dan ook precies de reden waarom het plan Simons nooit echt van de grond is gekomen en de reden dat het CDA zijn veldheer Lansink het slagveld instuurde om het sein voor bondgenoot Simons vroegtijdig op rood te zetten. Het is in ieder geval voor de VVD reden geweest om zich fair maar vol overtuiging te verzetten tegen het plan Simons. Naar is gebleken met succes. Het is niettemin zonder vreugde dat ik zou willen afsluiten met de constatering dat de heer Simons ondanks zijn te waarden gedrevenheid de geschiedenis zal ingaan als "Staatssecretaris van Kosten- en Premiestijgingen. Me dunkt, weinig om trots op te zijn".

Inlichtingen: Margreet Kamp, 070-3182893

WVC-Begroting: welzijn

De VVD-fractie in de Tweede Kamer heeft tijdens de begrotingsbehandeling van het onderdeel welzijn van de begroting van het ministerie van WVC kritiek geleverd op de voorgestelde bezuinigingen. Wordvoerder Dick Dees leverde op 3 punten kritiek:

1. Strijdigheid met de Bestuursakkoorden, gesloten met Interprovinciaal overleg (IPO) en Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). In deze akkoorden is onder meer vastgelegd dat op specifieke uitkeringen slechts mag worden gekort in samenhang met aanpassing van de regelgeving. De bezuinigingen mochten niet worden gerealiseerd door het achterwege laten van de prijscompensatie, maar door volumemaatregelen. Nu blijkt dat er vooral wordt beknipt via algemene kortingen op de subsidies, prijscompensatie wordt niet toegekend en deregulerende voorstellen tot aanpassing van de wet- en regelgeving worden niet in het vooruitzicht gesteld.

2. Een deel van de bezuinigingen zijn om puur inhoudelijke redenen niet aanvaardbaar. Dat geldt vooral voor de bezuiniging op de voorzieningen van de meest kwetsbare groepen in onze samenleving zoals dak- en thuislozen, zwerfjongeren en al degenen die crisisopvang of een dak boven hun hoofd behoeven. Juist in deze sector zijn er grote capaciteitstekorten en er is een ongelijke spreiding over het land. Zowel politiek als inhoudelijk beschouwd begrijpt de VVD deze bezuiniging niet. De woordvoerder diende dan ook een amendement in om het korten op deze voorziening ongedaan te maken. Er moet in totaal 10 miljoen gulden extra in de Begroting uitgetrokken worden voor de maatschappelijke opvangvoorzieningen (1,9 mln voor het schrappen van de bezuiniging en 8,1 mln voor extra capaciteitsuitbreiding). 3. De minister hanteert, zo stelde de woordvoerder teveel de methode van de kaasschaaf als het om bezuinigen gaat. De VVD diende dan ook een amendement in om de bezuinigingen op de bejaardenoorden geheel ongedaan te maken. De bewindslieden hadden na politieke en maatschappelijke protesten al een deel van de bezuinigingen geschrapt, maar voor 1994 is 40 miljoen gulden blijven staan. Gezien de demografische ontwikkelingen, de toegenomen zorgbehoefte en de verdere beleidsontwikkelingen vindt de VVD dit onaanvaardbaar. De VVD heeft ook het ongedaan maken van bezuinigingen op de subsidies voor de Anne Frank Stichting, het kamp Westerbork en het Nationaal comité 4 en 5 mei bepleit.

Sportbeleid

De minister heeft in de Memorie van Toelichting gemeld dat zij de verdere uitbouw van het Fonds voor de Topsporter, met name via bijdragen van derden, nauwelettend zal blijven volgen. De woordvoerder gaf hierop als commentaar dat het "haast niet goekoper kon, zowel letterlijk als figuurlijk". De minister heeft aangegeven dat er voor dit Fonds 60 mln gulden nodig is. Door de Kamer werd daarvoor 5 miljoen vrijgemaakt, de Sporttotalisator droeg 5 miljoen gulden bij. De overige 50 miljoen gulden zou volgens de minister bijeen gebracht moeten worden door andere departementen. Zonder een concreet plan voor de voeding van het Fonds zal het voorstel, zo stelde de woordvoerder niet van de grond komen. Inlichtingen: Dick Dees, 070-3192917.

Werkelijkheid (2)

Hans Dijkstal

Henk Bals heeft een drogisterij. Het is een mooie zaak in de winkelstraat van een na-oorlogse wijk van een grote stad. Hij herinnert zich nog goed hoe schoon, fris en dynamisch dit gedeelte van de stad oogde toen hij zijn zaak als jong ondernemer begon. En nu is het een rotzooitje. Bals herinnert zich dat hij vroeger dat woord thuis niet eens mocht gebruiken.

De straat ligt er vies en vuil bij. Veel panden zien er verwaarloosd uit, enkele winkels staan leeg en 's avonds zijn de etalages afgeschermd met vuilgrijze rolluiken. De hele dag wordt de buurt onveilig gemaakt door jongelui van een bedenkelijk allooi. Soms worden er zelfs drugs in de entree van zijn winkel verhandeld. Vroeger belde hij dan de politie, maar dat heeft allang geen zin meer. De eerste keer dat hij in zijn winkel werd overvallen, dateert al weer van een jaar of zes geleden. Twee kerels bedreigden hem met een groot mes en gingen er vervolgens met de kas vandoor. De politie kwam snel. Ze namen de zaak in ogenschouw en vroegen of hij mee wilde gaan om aangifte te doen. Dat deed hij en hij was gelijk de hele middag kwijt. Een agent tikte het proces-verbaal uit met twee wijsvingers (en een tong uit de mond). Toen Bals vroeg of dat nog wel van deze tijd was, werd hem verteld dat dit binnenkort afgelopen zou zijn. De politie ging nu echt moderniseren. De daders werden nooit gevonden. Misschien waren ze zelfs nooit gezocht.

Acht maanden later was het weer raak. Het duurde nu wat langer voor de politie er was. Dat kwam door het tekort aan mensen, legden ze uit. Ook die daders werden nooit gevonden. Maar twee jaar later was het echt raak. Drie gemaskerde mannen drongen zijn winkel binnen. Dreigend met een pistool eisten ze geld. Omdat dat niet snel genoeg kwam, begon er een in het wilde weg te schieten. Gelukkig renden ze van schrik zelf weg. Henk Bals belde

overstuur de politie om hulp. Helaas, alle dienstdoende wagens waren op karwei. Het kon dus wel even duren. Zo erg was dat toch niet, zei de juffrouw aan de telefoon, 'want de daders waren gevlucht en er was toch niemand geraakt'.

Dat was de druppel die bij Bals de emmer deed overlopen. Hij schreef een boze brief aan zowel de hoofdcommissaris als de burgemeester. Ze erkenden in hun antwoord dat de reactie geen pas gaf. Verder vroegen ze om enig begrip. De politie kwam mankracht tekort. Maar gelukkig had de regering een belangrijke reorganisatie van de politie op stapel gezet. Daar was natuurlijk enige tijd voor nodig.

Henk Bals voelde zich steeds minder op zijn gemak in zijn eigen zaak. Inmiddels waren ook de nodige nachtelijke inbraken gevolgd. Ook deze inbrekers waren nooit gepakt. Wel was zijn verzekeringspremie drie keer verhoogd en was hij gedwongen extra veiligheidsmaatregelen te nemen. Ten einde raad wendde hij zich tot zijn werkgeversorganisatie. Die liet weten dat zij al zeer veel deden. Zo hadden zij de Vaste Commissie van de Politie in de Tweede Kamer hierover geschreven. Die had de beantwoording van de brief aan de verschillende fracties overgelaten. Een belangrijke fractie had gereageerd. Ze legden Bals uit dat de

overheid met de reorganisatie van de politie bezig was - dat wist hij dus al - en dat men zocht naar een 'kwalitatieve verbetering' van de politie door bestudering van een 'nieuw systeem van output-financiering'. Henk Bals was er met deze brief bepaald niet geruster op geworden. Maar hij weigerde de door veel collega's aangeprezen methode-van-de-honkbal-knuppel te aanvaarden. Niet alleen omdat ze er knuppels waarmee je kogels afvuurt mee bedoelden. Het leek hem een gevaarlijke en heilloze weg. Tenslotte besloot Henk Bals de publieciteit te zoeken. De Staatscourant leek hem wel geschikt. Alle belangrijke politici, ambtenaren en bestuurders lazen dat blad natuurlijk. Helaas werd zijn openhartige brief niet geplaatst. De redactie liet weten dat de Staatscourant daar niet voor was bedoeld. Ze stuurden ter illustratie een exemplaar mee. Bals begreep dat hij niet aan het goede adres was. Deze krant stond vol speeches van bewindslieden, samenvattingen van belangrijke regeringsnota's, reeksen schriftelijke Kamervragen en vele andere belangrijke zaken. Henk Bals heeft toen maar een grote papieren muts gemaakt van de Staatscourant.

(Deze column verscheen op maandag 6 december jl. in de Staatscourant)

Jaarcongres Vrouwen in de VVD

4 en 5 februari, Lunteren

Reserveringsbon

1. Gehele congres (2-persoonskamer)	f 140,--
2. Vrijdagavond + diner, logies en ontbijt	f 120,--
3. Vrijdagavond + diner	f 55,--
4. Vrijdagavond zonder diner	f 15,--
5. Zaterdag + lunch	f 40,--
6. Toeslag 1-persoonskamer (na toewijzing in Lunteren te voldoen)	f 25,--

S.v.p. omcirkelen wat van toepassing is.
Prijzen zijn inclusief koffie/thee.

Naam: .....

Adres: .....

Tel.: .....

Reserveringsbon, onder gelijktijdige overmaking van het verschuldigde bedrag op bankrekeningnummer 53.38.22.734 t.n.v. Angèle Voets-de Wit (giro van de bank 82.42.00 t.n.v. ABN/AMRO, Arnhem) zenden aan:

A. Voets-de Wit. Beukenweg 21 6881 CK Velp tel. 085-619115

Betuwelijn

In de afgelopen week werd in de Tweede Kamer de besluitvorming afgerond over de Betuwelijn.

Naar aanleiding hiervan sprak VVD-Expresse met de VVD-woordvoerder, Jan-Dirk Blaauw.

In hoeverre is de persoon van minister May-Weggen (CDA) van Verkeer & Waterstaat van invloed geweest op de besluitvorming?

"De minister heeft met haar optreden in de gemeenten waardoor de route loopt en waar voorlichtingsbijeenkomsten werden gehouden, zeer veel mensen tegen zich in het harnas gejaagd. Veel kritiek was er bijvoorbeeld op haar reacties naar aanleiding van opmerkingen uit het publiek dat zij moest inlichten. Het is niet voor niets dat de protesten afgelopen maandag tijdens de UVC zeer heftig waren".

Hoe is de minister met alternatieve plannen omgegaan?

"Er was eigenlijk geen enkele ruimte voor alternatieven. Die zijn niet serieus bekeken. Niet door de minister maar ook niet door de NS. De NS is star geweest. Dat heeft ook te maken met het feit dat grootscheepse ondertunneling van spoorwegroutes door de NS op dit moment niet wordt uitgevoerd.

Alternatieven die dit beoogden werden dus niet bekeken. De minister heeft van het begin af aan alternatieven ontweken. Zo was er een alternatief dat inhiel om de West-Oost-verbinding door Brabant geschikt te maken voor goederenvervoer naar Duitsland. Daar is niet serieus mee omgegaan. De minister had nadat CDA-fractieleider Brinkman tijdens de algemene beschouwingen van 1992 had uitgesproken dat de Betuweroute bovengronds moest worden aangelegd in feite vrij spel. Een hoge ambtenaar van Verkeer & Waterstaat heeft tussentijds nog een rapport gepubliceerd waarin positieve opmerkingen stonden over een ondergrondse aanleg. Dat rapport is schielijk in een la geschoven. De indruk is gewekt dat zowel de minister als de NS niet wilden luisteren."

Er is veel gezegd en geschreven over tunnelbouw.

"Ja, en dat is niet altijd even goed begrepen. Zo wil ik nog eens benadrukken dat het beeld van een lange ondergrondse Betuweroute van kop tot staart niet juist is. Dat kan trouwens ook niet want de grond waardoor de route moet lopen is lang niet op alle plaatsen geschikt voor tunnelbouw. De VVD heeft gepleit voor

ondertunneling op bepaalde plaatsen. Dat heeft vele voordelen. Het milieu wordt ontlast. Er is geen geluidhinder, geen landschapsvervuiling. Op dit moment zijn er geluidhindereisen die minder scherp zijn dan in de ons omringende landen. Als dit op Europees niveau wordt aangepast lopen we de kans dat met een bovengrondse aanleg de nieuwe normen altijd zullen worden overschreden. De burger kan dan bij het Europese Hof in Luxemburg zijn gelijk gaan halen. Maar er zijn meer argumenten voor tunnelbouw. De derde dimensie, die we in de volgende eeuw door ruimtegebrek wel moeten gaan benutten kan door zo'n grootschalig project worden verkend. We geven dan ook het bedrijfsleven de kans om dit nieuwe gebied van technologie onder de knie te krijgen en eventueel in het buitenland te exploiteren. "Nederland Aannemersland" kan dan een nog completer pakket in grote infrastructurele projecten bieden. Een laatste argument dat ik nog wil noemen is de positie van de Betuwe binnen Nederland. Er is een tendens waarneembaar dat dit gebied, ingeklemd tussen het Rotterdamse havengebied-Gorinchem en de dubbellocatie Arnhem-Nijmegen steeds meer een uitwijkmogelijkheid wordt voor de Randstad. Zowel voor kleine industrie als voor wonen is dit het geval. Met een bovengrondse Betuwelijn loopt deze ontwikkeling gevaar."

Zal Duitsland de Betuwelijn door-trekken?

"De minister heeft hierover met "Bonn" contact gehad. Ze heeft in de Kamer hierover geruststellende woorden gesproken. Ik ben zelf in een vroegtijdig stadium naar Duitsland gegaan om te overleggen met onze zusterpartij, de FDP. In het grensgebied, in de deelstaat Nordrhein-Westfalen voorziet men problemen. Als de frequentie in het beroepsgoederenvervoer per spoor wordt opgevoerd geeft dat overlast bij de overwegen. Er zijn 22 spoorwegkruisingen die dan teveel zijn gesloten bij de intensiteit die men voorziet. Dat vergt aanpassingen die betaald moeten worden. In Duitsland is dat niet zo eenvoudig omdat de gemeenten deze aanpassingen voor eenderde zelf moeten financieren. Dat geeft maatschappelijke onrust. Er zijn geluiden die er op neerkomen dat alleen een omleiding van de route rond Emmerich een goede oplossing biedt. Lukt dit niet dan moet de aansluiting er maar niet komen, zo valt daar te horen. Wat ik curieus vond is dat de minister afgelopen maandag de Kamer meedeelde dat geen contact moest worden gezocht met lokale autoriteiten in Duitsland. De Kamer moest zich niet bemoeien met Duitse aangelegenheden."

Waarom heeft de VVD altijd voor uitstel van de beslissing gepleit?

"Laat ik voorop stellen dat de VVD vóór de Betuwelijn is maar dat zij de uitvoering ervan anders ziet dan de minister. Er zijn veel rapporten over de route gepubliceerd, maar de alternatieven zijn niet goed bestudeerd. De Milieuorganisaties en de Stuurgroep Ondergrondse Vervoers Infrastructuur (SOVI) zijn dit met de VVD eens. De SOVI heeft altijd gesteld dat alternatieven tot het einde van de besluitvorming moeten worden meegenomen. Op grond van de huidige gegevens kan geen verantwoorde beslissing worden genomen. De problematiek rond de aftakkingen is ook nog niet uitgekristalliseerd. Dit kan miljoenen extra kosten. Veel bedragen kunnen trouwens hoger uitvallen, zoals die op het gebied van het milieu. Ook moet het draagvlak worden hersteld. De minister heeft dit draagvlak vermalde. Er is een conflict tussen de centrale overheid aan de ene kant en de burger en lagere overheden aan de andere kant. Dat is niet zomaar iets. Ik heb nog nooit meegemaakt dat burgemeesters en gedeputeerden lopen te vloeken en te schelden. Alle werken voor een beter goederenvervoer per spoor van Rotterdam tot Kijfhoek kunnen overigens gewoon doorgaan, het bestuurlijk overleg is per slot van rekening voor dat terrein praktisch rond."

Hoe groot schat U de kans in dat de Betuwelijn, zoals die maandag in de Kamer is besproken ook inderdaad wordt gerealiseerd?

"Het zou mij verwonderen als de aanleg van de Betuwelijn, zoals die maandag is aanvaard inderdaad gerealiseerd wordt. Of het zal lukken hangt in hoge mate af van de bezwaarschriften. Als die massaal worden ingediend en ook ontvankelijk worden verklaard, komt er uitstel waardoor de kans dat de lijn er komt, in de voorgestelde vorm aanzienlijk wordt verkleind."

Colofon

De VVD-Expresse is een uitgave van de "Mr Annelien Kappayne van de Coppelio Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Ernst van Splunter en Arno Visser, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expresse wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost fl 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Terug naar af

In de laatste weken hebben verschillende bewindslieden naar voren gebracht dat de Nederlandse economie in vergelijking met andere Europese landen een goed figuur slaat. Dat gebeurde onder meer bij de behandeling van de begroting van Sociale Zaken. De feiten geven echter geen aanleiding tot vreugde. Als men de werkloosheidscijfers in Europa vergelijkt met die van Azië en de Verenigde Staten dan zijn er in ons werelddeel respectievelijk 4 en 2 keer zoveel mensen zonder werk. Dat Nederland het dan in vergelijking met de ons omringende landen net iets minder slecht zou doen, stemt mij dan ook niet tot vreugde. Bovendien is Nederland niet het beste jongetje van de Europese klas als we kijken naar de balans tussen de actieven en niet-actieven. Nergens in Europa, op Spanje na, werken er zo weinig mensen als in Nederland. Daar komt nog bij dat de collectieve lastendruk in Nederland omgere-

kend 30 miljard gulden hoger is dan het Europees gemiddelde. Toch wentelen de ministers en staatssecretarissen van het kabinet Lubbers-Kok zich in zelfgenoegzaamheid. De feiten zijn dat er in Nederland 900.000 mensen arbeidsongeschikt zijn, dat het werkloosheidscijfer naar een naoorlogs record oploopt en dat er 300.000 mensen in de Ziektewet zitten. In vergelijking met het einde van de vorige kabinetsperiode zijn wij, zoals minister de Vries het onlangs zelf zei: 'weer terug bij af'. Om het aantal banen te vergroten en de collectieve lastendruk op een aanvaardbaar niveau te brengen is de VVD in de regering kennelijk een onmisbaar element. Wat mij betreft, neemt onze partij die positie liever vandaag dan morgen in.

Frits Bolkestein

Sociale Zaken

'Minister de Vries(CDA) van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zal de geschiedenisboekjes ingaan als de minister van de stijgende werkloosheid, de minister die de belangrijkste taakstellingen uit het regeerakkoord niet heeft waargemaakt, maar vooral als de minister die op de cruciale momenten bij besluitvorming in het kabinet als minister van Werkgelegenheid heeft gefaald.' Dit oordeel velde één van de twee VVD-woordvoerders, Robin Linschoten bij de begrotingsbehandeling van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De woordvoerder stelde dat het ministerie in deze kabinetsperiode nogal onder druk heeft gestaan. Er is een parlementaire enquête geweest over de uitvoeringsorganen van de sociale zekerheid, de Algemene Bijstandswet is nader onder de loupe genomen en er was een onderzoek van de commissie-Van der Zwan voor nodig om de bewindslieden in de eindfase nog een keer in de startblokken te zetten. Er is derhalve geen rust geweest op het front van de sociale zekerheid. Er is geen herstel geweest van de koppeling tussen lonen en uitkeringen. Deze twee beloftes zijn door de regeringspartijen in de verkiezingscampagnes van 1989 gedaan.

Banen

Het ergste wat de minister echter is overkomen is dat de enorme banenmachinerie, die in de loop van de jaren '80 in Nederland was ontstaan en waardoor veel mensen weer aan de slag konden, tot stilstand is gekomen. De werkloosheidscijfers ontwikkelen zich in de richting van een na-oorlogs record. De VVD vindt dat de minister op de verkeerde momenten met zijn portefeuille heeft gerammeld. Hij deed dat onder andere toen het WAO-compromis, het zogenaamde bami-acckoord moest worden verdedigd. De minister wilde toen van geen wijken weten, maar op alle andere cruciale

momenten gedurende de afgelopen kabinetsperiode gaf hij niet thuis. De lasten en heffingen zijn onder dit kabinet zeer sterk gestegen.

Regeerakkoord

De minister heeft in het regeerakkoord vier doelstellingen meegekregen: 1) het realiseren van meer banen; 2) rust op het front van de sociale zekerheid; 3) het herstel van de koppeling en 4) het verbreden van het draagvlak in onze samenleving door de balans van inactieven en actieven te verbeteren. De loonkosten per eenheid produkt zijn zodanig gestegen dat dit alleen maar kon resulteren in extra werkloosheid. Aan de hand van het Centraal economisch plan 1992 signaleerde de woordvoerder dat die verslechteringen voor zeker 50% het gevolg zijn van beleidskeuzen in Nederland en beslissingen van de minister, gedragen door zowel PvdA als CDA. Het Centraal Planbureau heeft aangegeven dat voor 80% binnenlandse factoren en binnenlands beleid een bijdrage hebben geleverd aan de verslechterende conjunctuur. De minister en de regeringsfracties brachten naar voren dat vooral de internationale omstandigheden de oorzaak waren geweest voor de slechte economische cijfers.

Het eindoordeel van de woordvoerder had de minister de afgelopen week zelf al gegeven: 'Als het om de werkgelegenheid gaat, zijn wij eigenlijk terug bij af.'

Inlichtingen:

Robin Linschoten, 070-3182895

Zie voor "Bijstand" pagina 2.

Najaarsnota

Tijdens het debat over de najaarsnota, de tussentijdse toestand van 's Rijks financiën, heeft VVD-woordvoerder Rudolf de Korte er voor gepleit de belastingmeevaller van 1,5 miljard (aanvankelijk zei minister Kok (PvdA) van Financiën dat het om 2,5 miljard ging) te gebruiken om de tarieven van de eerste belastingschijf te verlagen. Daar profiteert iedereen van. Tevens wilde de VVD de meevaller aanwenden om de werkgeverspremies voor deeltijdbanen aan de onderkant van de arbeidsmarkt te reduceren. In de VVD-tegenbegrotingen is hier al drie jaar voor gepleit. De minister wilde in het debat geen toezeggingen doen over de aanwending van de meevaller. Hij is van mening dat begin volgend jaar kan worden vastgesteld of de 1,5 miljard daadwerkelijk kunnen worden benut. Dan kan ook antwoord worden gegeven op de vraag wat er mee te doen is.

Loonstrookje

Twee jaar geleden werden veel werknemers opgeschrikt door een negatief loonstrookjeseffect als gevolg van cumulatie van de Ziektekosten- en AWBZ-premie. Dit negatieve loonstrookjeseffect gaat zich eind januari herhalen, zo stelde de woordvoerder. Het treft de werknemers, waarvoor de financiering van de reparatie van het WAO-gat is ondergebracht bij een pensioenfonds (met verplichte deelname) en die per 1 januari a.s. uit dien hoofde een verhoogde pensioenpremie moeten betalen van gemiddeld 1% van het bruto loon. Daar staat voor hen een onvoldoende verlichting van belastingen en sociale premies van 0,65% van het bruto loon tegenover. Per saldo zullen deze werknemers (tussen modaal en 1½ x modaal) eind januari netto f 10,-- tot f 20,-- per maand minder op hun salarisstrookje aantreffen dan de maand daarvoor. Op jaarbasis is dat een netto achteruitgang van f 120,-- tot f 240,--. Zijn ze bovendien particulier verzekerd voor hun ziektekosten dan komt daar een stijging van de Ziektekostenpremie bij van 3 à 4 % (KLOZ-indicatie) ofwel gemiddeld 0,2% van het bruto loon. Per saldo zullen deze werknemers eind januari zelfs f 20,-- tot f 35,-- per maand minder op hun salarisstrookje aantreffen. Op jaarbasis is dat een netto achteruitgang van f 240,-- tot f 420,--. De woordvoerder stelde in dit verband de minister voor, een deel van de gesignaleerde belastingmeevaller terug te geven in de vorming van het eerste schijf-tarief. Dat is bepaald geen luxe, zo stelde hij. De minister noemde de achteruitgang op het loonstrookje een 'kenmerk van solidariteit', en ontkende

de achteruitgang niet. Het effect op de salarisafrekening was volgens hem te wijten aan de reparatie van het WAO-gat. Dat heeft inkomensconsequenties. Er tegenover staat, zo vond de minister, een bepaalde verzekering zodat in geval van arbeidsongeschiktheid, mensen op een hogere uitkering kunnen rekenen.

Inlichtingen:

Rudolf de Korte, 070-3182890.

Kaderwet bestuur in verandering

In de Tweede Kamer is deze week een begin gemaakt met de behandeling van de Kaderwet. In deze wet worden de zogenaamde 'provincies-nieuwe stijl' geregeld. VVD-woordvoerder Jan Franssen benadrukte dat de VVD niet de bedoeling heeft het hele land op de schop te nemen. 'Doe het simpel met de bestaande middelen als het kan. Haal geen nieuwe dingen overhoop als dat niet hoeft. Zorg voor sterke en volwaardige gemeenten en voor een krachtig middenbestuur op afstand en vermijd onnodige hulpconstructies. Probeer in een tijd van decentralisatie besluitvorming die centraliserende risico's in zich bergt, zoveel mogelijk te vermijden', zo stelde hij.

Het kabinet heeft voorgesteld gedurende 12 jaar het vernieuwingsproces door te voeren. In twee fases moet een en ander zijn beslag krijgen. Gedurende de eerste fase, de zoge-

naamde ROL-fase (Regionaal Openbaar Lichaam) krijgen deelnemende, samenwerkende gemeenten speciale taken toegewezen. Het gaat om de gebieden: Haaglanden (rond Den Haag), Utrecht, Eindhoven en de dubbelsteden Arnhem-Nijmegen en Enschede-Hengelo. De VVD is hiervoor evenals CDA en PvdA. De VVD heeft een amendement meegetekend dat inhoudt de ROL-fase zelfs met twee jaar uit te bouwen. Het kabinet wil na het eerste deel van het proces de vernieuwing voltooien in de RGA-fase, de Regionale Gebieds Autoriteit. Dat moet een openbaar lichaam worden dat los van de gemeenten, gemeentelijke taken en deels provinciale taken overneemt en uitvoert. De VVD is hier tegen. Overigens is het wel duidelijk geworden dat Rotterdam en Amsterdam een aparte provincie zullen worden. In het geval Rotterdam zijn er zelfs al concrete afspraken over de nieuwe provincie gemaakt; de provincie gaat 'Rotterdam' heten en de gemeenten die er deel van gaan uitmaken zijn bekend. Een Kamermeerderheid van CDA en PvdA vindt dat de regionale bestuurders die in de ROL-fase in de organisatie werken, een eigen voorzitter moeten kunnen kiezen. Deze mag buiten de kring van burgemeesters of andere regionale bestuurders komen. Het kabinet houdt vast aan een benoeming door de Kroon. De VVD kiest voor de bestaande procedure: de voorzitter wordt gekozen door en uit de gelederen van de bestuurders.

Inlichtingen:

Jan Franssen, 070-3182886.

Bijstand

Zoals wij in VVD-Expressie 116 al beloofden kreeg de discussie over de hoogte van de bijstandsuitkering deze week een vervolg in een debat over dit onderwerp. VVD-woordvoerder Henk van Hoof stelde in dit debat vast dat er sprake was van twee verschillende uitgangsposities. De PvdA ging uit van een uitkering van 50% van het minimumloon voor alleenstaanden met een wettelijke basis van 20% extra voor hen die aan kunnen tonen echt alleenstaand te zijn. Het CDA ging uit van een uitkering van 50% van het minimumloon voor alleenstaanden. De gemeenten zouden dan bepalen of iemand die echt alleenstaand was in aanmerking zou kunnen komen voor een toeslag van 20%. In het debat in de afgelopen week gaf staatssecretaris Wallage aan dat de wettelijke basis overeind is gebleven. Het kabinetsstandpunt kwam overeen met de PvdA-inzet waarbij in individuele gevallen conform de huidige regels kan worden afgeweken. Er verandert dus niets. Het CDA liet zich in de hoek zetten onder verwijzing naar de individuele benadering. De individuele invulling die de VVD voorstaat, maatwerk in plaats van het confectiepak is daarmee van de baan.

Inlichtingen: Henk van Hoof: 070-3182885.

Hans Dijkstal

Werkelijkheid

(4)

Mevrouw De Wind had er niet van kunnen slapen. Zelfs de sussende woorden van de wijkzuster hadden haar niet kunnen geruststellen. De zakjes van haar stoma kon ze met enige moeite zelf wel verwisselen. De afsluitplak moest de zuster echter aanbrengen. Die deed dat natuurlijk zeer bekwaam. Maar stel je voor dat ...

De wijkzuster was net weggegaan met een hartelijk: "en nu niet zitten piekeren, hoor!" En daar zat ze nu, in haar rolstoel. Zesentachtig jaar oud. Schoongewassen, nieuwe plak, netjes aangekleed en mantel aan. In de gang bij de voordeur, kant en klaar voor Arie. Arie is met pensioen. Vroeger was hij postbode, nu is hij vrijwilliger op het busje. Drie keer in de week komt hij mevrouw De Wind halen om haar naar de dagopvang in verzorgingshuis Fijnoord te brengen. Arie is een kerel van goud. Altijd vrolijk, heel handig met de rolstoel en vooral zorgzaam. Wie hem niet kende, had dat nooit achter die kerel met dat verweerde gezicht en die grote handen gezocht. Daar konden de meisjes van de thuiszorg nog iets van leren. Niet dat ze wilde klagen. Dat zou ze niet durven. Hoewel, een keer had ze met haar bibberende handschrift een brief gestuurd. Naar de Tweede Kamer. Dat was toen de regering weer wilde bezuinigen. Op Fijnoord en op Arie en dus eigenlijk ook op haar zelf. Ze was woedend geweest. Natuurlijk hadden ze het bij de thuiszorg ook niet makkelijk. Vaak kwamen ze gehaast bij je binnen om zo snel mogelijk alles af te werken. Je kon ze dan toch niet kwalijk nemen, dat ze je bij het aankleden net verkeerd beetpakten? Alleen Tiny deed het altijd goed. Die had ze het liefst. Die bleef soms nog even gezellig praten. Maar ja, je had ze niet voor het uitzoeken. Soms stond er een wildvreemde op de stoep. Om in te vallen. Voor Tiny, die 'atv' had. Mevrouw De Wind had geen idee wat dat was. Als het een ziekte was, dan *genas je er snel van, want ze was vaak de volgende keer weer present.* Op de dagen dat ze naar de dagopvang ging, was alles betrekkelijk overzichtelijk. In het begin even haasten omdat Arie kwam, maar daarna was het rustig.

Dat was op die andere dagen wel anders. Dan leek haar huis wel een duiventil voor hulpverleners. De ene zuster die je uit bed hielp en je aankleedde was nog niet weg of de andere zuster van de thuiszorg stond al voor de deur. Dan kwam er een vrijwilligster voor de boodschappen, gevolgd door tafeltje-dekje met de warme hap. Daarna was de beurt aan de wijkzuster en een andere van de thuiszorg, die voor de boterham en het uitkleden zorgde. In het begin kon ze veel meer zelf. Maar ze had nu teveel hulp nodig. Eigenlijk wilde ze voorgoed naar Fijnoord. Nadat ze in het ziekenhuis had gelegen, was ze er zes weken geweest. Om op te knappen van de zware operatie. Ze had er wel langer willen blijven, maar langer dan zes weken mocht niet. Niet dat de directeur dat had gezegd. Nee, het mocht niet van de politiek had Arie haar uitgelegd. Ze moest terug naar huis. Die eerste paar dagen had ze wel eens stilletjes zitten huilen. Ze voelde zich zo alleen. Er was wel direkt een indicatie voor haar aangevraagd. Twee mensen van de commissie waren gekomen. Die hadden mevrouw De Wind het hemd van het lijf gevraagd. Het leek wel het Staatsexamen van vroeger. Ze vulden een heleboel papieren in. Later kwamen ze nog een keertje terug, omdat er bij de bespreking van haar geval wat onduidelijkheden waren gerezen. Weken later kwam het briefje: ze was geïndiceerd! Ze wist niet precies wat dat was en dus ook niet hoe blij ze moest zijn. Maar ze kon nog niet naar Fijnoord. Hoewel er al iemand van de opname-commissie was geweest met een zelfde vragenlijst. Er was alleen nog een wachtlijst. Ze was er hypernervus van geworden. Op de televisie had ze de Minister horen zeggen, dat de bejaardenhuizen zouden worden gesloten en dat de mensen naar WOZOCO's moesten. WOZOCO's? Ze wilde helemaal geen WOZOCO. Ze wilde naar Fijnoord. Wat nu? Gelukkig zou Arie zo komen. Mischien wist hij wat ze nu het beste kon doen.

(Deze column verscheen de afgelopen week in de Staatscourant)

Levensmiddelencontrole

De controle op levensmiddelen moet onder ministeriële verantwoordelijkheid blijven vallen. Dat standpunt werd door

VVD-woordvoerder Len Rempt-Halmmans de Jongh naar voren gebracht tijdens het mondeling overleg met staatssecretaris Simons (PvdA) over het standpunt van het kabinet over de privatisering van controletaken uitgevoerd door de ministeries van WVC en Landbouw. De aanleiding tot privatisering is gelegen in de eeuwigdurende stammentwist tussen de ministeries over wetgeving en controle m.b.t. de kwaliteit en veiligheid van levensmiddelen. Onlangs kwam dit naar voren bij de verontreiniging van babyvoeding van het merk Olvarit van Nutricia. De Commissie Hendriks/De Zeeuw bracht, op verzoek van het kabinet, inzake deze problematiek advies uit. De controle op levensmiddelen ligt in de huidige situatie hoofdzakelijk in handen van de overheid; deels bij WVC, deels bij Landbouw. Het kabinet wil deze taak grotendeels overdragen aan een nieuw controlebureau; het Nederlands Controlebureau Levensmiddelen (NCL). Het bestuur zou in handen van het bedrijfsleven komen.

Huiswerk

De woordvoerder betoogde dat de Staat een terughoudende opstelling zou kunnen innemen, als het op dit terrein uitsluitend over kwaliteitseisen zou gaan. Controle hierop zou rustig aan het bedrijfsleven kunnen worden overgelaten. Als men echter de invalshoek van de **gezondheidszorg** hoog in de banieren wil voeren moet de controle een overheidstaak blijven en kan bij falend beleid de staatssecretaris ter verantwoording worden geroepen. Op dit punt kreeg de VVD steun van PvdA en D66. De VVD vindt het onbegrijpelijk dat het kabinet denkt dat een kwaliteitswaarborg er voor zorgt dat de volksgezondheid geen gevaar zal lopen. Het huiswerk moet, zo betoogde de woordvoerder, worden overgedaan. Er moet een voorbeeld worden genomen aan onderbouwing van de voorgenomen reorganisatie Algemene Inspectie Diens (AID) en Economische Controle Dienst (ECD). Uitgangspunten moeten zijn:

1. oplossing competentiekwesties: geen ruziënde diensten waardoor er verarring kan ontstaan;
2. onderscheid tussen kwaliteits- en gezondheidsbewaking;
3. efficiency verbetering;
4. ministeriële verantwoordelijkheid inzake volksgezondheid.

Het kabinet heeft aan de Kamer toegezegd een brief te zullen sturen over de verdeling van de taken, het tijdspad waarop dat zal moeten gebeuren en de kwestie van de ministeriële verantwoordelijkheid.

Inlichtingen: Len Rempt-Halmmans de Jongh, 070-3182889

**ER GAAN STEEDS MEER STEMMEN
OP VOOR HET LIBERALISME.**

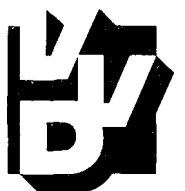

Dat is duidelijke taal! Maar waarom heeft Kaland (CDA) ingestemd met het kwartje van Kok, het Plan Simons en de verhoging van de eigen huis belasting?

De VVD is als enige grote partij tegen dit kabinetsbeleid.
En voor een beleid van belastingverlaging. Meer weten of lid worden?

Bel 070-3613061. Of schrijf VVD, antwoordnummer 1877, 2501 WB Den Haag!

VVD. DE ENIGE LIBERALE PARTIJ VAN NEDERLAND.

Dit is de laatste VVD-Expreste van 1993.
Na het Kerstreeces
verschijnt de eerstvolgende uitgave.
De redactie wenst u goede kerstdagen
en een gelukkig 1994.

Nieuw op oud

In mijn laatste column van 1993 wil ik de positie van onze partij op dit moment onder de loupe nemen. 1993 was een turbulent jaar. Het jaar van de kandidaatstellingsprocedures voor gemeenteraden, Tweede Kamer en Europees Parlement. Het jaar ook waarin de VVD haar 45-jarig bestaan vierde. Als ik de balans opmaak, is het saldo over het afgelopen jaar duidelijk positief. De lijn van politiek bedrijven op een opbouwende manier werd doorgetrokken. De VVD stelde voor het stelsel van sociale zekerheid te hervormen. Fraudebestrijding en invoering van het basisstelsel zijn hierbij uitgangspunten. Net als in dit jaar zullen wij in 1994 aandacht vragen voor een betere aanpak van het minderhedenvraagstuk. De oplossing ligt voor de VVD in het beperken van de immigratie, het bevorderen van de integratie en het bestrijden van de discriminatie.

De Nederlandse burger voelt zich in deze tijd niet echt veilig. Ons pleidooi voor meer geld voor criminaliteitsbestrijding is daarom gerechtvaardigd. De banenmachinerie die door het vorig kabinet van CDA en VVD in gang is gezet is in deze kabinetsperiode tot stilstand gekomen. Een van de belangrijkste uitdagingen voor het komend jaar zal zijn meer mensen aan de slag te laten komen. De VVD stelt werk boven inkomen en preferereert de warmte van een betaalde baan boven de kilte van een uitkering. In 1994 zal opnieuw het accent liggen op de inhoud van onze standpunten. Met uw steun zullen wij deze ideeën met voortvarendheid naar voren blijven brengen. De constructieve oppositie kan dan verzilverd worden met drie klinkende verkiezingsoverwinningen. Wij staan aan het begin van een nieuwe tijd. De toekomstvisie van de VVD wortelt in een stevig ideologisch fundament. Deze nieuwe kijk op morgen, voortbouwend op traditie, is de basis voor een goed verkiezingsjaar.

Frits Bolkestein

VVD tweede partij

Volgens een recent gehouden NSS-enquete (week 51) zou de VVD de tweede partij van Nederland worden. In dezelfde week heeft het bureau Interview ook een peiling gehouden. Hieronder staan de resultaten, in Kamerzetels.

	TK '89	Interview (week 51)	NSS (week 51)
CDA	54	42	37
PvdA	49	26	25
VVD	22	27	30
D66	12	25	28
GL	6	12	13
CD	1	7	7

Colofon

De VVD-Expreste is een uitgave van de "Mr Annelien Kappeyne van de Coppello Stichting", onder redactie van Clemens Cornielje, hoofd afdeling Voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, en Ernst van Splunter en Arno Visser, medewerkers afdeling Voorlichting. De VVD-Expreste wordt gedrukt bij Roeland Druk te Scheveningen. Een jaar-abonnement kost fl 75,- en is schriftelijk aan te vragen bij de VVD-fractie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (telefoon 070-3182879).

Politie

Jan Kees Wiebenga

voerder Jan Kees Wiebenga tijdens het overleg wat de Kamer voerde met de ministers Dales (PvdA) en Hirsch Ballin (CDA) over het politiebeleid. De woordvoerder pleitte in de vergadering opnieuw voor het plan van de VVD om de sterkte van de politie met 10.000 man uit te breiden.

Monitor

Onlangs verscheen het onderzoek 'Politie-monitor bevolking' waarin het oordeel van de burger over het politiebeleid was opgenomen. De resultaten zijn zorgelijk: ca. 30% van de bevolking voelt zich onveilig. Dat is ook niet verwonderlijk want ruim 600.000 woningen zijn getroffen door inbraak; meer dan 2,5 miljoen auto's, werden gestolen of beschadigd, ruim 1,5 mln mensen werden al of niet met geweld bedreigd. De totale schade door misdadigheid bedraagt ruim 11 miljard gulden per jaar.

De kwaliteit van het politiewerk moet worden verbeterd. Bij de gewone agenten heerst nogal wat ontevredenheid wat onder meer tot uitdrukking komt in een hoog ziekteverzuim. De politie verricht bijna geen preventief werk meer. 'Surveilleren doen we eigenlijk niet meer, we rijden van melding naar melding', verzuchtte een politiemans in Achtkarspelen onlangs.

Sterkte

Het tekort aan mensen bij de politie is een thema dat de VVD gedurende de hele kabinetsperiode naar voren heeft gebracht. De sterkte-herverdelingsoperatie was de verdeling van de armoede. De woordvoerder kreeg steun van de PvdA op het punt van de uitbreiding van het politiekorps. Het CDA vindt dat eerst intern orde op zaken moet worden gesteld, mocht dan blijken dat de politie onderbedeeld is dan zal het CDA ook pleiten voor meer politie. De VVD vindt dat het allang duidelijk is dat het aantal agenten tekort schiet. Om

tenminste de sterkte op peil te houden in de regio's waar agenten werden weggehaald om de criminaliteit in de grote steden te bestrijden moest het aantal agenten dit jaar eigenlijk met 1420 man worden uitgebreid.

Ethiek

De woordvoerder stelde ook de onlangs aan het licht gekomen commerciële nevenactiviteiten van de Amsterdamse politie aan de orde. De geloofwaardigheid van de Nederlandse politie is in het geding. Het doet daarom wat merkwaardig aan dat de korpsleiding in de hoofdstad daar meer of minder politiek getinte uitspraken doet. Aan de andere kant worden besluiten van de burgemeester om een einde te maken aan de activiteiten op commerciële basis niet goed uitgevoerd. 'Het beeld van de politie als eigen koninkrijkje mag geen wortel schieten, de maat is vol', aldus de woordvoerder. Om de problematiek in goede banen te leiden is een gedragscode voor de VVD niet het middel. De woordvoerder pleitte voor een helder 10-punten overzicht van wat mag en wat niet mag, ter beschikking van iedere agent. In de komende kabinetsperiode moet de bestrijding van de misdaad krachtiger worden aangepakt. Misdaadvoorkoming staat daarbij voorop. Een aanmerkelijke en zichtbare versterking van de politie is noodzakelijk. Een grotere inzet van toezichthouders, surveillanten en conducteurs is even hard nodig. Via speciale wetgeving wil de VVD mensen met een uitkering nuttig inzetten voor een veiliger samenleving. Voor deze kerntaak bij uitstek van de overheid moet een fors bedrag worden vrijgemaakt.

Inlichtingen:

Jan Kees Wiebenga, 070-3182904.

NMP2

Afgelopen dinsdag presenteerde minister Alders (PvdA) het Nationaal Milieu beleidsplan 2. VVD-woordvoerder Jan te Veldhuis gaf een eerste, voorlopige reactie. 'Het NMP2 heeft een vleugje groen realisme, maar biedt ook meer van hetzelfde.' De VVD reageert dus ietwat ambivalent op het nieuwe plan.

Aan de ene kant wordt er geen on-dubbelzinnig beleidsantwoord gegeven op de duidelijke analyse van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne dat het ingezette milieubeleid op diverse onderdelen misschien wel met tientallen procenten niet wordt gehaald. Zelfkritiek is onvindbaar in het NMP2. Is het plan niet te hoog gegrepen, zoals het NMP+ ook te ambitieus was. Een aantal van de voorgestelde maatregelen hebben bovendien het karakter van "meer van hetzelfde", zonder dat de garantie wordt gegeven dat een bevredigend milieuresultaat wordt behaald.

Aan de andere kant worden nieuwe benaderingen en uitgangspunten voorgesteld die rechtstreeks lijken te zijn ontleend aan de VVD-opstelling van de afgelopen jaren.

- een breed draagvlak voor het beleid is onmisbaar,
- de overheid moet betrouwbaar en berekenbaar zijn,
- beleid moet zichtbaar rendement opleveren,
- beleid moet haalbaar zijn.

De VVD stelt deze hang naar Groen Realisme op prijs. Beter laat dan nooit. En dat geldt ook voor het overnemen van eerdere VVD-voorstellen, zoals het inzetten van een laag BTW-tarief voor milieuvriendelijke milieufactiviteiten, en werken met verhandelbare emissierechten.

Liberaal Reveil

Het december-nummer van Liberaal Reveil is deze week verschenen.

Hierin staan ondermeer de volgende artikelen:

- "Allemaal met de billen bloot, over het nut van verkiezingsprogramma's", door J.F. Hoogervorst;
- "De VN en de rechten van de mens", door M.C. Castermans-Holleman;
- "Werkloosheid wegdefiniëren?", door H.H.J. Labohm,
- "De open samenleving en de (on)gelijkheid in kansen", door R. Moelker.

U kunt dit themanummer bestellen door f 9,50 over te maken op girorekening 240200 (t.n.v. St. Liberaal Reveil te Wageningen) onder vermelding van 'Liberaal Reveil nr. 4 1993'.

U kunt zich ook opgeven als abonnee van Liberaal Reveil voor f 55,- per jaar.

Jongeren tot 27 jaar betalen f 30,-

U kunt zich aanmelden bij: Liberaal Reveil, Koninginnegracht 55a, 2514 AE Den Haag.

Werkelijkheid (5)

Hans Dijkstal

Het laatste stapeltje papier werd voorzichtig van het bureau afgeschoven, zo in de prullemand. "Dat was dat," dacht Tweede Kamerlid Hans Dijkstal. "Nu is het Kerstreces echt begonnen". Fluitend liep hij zijn werkkamer uit, wandelde naar de parkeer-

garage en stapte daar goed gehumeurd in zijn auto. Nog twee uur rijden naar huis en dan van een welverdiende rust genieten.

Die twee uur in de auto kon hij goed gebruiken om eens over het politiek uitzonderlijk interessante najaar te mijmeren. "Never a dull moment in Den Haag," dacht hij. En zo was het. Het begon al met de Miljoenennota. De maand september kenmerkte zich door manhaftige pogingen van de regering om te laten zien, dat ze de rijksfinanciën op orde hadden. En voor zover dat niet het geval was, was dat natuurlijk de schuld van het buitenland.

Prinsjesdag was zoals altijd weer een hoogtepunt. De koningin zag er weer prachtig uit en alle vrouwelijke Kamerleden zagen er ook als kleine koninginnetjes uit. En wat had de Majesteit de Troonrede prachtig uitgesproken. Zo'n zin over de nieuwkomers bijvoorbeeld: "Het gaat om elementaire vaardigheden: het leren van Nederlands en van de in onze samenleving geldende regels, waarden, normen en omgangsvormen". Wat fantastisch dat niemand meer over zoiets was gevallen.

De Algemene Beschouwingen waren ook zeer boeiend. Zoals verwacht gingen die meer over de concept-verkiezingsprogramma's dan over de Begroting 1994. Inmiddels was wel duidelijk dat in veel van die programma's nog een miljardje of tien gezocht moet worden om de financiële tegenvallers op te vangen. Dijkstal was blij dat zijn partij een paar harde prioriteiten had geformuleerd, zoals die 10.000 extra politie-agenten. Dat was andere koek dan de honkbalknuppel die Hoofdcommissaris Wiarda aanbeveelde. Hij herinnerde zich nog dat hij daar een woedende brief over had gekregen van ene meneer Bals met een drogisterij.

Zeer belangwekkend was ook het rapport van de Enquête-commissie van

collega Buurmeijer. Dijkstal had niets begrepen van de politieke 'move' van Brinkman. Wat wilde die toch met de WAO? En dan al dat gedoe over de Bijstand. De mensen worden daar toch hoorndol van. Hij had er een woedende burger uit Appingedam over aan de telefoon gekregen, ene Vellinga. Hij herinnerde dat nog zo goed, omdat die man geweldig tekeer ging. Hij herhaalde voortdurend zoiets als: "wat ze nu weer in Den Haag hebben bedacht".

Overigens bleek aan pas het eind van het gesprek dat het eigenlijk over het in dienst nemen van allochtonen ging. De heldhaftige rol van de Eerste Kamer, die opeens overal tegen bleek te zijn, was ook opvallend. Ja, behalve tegen de Euthanasiewet. Schandelijk had Dijkstal dat gevonden. Wat onverdraagzaam. Hij moest plotseling denken aan die arme oude Mevrouw de Wind, van wie hij een ontroerende brief had gekregen.

Een hoogtepunt was natuurlijk ook het debat over 'de kloof tussen kiezer en gekozene', dat ging over de voorstellen van de commissie-Deetman. Werkelijk alle facetten van de afstand tussen burger en politiek waren in zes werkgroepen aan de orde gesteld en in meerdere Kamerdebatten besproken: de gekozen Minister-President, de informateur, Het Bataafs-Noorse stelsel, de burgemeestersbenoeming, voorkeursstemmen enz., enz. De politiek was erg ver gegaan, nu de burger nog! Vlak voordat Dijkstal thuis was, moest hij denken aan dat artikel over een aan de drugs verslaafde joch, Eric Postma of zo. Hij had toch al zo snel te doen met kinderen. Dit was werkelijk schrijnend. De ouders van de jongen hadden hem nog geschreven ook.

Dijkstal parkeerde zijn auto en keek in het binnenspiegeltje. Zijn ogen stonden vermoeid. Wanneer hij eerlijk was, was hij over zichzelf niet ontevreden. Het jaar 1993 was vruchtbaar geweest. Hij had het eens opgeteld: twaalf plenaire debatten, vijf UCV's, achtentwintig MO's en zeventien keer schriftelijke Kamervragen. Nee, Hans Dijkstal had hard gewerkt. Hij kon de burger recht in de ogen kijken. Tenminste ..... wanneer hij hem zag!

(Deze column, de laatste in een miniserie van 5, verschijnt maandag 27 december in de Staatscourant. Alle columns zijn op te vragen bij: Ernst van Splunter, 070-3182879.)

Vreemdelingen wet

Op de laatste dag voor het kerstreces heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel voor een nieuwe Vreemdelingenwet aanvaard met de steun van de VVD-Eerste Kamerfractie. De VVD-Tweede Kamerfractie juicht dit toe. De VVD-fractie heeft in september ingestemd met het wetsvoorstel omdat de toelatingseisen voor vreemdelingen in Nederland worden verscherpt, hetgeen leidt tot een beperking van immigratie. De VVD vindt dit naast het bevorderen van integratie en de bestrijding van discriminatie een goede remedie voor de problemen die zich de laatste tijd voordoen op het gebied van de minderheden-vraagstuk. De wet brengt een beter evenwicht tot stand tussen de toelatingsregelingen van Nederland en de ons omringende landen. Hierdoor wordt voorkomen dat ons land een grotere toeloop van vreemdelingen te verwerken krijgt dan onze buurlanden. De Eerste Kamerfractie is van mening dat de beroepsmogelijkheid voor asielaanvragers in de nieuwe wet niet goed geregeld is. De VVD-Tweede Kamerfractie kan instemmen met het ontbreken van het hoger beroep. Er blijft een beroepsmogelijkheid via een bestuurlijke heroverweging. Daarna kan in beroep worden gegaan bij de onafhankelijke rechter. Het laten vervallen van het hoger beroep bekort de procedure met elf maanden. Dat was voor de Tweede Kamerfractie reden om zich niet tegen het wetsvoorstel te verzetten.

Inlichtingen:

Jan Kees Wiebenga, 070-3182904

Referendum

Op de laatste dag voor het kerstreces stemde de Tweede Kamer over een groot aantal wetsvoorstellen en moties. Er werd o.a. gestemd over een aantal moties in het kader van de rapporten van de commissie Deetman. Twee moties betroffen het correctief referendum op lokaal niveau. D66-fractievoorzitter Van Mierlo vroeg de Kamer om nu nog niet over de moties te stemmen, en ze aan te houden. CDA-woordvoerder Mateman had tijdens het debat, en ook daarna aangegeven deze twee moties te willen afwijzen en er nog voor het reces over te stemmen. Tijdens

Vervolg op pagina 4

Constructieve oppositie in 1993 (2)

Constructieve oppositie betekent voor de VVD: initiatieven nemen, leiding geven in de discussie en alternatieven aandragen.

In de afgelopen maanden werden door de VVD in het kader van de constructieve oppositie de volgende activiteiten ondernomen.

Juli 1993

Wet bevordering Arbeidsdeelname Allochtonen.

De wet is een initiatief van D66, Groen Links en de VVD. De Kamer stemde, op twee partijen na, voor dit initiatief-wetsvoorstel en niet voor het tevens voorliggende kabinetsvoorstel. Het initiatief kwam tot stand nadat uit vele onderzoeken eenduidig en onweerlegbaar bleek dat allochtonen een onevenredig grote achterstand hebben op de arbeidsmarkt. De VVD-fractie hecht grote waarde aan het tegengaan van discriminatie van allochtonen. Deelname aan het arbeidsproces is middel bij uitstek om integratie te bevorderen.

Augustus 1993

De Eerste Kamer neemt het VVD-initiatief wetsvoorstel aan dat belemmeringen bij de uitoefening van het kiesrecht van in het buitenland wonende Nederlanders weg moet nemen. In een zevental landen zal de ambassade gaan functioneren als briefstembureau. Hierdoor zal de stemming sneller en efficiënter verlopen.

September 1993

VVD Tien-puntenplan voor industriebeleid. (zie VVD-Expresse 106).

De overheid moet (slechts) richting geven op terreinen waar zij directe verantwoordelijkheid voor draagt. Verder moet de overheid zorgen voor een goed vestigingsklimaat.

Oktober 1993

Het Centraal Planbureau doorgerekend VVD-alternatief op de Miljoenennota. De VVD stelde beleidsmatig o.a. voor: a) geen loonmaatregel toe te passen; b) de inflatie-correctie onverkort toe te passen; c) geen accijnsverhogingen op benzine en diesel in te voeren; d) het arbeidskostenforfait te verhogen; e) de vermogensbelasting af te schaffen; f) het belastingstelsel cohortgewijs te individualiseren; g) CAO's niet langer algemeen verbindend te verklaren; h) het wettelijk minimumloon af te schaffen; i) 500 miljoen extra aan staatsdeelnemingen af te stoten ten gunste van infrastructuur-projecten (vermogen-voor vermogen).

Daarnaast stelde de VVD een aantal uitgavenbeperkende maatregelen voor:

- 1) de beleidsprioriteiten van de regering (560 miljoen in 1994 ongedaan maken;
- 2) t.a.v. het bestaande beleid 1060 miljoen aan uitgaven beperken;
- 3) 1 miljard aan subsidies te verlagen.

Oktober 1993

Groen Realisme

Frits Bolkestein en Jan te Veldhuis pleiten voor een realistische milieubeleid. Het beleid van minister Alders heeft ertoe geleid dat het draagvlak voor een sterke milieu-aanpak is versmald. De minister legt het accent op verfijning in plaats van uitvoering. Hij had beter het Nationaal Milieubeleidsplan (NMP) kunnen uitvoeren in plaats van het uitbrengen van het NMP-Plus. De VVD wil een andere lijn inzetten: een duidelijke prioriteitstelling en uitvoering van realistische beleidsmaatregelen moeten de plaats innemen van de nieuwe vaak onhaalbare, sterk wisselende en onderling tegenstrijdige beleidsvoornemens van het huidig kabinet.

Milieuheffingen moeten voor daadwerkelijke milieuverbeteringen worden aangewend. Het lange-termijn-beleid van het NMP moet worden uitgevoerd. Op milieuhygiënisch gebied denkt de VVD aan de volgende oplossingen;

- 1) oplossing van het afvalprobleem, vooral van de gevaarlijke componenten;
- 2) het tegengaan en saneren van ernstige gevallen van bodemverontreiniging en het oplossen van het mestprobleem. Energiebesparing, warmtekraftkoppeling en de ontwikkeling van energie-arme en schone technieken, verbeteren ons milieu en versterken onze economie. Verzuring en broeikaseffect kunnen alleen in internationaal verband effectief worden bestreden.

November 1993

Adviesplicht SER

In artikel 41, lid 2 van de Wet op de Bedrijfsorganisatie staat dat ministers verplicht advies moeten vragen aan de Sociaal Economische Raad (SER) voor alle belangrijke maatregelen op sociaal of economisch gebied. Om de slagvaardigheid van de overheid te bevorderen en de stropoerigheid aan te pakken en de regering geen gelegenheid te geven de SER als schuilkelder te gebruiken voor wetsvoorstellen die gevoelig liggen heeft de VVD een initiatief-wetsvoorstel ingediend en verdedigd om dit artikel te laten vervallen. De Tweede Kamer heeft het wetsvoorstel verworpen.

November 1993

Seniorenbeleid

De vergrijzing van Nederland vergt een fundamentele verandering van onze kijk

op de rol van seniore burgers in onze samenleving. Het is duidelijk dat de AOW alleen betaalbaar kan blijven als ingrijpende maatregelen in de sociale zekerheid niet worden geschuwd. De VVD is van mening dat de AOW zo veel mogelijk in zijn huidige vorm moet worden gehandhaafd. Verhoging van de VUT-leeftijd, flexibilisering van de pensioenleeftijd en loopbaan en wijziging van de pensioensystematiek zijn nodig om de arbeidsdeelname van ouderen te vergroten.

November 1993

Mediabeleid

Om de media-oorlog in Nederland te beëindigen is anders dan nu een andere aanpak nodig. Er wordt in het mediabeleid te weinig uitgegaan van de communicatievrijheid, zoals die in de Grondwet is vastgelegd. Er wordt onvoldoende gebruik gemaakt van technische mogelijkheden. De ruimte op kabel en via satelliet heeft het schaarsest-argument grotendeels weggenomen. De rol van de overheid moet opnieuw worden geformuleerd. Uitgangspunten moeten daarbij zijn: communicatievrijheid, pluriformiteit en het tegengaan van monopolieposities. Publieke functie horen thuis op één nationaal net waar de kwaliteit centraal staat. De overige twee netten staan ter beschikking van de huidige zendgemachtigden en van de commerciële omroepen, die alle vrijheid krijgen en zich mogen financieren zoals zij willen.

Vervolg van pagina 3

een ordedebat over deze kwestie gaf Mateman aan het voorstel van Van Mierlo niet te willen steunen. Tijdens de stemming werd hij echter door zijn fractieleider, Brinkman teruggedroefd. De CDA-fractie gaf eerst aan niet voor het ordevoorstel te willen stemmen. Op aangeven van de fractieleider, die Mateman tijdens de stemming tot de orde riep, gingen enige seconden later alle handen van de CDA-fractie omhoog. VVD-woordvoerder Wiebenga gaf in dit debat aan dat er vier jaar op deze problematiek is gestudeerd en dat de materie uitvoerig is bediscussieerd. 'Het is nu tijd om beslissingen te nemen', zo stelde de woordvoerder, "en geen tijd voor vluchtgedrag omdat er nu kennelijk geen meerderheid vóór het referendum te vinden was." Het CDA heeft in dit debat weer eens getoond dat het zonder duidelijkheid, durf en daadkracht heeft geopereerd. Inl.: Jan Kees Wiebenga, 070-3182904.
